

A decorative border in red ink, featuring stylized, flowing lines characteristic of the Art Nouveau style. It frames the central text area with ornate corner and side motifs.

BANGHA BÉLA S. J.
ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

GYÜJTEMÉNYES DÍSZKIADÁS

BANGHA BÉLA S. J.
ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

DR. BIRÓ BERTALAN

XXVII. KÖTET

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

BANGHA BÉLA S. J.

HARC A KERESZTÉNY MAGYARORSZÁGÉRT

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

Imprimi potest. Nr. 362/1941. Budapestini, die 24. III. 1941.
Eugenius Somogyi S. J., Praep. Prov. Hungariae.

Nihil obstat. Dr. Michael Marczell, censor dioecesanus.
Nr. 2996/1942. Imprimatur. Strigoni, die 20. Aprilis 1942.
Dr. Joannes Drahos, vicarius generalis.

Kiadja a Szent István-Társulat
Stephoneum nyomda Budapest. Felelős, ifj. Kohl Ferenc.

B E V E Z E T Ő.

A magyarság legrettenetesebb, mert szellemi téren is dúló háborús korszakának hatalmas kötetekké duzzadt politikai naplója ez s az ezt követő kötet. Nem készült naplónak, mégis az lett. Olyan napló, melyhez fogható csak Tormay Cécile „Bujdosó könyve”. Ez is csak megközelítőleg, mert míg a Bujdosó könyv ennek a keserves magyar nagybőjtnek csak alig egy esztendejét kíséri figyelemmel, addig P. Banghának e kötete hazánk leggyászosabb tíz esztendejének naplóját nyújtja, sőt még azon is túlível, egészen 1940-ig, eseményekben nem kevésbé vemhes történelmi időkig.

P. Bangha, az alig harmincéves, nyulánk jezsuita kezdte írni még akkor, amikor a trónon I. Ferenc József ült, a kormánynál pedig Tisza István uralkodott a mögötte tolongó munkapárttal. Békés csend honolt szerte az országban s csak az Országházban járták holmi kicsinyes és szűklátókörű viták, de szerte a garnizonokban már szabadkőműves tisztek szőtték páholyalmaikat, a nemzetiségek közt pedig alattomosan izgattak az agitátorok a szentistváni birodalom ellen. Budapest már a milliós városok közé törekszik, szélein a sívár homoktengeren mindjobban terjednek a proletárkülvárosok. A szociáldemokrácia még első generációját éli, jövőző vezérei nagyrésze még valamelyik kisváros zsidó szatócsüzletében sürgölődik, de a kolozsvári munkásbiztosító sívár hivatalnoki szobájában már feldereng a proletárforradalom árnya egy korán házsnak induló, símaarcú zsidó hivatalnok, a szilágysági körjegyzőnek egykor a zilahi ref. gimnáziumban járt fia, Kohn Áron előtt, akit itt már Kun Bélaként ismernek. Pesten a szalonbolzsevizmus zajong a szabadgondolkodó radikalizmus, a szabadkőművespáholyok és a Galilei-kör helyiségeiben s gazdasági téren az egyre szaporodó mammutvállalatok keszültek a mindjobban közelgő világháborúra. A pesti

utcákon és a szakszervezeti lebujokban serényen surranak a zsidó agitátorok, minden újság az ő szellemüket árasztja szét az álmos magyar ugar felett, tüntetések napirenden az utcán meg a parlamentben Tisza ellen. Aradon általános sztrájk és az 1913 októberében megtartott szociáldemokrata pártgyűlés új vezetőségében egymás mellett ül Böhm Vilmos, Buchinger Manó, Garbai Sándor, Kunfi Zsigmond, Weltner Jakab mint a magyar munkásság vezetői, akik pártjukat átviszik a háborús időkbe és a nemzetgyilkos forradalomba.

E sötét magyar égalj alatt azonban már fordul a szél. Haeckel vallásgyűlölő monizmusa és a proletárdarwinizmus meg a Zola-regények kezdik szalonképességüket veszteni. Csaknem tízesztendőskor a legelső keresztényszocialista munkásegylet, melyet Szombathelyen egy ügyvéd, Herényi Jenő szervezett meg. A Néppárt fiatal vezérei: Huszár Károly, Giesswein Sándor, Vass József és Haller István országosan szervezték a magyar munkásságot a pápai körlevelek alapján, a pesti egyetemi templomban pedig szépséges ígéket és eszméket döbbsent Prohászka Ottokár az ország keresztény intelligenciája elé. A kongregációk apostoli férfiakat szerveznek s állítanak sorompóba, bár a pesti hitoktatók ekkor még zongorahangolással és mosással pótolják éhbérüket. Ekkor temették a katolicizmus nagy világi vezérét, Zichy Nándort. Eszmék és vezérek egyaránt készen voltak már, de nem volt, aki a tömegben tudatosítsa mindezt és közvéleménnyé szítsa fel a keresztény és nemzeti eszmét. Ezt végezte el P. Bangha gigászi munkával és szívós szorgalommal.

Még Kalocsán tanárkodott, de éles szeme már meglátta a magyarság körül settenkedő kufárokat, akik idegen eszmékkal házaltak, észreveszi a szabadkőműves radikalizmus, a szociáldemokrácia veszedelmes voltát, mely már nemcsak terjeszkedni igyekszik, hanem közvéleményt alakít, korszellemet terjeszt és az eszmeterjesztés minden eszközét magához ragadta (sajtó, színház, film), beleszól még a plébánosok választásaiba is és elég hatalmas már ahhoz, hogy társadalmilag egykönnyen kivégezzen akár egy aktív államtitkárt is, ha hithű katolikusnak meri vallani magát (Barkóczy). Amikor Angliából a harmadik próba-

évről hazatért Budapestre, nyíltan látta a nehézségeket s a lehetőségeket a milliós magyar tömegek felrázására. Hihetetlen bátorság, az apostolok, a vértanúk s a hitvallók bátorsága feszült benne s mindenél fontosabbnak tartotta a függetlenségét mindentől és mindenkitől. Magyar ősnemes eleinek vére s vakmerősége hevítette. Hogy eredményes volt munkája, mutatja elsősorban a történelem, melyet Magyarország XX. századi első négy évtizedéről nélküle nem lehet megírni. Mutatja továbbá az is, hogy hol vannak azok az évtizedekig nagyhírű emberek (Kunfi, Jászi, Göndör, Garbai stb.) és eszmék (munkapárti program, radikalizmus, szabadkőművesség, szabadgondolkodás) és társaságok (Galilei-kör, Társadalomtudományi társaság stb.), melyek itt egyeduralmúnak hitték helyzetüket. Egykor hirhedt nevüket már P. Bangha sem tartotta fontosaknak s cikkei új kiadásánál kihúzta azokat. Sic transit gloria mundi...

P. Bangha eredetileg három kötetre tervezte politikai cikkeinek kiadását. Mivel azonban az időrendi sorrend megtört volna, ha felekezeti polémiaírára írt védelmi cikkei is idekerülnek, jobbnak ígérkezett az eszmei tárgykör szerint való csoportosítás. E kötetbe a keresztény Magyarország kiharcolásának szörnyű és diadalmas politikai éposza kerül; harc minden ellen, ami a kereszténység ellensége. Az ez után való kötet pedig a keresztény Magyarország felépítését, az eszmei elalkuvások és kicsinyes jelszópolitika ármányai és embereinek leleplezése, akik elárulnák a kereszténységet. A harmadik kötetbe azután a felekezeti hazafiság ellen írt tanulmányai kerültek.

Elévülhetetlenül nagy nemzeti érdeme P. Banghának, hogy előre kongatta a vészharangot s évekkel előre betű szerinti pontossággal látta a szabadkőművesség harcmozdulatait. Erről a radikális zsidóságról „eddig működése értelmében a következőket sejtjük: — írja szinte prófétai nyíltsággal — szabad út a judaizmus könyörtelen egyeduralmára iparban, kereskedelemben, közéletben, a közerkölcsiség és mindenemű magasabb lelki kultúra végleges leperzselése, a hitvallásos nevelés elsöprése, a nemzetiségi tömegszenvedélyek felhasználása a magyarság letörésére, a katolikus vagyon elrablása, a mezőgazdasági, ipari és

lateiner-proletárság elkeseredésének az izraelita izgatók és népvezérek szekerébe való befogása, a forradalom megszervezése s a forradalmi szervezetek kézben tartása, ezek segítségével alkalmas időpontban a köztársasági zászló kitűzése s a keresztény királyság megszüntetése" (164., 337.). Mindezt másfél évvel előre írja. Hogyan van, hogy ezt akkor nem vettük komolyan? A világháború emberpazarlásában zokogva félti magyar fajtáját és nem kábítja el egy percre sem a sajtóhazafiság, mert ezt a háborút ő a „szemitokrácia” háborújának tekinti (118—154.).

E kötet azonban nemcsak a keresztény Magyarország megújhodásáig veszi szemügyre az eseményeket és a tanulmányokat, hanem az után is aggódva figyeli a forradalom újjászületését, „mert a félrevezető fekete liberalizmus ködében bolygunk ma is, ami annál szegyeteljesebb, mert azt hisszük, hogy immár felébredtünk s a magunk urai vagyunk” (307.). A keresztény magyar magunkraeszmélés idején is észrevette a zsidóságot, mely akár a protestáns felekezeti polémia mögé (számos hangos felekezeti vezér még nemrég aktív szabadkőműves volt), akár a nemzeti pártok közé surranva végezte vakondmunkáját. Ennek az újjászülető forradalomnak tűzfészke a szociáldemokrata párt, mely „ahogy elméletét kifejti s méginkább ahogy a valóságban van, kizárja a nemzeti és hazafias jelleget. Lényegében államfelforgató összeesküvés. Nem munkásmozgalom, hanem zsidómozgalom: a munkásmozgalmak befogása a zsidó világimperializmus szekerébe (309—310.). Kíméletlenül „szervezett betörőknek” nevezi őket. De megadatott P. Banghának az a nagy történelmi elégtétel is, hogy írásait betűszerint beteljesedni látta és még megérte a szabadkőműves zsidóság világhatalmi pusztulását.

Ne vegyétek zokon, ha a Páter vészjeleket kongat, ha hangja harsog és süvölt e kötetből. Éles a hang? Lehet. Ám ha a ház ég, nem szoktak suttogva beszélni. „Az ő feladata, hogy ébresszen s ne engedje halálos bágyadtságba visszaszenderegni a felébredteket!” (312.)

Budapest, 1941 június 11.

Dr. Biró Bertalan.

Új élet felé.

Új rügyek.

Mikor hosszú dermedések után engedni kezd a tél és hosszabbodnak a napok, észrevétlen egymásutánban szöknek új rügybe a fák és egyre újabb és bővebb jelek mutatják a természet ébredését. Lassan és észrevétlenül, szökés és ugrás nélkül, csendesen és biztosan jön a tavasz. Egyik napon sem lehet megmondani, hogy ma múlt el a tél és ma kezdődik a kikelet, de hogy a nagy változás a maga zökkenésnélküli folytonosságában nap-nap mellett micsoda erős munkát végez, azt csak úgy vesszük észre, ha egész heteket vagy periódusokat hasonlítunk össze egymással.

Magyarország lakosságának egyik vallási denominációjáról eddig rendszerint csak azt hallottuk, hogy alvó tömeg, tespedő, tehetetlen és élhetetlen, halálos letargiában szenvedő, fásult, közömbös és indolens. Bizonyos szokásjog szentesítette ezt a leszólást. Optimistának néztük még nem is olyan nagyon régen, aki arról beszélt, hogy a magyar katolicizmus erőteljes ébredések hajnalát éli. Ennek is csak az a nyitja, hogy az ébredés, a hajnalodás, a tavaszodás itt is épolý észrevétlen, csendes folytonosságban jött, akár a természet tavasza. De azért eljött — ma már csakugyan nem korai e szó —, s hogy mekkora munkát végeztek az utolsó másfél évtized ébresztő munkásai, azt csak akkor látjuk, ha a mát, mondjuk, a 15 év előtti állapotokkal hasonlítjuk össze. Mennyivel *előbbre* vagyunk ma, mint úgy az egyházpolitikai küzdelmek utáni években, amikor úgyszólván csak a katolikus körökben, mint valami első fecskék båtortalan fészkében vonult meg a mi gondolatunk!

Ma pedig bátran hangoztatjuk már, hogy a katolikus életteretlenségről, indolenciáról, álomszuszékságról s hasonló jókról való éneklések bizony nemcsak lecsépelet közhelyek, de nem is egészen igaz vádak.

Hiszen nem mondjuk, mi még ma sem vagyunk a magunk egészében éber tömeg. Szó sincs róla, az a 12 vagy 13 millió, akinek büszkén valljuk magunkat, még nem csupa tudatos egyéniségek összege. Annak a névnek, melyhez bennünket keresztlevelünk s anyakönyvi kivonataink vallási rovata sorol, mi még a gondolatát sem fogtuk fel túlnyomórésztben a maga egész súlyában és nagyszerűségében. Miköztünk az öntudat nélküliek csoportja annyira nagy kontingens, hogy már ebből a szempontból sem egészen őszinte, mondjuk így: nem egészen objektív dolog, ha valaki azon csodálkozik, hogy ezt a 12 vagy 13 milliót ennyire is le lehet törni, le lehet morzsolni, le lehet szorítani mindenütt. Hogyne lehetne! Kell is, hiszen ez a 12 vagy 13 millió csak a papíron ekkora egység, a valóságban nagy nevünk tudatos hordozóinak száma jóval kisebb.

De az az öröndetes, hogy a név tudatos hordozóinak száma erősen emelkedik. Egy hatalmas Legyen szó, egy messzeható lelki újjáéledés, egy általános vallási reneszánsz kezdi átjárni a téli tájt. Immár egy évtized óta mind diadalmasabban pirkad, derül, sugározódik az égbolton a kelet. Annak a szebb, mert tartalmasabb jövőnek a kontúrjai bontakoznak ki egyre erőteljesebben, melyben a detronizált, száműzött, lejárt, eltemetett, végleg elfeledtnek hitt keresztény gondolat — nem az esetben, tartalmatlan antiszemitizmus, hanem az örök igazságok mélységesen pozitív gondolatai — fogják irányítani az újjáéledő társadalom lelki kialakulását, a haladást a megértés, a rend, a nagy ideálok értékelésével megalapozott s azért biztosan fejlődő társadalmi közjólét felé. *A kereszt kezdi újra visszanyerni művelődéstörténeti jelentőségét s hováhamar ismét új és virágos, gazdag és színpompás magyar kultúra szignatúrájává válik.*

Ezt az öröndetes *nemzeti ébredést* mi egy szeren-

csés körülményre szeretnők visszavezetni: a XIX. század végéhez közeledő katolicizmusnak egy nagy belátására az előző évszázaddal szemben. A jozefinizmus és utóhatásai unásig kimutatták, amire pedig nem törekedtek, hogy *a katolicizmust a modern gondolat túlkapásai között félprogrammokkal megmenteni nem lehet*. Igenis korunk büszke és nagy vívmánya, hogy kezd leszámolni a félhelyzetek és félintézkedések, a lavírozás és a létért való bocsánatkérés taktikájával.

Ez a belátás volt a nagy fordulópont. Ez harsogtatta meg a riadót, mely a nagy ébredések előkészítője volt. Hála és elismerés azoknak, akik ezt a riadót megfújták és fújták lankadatlan kitartással. Télvíz idején, hófúvásban, jégzajlásban állták ők a nemzetébresztő munkát. A hálátlan s eredményeiben mégis oly hálás munkát. Az érdem az övék s újkori vallástörténetünk renesszánsz-korát az ő nevükkel kapcsolatban fogja megírni az utókor.

Mi, kicsiny unokák, csak ezeknek a nemzet nap-számosainak nyomdokaiba akarunk lépni. Hasogatni akarjuk tovább a barázdát, ahol ők döntötték ki a rengeteget és törték fel először az ugart. Folytatni akarjuk azt a népfelvilágosító közmunkát, mely ma elsősorban az időszaki irodalom medrében folyik. Nem álmodozunk e téren sem a kezdeményezés babéraitól. Tudjuk, mennyi érdemet szereztek eddigi folyóirataink; egyik a szakkörök, másik a nép körében, egyik a kezdők, másik a messze előhaladtak nyelvén szolgálta és szolgálja ma is eredményesen a katolikus újjáéledés ügyét. Mi az ő sorukban csak egy új rügyezés, egy új hajtás akarunk lenni, hogy pótoljuk a haladó közszükségletekből előálló házagot: nyujtsuk a mai világi intelligencia szükségleteinek megfelelő, a ma hangján írta ma közérdeklődésének folyton változó tárgyaival kapcsolatban tartott orgánomot, valamit, ami nem a hittudósok s a mélyen beavatottak, hanem a még megnyerendő tízezrek igényeihez van mérve s a destrukció állandó aknamunkájával szemben igyekszik bemutatni

a mi vallási, társadalmi, etikai és kulturális világnézetünk felülmúlhatatlan értékét.

Ezzel megjelöltük programunkat is.

Bele akarunk kapcsolódni szervesen — bárha önálló és még le nem foglalt speciális céllal — a közös munkába s örülni akarunk magunk is nem annyira a saját születésünk napjának, mint inkább a közös törzs: az anyafa erőteljes fejlődésének, mely bennünk magán új rögyeket fakasztott. Örülünk, hogy vége a dermesztő téli hófúvásoknak s itt vannak a májusias langy fuvallatok: a tavasz, a napfény, a meleg, a mosoly s a kikelet, mely után majd jönni fog feltartóztatlanul a nyár is, az érlelő, a hadgyakorlatozó, az izzadságos, de gyümölcstermelő nyár. Örülünk, hogy körülöttünk rügyez, pattogoz, bimbózik és ébredesz minden. Talán a barlangi medvéknek nincs ínyére, hogy vége, véglegesen vége a közálmoknak; *a hollók s a varjak talán bosszúsan kárognak, hogy ez még az ő szezónjuk: ősz és fagy és téli derű*; de mi örülünk neki, hogy nincs igazuk és hogy ez a fény, ez a meleg, ez a hevülés és ez a ragyogás nem lehet gyertyaszentelői napsütés csupán.

Ezt a napfényt üdvözölni lelkünk egész sóvárgásával s az ő verőfényére vezetni azokat, akik ma még festett napok sötétségében ülnek s boldogoknak képzelik magukat a képzelt ragyogásban: ezt akarjuk mi. *Siettetni óhajtnak azok ébredését, akik még alusznak* s fokozni szeretnők a kedvét, a munkavágyát, s az életörömét azoknak, akik már felébredtek. Nem szóval, hanem *tettben szeretnők visszaverni azt a vádat, hogy a katolicizmus naivitás és inferiorizmus*. A világosságot szomszédoknak oda akarunk világítani az imbolgó léptei elé. A tépelődőnek bizó szóval akarunk utat mutatni a biztos célpont, az igazi haladás célpontjai felé. A magafeledett kishitűeknek tudatára juttatni az élet nagyságainak érzetét. A lélekzet után kapkodókat utat mutatni a tiszta, erősítő, üde légkör felé. A vallási megvilágosodást és megerősödést keresők, a komolyan kutatók és vizsgálódók számára útjelzőket felállítani,

szempontokat emelni ki, melyeket a modern ember inkább elfeledett, mintsem hogy tagadni akarna vagy cáfolni tudna. A haladó és fejlődő magyar katolicizmus egyik szerény rügyhajtásaként *szolgálni óhajtjuk a legigazibb, mert legmagasabb értelemben vett magyar kultúrát, annak a jelnek fényében, mely alatt az csaknem ezer esztendeje megindult, mely alatt megerősödött, naggyá és ellenállóképessé lett a századok viharában.* Szóval feladatokat óhajtunk vázolni, akció-programmokat megvitatni, zászlót lobogtatni, fáklyát emelni, ha kell, tüzelni, ha kell, bátorítani óhajtunk; szeretnénk megértést, kedvet, lelket és erőt, szeretetet és boldogulást sugározni mindenfelé, ahol csak az ébredő nemzettest egy-egy részében meg-megdobban a frisebb érzés. Ez a mi programmunk.

Hogy nagy program ez és nehéz a kivitele, senki jobban nem érzi, mint mi magunk, a megindítók. Oly nagy és oly nehéz az, hogy a csalódás még csak meglepő sem lehetne és kedves csalódás lesz az is, ha várakozásainkban semmikép sem csalódunk. De oly történelmi fontosságú percekben, aminő a jelen, a nagy, az általános ébredések jelene, még a csalódás rizikója mellett is dicső dolognak tartjuk a bátor kezdeményezést. És tudjuk — nem hisszük, de tudjuk —, hogy sokan, nagyon sokan lesznek, akik lelkesen üdvözlik az új rügyeket és hozzánk csatlakoznak és amit Magyarország egyébként a paradoxonok közé szokás számítani, ki is tartanak velünk.

Ma már tudjuk, hogy a mi programmunk csak a teljes győzelem lehet. Nem a patópálos megnyugvás abban, ami eddig volt és van és ha nem bántjuk, hát lesz is (addig, amíg lesz), nem a kényelmes meghátrálás a sekrestyékre és templomokra, nem a burkolás és leplezgetés s a burokbba burkolt féligazságok félénk árulgatása, a csempész-katolicizmus, mely itt nem használ, ott nem imponál, hanem csakis az igazában és teljes igazában rendületlenül bízó színvallás, az örök igazságokért modern síkokon és modern mezben is

helytálló bátorság, a „diadalmas világnézet” tudományos és kulturális, társadalmi és közéleti életrevalóságának teljes és alkudozás nélküli hangoztatása, erőteljes és magával ragadó, mert meggyőző és békéltető beigazolása. *Mitől is féljünk, mikor minékünk csak egy komoly ellenségünk van; a saját hallgatásunk, a saját elbátortalanodásunk és önbizalmunk csekély fokát* A tárgyi igazság — nem a spenceri vagy wundti relativ érték, hanem az abszolút igazság — győzelmének csak egy a komoly akadálya: az, ha nem tudja vagy nem meri meghallgatni szavát. Mert ahol a kultúra igazán nem fejlőd, hanem szent jelszó, ahol a törekvések komolyak és őszinték, ott bennünket meg fognak érteni mindig. Félelemre és bujkálásra tehát nincs okunk. Két évtizede hangoztatja egyik legnagyobb emberünk, hogy nekünk nincs szükségünk a modern haladás elől az elzárkózásra. Azt az archimédesi pontot, amelyen a huszadik század tudománya ki fogja emelni a mi világnézetünket a tudományos létjogosultság sarkaiból, nagyon sokáig fogják hiába keresni; pontosan megmondhatjuk: ezt a feladatot a büszke század megoldatlanul fogja a huszonegyedikre áthagyományozni. Mert a mi programmunkba minden tudás és igazi haladás beleillik és nevetségesebb hóbortja nem volt a kereszt ellenségeinek soha, mint mikor a haladás nevében izent nekünk harcot. Mi nem hátráltatjuk a gőzt és a villanyosságot és nem kötjük béklyóba a szabad gondolatot, hacsak igazán szabad az és igazán gondolat. Mi mindahhoz, amit az emberi elme és emberi találékonyság felderít, csak még egy pluszt adunk hozzá: egy hatalmas pozitív többletet állítunk be a haladás vonatába. És ezért a mienk a jövő, ezért rejlenek egy új és teljesebb magyar kultúra legigazibb biztosítékai a mi elveinkben.

Ebben a reményben indítjuk útnak a Magyar Kultúra első számát s bízva hisszük, hogy a felébredt magyar katolicizmus bizalmával fog bennünket megtisztelni.

Részletesen módszerünket ismertetni fölöslegesnek tarjuk: minden ígéretnél szebben beszéljen a tett s többet, mint amennyit nyújthatni fogunk, ígérni sem akarunk.

Lesz-e új élet?

Nekünk, akik a népek s köztük nemzetünk igazi fejlődését kultúránk keresztény irányú megerősödésétől reméljük, izgatóan érdekes kérdés, vajjon a háború után várható nagy átalakulások közt helyt fogunk-e tudni állni, részt tudunk-e kellő nyomatékkal kérni a béke gyümölcseinek learatásában és hasznosításában? Lesz-e a sok új kezdeményezés, mozgalom, forrongás, előre bejelentett s máris lázasan előkészített új alakulás között új élet a lelkek világában is? Lesz-e új erősödése a hitnek, új virágzása az evangéliumi szellemből táplálkozó kultúrának, a keresztény erkölcsi életnek s mindannak, amiben mi egy jobb jövő biztosítékait látjuk?

A kérdés izgató és nehéz, *először* mert a pozitív kereszténység még a háború előtti békés időkből is nagy, megoldatlan feladatokat hozott át az új korszakba s új nehézségek tornyosulnak elébe, még mielőtt a régieket csak valahogyan is elhárította volna az útból. *Másodszor* pedig azért is, mert bizonyos, a háborúban csak megerősödött ellenséges oldalról a háború után még fokozottabb keresztényellenes küzdelmeket ígérnek. *Goethe* mondása így a világháború égzengései közt is igaz maradt, amely szerint a legmélyebb konfliktus az emberek között mindig a hit és a hitetlenség konfliktusa lesz. A világháború bármily sokáig tart, rég bevégeződött már, amikor ez a harc, a világnézetek csatája még mindig dúlni fog s világ végéig a legnagyobb problémák egyike marad e téren a kiegyenlítődés módozatainak és lehetőségeinek tanulmányozása.

Hogy feladatainkat e küzdelmekre vonatkozólag áttekinthessük, állapítsuk meg mindenekelőtt a mi kré-

dónk és a modern gondolkodás közötti sajnálatos, részben elmérgesedett ellentéteket. Nem szabad félreismerünk annak a csak történeti okokból érthető sajnálatos ténynek fontosságát, hogy a mi helyzetünk minden külső anyagi és közjogi előnyei ellenére erősen támadott, fenyegetett, sőt meggyengült pozíció. Ezt a meggyengülést úgy fejezhetjük ki összefoglalólag, hogy a pozitív keresztény gondolattal szembehelyezkedett úgyszólván az egész úgynevezett modern gondolkodás és berendezkedés.

I.

Szembehelyezkedett vele mindenekelőtt a modern *társadalmi élet*. Amint voltak korok, amelyekben a vallás uralkodó tényező volt a társadalomban s szinte halhatatlan volt, hogy valaki ezt a közös kultúralapot lekicsinyelte vagy mellőzte volna, úgy vannak korok s a mai kor is ilyen, amelyeknek mintegy társadalmi alaphangját a hitetlenség, vagy legalább a világnézeti kérdés iránti nagyarányú közömbösség adja meg. Nem is érezzük hiányát a világnézeti megbizonyosodásnak s ez a vallási közönyösség járványszerűleg szedi áldozatait. Ha ezer művelt hitetlent megkérdeznénk hitetlenségének oka felől, mindenesetre nagyon különböző feleleteket kapnánk. Az egyik azt mondaná, hogy nem tudja a hitet olvasmányjaival és tanulmányaival meggyegetetni; a másik megvetve minden metafizikai, érzékfeletti eszmemenetet eleve elzárkóznék a vallás gondolatai elől; a harmadik azért nem hisz, mert nem akarja elfogadni a vallásnak erkölcsi követelményeit; a negyedik csak mint merőben érzelmi tények foglatát, mint tiszteletteljes megállást a „végtelen” sejtése előtt, helyeselné a vallást, de kereken elutasítaná, mihelyt az az egyéni szabadságot körülnyírbáló tényező lesz és követelésekkel lép fel vele szemben; az ötödik a vallást az emberiség kiskorú tapogatódzásának tartja, melyet egyrészt uralkodók hatalma, másrészt élelmes papok érdekei tartottak felszínen s amely ma is csak

két dolognak köszöni csökevényyszerű fennmaradását: a hagyományokat követő öntudatlan önállótlanágnak és az érdekhajhászatnak. A legtöbb azonban, ezer közül talán kilencszáznál is több, ha őszinte volna, kénytelen lenne kijelenteni, hogy azért hitetlen, mert látja, hogy mások is azok, mert ez ma a társadalmi divat, ezt tekintik a felvilágosodottság egyik jelének. Vallását titkolja ma az is, aki szívből vallásos s a szabadgondolkozót szereti adni nem egyszer még a hívő is.

Szembehelyezkedett a vallással a modern *tudományos élet* is. Nem mintha a legnagyobb tudományos lángelmék, az emberi kultúra és haladás legkimagaslóbb csúcsai szakítottak volna a hittel. Ellenkezőleg, közismert jelenség, hogy éppen a legnagyobbak közt mennyi a mélyen hívő és imádkozó, Istent, túlvilágot, evangéliumot, Egyházat büszkén valló pozitív keresztény, egészen a legújabb nagy felfedezők és feltalálók soráig. Viszont az intelligens tömeg, a ma érvényesülő tudományos vezéremberek nagy tömege, ha nem is istentagadó, de feltűnően mellőzi, tudományos életéből úgyszólván kiközösíti a keresztény gondolkozást. Ennek oka mindenesetre nem a tudományukban van, hanem egyrészt a társadalom azon vallásellenes vagy vallásmentes alaptónusában, amely ma divat s amely a vallástalanságot a tudósnál még hozzá tudományos kelléknek, az elfogulatlanság egyik feltételének tartja; másrészt a modern közélet, maga is vallástalan lévén, természetesen elsősorban a vallástalan tudósokat juttatja érvényesülésre. Iskoláinkban, egyetemeinken s egyéb tudományos intézeteinkben éppen nem mindig a tudományos érték szerint érvényesül a tudós, a tanár, hanem sokkal inkább párt- és világnézeti szempontok szerint. A ma érvényesülő tudósok nem azért hitetlenek, mert tudósok, hanem talán inkább fordítva: azért jutnak katedrához s a tudományosság művelésének egyéb eszközeihez, mert hitetlenek. Milyen vesszőfuttatáson kell keresztülmennie sokszor egy-egy keresztény érzelmű tanárnak, míg az egyetemre kerül s tipikus jelenség, hogy a szomszédos Ausztriában is egy

Ludwig von Pastor, Ausztriának legnagyobb élő története élte végéig egy utolsó rangú egyetemen kénytelen meghúzódni. Természetes, hogy ezek a hitetlen irányok, ha egyszer elhelyezkedtek a modern egyetemeken, pozíciójukat már pártérdekből is elkeseredetten védik s a főiskolákon bizonyos egyeduralmat biztosítanak maguknak. Ez a rendszer aztán uralmon tartja a hitközönyt az értelmiség legfőbb empóriumain s a hitetlen tanárok működése inficiálja az egész művelt társadalmat. A leendő orvos, ügyvéd, mérnök, tanár, hivatalnok stb. az egyetemről viszi magával a vidéki kisvárosba hitetlenségét s ott mint hangadó személység tovább terjeszti azt az alacsonyabb intelligenciájú emberek között.

Szembehelyezkedett a vallással a modern *irodalmi és művészeti élet*. Sokszor ismételt megállapítás, hogy ma a közönség az irodalomban és művészetben nem irodalmi és művészi értéket, hanem szórakozást keres. Tudjuk jól, hogy ez a tény szabja meg természetszerűleg a modern irodalmi és művészeti életnek anyagi létfeltételeit és jövedelmezőségét s dönt annak állásfoglalásaiban a magasabb és bizonyos értelemben korlátozó valláserkölcsei szempontokkal szemben is. A magasztos gondolatokat szolgáló tiszta és keresztény szellemű irodalom és művészet ezen a versenypályán természetesen nem tudja eléggé kelletni magát, lemarad, háttérbe szorul. Shakespeare-darabra félannyi közönség se gyűl össze a színházakban, mint egy huszadrangú, de ügyes színpadi technikával dolgozó házasságtörő vígjátékra. Ki tagadhatná, hogy pl. a biblia csak irodalmi szempontból és eszmei tartalom tekintében is nem százszor, de milliószor fölülmúlja Zolának akármelyik regényét. És mégis a kölcsönkönyvtárak olvasói bezzeg nem a biblia, hanem a szennyregények után kapkodnak. A puszta szórakoztatás szempontjai és eszközei sokkal jobban a kezében vannak annak, akit nem köt sem vallás sem morál. S a modern irodalom és művészet még csak nem is *l'art pour l'art* dolgoznak, hanem meglehetősen nagy fokban

egyszerűen üzleti vállalatok. Portékáik kelendősége felett nem igazi értékük, hanem a mellettük megütött üzleti nagydob, a reklám dönt. Ez az üzleti világ pedig, akár módszerét, akár az embereket tekintjük, akik ma benne szerepet visznek, éppen nem kedvez valami különösen a keresztény irodalom és művészet szempontjainak.

II.

Szembehelyezkedett továbbá a katolikus gondolattal a modern irodalomnak egy különálló nagy részlete: a modern sajtó, főleg a napisajtó. Millióknak mindennapi és gyakran egészen egyetlen szellemi tápláléka. Ez a sajtó üzleti vállalkozás lévén, s azoknak szolgálatában állván, akik a kereszténységgel a legszegesebb ellentétben állnak, természetesen túlnyomórésztben keresztényellenes irányú. A modern ujságírói pályán a keresztény vallási és erkölcsi felfogás nem is túlságosan kényelmes. Ezen a pályán fürge, merész, élelmes, de mindenekelőtt nem skrupulózus elemek érvényesülnek legjobban. Tény, hogy a modern ujság-irodalom Európa-szerte túlnyomó részben zsidó tulajdon és zsidók szellemi terméke; a nemzetközi távirati irodák s a nagy, úgynevezett vezető lapok csaknem mind keresztényellenes irányzatúak. S a modern sajtó, épp azért, mert merőben üzleti célokat tart szem előtt, állásfoglalásában is szeret minél kevesebb elvet és meggyőződést vallani s ehelyett inkább minél mélyebbre iparkodik leszállni a legszélesebb közönség színvonalához, felületességéhez, elvtelenségéhez. A modern sajtó napjaink közszellemének keresztényellenes és hitközönyös irányításában mindenesetre egyik legkimagaslóbb tényező.

Szembehelyezkedett a vallással továbbá a modern gazdasági élet is. Werner Sombart szerint a mai gazdasági életnek minden fontosabb elve és alakulása zsidó elme és életfelfogás terméke. A korlátlan gazdasági individualizmus elve szerint pl. mindenkinek joga és kötelessége a felebaráti szeretet s a közjót hangoz-

tató keresztény erkölcsi felfogás teljes mellőzésével a „lehető legnagyobb egyéni hasznot” tartani szem előtt s ennek érdekében érvényesíteni minden képességét, tekintet nélkül másokra s a szabad gazdasági érvényesülést korlátozó morál szabványaira. A tehetségek érvényesülésének az a fajtája ez, amely az embertárs kihasználását, sőt kizsákmányolását sem tekinti meg nem engedettnek s amelynek természetes következménye egyrészt a modern *kapitalizmus*, másrészt az ezzel együtt járó modern *proletarizmus* és *pauperizmus*.

A modern kapitalizmus ellensége a vallásnak, mert abban akadályozó, tiltó és fékező erőt lát. Legjellegzetesebb képviselői, a modern európai pénzkirályok, jóformán kizárólag nem-keresztények. Miután pedig ma a tőke sokkal nagyobb hatalom a köz-, magán- és társadalmi életben, de még a tudományos, irodalmi és művészeti érvényesülésben is, mint akár a munka, akár a tehetség, akár a becsületesség, azért természetes, hogy a kapitalizmus keresztényellenessége ugyancsak érezhetővé válik mindezekben a tereken. Annak a kapitalizmusnak, amelynek keze mindenüvé odaér, amelynek szava dönt írói sikerek, tudományos érvényesülés, politikai karrierek fölött s amely még az államhatalmakra is úgy rá tud nehezedni, hogy diktálni mer béke és háború fölött, anélkül, hogy akár az államhatalmak is ráncba tudnák szedni, az ilyen kapitalizmusnak a vallással való szembehelyezkedése óriási mértékben megmagyarázza a korszellem elkereszténytelenedését.

Viszont a kapitalizmus árnyéka, a modern proletarizmus és pauperizmus nem kevésbé fontos tényezői ugyanennek a dekrisztianizációnak. A túlságos szegénység époly rossz termőtalaja a valláserkölcös életnek, mint a túlságos gazdagság. A szolgasorsú tömegek elkeseredését ügyesen kihasználó szocialista agitáció a szegény sorsban levőkkel el tudta hitetni, hogy helyzetük megjavításának egyik első eszköze a meglevő társadalmi és erkölcsi rendnek s az állítólag ezt támo-

gató kereszténységnek teljes felforgatása. Ezért vallás-ellenes a szociáldemokrácia.

A modern gondolkodás szembehelyezkedése a vallással folytatódik a *közélet* terén is. Épp azért, mert a mai közélet demokratikus, törvénnyé csak az lehet, ami a korszellemben uralkodó helyet vívott ki. Ha tehát a korszellem kereszténytelen, ilyen lesz a törvényhozás s a közélet is. Az államhatalom a saját érdekében talán még bizonyos udvariassággal bánik az Egyházzal s közjogi előnyöket biztosít neki, de ez az udvariasság lényegében önző s azonnal megszűnik, mielőtt a vallás befolyásától az állami mindenhatóság gondolatát kell féltenie.

III.

Azonban a modern gondolkodás és a vallás közti ellentét talán sehol oly eleven és mély ellenkezésbe nem jutottak, mint az *erkölcsi élet* terén. A modern morál és a kereszténység erkölcsstana közt áthidalhatatlan ürok tátonganak. A modern morál a keresztény erkölcskódexből mindenekelőtt teljesen elhagyta azokat a fejezeteket, melyeknek címe: az ember kötelességei Istennel szemben. A többi fejezetből pedig bizonyos kompromisszumos módszerrel csak annyit hagyott meg, amennyivel túlérzékenyen nem feszélyezi az élvezetvágyó modern embernek az emberi gyengeségekkel folyton megalkuvó szabadságát. Főleg a par excellence erkölcsi téren: a nemi élet terén áll fenn az ellentét. A nemi élet tisztasága a modern morál szerint nem erkölcsi törvény. S ha a női nem ma még valamelyest castitasban, tisztaságban él is, a férfiak annál nyíltabban szembehelyezkednek a kereszténység lapidárisan egyszerű és sokatmondó erkölcsztörvényével, a 6-ik és 9-ik paranccsal. Nem az a kivétel, aki a keresztény morál ellen vét, hanem aki azt lépten-nyomon, úgyszólván szokásszerűleg meg nem szegi. A modern ember még csak nem is szégyenli erkölcsi gyengeségét, úgyszólván nem is érzi magát e téren er-

kölcsi lénynek. Büszkén emlegeti kihágásait, mint a vásott gyermek, és van aki nem is tudja belátni, mikép követelhet a vallás, a tízparancsolat ily komoly önmegtartóztatást. Ennek a felfogásnak megfelelő az egész modern társadalmi berendezkedés: az erkölcs-telenség nyílt és vakmerő fellépése mindenütt: utcán, irodalomban, moziban, kirakatban plakáton, színházban, sajtóban, a női öltözködés divatjában, a társadalmi tónusban, a képzőművészetekben. A mai fiatal-ember ebben a szexuális szempontból túlfűtött légkörben serdül fel s a nemiség első korai fellángolására szinte csálhatatlan biztossággal áldozatául esik a modern morálnak. S ha egyszer rászállt a lejtőre, visszatérnie vajmi nehéz többé. Növeli a helyzet ferdeségét az a kegyetlen és erkölcstelen társadalmi berendezkedés, amely a házasságkötést ma általában megnehezíti, mindenesetre természetellenes határig kitolja. Ma a legritkább fiatalember nősülhet előbb, mint 26—27 éves korában, amikor már csaknem tíz éve nemileg érett, s talán még akkor is valóságos sötétbeugrásnak érzi a házasodást. A kényszercölibátus mint tömegjelenség az arra nem hivatott embereknel csak tömeges erkölcstelenségre vezethet. A modern morál azonban még a házasság életén belül is pusztítólag érvényesül. A mai korban pénzügyi, egészségügyi s hasonló okokból szinte tömegjelenséggé válik a gyermektől való félelem. Minthogy pedig a házasságon belüli önmegtartóztatás a legtöbb mai embernek lelki erejét messze fölülmúlja, rengeteg ember kerül oly bűnök lejtőjére, amelyekkel a vallásos öntudat és keresztény lelkiismeret meg nem férhetnek. A cölibátus aszkézis nélkül nem lehetséges, mit mondjunk akkor azokról a kényszercölibátusban élő férfiakról és fiatalemberekről, akiknek sem neveltetésük, sem gondolatirányuk, sem környezetük és életfelfogásuk nem olyan, hogy arra az óriási erkölcsi erőfeszítésre képesítenék őket, amelyre a keresztény morál értelmében a mai erkölcsi viszonyok közt kötelezve volnának. A kereszténység moráljával való gyakorlati megha-

sonlás pedig természetszerűleg elkülönözödést szül magától a keresztény gondolattól, mert senki sem szeret saját lelkülete és cselekvésmódja közt ellentéteket érezni.

Ezek a különböző tényezők összetéve megalkoták azt a keresztényellenes korszellemet, mely felületeségekből s félreértésekből épített egész védelmi sánccal bástyázta magát körül s egyrészt a divat és modernség jelszavaival, másrészt az érdek s a terror hatalmi eszközeivel hatalmas pozíciót teremtett a hitetlenségnek és hitközönynek. Ezeket a tényezőket használta fel aztán tudatosan is a vallásellenes agitáció, a szabadkőművesség és szociáldemokrácia, hogy a keresztény korszellemet végleg kiirtsa a tömegek lelkéből. Lapjaiknak erdeje, folyóirataik, szemléik, könyveik, szervezeteik, gyűléseik egész sokasága, elhelyezkedésük az összes közpályákon, a pénzvilág, az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság fókuszaiban, az iskolákban, az egyetemeken; tudományos működésük, művészetük; színpad, regény, mozi, mulatóhelyek — mind azt a korszellemet gyarapítják, védik, terjesztik, magasztalják s tartják uralmon, amely a kereszténységgel esküdt ellenségeskedést folytat.

Ennek a közszellemnek a hatalma aztán olyan nagy, hogy még a vele szembehelyezkedőket is megfélemlíti. Komoly s előkelő színvonalú társaságban felmerült a kérdés: mi nagyobb a tömegben: az antiszemitizmus, avagy az ú. n. antiklerikalizmus. S a társaságnak egyik tagja így felelt meg a kérdésre: ma voltakép mindenki antiszemita, s szívből antiklerikális, legalább a keresztény táborban, kevés van; de kifelé nem igen mutatják az antiszemita érzületet, míg viszont kifelé még az is antiklerikálisnak mutatja magát, aki lelkében nem az. Nagy igazság ez, melyet csak a fentemlített terror magyaráz meg. „Exponált katolikusnak lenni” a legrosszabb ajánlás hivatalokban, községi s országos politikában, üzleti világban, irodalomban, sajtóban, tanügyben s mindenütt. Ter-

mészetes, hogy ily körülmények között a katolicizmus helyzete a modern világban egyre súlyosodik, amit legfőlebb azok a szerencsés szerencsétlenek nem vesznek tudomásul, akik egy-egy megmaradt ősi katólikus intézmény kellő közepén mint valami középkori fellelővárban élnek s egyáltalán nem vesznek tudomást az alant rohanó élet hullámszerűen torlódó folytonos és teljes átalakulásairól.

IV.

Külön tanulmányt érdemelne s nagyon érdekes eredményekre vezetne ama kérdés taglalása: mikép fejlődhetett mindez idáig s mi volt az oka annak, hogy a kereszténység ezeknek a vele szembehelyezkedő áramlatoknak nem tudta letörni erejét?

Itt most csak mintegy ujjheggyel mutatunk rá néhány sokat megértető szempontra.

A kereszténység legyengítésének egyik legjelentősebb, legmesszeleghatóbb tényezője a vallási egység megbomlása volt a XVI. századtól kezdve. Odáig a kereszténység egységes volt: egy nagy, hatalmas szellemi tényező. A vallás, a krisztusi evangélium, az egyetemes- egy lelki birodalom. A széthúzás és elfelekezés a reformáció óta meggyengítette a kereszténység belső erejét; az Egyház és az egyházak elkeseredett versengése előnybe juttatta az „örvendező harmadikat”, a hitellenes irányt. Amióta Luther Márton az egyházforradalmat ránézve szerencsés ügyességgel a világi nagyok és romlott egyháziak bírvágyának, élvezetvágyának ösztökeivel kötötte össze, azóta politika, szerelem és egyházrabló ösztön esküdött össze a katolicizmusnak s ezzel együtt a keresztény eszmének összetörésére. Nem az Egyháztól elszakított százmilliók, nem az áldozatok sokasága lett a reformációnak legvégzetesebb eredménye, hanem az a következőkben át sem tekinthető sajnálatos tény, hogy a kereszténység ettől fogva nem léphetett fel egységes erővel, súllyal, tekintéllyel a közéletben, mert min-

den, mégoly evangéliumi szellemű mozgalmának a kereszténységen belül akadt leghevesebb kerékkötője, technikai obstrukciót szervező ellenzője. S amikor a modern állam a maga hitvallástalan és sokban egyenesen keresztényellenes elveivel kialakult, nem egy erős Egyházzal, hanem egy csomó egymásközt viaskodó felekézzel találta magát szemben, amelyeknek fölényes, kultúrát s erkölcsöt képviselő hatalmától tartania nem kellett, amelyek közt ellenkezőleg még ő játszhatta a békészerző, atyáskodó és igazságtevő gyám szerepét.

A XVI-ik században kitört s azóta állandónak maradt egyházforradalom szülötte volt továbbá a szabadgondolat és egyéni vélekedés azon kultusza is, amelyből egyrészt a modern, mindent tagadó filozófia, másrészt a köz- és szellemi életet minden vonatkozásában annyira felforgató forradalom eredt. A XVIII-ik századbeli Aufklärung-kor, a párizsi esprit-fort-ok és esprit-libre-ek, az angol deisták, a vallásgúnyolás és egyházgyűlölet, az ateista bölcsekedés és a természettudományoknak erőszakos kihasználása a keresztényellenes agitáció céljaira, voltaképp mind ennek az egynek: az antikaticizmusból fejlődött antikereszténységnek hajtásai. A politikai forradalmak alapul vették az antikeresztény eszméket s mindenütt az Egyház erőszakos elnyomásával és megrablásával végződtek. A virágzó és hatalmas francia klérus pl. a forradalmak alatt úgyszólván elvérzett; ami megmaradt, az földönfutó koldus volt s mindennek tetejébe a püspökök kinevezési jogát, az Egyház szabadságának és függetlenségének e nehezen pótolható zálogát, a kormány ragadta magához.

Ezzel máris megértettük a katolicizmus lehanyatlásának egy másik, fájdalmas tényezőjét: a papság belső elerőtlenedésének szomorú tünetét a febrionizmus, gallikanizmus és jozefinizmus hatása alatt. A szerzetesrendek valóságos kiirtása, az egyházi életnek Rómától való elszigetelése, a püspököknek az állammal szemben szolgai helyzetbe juttatása, a hit-

életnek leghatásosabb eszközeitől való megfosztása, főleg pedig a papképzés céltudatos megrontása elméleti és gyakorlati téren: csak a főbb tényezői ennek az egyházsorvasztó, mindent megdermesztő s megbomlasztó és utóhatásaiban még ma is súlyosan érezhető egyházellenes iránynak. Amikor az Egyházat vagyongától, iskoláitól, templomaitól fosztotta meg a külső üldöztetés, az Egyház mindig fel tudott kelni sebeiből és új diadalíveket emelni a romhalmazok köveiből; de amikor saját papjait rontották meg s nevelték üresfejű ateistákká, kihűlt szívű stréberekké, bizantinuszszályhordozókká, s részben csak azokat engedték élni és érvényesülni, akik bármely kritikus pillanatban szívesen eladták a Mestert 30 ezüst pénzért vagy annál kevesebbért is, azóta a hitéletnek, a hívők nagyrabecsülő ragaszkodásának az Egyházhoz s a katolicizmus vezető szerepének a társadalomban szükségkép meg kellett akadnia. A modern átalakulások és berendezkedések nem találtak erőteljes papságot és védelemképes katolikus hitéletet a helyén s így nem csoda, ha meglehetősen a katolicizmus nélkül, sőt annak ellenére alakították ki a XIX-ik és XX-ik század színét.

A mai helyzetet: a még megmaradt közjogi és közéleti, vagyoni és tanügyi előnyök közt is vívódó, sebeiből lassan gyógyuló s a modern társadalom visszahódítására minden külső előnye mellett még ugyancsak gyenge magyar katolicizmus helyzetét csak ezekből a történeti előzményekből lehet megérteni. Romhalmaz ez sokban, de tudnunk kell, hogy itt a közelmúltban háborúk dúltak s azoknak gránátjai szaggatták fel így a földet, azoknak vihara gyújtotta fel a kastélyokat és falvakat. „Kezdetől azonban nem így volt.” S nem is fog így maradhatni. Mert hiszen hogy a katolicizmus ázsiója s szellemi befolyása a lelkekre — egyelőre főleg a válogatottakra — emelkedőben van, a legsötétebb pesszimizmus sem fogja tagadhatni. A csúcok máris a mieink: a természet-tudománynak olyan elsőrendű csillagai, mint Volta és

Pasteur, Ampère és Marconi, de Lapparent és Cauchy, az irodalom mesterei, mint Brunetiére és Coppée, Bourget és Huysmans, Jörgensen és Bazin vallják magukat lelkesen a katolicizmus védőinek. A francia akadémia kupolája — írja legújabban egy bosszús francia antiklerikális — maholnap megfordított szenteltvíztartónak fog feltűnhetni. A hitélet és a hitterjesztés ügye, a világ katolicizmusának Rómával való kapcsolata, a konvertita-mozgalmak, a modern tudományos, irodalmi és szociális téren megindult kat. szervezkedés világszerte új tavasz és új virágzás jelei a nagy pusztító viharok s a százados kábultság téli álma után.

V.

Nálunk is erősen rügyeznek a fák. A háború után erős támadásokban lehet részünk, de nincs okunk csüggedni. Ha lassan is, erőink ébrednek. A kibontott zászlót, a régit és mégis modernt, egyre többen követik. A továbbfejlődés munkáiban és küzdelmeiben azonban ki is kell vennie a részét minden életreébredt erőnek a maga teljes energiájával.

Főleg három irányban sürgető már most is a munka és szervezkedés.

Egyik feladatunk a *védekezés* műve lesz azokkal szemben, akik meg nem értve a katolikus gondolat igazát és jogosultságát, vagy talán megértve, de gyűlöletből és érdekből hadat üzentek ellenünk. Fegyvereik válogatottak, bár nem válogatnak bennük. Van ott nyílt agitáció és szemérmetlen hazugságok terjesztése, gyűlöletszítás, osztályharc és forradalmi utópiák hirdetése, személyhajszával fűszerezett antikatholicizmus és van csendes, alattomos, észrevétlen térfoglalás, bámulatos összetartás, gazdasági egyeduralom, közpályák klikkszerű körülgyűrűzése, békés jel-szavakkal üzérkedő, humanista álarcokban tetszelgő szemfényvesztés. Tudomány, emberszeretet, a népjogok kiterjesztése, haladás, lelkiismereti szabadság s még egy sereg tőlünk elorzott fogalomra tették rá

kezüket s bíznak abban, hogy az avatatlanok tömege nem az igazság, hanem a hang erőssége után indul. A pénz az övék, a hírlapok, a színházak, a könyvkereskedések jórészt az ő szócsöveik; a közfelfogást ma még ők idomítják. S mint akik érzik, hogy egyeduralmi törekvéseik ellen egyre erősebb gátak emelkednek, fokozott idegességgel készülődnek új és új harcra ellenünk. Jaj annak a kat. papnak vagy világinak, akitől félnek; nincs az a gyűlölködés, amelyet megengedettnek ne tartanának vele szemben. De uralmuk hanyatlak s hanyatlott a háború alatt is minden anyagi megerősödésük ellenére. Jelszavaikból nagyon sokan kiábrándultak már, sajtójuk s agitációjuk durvaságából is kénytelenek voltak a közhangulat nyomása alatt engedni; a háborúban viselt dolgaik után pedig igazán csak sajtójuk túlnagy hatalma akadályozta meg, hogy az ellenük felgyülemlett elkeseredés elemi kitörésben nem söpörte el őket.

Második nagy feladatunk a *még közönyösek és ingadozók* fölvilágosítása, megnyerése, megszervezése lesz. Még mindig óriási azoknak a száma, akik voltaképp velünk éreznek s akiknek mindenestre nem komoly érdekük a kereszténység gyengülése. Ezeket mind meg lehetne nyerni; csak meg lehessen őket közelíteni, figyelmüket a nagy küzdelemre föl lehessen vonni, értelmüket érveinkkel, szívüket értékeinkkel meg lehessen ismertetni. Iskola, egyesületi élet, népszervezés, szabadelőadások, népjóléti és karitatív intézmények mellett és előtt főleg a *sajtó* volna az eszköz, amellyel erre az alapvető, tömegeket megközelítő s a keresztény gondolkodást előkészítő munkára sikerrel vállalkozhatnánk. Természetesen olyan sajtóorganumokra is szükség volna, amelyek nemcsak a már velünk tartó hétpróbás katolikusokat vannak hivatva irányítani, hanem elsősorban azok igényeit tartják szem előtt, akik egyelőre csak legjobb hírszolgálatot, szórakozást és érdekességet keresnek az újságban. Másik nagy egyetemes jellegű eszköze lehetne a katolicizmus újjáébredésének főleg az értel-

miségi osztályokban a hitközségi és országos autonómia megszervezése és kiépítése; különösen, ha erre olyan szerencsés alapot sikerülne találni, amelyen nemcsak az egyházi ügyek iránti érdeklődés felkelése, hanem a hitélet fellendítése és az egyházi közigazgatásnak és lekipásztorkodásnak korszerűbb újjászervezése is biztosítva volna.

Harmadik nagy teendőink s szerény nézetünk szerint a legsürgetőbb: saját *ittthoni munkánk célszerűbb és fokozott erejű megszervezése*, hogy katonai műszóval éljünk: saját csapataink új átcsoportosítása volna. A magyar katolicizmus személyállománya, értelmi, erkölcsi és anyagi ereje, intézményei és elhelyezkedése, a még mindig mélyen vallásos magyar nép széles rétegeibe, mint egy termőerőtől duzzadó anyaföldbe való begyökereződése, a történelmi és nemzeti hagyományokkal való szakadatlan kapcsolata: mindmegannyi biztosítékai lehetnek a legfényesebb diadalnak és a legszebb jövőnek, ha erőnket kellőképp felsorakoztatni, fokozni, iskolázni és használni tudjuk. Ennyi erőforrás birtokában éppen az a legszörnyűbb szegény, ha nem annyira azért vesztünk annyit, mert ellenségeink erősek, hanem mert mi vagyunk a gyöngék. Hacsak azt a tőkét fel tudnók használni, ami a kezünkben van, évszázadokra urai lehetnénk a helyzetnek. De éppen itt a baj: mi még sokszor legszűkebb körben sem látjuk tisztán a teendőket, a legegésőbb hiányokat és a legsürgetőbb feladatokat. Nincs kigondolt, egységesen felfektetett, pontosan körvonalazott akcióprogramunk; lekipásztori intézményeink, iskolapolitikánk, népnevelésünk, egyházi közigazgatásunk jórészt elavult sablonokban s mindig csak a tavalyi kátyúban, mintegy a vak-sorsra hagyatva döcögnek tovább; nagy átfogó eszmék s a korszükséglet biztos felismerése ritkán indítanak nagyarányú reformáló kezdeményezésekre. Pap-ságunk képzésének fokozása, szerzetesrendjeink rendbentartása és, ha kell, reformja és száz más legelemibb belső egyházi ügyünk még mindig távolról sem része-

sül abban a figyelemben, amelyben minden hadsereg részesítene olyan kimagaslóbb kérdéseket, amilyenek a tisztikar és vezérkar képzése —, hogy gondolatunkat csak egy-két példával illusztráljuk.

*

Folyóiratunk már megalakulásakor éppen ezt a hármas célt tűzte ki maga elé: a katolikus gondolat védelmét, a távolállók megközelítését s a kebelbeliek nekiedzését a közös erővel kialakítandó katolikus akcióprogram kidolgozására és végrehajtására.

Négyéves szárnypróbálgatás alatt természetesen még csak jelentéktelenül közelíthette meg céljait s nagyon jól tudja, hogy a kitűzött feladatokat nem is egymaga van hivatva megoldani. Annyit azonban mer remélni, hogy mennél többen csatlakoznak zászlajához, annál több bizalommal nézhetünk a jövő küzdelmek elé s annál bátorságosabb feleletet adhatunk az aggódo kérdésre, hogy vajjon a háború után lesz-e új élet?

Magyar nagybőjt.

Szociáldemokrácia és vallás.

Még mindig vannak kurtaeszű emberek, akik hitelt adnak a szociáldemokrata svindlerjelszónak: Mi nem bántjuk a vallást, nekünk a vallás — „magánügy”. Ezek az emberek sohasem hallották a szociáldemokrata vezéreket maguk közt beszélni. A szocialista irodalom tele van azzal az őszinte bevallással, hogy ez a jelszó: a vallás magánügy — csak az együgyűek megtévesztésére szolgál.

Bebel kimondotta, hogy a „szociáldemokrácia és a kereszténység mint tűz és víz állanak egymással szemközt” s a szociáldemokrácia végcéljai közt ott van az ateizmus, az istentagadás is.

A szociáldemokraták maguk is beismerik, hogy ezen a téren köpönyegforgató módon viselkedtek. Vollmar ezt írja: „Azt a kétszínűséget, hogy a vallást magánügynek jelentjük ki s ugyanakkor a legalacsonyabb és legostobább papfalást és vallásharcot űzzük s ezzel pártunknak annyit ártunk, határozottan meg kellene szüntetnünk”. (Frankfurti pártnapló 146.)

De ez a megszüntetés nem a vallásháború megszüntetését jelenti, hanem a nyílt harcot a vallás ellen. „Szocialistának lenni annyi, mint antikrisztusnak lenni” — mondja a Sozial. Monatshefte (1902, 130.), — „s a szocializmus végleges győzelme csak úgy lehetséges, ha végleg legyőzzük a kereszténységet”. Marx maga azt írta, hogy a lelkeket meg kell szabadítani a vallás „babonájától”. (Neue Zeit 1890/1. 575.)

A francia parlamentben 1905-ben a szocialista párt szónoka, Allard, egy törvényjavaslatot így indokolt: „Nem tagadom, hogy javaslatomnak célja Francia-

országban a kereszténység megszüntetése. Folytatni akarom a (forradalmi) konvent munkáját s el akarom pusztítani a vallást... Nem akarunk tudni olyan Istentől, aki csak egy teljesen elhibázott világnak ügyetlen teremetője". (Köln, Volkszeitung, 1905 ápr. 12.)

Azonban ezt a „buta paraszt” és a keresztény munkás előtt nem szabad bevallani. Bernstein elvtárs (zsidó) egy berlini szociáldemokrata gyűlésen kijelentette: „A vallás alóli felszabadítás a politikai és gazdasági népfelvilágosításnak feltétele. Ha nem szabadítjuk ki az embereket a fejlődés első stádiumából: a vallásból, nem nevelhetjük őket politikai érettségre. Azok, akik benntapadnak a vallási felfogásokban, akadályai a mi mozgalmunknak. Ezért a vallás nem lehet magánügy. Amikor az Egyház és az állam szétválasztását követeljük, szükségkép ellenségei vagyunk a vallásnak is, mert vallás és Egyház elválaszthatatlan fogalmak. Az első szociáldemokrata vezetők csaknem mind szabadgondolkodók voltak, akik a vallás és Egyház alól felszabadították magukat. Mikor azonban a párt gyarapodott s látták, hogy mekkora akadálya az agitációnak a parasztok vallásos érzülete, bevették a programba, hogy „a vallás magánügy”. Tehát csak taktikai okokból, nevezetesen, hogy minél több szavazatot kapjunk, került bele ez a pont a programunkba.” S Bernstein maga is megjegyzi: „Ez nemcsak ostobaság, de képmutatás”. (U. o. 1905 márc. 29.) Egy másik vezető német szociáldemokrata, Erdmann, így ír: „A kérdésre, hogy a katolikus lehet-e szociáldemokrata, így kell felelnem: nem. S e tekintetben az Egyháznak is igaza van, mikor azt mondja, hogy katolikus ember nem lehet szociáldemokrata”. (Soz. Monatsh. 1905, 519.)

A fent bevallott „képmutatásra” azonban „szükség van”. „Mindenki — mondja egy szónoklatában Liebknecht —, aki valaha a szociáldemokrácia mellett agitált, tudja, hogy ez a szó („a vallás magánügy”) milyen kitűnő szolgálatot tesz nekünk (Úgy van!) s kétségtelenül óriási baklövés volna, ha ezt megváltoztatnók.”

(Úgy van!)) (Hallei pártgyűlés 185.) Egy másik szónok szerint „falon a vallási kérdést legjobb mellőzni”. (U. o. 190.) A stuttgarti pártgyűlésen így szavaltak: „A sok százezer katolikus munkásnak, aki még a centrumpárt — németországi kereszténypárt — zászlai alatt lépked, hagyjuk csak meg a jó Istent és a hitüket. Majd ha meggyőztük őket velünk való érdekközösségükről s az összes munkások érdekközösségéről a katolikus, protestáns és zsidó munkaadók érdekközösségével szemben, a többit majd könnyen elvégezzük”. (Stuttg. pártgy., 160.)

Hasonlóképp beszélnek s írnak a magyarországi szociáldemokraták is. A „Népszava” ezerszer elhazudta az elbolondított munkásoknak, hogy a szociáldemokrácia nem ellensége a vallásnak, neki a vallás magánügy. Bezzeg mikor a hatalmat a kezükbe kaparintották, első dolguk volt a vallásüldözés. A „Vörös Ujság” ekkor már nyíltan is megírta, hogy elég volt a gyáva beszédből s bizony a vallás ezentúl nem lesz magánügy. A Bernstein által is megbélyegzett „képmutatás” tehát levetette az álarcot.

Hanem azért még erre mifelénk is sok jámbor félrevezetett kérődzni tovább a rég visszazítt, képmutató jelszót, hogy a szociáldemokrácia nem vallásellenes: neki a vallás csak „magánügy”.

Vannak emberek, akik soha semmiből sem tudnak tanulni!

„Lehet-e hívő ember szociáldemokrata?”

Kérdezi a vörös világboldogítók lapja s külön cikkben próbál megfelelni erre a kérdésre. Felelete pontosan követi a boltos logikájának szabályait, aki a vevőjét mindenáron meg akarja főzni s míg a maga portékáját kínálja, tücsköt-bogarat összehord az ellenlábasnak leszólására.

Hogyne lehetne vallásos a szocialista is, mondja: hiszen „eszményi Istenben való hit a legfőbb jóban való hit és az nem áll, sohasem állt ellentétben a szocialista hitvallással, amely ugyancsak a legfőbb jóra

törekszik". A „legfőbb jónak" tág fogalma természetesen mindenféle értelmezést megtűr; van, akinek „legfőbb jó" a töltöttkáposzta, vagy teszem a proletárdiktatúra; van, aki a „legfőbb jót" a Kun Bélák uralmának visszahozatalában, vagy a pártvezérek bécsi vagy moszkvai szabad dőzsölésében látja. Hát ennek a „vallásnak" a fogalma természetesen nem ellenkezik a Propperek és Buchingerek krédójával.

A cikk legnagyobb része azonban nem azzal veszködik, hogy a szocializmus és az istenhit összeegyeztethetőségét kifejtse — ezt elintézi a maga módja szerint három-négy ködös értelmű sorban —, hanem minden erejét annak a Népszavás tételnek a bizonyítására fordítja, hogy az Egyház ellensége nemcsak a szocializmusnak (ez igaz is), hanem a munkásság sorsa javításának is. A szegény tanulatlan munkásolvasók valószínűleg el is hiszik neki azokat a szépen megfogalmazott elmefondorlatokat, amelyekkel ezt a szörnyűséges tételt bizonyítani szeretné. Még talán azt a vakmerő valótlanságot is, hogy „a katolikus egyház a rabszolgarendszert védelmezte" s hogy „egyházi földeket még akkor is rabszolgákkal műveltettek, amikor a világiak már csak itt-ott folytatták ezt a garázdálkodást".

Ennek a bárdolatlanul tudatlan és gonosz állításnak a bizonyítása annál nehezebb volna, mert pl. Amerika protestáns államaiban még a múlt század második felében is milliós számra voltak néger rabszolgák; a jeles népboldogítónak tehát bizonyítania kellene, hogy a múlt század második felében a katolikus Egyház birtokain szintén tömegesen alkalmaztak rabszolgákat. Holott tudvalevőleg éppen a katolikus Egyház volt az, amely a rabszolgaság intézményét a világból évszázados erőfeszítéssel kiküszöbölte. Azonban ez éppen a tipikus szocialista taktika: nemcsak el nem ismerni az Egyház érdemeit a szenvedő emberiség sorsának jobbrafordítása körül, hanem ellenkezőleg: éppen az érdemeivel ellenkező bűnöket találni ki s fogni rá az Egyházra. A rabszolgatartásról egyébként éppen a

szervezett szociáldemokrácia van legkevésbébe jogosítva beszélni; hiszen amit ő a terrorisztikusan igájába kényszerített munkássággal cselekszik, valóságos modern rabszolgatartás.

A rosszhiszeműségnek még Népszaváéknál is feltűnő példája aztán, hogy éppen XIII. Leó pápa munkásvédő enciklikáját, a *Rerum novarum*-ot igyekszik az Egyház ellen fordítani. Abból, hogy a nagy pápa s vele a katolikus Egyház a józan társadalmi reformot nem hajlandók a marxista örülettel s a szociáldemokrata világboldogítással azonosítani, azt szeretné levezetni, hogy tehát az Egyház ellensége a munkásságnak. Ennek épp az ellenkezője áll. XIII. Leó éppen azért utasította el a forradalmi szocializmust, mert azt a munkásság félrevezetésének s az egészséges munkásvédelem akadályának tartja. A vörös tollforgató azonban a nagy pápa hatalmas, munkásvédő körleveléből csak azt a mellékesen odavetett mondatát idézi (azt is hamis idézettel), hogy „az emberi társadalomban fellelhető nagy és mélyreható egyenlőtlenség öröktől fogva (?) való”. Leó pápa igenis azt mondja, hogy minden különbséget az emberek közt eltüntetni nem lehet, ami feltétlenül igaz is. Ám e fejlett sajtótechnika azt a látszatot akarja ezzel a csonka és ferdített idézettel felkelteni, mintha Leó pápa azt akarná vele mondani, hogy csak hagyni kell a munkást a maga nyomorúságában s a dőzsölő krózusokat a maguk gazdagságában.

A hamis idézethez aztán diadalmasan hozzáfűzi ezt a még hamisabb következtetést: „Ebből a felfogásból fakad természetszerűen, hogy az Egyház a szegénységnek mindig csak a megnyugvást és megbékélést ajánlotta” s „mindig csak azzal vigasztalta az élet kisemmizettjeit, hogy viseljék földi sorsukat türelemmel és megadással, mert a másvilágon kárpótoltatnak minden szenvedésükért”. Ezeknek a vörös tollvitézeknek csakugyan semmiféle valótlanúságra nem sül le arcukról a bőr. Mikor XIII. Leónak egész hosszú,

klasszikus enciklikája azt célozza, hogy a munkás sorsán enyhíteni kell, hogy a liberális kapitalizmus gazdasági rendje rossz és igazságtalan, hogy a munkásnak joga van a szervezkedésre és sorsának jobbrafordítására, akkor ez a rosszindulatú, lázító írás mindezt elhallgatva úgy akarja feltüntetni a nagy szociális pápa körlevelét a tájékozatlan munkásolvasók előtt, mintha Leó pápa éppen ellenkezőleg a liberális kapitalizmus bűneit venné pártfogásába s a szegényeket és „kisemizetteket” csak éppen türelemre s a másvilág megadódó bevárására tanítaná. El lehet-e képzelni ennél durvább hamisítást?

Leó pápa s vele minden józan ember igenis hisz a Jézus által hirdetett végleges leszámolásban az örök Bíró előtt; hisz az örök élet kiegyenlítő ítéletében is; az elháríthatatlan bajokkal szemben igenis rámutat a béketűrés és Istenben való megnyugvás fontosságára; de mindez éppen nem zárja ki, hogy a társadalmi igazságtalanságokat ne törekedjünk kiküszöbölni s nevezetesen XIII. Leó pápa egész körlevele arról szól, hogyan kellene a munkásosztály jogos panaszait egészséges szociális reformmunka által megelőzni! Ezt a társadalmi visszasságok védelmezéseként feltüntetni csak az a sötét, engesztelhetetlen gyűlölet és rosszakarát képes, amely a fehéret is megteszi feketének s a feketét fehérnek, mert semmi más célja nincs, minthogy a munkásságot igazi védelmezőitől, a társadalmi helytelenségek igazi gyógyítóitól elidegenítse s a saját terméketlen, de a vezéreknél hatalmat s jólétet biztosító elméleteinek igájában megtartsa.

Erre igazán csak az lehet a válasz, hogy a szociáldemokrácia maga cáfolja meg önmagát. Nem lehet az komoly, munkásvédő mozgalom, aminek alapja s napról-napra használt *legkedvesebb fegyvere a hazudozás*. A hívő ember nemcsak azért nem lehet szocialista, mert a szocializmus programjaiban kifejezetten benne van az ateizmus, hanem már azért sem, mert a vallás tiltja a hazugságot.

A Fővárosi Könyvtár és a radikalizmus.

Egyre sűrűbben közlik a lapok a fővárosi könyvtárak kiépítésére s fejlesztésére vonatkozó újabb terveket. A fővárosi könyvtár a városházai főállomásán kívül máris berendezkedett egy pedagógiai könyvtárra a Mária Terézia-téri elemi iskolában s legújabban határozatba ment, nemcsak hogy új központi könyvtárt, nép- és ifjúsági könyvtárt teremtenek meg, hanem hogy a főváros különböző pontjain hat fiókkönyvtárt rendeznek be.

Szóval: fejlesztik a nálunk nagyon is elmaradt nyilvános könyvtárak ügyét s ezen idáig csak ösztönözni lehet minden kultúrember. Az igazi művelődésnek, névleg éppen a vallásos kultúrának szempontjából csak üdvözlendő dolog a közművelődés terjedése, hiszen a komoly gondolkodás, a tudás és a műveltség, a vallásosság édestestvérei. Egész hitrendszerünk az elfogulatlan, komoly tudományosságon épül fel s az erkölcsi élet is, amint egyrészt az igazi művelődés előmozdítója, úgy viszont a legfőbb támaszát is a lélek finomodásában látja. Azért hát csak elő a könyvtárakkal, a tudomány népszerűsítésének intézményeivel.

Idáig rendben is volna a dolog. A bibi csak ott kezdődik, hogy a fővárosi könyvtár ma, úgy ahogy van, mindennek előbb nevezhető, mint objektív tudományosság és komoly műveltség terjesztőjének és propagandamunkájával mindenesetre sokkal előbb megérdemli a szabadgondolkodó radikalizmusnak hátláját, mint a tudományét. Mert egész apparátusával, nagy anyagi eszközeivel, vezető-embereivel s módszerével együtt nem ennek, hanem amannak a szolgálatában áll.

Tiszta sor, hogy a könyvtárt elvek és irányok nélkül megteremteni s fejleszteni nem lehet. Anyagi javak produkciójában s kiállításában mellékes a termelő és kiállító egyénisége, világnézete és szellemi kvalifikációja, de a gondolatok, felfogások, szellemi

irányok propagálásában mindig döntő súlyú tényező, hogy *kik* azok, akik a propaganda, a népszerűsítés, a terjesztés munkáira vállalkoznak.

E szempontból mindjárt jellemző, hogy a fővárosi könyvtár élén olyan ember áll, akit ország-világ nem a tudományos vagy kulturális érdemeiről, hanem arról ismert, hogy a felekezetenélküliségeknek s a radikalizmusnak nyílt sikkal küzdő, szenvedelmes agitátora. Dr. Szabó Ervin (Schlesinger Ármin) a *Világnak* és a *Huszedik Századnak* rendes munkatársa, ami az elfoglaltságát magábanvéve is mindennél jobban dokumentálja. Szabó tehetséges és állítólag ambiciózus könyvtáros, ami egy könyvtárigazgatónál határozottan elismerésre méltó kellék, de ez a jó tulajdonsága eltörpül azon egyoldalú pártérdekeltség mellett, mely egész működésén, mint egy vörös fonál, végighúzódik.

Ez az egyoldalú pártérdekeltség abban mutatkozik be, hogy *Schlesinger Ármin*, másképp *Szabó Ervin* vezetése alatt *a főváros pénzén fenntartott Fővárosi Könyvtár a legagresszívabb vallásellenes propaganda arzenálja lett*. Ennek a propagandának pedig legfőbb szövetségtársa mindenkor a félműveltség és áltudomány volt.

Semmi kifogásunk az ellen, hogy a főváros szintelen embert állítson a könyvtár élére, ha már igazán kicsinált dolog, hogy a fővárosnál keresztény irány nem érvényesülhet. Állítsanak a közkönyvtárak élére akárkit, aki a részrehajthatatlanságnak legalább a *lát-szatát* megőrzi. De hogy egyik legfőbb fővárosi kultúr-
inlézményünket, a népfelvilágosítás és népnevelés szent ügyének oly jelentős exponensét, aminőnek a fővárosi könyvtár volna hivatva, olyan valaki igazgassa mindenható fölénnel, aki nem mondjuk, valamely kereszténytelen, de legalább nem alpári és rabulisztikus hangú lapnak, hanem éppen a *Világnak*, a *Huszedik Századnak* s a hasonszórú radikális orgánumnak *főmunkatársa* s akinek a neve ott szerepel, ahol a keresztény gondolat és keresztény kultúra tudománytalan lebecsmérlése a vezérlő szempont, ez

ellen vétót kell emelnünk, vétót nem annyira a vallás és vallási béke nevében, melyeket Szabó Ervin végtére sem képes megbontani, nem is csak a nemzeti konzervativizmus érdekében, hanem a komolyság, a *kultúra*, a népfelvilágosítás nevében.

Végtére a főváros pénze nem radikális pártkassza és nem „propagandacélokra” a felírása. A főváros közönsége mást vár a közkönyvtárától, mint radikális, de mindenesetre értéktelen pamfletirodalmat.

Mert értéktelen pamfletirodalom az igen nagy részben, amit a fővárosi könyvtár mai összetétele felmutat.

Szabó Ervin elfogulatlansága távoltartott a könyvtártól lehetőleg mindent, ami ennek a programnak a monotonosságát megzavarhatta volna. A pozitív és konzervatív eredményekkel dolgozó irodalom Szabó Ervinnek nem irodalom, a keresztény tudomány neki nem tudomány. A főleg külföldön oly impozáns és nagytekintélyű katolikus tudományos irodalomból csak hírmondónak eresztett be egy-két példányt. A nagy német katolikus irodalom, a hatalmas neoskolasztikus áramlatok, a Görres-Gesellschaft, a Leo-Gesellschaft, a francia, az angol, az amerikai, a belga katolikus főiskolák és egyetemek kiadványai a Fővárosi Könyvtár előtt ismeretlen nagyságok. A Stimmen aus Maria-Laach-ot, a pedagógiai rovatában is oly kiváló Katolikus Szemlét, a katolikus népnevelésügyi lapokat (egyik legszegényebb kivételével) hiába keresnéd a Mária Terézia-terti könyvtárban. (A Protestáns Lapok megvannak!) Az Études, Anthropos, Tablet, The Month, Razon y Fé, Civiltà Cattolica, Der Aar stb. lehetnek mégoly klasszikus tudományos, művészeti, kritikai és szociológiai folyóiratok, a „catholica non leguntur” elve szerint a Fővárosi Könyvtárból örökre száműzvék. Helyettük azonban annál több tudományos elmetermék és értékes szakmunka van ott a — *Népszava kiadóhivatalából* meg a Világosság-nyomdából. Mert hiszen ezek komoly kulturális munka szülöttei, ezeknek irodalmi a színvonaluk, európai a hangjuk,

s ami fő, a konfesszionális békét sem zavarják soha. Egy mértékkel mérnek, amennyiben *mindennemű pozitív vallást egyenlő vandalizmussal taposnak a porba.*

De ne legyünk keserűek! Alighanem azért oly kevés az értékes munka a Fővárosi Könyvtár polcain, mert kevés a polc s az is nagyon tele van *mással*. Vallásellenes röpiratok s gúnyszerzemények, agitációs célú iránymunkák csak úgy hemzsegnek az állományban. Ami szörnyirkálmányt termelt a radikalizmus a külföldön, vagy erre mifelénk, azt a Fővárosi Könyvtár mind tárt karokkal fogadta. Fáber Oszkár szellemes írásai, Nobody, Fényes Samu, Kunfi, Gelléri és a Galilei Kör pamfletjei — lejjebb szállni ezen a skálán igazán bajos volna már — mind hűségesen és megdöbbenő komolysággal sorakoznak ott a díszes állványokon. A külföldi „tudományos” irodalomnak odakinn rég elfelejtett, divatjátmulta alkotásai, a szocialista agitációs irodalom ismert mesterdarabjai: a Büchner, Moleschott, Haeckel, Mach, Strauss Dávid, Rénan stb.-féle iratok megszámlálhatatlan példányban gyűrődnek itt a Fővárosi Könyvtárnak túlnyomórészt szocialista és galileista olvasóinak kezében (komoly embernek kevés keresnivalója is akadna ebben a könyvtárban).

Üssük csak fel úgy találomra az 1911 szeptember havi szerzemények katalógusát. A sok lim-lom között a „Vallás és egyház” rovata ötlik a szemünkbe (375. o.). Kíváncsiak vagyunk: mit találhatott Szabó Ervin legfontosabb beszereznivalónak a „Vallás és egyház” irodalmának rengeteg területéről? *Mindössze 21 darabot.* Az elsőnek címe mindjárt valami igen kedves dolog: Binet-Sanglé: La folie de Jésus (*Jézus örültsége*). Egy megháborodott elme lehetetlen ízléstelenkedése, mely két kötetben „bizonyítja” Jézus elmebeli terheltségét, tébolyát, „ideáit, delíriumát, hallucinációit”. Tudományos teológiai körökben, ahol pedig az ellenséges irodalmat is figyelemmel szokás kísérni, erről a „műről” tudomást sem vett senki. A ponyva nem tudományos ellenfél. De azért Szabó Ervin, az

elfogulatlan, siet külön széljeggyel figyelmeztetni a munkára, mint „belső tartalma vagy aktualitása által figyelemreméltó könyvre” (366). Sőt még a tartalmát is közli röviden, nehogy a galileista és szocialista könyvkeresők észrevétlenül hagyják az ízes falatot.

Ez az első piéce a 21 új szerzemény közül. Mi a második?

Már azt hisszük, kezdődik a pártatlanság, mert íme a második darab címe: *Die deutschen Katholikentage*. Tehát a katolicizmus is szóhoz jutna? Ah, de-hogy! Tévedés! Ime, a kiadó neve, mely mindent el-árul: „*Evangelischer Bund. Halle a. S.*”. Tehát a leg-türelmetlenebb katolikusellenes heccegyesület vád-irata a német katolikus nagygyűlések ellen.

Jön a harmadik darab. Ez sem méltatlan az első ket-tőhöz. Drews: *Die Christusmythe*. Tehát az ismert mo-nista Drews: egy darab *ponyvaracionalizmus* megint. És ez így megy tovább. Sehol semmi komolyság, semmi pártatlanság. Csupa katolikusellenes heccirat, csupa vallásellenes lázítás. Sorba jönnek: a szociáldemokrata-Vorwärts egy kiadványa, a tudományos kritikai lapok-ban végleg értéktelennek nyilvánított Lea-féle törté-nelmi fércmunka a „spanyol inkvizícióról”, egy érte-kezés az amerikai quakerekről, Rénan: Jézus élete (ez sem utolsó: Rénant szerezni be a XX-ik század-ban, Harnack és Zahn Theodor századában!), Tolsztoj vallási tapogatódzásai s egy gyenge heidelbergi habi-litációs irat: ez minden. Szabó-Schlesinger úr felfogása szerint ez az egész, amit a „vallás és egyház” egész immenz irodalmából össze lehetett keresni. Prohászka püspök „Magasságok felé” című műve az egyetlen katolikus irat a 21 darab között, a többi 20 *mind csupa tudománytalan és értéktelen katolikusgyalázás*. Ez hát itt az egyetlen számbavehető „vallás”- és „egyház”-irodalom.

A *pedagógiai könyvtárban* époly tökéletlen álla-potokat találunk, mint a Városházán. Itt is mindössze vagy 60 darab képviseli a „Vallástudományt”. A 60 da-rab közül az egy Hergenröther egyháztörténete nevez-

hető tudományos munkának. Csakis ez az egy a katolikus is. A többi megint csak egy irodalmi műfaj változtatása: a ponyváé. Vallásellenességükben valószínűleg kiváló, de egyébként soha nem hallott nevű írók és írónők kezdő-irogatásai a vallás ellen. Ahogy a sok lom között egyszerre csak Harnack: *Wesen des Christentums*-ját találjuk meg, csaknem fellelékszünk a láttára, mert bár ez is erősen katolikusellenes, de legalább *komoly* író és tudós. Egyébként nemcsak minden katolikus, pláne hitvédelmi munka hiányzik, de még a protestáns, katolikusellenes hittudománynak komolyabb munkái is; Schlesinger-Szabó úr előtt nem nyer kegyelmet sem keresztény, sem zsidó, sem tudomány, sem művészet, ha csak nem hódol a vallásellenes elfogultságnak s a valamennyi felekezetet verígsértő felekezeti demagógiának.

Megkérdeztük a könyvtár egyik alkalmazottját, miért nincsen semmi komoly, közérdekű hittudományi munka is „raktáron”. Az alkalmazott ötölt-hatolt. „Hát például mi?” kérdi. „Például Weiss, Hettinger, Bougaud, Dudek apológiái.” „Ó, kérem, apológiát csak nem tarthatunk a Fővárosi Könyvtárban.” „Nem tarthatnak? — feleltük —, de úgy-e, Frazer: *The dying God* (a haldokló Isten), vagy a *Démonstration de l'inexistence de Dieu* itt vannak?!” Vallásvédő munka nem tartozik ide, de vallástámadó van bőven. Krisztusról nincs semmi keresztény irányú művük, pl. Jézus istenségének bizonyítékai pl. Hammersteintől? De már Jézus „örültségét” bizonyítani nem elfogulatlanság? Örült lehetett Jézus, de Isten Fia nem? Az alkalmazott igazat adott nekünk, de végtére, úgymond, őtöle nem függ semmi. „Hát kitől függ?” „Szabó Ervintől, a pedagógiában pedig Köhalmi Bélától.” (Azóta avanszírozott.)

Köhalmi Bélától? Ki ez az európai nevű ember? Akitől az függ, hogy Krisztusról, mint Istenről is lehet-e szó, vagy csak mint örülről? Érdeklődtünk e nagy ember után s értesültünk róla, hogy ez a nagy érdemű úr a könyvtár egy fiatal alkalmazottja, aki

egyébként épp akkor készült a középiskolai érettségire. Talán ugyanaz, aki a Huszadik Század XV. kötetének 486. lapján Fáber Oszkár „Keresztény szocializmus” című korszakalkotó szociológiai monográfiáját „ismerteti” oly izgató, alpári, cinikus hangon, amelyhez még a Huszadik Századnál sem szoktunk hozzá, hanem legföljebb a Népszavában, a Papok tükrében meg az Úttörőben. „Megöregedett, kilúgozott kereszténység”, „papi fejjel gondolkodó embernyáj”, „Liguori Szent Alfonz hírhedt erkölcstana”, a „keresztény-szociális állam elrettentő kultúrája és dögletes jóléte” stb. — ezekkel a művelt szólamokkal dobálódzik ott a nevezett Közhalmi — notabene 1907-ben, tehát öt évvel a most majd esetleg sikerrel leteendő érettségije előtt. Ilyen kapacitások döntenek el a Fővárosi Könyvtár magas napi-kérdéseit. Ezeket szabadítja rá a főváros az ő kultúréhes lakosságára. Ezek az intelligenciák intézik el a panasz- és kívánságvágyban díszelgő kívánságokat: egy tanítónő kér még több Zolát (pedig egy szekérrel van már), egy galileista még több Nietzschét, egy harmadik több szexuális „tanulmányt” — természetesen ott is díszleg a kérelem mellett az érettségi-jelölt úr előzőeken megjegyzése, hogy „megszerezzük”. De kérj csak, jámbor atavisztikus olvasó, valami komoly tudományos, értékes művet, pláne egy Herder, egy Pustet, egy Burns and Oates-kiadványt el lehetsz készülvén rá, hogy a felhőkben trónoló érettségijelöltek válogatott népszavai előzőkenységekkel fognak agyonvillámozni. Probatum est: mi ugyanis ezt megkísérlettük.

Nem is csodálható, hogy a dolgok ilyenén állása folytán úriembert igazán nem is igen látni ezekben a tudományos lebutásokban. Az intézők, úgy látszik, ezt nem is igen bánják. Így legalább magukban vannak és magukban csinálhatnak a főváros pénzével, ami tetszik. És végül a fejük köré boríthatják a kulturális tevékenység glórioláját. És közreadhatnak hivatalos jelentéseket, melyek szerint pl. az 1912-i fővárosi költségvetésben 141 ezer korona kiadással szerepel

a Fővárosi Könyvtár. E 141 ezer koronából még majdnem szerencse, hogy csak 18 ezer korona ment „könyvbeszerezésre”, míg a „személyi kiadások” 64 ezer koronát nyellek el. Szerencse, mondjuk, amennyiben még mindig jobb, ha a pénzünkön néhány szabadkőműves erszény duzzadozik, mint hogyha népünk, gyermekeink, ifjúságunk erkölcsi degenerációját és vallási nihilizmusát munkáljuk vele s a kultúra nevében szaporítjuk a talmi-kultúra és szabadgondolkodó műveltlenség arzenáljait.

Ideje volna vizet vezetni ebbe az Augiasz-istállóba is, a Fővárosi Könyvtár-panamába.¹ De sokat mielőbb.

A főváros pénze nem arra való, hogy vele néhány felekezetlen apostol demokrata pártpolitikát űzzön s a fővárosi könyvtárakban a legtürelmetlenebb radikálizmus nyerjen kész expozitúrákat.

Pikler Gyula, Haeckel és a lourdesi csoda.

Pikler Gyula tanár azon az egyetemen, melyet katolikus papi pénzen alapítottak azzal az örökérvényű rendelkezéssel, hogy benne keresztény szellemben műveljék a tudományt. Csodálatos dolog! Tudniillik nem az a csodálatos, hogy keresztény szellemben lehessen tudományt művelni, mert hiszen a kereszténység maga a legfönségesebb tudomány s a tudományos gondolkodásban csak azokat szokta akadályozni, akik, hogy Thiers egyik ismert szavával éljünk, egyáltalán nem arra születtek, hogy gondolkozzanak. Hanem az a csodálatos — és azt hiszem, ez is csak Magyarországon lehetséges —, hogy a keresztény szellemű tudomány művelésére meghívott s e célra keresztény papi pénzen eltartott tanárok közé hogyan került bele Pikler Gyula, akit geneológiai tradíciói és egyéni hajlandóságai minden egyébre előbb predesztináltak, mint arra, hogy keresztény szellemben művelje a tudo-

¹Lásd e kötetben „A Fővárosi Könyvtár” és „A Fővárosi Könyvtár botrányához” c. fejezeteket.

mányt. De ha már odakerült, ha már odaültették, csak-ugyan nem vehetjük neki zokon, hogy havonként hálás köszönettel felveszi a felajánlott s hiánytalanul folyósított papi províziót s utána époly kényelmesen prelegálja a maga belátásos elméletét, mintha az egyetem jogi karát Lósy és Lippay érsekek egyenesen a Szabadgondolkodó-társaság fiókéntézetének alapították volna.

Nem vehetjük neki zokon; miért nem volt magunknak annyi belátásunk, hogy magunk keltünk volna védelmére bitang jogainknak. Most csak nyugodjunk szépen bele, hogy a több-belátásos Pikler Gyulától kell a belátásra elméleti oktatásokat kérnünk.

A „belátásos elméletet” kár is volna tragikusan venni. Hiszen azzal Jehlicska örök időkre végzett. Németországból importált szokásjog szerint ugyanis rendszer a filozófiában, hogy minden kezdő filozófus tanár már dócens korában találjon fel egy rendszert. Hogy milyen az a rendszer, egészen mellékes, hiszen a rendszer rendszerint nem éli túl a rendszerezőt s a célja csak az, hogy néhány esztendeig legyen mire esketni az egyetem tudásvágyó nebulóit.

Pikler Gyula tevékenységének súlypontja egyébként sem az egyetemre esik. Az egyetemen csak fizetik, de babért aratni Pikler máshová jár: a Társadalomtudományi Körbe, ahol nem kell szégyenkeznie afölött, hogy az ellenkezőt hirdeti, mint amiért fizetik, sőt ahol ezért a feníciai vérhez méltó élelmességért meg is becsülik. A Huszadik Századról nevezett irodalmi asztaltársaság valamelyik névtelenje pl. csak a minap is annyira megbecsülte, hogy a „sasok”, közelebbről a „Zeus tiszta levegőjében szárnyaló sasmadarak” ornithológiai kategóriájába osztotta be. Ahol ekkora állattani tüzetességgel honorálják az érdemeket, ott érdemes küzdeni, s csak természetes, hogy Pikler Gyula azóta kétszeres buzgalommal jár el az Ankerközbe szabadon gondolkozni, amióta ott a sasmadarakhoz számítják.

Azonban — ki hitte volna? — a belátásos elmélet gründolóját épp az Ankerközben érte utol végzete.

Pikler Gyula úgy járt itt, mint a mesebeli táncos a jégen — a zoológia egy másik osztályából: elragadta a táncoló kedve s a jól nevelt szabadgondolkodás szempontjából határozottan veszedelmes utakra tévedt. Leleplezte (egyébként éppen nem elsőnek) az „okos lovak” svindlijét, az elberleldei és berlini „tudományos botrányt”. A lóintelligencia szimbólumait címképül használó szabadgondolatnak kétségtelenül nagy bosszúságára. Mi lesz a szabadgondolattal, Pikler úr? Ha ön leleplezi a svindlit, kimutatván, hogy a lovaknak nincs sem igazuk, sem eszük, akkor nem mutatta ki bennfoglaltan rólunk is ugyanezt, akik a ló és az ember értelmi lehetsége közt csak graduális különbséget képviselünk? De ön még tovább ment, Pikler úr! Abban a mámoros hiszemben, hogy a szabadgondolkodónak csakugyan szabad szabadon gondolkoznia, ön megtámadta és lerántotta Haeckel Ernőt, a mi csalhatatlan pápánkat, a monizmus nagy inkvizitorját, a szabadgondolkodásnak Arisztoteleszt, Szenttamását és Carlesiusát egy személyben. Megtette őt fanatikus dilettánsnak, kimutatta az ő monisztikus filozófiájáról, hogy „egy régebben ismert és egészen helyes tudományos felfogásnak *primitív, majdnem gyermekes félreértése*”, mely a szemmel látható *valótlanságokat és lehetetlenségeket* befedi saját maga előtt buzgó és vak hittel és hogy ne kelljen látnia azt, ami van, buzgón és vakon hisz abban, ami nincs és *mennél lehetetlenebb, annál inkább hisz benne...*” (Husz. Száz. 775. s. k.) Mi lesz velünk? Eddig a vért gőzölgő demokrata sajtó utolsó mohikánjain s a mi galileánusgárdánk ifjúsági zörejcsinálóan kívül egyetlen egy, mondjuk: két tudós embert tudtunk felmutatni, aki a mi krédónkra esküdött s ön most az egyiket megteszi fanatikus örültnek és ezzel a másikra, Ostwaldra, mint Haeckel fegyvertársára is rácsavarja a hurkot? Mi lesz velünk?

Csendesedjetek, kishitű zörejcsinálók, Pikler Gyula nem hagy el benneteket. Kibújik a szög a zsák-

ból, a szabadgondolkozó is az igazmondásból. Merl hogy meg ne fájduljon fejetek, ad ő be egyet azon lélekzetvételen az igazhitű hívőknek is. Imhol a mindent kárpótlani hivatott passzus: „Az elberfeldi istálló és Karl Krall (t. i. a csaló, akinek Haeckel felült) az a monistáknak, *ami a lourdes-i barlang és Louise Bernadotte a buzgó katolikusoknak*: a valóságok körében hiába keresett bizonyíték, a boldogító csoda. Csodák történnének mind a két helyen, kétségtelen, kétségtelenül szavahihető emberek által bizonyított, szigorú tudományos megfigyelések által megállapított csodák. Csodák, amelyeknek csak az az egy csekély hibájuk van, hogy valójában *nem igaz belőlük egy fél szó sem*. És „anathema sit”, aki nem hisz bennük . . .”

Louise Bernadotte? Ki ez a hölgy? Van-e, ki e nevet nem ismeri? A lourdes-i csodával kapcsolatban mindenesetre seholsem szerepel. Avagy úgy? Tán Bernadette Soubirous-nak, a lourdes-i pásztorleánykának társadalomtudományosan átalakított, a Népszava után szabadon reprodukált neve ez, melyet az avar itt először közkeletűvé, aki ugyanakkor a Népszavát ismeri el ankerközileg recipiált megbizonyosodási forrásnak? De hisz nem ez a fő. A fő az, hogy Pikler Gyula leadta nézetét a sohasem létezett Louise-ról és a, jaj, nagyon is létező lourdes-i csodáról. Ő ugyan nem látta egyiket sem, nem tanulmányozta a kérdést, legföllebb tán a fent sejtett napilapból; arra pedig, hogy odaautazzék és mindent megvizsgáljon, vagy hogy beszerezze legalább a Lourdes-ra vonatkozó irodalmat (nem ám csak Zolát és a Népszavát!), hogy megvegye a mai napig meg nem cáfolt, csak sunyin agyonhallgatott tudományos műveket — Bertrin-t, Lassere-t s a többieket —, arra nyilván nem telik a papi fizetésből. Marad tehát az egyetlen legolcsóbb és legtudományosabb módszer: letagadni a napot az égről. Az ezer és ezer orvos, tudós, egyetemi tanár, kórházigazgató, „kétségkívül szavahihető emberek” (nem ám à la Haeckel!) kiírhatják a lelkiület s letehetik ünnepélyesen aláírt deklarációkban egész tudományos reputációjukat a lourdes-i

gyógyulások valódisága és természetfölötti volta mellett: a belátásos elmélet nagy sasmadara közönséges sárgarigó módjára — füttyül rájuk és kimondja, hogy egy szavuk sem igaz. Bánja is ő a tényeket? Ha neki nem pariroznak, hát büntetésből „egy fél szó sem igaz belőlük”. Majd megmutatja ő nekik. A jegyzetben megjegyzi még, hogy a monizmus a vallással nemcsak tételeinek misztikussága és reprezentálhatatlansága, hanem „papjainak dogmatizmusa és intoleranciája tekintetében” is konkurrál s ezzel nyugodtan tovább áll, mint az az állat, mely ha bántják, bűzt terjeszt és bizik benne, hogy így is lesznek elegenden, akik megtapsolják, amiért olyan haeckelesen intoleráns és tudománytalan módra kivégezte a lourdes-i tényeket az orvosokkal, Bernadotte Lujzával, Haeckellel és az elberfeldi lovakkal egyetemben.

Igy művelik nálunk a tudományt keresztény szellemenben — papi pénzen . . .

Az osztrák keresztényszociálista párt.

A nagynevű Králik Richárd művelődéstörténeti tanulmányt írt e mozgalomról. Králik azon ritka külföldi írók közé tartozik, akik a magyar nemzettel szemben odakünn mindenütt annyira elterjedt balhiedelmeken túl tudnak emelkedni. Szerkesztőségünkhöz intézett levelében is hangsúlyozta, hogy történelmi forrástanulmányok folytán arra a meggyőződésre jutott, hogy *a külföld nem ítéli meg méltányosan és igazságosan Magyarország közjogi törekvéseit*. E meggyőződésének egy készülő nagyobb művelődéstörténeti tanulmányában óhajt kifejezést adni s ugyanez indította arra is, hogy kérésünkre tanulmányát készségesen megírta s abban nyilván a vendéglátó meghívók iránti gyöngéd tekintetből, nem is érintette — sem elítélő, sem egyéb irányban — az osztrák keresztényszocialista pártban, sajnos, meglehetősen uralkodó magyarellenes irányzatot, amelyet ő nyilván merő taktikának tekint s élesen elválaszt a keresztényszocializmus

voltaképpen programjától. Az igazság érdekében meg kell azonban állapítanunk, hogy a nevezett pártban — nem ugyan programszerűleg, de tényleg — nagy mértékben uralkodó nagysztrák és magyarellenés elfogultság éppen nem a keresztény gondolatból fakadólag és éppen nem a keresztény program előnyére egyesült az evangéliumi szocializmus magasztos eszméivel.

A Fővárosi Könyvtár.

A Fővárosi Könyvtár rendezetlen állapotait változta egy híradásunk. Az igazgató „határtalan tudatlanságokkal” átszőtt, kétségbeesett védekezése nem cáfolta meg a híradás igazságait. Szabó Ervin egyik napilapban csak a levegőt vagdalja, mikor arra utal, hogy van a könyvtárban véletlenül egy sor katolikus irányú munka is. Fel is sorolja csaknem valamennyit, nem vévén észre, hogy épp ezzel cáfolja meg önmagát. A szomorú tényekhez, melyeket ismertettünk, csatlakozik a sok szürke napihír közül kiágaskodó újabb érdekesség, hogy a fővárosi tanács a *Darwin* című értéktelen darwinista agitációs lapocskát közpénzen 48 példányban megrendelte a fővárosi iskolák számára. Így bánnak itt a kétharmad részében keresztény polgárság pénzével. A darwinizmus lehet százszor a múlté, Szabó Ervinre rábizonyulhat százszor, hogy nem alkalmas pártatlan könyvtár vezetésére, de azért a közpénzek tovább folynak megszámlálatlan ezrekben a tudománytalan radikalizmus hatalmi pozíciójának erősítésére.

Háború és kultúra.

Chamberlain mondta egyszer, hogy a mi kultúránknak még nagyon sokat kell fejlődnie s nagyon meg kell nemesednie, míg majd megérdemelheti azt a nevet, hogy: keresztény kultúra.

Amikor az élesszemű írónak ez a szava papírra került, akkor még senki sem sejtette, mily szörnyű és szörnyen kézzelfogható bizonyítékot tartogat e tétel

igazvoltának bemutatására a közel jövő. Ez a bizonyíték ma itt van a kezünkben, itt áll a szemünk előtt.

Mennyire kérkedtünk a XX. század kultúrájával s mennyire lenéztük mindig a korábbi, „barbár” korok kultúrátlanságát! Mennyire bízunk abban, hogy a természettudományos vívmányokkal együtt megtaláltuk a népek boldogulásának feltételeit is és minden emberi bajnak és vadságnak befejeződését! És íme, itt a valóság rémes felelete az ostoba képzelgésekre!

Soha a történelemnek ilyen háborúja, ilyen vérengzése, ilyen népmészárló s amellet sok részben barbár háborúja nem volt, mint a jelenlegi. Milliók állanak egymással szemben, készen a harcra a végkimerülésig s a modern haditudomány és gyilkolóművészet egész természettudományos apparátusa mint valami hatalmas, nagy gépezet áll hetek óta az emberirtás borzalmas munkájában. Rendre dől az ember... A gépfegyverek és srapnelek irtózatoss tüzelése előtt mint kasza alatt a vetés hull egy-egy nemzet dísze, reménye, virága... És a száz-
ezrek közül, kiket majd a háború végén összefoglalóan említünk mint elesetteket, nem lesz talán egy is, akinek halála a maga szívéen kívül másét is meg nem szakítaná... Az az utolsó baka, aki most elesik s akinek tetemére senki sem hullat forró könnyeket, ki tudja mit és kiket hagyott odahaza; ki tudja, nem volt-e egy egész család reménye, egy gyengéden epedő szívének minden szerelme, egy egész kis körzet egyetlen öröme és büszkesége... Mennyi gyászt és mennyi könnyet fog fakasztani az a legszürkébb és legészrevétlenebb halott is odafönn az orosz vagy déli széleken, vagy pedig nyugaton, ahol a világnak három legelső kultúrnemzete tépi, irtja, öli egymást!...

És mégis, íme, ennek így *kellett* lenni. Annyira így kellett lenni, hogy még az antimilitarista és antipatriótikus szociáldemokrácia is kénytelen ma vagy sunyin elhallgatni a közlekedésnek ellenmondást nem tűró megnyilvánulására, vagy pedig elégetni a vörös zászlót, mint ahogy Berlinben tették. Igen, ez a

háború csak folyománya, egészen logikus folyománya a meglevő előzményeknek, szükségképeni baj, elkerülhetetlen függvénye a mai kultúrának úgy, ahogy a valóságban fest; annak a kultúrának, amelyre olyan nagyon kevés joggal voltunk olyan nagyon büszkék.

A védelem feltétlenül jogos és ki vonná kétségbe, hogy a háború a mi részünkről csak jogos önvédelem volt? De a védelem nem vált volna szükségessé, ha támadás nem előzi meg. És mi volt oka a támadásnak más, mint az az egészen keresztényellenes és mégis egészen modern gondolat, hogy amint az egyesek között, úgy a nemzetek között is „aki győzi, az marja?” Az oroszoknak sok embere, a franciáknak sok pénze, az angoloknak sok hajója van s ez elég ok volt nekik, hogy minden kultúrát, minden béketörekvést félrelökve olyan hatalmi aspirációkra egyesüljenek, melyek után a védelmi harc ránk nézve az önfenntartási ösztön kemény parancsa lett. Így függ össze a mai kultúrával szükségkép a százezrek halála, részben a legbarbárabb, az ókori pogány harcokra emlékeztető kegyetlenségekkel együtt.

Ez a háború szennyfoltja a XX. század kultúrájának: nem a mi részünkről, hanem azokén, akik azt elkerülhetetlenné tették: a világ legnépesebb, leggazdagabb, legkiterjedtebb három birodalma részén; felfedi e talmi kultúrának szegényes, minden sallang és technika dacára bensőleg erőtlén és megbízhatatlan voltát és szomorúan éles világot vet a kultúrnépek erkölcsi átlagértékének fogyatékoságára.

Pedig Európa mai kultúrája eredetileg keresztény talajon állt és keresztény kultúracsírákból fejlődött; ami benne szép és értékes, ma is keresztény gyökérszálakból táplálkozik. De ma ez a kultúra nem keresztény. Rég megtagadta vagy elfeledte az evangéliumot, melyben pedig benne vannak a világbéke és igazi kultúra összes biztosítékai. Meg akart állni a maga lábán, krisztusi támasz nélkül s azért bukott most el. Meg akart állni a természet kultúrájának alapján s eltaszította magától a természetfeletti, az evangéliumi

gondolatokat. Az önzést, némileg finomodott külszinű önzést (valaki úgy mondta egyszer, hogy „szocializált önszeretet”) tette társadalomtudományának és etikájának alapjává. Lerázta a békeőrző Egyház szelíd igáját, az Egyházét, amelynek újonnan választott feje 24 óra alatt meg tudná csinálni a békét, ha a nemzetek nem szoktak volna el attól, hogy a Krisztus helytartójának és Krisztus evangéliumának is engedjenek némi bele szólást Európa ügyeibe . . .

Ime, itt az eredmény. Ki mint vet, úgy arat. Micsoda megszégyenítő, gúnyos felelet, micsoda ökölcsapás ez a háború annak az önteltségnek szemébe, amely magabízottan azt hitte a maga kis külsőséges kultúrájáról, hogy van az már olyan magaslaton, amelyen nemcsak nem szorul reá, de fitymálhatja és kritizálhatja is a békeosztó *keresztény kultúra* eszméit!

A háború mint zsidóüzllet.

A háború nem az az idő, amikor élcélődni illenék; ezt talán elvkülönbség nélkül elismeri mindenki. Tréfát űzni akkor, amikor az élettől búcsúznak tíezzeink s a háború rettenetes tüzét arra használni fel, hogy mellette megsüssük a magunk gesztenyéjét, ez bizony hátborzongatóan sivár, lelketlen dolog. Szeretnők, ha a magyar haza minden született polgára és minden egyéb lakója is állna a műveltségnek akkora fokán, hogy ilyesminek még a látszatától is őrizkednék. Mert most csakugyan nagyon csunya volna, ha valaki a nemzeti közveszélyt hasznosan zavaros víznek tekintené, amelyben elfogult felekezeti gyűlölködés vagy pedig nemzetiségi agitációja számára halászgathat.

A véletlen juttat a kezemhez egy folyóiratot, amellyel foglalkozni mi rendszerint nem szoktunk. Csak annak dokumentálására, hogy mi minden tényészik közöttünk, térünk ki kényszeredetten arra a kínos tünetre, hogy *még mindig vannak emberek itt a magyar haza földjén, akiknek a hazafiságról nagyon is üzletszerű fogalmaik vannak.*

Az említett folyóiratka itt az ország szívében jelenik meg az V. kerületi Dorottya-utcában. Megnevezni fölösleges, itt csak a tünetről, mint ilyenről, legyen szó. A lapocskát eléggé jellemzi, hogy mint kimondottan „felekezeti” (nem vallási vagy hitbuzgalmi) hetilap jelenik meg. Hogy *milyen* felekezeti, itt szintén mellékes. E „felekezeti”, vagy tán sokkal helyesebben: nemzetiségi és faji hetilapnak egyik újabb száma nem áttolja a válságos helyzetnek fönségesen komoly perceit arra használni fel, hogy abból a felekezeti gyűlölség számára kovácsoljon fegyvert. Így ír ugyanis:

„... A legkatolikusabb nemzet, a francia, döntötte Európát ebbe a katasztrófába, még csak nem is a reváns eszméje miatt, melyet Franciaország már feladott (?), hanem amaz óriási tőkék alapján, amiket a franciák, mint a legtökésebb nemzet, minden józan ész, minden humanizmus ellenére, Oroszországba vittek. Ha csak a revánsról volna szó, csak Elzász-Lotharingia visszaszerzéséről, Franciaország, melyet az antimilitarisztikus mozgalom keresztül-átal (?) járt, már meg sem moccant volna s ezzel a világháborút Európa közepére lokalizálta volna. (Ezt is könnyebb állítani, mint elhinni.) Franciaország azonban — nem zsidó országl — (de bizony a bankárai többnyire zsidók!) fut a pénze után, amit lelkiismeretlenül azért adott Oroszországnak, hogy Európa békéje ellen fegyverkezessen, (magyarul: fegyverkezesség) s ezzel okává lett a nagy összeomlásnak...”

Tehát a háború is — felekezeti kérdés! Tehát a szerb és orosz túlkapások elleni védekezés is csak a katolikus népek bűne? Uraim, önöknek eszüket vette az örült keresztény-gyűlöletük!

Mindenki úgy tudta eddig, hogy a jelenlegi háborúnak első és utolsó oka (a nem éppen katolikus) Oroszország volt s azután is sokkal előbb jön Anglia a kapzsiság és veszekedőkedv létráján, mint Franciaország, amely az oroszral valószínűleg csak muszájból szövetekezett. Nagyon nagy merészség kell ahhoz, hogy

valaki ekkora tudatlanságot ártatlan arccal mimelheszen. Önök azonban nem így tudják. Önöknek a felekezeti elfogultságuk kényszereszméje azt diktálja, hogy feltétlenül a „legkatolikusabb nemzetet” kell bűnbakul megtenni még akkor is, ha ez az állítólag legkatolikusabb nemzet ma *éppen nem katolikus* is.

Mert azt talán még önök Dorottya-utcaiak is tudják, hogy Franciaországban ugyan igen nagy és igen impozáns a katolikus népelem s a tudomány, művészet és komoly irodalom terén régtől fogva vezet is, de azért a béke és háború ügyeit valószínűleg mégsem az „Action Catholique de la Jeunesse Française” vagy pedig az „Apostolat de la Prière” irodáiban döntik el, hanem egyesegyedül azokban a szabadkőműves *kormányokban*, amelyek immár két évtizede Franciaországnak a nyakán ülnek s amelyekben számos zsidó miniszter foglalt már helyet, de hithű katolikus régtől fogva egyetlen egy sem.

Hogy a francia katolikus körök hogyan ítélik az esetleg várható háborúról, azt eléggé jellemzi a *La Croix*, mely állandóan a háború és az orosz-barátság ellen érvelt. Nemcsak Franciaország készületlenségére hivatkozott („Pas de souliers pour la troupe, pas de chevaux, pas d'uniformes, peu de munitions, des forts qui datent de 1878 . . .” [1914 július 26., 27. sz.]), hanem arra is, hogy az igazság a Monarchia részén van. („En présence du bon droit évident de l'Autriche-Hongrie.”) Ezért azt tanácsolta, hogy mérsékeljék Szerbiát.

Csak a gyűlölködni föltétlenül *akaró* elfogultság képes arra, hogy a szerzeteseket kiűző, templomokat kirabló, kolostorokat romboló francia államhatalmat, az uralomra jutott szabadkőművességnek legtürelmetlenebb fajtáját (mellyel különben a hazai szabadkőműves lapok is mindig a legnagyobb szimpátia hangján foglalkoztak) most egyszerre megtegye a „világ legkatolikusabb nemzetének”, csakhogy a katolicizmust okolhassa a háború borzalmaiért.

Kissé tovább olvasva azonban a Dorottya-utcai nyomdaterméket, hamarosan ráakadunk a nagyon

rosszkor érkezett antikrisztianus vádaskodásnak volta-képpen nyitjára, amelyet a következő konklúzió árul el.

„Ezekután — folytatja a lap azonnal a fent idézett részlet nyomán — *ne halljunk többé zsidó tőké-ről* (hát miről? keresztény tőkéről? van olyan is?), annak vészes tulajdonságairól és egyebekről, amik ehhez hasonlítanak. A világ *legkeresztényebb tőkéje* *ő*l meg most több százezer embert és forgatja fel a világtörténetet. Az eredményt még nem tudjuk, de kétséges alig lehet. Akik most összefogtak az orosz hatalom ellen, amely békeidőben époly galád volt, mint amilyennek most a háború küszöbén bizonyult, nyilván gondoskodni fognak arról, hogy az orosz, mint Európa testének folyton ki-kipaltanó karbunkulusa, *kioperáltassék* s lehetőleg Ázsiára korlátoztassék. Ennek *kell* sikerülnie ebben az örült tusában, mert e végcél híján az emberhekatombáknak *semmi* értelmük nem volna. A fegyverek, amik ezt az operációt végzik, a világtörténet legnagyobb dicsőségére, *legzöldebb koszorújára* tarthatnak számot.”

A „legzöldebb koszorú” körül utazó haditudósítónak féktelen haragját Oroszországgal szemben teljesen értjük. Ezt az antiszemita nagyhatalmat Európa testéből ki *kell* operálni, ez az egyetlen lehetséges végcél. Helyes; értjük! Ezért már érdemes Galicia csatasíkjaira szaladnunk; egyébként persze „az emberhekatombáknak *semmi* értelmük sem volna”. Értjük, értjük. Csak az összefüggés homályos. Fentebb a háborúval *szemben* látszik állást foglalni s a „legkatolikusabb nemzet” és a „legkeresztényebb tőké” teszi felelőssé a százezrek megöléséért: itt meg egyszerre olyan nagyon harcias, mikor az antiszemita „karbunkulust” akarja mindenáron Európa testéből kioperál---tatni. *Ubi nexis?* Hol a következetesség?

Ezt a bizonynyal merőben hazafias érzelmektől sugallt buzgólkodást mi egyébként szívesen volnánk hajlandók honorálni is, ha feltehetnők, hogy a hazafias

lelkesedés szép szavait mindig nyomon is követi a *tettek* idealizmusa.

Dorottya-utca hazafias hősei azonban maguk is szükségesnek látják ezt a tettekben nyilvánuló idealizmust hírlapilag juttatni el a nyilvánosságnak, értsük meg: a maguk kis nyilvánosságának köztudatába is. Talán hogy másképp maguk sem hinnék el? Szokatlan dolog. Hogy az országnak magyar, tót, román, német lakossága megteszi a kötelességét, azt még senkinek sem jutott eszébe hírlapilag nyugtázni és mint feltűnő eseményre vonni fel rá a szenzációéhes világ figyelmét. A Dorottya-utcában pedig mély meghatódással igyekeznek konstatálni, hogy íme, ezúttal zsidók is vannak a katonák között.

„És a zsidók mindenütt, ahol vannak, megteszik a kötelességüket. Ó, Istenem: zsidó internacionalizmus, mily számárság, most derül ki teljesen. Egyetlenegy veszendőbe menő zsidó életet nem fog megmenteni ez az internacionalizmus. Nincsenek is zsidók ebben a világmészárlásban; vannak németek, akik a német, franciák, akik a francia és oroszok, akik az orosz zászló alatt halnak meg. Mind zsidók, de mindegy az: mind németek, franciák, oroszok és magyarok s mindegyik a hazája szolgálatában adja oda vérének és életét. Ha ez európai háború után is fel tud éledni még akárhol Európában az antiszemitizmus, akkor Európa meg sem érdemli a béke áldásait.”

Mi tudjuk, hogy a hazafias zsidók csakugyan megteszik kötelességüket, s ezért szeretettel rázzuk meg a jobbjukat. S ők valószínűleg megteszik a kötelességüket alku nélkül is, becsületből, mint a többi honpolgár, anélkül, hogy erre a hazafias kötelességteljesítésre előleget vennének fel annak az európai antiszemitizmusnak rovására, mely hiszen valóságban sohasem irányult a *hazafias* zsidóság ellen. De a hazafias zsidóság egyes kiválóságai nem adnak szabadságlevelet azoknak a felekezeti izgatóknak és tőkecsinálóknak, akik talán csak okkáziónak nézik a háborús időt és sietnek egye

sek köteleességteljesítéséből olyan irányok számára kötni nagyban jövedelmező üzletet, amelyek a hazafiúi vitézség legfőbb magaslataitól még nagyon is messze állanak.

A Katolikus Népszövetség kénytelen volt külön kiadványban óvni a keresztény földnépét, hogy lelki ismeretlen elemek a háborús idők izgatottságával visszaélve, bizalmatlanságot keltenek a bankjegyekkel és értékiratokkal szemben és pánikot idézve elő, igyekeznek még jobban kiuzsorázni a pénzügyileg és kedélyileg ma úgyis agyonsanyargatott köznépet.

Nagy önmérsékletre van ma szükség s kerülnünk kell az egyenetlenségnek még a látszatát is és ezért ma nem kutatjuk, kik voltak azok, akik ily módon értelmezték a hazafiúi köteleességteljesítés fogalmát. De azt már a mai nagy napokban sem tűrhetjük, hogy ezek után még a hazafiság babérait is lefoglalják azok, akik a babért mégis csak inkább a közgazdasági érdek gyűjtésében és a szerkesztőségekben aratják, mint a csatamezőkön.

Mert ha ez ellen szelíd óvást nem teszünk, féltő, hogy a Dorottya-utcában annyira megy a felbátorodás az — állításban, amennyit a magyar nép hosszútűró rezignációja sem vesz be. Értjük, hogy vannak kereskedők, akiknek ez a taktikájuk: túlzó dicséretekkel előzni meg a vádat, mely már-már ott lebeg a vevő ajakán és égis magasztalni a portékát már akkor, amikor a vásárlónak még ideje sincs vagy eszébe sem jutott a bírósághoz szaladni az áru selejtessége miatt. De hisszük és tudjuk, hogy a hazafias zsidóságnak ilyen rőfös-taktikára nincs szüksége, a többinek pedig nemcsak nem használ, de csak parazsat gyűjt a fejére.

Mielőtt oly nagyon áradozna a tisztelt „laptárs” (mienk a megtiszteltetés!) a „köteleességteljesítés” szép szaváról, oszlasson el inkább bizonyos kételyeket.

Keresztülutaztam ezt az országot most a háborús időben. Azok alapján, amiket a mozgósítás után négy héttel a korzón, kávéházakban, kaszárnyák udvarán,

katonairodákban, pályaudvar-örségeken és vasúti hidak körül láttam, hajlandó voltam egy pillanatra levenni a kalapomat azok előtt, akikre a Dorottya-utca lapja céloz s akiknek könnyen felismerhető arcvonásait most szokatlan, majdnem aránytalan sűrűségben látjuk katonai uniformis kíséretében a — mondott helyeken. Annál meghatóbb volna e látvány, mert hiszen, akinek a vitézi hajlam csak mértékkel adatott, az bizonygyal nagyobb érdemet szerez a hadbaszállása által, mint akinek ereiben születésétől fogva duzzad a kacagányos apácák harcikedve. Budapesten is csaknem meglep és meglep a jasszvilág hazafias buzgalma a — plakátokon és színdarabokban. Megindítóan örvendek a tény, hogy most már ők mondják és éneklük, hogy „mindnyájunknak el kell menni” — csak azt nem értem, hogy miért nem mennek hát? Hiszen ha mentek volna, ma nem énekelhetnék azt napestig és hajnalig idehaza! „A zsidó honvéd” — hirdeti egy vörös színlap stb., stb. Édes véreim, gondolám magamban mindezek láttára, siessünk a csatába, mert még lefőz bennünket, magyarokat a fent idézett honvéd...

Avagy talán mégsem? Avagy talán „nincsenek is zsidók ebben a világmészárlásban?” ahogy a Dorottya-utca irodalma — igaz, hogy más értelemben — mondja? Én nem tudom. Tény, hogy a sok-sok katonavonat lelkes hősei között, akikkel találkoztam, a *hadba* (nem színházba) induló honvédek tízezrei sorában, vagy a hazatért sebesültek százai között én véletlenül egyetlen sem fedeztem fel azokból a bizonyos jól ismert arcvonásokból... Hol van hát az a sok vitéz „felekezeti” honvéd? A színpadon? az ujságban? a plakátokon? rögtönzött uncili-smuncilikben? hidak alatt? pályaudvaron ógyelgő vöröskeresztes kisasszonyok lenge társaságában? Itt csakugyan: „mind zsidók (mondja a fenti lap); de mindegy az: mind németek, franciák, oroszok és magyarok” — reméljük, hogy nem egy személyben... De hogy a csatasíkra valami sok kerülne a választott népből, ezt most — a Dorottya-utcából — hallottam először. Bizonygyal legális okai vannak az el-

maradásuknak (vagy a hid alatt maradásuknak), ehhez szó se férjen; de ami tény, az mégis csak tény és ami nincs, azzal nem illik hencegni.

Nem; hagyjuk ezt az áldatlan témát. Vészben az ország, veszedelem fenyegeti nemzetünket. Menjünk védelmezni, és ne nézzük, ki jön velünk, ki marad ott-hon: színházban és Dorottya-utcában játszani a hazafiúsdit. A nyolcgyermekes családapa megy; a 21 éves jassz „dühös”, ha nem sikerül „kisvindliznie magát” — mint ahogy nem egy esetben magam hallám a szájából. Ha úgy hírlik is, hogy ez így van az egész országban: *mi* ne törődjünk *ma* vele. A magyar régóta tisztában van vele és nem ez az első háború, amikor újra és újra rá kell szmélnie: hogy a jó Isten után nincs kire hagyalkoznia a saját emberségén és vitézségén kívül...

De azok a fürgetollú emberkéek, akik most a Pesti Hírlapban és a Pesti Futárban, színpadon és ujságcikkekben csak úgy ontják a zsidó-hős híreket és elménc-kedéseket, elhihelik, hogy nagyon kevésbé tapintatosan és éppen szemita szempontból nagyon kevésbé ügyesen választották meg a pillanatot. A közönség sokat elhisz, de mindent mégsem; a közönség sokat nem vesz észre, de egyes dolgokkal mégis elegendőképpen tisztában van.

A hazafias zsidóság — mert hála Istennek, ilyen is van — bizonynyal maga tiltakoznék legerélyesebben, ha tudomást szerezne róla, hogy a dorottyautcai kis „felkezeztí” az ő nevében szeretne ránézve nem éppen örvendetes tényekből tökéet kovácsolni s tréfálkozás idejének nézi a nemzeti veszedelmet. Magyar és német, horvát és zsidó: legyünk mind egyek és legyünk hazafiak — de ne csak a színpadon s a hidak alatt, hanem a harctéren is, ne csak szóval és hamis ujsághírekkel, hanem *tettel*; és akkor az az antiszemizmus, melytől a Dorottya-utca „Európát” s a „béke áldásait” éppen most oly nagyon félti, magától is elalszik.

Nem, uraim, akárkik önök és akárhogy gondolkoznak a szívük fenekén a jelen háborúról, ez nem az a

pillanat, amikor akár tréfálni, akár felekezeti tökecsinálást űzni illendő volna. S a provokációnak nagyon erősnek kellett lenni, hogy erre a támadásra most és itt, a haza válságának felségesen komoly perceiben egyáltalán reagálhattunk.

Hogyan alakult meg az ácsok szakszervezete?

A proletárság felszabadításának s az összes elgondolható társadalmi bajok megszüntetésének roppant egyszerű módját találták ki a hazai szociáldemokraták: *ki kell irtani a munkásokból a hitet, a vallást, ezzel el van érve minden.* Mihelyt minden proletár gyűlöli az Egyházat, csúfolja a „csuhást” és a porba borulva csókolja Bokányi, Jászai Samu, Buchinger, Izrael s a többi zsidó proletár-szenteknek lábahüvelykujját, azonnal béke s igazság lesz a földön; nem lesz többé se könny, se éhség, se háború, se bérharc, se munka; az embereknek az utcán fog a szájukba repülni a sült kappan.

Ne tessék mosolyogni; ezt az igazságot sarkalatos tételként hangoztatja (bár kissé burkoltabb alakban) immár 25 év óta a „magyarországi szociáldemokrata párt” ékes nevére hallgató felekezet, melynek összetétele két élesen megkülönböztethető elemet fog össze: a becsapottak és becsapók osztályát. Ha nem tudtuk volna eddig, most egy főfő szoci szájából halljuk a cucilista ujság karácsonyi számában, hogy a szocialistáknál nem a munkásnép helyzetének javítása, hanem a keresztény vallás elleni harc a vezető gondolat. Így mondja el Samuel Jászai (vormals?) maga „A szervezési munka 25 évvel ezelőtt” című cikkében, a karácsonyi Népszavában.

Elmondja, hogyan hozta össze egy Mária Terézia-teri kis kocsmában a kőművesek és ácsok „szervezetét” 1890-ben. Hetekint egyszer „késő estig” beszélt a jó ácsoknak a „szervezkedés fontosságáról” s így ment ez néhány hónapig, miközben 50---60-ra emelkedett a megszervezendők száma.

„Közeledett azonban József napja — írja emlékezéseiben. — Szent József az ácsok pátrónusa és régi idők óta az ácssegédek ezen a napon nem dolgoztak. Budapesten az volt a szokásuk, hogy nagyobb tömegekben a józsefvárosi templomba mentek és pátrónusuk tiszteletére misét mondatnak. Az értekezleten szóba került, hogy most mi történjék József-napkor. Felállt egy öregebb ácssegéd és azt mondta, hogy neki volna egy jó indítványa, ez pedig a következő: „Az ácssegédek úgy mint régi idők óta, most se dolgozzanak József-napkor, jöjjenek össze a kis kocsmáudvarán és innen menetben vonuljanak a józsefvárosi templomba, a menetet pedig Jászai vezesse”.

„Megdöbbsentem: hát ez volna az eredménye az én felvilágosító munkámnak; ezért áldoztam fel hónapokon keresztül vasárnapjaimat és estéimet? Megmagyaráztam nekik, hogy vallási dolgokba sohasem avatkoztam, most sem avatkozom. De templomba nem vezethetek munkásokat, mert szocialista és zsidó vagyok.”

Az lett a vége, hogy nagynehezen megmagyarázta nekik, hogy „végre már szakítani kell a régi dolgokkal” s így végül mégis „meg lett mentve” a szocializmus; nem mentek misére.

Milyen jámbor egyszerűséggel van ez itt mind elmondva. Tehát ez volt a fő! Tehát ezért „áldozta fel Jászai Sámuel hónapokon keresztül vasárnapjait és estéit!” Tehát abban áll a szocializmus diadala, hogy a szegény munkás ne járjon misére, hogy kitépjék szívéből a legjobb, a sokszor egyetlen vigaszt, az Isten hitét s mert az ember felsőbb lények tisztelete nélkül nem lehet meg, annál fanatikusabb önmegadással hajtsák fejüket a Sámuelek és egyéb népbolondítók igájába?!

Rövid följegyzések 1914-ből.

A háború zavarát és izgalmaival felhasználva, az internacionális szabadkőműves sajtó ismét hű maradt önmagához s egyre-másra kezdett közölni *ellenőriz-*

hetetlen híreszteléseket áruló katolikus papokról. Belgiumban, Elzászban, Lengyelországban stb. A német-birodalmi katonai hatóság végre megelégedte az orgazdák izgatásait s több rendbeli helyreigazítás és cáfolat közzététele után tudtukra adta az antiklerikális lapoknak, hogy ha rögtön abba nem hagyják a gyanúsításokat és rágalmakat, egyszerűen el fogja rendelni az illető lapok beszüntetését. Érdekes, hogy a protestáns többségű Németország kel a zsidó sajtó által megrágalmazott katolikus papságnak védelmére. Nálunk is sűrűn járók ezek a papgyalázó híresztelések; a zsidó *Érdekes Ujság* pl. ezidei 41. számában a franciákhoz pártolt Wetterlé elzászi pap arcképét hozva ezt a cinikus hazugságot fűzi hozzá: „Pap és képviselő és német áruló. Az új pápa vette pártfogásába és juttatta állásba kárpótlásul a Vatikánnál.”

Ha kell, lehet az igazság az, hogy Wetterlét francia érzelmeinek jogosulatlan megnyilatkozásai miatt egyházi hatósága azonnal felfüggesztette, viszont a francia szabadkőműves kormány (tehát nem a pápa) juttatta kárpótlásul állásba. Nem ártana, ha nálunk is statáriumot hirdetnének a rágalmazók és lesipuskások ellen.

*

Egy obszkúrus felekezeti lap patétikus hangon felszólítja a katolikus orgánumokat, hogy *tekintettel a háborúra, „szüntessék be az antiszemitáskodást”*. Csodáljuk, hogy Túri Béla, ez a galamblelkű szerkesztő, egyáltalában feleletre méltatta ezt a szép szavakba rejtett, de pökhendien provokáló, sértő és hazug felszólítást, amelynek megszövegezője volt olyan óvatos, hogy ellenszolgáltatásul valahogy be ne ígérje majd most a zsidók antikrisztianuskodásának megszüntetését is. Erről szó sem esik. Hanem ehelyett még mindig a farkas szólítja fel a bárányt, hogy ne zavarja a vizet. Uraim, *az antiszemitizmus rögtön megszűnik, mihelyt önök akarják*. Mert önök kezdték azt, önök tartják fenn és önök kényszerítik ránk, a háborúban tán

jóbban, mint valaha. Ugyebár, önök még az új pápának, a Békefejedelem helytartójának hófehér alakját sem kimélik meg rágalmaik sarától; ugyebár, német katonai hatóságoknak kellett az önök antikatólikus lesipuskázása ellen sikraszállaniok — s akkor még önök merik a sértettet játszani s éppen most szeretnének a pánszemitizmus számára szabad kezét biztosítani, amikor úgylis csak a háború miatt halasztjuk későbbre bizonyos tények miatt a leszámolást?

*

Ravasz László „Protestáns Szemléje” megrója a katolikusokat, amiért örülnek annak, hogy pápájuk **vagyon**. „Nem, nem azt az örömet kell hirdetni a világnak, hogy pápája van, hanem azt, hogy Krisztus van.” Ej de nagy bölcseség! Ne örüljünk a síneknek, hanem annak, hogy mozdonyunk **vagyon**; ne a könyvtárosnak, hanem a könyvnek; ne annak, aki a kincset **elém** hozza, hanem a kincsnek. Miért ne örülhetnénk mind a kettőnek: a pápának is éppen Krisztus miatt? Hiszen hát azt mi is tudtuk, hogy Krisztusunk van s ép azért nem kellett ezt örömujságként hirdetnünk. Csakhogy bizony nemcsak Krisztus kell ám, hanem apostol is, aki a Krisztus evangéliumát hirdeti s akire Krisztus maga bízta rá, hogy Egyházának kormányzója és tanítója legyen. Régi feleletek ezek s viszonzválaszt 400 év óta nem kaptunk még rájuk; ehelyett a XVI. században már levitézlett szimplaságokat találják ki élénk örökösen. Nem, tisztelt urak, ne bolondozzunk szent és komoly dolgokkal. Önöknek nem kell a pápa, mert nem kell az egyház egysége, melyért Krisztus oly meghatóan imádkozott az utolsó vacsorán. Jól van: legyen meg az örömük. De érzék be a maguk portájának a gondozásával és hagyják meg nekünk is az örömet afölött, hogy a *kereszténységnek nemcsak egyházzrálást hirdető Balthazarja, hanem pápája is van ismét*, aki a Krisztus ígéit, áldását és békéjét elcven, istenadta erővel, tekintéllyel és misszióval szórja bele ebbe az evangéliumról megfélekezett világba.

„A végletekig kiéleződik — mondja ugyanaz a békeszerető orgánus — egy a katolicizmus történetében szinte törvényszerű következetességgel ismétlődő vonás: az t. i., hogy ha hatalmi érdekei úgy kívánták, rengeteg sokszor megkorrigálta az evangéliumot s Krisztust igen nyugodtan meg tudta férköztetni Béliállal.”

Ilyen sorok olvasásakor csaknem örülünk, hogy Debrecen protestáns teológiáját egyetemi fakultássá emelték. Talán ezen a fokon majd a „Prot. Szemle” is eléri azt a színvonalat, amelyen nem fog többé ilyen gyűlölködő pamfletstílusban írni. Uram, a XVI. század elmúlt már s amit még a magdeburgi Centuriátorok történelemnek neveztek, annak ma értéktelen és gyűlölködő *ponyvairodalom* a neve.

*

Budapest hitéletét megbénítja a *fővárosnak rettetes templomhiánya*. Félórányira járhat az ember a város legszebb részein, míg templomot ér; a külső részek lakója meg elgyalogolhat órányira is, ha istenházába akar menni. Egy derék úrnő ötlete, de érdemes volna, hogy közös elhatározássá avassuk: tegyen Budapest imádkozó közönsége, vagy az egész nemzet fogadalmat, hogy a háború szerencsés és gyors befejezése esetén Budapestnek egyik templomszegény területén — pl. az I., a VI., vagy VIII. kerületben — nemzeti fogadalmi templomot fog építtetni. A csatlakozást országszerte nyílt tereken s a templomok előtt kellene azonnal bejelenteni, bár az adományok és tagdíjak begyűjtése természetesen a háború utáni évekre maradna. Bécsnek van Votivtemploma; milyen szép volna nálunk is egy 1914-es nemzeti fogadalmi templom az ellenségverő Szent László király vagy pedig Magyarok Nagyasszonya tiszteletére! S nem hallgatná-e meg az Isten is hamarabb a fogadalommal imádkozó nemzetet?

*

Új katolikus leánygimnázium nyílt meg a fővárosban: a *Sacre Coeur-leánygimnázium*. Éppen jókor. A nőkérdés és a háború ugyanis eléggé szorosan összefüggő dolgok, mert hiszen ha a jövődöbéli vőlegények tömegesen elesnek a csatatereken, a leányoknak kilátásai, hogy férjhez mehetnek, tetemesen csökkennek. Természeteszerű volna, ha a leányok manapság erre való tekintettel tömegesebben jelentkeznének tanulóknak a különféle iskolákba, jelesen a leánygimnáziumokba is, hogy jövőjüket biztosítsák. A zsidók megértették az idők járását; *a zsidó leányok ezidén megdöbbenően nagy számban iratkoztak be a fővárosi leányiskolákba, főleg a gimnáziumokba* (431 katolikus leánygimnázista [36⁰/o] mellett: 587 [azaz 50⁰/o] zsidó). A keresztény leányok aránytalanul kisebb számban jöttek s szégyenletes kisebbségben maradtak. A középiskolai tanárok legutóbbi konferenciáján, melyet a főigazgató hívott össze, ezt a tényt konstatálták is és a nemsokára napfényre kerülő statisztikai adatokból ez ki is fog tűnni. *A keresztény közönségnek nem volna szabad figyelmen kívül hagynia az idők változását* s azt a nemzeti veszedelmet, mely az országnak vagyónilag és értelmileg vezető pozícióit maholnap kizárólag a nem-magyar és nem-keresztény elemek monopóliumává teszi. A *Sacre-Coeur-leánygimnázium* tehát égető szükségeket pótol.

*

Sopronban megnyílt a Széchenyi — azelőtt „Verbrüderung”-páholy új, emeletes háza a Csengery-utcában. Ez a páholy bécsi eredetű; ide jártak „tanácskozni” a bécsi szabadkőművesek, miután Ausztriából ki voltak tiltva, mígnem újabban közvetlen Bécsújhely közelében, Lajtaszentmiklóson nyithattak külön vakoló-műhelyt. Az azóta megmagyarosított nevű páholy Leszner Rezső (azelőtt zsidó, ma lutheránus) orvos vezetése alatt áll, kit főleg Müller József ügyvéd s egy szintén lutheránus soproni tanító támogatnak. A radi-

kális párt országos megszervezésében is tevékeny részt vettek; viszont „érdemeik” elismeréséül az 1913-i decemberi szabadkőműves nagygyűléstől 5000 koronát kaptak az építkezés céljaira. A telket 6000 koronáért kapták, az épület maga 50.000 koronába került s Boór lutheránus építész emelte. A nyughatatlan páholy térfoglalása egyre tovább tart. Legújabban Leszner főmester, mint különféle városi bizottságok tagja, a városnál kieszközölte egy városi könyvtár felállítását, amit úgy lehet érteni, hogy a saját meglevő könyvtárukat a város nyakába varrták. Megjegyzendő, hogy a város eleddig még kórházat sem tudott építeni. A szabadkőműves aknamunkát, sajnos, csak gyengén ellensúlyozzák a katolikusokat, kik az Új Életet, Sopron egyetlen keresztény szellemű magyar hetilapját is csak alig bírják életben tartani, míg a destrukció homályos-jelszavas elvei lépésről-lépésre foglalják el a teret a keresztény magyarság előtt.

*

A Tanáregyesületi Közlöny szerkesztője, Ady Lajos, Endrei Ákossal együtt — mindketten szabadkőművesek — igazi *szabadkőműves* betétű „Rhetorikai tankönyvet” szerkesztett a középiskolák V. osztálya számára, melytől a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kénytelen volt *súlyos pedagógiátlanság miatt* megtagadni az engedélyezést. (Hiv. Közlöny, I. évi okt. 15., 539. o.) A jelen szerzők a Szentírás egyes részeit hozzák az olvasmányok között, persze csak azért, hogy a magyarázatokban (76. o.) olyan megjegyzéseket fűzenek a bibliai szemelvényekhez, melyek a bibliát tekintélyétől megfosztani törekszenek s a tanulók vallásos hitét aláásni hivatvák. Jellemző, hogy a szóbanforgó részletek az ószövetségből valók s így a támadás valamennyi — keresztény és zsidó — vallás ellen irányult. A szabadkőművesség — úgy látszik — így értelmezi azt a sokszor hangoztatott tételét, hogy ő „nem a vallást támadja, hanem *csak* a klerikalizmust”. Hálá-

sak lehetünk annak beismeréséért, hogy a biblia tehát szintén a klerikalizmus részén van; csak azt nem értjük, hogy ha Ady Lajos könyvéről hivatalból a legfőbb tanügyi fórum „súlyos pedagógiátlanságot” állapított meg, hogyan lehet akkor ez a szabadkőműves férfiú arra alkalmas, hogy az állami pártolás alatt álló *tanár-egyesület közlönyének szerkesztője* legyen? Vagy talán ezen a helyen nem annyira alkalmas pedagógusra van szükség, mint inkább a szabadkőművesipar lovagjára?

Akik istenkáromlással mennek a csatába.

Ne higgye a szíves olvasó, hogy muszkáról vagy franciáról van szó. Nem: hanem *magyar* katonákról. Azokról, akiktől nap-nap mellett kapjuk a meghatóbb-nál meghatóbb vallásos tartalmú levelezőlapokat. Akik tizezrével gyóntak és áldoztak elindulásuk előtt s akik több százezer Mária-érmel, olvasót, imafüzetet vittek magukkal a csatába. Azokról állapítja meg most a botor írásairól ismert „esti levelező” a *Pesti Hirlap*-ban, hogy: „a magyar katona *mind* az Isten nevével ajkán megy a rohamra, de ebben a formában: „A zistenit a zőregapádnak!”... S attól az erőtől, amit a magyar ökölnék a dühös káromkodás ad, csak úgy potyog a muszka.” (Pesti Hirlap, okt. 11.)

Az istenkáromlásnak ez a dicsőítése és hozzá magyar virtussá emelése, ez a béresi hang s ez a blaszém élcélődés a legkomolyabb időben egészen rávall a P. H. ízlésére. A legsiralmasabb azonban az, hogy a magyar közönség s hozzá még műveltebb emberek is, még mindig késnek korbáccsal üzni ki a házuk tájkáról az olyan sajtót, mely a vezércikkeitől a „tisztelességes ismeretségek” százait közvetítő apróhirdetési rovatáig nem szűnik meg inzultálni a vallásos és tisztelességes közönség legszentebb érzelmeit.

Az áldozatos magyar főpapi kar.

Mint várni lehetett, legelől járt a hadikölcsön jegyzése, előmozdítása terén, amint az egyenes adakozás terén is legelől járt a magyar főpapság. Nem méltatjuk ezt a magától értetődő tényt. Csak egy szóval említjük fel vele szemben azt a mérhetetlen perfídiát, amellyel a „magyar” sajtónak bizonyos denominációjú orgánumai s utána megszámlálhatatlan hiszékeny emberek hetek óta piszkolták az ország védelmében mindig legelől haladó történelmi testületet; fukarságot, fösvényiséget s egyéb díszes dolgokat vetve azoknak szemére, akik mindig és minden jó célra csak adnak, kapni pedig gorombaságon és rágalmon kívül semmit sem szoktak.

Vannak Magyarországon megyéspüspökök, akik Pesten soha másképp mint gyalog vagy villamoson nem járnak. És vannak, akiknek asztala — ünnepi alkalmaktól eltekintve — egy középsorsú iparosemberénél semmiben sem különb. Azt pedig a *Pesti Hírlap* jólértésültjei bizonyosan nem tudják, hány tucat sürgősnél sürgősebb kérvény, zaklatás, „praesta quaesumus” gyűlemlik fel *naponta* egy-egy megyéspüspök asztalán, akiben az egyházmegyének *minden* szegénye, *minden* hitbuzgalmi, kulturális, tudományos, hazafias, karitatív és szociális egyesülete, *minden* düledező temploma, *minden* rozoga iskolája, *minden* éhező tanítója, *minden* szegény papja a legtermészetesebb, sokszor első és utolsó menedékét látja. A püspök jövedelme nem egy embernek jövedelme, hanem úgyszólván egy egész egyházmegyének költségvetése.

Nem vagyunk felkérve senki érdemeinek a magasztalására és hízeltő bókokat mondani nagyon nem szeretünk. Azt is megengedjük, hogy vannak főpapok, akik magukra is költenek annyit, amennyit bármely hasonló közjogi méltóságban lévő világi vagy katonai kitűnőség költ. Végtére a *magukéból* teszik, mert a javadalmak alapítói azt *akarták*, hogy az a javadalom a püspöké legyen s a magyar főpap egyúttal igazi

főúr is legyen ebben az országban. Követelni pedig, hogy valaki az őt megillető s rangjához méltó vagyontól magára semmit se fordítson, jog szerint sem a lipótvárosi milliomostól, sem a főpaptól nem lehet. De egészen bizonyos, hogy nagyon kicsiny azoknak a magyar főpapoknak száma, akik maguktól az illendőt is meg ne vonnák, hogy megtakarított javaikból egyházi közcélokra, szegénygondozásra stb. minél többet juttassanak. És felháborító, mert igaztalan és hazug, azoknak a gyászkatolikusoknak viselkedése, akik még mindig a zsidó sajtó járszalagján járnak s mert a métélyhintők örökké így regélik, maguk is mindúntalan a főpapok kapzsiságáról áradoznak. Nem veszik észre, hogy tehetetlen szajkók, akik gyáván behódoltak a nap-nap után megújuló sajtóhazudozásnak, hogy elejétől végig hazug meséknek gyermekes utána-gyűgögi s midőn emellett még „jó katolikusoknak” is adják ki magukat, csak a közös zászlóra s a magyar katolicizmus értelmi színvonalára vetnek szomorú fényt.

Kíváncsian várjuk, miként fogja kényszeredetten naplójába iktatni a nagy tettet a szabadkőműves sajtó. Nem fogja tudni letagadni a tényt, de helyette majd kommentárokkal szolgál; erre el lehetünk készülve. Azt fogja mesélni, hogy a püspökök ezzel az önmegadóztatással *lartoztak* is a hazának bandériumtartás, hadkötelezettség, feudalizmus s egyéb ószeres történelmi abrakadabrák címén. Állítani fogja azt a valót-lanságot, hogy eddig a magyar Egyház nem is adott rengeteg sokat hadügyi és karitatív célokra. El fog siklani afölött ismét, hogy *a pannonhalmi bencések 200.000, a zirci ciszterciák 80.000, a jászóvári prémonstreiek 50.000 stb. koronákat tettek le a haza oltárára s a többi hazai szerzetesrend is annyit adott, amennyit csak tudott. Szemfényvesztően fogja ezzel a ténnyel szembeállítani azt a 60 ágyat, amit közismert milliomosok állítottak fel porhintőül a „királyi művészet” filantrópiájának elhitetésére. Hallgatni fog arról, amit eddig is következetesen elhallgatott, hogy*

a Lipótvárosnak 100-nál több milliomosa van, akik közt csak egy a katolikus s akik összevéve sem adtak még annyit, mint a magyar főpapi kar. Nem írja meg, hogy egy bécsi multimilliomos börziáner apróbb részletekben eddig mindössze csak 500.000 koronát adott, holott csak közpénzekből *naponta* van ugyanennyi tiszta jövedelme... És nem fog bocsánatot kérni azokért a durva valótlanságokért, melyekkel a főpapi kart még a napokban is vezércikkekben és esti levelekben megrugdosta.

A főpapi kar bizonytal tudja is, hogy milliós bőkezűségével sem számíthat elismerésre azok részéről, akik ma még Magyarország közvéleményét idomítják. De tudja, hogy annál nagyobb hálára számíthat a *haza* s annak igaz gyermekei részéről. Hálára számíthat elsősorban azok részéről, akik előtt újból beigazolta, hogy a hazáért *tenni* és *adni* igazában csak a mi táborunk tud; míg kiabálni, üzérkedni, rágalmakat terjeszteni csak azok, akik mindig fognak tenni róla, hogy legyen, aki a haza legigazibb fiait kövel dobálja meg.

Schwarcz Margitnak a „hazafias” zsidóságról.

Tisztelt Nagysád, vétenénk az emberszeretet és a méltányosság ellen, ha arra a levélre, melyet hozzáunk beküldött, nem adnók meg azt a választ, amelyet ön nem kért ugyan, de lehet, hogy elvár.

Nem felvilágosítani óhajtjuk önt, mert aki nem akar felvilágosíttatni, azt nem is lehet felvilágosítani; sem megnyugtítani nem kívánjuk, mert a harag szenvedélye nem ismer logikát s nem hallgat észokokra; hanem csak el akarjuk mondani önnek, mennyire sajnáljuk önt azért, hogy nemcsak nem lát, de nem is akar, talán nem is tud látni. Ön sérteni akart; lássa: mi keresztények vagyunk s nem fogjuk visszasérteni. Csak figyelmeztetni fogjuk, hogy téved, nagyon sajnálatosan téved, amikor azt hiszi, hogy mikor valaki a felekezeti hazafiaskodás hazugságai, trükkjei, elhallgatásai és tendenciózus feleresztései közül egynek-

egynek felfedi a rothadásos belső tartalmát, hogy az akkor másnak a „hitét bántja”. Nem, jó Nagysád, itt *hit*ről oly kevéssé van szó, mint a csillagászatban nincs szó a budapesti börzéről. Itt legfőlebb *hitetlen* és lelketlen emberek üzérkedésének, a háború izgalmaiból haszonlesésből felhasználó uzsorások csalfaságainak leleplezéséről van szó; annak a tendenciának ellensúlyozásáról, amely a haza védelmében egyes felekezeteket akar más felekezetek jogosulatlan agyonhallgatásával előtérbe lopni s amely pl. önnel elhitette, hogy „1 millió zsidó ember áll a monarchiában felfegyverkezetten”, hogy a „vérét, a drága, meleg vérét áldozza fel a hazáért”. Drága Nagysád, ennyi zsidó ember, már t. i. ennyi felnőtt zsidó férfi a monarchiában *nincs is*, még béke idején se; hogyan állna akkor ennyi „felfegyverkezetten”, mikor hiszen itthon is elég egészséges, hogy ne mondjuk, „elhájasodott” ember nyüzög még a Ritz-Szálló meg a Vígszínház környékén. Hiszen ezt még az ön lapjai is mind megírták, amelyeknek gondolkodását különben b. levele oly hűen kopírozza! Csak nem akarja elhitetni önmagával, hogy ezek az itthonmaradottak mind rabbik vagy rabbijelöltek, akiknek — mint helyesen mondja — csakugyan itthon *kell* maradniok, hogy a kétségbeeséstől óvják a kesergőket. Ügyebár nem? Hanem itt-hon maradtak valószínűleg azért, mert tudták a módját az itthonmaradásnak, s akikről, ha ismerné őket, ön sem mondaná egy percre sem, hogy „a lelkük legmélyéig *magyarok*”.

De ön nem ismeri őket, mert ön — szívesen elismerjük —, nem ebből a fajtából való. Ön és családja hazafias, derék zsidók, akiknek az szól, hogy „megteszik kötelességüket s ezért szeretettel rázzuk meg a jobbukat”.

S az volna a legsajnálivalóbb tévedésük, ha azt hinnék, hogy mi önöket támadjuk a hazafisággal csak üzérkedő fajrokonai (nem *hitsorsosaik*) miatt (mert hisz *azoknak* ugyan nincs hitük)! Mi a *hite* miatt sen-

kit sem bántunk; de még a *faja* miatt sem, csak azokat az *inkorrekttségeket* vonjuk megérdemelt kritika alá, melyeket valaki akár faji, akár felekezeti céger alatt elkövet. Hogy ezirányban katolikus embereket és intézményeket sem kíméltünk, arról ismételten meggyőződhetett t. Nagysád is, ha csakugyan olvasta lapunkat.

Mi értjük azt, drága Nagysád, hogy akiket a saját táboruk rendszeres vakító munkája elfogulttá tesz, nem veszik észre ezeket a lényeges különbségeket s még azt is támadásnak nézik a mi részünkről, ami voltaképpen védekezés. Ön azt kérdi, hogy miért ne lehetne hírt adni zsidó hősiességről és adakozásról *is*. Mi ezt nem vontuk kétségbe; ellenben csak azt vitatjuk, hogy miért ne lehetne kellő és megfelelő arányban hírt adni a keresztény és katolikus hősiességről és karitásról *is*? Mert ezt az önök lapjai tussolják, ahogy csak lehet, míg a saját embereiket még sorba le is fényképezik, ha elestek a csatatéren, sőt még ha fog-ságba jutottak is (Egyenlőség, A Hét). Hová jutnánk mi, ha összes elesett vagy foglyul esett hitsorsosunknak fényképét kezdenők leköszölni! Hiszen erre nem kötetek, hanem könyvtárak kellenének! Nem látja, Nagysád, ebben is az *óriási* különbséget? Nem látja, hogy kissé különös dolog: erre a relative nem nagy számú *igazi* hősrre hivatkozva menteketni a *nagy tömeg* távolmaradását és azt az őszinte tiszteletet, mely a mártiroknak csakugyan kijár, kizsákmányolni azok számára is, akik a háborút csak üzletnek nézik s akik eddig minden háborúból 25% vagyongyarapodással kerültek ki! Az önök derék, becsületes családjának nem tőlünk kell félnie, hanem igenis *ezektől* az elemektől, mert hiszen ezek avatják pánszemita és anti-krisztianus áskálódásaikkal szemben az antiszemitizmust jogos önvédelemmé. Olvassa el egyszer Miklóssy tanár könyvét „Keresztény magyar népünk gazdasági romlásáról” s ítéljen, kérjük szeretettel, a tények szerint.

És legyen őszinte! Ön bizonynyal azok közé tarto-

zik, akik hisznek, bár még nem látnak. Majd ha látni is fog, észre fogja venni, hogy a felekezetieskedés nem a mi táborunk kenyere. Észre fogja venni, hogy mi ugyan az ámitással és kufársággal szemben korbácsot is forgatunk —, ahogy Krisztus tette, akit ön „becsülni és szeretni tanult” —, de az őszinte lelkek iránt — felekezeti különbség nélkül — ugyanolyan jóakarattal szeretünk lenni, mint azok a katolikus papok voltak, akiket ön kisgyermekkorában „ismert és szeretet” s akikről azt írja, hogy „kedves, meleg, jó emberek voltak s megsímogatták a fekete göndör zsidófejemet”.

Adjon az Isten önnek és minden őszinte léleknek tiszta látást, szenvedélytelen tárgyilagosságot, igazság-szerető és megértő szívet!

Ezt kívánja önnek egy „elhájasodott, jólétben, testi és szellemi dologtalanságban elpuhult jezsuita páter”.

A női divatok morálja és a háború.

A multkor társaságban voltunk s ott arról volt szó, hogy ki kell küszöbölni a női öltözködésből a francia divatot. Legtöbben emellett foglaltak állást, de volt ott egy úr, aki nagyon élesen kikelt ez ellen s azt mondta, hogy ez túlzás, mert a francia divat nagyon szép és hogy a francia nők mesterek az ízlés dolgában. Egy jelenlévő hölgy is beleszólt a vitába, bár nem igen ért a vitakozáshoz és arra azt mondotta az az említett úr, hogy lári-fári, majd meglátja Nagysád, hogy a háború után megint a francia divat kerül föl. Vajjon igaza volt-e az ellenesnek?

Jósok ugyan nem vagyunk s így nem mondhatjuk meg, kitartó lesz-e hölgyközönségünk jelenlegi felocsúdása a francia divat mámorából; de hogy mennyi oka volna rá, azt annál jobban elmondhatjuk. Kultúr-életünknek csakugyan egyik legbolondosabb, pedig alapjában nagyhivatású tényezője: a női divat képezi a háború kitörése óta számos megbeszélés és leleplezés tárgyát a társaságokban és a sajtóban. Bizonyos,

hogy a női viselet kérdése nem egyszerű hóbortkérdés, hanem az élet esztétikájának és etikájának egyik legkézenfekvőbb tényezője.

Megtiltani s helyteleníteni nem lehet a szépségérzet kultuszát; azt sem lehet zokon venni a nőnek, hogy a ruha és a megjelenés külső diszével igyekezzék tökéletesíteni, sőt megtoldani, esetleg kiegészíteni és pótolni is azt, amit a természet a „szép” nemnek sem mért ki mindig pazar és tökéletes mértékben. Nem azt akarjuk, hogy hölgyeink és leányaink ajkig csukott szőrzsákokban járjanak az utcán. De az meg viszont komikus dolog, ha a női viselet szépségének s megfelelő voltának kizárólag a mások önkénye, az idényszerűleg váltakozást parancsoló üzleti spekuláció s a külföld szolgai imádása az eldöntője; és még szomorúbb dolog, ha a női divat eldöntésében és irányításában egyedül azoknak van szavuk, akiknek felfogásából az erkölcsi szép s a szeméremérzet teljességel hiányzó fogalmak.

A divathumbognak egyik kiáltó tünete pl., hogy számos hazai vagy német terméknek a kereskedők csak úgy tudnak vevőt szerezni, ha ráfogják és ráhazudják, hogy francia, hogy párisi, vagy hogy angol portéka. Itt készül a Király-utcában, de azért rajta kell lenni annak, hogy „Páris” vagy hogy „made in London”. Minden divatárusnő tudja, hogy ha egy hölgyvevője azon a ponton áll, ahol kételkedik, megvegyen-e valamit vagy sem, a mérleg nyelvecskéjét föltétlenül a megvétel felé billenti az az ügyesen oda-suttogott szó, hogy ezt a divatot, ezt a csokrot, ezt a puccot ma Párisban is így hordják.

E komikus degenerációnak jele az is, hogy hölgyeink a női divatcikkek megválogatásában minden önszépségérzetről, sőt sokszor minden önálló erkölcsi önértékelésről lemondtak a divat kedvéért. A szépség s a női méltóság mintha egyáltalán nem szerepelnének a divat tényezői között. Az utóbbi hónapok és évek női divatja — a redők elhelyezése, az átlátszó ruhák, a lábakat gátló szűk aljak s annyi más bosszantó

raffináltság — valóban nem a szépségét és kellenét emelte a nőnek, hanem legföljebb egyes idomok prononshírozását, melyet sem szépnek, sem tiszteletgerjesztőnek nem lehetett nevezni. A tipegő járás és természetellenes testtartás a kokott franciát vagy a japán nőt juttatta eszünkbe, ha nem a — majmot; de a legendás magyar nők unokáit senki sem fedezte volna fel bennük. Mindenki tudta, hogy ez a franciaízü női ruházkodás a minden ruházkodásnál lényegesen céllal éppen ellenkező törekvések szolgálatában állt. A magyar nők jobbjai érezték a helyzet fonákságát és azt a megalázódást, mely abban rejtett, hogy vagy le kell mondaniok a divatszerűségről, vagy járom, sokszor szégyenletes járom alá kellett hajlaniok. *Nem ők döntöttek divatjuk fölött, hanem a spekulánsok*, idomokra kíváncsi férfiak, kokott nők és perverz üzletemberek, akiknek ideológiájában a tiszta szépérzet épügy nem szerepelt soha, mint a női méltóság és tisztesség gondolata.

A német nőké a dicsőség, hogy a méltatlan szolgaság jármát most bátor kézzel összetörik. Nálunk is firkáltak az ujságok a francia divat bojkottjáról; lehet, hogy egyes divalcikkek ellen meg is indult a bojkott, de semmiesetre sem az érzéki meglepetésekre vadászó francia divatszellel szemben. A Németbirodalom női komolyabban láttak munkához. Külön német női divatiskola alakult Berlinben állandó kiállítással. Hasonló híreket olvasunk Münchenről is, hol november hó végén külön nagy női gyűlést tartottak Arco-Zinneberg grófné, született Auersperg hercegnő elnöklete alatt a művészváros egyik legelőkelőbb hoteljének nagytermében. A megbeszélések „a nők mai feladatait” tárgyalták „a divat terén”. Az elnöknő maga fejtette ki finoman átgondolt beszédében a divat jelentőségét „szépérzékünk, erkölcsi felfogásaink és pénzeserszényünk szempontjából”. A rákövetkező diszkusszió kiemelte a nemzeti divat öntudatos és önálló irányításának nagy népnevelő, valamint nemzetgazdasági jelentőségét, amennyiben a divat terén elérhető eman-

cipáció idegen nemzetekkel szemben szorosan összefügg a megfelelő hazai ruhaipar fellendülésével is itt-hon tartja a különben nagyrészt kivándorló pénzt, számos hazai munkaerőt juttat foglalkozáshoz s amellett érintetlenül hagyja a nemzeti érzést, a tradíció alapjain fejlődő hazai ízlést s a női ruházatkodásnak voltaképpen hivatásáról meg nem feledkező s a férfiakat a nőkkel szemben nemcsak fürkészésre, de tiszteletre is szoktató erkölcsi finomságot és gyöngédséget.

A mozgalmat nagyon kíváncsi volna mihozzánk is átvezetni.

A háborús ellenségeskedések erős purista mozgalmat indítottak meg minálunk is. Kiadatott a jelszó, hogy a ruházatkodást meg kell tisztítani az idegen divattól, a nyelvet az idegen szavaktól, a piacot az idegen áruktól, az akadémiákat az idegen tagoktól stb. Mint minden mozgalom, mely szenvedésből születik, úgy ez is túllő bizonyos fokig a célon, de azért érdemes volna folytatni azt, ami a mozgalomban egészséges, főleg minálunk, ahol minden purizmuson gúnyosan szoktak mosolyogni az emberek.

A mi hölgyeink is hangoztatták, hogy *bojkottálni akarják a francia divatot ruházatban és táncban egyaránt* s ennyiben a háborús események csakugyan igazat adtak azoknak a püspöki körleveleknek, melyek már tavaly a böjti időben felszólaltak a divat kinövései ellen.

Új, hazai divat kell, mondják mindenfelé; persze nagy kérdés, vajjon ez a „hazai” divat józanabb, finomabb, tisztességesebb lesz-e, mint volt a francia. Minden azon fordul meg, vajjon ebben az általános purifikáló mozgalomban eléggé résztvesz-e társaságunknak okosabb és e téren radikálisabb eleme. A francia hasított szoknyával s a tangóval együtt ki kell söpörni hazánkból a francia *erkölcsöket* is, melyekből e divat nő. A szemérmetlen divat s az erotikus tánc ugyanis a beteges, materialista, epikureus, erotikus életfelfogásnak, mellyel Franciaország egész Európát meg-

mételyezte. Aki azt tartja, hogy a halállal mindennek vége van s miután szétesett az a sejtcsoport, melyből az ember áll, további élet nincsen: igyekezni fog kiélni az életet és kiélvezni annak gyönyöreit a durvább formájában is, egészen fenékgig. Annak ugyan hiába argumentálunk tisztességgel, erkölccsel, magasabb, idealisztikusabb életelvekkel. Kelletlenül érzett nyűgnek tekinti azokat s csak a divat szankcióját várja, hogy fokról-fokra, centiméterről-centiméterre lerúgja magáról a szemérem kellemetlen védőpalástjait. Menjünk ki az utcára, nézzük meg nyáron a balatoni vagy tengerparti strandfürdőket, télen a báltermeket és a színházakat: s látni fogjuk, hogy Zola Nanái iskolát csináltak már igazán úri hölgyeink között is. Bámulni fogjuk, mennyire félre tudják ismerni a mai nők az igazi női értékeket s mennyire készek feláldozni azt a tiszteletet, melyet a szemérmes nő mindenkinben föltétlenül kelt, azért a kétes irányú érzéki hatásért, melyre a női test ezekkel az indokolatlan letakarásokkal spekulál s amelyet minden férfi époly mértékben megvet, amilyenben felismeri s talán élvezi is a tendenciáját.

Küszöböljük ki tehát a keresztény Magyarországból az idegen, rothadt, materialista világnézetet s ha már purifikálunk, purifikáljunk alaposan és úgy, hogy a rothadt világnézetből fejlődött nemtelen és észellenes divat soha többé ne arrogálhassa a műízlés jelszavait.

Tizedik hónapja.

Egyre hangzik a dobszó s az induló katonarajok jókedvű éneke:

Ferenc Jóska levelet írt ma reggel,
Masírozni szeretne a sereggel...

S egyre új áradatokban foly az embertömeg: embertest és embervér a pályaudvarok s onnan a front felé. Sok visszatér, sok ottmarad. Nem jön vissza az

övéihez, az édes hazai fészekbe, nem nyomja le az otthon ajtajának kilincsét többé, nem ül le kicsinyeivel, a mátkájával, a hitvesével, az édesanyjával vacsorázni többé... Rendben van, ez a katonaélet sorja, ez a végső áldozatot követelő köteleességteljesítésnek szomorú, de dicső és elkerülhetetlen velejárója. Elmegyünk, elmegyünk; vissza meg nem jövünk. Ennek így kell lenni, ez ellen nincs panasz.

Azonban más oldalról találok feleslegesen katasztrofálisnak, kimondhatatlanul és végtelenül tragikusnak sok-sok vitéz távozását és hirtelen halálát; abból a szempontból, melyet mi, Krisztus tanait komolyan vevők, megszoktuk a legfontosabbnak, sőt végső elemzésben az egyetlen abszolút fontosnak tekinteni: a lélek, a halhatatlan, örökölt lélek szempontjából. A háború keresztény látószögből nézve nem azért oly borzasztó, mert benne sok ember meghal, hanem mert benne számos a hirtelen halál s mert benne rengeteg emberlélekre nézve dől el váratlan készületlenséggel a boldog vagy boldogtalan örökkévalóság, a véghetetlen öröendezés vagy véghetetlen kín és kétséghecsés rettenetes, óriási dilemmája.

Ha valamit, akkor ezt tanította Jézus félremagyarázhatatlan világossággal; ha van valami igaz a kereszténységben, akkor ez az igaz benne; ha van Isten, akkor az következik legegyszerűsebben a legismertebb attribútumaiból, hogy van örök élet és van örök pusztulás. Hogy melyik lesz sorsunk, azt a jelen élet istenes vagy istentelen berendezésével önmagunk döntjük el s ahogy a fa a halál pillanatában — a próbaidő befejeztével — eldől, úgy marad, Isten szava szerint, örökké.

Már most bármily szépen hangzik a hadba induló katonák ajkáról a jókedv és a katonanóta, de bizony ahogy a háborúra, esetleg örök elmenetelükre legtöbbször készül, keresztény szempontból minden inkább, mint megnyugtató. A katonai szabályzatnak egyik pontja világosan előírja, hogy indulás előtt előbb gyónásra kell vinni a csapatokat. De hány esetben nem

tartjuk be ezt a szabályt! Egyszer nincs pap (a honvédségnél pl. égbekiáltó a katonai lelkeség szervezésének teljes hiánya, melyet Fejérváry annakidején azzal a Népszavába illő kacskaringós értelmetlenséggel intézett el, hogy „neki nem kapucinusok kellene, hanem katonák”); egyszer meg nincs már rá idő (mert amíg volt volna, nem gondoltunk vele); hirtelen jött a parancsolat s bizony a muszka nem vár az uzsoki szorosnál vagy Bukovinában, hogy „no, emberek, meggyóntatok-e már?” --- s így csak elmarad a lélektisztulás ama csodálatos nagy eszközlője, mely nemcsak a lelkiismeret békéjét s az Isten kegyelmét adja vissza a vétkező embernek, de nyugodttá, erőssé és halál-megvetővé is teszi. Vagy pedig, ha meggyónt is a csapat az indulás előtt, de onnan jó hosszú idő telik el, míg csetleg a golyó eléri szegény harcosainkat; hetek múlnak el néha csendes ténfergéssel a front mögötti hadállásokban; azalatt töméntelen bűnveszély környékezi szegény fiainkat.

Ott van pl. az az otromba, állatiasan buta és gonosz mánia, mely azt hiszi, hogy csak akkor könnyíthet magán, ha Isten-szidással teszi mocskosakká nagyhangú kiszólásait; ott van az ellenséges vagy akár a honi falvakban bőven kínálkozó alkalom az erköcs-telenségre, házasságtörésre, — mind untig elég arra, hogy reszkető aggodalmat keltsen az ilyen lelkiülettől ismét a golyók elé kerülő honfitársak lelki felkészültsége s az örök Bíró előtt megjelenőknek örök sorsa felől. Hány ezernek (ne adja Isten, hogy hány tízezernek!) lesz ez a háború nemcsak földi élete hirtelen összeroppantója, de örök siralmának, örök kétségbeesésének s kárhozatának is szomorú bevezetője.

Ezért is kell aggódnunk a háború összes rémületei között leginkább s ezért kell már most és főleg a háború utáni békésebb időben a leghatározottabban követelnünk, hogy katonáink lelki ellátása, vallási gondozása, sőt erkölcsi nevelése érdekében is több, sokkal több, ezerszer több történjék, mint eddig s kaszár-

nyáink ne legyenek barbárság és vadság denevér-fészkei, az Isten-káromlás és a duhajság bűnbarlangjai.

Tisztikarunk egyszersmindenkorra végezzen azzal a nem emberhez, még kevésbbé keresztényekhez méltó tónussal, mely az altisztek és a legénység, néha bizony még tiszt és legénység közt is dívik. A katonák sűrűn vezetessenek misére és gyónás-áldozásra. Meg lehet győződve róla mindenki, még a legértelmetlenebb szabadgondolkodó is, hogy ezzel nem a babona, hanem az a lelki kultúra és erkölcsi civilizáció fog előbbre jutni, mely végeredményben minden nemzeti erőnek s nagyságnak legmélyebb rugója s legbiztosabb támasza. A hadviselésben és katonasorban sem szűnnek meg az emberben az emberi lélek és emberi méltóság transzcendens igényei s ha roppant fontos is az emberben a *hazafi* és a *katona* szempontja, azért a legvéresebb küzdelemben is — sőt éppen akkor leginkább —, legfontosabb és legnagyobb mindig a *keresztény* szempont marad.

Ady Lajos és a keresztény nevelés.

Ady Lajos úr, az Országos Középiskolai Tanár-egyesületi Közlöny szerkesztője epés hangon üzenetet küld a Magyar Kultúrának, amiért mi az ő tankönyv-írói tevékenységét — egy hivatalos bírálat kapcsán — szóbahoztuk.¹ Sem az elnyűtt radikális frazeológiának néhány sorban való összetömörítése, sem a zárósorokban beígért, számunkra homályos értelmű fenyegetődzés nem bírt volna bennünket ezúttal nyilatkozattételre, ha nem tekintenénk önmagunk és igen tisztelt olvasóink iránt tartozó kötelességül annak a hangsúlyozott leszögezését, hogy *valahányszor a vallási és nemzeti destrukciót szolgáló szabadkőműves irányzat a Tanár egyesület Közlönyében akár burkoltan (mint ezidőszerint), akár leplezetlen őszinteséggel (talán már a közeljövőben) jelentkezni fog, mindannyi-*

¹ Lásd előbb a 62. lapon.

szor keresztény nemzeti érzésünk és a tudomány által szolgáltatott jogos, ha kell, kíméletlen kritikai fegyverekkel élni fogunk. A kultúrával és a kultúrára való spekulációktól eleget szenvedett már ez az ország. A keresztény nemzeti intelligenciához mindenesetre valamivel több szellemi és erkölcsi szolidaritás fűz bennünket, mint a páholyokat; miért is a középiskolában érvényesülő szellem figyelemmel kísérése, a keresztény magyar szellemre káros befolyások távoltartása továbbra is jogunk és kötelességünk marad.

A szabadkőműves tanári folyóiratnak ez a legújabb megnyilatkozása különben öröndetes szimptóma. Szimptóma; mert ha eddig csak a Világ s a Népszava írták meg milliószor, hogy a keresztény gondolatot védelmezni: gyűlölködés, a vallásirtó néprontás és gyermekmételyezés taktikáit szemmel kísérni s leleplezni: úszítás, s viszont a keresztényi szeretetet nekünk csakis a pulya gyávaság és rabszolgai türés fogalmai szerint szabad értelmeznünk, most már az Országos Tanáregyesület szabadkőműveseinek jóvoltából az egyesület lapja is ennek a terminológiának szolgálatába áll, amire bizonyly azon számos katolikus, sőt paptanár előfizetőre való tekintetből volt szükség, akik a fentnevezett napilapokat ezidőszerint nem járatják. De öröndetes ez a szimptóma mégis; mert mindig előnyös, ha sikerül a bokorból nyílt gyöpre ugratni egy-egy jól elhelyezkedett hárompettyes élőlényt. Hadd tudja meg lassan-lassan a világ, kiknek a „súlyos pedagógiatlanságtól” nehéz keze dolgozik országos intézmények vezetőhelyein, s honnan érhetők azok a végtelen számú apró vakoló-fogások, aminő pl. a tanárok lapjának ugyanezen számában közölt Lapszemle is, mely valamennyi nevelésügyi orgánium közül legtovább a Világ című kultúrharcos napilapnak néhány émelyítően tartalmatlan közhelyénél időzik, míg a keresztény nevelésügyi folyóiratok értékes értekezésein unott pártossággal siklik el?

Isten és a hadúr.

A legfőbb Hadúrhoz való nagyszerű visszatérés, az Isten nevének sűrű emlegetése a harctéren és idehaza, a vallásos megkomolyodás még olyan emberek és orgánumok körében is, amelyek megszokták az Istent elhanyagolható mennyiségnek tekinteni, mit bizonyít egyebet, mint amit már a keresztény ókor Schopenhauerja, Tertullianus hangoztatott, hogy mi emberek voltaképp csak rossz gyermekek vagyunk, valahányszor az Istent elfelejtjük; szeretjük kerülni az apánkat, mert fázunk a parancsaitól és félünk a szigorától, de mihelyt nagy bajba jutunk, az a mesterségesen elaltatott hit a fensőbb atyai gondviselésben önkéntelenül is újra-újra feltámad.

Bennünket, akiket nemcsak a háború tanított meg imádkozni, ez a vallásos nekikomolyodás azonban hatalmas feladat elé állít, miként fogjuk azt állandósítani a béke visszatértével, Istent valószínűleg ismét feledő világban; miként mélyítsük az Istenhez fordulást a modern társadalom lelkében és ami ettől voltaképpen csak látszólag különbözik: hogyan értessük meg a ma még csak imádkozó tömeggel, hogy az Isten *csak* imával nem érheti be, hogy az Isten tisztelete lényegében egy az akarat és az élet megreformálásával, hogy a vallásosság nem állhat sóhajtásból és érzelgésből, sejtekből és „együttlélekzésből”, mint ahogy azt a hosszú béke dőzsöléseiben belebeszéltük magunkba; hanem hogy Isten akaratának teljesítéséből s azoknak az intézményeknek odaadó kultuszából áll, melyek nélkül komoly, cselekvő vallásosság nincsen s amelyek — minthogy emberek vagyunk — emberi eszközökkel, szervezetekkel: az egyházi élet egész apparátusával dolgoznak azon, hogy életünket a maga egészében Krisztus gondolatainak és parancsainak magaslatára emeljék, szóval nem deizmusban, hanem teizmusban, nem a felhők és a világűrök mögé párologtatott Világépítőmester emlegetésében, hanem az Egyházát őrző s benne a világ végezetéig jelenlévő, ta-

nító, megszentelő, működő Krisztusnak alázatos szolgálátában.

Szépek a protestáns német császár vallásos nyilatkozatai: „Bízom a Mindenhatóban, hogy fegyvereinknek meg fogja adni a győzelmet”, „A mi ügyünk igazságos, az Isten nem fog elhagyni”. „Alázattal hajtóm meg fegyvereimet a népek sorsának mindenható intézője előtt”, „Kérni szeretném valamennyi honfitársunkat, hogy imádkozzanak Istenhez s akkor ő bizonyára meghallgatja imánkat s nekünk juttatja a győzelmet”, „Tovább fogunk küzdeni, mégpedig eredményesen, mert az ég a mi oldalunkon van s Istennel ki fogjuk vívhatni a maradandó békét”, „Aki nem jó keresztény, az nem jó ember és nem porosz katona és semmi esetben sem felelhet meg azon feladatoknak, amelyeket a hadsereg minden katonájától elvár”, „Szükségünk van az égben fennlakó nagy szövetségeseink segítségére; de atyáink és őseink Istene csak hívó seregnek segít s amint száz évvel ezelőtt, majd később Nagy Vilmos császár alatt eleink az Istenbe vetett hittel mentek a csatába s a Mindenható győzelemre vitte fegyvereiket, azonképpen velünk is lesz Ő és fegyvereinkkel”.

Egy protestáns uralkodó ajkán mindenesetre gyönyörű beszéd, de bármennyire lelkesülünk is érte, nem szabad felednünk, hogy azért a teljes igazság még ennél is többet kíván. A szó is szép, de a szó csak szó s egy tett több száz szónál. A mi ős uralkodónknak személyes részvétele pl. a bécsi eucharisztikus kongresszus szentségi körmenetén magában véve is hasonlíthatatlanul többet jelentett a vallásosság terén, mint a német császárnak valamennyi idézett nyilatkozata.

A háborúnak a nagy csapások közt is fel-feltűnő jó hatásai között egyik nem utolsó az, hogy a progresszió, a szabadgondolat s a többi fajta hazafiatlan és vallástalan jelszavak iparlovagjai a nemzeti és vallási újjáébredés e hónapjaiban szörnyen elcsendesedtek. Mint mikor hosszú éj után a nap fénylőn

felkel s akkor a vakondok hada ijedten, rémülten lapul meg a földalatti útvesztőkben, úgy bújtak el ők is a nemzeti és vallásos gondolat fénylő napfölkeltén.

De ne áltassuk magunkat! Ha résen nem vagyunk, ez a félve-meglapulás sem fog sokáig tartani s mihelyt meg lesz a béke, azok *fogják fejüket legmagasabban hordani, akiknek legkevesebb részük volt a béke megszerzésében*. Készüljünk tehát már most: széles alapon, stratégikus körültekintéssel és modern messzelátással arra a feladatra, mely reánk közvetlenül a háború után az igazi béke és igazi kultúra állandósításának megteremtése körül várakozik.

A zsidó dékán.

Nem szabad elmúlnia ennek az esztendőnek anélkül, hogy egy *bántó jogsérelem* szavá nem tennénk, nehogy később még mint ellentmondás nélkül fogadott komoly precedensre merjen rá valaki hivatkozni. Értjük a jogsérelem alatt azt a mindenkép jogtalan és törvénytelen dolgot, hogy a katolikus főpapi pénzen s kifejezetten katolikus célzattal emelt budapesti Pázmány-egyetemnek bölcseleti karán a lefolyt iskolai évben zsidó ember töltötte be a természetesen jól jövedelmező dékáni tisztet: Alexander Bernát, az ismert zsidó publicista és egyetemi tanár.

Semmi kifogásunk az ellen, ha zsidó tanerők és tudósok is érvényesülnek a *maguk helyén*, főleg ha érvényesülésük csakugyan tudományos érdemeik jutalma, nem pedig ügyeskedésük és taktikájuk eredménye; s az ellen sem szólalunk fel, ha pl. a debreceni vagy pozsonyi egyetemen tanársághoz vagy akár rektorsághoz is jutnak izraelita tanerők. De az ellen már a legelemibb jogi és igazságérzet alapján minden épelfogású embernek tiltakoznia kell, hogy éppen a *kimondottan katolikus* jellegű és eredetű tanintézetekben jusson katedrához vagy dékáni állásba — nem mondjuk: luteránus vagy kálvinista, bár ez sem jogos

dolog! — de egyenesen zsidó, aki tehát az alapítók szándékolta cél szolgálatára: „a katolikus vallás és tudományosság védelmére” mégis csak mindenképpen alkalmatlan.

Mit mondana hozzá akárki, ha mondjuk, a nagyenyedi vagy sárospataki református kollégiumban vagy a csurgói, vagy kiskúnhalasi protestáns gimnáziumban *katolikus* pályázna igazgatói vagy csak tanári állásért is? De ügyebár, a katolikus iskola, az más? A protestáns érzékenységet — mit mondok, érzékenységet? *tulajdonjogot!* — kímélni kell: a katolikusoktól azonban el lehet venni, ami az övék?

Vagy arra a nevetségesen illuzórius jogi álláspontra helyezkednék valaki, hogy a budapesti tudományegyetem már elvesztette katolikus jellegét? Miáltal vesztette volna el? A *bitorlás* jogán? Vagy elévülési jogon? De lehet-e elévülésről szó ott, ahol a jogos tulajdonos: a katolikus Egyház képviselői évről-évre hangsúlyozottan tiltakoztak a katolikus egyetemnek állami gyanánt való kezeltetése ellen? Nem elég-e, hogy a „*községi katolikus*” iskolák nevéből — aminők pl. az *összes* fővárosi népiskolák voltak — agyafúrt emberek ügyesen kicsempészték s lassankint egészen kihagyták a „katolikus” jelzőt? A katolikus vagyon, a katolikus iskola közpréda-e s velünk katolikusokkal büntetlenül meg lehet-e csinálni azt a tréfát, hogy a *saját* iskoláinkban, a *saját* alapítványainkban, a *saját* pénzünkön üznek katolikusellenes propagandát, mint ahogy az ma már nemcsak fővárosi — egykor katolikus — iskolákban, de bizony az egyetemen is és éppen a zsidó dékán úr előadásán is nem tartozik a ritkaságok közé?

Nincs kifogásunk ellene, hogy az állami szubvenció mértékében (s még ennek keretén belül is csak a felekezetek százalékszámá szerint) egyelőre nem katolikus vallású tanárok is alkalmaztassanak a pesti egyetemen, feltéve, hogy az *alapítvány szellemében* tanítanak s elismerik vendégvoltukat a katolikus egye-

temen; de akkor is szívesebben látunk ott *keresztlyén*, mint nemkeresztény egyéneket. Mert végtére, még a szubvencionálás sem szünteti meg az alapítvány eredeti katolikus jellegét. Az ellen azonban már tiltakoznunk kell, hogy a rektori vagy dékáni méltóság a katolikus Pázmány-egyetemen mással, mint az alapítvány szellemének s az alapító nyilvánvaló szándékának megfelelően csakis *katolikusokkal* töltsék be.

Tudjuk, hogy sokan vannak, akiket a *Pesti Hírlap*-féle „liberális” orgánumok rég kioktattak affelől, hogy az államnak a katolikusokkal szemben — de *csakis* ezekkel szemben! — minden szabad. Ezek azt fogják követelni, hogy minden katolikus vagyont és alapot, tehát a katolikus egyetemet is egyszerűen szekularizálni kell. A Népszava-morált s a Galilei-kör csatáüvöltéseit követők természetesen minden ilyesmire skrupulus nélkül kaphatók is lesznek. De épp azért kellene az erkölcsi alapokon nyugvó kormánynak minden időben ügyelnie arra, hogy az antiklerikális izgatások által felfanatizált tömeg ne a tulajdonjog feledésének s a rablómorál követésének útján érvényesítse ösztöneit s hogy az állam maga is a bitorlás vagy jogtalan elidegenítés útjára ne lépjen, ha pedig arra mégis rálépett volna, a saját erkölcsi létérdeke szempontjából is onnan azonnal visszatérjen. *Rabolni nem szabad*. Egyetemet sem! A katolikusoktól sem! Az államnak sem!

Főpapjaink háborús adakozása.

Ne tudja meg a balkéz, amit a jobb cselekszik... Ez az elv vezeti s irányítja a mi jótékonyságunkat. Minálunk nem honosodott még meg az a divat, hogy az ujságcikkek és hírlapi nyugtázások adják meg a jótékony és hazafias áldozatok voltaképpení rúgóját. Ami különben annál érthetőbb, mert hisz 90 százalékában szemita sajtónk nagyon szeret ugyan a főpapi vagyonokról, de annál kevesebbet a főpapi jótékonyságról

cikkezni. Viszont az apológiai érdek sok esetben parancsolólag sürgeti, hogy jótékonykodásunkról igenis beszéljünk; máskülönben még vádat formálnak a hallgatagságunkból. Így Bölcskey Ödön kitűnő tanulmányát „A főpapok háborús jótékonyágáról” olvasni valaki arra a konkluzióra vélt juthatni, hogy egyes főpapok mai háborús jótékonyága nem áll arányban székük történelmi érdemeivel. A jeles szerző csakugyan nem óhajtotta a főpapok jótékonyágának kimerítő rajzát adni s csak mintegy függelékkép összegezett néhány a napilapokból összeállított adatot a multhoz méltó jelen méltatására.

Így történt pl. hogy e publikált adatok alapján az egri érsekről a hadikölcsönjegyzésen kívül csak 4000 korona jótékony összeget említhetett meg. Természetesen ez az összeg a valóságban csak kicsiny része azon áldozatoknak, melyeket Egernek nagy-lelkűségéről ismert főpásztora a haza oltárára meghozott. Véletlenül érdeklődtünk ez egy kiragadott eset után s kerülő úton megtudtuk, hogy az egri érseknek csak készpénzadományban hozott áldozatai éppen tízszeresét teszik ki a hírlapokból összeböngészhető adakozásoknak. S még ez az összeg is elenyésző ahhoz képest, hogy ugyanő Pusztaszikszón teljesen a saját terhére — a Vöröskeresztől vagy bárki mástól egyetlen fillért sem fogadva el — 40 ágyas hadikórházat tart fenn már a múlt év szeptemberétől kezdve s ott az összes kiadásokat — berendezés, élelmezés, orvosok, ápolás, gyógyszer — kizárólag a sajátjából fizeti. Mindazáltal nem emlékszünk, hogy erről a hadikórházról csak egy sorban is megemlékezett volna az a sajtó, mely bizonyos érdekltségi jótékonyágról állandóan képeket és leírásokat közöl s amelynek, úgy látszik, az az elve, hogy a saját irányához közelálló jótékonykodásnál „a balkéz azt is tudja meg, amit a jobb — nem cselekszik”, ellenben, ha katolikus papi vagy főpapi jótékonyágról van szó: azt lehetőleg — se a jobb, se a balkéz ne tudja meg.

A „Mária-testvér“.

„Háború van, komoly idöket élünk, amikor mindnyájunk energiájára, szolidaritására szükségünk van. Nem szívesen nézzük azoknak az akcióját, akik a nagy háború keretében új kis háborút igyekeznek keltetni. Nem hisz az ember a szemének, mikor ezeket a békeprókatori szavakat a harcos szabadkőművesség „profán” organumában, a *Világ*ban olvassa a „Mária testvér” előadásával kapcsolatban. De ne tévedjünk meg: nem is azt vezeti le ebből a szemforgatóan hazafias tételből, ami egyedül volna logikus következtetés, hogy tehát gazság és gyalázat éppen háború idején loccsantani sarat az önfeláldozó szeretet hősnőinek, hanem a farkas és a bárány ősi meséjéhez híven azt hozza ki belőle, hogy „miért avatkozik bele az Egyház irodalmi (?) vitákba és miért kelt visszavonást az egyesült (?) magyar (?) társadalomban?”

Értsük meg jól ezt a különleges logikát: nem a lipótvárosi Krisztusgyalázók zavarták meg az „egyesült magyar társadalom békéjét, midőn hallatlanul szeméremsértő helyzetekben szerepeltették a keresztény önfeláldozás élő vértanuit s közben émelyítően ostoba és durva kifakadásokkal rántották sárba a keresztény szüzességi ideált, hanem az apácafőnöknők voltak a béke megzavarói, amikor tiltakoztak a meggyaláztatás ellen, valamint a katolikus társadalom is, amikor lovagias védelmébe vette a védteleneket. Nem a keresztény vallásnak, az imának, a zárdai élet „hazugságainak” s egyéb vallási intézményeknek és szokásoknak kigúnyolása volt ízléstelen és bántó, hanem az, hogy a katolikusok fel mertek ezen háborodni s emellett észre merték venni azt is, hogy éppen angol zsidó volt az a Knoblauch, akinek keresztényellenes kirohanásait a Vígsház a magáévá tette. „Hogy ízléses-e a zsidógyűlöletet szítani most, mikor mindenki (?) egységbe tömörült itt” — írja az ízlés szabályai körül mindig kitűnően informált Világ —, azt, úgymond, mások ítéletére bizza. Szóval az apácák

meggyalázásának egész históriájában megint csak a keresztények voltak a hibásak. Ejnye, hogy ezt mi mindjárt magunktól be nem láttuk!

Az ízlésért, türelemért és szabadkőműves szolidaritásért küzdő „profán” organum tréfálkozását mellőzve, állapítsuk meg, hogy a szennydarab előadásának hatósági leintése — ha késve is, — de megérkezett. S nekünk csak az a feladat jut, hogy a felháborító incidens háttérét vizsgálva, jelentőségével jöjünk tisztába.

Mi volt ez hát?

Mindenekelőtt erőpróba. A keresztény és nemzeti ideálok sárbatiprói meg akarták próbálni, meddig mehetnek, vagy talán inkább: meddig nem mehetnek a kereszténygyalázásban. Meg akarták mutatni, hogy nekik csak egy törvény parancsol: a saját szeszélyük és gyűlölködésük. Hogy morál, köztisztesség, kegyelet, hála, nemzeti érzés, a helyzet és pillanat komolysága mind nem imponál nekik. Hogy ők akkor is szemébe röhöghetnek a keresztény szeretet mártírnőinek, amikor azok kolera- és tifuszbetegek, haldoklók és sebesültek közt sorvadnak éjjel s nappal és irgalmazó határtalan szeretetükkel felekezetkülönbség nélkül lebilincselik a szenvedő világot. Hogy amikor a magyar fűk százezrei véreznek a lövészárkokban s enyhülnek meg szörnyű szenvedéseik után katolikus szerzetesnők lágy, szűzi, gondoskodó keze között: nekik akkor sem kell mással törődniök, mint a régi gyűlölet ápolásával és perverz élvezeteik üzésével, mintha az az áldott „allgemeine Körperschwäche”, mely ma sokaknak legértékesebb kvalifikációja, a hazafiúi és kultúrkötelességek alól is végleg mentesítené őket. Az erőpróba néhány napig sikerülni látszott. Három napig büntetlenül folyt a cécó, az orgia, a vallásnak a keresztvetéstől és asztali áldástól a zárdaintézmény fölött botor kifakadásokig való meggúnyolása. Az apácafőnöknők szelíd, méltóságteljes tiltakozása és a katolikus társadalom mélységes megbotránkozása csak

negyednapra tudta a gettók légfenekének szellemét a kültelki kabarékba visszaparancsolni.

Soha türelmetlen, keresztényfaló szemitizmus szennyesebb, és soha a keresztény tábor fogyatékosabb fegyverzetben nem állt a világ előtt, mint e három napon át, amikor a Vígszínház deszkáin apácák és noviciák szerepeltek duhaj kocsmai jelenetekben, parázna kiszólású katonák céda élcei között, ölelő káplárkarokban, szemérmetlen jelenetekben s végül — a pólya körül, miközben lent a széksorokban és fent a karzaton csak úgy vihogott a mosdatlan ajkak röheje és folyt a keresztvizet nem látott homlokokról a kéjes izgalom verejtéke és újrázva tombolt a káröröm a kereszténység halálos kipellengérezése fölött. De legalább mégis csak megszakadt a túlonútfeszített ideg, a hatóságok közbeléptek s így ezúttal meg sem úgy történt, mint a „Böském” előadásakor, amikor utoljára is a női becsületet védő, tiltakozó keresztény ifjúságot bírságolták meg. A fácit kicsiny volt, de mégis pozitív: kitűnt, hogy a kereszténygyűlöletnek Budapesten sok szabad, de mégsem szabad abszolúte minden. Ez is valami.

S ha még egyszer felvetjük a kérdést: Mi volt ez? — még egy feleletet találunk. Vénasszonyokról meséli valahol Jókai, hogyha megszúrják az ujjukat, forróvízbe mártják, hogy az egyik, a kisebb fájdalom miatt ne érezzék a másikat, a nagyobbikat. Nem tudni, nem történt-e hasonló célzatosságból a Lipótváros újabb keresztényellenes merénylete is. Nem kutatjuk. mi okból — a katonáskodás kötelességének rendszeres kijátszása vagy a szemitahösködésben rekordot ért sajtószédelgés vagy a gabonauzsora vagy bármi más okból —, de tény, hogy néhány hónapon belül akkorára nőtt ismét az antiszemitizmus az egész országban s a társadalom minden rétegében, amekkorát röviddel előbb alig tartottunk volna lehetségesnek. A sajtóban, érthető okokból, ez a közhangulat alig juthatott nyilvánosságra, de társaságokban, úri és polgáremberek, katonák és civilek közt már egye-

bet sem hallani, mint a kiválasztott fajjal összefüggő vérforraló eseteken való felháborodást. Talán ezt érezte meg a Lipótváros s mivel a Fischel és Schlé-zinger-féle hősködések meg a Dávid honvédek vitézi letteinek ma már senkisé is ugrik be, fordítottak egyet a dolgon s újabb, most már direkt támadással oly t érre szeretnék átjátszani a közfelháborodást, amelyen — hála irodalmi és művészeti jelszavaink homályosságának — mégis csak előbb remélhetik a hurokból való kikocmergésüket. Ha már baj van, nem jobb-e a kisebbik baj? Ha már vád alatt állunk, nem jobb-e kisebbik vád, mint az a másik, az a szörnyű, az az örökre megbélyegző?

De ne firtassuk most az indítóokokat. Hagyjuk ezt a szégyenteljes témát. Befejezésül inkább hadd szólunk egy engesztelő szót a — Mária-testvérekhez. Nem azokhoz, akiket csak a fantázia penésze szült, hanem az igaziakhoz, akiknek a Vígszínház kokott-naivájához ah, oly kevés a közülük, mint akár az irodalomnak a — fokhagymához. Ti édes angyalai a krisztusi irgalmazásnak, ti áldott szüzei a por fölé emelkedett Isten- és emberszeretetnek! Ne sirjon könnyet virrasztástól kipirult szemetek! Ne szökjön a szégyen pírja hótiszta arcotokba! Ne bánja meg szívetek, hogy méltatlan és hálátlan népre pazaroljátok egy család kötelékétől le nem foglalt s azért mindenekre kiáradó jószágokat!

Ti ezzel a bárdolatlan támadással nem lettetek kisebbek senkinek szemében, akire érdemes tekintettel lennetek. Ne hagyjátok abba nemes munkátokat, amelyért térdén állva csókolja kezeteket a nemzet; ne szünjete k meg teli kézzel hinteni áldást, derűt, békét, enyhülést mindenütt, ahová csak mentek s le-töröl ni a vért és a könnyet, a küzdők porát s a haldoklók verejtékét. Menjete k tovább a glóriás úton; Krisztus menyasszonyai, liliom között tövises koronával fejete k s a megbocsátás és könyörület szavával ajkatokon. Ha pedig néha mégis nehéz a kettős kereszt: az önkimerítés fizikai fájdalma mellett a meg-

hurcoltatás inzultusa, akkor nézzetek fel egy pillanatra a Krisztusképre... arra a Megfeszítettre, akit szintén nem csupán ostor és tövis, szög és lándzsa ért, hanem akit mindezek fölött — mint most titeket — szintén... megköpdöstek a zsidók...

A Fővárosi Könyvtár botrányához.

Supka Géza a *Világ*-ban „Harc a könyvek ellen” címen már címében tendenciózus és ferdítő cikket írt, amelyben rám is hivatkozik, mint a fővárosi könyvtár egyik legbuzgóbb látogatójára és használójára. Hogy rámutassak arra, mily kevés igazságérzettel dolgoznak ezek az urak, ki kell jelentenem, hogy a fővárosi könyvtárban soha nem is voltam, csak a pedagógiai könyvtárban fordultam meg mindössze háromszor vagy hat évvel ezelőtt. Ezenkívül mindössze tán háromízben hoztattam ki könyveket a fővárosi könyvtárból, de azok után, amiket már a pedagógiai könyvtárban tapasztaltam s főleg ismerve a könyvtár személyi és könyvállományát, nem volt gyomrom hozzá, hogy személyesen menjek el a könyvekért s ama néhány esetben is csak azért vettem a könyvtárt igénybe, mert elvégre könyvtárra nekem is szükségem van s *jobb híján a rosszhoz kell fordulnom*, miután hiszen rossz könyvtárban is akad némi jó.

A fővárosi könyvtár törzsfőnökeinek hallatlanul önkényes tendenciozításaira és pénzpocséklására különben folyóíratom, a „Magyar Kultúra” már legelső évfolyamában rámutatott,¹ *a felelet, mint ezeknél az uraknál rendszeren, akkor is egy csomó ferdtetés és gorbomba inzultus volt*. Mint szakembert elsősorban természetesen a „hittudomány”-rovat érdekelt a katalógusokban. Nagyon jól tudtam, hogy a rovat nem állhat csupa katolikus hittudományi műből. De elvártam volna, hogy *ne álljon háromnegyed részben szemétből*.

¹ Lásd előbb e kötetben „A Fővárosi Könyvtár és a radikalizmus” és „A Fővárosi Könyvtár” c. fejezeteket.

A Főváros Könyvtár hittudományi állaga olyan, mintha valaki egy természettudományi könyvtárba nagyrészt obskurus alchimista műveket, egy-két szakácskönyvet, meg talán az „Aladin lámpása” című mesekönyvet iktatná be. Nincs ott egy mákszemnyi tudás vagy tájékozottság, még annyi sem, amennyi a legyszerényebb nivójú laikusban is megkívánható volna. Csak egy van: *tendencia* és *anarkia*. Mennél exotikusabb terméke valami a destrukciónak, annál kedvesebb a könyvtár uraknak. A „Világ” és a „Huszedik Század” magánkönyvtára ez, ahogy főtisztviselői is e lapok főmunkatársaiból kerülnek ki, akik a főváros pénzén szedik össze egy félvilág szemetjét a saját külön fogalmú tudományosságuk körülbástyázására. Ideje volt, hogy erre az Augiasz-tanyára is rátereljék már a figyelmet.

Tudomány és a Népszava.

Szép dolog a tudomány, még szebb az az önzetlen törekvés, mely a tudás kincseit a nép tág köreibe vinni igyekszik. Csakhogy, mint mindennek, úgy a tudomány szépen hangzó nevével csúful vissza is lehet élni s éppen az a forsa egyes népboldogító irányoknak, hogy a nép tudásszomjával a maguk legszájtább pártérdekei szerint vígan vissza is élnek. Alig van párt vagy irány azonban, mely a népfélrevezetés eszközeinek szemérmetlen kezelésében akkora rekordot ért volna el, mint a „zsidó kapitalizmus hálvéde”-ként ismert és berendezett szociáldemokrata üzlet proletár-oktatása.

A háború izgalmai éppen kapóra jöttek nekik: szociáldemokratáink ezt az alkalmat arra használják fel, hogy füzeteket adnak ki, melyben a háborús nagyhatalmakat „ismertetik”. Persze ennek az ismertetésnek a technikája roppant egyszerű: kiirogatják a lexikonok megfelelő cikkeit, kiemelik belőlük azt, ami valamikép az ő malmukra hajtja a vizet, ami pedig

ellenük szól, azt egyszerűen elhagyják. Csinálnak történelmet az ő receptjük szerint.

Roppant tanulságos e tekintetben Olaszországról írt, most megjelent füzetjük. Az olasz föld multjáról értekezve, persze egyellen szóval sem méltatják az Egyház érdemeit, amelynek pedig mindazt köszöni Olaszország, ami benne értékes és maradandó becsű. A pápaság nekik csak üzleti és hatalombitorló központ volt. „Minél több barbár népet fogadott be az Egyház, annál barbárabb lett maga is” — írja a proletárpárti kis tudatlan. Csoda, hogy e barbárság illusztrálására fel nem említi legalább a milánói dómot, a Szent Péter-templomot, Róma műkincseit, a florencei, velencei s annyi más egyházi művésziskola örökértékű remekeit, vagy az emberbaráti és kulturális intézmények egész sorozatát, melyek mind a pápai Rómában születtek meg. „A szegény emberek vallásából a papság vallása lön”, írja. „Már 800-tól fogva Róma és vidéke, mint 'egyházi állam' a pápa fennhatósága alá került és meg is maradt 1870-ig”. Mily óvatos: egy szóval sem mondja, hogy hogyan, mi címen „került” a pápai állam a pápa fennhatósága alá, hogy t. i. önkéntes adományozás útján, Pipin és Nagy Károly személyes ajándékozásaképpen: hadd gondolja a buta munkás, akinek a füzetet szánta, hogy a pápa is époly brutális erőszak- és cselszövéspolitikával szerezte az egyházi államot, mint ahogy pl. Viktor Emánuel Öfelségc „egyesítette” a más birtokait s lopkodta össze a soha jogi egységbe nem tartozó területeket.

Az *Italia unita* rablói iránt különben a Népszava történésze époly leplezetlen rokonérzéssel viseltetik, mint ahogy nyíltan utálja és gyűlöli monarkiáknak (ő így mondja: az osztrákoknak) politikáját. Ennek a gyűlöletnek oly következetes jeleit adja minden alkalommal, hogy az egész füzetet alig leplezett támadásnak kell minősítenünk, nem ám Olaszország ellen, hanem — miellenünk s igazán csodálnunk kell, hogy háborús időben ilyesmit azonnal le nem foglaltat az ügyesség: bizonyos, hogy a tudománynak époly szol-

gálatot tenne a lefoglalással, mint a hadviselés és hazafiság ügyének. A szociálista író szerint persze Radetzky győzelmei „vérbefojtották” a forradalmat, Haynau megszerezte a „bresciai hiéna” nevét, Mazzini és Garibaldi a „legnépszerűbb” emberek voltak, akiknek rablőüzelvei alól 1849-ben a franciák mentették fel — pardon: „foglalták el a pápa részére” Rómát, miáltal egész Olaszország ismét *idegen* uralom alá került (a pápa országában a pápa idegen uralkodó? kié volt az egyházi állam?) stb. Felvonul persze ismét az a hazai demokratáink agyában született s a folytonos ismétlés segítségével világtörténelmi axiómává avatott mese is, hogy Olaszországban „a brigantik, mielőtt fosztogatni indulnak, a Szűzanyához imádkoznak útjuk sikeréért”, ami, ha igaz volna is, nem a válásra vetne árnyat, — mert hisz épp azért találja meg a Népszava és környéke is csodálatosnak, hogy egy brigante imádkozik, mert arra öfeléjük nem szokás imádkozni —, hanem ellenkezőleg azt mutatná, hogy olasz földön még a rabló is megőrzött valami keveset a vallás-nyújtotta lelkeletből s naív tudatlanságában nem veszi észre a vallásnak a lopással való összeterhetetlenségét. A pápaságnak, úgymond tovább, „itt még (!) erős talaja van, különösen a pápaság rendkívül jól szervezett *pénzügyi hatalma* folytán” (!). „Az egyházi vagyon nagy részének *elkobzása* (helyesebben így mondhatná: ellopása) ellenére az Egyház most is nagyon gazdag” (?); Olaszországot a klerikális pénzügyintézetek sűrű hálózata borítja” (?); „X. Pius pápa mindazokat a püspököket, akik nem értettek a bankügyletekhez, áthelyezte vagy nyugdíjazta” (!) stb., stb., stb. Ó tornyokon tülemelkedő butaság és csökönyös tudni-nemakarás, melynek minden eszköz jó, még a paralízis mímélése is, csakhogy a szegény művelődő proletárnak a szociáldemokrácia szájaízé szerint meg-lúdbőröztesse a hátát az olasz Egyház roppant gazdagságának meséjével! Holott mindenki tudja, hogy éppen az olasz Egyház valóságos kolduskenyéren tengődik s a Vatikán, miután az olasz kormány által

felajánlott évi civillistát függetlensége érdekében mindig visszautasította, egész udvartartását közadakozásból kénytelen ellátni.

Végre azonban a történelmi csomagolópapirosba burkolt sok hülyeség és hazugság közt akad egy okos, igaz szó is: amolyan bevallás-féle. „Amint a század elején — úgymond (45) — a carbonarik és szabadkőművesek összeműködtek az idegen, abszolút uralom leverésére, *úgy most is még erős kapcsolat áll fenn a nagyburzsoá jellegű olasz szabadkőművesség és a baloldali politikai pártok, a köztársasági és szociálista párttöredékek közt*”: amit csak a háború kitörésekor támadt néphangulat kedvéért iparkodott tagadni a hirtelen háború-ellenessé vedlett olasz szociálista-párt. (Persze a mi ujságjaink, nem is csak a Népszava, heteken át bedőltek ennek a szociáldemokrata pacifista hősködésnek!)

A fenti bevallással szemben, — hogy hiszen szabadkőművesség és szociálizmus, ha más név alatt is, de egy célért küzdenek — nem ártallja a fanatikus pamfletista e mondatokkal zárni be 104 oldalra terjedő fecsegését: „Az olasz nép nagyravágyó tőkés osztályának áldozata”. — És: „Ez a háború nem a nép, hanem az *uralkodó osztály* háborúja”.

Amely uralkodó szabadkőműves osztály *mellett* izgatott 104 oldalon keresztül, hogy aztán a végén a „birtokos” osztályt tegye meg bűnbakul!

Boldog munkásság, amelynek tanulatlanságával ily vakmerően visszaélhetnek a Varga Jenők, Weltner Jakabok és üzlettársaik! Pedig itt nem is csak ennyiről van szó!

Ideje volna, hogy Magyarországon végre valahára megszűnjön az a letargikus tehetetlenség, mely csak a paragrafusok *betűjébe* ütköző vétségeket üldözi s marasztalja el, a paragrafusok betűjét kijátszó ügy-nők-szélhámossgot pedig némán tűri meg akkor is, ha annak hazaáruló, izgató, népfélrevezető, néprontó, tudatlanságot és gyűlöletet terjesztő tendenciái a napfényénél világosabbak.

Rettenetes az a tudat, hogy itt az életéért vívódó nemzetnek kellő közepén egy csomó parazita terpeszkedik, aki rég megtagadott minden közösséget a nemzet összes ideáljaival, akiről mindenki tudja, hogy a kifelé hangoztatott célokkal teljes ellentétben álló célok szolgálatában áll, aki a proletárságot kiuzsorázó nemzetközi extrém-kapitalizmus titkos szövetségese s ugyanakkor mint népmegváltó eszi be magát a dolgozó nép bizalmába; akinek minden szava félrevezetés és izgatás — és aki mégis a szemünkbe röhöghet, mert nincs kezünk, hogy nyakon ragadjuk s a titkos árulók megérdemelt sorsára juttassuk valamennyit.

Cirkusz a Podmaniczky-utcában.

A köztársasági propagandáért s hasonló népjavakért küzdő harcos szervezet bámulatos ötletességgel és simulékonysággal tud a legkülönbözőbb helyzetekhez alkalmazkodni. Háborúban például köztársasági bújójátékot játszani nem lehet; a rendezőség ilyenkor mégis nagyon éber. Ellenben koronázási ünnepélyt vagy, ahogy ők mondják, díszmunkát csinálni s ebben a szokatlan keretben tüntetni a maguk zavaros eszméi mellett, azt egy kis ügyeskedéssel igenis lehet. A szónok ezúttal Pollák Illés, magyar kir. udvari tanácsos volt, aki prófétai lélekkel beszélt az új, nagy Magyarországról a háború után s a Világ közhelyeiből kötött dús bokrélába többi közt a következő szóvirágokat illesztette: „Az egész világon végig fog dübörögni (a háború után) a népek nehéz lépése az országutakon, ahogy azt Zola *Germinál*-jában megírta: borzalmas *Du pain!* üvöltéssel... Új világot várunk a földre és *országunkra*... A nép... ma már tudja, hogy ennek a szent koronának a fényét, melyet ma Károly király fejére tettünk, a lövészárkok löveltek ki... Magyarország népe birtokba akarja venni hazáját, melyet most újra meghódítottunk. *Egy dolgozó nép akarja itt megvetni a lábait* és elviselhetetlennek tartja, hogy a középkor a multak sötétségéből folyton

kidugja csontos kezeit, hogy a jelent a maga térfoglalásában megakassza . . ." A beszéd Éljen a király! és Éljen a haza! kiáltásokkal fejeződött be s utána még más mutatványok is következtek. Mi pedig eltűnődünk azon a kötél-táncosi merészségen, amellyel az udvari tanácsos úr a lövészárkok népét azonosítani szíveskedik azzal az egészen más „néppel“, amely majd a háború nyereségein s a középkori szent korona fényében osztozkodni akar és amelyet oly találóan jellemzett a tanácsos úr ezzel az egy mondatkával: „egy dolgos nép akarja itt megvetni a lábait“. Ki lehet ez a nép? A lövészárkokban küzdő s a középkor óta itt lakó magyarságról talán mégsem igen érthette, hogy még csak most „akarja megvetni itt a lábait“?

A koronázás ünnepét mi nem tudjuk alkalmas időnek tartani mulattató összejövetelek, cirkuszos mutatványok rendezésére.

A katonatisztek és a szabadkőművesség.

A katonatiszteknek tudvalevőleg tilos a szabadkőművességhez való tartozás. A tartalékos tiszteknek a háború elején kötelező nyilatkozatot kellett aláírniok, hogy nem tagjai semmiféle titkos társulatnak s e nyilatkozat aláírásakor a gyengébbek kedvéért előírászerűleg meg is szokás élőszóval magyarázni, hogy a titkos társulatok alatt elsősorban a szabadkőművességet kell érteni.

Ezzel szemben állandóan találni a *Világ*-ban, tehát a szabadkőművesség napilapjában cikkeket, melyeket x. y. *ezredorvos*, y. z. *főhadnagy* stb. írnak oda mint saját lapjukba s így is szignálnak. Legújabbban pl. a *Világ* július 22-iki számában egy cikk volt így szignálva: Írta dr. Ábrányi Kornél *főhadnagy*. Multkorjában pedig Fischer Aladár „ezredorvos“ az *Erzsébet-páholy útján* küldött ötven koronát „Kőművesfalva“ céljaira.

Tisztelettel kérdem: a szabadkőműveseket sem

törvény, sem becsületszó nem kötelezi? S mi joga hordja a tisztí kardbojtot az, aki a *becsületszóval* aláírt nyilatkozatot ily nyíltan kijátssza? Vagy van tisztí becsület, vagy nincs.

*

Újabb adalékkal szolgálók ehhez. A „*Világ*” augusztus 19-iki számában találók egy gyászjelentést, melyben a kolozsvári Unió-páholy jelenti „mestertagjának”, ifj. dr. Török István ügyvéd, „tartalékos főhadnagynak” elestét. Mindenesetre tévedésnek kell lenni a dologban. Ifjú Török István nem lehetett szabadkőműves, mert hiszen tartalékos katonatiszt volt, tehát becsületszavát adta rá, hogy nem tagja a szabadkőművességnek. Vagy már a katonatisztek becsületszavában sem lehet bízni s a derék „mestertag” csakugyan becsületszóra lehazudta szabadkőművesi mivoltát? Ha így van, akkor csakugyan szabadkőműves volt, sőt igazi „mestertagja” lehetett a korrupcióból elvet faragó szabadkőművességnek; de akkor meg nem lehetett „m. kir. honvédfőhadnagy”, hanem legföljebb csak mint szószegő bitorolhatta a tisztí kardbojtot. A kolozsvári Unió-páholy részvénytársaságnak tehát semmikép sincs oka hangzatos szavakkal mint a magáét búcsúztatni el azt, aki vagy nem volt szabadkőműves (mert hisz hátatfordított nekik), vagy becstelen volt (becsületszavával hazudott).

Becsületszegő szabadkőműves tiszték.

A Magyar Kultúra közléseivel szemben néhány szabadkőműves tiszt azzal érvelt, hogy midőn ők a kötelező nyilatkozatot aláírták, amelyben becsületszavukat adták, hogy nem tagjai a titkos társulatoknak, nem követtek el szószegést, mert a szabadkőművességnek belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályai vannak s így nem tekinthető titkos társulatnak; a kötelező nyilatkozat pedig csak arról szól, hogy a

katonatisztek nem lehetnek „titkos társulatoknak” tagjai. A honvédségre pedig ez a „kötelező nyilatkozat” egyáltalán nem vonatkozik. Mi már most erre nézve a tényállás?

A tényállás az, hogy a szabadkőművesség igenis titkos társulat s azok a tisztek, akik a „kötelező nyilatkozatot” aláírták, anélkül, hogy a szabadkőművességből azonnal kiléptek volna, a legközönségesebb szöszegésben marasztalandók el. Annyira nyilvánvaló ez, hogy szinte csodálkozni kellene rajta, mikép lehet erről még csak vitatkozni is; ha ugyan szabadkőműveséknél egyáltalán lehetne csodálkozni valamin. Hogy ez csakugyan így van, kiviláglik a következőkből:

1. A szabadkőművesség maga is titkos társulatnak tekinti magát. Igaz, hogy ezt *kifelé* szereti titkolni és letagadni, de ez csak újabb bizonyítéka a titkosságának. Tudniillik nem azon értelemben titkos, mintha titkolná a létét — dehogy! hisz éppen azért láttamoztatott bizonyos semmitmondó alapszabályt is, hogy a nyílt sisak *álarcát* vegye magára —; hanem igenis titkos társaság azért, mert voltaképpen céljait és akcióit tervszerűen rejtegeti s a tagok névsorát is nagy gonddal dugdossa. Titkos iratait tilos a „profán” világgal közölni s azokat rendszerint hiába is keresnők a hivatalos példányok között a Nemzeti Múzeumban. Ezekben a titkos hivatalos iratokban aztán többi közt ilyféle bevallások foglaltatnak: A Katolikus Népszövetség egyik felolvasója, írja *Kelet* c. rejtegetett folyóiratuk, „a szabadkőművesség minden... titkát feltárta a hallgatóságnak, még magát az idei évszót is! Ott voltak kellékül nála a szabadkőműves szer-tartáskönyvek, a szabadkőműveseknek talán teljes névsora, amelyből mintegy 30—40 nevesebb tagnak a nevét is felolvasta...

„Annyi teljesen beigazolódott, hogy mi az *ellen-ségnek tökéletesen el vagyunk árulva*”. (Kelet, 1910 február 1, „Hivatalos Rész”.) Mirevaló volna e titkolódzás, ha a szabadkőművesség nem titkos társulat?

Bálint Lajos t. nagy szomorúsággal konstatálja, hogy az *áruló* köztünk van. Ennek kellene nyomára jutni. Goda Géza hasonló nézeten van. Szalai t. azt a módot ajánlja az *áruló* kifürkészésére, hogy „minden páholy-nak adjanak külön évszót s amelyiket profán körök megtudják, annak páholyában kell az *árulónak* rejlenie”, stb. Ahol „*áruló*” és elárulni való van, ott titoknak is kell lenni. Az 1910 október 29-én rendezett szabadkőműves felolvasás alkalmával a meghívott belga fő szabadkőműves *Vandervelde* bőven kifejtette egy intervjú alakjában, mennyire „indokolt a szabadkőművesség sokszor megrótt *titkossága*, mert egyedül ez teszi lehetségessé sok kiváló, de a kormánytól függő egyéniség számára, hogy meggyőződésének élhessen”. Ime tehát itt olyan „meggyőzések” érvenyesítéséről van szó, amelyeket az államhatóság előtt titkolni kell!

A *Kelet* 1910 2-ik száma a Március-páholy-nak azt a kérelmét közli, melyben felszólítják a Nagypáholyt, hasson oda, hogy a *Kelet* ne közölje a páholyoknak azokat az előkészítő cselekményeit, amelyek a sötétség¹ ellen indítandó harc taktikájára vonatkoznak. Ugyane páholy „*körlevélben... köti lelkére minden páholy-nak a titoktartást*, mert a sötétség ellen való küzdelem előkészítése a *titokzatosság jótékony leple alatt* forr és érlelődik”. Kéri, hogy a „*Kelet*”-et se küldjék az összes tagok címére, hanem minden városban egy-egy közös, megbízható címre ily jelzéssel a borítékon: „*Magánügy*”. A *Kelet* 1911 február 20-iki száma a szabadkőműves „alaptörvényre” hivatkozva (így nevezik a jóvá nem hagyott, igazi alapszabályokat) emlékeztetükbe juttatja a tagoknak, hogy: „*Valakinek szabadkőműves voltát semmi körülmények közt, még a szabadkőműves sajtóban sem szabad közölni*

¹ A „sötétség” alatt a szabadkőműves tolvajnyelv, mint ezt ismét más helyeken elárulták, a vallást, a monarchiát és a *militarizmust* érti. A szabadkőművesség tehát antimilitarista tiszteket akar nevelni tisztagjaiból: ezért kell az a „kötelező nyilatkozat”.

és sem közvetlen, sem közvetett úton *nem szabad felfedezni*". A Dél szerint a Demokrácia-páholyban Pl. testvér azt indítványozta, hogy ne titkolózzanak, mire G. M. testvér kijelentette, hogy „ezt nem szabad elfogadni, mert ha ez megtörténik, eldobhatjuk nevünket, megszűnik a szabadkőművesség és profán egyesülés lesz". A szabadkőművességnek tehát lényege a titkosság. A Kelet 1910 2-ik száma közli a Március-páholy körlevelét, melyben a szabadkőműves akciók nyilvánosságra hozatalát „egy sorba helyezik a haditervek és gyári titkok elárulásával”.¹ A szabadkőművesség tehát nyilván maga is, hivatalosan is nemcsak zárt egyesületnek, hanem titkos társulatnak tekinti magát, bárha ezt a külvilág előtt tagadja és titkolja.

2. A szabadkőművességnek éppen titkos-társulati jellege teszi szükségessé és természetessé, hogy ezt a titkos-társulati jelleget leplezze és tagadja... A szabadkőművesség nem volna többé titkos társulat, ha bevallaná titkos voltát. Minden titkolódzó rejtegeti, hogy neki titkai vannak s iparkodik ártatlan ábrázatot ölteni. Magától értetődő. A tolvaj s a betörő sem vallja be a nyilvánosság előtt igazi céljait s nem nyomtatja rá a névjegyére, hogy ő titokban micsoda műveleteket óhajt lebonyolítani. A szabadkőműves titkosságának legfőbb ereje éppen a külső „profán” világnak ez az állandó, ügyeskedő megtévesztése. Kifelé „filozofikus, filantróp” célzatokat kell hangoztatni, sőt egy semmitmondó, nyilván leplező célú „alapszabály”-félét is lehet hánytorgatni, amelyet a hatóságok formai megtévesztésével még jóváhagyatni is lehet. A valóságban pedig egészen más célokat követhetünk s a kifelé hangoztatott szép szavak, mint ez a fentebb idézett s még jelentékenyen szaporítható bizonyítékok világánál bizonyos, lehetnek üres megtévesztési eszközök is. Már a szabadkőműves sajtó állandó hangos lármázása is a „titkos társulat” elne-

¹ Miklóssy István: A szabadkőművesség önleplezése. 1912. 115. köv.

vezés ellen, mely a „hivatalos” titkos iratokkal oly rikító ellentétben áll, bizonyítja, hogy a szabadkőművesség annyiban is titkos társulat, amennyiben a nyilvánosság előtt egyéb titkai mellett még a saját titkos voltát is lehazudja.

3. A szabadkőművesség titkos társulat-voltát igazolta különben — sok egyéb közt — számos esetben a *Világ* c. szabadkőműves zsidó lap is. Amidőn pl. a múlt hetekben egy katolikus hitszónok a háború értelmi szerzőjeként többi közt a „titkos társulatokat” említette (csak így; egyetlen szóval sem szólva a „szabadkőművességről”), a *Világ* azonnal feldühödve jelentkezett, a titkos társulatok alatt azonnal a szabadkőművességet értette s megszokott durva modorával rohanva neki a katolikus papnak, talán észre sem vette, hogy a titkos társulatnak és a szabadkőművés-ségnek ezzel a provokálatlan azonosításával voltaképp csak önmagát árulta el. Úgy tett, mint a tolvaj, akit, ha előtte tolvajlásról szólnak, elfog a remegés és felszólítás nélkül elkezd bizonygatni, hogy nem ő a tolvaj. Tényleg a „titkos társulatok” szó alatt barát és ellenség, szabadkőműves és katolikus pap, szóval mindenki a széles világon a szabadkőművességet érti.

4. Így érti abban a kötelezőleg aláírandó nyilatkozatban a „titkostársulat” szót maga a hadsereg vezetősége is. Erre egyszerű bizonyíték az, hogy hiszen mi a csudát is értene alatta? Hol van Magyarországon más titkos társulat a szabadkőművességen kívül? Talán a magyarországi bőrügynökök sportegyesülete? vagy a Kévra Kadisa? vagy a Szent Antal-társulat? A titkos társulat csak más szó az értelemben s már a nevével szemfényvesztési célszatokat eláruló szabadkőművesség helyett. Két egyjelentésű szinonimon. Egyébként a katonai hatóságok a gyengébbek kedvéért előírászerűen meg is szokták magyarázni a „kötelező nyilatkozat” aláírásakor, hogy a „titkos társulatok” alatt pedig igenis nem a derecskei szatócsok

nyugdíjegyeselete, hanem a szabadkőművesség értendő, semmi más. Mi is volna értendő egyéb?

5. A hadseregnek azonban csakugyan *kötelessége* a szabadkőműves társulatok ellen a legszigorúbban fellépni. Amely társulat közveszélyes és államfelforgató eszméket melenget, amely forradalmi célokat hirdet, a haza tiszteletét, a vallást, az erkölcsöt, a dinasztiahűséget, a katonai esküt és a fegyveres honvédelmet ostobaságnak, babonának, tartalmatlanságnak tekinti (l. Miklóssy id. művét), az nem szállíthat komoly államnak s önmagát megbecsülő hadseregnek tiszteket. Mert nem tudhatja, nem ölel-e bennük keblére árulókat. — Vesd össze pl. a *Kelet* ez elszólásait: „*Összeesküvők vagyunk. Naponként újra meg újra szent hittel és dacos keserűséggel esküszünk össze ez ellen a társadalmi rend ellen . . . Igenis, összeesküszünk . . . s küzdünk az összerombolásán . . .* (1911 szeptember.)

6. *Nem igaz, hogy a szabadkőművességnek alapszabályait törvényszerű miniszteri jóváhagyás szentesítené.* Igaz ellenben, hogy a szabadkőművesek az egyesületi törvényt is ügyesen, de nagyon átlátszó célzattal *kijátszották*. Benyújtottak ugyanis egy alig pár szakaszból álló, mindösszevéve harmadfél oldalas, semmitmondó „alapszabályt”, amelyből kihagytak minden fontosabb, a szabadkőművességet voltaképp irányító részletet s helyette voltaképpen célzatukkal és működésükkel homlokegyenest ellenkező jelszavakat tettek. Így pl. főcélul a „közerkölcsiség” és „felebaráti szeretet” (!) terjesztését jelölték meg s azt mondják, hogy a páholy „kizár minden politikai (!) és vallási (!!!) kérdést” — holott titkolt irataik tanúsága szerint a filantrópiát csak a „profán” balekek megtévesztésére tolják előtérbe s igazi céljuk a vallás és társadalmi rend elleni küzdelem.

Ezt a megcsonkitott, pusztán szemfényvesztésül megfogalmazott, semmitmondó, 8 szakaszos „alapszabályt” aztán hatalmas befolyásuk segítségével egy

gyenge belügyminiszterrel elfogadtatták. *Voltaképpen* alapszabályaikat pedig, melyek egész kötetet tesznek ki s 114 nyomtatott oldalra terjednek, egyszerűen elnevezték „alapszabály” helyett „alaptörvénynek” s e bölcs megkülönböztetés címén *nem láttamoztatták*, mert hogy a törvény csak az *alapszabály* jóváhagyását teszi kötelezővé, nem az *alaptörvényét*. Ezzel a törvénykijátszó módszerrel azonban bárki alapíthatna pl. akár betörő vagy útonálló vagy anarchista társaságot is; alapszabályul benyujtana néhány elvont szövegezésű frázist, pl. célul megjelölhetné az „értékforgalom közhasznú növelését”, vagy teszem, a „magánvagyon eltolódásainak kiegyenlítését”, vagy akár a „levegőfogyasztást” — s azután új szóval *alaptörvény* címén szépen paragrafusokba szedné a tolvajlás vagy méregkeverés részletes volta-képpen, titkos programját.

Egyébként a *Kelet* 1911 9-ik száma szerint minden páholy is *külön* önkormányzattal bíró testület, mely „maga alkotja meg saját szabályát” — tehát a budapesti „Magyar Szimbolikus Nagypáholy” kétes jóváhagyású alapszabálya sehogysem tekinthető a *különböző önkormányzatú* és szabályzatú *külön* páholy-egyesületek jogi létalapjául. S így az igazság az, hogy az összes szabadkőműves egyesületek éppen a jóváhagyott *alapszabály* 8-ik szakasza értelmében mint alapszabály-ellenesen alakult és az egyesületi törvényt sokszorosan kijátszó zugegyesületek bármely pillanatban feloszlathatók s csak hatáságaink túlengevény mozdatatlanságának tudható be, hogy eddig is százszor fel nem oszlattattak.

Természetes azonban, hogy katonatiszt a hazai törvényeket ilyen tessék-lássékra kijátszó, nemzet-ellenes és forradalmár célzatú zugegyesületeknek tagja nem lehet. A nemzet a léte alapjairól mondana le, ha ilyesmit megtúrne. Hová jutunk, ha a nemzet fegyveres védelmét titkos árulókra, felforgatókra, bujkálókra bizzuk?

A magyar szabadkőművesek képviseltették magukat ama brüsszeli kongresszuson (1910), mely a portugál forradalmat előkészítette. (L. „Progressio” 1910 szeptember 15.) A magyar szabadkőművesek résztvettek a szerb Nagypáholy megalapításán, amelynek a Narodna Odbrana volt a testvéregyesülete s amely a trónörökösgyilkosságot előkészítette; résztvettek a quartói szabadkőműves emlék felavatásán, amely az olasz háború előkészületeinek egyik utolsó részlete volt. Ezek után szörnyűség csak el is gondolni, hogy hadseregünk oly elemeket tűrjön meg kebelében, akik titkos zuggyúléseiken forradalmakat pártolnak és készítenek elő.

S itt egészen mindegy, hogy a „kötelező nyilatkozat” a honvédségnél is elő van-e írva, vagy csak a hadseregénél. Mert ami emebben diszkvalifikál, az diszkvalifikálja a honvédtisztet is.

Lehet, hogy itt is megtévesztette a hatóságokat a szabadkőműves titkolódzás s a belügyminiszterileg jóváhagyott hamis alapszabály hánytorgatása, a lényegen azonban ez sem változtat semmit. A szabadkőművesség be nem vallott alaptörvények szerint politikailag is működő, igazi céljait a külvilág s a hatóságok előtt titkoló *vallás- és államellenes forradalmi és antimilitarista társulás*, — csupa oly vonás, amely egyenkint is összeférhetetlen a katonatiszti becsülettel.

Ausztriában a fenti okokból még polgári egyéneknek is tilos a szabadkőművesség s akkor nálunk a katonatisztnak szabad legyen, ami ott a civileknek is tilos?

Viszont pillanatig sem kételkedünk benne, hogy aki egyszer a szabadkőművesség tolvajiskoláján átment s az abban dívó morált magába felszította, kételkedés és skrupulus nélkül tette le a becsületszavas nyilatkozatot is arra, hogy ő nem szabadkőműves. A szabadkőművesi lelkiismeret a hazugsággal és elvtelenséggel szemben sohasem skrupulizált. „Azok az igazi bátrak — írta a *Világ* —, akik a hazugságot is

'egyvertárukba iktatják'. „Elvek kellenek, fő az, hogy legyenek, ... hogy legyen alkalommal mihez hűtlenné lenni” — írja egy vezetőjük. S épp azért óriási nemzeti veszedelem a szabadkőművesség, mert minden-hová, ahová bejut, tehát a tisztikarba is, beviszi azt az ügynöki amoralizmust, amely az emberi nyelvben s a legszentebb szavakban: becsület, igazság stb. csak eszközt lát a szédelgésre, mások becsapására s erkölcsi korlátoktól nem feszélyeztetett egyéni érvénysülésre.

A szabadkőművességnek lényege ez a bujkáló, a szavakat tolvajnyelv szerint értelmező, minden kép-mutatásra és erkölcstelenségre kész s ebből világnézetet kovácsoló elvtelenség, s ha már nincs erőnk ezt a bomlasztó metelyt a civilvilágban ártalmatlanná tenni, mindenesetre legalább a hadseregben vegyük elejét az egyenruhás szószegők szemérmetlen terjeszkedésének.

A kolozsvári Unió-páholynak ifj. dr. Török Istvánt búcsúztató jelentésére vonatkozó multkori kritikánkat a szabadkőművesek napilapja szokott alpári, rágalmazó modorában iparkodik úgy tüntetni fel olvasói előtt, mintha ez a kritika nem a szabadkőműves hipokrizist, hanem egy „hősi halottat” nevezett volna becstelennek. — A *Világgal* céltalan volna vitázni. Ellenben lapunk zártakor értesülünk róla Török István családtagjai részéről, amit különben sejtettünk is, hogy a hős, bár valamikor jóhiszeműleg a hárompontosok közé keveredett, már évek óta nem vett részt a páholyok gyülekezetén s azok ténykedésétől teljesen elidegenedett. Amily felmentő ez a tény a halottra nézve, époly sötét színben tünteti fel a parazita páholymesterek képmutatását és tolakodását, akik mint „mestertagjukat” parentálják el azt, aki mióta kártyáikba látott, azonnal hátat fordított nekik s tisztí kardbojtjához nem engedett szabadkőműves szószegést tapadni.

Zsidószegény katonai irodák.

Arra a kérdésre, miért van minden katonai iroda tele zsidókkal, eddig rendesen csak egy feleletet kaptunk: azért, mert a zsidó értelmesebb, mint a magyar, jobb írása van s így alkalmasabb az irodai szolgálatra. Ez ugyan nem magyarázza meg azt az aránytalanságot, hogy sokszor egy irodában 50 irodista közt csak 2 vagy 3, sőt egy sem a keresztény, mert hiszen talán keresztény ember is van, aki iskolákat végzett s mint tanító vagy kishivatalnok ugyancsak ért az irodai munkához; hiszen *békében* csaknem *minden* irnok és kishivatalnok keresztény. Most azonban egy vidéki napilap harctéri levelet közöl, amelyből azt tudjuk meg, hogy a zsidók mégsem mindenütt alkalmasabbak az irodai munkára, mint a keresztények. A harctéri levél egy részlete hadd derítsen fényt erre a talányra:

„Köztudomású dolog, hogy itt kint az ezrednél is vannak irodák. A háború már oly megszokottá vált, hogy itt kint is alapos irodai munka folyik, főleg az állóharcok alatt”.

„Ezredünknel az összes irodákban összesen 11 tiszt és 35 fő legénység végez irodai munkát. Ezek közül zsidó: 1 tiszt és 8 fő legénység. Felébred bennünk az a kérdés, *miért van ez a megfordított arány?* Talán az irodák mások itt, mint otthon? Talán túlkönnyű munkával bízták meg őket? Más ennek az oka. Az itteni irodáknak egy nagy hátrányuk van: tudniillik itt lőnek...”

„Tehát csak „avanti” vitéz ötvenkilencek! Még 10 tiszt és 27 legénységi hely várja epedve, hogy végre a silány keresztény munkaerő helyett elsőrendű talentumokkal töltsék be.”

Vigasztalódjunk tehát! Vannak még zsidómentes vagy zsidószegény katonai irodák is. De csak ott, ahol — lőnek!

Lesz-e béke?

A középponti hatalmak békeajánlata után ismét élénken foglalkoztat mindenkit a közeli béke kérdése. Lesz-e, nem lesz-e? Meglesz-e tavaszra? Meglesz-e nyárra? Ha már karácsonyra, a béke ünnepére biztosan nem lesz meg, mégis oly szép s oly stilszerű — amint nunciusunk mondta —, hogy éppen karácsony küszöbén hangzik el mintegy karácsonyi ajándékul az első békeszó.

De azért az optimista álmok meg ne csaljanak. Még nincs béke és lehet, hogy soká nem lesz meg. Pedig a harmadik véres karácsonyt szinte belefáradva, beledermelve a folytonos izgalmakba, várja a békétől elszokott emberiség. Soha úgy nem érezte az ellentétet a Béke ünnepe, a Szeretet megtestesülése Jézus áldott földrejötte és — a rideg valóság: a végeszakadatlan gyilkolás és emberirtás között. Mintha már bele is törődött volna a kérlelhetetlen, másíthatatlan balsorsba, mintha már a panaszkodás is fájna neki és untatná, hallgatag járja tova a folytonos rettegés, gyász és gazdasági gond közt az élet útjait. Karácsony! béke! szeretet! hol van még tőlünk a te országod?

És nekünk mégsem szabad beletörödnünk, sem beleörölnünk a háború rezignációiba. Mi nem állhatunk meg annak az egyébként igaz tételnek a tompahangú ismételtetésénél, hogy hiába, ahol emberek vannak, akik egymással szemben tudvalevőleg farkasok, ott versengésnek, gyűlöletnek és háborúnak is kell lenni. Mi nem fogadhatjuk ezt a világhaldoklást úgy, mint valami magátólértetődőt, ahogyan egy féreg haldoklik, mint a természetes emberi fejlődés tartozékát, ami ellen nincs orvosság. Mi okulást és sürgető feladatot látunk benne. Megtanuljuk tőle ismét, hová vezet az embert a karácsony titkának feledése, a lesiklás az evangéliumi kultúra talajáról, az elkereszténytelenedés. S látjuk azt a feladatot, mely ebből az okulásból támad: azt, hogy mi mindent kell még tennünk, mily megfeszített erővel kell még soká dolgoz-

nunk, míg majd a társadalom a modern pogányság útjáról visszatér a keresztény szeretet és művelődés magasabb, verőfényes pályáira.

Nem ismeri a keresztény világfelfogást, aki Istent okolja ezekért a borzalmakért. Nem, ne emeljünk káromló panaszt a békét hirdető és békét kínáló betlehemi Gyermekek ellen. Nem ő vonta meg tőlünk a békét, hanem mi taszítottuk azt vissza. Ő ugyan megtűri, hogy rossz gyermekei végigjátsszák bűnös kis játékaikat, ahogy megtűrte a béke idején s megtűri ma is a bűnt, az istenkáromlást és istenfeledést, az erkölcstelen életeket és Egyháza sérelmeit. Megtűri, mert az Ő malmai lassan őrölnek s mert a megfizetés nála nem itt a földön történik. (Épp azért *kell* is lenni túlvilágnak, ahol a rosszak elveszik méltó jutalmukat, mert itt a földön, biztos, hogy nem veszik el.) De a háborúnak nem Isten az oka, hanem **mi emberek s csak ma**gunkra vessünk, ha gyűlöletet aratunk az önzés kultuszából s a gyűlöletvetésből.

Bizonyos, hogy, ha az Ő szavát követjük, ha a Béke fejedelmének üdvözenetét fogadjuk el mindenemű társadalmi érintkezésünk s berendezkedésünk alapjául, akkor soha sem is üt ki ez a háború és ha már kiütött, 24 óra alatt véget lehetne neki vetni. Ha a pápára, a betlehemi Gyermekek földi helytartójára hallgatna a világ, a küzdő felek azonnal békejobbot nyujtanának egymásnak, a gyilkoló szerszámok kezelői egymás nyakába borulnának, hazajönnének a katonavonatok ismét és soha többé nem lenne háború. De ez nem kellett nekik. Isten, vallás, Egyház nélkül akartak kultúremberiséget teremteni; csak gyárral, csak iparral, csak gazdasági versennyel, csak állig felfegyverzett katonák millióival akartak boldogulni — s most megkapták, amit érdemeltek: a gyűlölet diadalát, a „borzalmas örülség” háborúját, ahogy XV. Benedek a legutóbbi konzisztórium beszédében oly találóan nevezte e háborút.

Mi a Béke fejedelmének katonái vagyunk. Épp azért vár ránk már a háborúban s a háború után a

legkomolyabb békemunka. Vissza kell adnunk az emberiségnek azt a nemes kincset, amelyet könnyelműen elvesztegetett. Meg kell értetnünk a hadakba és versengésbe bonyolódott világgal a szeretet és béke amaz evangéliumát, amelyet elfelejtett. Fel kell őt emelnünk arra a magaslatra, amelyről lecsúszott: a keresztény művelődés, tehát az anyagiak mellett a lelkieket is gondozó magasabb szellemi irány ormaira; annak a keresztény kultúrának birtokába, amelyről *Goethe* mondta, hogy bármennyire fejlődik is idők folyamán az emberiség, az evangélium lapjairól felénk táruló keresztény kultúra magasságát soha nem fogja túlhaladni.

Ezért vannak az örök karácsony s az örök béke legbiztosabb feltételei is a mi elveinkben, a keresztény Magyarország hitéleti megújulásának szorgalmazásában lefektetve.

A háború után.

Hogy *mi* lesz a háború után, époly titok ma még, mint az, hogy *mikor* lesz a „háború után”. Egyet azonban sejthetünk: a háború utáni idő valószínűleg nagy nekilendülések, kivételesebb erő kifejtések ideje lesz, mert az eltolódások okozta feszültségek kétszeres igyekezetre fognak sarkalni sokakat s a háború legfőbb tanulsága: a nagyarányúság és nagystílűség eszméje valószínűleg fokozni fogja az általános merni-és alkotniképességet.

Az új éra gazdasági és kulturális reorganizációjának lázas munkálatai között — már az eddigi jelek szerint is ítélve — jelentékeny helyet fog elfoglalni a világnézeti tusa is, az igenlés és tagadás, a jó és rossz örök csatája. A háború utóhatásai nem a jó iránynak fognak kedvezni. S épen azért, mert a Krisztus-kultúra elleni harc jórészt érdekek harca, az anyag lázadása a szellem és lélek moráljával szemben, előrelátható, hogy akik evilági elhelyezkedésük háborítatlan birtoklásának alá szokták rendelni a világnézeti és lelki-

ismereti szempontokat, az új helyekért és nyerészke-
dési alkalmakért folytatott tusákban kiélezettebb har-
cot fognak viselni a tizparancsolat világnézete: a ke-
resztény életfelfogás ellen.

Nálunk az az elvek-nélküli tábor, mely a háború
felidezésében bebizonyítottan nagyobb részt vett, mint
annak becsületes és hazafias végigszenvedésében s
amely a nemzeti erő váratlan életrekelésének első
hónapjaiban époly csendes és elnémult volt, mint
amilyen hangos szokott lenni azelőtt a nemzetköziség
és vallástalanság kolportálásában, ma már szűgyenke-
zés nélkül, sőt fenyegető hangon dolgozza ki program-
ját a háború utáni fosztogatásra. Számban a lehető
legkisebb megfogyatkozással, anyagi erőben a lehető
legszedületesebb meggyarapodással könnyen áll ki a
síkra, hogy a — mások által — megmentett és meg-
védett hazában mindjárt kezdettől fogva ő legyen az
úr s az új helyzet véráztatta talaján a saját kis vetését
hintse el. Sajtójának egyre mérgesebb s merészebb
hangja, a páholyok és galileista előadások rendszeres-
módszeres tanácskozásai a „progresszió” feladatairól
a háború után, a „diáknyomor enyhítésének” szép
cégére alatt üzött törekvés, hogy a jóindulatú közön-
ség adományai szabadkőműves diáknemzedék neve-
lésére kamatoztassanak, egy notórius szabadkőműves
képviselőnek a parlamentben történt azon elszólásai,
melyek új „birtokpolitika” örve alatt a katolikus Egy-
ház tulajdonjogai ellen jelentenek be háborút, a sereg-
hajtó Jászik, Veigelsberg-Ignotusok és egyéb testvé-
reknek előbb sunyin célozgató, majd mindjobban
nekibátorodó ökölmutogatásai, a Világ meg a Kelet
harci kiáltásai (nem ám a „haza” elenségei, hanem a
„reakció”; értsd: a keresztény Magyarország ellen) —
mind elég élénken sejtetik, mire készül a földalatti
tábor pihent ereje s a háborúban igénybe nem vett
harcikedve. A keresztény Magyarországnak számban
s anyagi létfeltételeiben sokkal jobban megritkult
védőcsapatai, a keresztény középosztály hallatlan el-
erőtlenedése a progressziós berkekből táplált drága-

ság és uzsora folytán, a kimerült köznép várható elégedetlensége és igényfokozódása a háború után, mely minden forradalomnak s minden észellenes, szenvedélyes izgatásnak legfogékonyabb talaja — mindez nagy pozícióbeli előnyöket biztosít a lehető radikális felforgatásból üdvét és uralomrajutását váró „testvért”-nek, mely ez időleges előnyökkel együtt nagyon jól ismeri a mi rendes, eredendő gyöngéinket is: a hamis nyugalmat szerető, szundító önámítást, a még birtokolt külső előnyöktől megkábult, túlzó és anachronisztikus optimizmust, a szerveződés munkáiban elengedhetetlen önfegyelmezés és iskolázottság teljes hiányát s a magánnézeteknek és saját egyéni taktikáknak állandó előnyben részesítését az egység és összetartás legfőbb parancsa fölött.

Kicsit szomorú ily módon a kép, melyet a jövő látóhatára elénk fest s a háború füstfelhői mögött a tanácstalan és eredménytelen tovaverződés vészfellege, sőt a leveretés réme lebeg. S csak aki bízni tud a felsőbb ígéretek csodáiban, az igazság nagy, bámulatosan érvényesülő, halhatatlan erejében, s a jónak, bárha képviselői csekély számban vannak, végül is minden ámitást és erőszakot legyűzni képes szuperioritásában, vállalkozhatik arra, hogy az örökre egyenlőtlen küzdelemnek ne csak reménnyel nézzen elébe, hanem a gyűlölet és a haszonlesés támasztotta örvények túlsópartján már előre meglássa és biztos szemmel keresse a végérvényes győzelem jeleit.

Itt most csak néhány irányelvet óhajtanánk megállapítani erre a bízó, győzni akaró küzdelemre: néhány reflexiót, melyeknek egyedüli közvetlen céljuk: a további reflexiók megindítása a felébredettek elméjében.

I.

Az első, amire a mi felünkön legnagyobb energiával törekednünk kell: a *keresztény gondolat nagyszerűségére való ráébredés terjesztése* minél több, minél értékesebb emberfejekben. Még mindig sokan

alusznak, még mindig csak kevesek kincse az az öntudatos hit, mely túl van azon a gyermekmesén, hogy a kereszténység gyermekmese. A meggyőződés, a tudományosan megalapozott hitvallás, a felocsudás, az öntudat, hogy hiszen engem eddig félrevezettek amott, hogy hiszen az igazság és minden nagyság itt van minálunk, hogy hiszen a katolicizmus a legfőbb, sőt egyetlen tökéletes kultúra, s hogy a kereszténységnek ellenségei a kultúrának és világosságnak csupán a nevével üznek ügyes és álnok vegyeskereskedést: ez az az alap, melyre minél több emancipált intelligenciát rá kell vezetni, s amelyen minden katolikus közmunkának meg kell indulnia.

Be kell láttatnunk igazunkat a tömegekkel, főleg az intelligens emberekkel; meg kell magyaráznunk nekik, mennyire nevetséges humbug az, amikor a minden gondolkozástól, kultúrától és tudománytól abszolút távoláll szellemi anarkia kiskorú elmék megtévesztésére „világosságnak“, „haladásnak“ és „szabad gondolatnak“ nevezi ki magát. S e téren mi abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az igazság nagyon is nyíltan a mi pártunkon áll. Nekünk úgyszólván csak az érdeklődést kell felkeltenünk argumentumaink iránt; csak az illúziót kell szétfoszlatnunk, melyet ügyes, fürge kezek szőttek barrikádként a szemek elé; csak egyszer egy félórára kell megvillogtatnunk gondolkozó fők előtt érveink páncélderdejét és disztinkcióink pallos-élet s rendre megdől a hamis hiedelem, a jelszó-varázs, a magát elfogulatlannak nevező, de csak nevező elfogultság, a rágalmak, általásosítások, félremagyarázások egész homokvára. Sok, nagyon sok ember a tanu arra, hogy a „progreszsió“ nem észmunka, nem tanulmány, nem komoly kutatás útján szedi áldozatait, hanem, ellenkezőleg, a demagóg szaválás, az izgatás s a káprázatos ígéretek által, melyekkel híveit toborozza; hogy ellenkezőleg is: aki a vallás tanait közéről és persze autentikus forrásokból tanulmányozza, az, hacsak nem csökönyös, rendesen meghajol előttük, épúgy, mint ahogy föltét-

lenül elundorodik minden jóhiszemű elme a destruktíótól, mihelyt alkalma nyílt annak kulisszái mögé pillantani.

A mi világnézetünk csak azt kívánja, hogy megismerkedjünk vele és foglalkozzunk érveivel elfogulatlanul s akkor nem fél, hogy a kellő tárgyilagosságú kutatás esetleg az ő kárával talál végződni. S ha ma mégoly széles köröket tart is varázsálomba ringatottan a szkepszis és a mindenáron másképgondolkodás, ennek a belenevelt elfogultságon kívül egyetlen magyarázata a mi argumentumaink szomorú elrejtettsége, a hittani és apológiai tudásnak és tájékozottságnak siralmas ritkasága művelt publikumunk körében, a katolikus elv érveinek nem ismerése. Itt kell tehát mindenekelőtt megszüntetni a hiányokat.

Ez volna tehát az első és legsürgősebb teendő még a háború alatt s aztán a háború után is: terjeszteni kell a hitvédelmi tudást sajtó, előadások, iskola, szószék, egyesületi élet által; gondoskodni kell róla, hogy a bódító jelszavak, a kongó szabadkőműves frázisok hamispénz-jellege közismertté legyen, hogy a közönség megtanuljon szkeptikusnak lenni; de az eddigivel ellenkező irányban; hogy tanuljon, keressen, vizsgálódjék, olvassa, hallja a mi érveinket s ilykép terjedjen az igazi felvilágosodás, gyarapodjék a látók száma, érjen el minél többeket az életreébredt katolikus öntudat friss lehellete s ujjongjon fel minél több őszinte lélekben az előtte eddig baráttól-ellenségtől eltitkolt vagy leplezve hagyott diadalmas igazság.

II.

Az öntudatraébredésnek azonban nem szabad megállnia az egyéni megvilágosodásnál, az igazságnak egyéni birtokbavételénél. Rá kell terjednie *a reális helyzet teljes ismeretére* is; meg kell tudnia az életre-kelt, új értelmiségnek, hogy az igazság ma béklyóba van verve s hogy nagy sereg gonosz kéz terjeszti

érdekből és gyűlölködésből a homályt, a széthúzást, a gyűlölködést, az antikrisztianizmust.

Be kell látni sokaknak, mindenkinek, hogy nem béke van, de háború, s hogy amíg harcot kényszerítenek ránk, addig a keresztény kultúrmunka sem állhat a béke jegyében. Hogy amikor felebarátunk millióit legszentebb javaiban kiuzsorázzák, amikor az igazságot, a jólét és boldogság egyetlen alapját elárulják, akkor a „harcos” katolicizmustól való irtózás pusztá megfélemlés az ellenfélnek egy merőben taktikából választott ügyes fogásától. Hogy amikor a szentély bejáratát kufárok és üzérek állják el, akkor éppen a szeretet: az igazság s a felebarát javának szeretete parancsolja, hogy mi is, mint Krisztus egykor, ostort fonjunk és szét is üssünk vele, s hogy aki a „nem békét jöttem hozni a földre, hanem kardot” ígését meg nem érti, az lehet quaker vagy buddhista, de nem lehet „katolikus”, amely szó az igazság terjesztésének és védelmének apostoli feladatát is magában foglalja. Szóval: meg kell értetnünk az életreébredt tömegekkel azt is, hogy a katolicizmus szükségkép univerzalizmus, hogy az abszolút igazságba vetett hit szükségkép apostoli, s hogy ahol az igazságot támadják, ott a „béke” jelszavával való meglapulás s a felforgató tábor fosztogatási szabadságának nyugodt eltérése egyenlő az árulással és öngyilkossággal.

Nem ok nélkül hangsúlyozzuk külön ezt a pontot. A mi szentélyeink felforgatóinak sikerült még a mi párthíveink, sőt még a vezetésre hivatottak közt is széles rétegekben elterjeszteni azt a balhitet, azt a túlon-köznapi észjárásra valló, különbségtételekre képtelen felfogást, mintha a szeretet és béke vallása kizárná az igazságért folytatandó harcot, mintha az igazságot és hamisságot egyaránt kellene szeretnünk és megtűrnünk, s a bűn, a tévedés, a gyűlölet ellen felszólalni annyi volna, mint gyűlölködni és békét bontani. Sok katolikus meggyőződésű emberünk tartózkodik épp emiatt minden katolikus akciótól, sőt még a

színvallástól is; holott ha meg kell is hagynunk ellenfeleinknek a kedvtelést, hogy minden önérzetes katolicizmust fanatizmusnak, minden élniakarást hatalmi terjeszkedésnek, minden visszavágást és ténymegállapítást gyűlölködésnek keresztel el, viszont a mi embereinknek is meg kellene őrizniök annyi gondolkozásbeli önállóságot, hogy taktikai kérdésekben ne igazodjanak a mótelyhintők ügyes, félrevezető szólamai szerint.

Ezért tartjuk ezt a kettős felvilágosító munkát a legelső és legsürgősebb feladatnak, mely nélkül korai volna egyébirányú akciókba belemélyednünk. Katolikus akcióink, társadalmi, anyagi, egyesületi, községi, állami érvényesülésünk, sajtónk, irodalmunk, művészetünk; mindez meglesz, mihelyt kellő számban együtt vannak a látók, a megnyílt szeműek, a lelkiismeretűkkel s a helyzettel tisztában levők. De addig kilátástalan úgyszólva minden más; mert az ellentétes irányban ható tényezők nagyon erősek; az anyagi túlsúly, a pénzügyi hatalom, az emberi felületesség és jellemtelenség, a gyermekes képzelgés és önteltség, az élvezetvágy, a szabados morál, a skrupulus-nélküli törtetés, a zsiros koncok: mindmegannyi vehikulumai a szabadgondolatos, antikatolikus életiránynak s e hatalmas szövetségtársakkal szemben mi csak akkor győzünk, ha részünkön a meggyőződés, az önfegyelmezés és elszántság ereje áll ki a versenytérre. A reformnak tehát egy elitcsapat benső reformjával kell kezdődnie; előbb apostolok s vezérek kellene, megvilágosodott, tisztán látó elmék, akik azután a meggyőződés erejéből táplálkozva, lassan-lassan kifomálják maguk körül a seregeiket, az intézményeiket, az állásaikat. Egyesület, sajtó, iskola, keresztény közélet: támogatója is, eredménye is ennek a benső reformmunkának, de amíg a kölcsönös egymásrahatás folyamata meg nem indul, a circulus vitiosusból csak úgy jutunk ki, ha előbb apostolnevelő elitmunkát végzünk.

III.

Innen az ébredő magyar katolicizmusban a felvilágosító, más néven: hitvédő és hitnevelő munka roppant fontossága főleg a *férfiintelligencia körében*. S alig lehet a háború után fontosabb feladat, mint ennek a felvilágosító, intelligencia-mentő munkának erőteljes és az eddigénél százszorta szervezettebb felkarolása.

Bántó, sértő, lehetetlen dolog, hogy míg a volta-képpen hitbuzgalmi ige hirdetés mindenütt rendszerezve van, addig a vallás elméleti megalapozása, az istenérveknek, az evangéliumok történeti értékének, az Egyház létjogának az intelligencia átlagos műveltségével legalább egyenlő fokú ismerete, szóval a hitvédelmi tudás, néhány magánkezdeményező egyházi szónok és író munkájától eltekintve, egyáltalán nem talál rendes közvetítésre. Pedig a félrenevelt s az ellenséges sajtó által állandó vallási tudatlanságban tartott intelligenciának semmire nem volna annyira szüksége, mint erre a hitalapozó tudásra. S még az érdeklődés sem hiányzik az ő részéről: apológiai előadók asztalát s szószékét zsúfoltságig megszorodó közönség szokta körülvenni. Itt igazán csak az apostolok hiányán s a munka intézményes rendszeresítésén múlik minden. Valahogy elmaradtunk e téren s a kor haladásával nem tartott lépést a lelkek mindenkori szükségleteinek szemmeltartása.

Rá kellene nevelni, taníttatni, szoktatni tehetségesebb papi s világi előadóinkat, hogy ily irányban készüljenek, fegyverkezzenek, gyakorolják magukat; a katolikus köröknek, egyesületeknek, szövetségeknek, kongregációknak s értelmiségi plébániáknak pedig fel kellene venni programjukba, hogy minden városban, sőt általában minden nagyobb helyen évente legalább egyszer rendezzenek néhány napos apológiai kurzust, lehetőleg külön a férfi- s külön a női intelligencia számára. Mert bár a férfiak megnyerése természetesen s éppen eddigi elhanyagoltságuk és val-

lási elmaradottságuk miatt legelső feladatunk, a ma szintén fenyegetett női intelligencia helyes irányításának óriási jelentőségét sem szabad alábecsülnünk. Sőt az egész éven, vagy pl. a téli hónapokban állandósított hitvédelmi és hitelemző előadások intézménye is megfontolás tárgyává volna teendő legalább minden nagyobb helyen. Ne felejtjük, hogy a bécsi katolicizmus feléledésének s diadalainak voltaképpen kiindulópontja az Augustinerkirche óriási ívei alatt éveken át hetenkint megismétlődő templomi előadások, a Män-nervortrag-ok voltak.

Ugyanezt a célt: az intelligencia vallási talpraállítását szorgalmaznia kell az *egyesületi életnek* is, és sajnos, itt ismét hihetetlenül elmaradtak nálunk az állapotok. Katolikus körünk sokfelé panganak, pedig nem volna nehéz beléjük új életet lehelni; a Népszövetség nagyszerű szociális munkája a városokat s főleg az értelmiséget még alig érte el; az egyetlen katolikus szervezet, melynek nagyobb mértékben sikerült az intelligencia szimpátiáit megszereznie: a kongregáció sokfelé kicsinyes, hátramaradt, vagy egyenesen féltékenykedő akadékoskodással találkozik sokszor éppen azok részéről, akiknek támogatására természetszerűleg számíthatna.

Csodálatos e téren bizonyos körök *túlzó konzervativizmusa* is. Ami tavaly nem volt, azt az idén sem lehet megkezdeni. Ami ügyetlen, módszertelen kezdeményezésre egyszeriben nem sikerült, azt hozzáértő, okos, tapintatos vállalkozással sem tartjuk kivihetőnek. Pedig egészen bizonyos, hogy ma a szervezkedésben van az erő s a keresztény tábor nem annyi hívőből áll, amennyit a megkereszteltek anyakönyveibe bevezetnek, hanem amennyit egyesületeinkben, a katolikus együttérzés és együttélés ezen organizmusaiban megszervezünk és a mi életünk eleven részeseivé tesszünk. Azaz: csak akkor végzünk egész munkát, ha mindenkit, de főleg a vezető elemet: az intelligenciát, de annak minden rangját és nemét, kezdve a középiskolai ifjúságon (ifjúsági Mária-kongregációk, keresztény

cserkészegyletek), fel az értelmesebb munkás- és iparososztályon át egészen az egyetemi képzettségű osztályokig, mindenekelőtt szervezetekbe, eleven életet élő egyesületekbe tömörítjük. Főleg áll ez az egyre szaporodó és egyre nagyobb társadalmi s közéleti súlyt képviselő munkás- és munkásnőosztályt illetően is, melynek keresztényirányú megszervezése lesz a közeljövő egyik legnagyobb szociális feladata. Ámde hol vagyunk még attól, hogy ezt az alapvető modern-szociális igazságot: a megszervezésnek mindent eldöntő törvényét legalább azok mind megértenék, akik intelligenciájuknál, egyéni súlyuknál, sőt hivatásuknál fogva a mi tömegmozgalmainkban vezetős szerepre vannak vagy volnának hivatva?

IV.

A felvilágosító munkának azonban még egy harmadik irányban is alapvető, úttörő, rengetegirtő munkát kellene végeznie. A keresztény nemzeti *kultúr-munka mikéntjét és sorrendjét illetően*. Még akik felébredtek, még akik küzdeni akarnak, még azok is sokszor, sőt többnyire azt hiszik, hogy a katolikus reorganizációs munka Csáky-szalmája, dilettáns kapkodások kísérletező tere, melyen csak a jóakarát fontos, egyebekben az egyéni ízlés, a passzió, a véletlen a legilletékesebb irányító. Hány fontos, égető kérdésben oszlanak meg a vélemények s nemcsak ez — ennyi baj előrehaladottabb törekvéseknél is akad —, de hányszor látjuk kétségbeesve, hogy elemi és legelemibb taktikai kérdésekben is a legfelszínebb, legmeghaladottabb, legtájékozatlanabb magánvélekedések burjánognak közösen megállapított, megbeszélrt, kiforrott, tapasztalatokon, kül- és belföldi okulásokon kikristályosított elvek helyén. Mennyi széthúzás, mennyi fölösleges idő-, erő- és pénzfecsérlés, mennyi jóhiszemű félrelépés, sőt sok esetben mennyi ellen-séges akciónak öntudatlan támogatása jár ennek a tervtelen, iskolázatlan apostoloskodásnak nyomában!

Mennyivel jobban, szervezettebben, céltudatosabban működik a felforgatás és keresztgyűlölet tábora, melyet céljainak alávalósága s vezető tagjainak belső korrupciója mellett oly szigorú rend és fegyelem, folytonos értekezletek s taktikai tanácskozások, határozott célok egyöntetű kitűzése, minden részletre kiterjedő, de a lényegét a részletnek soha fel nem áldozó „munka” jellemez és ennek folytán annyi „eredmény” kísér!

Nálunk még sok víz fog lefolyni a Dunán, míg az értékeesebb népelemek a háború folyamán támadt általános lelki enerváltság, sőt eldurvulás után is, a katolikus öntudat igazságaira s szépségeire lassan-lassan ráébrednek — első lépés —, míg az apostoli, hitvédő, keresztény nemzeti kultúrmunkát vállaló s ezért áldozni és küzdeni tudó generáció megnevelődik — második lépés —, és míg a felébredettek és dolgozni akarók közt az egységes céltudatos és rendszeres munka szükségességének tudata diadalra jut s az a bizonyos sokszor emlegetett, de ma még a felhők és absztrakciók birodalmában elvonatkoztatott katolikus akcióprogram kialakul és életté válik — harmadik lépés.

Azonban ha lassan is, de közelednünk kell a célhoz s a háború nyomában megkettőzött erővel kell dolgoznunk a restaurációnak kétszeresen nehéz és kétszeresen sürgető feladatain. Munkánk nem lesz meddő; az ige máris él és halad s ha sok akadályon át is, de egyre többeket ér el az igazi, nem szabadkőműves értelemben értett világosság.

Folyóiratunk, mely ennek a megvilágosító munkának szentelte létét s minden erejét, bizalommal néz a még kaotikus jövő elé, örömmel számlálva a zászlaja alá sorakozók gyarapodó tömegét s figyelve a számnál is értékeesebb lelkes, megértő együttérzést. S ha a jelen súlyos is még s a jövő sötét felhőktől terhes, a felébredtek, az együttérzők és megértők sokasodó csapatának kitartó szeretetében bízva, annál nagyobb munkakedvvel indul neki a közeljövő gigászi

feladatainak, mennél nagyobbak azok s mennél kevesebb ma még, aki azoknak teljesítésére vállalkozik, mert hisz csak annál kecsegtetőbb a remény, hogy az új, keresztény magyar kultúra kivívásában a háború után neki is jut némi rész.

Velünk az isten, velünk az öntudatra ébredt katolikus magyar tábor s akkor — ki ellenünk?

Ki felelős a háborúért?

Sokan vetették már fel e kérdést: politikusok, közéleti nagyságok, írók, nemzetgazdászok, történelembölcselek, s mennél hosszabbra nyúlik ez a legnagyobb szörnyszülöttje a világtörténelemnek, annál több gondolkodót lep meg egyre megújuló erővel a kérdés: hát ki is okozta, ki a felelős érte, ki az a gyilkos gyújtogató, akit ekkora baj fölött, Európa véres, szétmargangolt teteme fölött ítéletre kell hívni?

A legtöbb felelet, melyet eddig e nagy kérdésre hallottunk, megállt a kérdésnek merőben közvetlen magyarázatokkal való elintézésénél. Ki a felelős? kérdezték, és ugyanazon lélegzetvétel alatt megfeleltek rá így: Anglia. Vagy: Németország. Aszerint, ki hová tartozott. Vagy ismét: A diplomaták. A korrupt, régi rendszerű kormányok. A nemzeti eszme túltengése. Akadt egy szomorú eredetiségű felelet is egy szabadgondolkozó izgató ajkán, amely így hangzott: a kereszténység az ok, a „háborúra izgató vallásos metafizika” (Jászi Oszkár).

Világos, hogy ezek a felelettételek inkább körülírások, vagy pedig sommás, részben egészen sekély elintéзések. Vegyük alapul a legközelebbfekvő, talán legtöbbektől is elfogadott feleletet: a háborút — mint világháborút — Anglia okozta, az felelős érte. Helyes. De mit jelent itt ez a szó: Anglia? Mit értek ezen? Az angol királyt? A kormányát? a parlamentjét? a külügyi hivatalát? Avagy a népet, az angol lakosság tízmillióit? Amazok voltak-e kevesen is oly hatalmasak, hogy a szabad Anglia népét tízmilliójával rá tudták

kényszeríteni a világöldöklésre? Avagy ezek, a tízmilliók, a békésen élő kultúremberek óriási tömegei voltak-e olyan vérszomjasak, hogy nekik Európa vére kellett?

És akkor is, ha csakugyan ezek vagy azok a hibásak, felújul a kérdés, hogy vajjon a vérszomj, a bosszúvágy, a hatalmi ösztön, a hódítási vagy leigázási vágy vitte-e őket a vészes sakkhúzásra, avagy ellenkezőleg: a háborútól magában véve ők is iszonyodtak, de az mégis elkerülhetetlenné vált azon az alapon, amelyre ők nemzetük fejlődését, törekvéseit, életét helyezték? Akarták-e a világrengető katasztrófát, ahogy egy lelketlen uzsorás akarja a más baját s bukását, hogy azon aztán nyeréskedjék? Spekulációból gyújtották-e fel az iszonyú világégést, ahogyan egy rozzant viskó felgyújtásával spekulál a biztosító-társulatot kijátszani akaró cigány? Avagy csak akaratlanul halmozták egyre-másra a gyúlóanyagot s fokozták az európai feszültségeket, odáig, míg nem azoknak ebben az örült explózióban *kellett* kiegyenlítődést keresniök?

Mindenesetre nem egyszerű, nem könnyű kérdések. Kultúrnépekről történelemelőtti korok vadságát feltételezni, országok lakosságának békés zöméről elhinni, hogy áhítozta a vért, éppúgy bajos dolog, mint annak az anachronisztikus szocialista mesének hinni, hogy a háborút néhány ostoba diplomata és államférfi csinálta, aki csak úgy passzióból és butaságból, délutáni sakkjátszma gyanánt odadobott százezreket, emberek és pénzek százezreit, ahová akar, ahogyan a sakkdeszkáról szokás gondolkodás és sajnálkozás nélkül lelökni a parasztot.

Ha a következőkben megkíséreljük nem annyira feleletet adni, mint inkább feleletet keresni a mindnyájunkat bántón érdeklő, óriási kérdésre, nem abban a képzelgésben tesszük, mintha nekünk és éppen nekünk adatott volna meg az átlátás a sűrű fátyolon. Fejtegetéseink az eredetiség érdemére sem óhajtanak oly mértékben igényt tartani, mintha az, amit mon-

dunk, még másoktól, részben igen nagynevű gondolkodóktól, más összefüggésben el nem mondatott volna. De most a kérdés mélyebb megragadása s az adandó feleleteknek nem egy szempontja mintha irányzatosan elkerülnének, mintha szándékosan hallgatnának el sokan nagyon idevágó és nagyon felszínre vágyó dolgokat, mintha bizonyos irányok idegesen félnének az önként felkínálkozó mélyebb válaszoktól, sőt még a kérdés komolyabb felvetésétől is: ezért tartjuk nagyon indokoltnak a tetemrehívás felújítását s tartjuk nagyon időszerűnek, hogy a közvélemény foglalkozzék a kérdéssel és keressen választ rá: ki volt hát Európa gyilkosa, millió könny- és vérhullás értelmi s erkölcsi szerzője?

*

Először egy előzetes kérdést kell felvetnünk: hogyan lehetett az, hogy ez a mi kultúrájára büszke körünk bármilyen körülmények közt és bármily okokból is ekkora kultúrátlanságra, a legmodernebb technikával és tudománnyal alátámasztott barbárságra, az ókori tömegöklésekhez való visszaszüllýedésre képes volt? Mi az oka, hogy a háborúra még ma is szükség van, hogy kultúremlékek és kultúrnépek ma sem tudnak érdeköszeütközéseket másképp elsimítani, mint karddal kezükben, az ökljog s a verekezés bájos, minden ösnépnél és minden duhaj kocsmalegénynél szokásos eszközével? Kellett ez? Így kellett jönnie? Nem volt más eszköz, más módja a feszültségek kiegyenlítésének? — Ez lesz az első kérdés. Azután második helyen: lássuk hát a gyilkost: ki volt?

I.

A világháború előtt nagyon gyakran lehetett halani, hogy a modern emberiség a maga kultúrájában megtalálta már a biztos és egészséges fejlődés minden feltételét. A tudomány előhaladása, mondták, az a csodálatos, minden hitet és metafizikát pótló, minden

bajt gyógyító s legyőző, minden akadállyal diadalmasan megvívó erő, amely jólétet, társadalmi egyensúlyt, határtalan fejlődést s hováhamar paradicsomot fog teremteni ezen a földtekén.

Sokan hittek e hangzatos szavaknak, annál inkább, mert hisz ez a modern kultúra csakugyan varázslatosan szép vívmányokra mutathatott rá. Csak kevesen vették észre, hogy a külszín csalhat is és hogy egy kornak kultúrája lehet bizonyos tekintetekben nagyon előrehaladt és nagyon eredményes s ugyanakkor mégis egyoldalú; lehet külsőségekben nagyszerű s ugyanakkor a belső, lelki értékek és erkölcsi erők elhanyagolása által életképtelenné, bensőleg nyomorékká, védtelenné és erőtlenné is válhatik.

Ez lett a mi kultúránk sorsa is és ezért bizonyult szomorú illúziónak az az álom, mely ettől a kultúrától világmegváltást, emberjavítást, békét és paradicsomot remélt. Ez a kultúra sok szépet alkotott; életünket kényelmesebbé, fényesebbé, sokban szebbé tette; de ki merné állítani, hogy meg is nevelte, erkölcsileg meg is nemesítette az embert? Ez a kultúra nem tette bensőleg életerősebbé nemzedékünket; — a háború s a mellette dúló és vele egyenlően ádáz gazdasági anarkia az ábra, mely mutatja —, nem edzette meg arra, hogy a legnagyobb földi rosszat, a minden kultúrának legeggyenesebb negációját, a háborút, ki tudja védeni, el tudja kerülni s midőn a háború kitört, leleplezte azt a mélységes kultúrátlanságot is, mely ugyanazon nemzet polgártársainak egymás elleni gazdasági háborújában valóságos hiénaösztönöket produkált.

Mert igenis a háború künn a fronton, meg ez a fosztogatási mánia a határokon belül: ennek a mai kultúrának természetes gyermeke. Függvénye, okozata, eredménye, melyet nem lehetett és nem lehet elválasztani tőle. Nem véletlenség, nem érthetatlenség ez a kettős háború, mert hisz csodák e téren, ugyebár, nincsenek; nem idegenből közénk lopott, intrúzus fajzat, hanem igenis vér a mi vérünkéből, test a mi kultúránk testéből; egy szörnyűséges kelevény, melynek

ki kellett fakadnia s amelyben ennek a csillogó testnek sokáig felgyülemlett benső kóránya került napvilágra. Semmi sincs az okozatban, ami nem volt meg az okban s azért bármily kemény és lesújtó, mégis igazságos ez az ítélet: ha ez a kultúra a modern emberiséget visszasüllyesztette a Krisztus előtti korok vadságába és barbárságába, akkor ez a kultúra maga is rothadásos, minden külső ragyogása mellett is bensőleg vad és barbár kultúra volt.

S kell-e ezt hosszasan bizonyítani? Ez a kultúra vad és barbár volt, mert nem kereste, nem művelte, még csak nem is becsülte a lelki értékeket. Azt hitte, a társadalom gépezet, melyet fűteni és etetni kell s akkor kifogástalanul szalad és működik. Nem vette észre, hogy erkölcsi tényezők alappillérei és összetartó traverzei nélkül a társadalom épülete recseg-ropog, hasad-szakad s hasadásai és szakadéakai előbb-utóbb elkerülhetetlen összeomlásokat készítenek elő. Nem vette észre, hogy ezeknek az erkölcsi, társadalomfenntartó tényezőknek mellőzése és háttérbeszorítása bosszulja meg magát minden olyan erőszakos konvulzióban, aminő a mostani háború is, s amely voltaképp csak a beteg lélek erőtlenségét hozza felszínre a test kínos vívódásán. Nem vette észre, hogy a társadalomnak nemcsak teste, de lelke is van, mely csakúgy él-teti, mozgatja, irányítja a külső cselekvéseket, mint az emberi test cselekvéseit irányítja az emberi lélek. S hogy azért rend és béke, összhang és nyugalom a társadalmi együttlétben csak ott lehet, ahol a lelki tényezők is egyenletes, szigorú összhangban működnek a lélek törvényeivel, a nagy erkölcsi gondolatok szerint. „A kultúra súlypontja — mondja Prohászka — okvetlenül az emberben, saját lelki világának kiépítésében fekszik s ha van is kultúrvilág körülöttünk, ez a léleknek csak vetülete, vagy szükségképeni kerete, de nem tulajdonképeni tartalma.”

A külső sikereire büszke, anyagi kultúrájába szinte belefúlt világ azonban megvetette ezeket a nagy erkölcsi gondolatokat. Azért kellett a bomlásnak jönni:

a bomlásnak az egyéni, a családi, a községi, a közgazdasági, az állami s legvégül a nemzetközi életben.

A vallási ideálok elhalványulása s a modern felekezetnélküliség hódításai voltak az első lépés ezen a süllyedő úton. A ma kor embere lemosolyogja a középkort s az újkor elejét, amely az állami, kulturális és gazdasági életet is a keresztény vallás elveinek alapjára fektette. Nem is volt soha reakció gyászosabb és kultúrátlanabb, mint amikor ezt a képzelhető legmagasabb kultúralapot: a kereszténységet elhagytuk. A vallás mint „reakció” ellen dörgő kis napicsahosok ahogy veszik észre, hogy a legnagyobb reakció zászlaját lengetik, amikor a kereszténység lelki kultúrájának társadalmi s közéleti érvényesülése ellen lármáznak. A vallástalanság lelki kultúrátlanság: a kultúra megtagadása éppen legbecsesebb, legmagasabb és legszükségesebb kellékeiben. Istenhit nélkül nincs társadalmi erkölcs.

Ha Istent hiszek, szilárd talaj van a lábam alatt. Akkor az erkölcsösség parancs és szükségesség; az életnek nagy céljai vannak; az én nem tekintheti magát Legfőbb Lénynek: a theocentrikus világnézet az egyetlen és legbiztosabb ellenszere az egocentrikus életfelfogásnak. Ha nem hiszem az Istent, nincs okom megbecsülni az embertársat, nincs célja s értelme az önzés fékezésének — legfőlebb a durva önzés felfinomításának a magasabbfajta önzésre —, nincs parancsoló szabály, korlát és zsinórmérték. „Ha az emberek egyszer nem hiszik az Istent, képesek lesznek egymást megfojtani a legelső zamatos körtéért vagy szép aszszonyért”, mondta Napoleon s szavaival mintha csak a jelen világfojtogatást jövendölte volna meg. A kultúremberiség minden kultúrája mellett mint valami feldühödt fenevad fojtogatja az embertárs millióit kalmárérdekéért, amióta az istenhittel együtt a magasabb társadalmi erkölcs talaja is kisiklott a lába alól.

Tudjuk, hogy csakugyan ez volt a kultúrtörténelmi fejlődés a külsőségek kultusza felé.

A felfedezések korának gazdasági nekilendülései,

a protestantizmus szubjektivizmusa, az újkori bölcselet ateisztikus kilengései s az ezeket felváltó modern szabadgondolkodás — ez a rendszeres tagadása a keresztény kultúrának s a komoly gondolkodásnak általában — lassan-lassan leemelték a modern művelődést arról a magaslatról, amelyen mint keresztény kultúra állt és amelyen gyönyörűen fejlődhetett volna tovább is; leemelte az objektív gondolatok és nagy, erkölcsi elvek, az ideális kapcsolatok és szilárd társadalmi világnézet színvonaláról s belelökte a merőben anyagi célokat valló, az erkölcsi alapot elvből megkerülő, pöre, kíméletlen létharcba. Harc lett az élet, pillanatnyi, külső előnyökért folyó harc, mellyel a társadalmi béke éppúgy nem fér meg, mint a tűzzel a víz.

A legnagyobb szegénységi bizonyítványt azonban akkor állította ki magának korunk, mikor ezt a belső szegénységet már nem is érezte, sőt talán büszke lett rá. Jól érzi magát így, ahogy van, amikor mint iránytű nélküli hajó hányattatik a habokon, a mélységek felett. Azt hiszi, ez a hányattatás az életcél. Nem bánja, ha nem tudja, hová viszi az ár, hacsak modern és kényelmes a hajó s nem kell éhezni rajta. Büszkén emlegeti a mai ember, hogy nemcsak nem ismer el Istent, vagy legalább nem engedi az isteni gondolatokat, a keresztény, vallásos kultúrát a társadalmi fejlődés terén is zsinórmérték gyanánt érvényesülni, de szinte el is vesztette érzékét a nagy, erkölcsi és vallási eszmék társadalomösszetartó és fejlődésirányító ereje iránt. A vallási kérdések iránt nem antipatiát, de apatiát mímél: nem is érdeklődik irántuk. Nem valláserkölc s „klerikalizmus” kell az emberiségnek, szavalja, nem metafizika és természetfölöttiség, hanem gyárkémény és vasúti sinek, forgalom és konjunktúra, többtermelés és jó hitelviszonyok. Minél több iskola, minél több kórház, minél több ipar és kereskedelem; minél több közegészségügy és közbiztonság, minél jobb közigazgatás és kormányzat, jó élelmezés és jó fizetés s akkor boldog lesz az ország — írta nemrég egy nagyon elterjedt napilapunk. Tehát más igény nincs. A társadalom

boldogulásához erkölcsi erő, jellem, becsület, örökértékű gondolatok, hit, bizalom, lelkiség, templom — nem kellene. Ezek iránt még a szükség érzete is kiveszett megszámálhatatlan tízezrek lelkéből.

Ennek a krédónak szükségszerű folyománya aztán az erkölcsi kultúra ama megfogyatkozása, amely többi közt kicsiben a családi élet széttörlésére, a bűntények, az alkoholizmus és nemi betegségek terjedésére, az öngyilkosságok ijesztő megszorodására, az elnéptelenedésre s még egész sor más társadalmi bajra, nagyban pedig osztályok és nemzetek kíméletlen, gyűlölködő harcára s egymás elleni fegyverkezésére vezet. Az összefüggés túlságosan világos, semhogy letagadni lehetne; azért inkább agyonhallgatják azok, akikben vagy egy szikra idealizmus sincs már, hogy méterrel nem mérhető s pénzen nem vásárolható javakat is realitásoknak tekintsenek, vagy akikben a vallásellenes elfogultság elfojtja az igazmondás és belátási készség legelemibb megnyilvánulásait.

Aki az Isten iránt nem teljesíti, sőt le is hazudja kötelességeit: hogyan teljesítse az kötelességeit másokkal szemben? — íme a sok elmélettel, kevés gyakorlati tapasztalással védelmezett s támogatott „vallás nélküli morál” legrövidebb s egyben legmeggyőzőbb cáfolata. Tényleg szinte kézzelfogható minden egyes embernél a vallás és erkölcs teljes összenőttsege s együttjárása. Akik az istenhitet lemosolyogják — a mosolygás a legolcsóbb cáfolat —, azoknál a lalki lezúllás feltartóztatatlan. S minthogy ma a szerepet azok viszik, akik az istenhittel szakítottak, azért uralomra kellett jutnia annak a morálnak, mely mai kettős háborúknak kétségtelenül egyik legfőbb okozója. Ezrek és milliók vallják ugyan ma is a régi hitet és erkölcsöt, de a nyilvánosság más utakra tért.

A középkor meleg bensőségkultusza után, megúlván tán az ebből fakadó erkölcsi szigort, új filozófia, új világnézet jött, mely nem a lelkiséget hangsúlyozta a testiség és anyagiség fölött, hanem megfordítva s amely a materialista világmagyarázatok tudományos

csődje után sem szűnt meg a társadalmi fejlődés gyakorlati irányjelzője lenni. „Gazdagabbak és jobbmódúak lettünk, de nem boldogabbak”, mondja Hans Rost, a német nemzetgazdász s hozzáteszi: „A fölfelé irányuló kultúrfejlődésnek s a voltaképpeni kultúrmagasságnak ez a hiánya a XX-ik század kultúremberére a képzelhető leglesújtóbb tény”. Századunk óriási kultúrjavakat örökölt elődeinek hosszú sorától, de legkevesebbé azokat a javakat fejlesztette, amelyek lelketekedélyét is gazdaggá és boldoggá tehetik. Az ideálok megvetése, a nagy erkölcsi gondolatok háttérbe szorítása, benső nagyság és megelégedettség helyett a külső kényelem, élvezet és fény eszközeinek egyoldalú szaporítása, ingadozó világnézetek, szabadságnak nevezett elvtelen és iránytalan dilettantizmus, kapkodás és tagadás jellemzik e kor kultúráját. A szocializmus a nép óriási tömegeit, a liberalizmus és szabadgondolkózó libertinizmus a közép- és felsőosztályokat tölti el azzal a balhittel, hogy a tele gyomor és tele erszény a végső kultúrideál s minden kulturális törekvés csak annyit ér, amennyiben ezeknek az ideáloknak megvalósítására segít.

„Nagyvárosaink lakossága — mondja *Emerson* — materialisztikus lelketű, melynek Isten, összetartás, testvériesség, lelkesedés nem kell. Nem is emberek ezek, hanem fennjáró éhség és szomjúság, testtévált vágyak és lázas álmok. Hogyan is élhetne az emberiség így tovább: cél nélkül? ... A mai ember nem hisz a szellemi, az erkölcsi világrendben. Hisz a vegytanban, az ételben és borban, a gazdagságban, a mechanikában, a gőzgépben, villanytelepben, turbinakerekekben, varrógépben és közvéleményben, de nem hisz isteni okokban.”

Mélyen gondolkodók egész sora állapította meg ugyanezt. *Paulsen* a teljesen chaotikus modern bölcseleti gondolkozás csődjét panaszolja el, *Michelet* az erkölcsi erők megfogyatkozását, *Foerster* az embereknek egymástól való lelki eltávolodását a külső érintkezések megsokasodása ellenére; *Werner Sombart* ki-

jelenti, hogy a XIX. század rettenetes deficitel végződött ideális lelkesedés dolgában, *Eucken* szerint életünk minden külső fény mellett tele van nyomott és bizonytalan hangulattal. Valamennyiök véleményét foglalja össze a művelődéstörténész *Steinhausen*, amikor így szól: „Ezekkel a vívmányokkal szemben mindig újból hangoztatnunk kell, hogy lényegükben mégis csak külsőségesek s hogy ebben a korban, mely annyira nagyra van önmagával, voltaképpen lelki nagyságról szó sem lehet”.

Technikailag nagyok, erősek, kiműveltek vagyunk; határtalan energiával dolgozunk a már elért külső eredmények tökéletesítésén; de „korunk racionalisztikus, technikai szellemétől semmi sem veszített annyit, mint belső életünk. A külsőségek korszakába értünk s joggal lehet ma a kedélyvilág általános eldurvulásáról (*Verödung des Gemüts*) beszélni... A gazdasági verseny harca könyörtelenséget és brutalitást hozott közénk, a modern pénzszerzési ösztön nyughatatlan lobogását”. (*Steinhausen*.)

Az új morálról mondja nagyon helyesen *Hans Rost*, hogy valójában sem nem új, sem nem morál; nem új, mert az epikureusoknál is megvolt már, s nem morál, mert élesen körvonalozza és aláhúzza a jogokat, de egy szót sem szól a kötelességekről; vagy igen, kötelességeket is hangoztat, de mindig csak a más kötelességeit. Ez az új morál még annak elismerésére sem ad bátorságot, hogy erkölcsi lények vagyunk; a mai ember mintha szégyelné az erkölcsi korrektséget s virtust látna abban, hogy *jenseits von Gut und Böse*, egészen más szempontok szerint rendezi be életét és válogatja meg érvényesülésének eszközeit, mint az absztrakt, kinevetett, lesajnált régi morál. A szociáldemokrácia a nép széles rétegeibe vitte be azt a gondolkodást, hogy csak követelni kell s a tartozás rubrikáit minél kevésbbé méltatni figyelemre. Még a nővilág is mindig nagyobb mértékben kezd minden erkölcsi szempontot nyűgnek nézni, amelyet nem fejleszteni, megbecsülni, lelki nemesbedésének eszköze-

ként használni kell, hanem amely alól emancipálódni szabad; fiatal leányok mintha nem abban látnák értéküket s nem azzal kelletnék magukat, hogy házasak és szüziesek, hanem inkább, hogy mikép tudnak és mernek bájosan frivolak és kedvesen szemérmetlenek lenni. A mai ember nem tekinti a komoly, a keresztény morált kultúrája szerves részének, hanem ellenkezőleg: maradiságnak és értéktelenségnek.

A hangadó tényezőknek s a közfelfogásnak efölött a gyakorlati amoralitása fölött lehet ujjongani vagy siránkozni; csak csodálkozni nem lehet, ha az ilyen morálszintájú társadalom aztán nem is tudja elkerülni, nem tudja békésen elsimítani az ellentétes érdekek surlódásával önként előadódó erőszakos összeütközéseket.

*

Kultúránknak ezt a külsőséges elfejlődését nyomon követte még egy szomorú, bomlasztó tünet: a Mammonnak mindent legyűrő hatalomra vergődése.

A mai kultúra megfosztotta trónjától, társadalmat kormányzó jogától az Istent. De az ember oltár nélkül nem tud meglenni s azért az üresen maradt trónra új istent emelt: a Mammont. Kevesen sejtik ma teljes értéke szerint az arany mindenható, szörnyű hatalmát minden és mindenki felett, az egész kultúraélet s annak minden legapróbb porcikája felett. Ha túlzás is Robert *Walpole* szava, hogy „minden embernek megvan ma az ára”, tény, hogy kultúránk sekélyes, külsőséges, értéktelen voltának nincs szegyenletesebb tanujele, mint az a minden korlátot meghaladó mammon-kultusz és mammon-uralom, mely e kort annyira jellemzi.

Amióta pénzen mindent, de mindent meg lehet kapni — báróságot és magas politikai állásokat, publicitást, hírlapi magasztalásokat s dícséretekkel áradozó kritikát, doktori címet és közszállításokat csakúgy, mint déli gyümölcsöt, perzsa szőnyeget, pezsgőt és női erényt — és amióta az emberi törekvések

középpontjába a pénzen megszerezhető anyagi javak kerültek: azóta a pénzszerzés a kor legfőbb ideálja, tudománya, szignatúrája. „Az anyagi érvényesülés harcában — írja a nagynevű nemzetgazdász *Schäffle* — ... végül minden eszköz jóvá lesz, hacsak fegyházba nem visz, s a rendet fenntartó korlátok lazítása egészen addig a morálig, amelynek elve a teljes tennihagyás, valósággal kapitalisztikus életszükséglet.” Valamikor a gazdasági élet céljaként az egyén, az összes egyének tisztességes ellátása szerepelt. Ma a nyereség lett a gazdasági törekvések célja; a másoknak fölébe való kerekedés. Nem a tisztességes, hanem az elérhető legnagyobb haszon. Ahogy *Werner Sombart* mondja ennek az iránynak jellemzéseül, az elvez: „Fiat quaestus, pereat mundus”. Vesszen bele akár az egész világ, csak hasznom legyen belőle.

A mai kereskedőt *Falstaff* okoskodása jellemzi: Becsület? — lehet ezzel házakat, vasutakat építeni, gyarmatokat szerezni, az osztalékokat emelni, nektárt és ambróziát és táncoló lányokat kapni? Nem — akkor hát a becsület semmi; olyan mint a levegő, amellyel nem kell törődni. Az új evangélium csak egy parancsot ismer: az üzletét. Az ember annyit ér, amennyije a zsebében van. „A föld nem előkészítő iskola többé a földöntúli örök életre, hanem vadásztelep és kizsákmányolási objektum a rövid vándorúton. Azért éljen a pénzvadászat s éljenek, akik e téren legtöbbet érnek el! A haszon főfeladata az, hogy minél csinosabban kipárnázzuk vele a siralom völgyét s minél kényelmesebben rendezkedjünk be általa. Azért éljen a fényűzés, a proccolás, éljenek a modern különjachtok és rekordautomobilok, éljenek a modern fürdőparadicsomok, éljenek a világ minden tájáról összehordott csemegefalatok s a velük megpakott milliárdos-asztal! S mivel az ember nem dolgozhatik és számolhat örökké, hanem üdülésre is szüksége van, azért éljen a sport, éljenek a vígszínházak és varieték, a lófuttatások és játéklarangok, az álarcosbálok és tangótáncestélyek!” (*Eberle*.)

A mammonkultusznak ezt a krédóját nem szégyenkezve vallják be, hanem egyedül lehetséges és okos életfelfogásként hirdetik. Iskoláink még nagyrészt az idealizmus és becsület mentsvárjai; épp ezért éri őket egyre fokozódott heveségű szemrehányás. A *Pesti Hírlap* esti levele azt írta egyszer, hogy iskoláinkban ne folyton arra tanítsuk gyermekeinket, hogy mi az erény és mit kell és mit nem szabad tenni, hanem hogy hogyan lehet pénzt szerezni. Nem Epaminondas és Mutius Scaevola, nem Hollós Mátyás és Zrínyi Miklós az ifjúság elé állítandó ideálok, hanem a Rothschildok és Rockefellerek, a petróleum- és vasútkirályok, a modern nagyipar- és bankvilág nagystílu rablólovagjai: ezek az eszmények.

A mammon-világ ráerőszakolta az egész társadalomra könyörtelen anyagelvű életfelfogását s kényszerít az arany után való őrült rohanásra minden más érték legázolásával mindenkit, aki nem akarja, hogy összemorzsolják. Nem számít az életben, nem ruházkodhatik, nem élhet meg, nem érvényesülhet mint tudós, mint művész, mint köztisztviselő, aki nem szolgálja ezt a világot, amelyben minden megvásárolható, amelyben a gazdasági érvényesülés és a pénz minden; a vallás, az erkölcs, a család, a haza merő ostobaság. A közönség kiterjedt rétegeivel elhitette ez a világ, hogy a vagyongyűjtés az igazi életideál s az emberiség igazi nagyjai a multimilliomosok és a multimilliárdosok: a Morganek és Rockefellerek, a Carnegiek, a Vanderbiltek és Harrimannok, a Rothschildok, Bleichroederek, Mendelssohnok, Oppenheimek, Hirschek és Casselek.

Lám: egy Morgannek 1910-ben 20—25 milliárdnyi vagyona volt; a Rothschild-családnak pedig szintén a háború előtt 12 milliárdja; ennek az egyetlen utóbbi családnak számtalan bankon és pénzügyintézetén kívül Lancashireben óriási gyapjúszővőtelepei vannak, Sheffieldben nagy acélgyárai, Jamaikában kiterjedt ültetvényei, Brazíliában mérhetetlen erdősegei, Perzsiában szőnyeg-, selyem- és damasztgyárai, Spanyol-

országban ólom-, Dél-Afrikában aranybányái, Ausztráliában egész városai, Ausztria-Magyarországban vasútai, széntelei és olajgyárai; a párizsi Rothschild a legnagyobb francia földbirtokos, aki 180.000 hektár fölött rendelkezik s akinek kezén vannak Franciaország legjobb szőlőtermő vidékei és akinek csak Párizsban több ezer bérpalotája van stb. Lám: ez az igazi nagyság.

Természetes, hogy ez a kizárólagosan anyagelvű gondolkodás, mihelyt a társadalmak egészébe beszivárog, lassankint kiöli belőlük azoknak az erkölcsi ideáloknak tiszteletét, melyek nélkül emberhez méltó társadalmi rend és békés, megértő együttélés el nem képzelhető.

Lesüllyedés az istenhit és ősi erény kultuszáról az ideáltalanság és aranyimádás, az élvezetvágy, a gyomor és a test igényeinek kizárólagos kultuszára: ez az az út, amelyen kultúránk az Úrnak 1914-ik évében az öldöklés és emberirtás rég elhagyottnak vélt fokára visszasüllyedt.

II.

Minden kor, melyben a társadalom saját maga igazgatja a sorsát, csakúgy kovácsa a maga szerencséjének, mint az egyes ember. Korunk megtagadta a lelakiség kultuszát, kivetette, lesajnálta az elvek, az erkölcsi javak és ideálok kultúráját, oltárra emelte az önzést és a kíméletlen egyéni érvényesülést, melyet szabadságnak nevezett el s pusztá létharci alapon akart paradicsomot teremteni a földön. Öntörébe esett s megkapta bérül azt a paradicsomot, amelyet megérdemelt. Az objektív, evangéliumi normákon nyugvó erkölcsstan megkerülése s a kultúrának ridegen evilági és anyagi irányú elfejlesztése lényegében háborús világelv s a modern erkölcs nem is vezethetett másra, mint az irigység, gyűlölet és versengés fokozódására, esetleg egészen a világháborúig. Az a vetés, melyet százötven esztendőn át büntetlenül hintett el az erkölcsi nihilizmust valló szabad-

gondolkozók és evangélium-gyűlölők felekezete, most kikelt s meghozta gyilkos, véres gyümölcsét. Azoknak lelke rajta, akik ezt a rothadásos és bomlasztó atheista és amorális gondolkodást legalább a közéletben korunk irányadó elvévé tették. A háború borzalmáiért általánosságban korunknak a kereszténységtől való belső aposztáziáját tehetjük felelőssé.

Ha most még részletesen is kérdezzük: közvetlenül mely tényezőké volt a vezérszerep a háború tudatos vagy könnyelmű felidezésében, az e kérdésre egyedül kínálkozó feleletben voltaképp csak fenti tételünkre találunk újabb bizonyítékot. Azok a tényezők, amelyeket már ma is biztos határozottsággal híhatunk tetemre Európa vérfürdője, milliók halottas-hullamezői fölött, nemcsak akármilyen részesei, hanem legkifejezőbb és legtudatosabb képviselői és terjesztői annak a közszellemnek, mely közéletünket az eszmei és evangéliumi civilizációtól minél inkább eltávolítani törekedett s azt e barbár tülekedésnek, e vérengző emberirtásnak aktív és passzív intézőjévé tette.

Csak naiv rövidlátás érheti be azzal a háborúmagyarázattal, hogy háborúnkat a szerajevói vérfürdő, diplomatáink és fejedelmeink hatalmi dolyfe vagy ügyetlen elhamarkodása s talán — ez a legképtelenebb felfogás — népek érdekversenye okozta. Hogy nacionalista túlzások vagy a „militarizmussal testvér valláserkölcse” idézték volna fel a háborút, ezt meg éppen csak az az egy-két ügynökfilozófus merhette állítani, akinél sohasem a tények irányítják a gondolatokat, hanem akik a tényeket szeretik irányítani az állításaik szerint s akik nagyon jól érzik, hogy a háborúért való felelősség kérdésének érdemleges tárgyalása az ő elvi és faji érdekeltségeikre nézve csak terhelő eredményű lehetne.

Ez a háború — ennyit már a gondolkodók és kutatók nagy-nagy többségének megállapodásaként is állíthatunk — lényegében *kalmárháború*: kereskedelmi és üzleti érdekeltségek küzdelme a kellemetlen konkurens tönkretételére s ilyképpen teljesen logikus

folyománya és újabb, borzalmas cáfolata az erők szabad összezsapását s a gyengének legyűrését elvül valló gazdasági liberalizmusnak. „Händler und Helden”, kalmárok és hősök háborúja ez, ahogy Werner Sombart mondja: de úgy, hogy a kalmárok az indítók, a hősök pedig a küzdők és szenvedők. Az entente nem politikai, nem államvédő vagy államfejlesztő célzatú megegyezés volt, hanem merőben gazdasági, üzleti alku, egy kartell, egy tröszt, melynél az alkuvók pénzbeli haszonrészesedése a döntő szempont. Senki élesebben nem fogalmazta meg ezt a meglehetősen általánosan elfogadott véleményt, mint a *Grundlagen des 20. Jahrhunderts* nagyméjű írója. „A Németország ellen felsorakozó hármasszövetség lelke — írja Houston Stuart Chamberlain — nem valami államépítő, civilizatórikus gondolat vagy törekvés volt, hanem egyesegyedül a börze. Nem szabad felednünk, hogy magának az „entente cordiale”-nak útját nem diplomaták kövezték, hanem *pénzemberek és kereskedők* s az entente kezdettől fogva nem volt egyéb, mint bizonyosfajta szindikátus, amelynek az az egyetlen célja, hogy a kellemetlen üzleti vetélytársat közös erővel az ajtó elé tegye.”

Amily mélyen elszomorító és lealázó tünet, hogy százmillióknak kell akaratauk ellenére merőben üzleti törekvések kedvéért állniok a háború borzalmait, époly világos és mindent megmagyarázó szempont ez a világháború maradéktalan megértéséhez. A Mammon mindenhatóságának korába egy merőben kalmárérdekű világmészárlás egészen stílszerűen beleillik, úgy is mint következmény, úgy is mint méltó bűnhődés. A Mammon-isten könyörtelen isten s azoktól, akik trónjára emelték, adóba saját gyermekeik áldozatát követeli.

Ezt a tételt részletesebben is érdemes vizsgálnunk, annál inkább, mert uralkodó napisajtónk alább ismertető okokból mindent elkövet, hogy a figyelmet ezekről a kérdésekről a papi nőtlenségre s a térítgető apácákra, a latifundiumos birtokpolitikára és ezernyi

más, a főkérdéssel jelentőségre semmiféleképp össze sem hasonlítható mellékességekre terelje. Nevezetesen az a kérdés tolul előtérbe: *mennyire volt és kikben volt a kalmárérdekek érvényesülése a háború felidézésében tudatos és felelősségre vonható?* Természetes függvénye-e a háború az európai gazdasági létharcnak, melyet, ha egyszer iránya s elvei adva voltak, feltartóztatni többé nem lehetett? avagy tudatos sakkhúzás volt-e, jól kiesztelt, tudott, előrelátott államcsíny, amelyet emberileg úgyszólván fel sem érthető lelkiismeretlenség és számító, cinikus gonoszság idézett fel, mint eszközt — nagyon alávaló s kegyetlen eszközt, de mégis csak eszközt — a célra?

Eberlével,¹ kit e tétel kifejtésében nyomon követhetünk, hajlandók vagyunk ez utóbbit tartani valószínűbbnek. Erre indít az entente vezető hatalmainak az a szám- és adatszerűen kimutatható kalmárpolitikája, melyet a szó szorosabb értelmében vett bankmindenhatóság néven más összefüggésekben is százan és ezren állapítottak meg. Szillogisztikus szabatosággal ezt a tételt a következő okoskodásba önthetjük:

1. Az eredetileg csak Szerbia megfenyítését célzó háborút világháborúvá a nagy európai nemzetek gazdasági versenyének túlfeszültsége terjesztette ki, azaz: a világháborút mint ilyent a közgazdasági hatalmasságok akarták.

2. Az így háborúba kevert államok külpolitikáját azonban ma legalább a vezető entente-államokban teljességgel a mindenható világbankok és kereskedelmi érdekeltségek irányítják, amelyek óriási erejükkel döntőleg nehezednek egyrészt az államkormányokra s másrészt a sajtó révén a közvéleményre is, melyet úgyszólván ellentmondás nélkül idomítanak.

3. Az entente-államok bankokráciájának pedig erre a világháborúra szüksége volt, vagy legalább is óriási érdeke volt, hogy a háború kitörjön és sokáig tartson.

¹ *Schönere Zukunft, Kriegaufsätze.* Regensburg, Pustet, 1916.

4. Lehetetlen tehát mint legközelebbfekvő valószínűséget azt el nem fogadni, hogy a világháború tehát az entente-államok pénz- és kalmárvilágának tudatos börzefogásaként tudandó be.

III.

Hogy a háborút az „entente” akarta (mondjuk egyelőre így: entente, személytelenül s közelebbi meghatározás nélkül), azt itt most nem szükség fejtegetnünk. Ha nem kizárólagos e téren az entente bűne, tételünk akkor annál általánosabban igaz, mert akkor nem fél-, hanem egész-Európa néhány ezer kalmárját terheli az irtóztatós vérengzésért a felelősség. Csakugyan ez az utóbbi is számbavehető lehetőség-e, avagy csak az első, azaz: kalmárok nemzetközi összeküvése-e a kultúremberiség ellen ez a világegés, avagy csak a kalmárok *egyik fele* indított háborút a másik fél és azon át Európa békés népei ellen: ezt az izgatónan érdekes kérdést a háború folyamán nem szabad tárgyalnunk; ezt talán majd csak unokáink fogják meghallani az igazságos történelemtől. Nekünk e kérdés feszegetésére tételünk szempontjából nincs is szükségünk; mert elég, ha bizonyos, hogy a háború voltaképpen tudatos felidézői az egyik félen kereskedők és bankárok voltak: akkor is áll már a fent megfogalmazott végkövetkeztetés.

A börzekirályok és nagyvállalatok politikai mindenhatóságáról az entente-államokban Eberle (i. m.) nyújt szemléltető képet. Heinrich *Heine* ismert útleírásainak egy részletével (*Die Bäder von Lucca*, 1829) illusztrálja azt az átalakulást, amely a politikai világban a nemzetközi nagytőke uralomrajutásával végbe ment. Egy Hiacinth Hirsch nevű „lutrijegyszedő, fürdőszolga és tyúkszemvágó” költött személyében látogatást tesz a legnagyobb európai pénzkirályoknál: a londoni és frankfurti Rothschildoknál. A londoni Rothschildnál mint hivatásának gyakorlóját lépteti fel Hirscht. „Abban a szerencsében részesültem — meséli

Hirsch —, hogy Rothschild báró tyúkszemét vághattam. A báró szobájában történt, Rothschild zöldszínű széken ült mint valami trónon, körülötte udvaroncái állottak, parancsokat osztott és közbe stafétákat küldött szét az összes királyokhoz. És én eközben elgondoltam, hogy most annak az embernek a lábát tartom a kezemben, aki viszont az egész világot a kezében tartja. Hiacinth! — gondolám —, te most fontos személyiség vagy, mert, ha te ebbe az emberbe egy kissé erősebben belévágsz alul, akkor ő rosszkedvű lesz s majd akkor ő meg a királyok fejét vágja meg erősebben fölül.”

Majd Frankfurtba kerül Hirsch s ott gyermekbált lát Rothschild Salamon házában. „Mennyi volt ott az arany, az ezüst és gyémánt! Mennyi csillag és rendjell! A sólyomrend, az aranygyapjú, az oroszlánrend, a sasrend; egy egészen kis gyermeknek még elefántrendjele is volt. A gyermekek nagyszerűen voltak álarcozva és „kölcönt’ ’játszottak. Valamennyi királynak volt öltözve, koronával a fején; egy nagyobb fiú pedig pontosan úgy volt öltözve, mint ahogy az öreg Rothschild Náthán öltözködik. Nagyszerűen csinálta; két kezét a nadrágzsebébe dugta és pénzt csörgetett. Rosszkedvűen rázogatta a fejét, valahányszor egyik kis király a másik után kölcsönt kért tőle. Csak egy kis fiút cirógatott és becézett nagyon, aki fehér liliumdíszes kabátban és vörös nadrágban járt. „Te vagy az én örömöm, az én kedvencem, az én gyönyörűségem — így szólt —, csak a pajtásodat, a német Michelt nem szeretem, mert az bolond; annak nem kölcsönzök semmit.” Mondhatom, nagyszerűen játszott, különösen mikor a fehér atlaszos és igazi nagy ezüstliliumokkal díszes kövér gyereket járni tanította s közbe úgy biztatta: „Na, na, te, te, jól viselkedjél és jól táplálkozzál, és vigyázz, nehogy megint elkergessenek és a pénzem odavesszen!”

Hiacinth Hirschnek erről az ötletes elmélkedéséről és a frankfurti gyermekbált meséjéről mondja Eberle, hogy több igazságot tartalmaz, mint száz kötet

Hofjournal. A lényeket ma mindenki elismeri: a múlt század eleje óta a nagy pénzkirályok lettek lassankint az európai politika láthatatlan s mégis mindenbe befolyó, mindenben érvényesülő uraivá. Ez újkori kapitalizmus kialakulása és a modern krózusok fellépése óta az egész kultúrélet s nem utolsó helyen a parlamenti és nemzetközi politikai világ is a pénzhatalmasságok újszerű hűbérébe süllyedt. Kifelé megmaradt a régi kép: az udvarok felségjogai, a diplomáciai demarche-ok méltóságossága, a szabad polgárok választotta „szabad” politikusok, a népeknek felelős kormányok, fényes fejedelmi látogatások, parlamenti csaták, jegyzékváltások és nemzetközi egyezmények. De a játékszín egyre jobban megváltozik s a magas politika mindig nagyobb mértékben válik egyszerű színjátékká, ahol kifésült, feketeruhás urak minden áradó beszéde a fórumon keveset jelent: tenniök azt kell, amit nekik a modern pénzhatalmasságok érdekei és nyomása parancsolnak.

A nagy entente-államokban ez ma az elismerten uralkodó helyzet. A francia *Faguet* írja „*Kontárság kultusza*” című művében (1910), hogy a legtöbbet szereplő francia politikusok: Clémenceau, Deschanel, Jonnart, Rouvier, Waldeck-Rousseau, Millerand, Poincaré — vagy egészen bankemberek, vagy azok lepénzelt emberei: bankügynökök. Martin *Spahn* szerint a parlamentarizmus Franciaországban már csak a spanyolfal szerepét játsza, amelyre a nagytőkének szüksége van jómaga és a nép között, hogy mögöttesen az államot a saját érdekei számára soha nem hallott módon kizsákmányolja.

Ami a francia államgépezet körül él és érvényesül, az, úgymond, mind függ anyagilag a kapitalizmustól. Az állami hivatalnoknak nincs magasabb vágya, mint-hogy egyszer majd jól fizetett állást kapjon valamelyik magán-nagyvállalatnál. A tudományos nemzetgazdaságtan már csak oly tanokat hirdet, amelyek a nagyvállalatoknak kedveznek. A parlament és a sajtó pedig, a modern demokráciának ez a két leghatalmasabb

intézménye, teljesen eladta magát a börzének. Anatole France azzal vádolja hazáját, hogy Franciaország *nem köztársaság* többé, hanem bankállam; hogy nem az elnök, a miniszterek és a kamarák kormányozzák, hanem a hitelintézetek. „*La République c'est la Bourse.*” Az egyik ilyen hitelintézetről már a 90-es években megírta egy politikus, hogy a francia köztársaság *összes miniszterei*, kezdve Thiers-től Duclerc-ig, a Rothschild-világbanknak alattvalói voltak. Ez a bankház uralkodik a francia bank felett, mely az ország gazdasági életét irányítja; ez dönt az összes fontosabb politikai kérdésekben; ettől függ a francia hitelintézetek, kibocsájtások és államkölcsonök sikere vagy sikertelensége.

A *Dresdener Anzeiger*-nek egy kitűnő cikke (Frankreichs innere Fäulnis, 1914 okt. 30.) írja, hogy Franciaország egész gazdasági életét néhány bank: a Banque de France, Crédit Foncier, Crédit Lyonnais, Crédit industriel, Banque de Paris, Société Générale s még néhány kormányozza s ezek döntenek a francia állam jövedelmei és vagyonának hovafordítása felett. Évi vagyонkimutatásuk többszörösen felülmúlja a francia államét. Ők intézik az összes választásokat.

A *francia politikusoknak legalább 4/5-része közvetve vagy közvetlenül ennek a parancsoló kasztnak uralma alatt áll.* A sajtó is az övék. Csak a teljesen tudatlanok hiszik, hogy a minisztériumokat a kamara választja. A kormányokat minden esetben azok a nagyvállalkozók és pénzcsoportok állapítják meg, akiknek a keze mindenben bent van s akiknek befolyása körülbelül minden pártban érvényesül. Az új miniszterelnök az utca közönsége számára nagyszerűen hangzó politikai hitvallást és parlamenti munkaprogramot dolgoz ki, viszont a köztársaság igazi uraival szemben sokkal fontosabb, hogy azt kifejtse, micsoda közszállításokat fog az egyes ipari-szindikátusoknak juttatni, micsoda új koncessziókat, vámkedvezményeket, kölcsönműveleteket, stb. fog a bankok kedvéért és kedvére létesíteni. Poincaré levette az utolsó kényelmet-

len kötelékeket a nagy pénzbárók kezéről s a köztársaságot védtelen kizsákmányolási objektumként dobta oda a bank- és ipargyűrű embereinek.

Még a morálpredikátor Clémenceau-t is Cornelius Herz 500.000 frankkal vesztegette meg. Victor *Bérard*, az École des Hautes Études igazgatója szerint Franciaországnak úgy keleti, mint marokkói politikája teljességgel a párisi bankokrácia szolgálatában áll. A konstantinápolyi francia követet nem is hívták másképp mint *Monsieur 18 percentnek*. S a cikkíró hozzáteszi, hogy a *jelenlegi háború* is a Poincaré-veretű francia bankdiplomáciának munkája.

Angolországról *Schmoller* Gusztáv már 1900-ban megírta, hogy az angol alsóházban 57 vasúti direktor ül s azonkívül mindegyik nagyvállalat legalább egyszeresen, de többnyire többszörösen is képviselve van benne. *Chamberlain* a híres angol népszabadságot szédelgésnek nevezi. Amint, úgymond, Athén szabadnak nevezte magát, mikor 20 ezer szabad polgára mellett 400 ezer rabszolgája volt, úgy szabad a mai Angolország is, melyben a választás és az egész politika egy csomó plutokrata kezében van. Karl *Peters* szerint (England und die Engländer) az angolszász birodalmat nem a Downing Streeten (a külügyi hivatalból), hanem a Throgmorton Streeten (az angol bankból) kormányozzák. Az angol munkások vezére, *Keir Hardie*, a *Labour Leaderben* így ír: „A mi egész katonai és tengeri politikánk a milliomosok és kapitalisták érdekében dolgozik. Mik is volnának azok a brit érdekek Perzsiában, Egyiptomban, Indiában és Afrikában? Mindenesetre nem a lakosság jóléte; hanem egyszerűen a pénzemberek nagy finansiális vállalkozásainak biztosítása a cél.”

Itt is áll tehát, amit *Call* amerikai szenátor már 1892-ben Washingtonban mondott: „Abban a korban élünk, amikor a termelő munkást teljesen kizsákmányolják a társaságok, amelyek hatalmasabbak mint a kormányok és a középkori bárók. Ezek a hatalmak döntik el a választásokat, ellenőrzik és befolyásolják a törvényhozást, az ő akaratuk szól a bíróságok ítéle-

tében és a kormányok teljesen tehetetlenek velük szemben”.

Hogy Olaszországban hasonlóak az állapotok, annyira közismert dolog, hogy bővebb bizonyításra nem is szorul. Közmondásképp mondja ott a nép: „*chi dice parlamento, dice guastamento*”, „aki parlamentet mond, üzletet mond”, s ezt a másikat: „Nem vagyok sem guelf, sem gibellin; aki jobban fizet, azt szolgálom.”

A magas politikára nézve is áll tehát, amit *Disraeli* a múlt század közepén a zsidókról mondott: „A világot egészen más emberek kormányozzák, mint azok hiszik, akik nem látnak a színfalak mögé.”

A mondottak után eléggé világos, hogy miután a kormányhatalmak legalább az entente országaiban lényegesen a bankvilág uralma alatt állanak, a népek sorsát — tehát a béke és háború kérdéseit is —, ott nem államérdekek, hanem a bankvilág érdekei döntenek el. Amint *Emil Rathenau* mondja: „300 ember, aki egymást nagyon jól ismeri, dönt Európa sorsa fölött.” Tehát béke és háború felett is!

S nem lehet kétséges, hogy ez az egész eljárásban aggálytalan trösztmorált valló Mammon-világ nem habozhatott háborúba dönteni egész nemzeteket, amikor spekulációs kilátásai a háborút rá nézve kívánatosnak tüntették fel. A legtöbb újkori háború csakugyan merőben a pénzemberek és nagyvállalatok érdekében folyt. A spanyol-amerikai, kubai hadjárat bebizonyítottan néhány kubai spekuláns s az észak-amerikai cukorszindikátus érdekében és pressziójára indult meg. A búr háború 1899-től 1902-ig, amely 5 milliárd koronába került, a londoni City háborúja volt Dél-Afrika aranybányái- és gyémántmezőiéért. Nem ki sebb ember, mint *Moltke* állítja, hogy az összes újkori háborúk az uralkodók akarata ellenére törték ki. A börzevilág oly hatalomra tett szert, hogy érdekeért akcióba tudja kényszeríteni a fegyveres erőt is; európai hadseregek pusztították Mexikót és Egyiptomot, pusztán azért, hogy a bankvilág követeléseit likvidáltassanak.

Nem közelfekvő-e már ezek után is a feltevés, hogy a jelen borzalmasságával és méreteivel minden eddigit messze túlhaladó világháború is voltaképp csak bizonyos börze-királyok műve, hidegvérrel kiszámított találománya lehet, akik, mint minden nagy ár- és áru-mozgalomtól, úgy a háború óriási gazdasági és pénzügyi eltolódásaitól is rengeteg spekulációs előnyöket remélhettek? S akik ugyanakkor pénzügyi súlyokkal rá is nehezedhettek a kormányokra s azokat a háborús sakkhúzásokra kényszeríthették; a szintén kezükben álló sajtó segítségével pedig békés nemzetek lakóinak 100 millióit hevítették át gyűlölettel, bosszúvággyal, a legengesztelhetetlenebb tömegszenvedélyekkel? A köznép ezt nem veszi észre; az előtérben a Principek és Csabrinovicsok állanak, a Narodna Odbrana izgatói és az orosz pánszláválmodozók; a főtenyezők azonban, ami miatt tulajdonképpen vérünk és küzdünk, gyászolunk és mindent feláldozunk, amiért a nizsnijnovgorodi kis műzsi, a hannoveri szatócs, a francia diák és a kiskunmajsai paraszt véreznek, voltaképp egy csomó bankárnak nyereszkesedési vágya, egy 300—400 főből álló nemzetközi fosztogató-társaság spekulációs érdekeltsége.

Irtózat, felháborító perspektíva ez, melyről joggal mondja Eberle: „Még akiket teljesen hidegen hagynak is az elvont fejtegetések, azok is szívük mélyéig el fognak telni dühvel és kétségbeejtő szegénnyel, ha megtudják, hogy a világháború borzalmait a maga halottaival, rokkantjaival, elpusztított városaival s feldőlt tartományaival egyetemben végső elemzésben egy csomó milliomos és milliárdos kényének-kedvének köszönhetjük, s hogy az egész háború abban fog végződni, hogy egy dúsgazdag népréteg 1—2 év alatt 20 kövér esztendő telt át, míg a középső rétegek és a kisemberek életüket és vagyonukat vitték vásárra s örülhetnek, ha irtózatok áldozatok árán egyáltalán visszatérhetnek a tűzhelyeikhez”.

Mellesleg egy részletkérdést. Hermann Gruber

megjelent cikkeiben ellenmondást nem tűrő módon bizonyítja, hogy a jelen háború felidézésében a titkos társulatoknak, jelesül a latin, angol és egyéb szabadkőművességnek volt döntő szerepe. Ha már most a fentiek alapján a modern bankokráciára hárul a felelősség s a vád, nem pedig a szabadkőművességre: nem hazudtolják meg egymást Gruber érvei s a mi fejtegetéseink?

Feleletünk rövid: csak akkor cáfolnák meg, ha a szabadkőművesség és a pénzvilág vezető fejei egymástól különböző alanyok volnának. Ha azonban ez a kettő voltaképp csak két arculatja ugyanannak az egy vádlottnak: a kétféle vádirat csak kiegészíti és megerősíti egymást. S nem szükség hosszan bizonyítani, hogy a szabadkőművesség s a Mammon-imádó modern pénzvilág voltaképp teljesen egybeeső, azonos alanyok. A szabadkőművesség végső célja: az anyagi javak, befolyásos állások, zsíros jövedelmek klikkszerű lefoglalása egy érdektársaság számára s viszont a bankvilág legtipikusabb képviselői ott szerepelnek a titkos társulatok tagjai és pártfogói névsorán.

A két név alanyi összetartozandóságát erősen sejteti már a zsidóság vezető szerepe is mindkettőben. Amint a bankarisztokrácia csaknem elenyészően kevés kivétellel zsidó, úgy a szabadkőművesség vezetése is teljesen zsidó kezekbe került. Ez a két alakulat olyan, mint ugyanazon embernek két keze, vagy ha tetszik: feje és karja. A szabadkőművesség az eszméket és jelszavakat forraló, kigondoló szerv; a bankokrácia pedig a kar, amellyel véghezviszi és kierőszakolja, amit a fej kieszelt és akar. De ezeket az összefüggéseket itt részletezni nem lehet feladatunk; elég, ha megállapítjuk, hogy a kétfélének látszó vádlott nem szükségképp egymástól független két alanyiség.

IV.

A döntő súly azonban, mellyel a pénzvilág koronázatlan királyai az államhatalmakat, legalább az entente országaiban, a maguk hűbéresévé tették, igazi

mindenhatósággá csak a *sajtó meghódítása és szolgálatukba vonása* által növekedhetett. A modern sajtó lélektani kihatásait ismerve nem kételkedhetünk benne, hogy ma azé a világ, akié a sajtó, még pedig oly fokban, hogy nincs az a lehetetlenség, logikátlanság és alávalóság, amit ez a sajtó közvéleménnyé ne tudna avatni, amit a közönség legszélesebb köreibe mint elfogadhatót és helyest bele ne tudna szuggérálni. A sajtó épp azért nőtt óriási, fojtogató problémává, mert a szabadsága, mint minden modern „szabadság”, sőt még jobban, mint bármely más szabadság, elsősorban a lelkiismeretleneknek, a vele visszaélőknek kedvez. Millióknak egész szellemi táplálkozása ma a sajtó, ebből merítenek tudományt, világnézetet, erkölcsöt, politikai felfogásokat és ú. n. meggyőződéseket s magában véve is megrendítő gondolat, hogy ugyanekkor, a sajtó e mindenhatóságának idejében, ez a legelső világhatalom üzleti vállalkozássá silányult alá, amit úgy is lehet mondani, hogy: a kapitalizmus legrosszabb fájának bérence, ügynöke, klakörje lett.

A szorosabb értelemben vett nemzeti és keresztény sajtó kivételével ma a lapok úgyszólván valamennyien eladták magukat. Vagy úgy, hogy egyenesen kapitalista nagyvállalatok alapításai és tulajdonai, vagy legalább úgy, hogy a hirdetési és pausálérendszer útján anyagilag teljes függésben vannak a bankokkal és üzleti vállalatokkal szemben. „A modern sajtó — írja J. J. David bécsi publicista — feltétlenül és visszavonhatatlanul a kapitalizmus rabszolgájává lett”. Amiből egyenes következés, hogy a modern napilapok a közönség érdekeit mindannyiszor könnyörtelenül alárendelik a nagyvállalatok és részvénytársaságok érdekeinek, valahányszor — s ez elég mindennapi eset — ez a kétféle érdek ellentétes. Enélkül lapjaink nem is tudnának megélni: megszűnnék anyagi alapjuk s jövedelmezőségük, egyszerűen meg kellene szűnniök. Ezért áll a modern napisajtó túlnyomó része lényegében erkölcstelen alapon: a közönséget a pénz-

világ érdekeivel szemben állandóan kijátssza s ugyanakkor a közönség érdekeinek szószólójaként mutatja be magát. Az elhallgatásnak és félrevezetésnek ez a rendszere nem százezreket, de százmilliókat vezet át a modern ujságkiadók pénztárába a vállalatoktól, ha viszont a sajtó hamis játéka révén tízszerannyi, tehát ezermilliókat nem préselnének ki a hiszékeny közönség zsebéből. Kétszeresen nyilvánvaló ez a közönségellenesség ott, ahol az ujság egyenesen egy-egy bank vagy nagyvállalat tulajdonában áll s egyszerűen arra való, hogy a közvéleményt főleg közgazdasági kérdésekben a saját üzleti érdekei szerint idomítsa.

A modern sajtónak ez a hűbéresi helyzete a pénzvilág exponenseivel szemben közismert, sohasem is tagadott tény. A pausálérendszert, valamint a közgazdasági és közéleti tudósítások megfizettetését egyszerűen bevett szokásnak tekintik s legjobban szeretnek a nyilvánosság előtt egyszerűen hallgatni róla. Hasonlóképp titokban szeretik tartani azt is, kiknek a keze működik közre a modern napisajtó termékeinek előállításában, kiadásában, finanszírozásában. A tájékoztatatlanság, amely itt nemcsak eredmény, de akart cél is, e tekintetben akkora, hogy valahányszor katólikus orgánumok az európai sajtó elzsidósodásáról beszélnek, elterjedt liberális lapjaink ezt mint dőre és felekezetieskedő túlzást szeretik nevetségessé tenni, holott a tényeket s azoknak benső összefüggését nem tagadhatják.

Már a bank- és sajtóvilágnak legszigorúbban körülhatárolt felekezeti, helyesebben: faji kizárólagossága is sejteti ezt az összefüggést. Amint a bankvilág Európaszerte mintegy zsidó monopóliummá nőtt, úgy lett azzá a sajtóvilág is.

A nagy bankházak felekezeti hovatartozásáról már 1899-ben ezt írta az angol *White Arnold* „The modern Jew” című könyvében: „A nemzetközi tőke voltaképp csak új elnevezés ehelyett: zsidó tőke. A Baring-ház bukása óta ugyanis nincs többé keresztény nemzetközi bankház. Akik Dél-Afrikában óriási

vagyonokat gyűjtöttek, azok névsorában nem találunk egyetlen keresztény nevet... A zsidó nagybancok előnyomulása az egész világ vagyonának megszerzése felé valósággal mértani haladvánnyal rohan előre s nem lehet már messze az a nap, amikor a népek hirtelen arra fognak ébredni, hogy minden vagyonuk a zsidó polgártársaké lett s hogy a demokrácia minden előmozdítása akaratlanul is a zsidó uralmat alapozta meg, amellyel szemben a nemzeti önállóság sem tud tovább helytállni." Hasonlóképp beszél Werner Sombart.

V.

Ugyanígy beszélhetünk azonban mainap a zsidóságnak szinte egyeduralkodó helyzetéről a modern sajtóvilágban is. A *hírszolgálat* nagy közvetítőirodái, a nemzetközi távirati ügynökségek kizárólag zsidó kezekben vannak. A Reuter-ügynökség s a Wolf-iroda, amint alapítóik — Reuter és Wolf — zsidók voltak, úgy ma is kimondottan zsidó tendenciával dolgoznak. De ugyanez áll a *Havas- és Stefani-ügynökségről*, a bécsi *K. k. Telegraphen-Korrespondenzbureau-ról* s a *Magyar Távirati Irodáról*. A világ összes eseményeit, beleszámítva a legbensőbb vatikáni híreket is, Európa csak úgy és olyan színezésben tudhatja meg, ahogy azt ezek a részben vagy egészben zsidó irányítású nemzetközi távirati irodák akarják. Az amerikai Associated Press című ügynökségnél ugyanilyenek az állapotok; jellemző apróság, hogy ez az ügynökség 1909-ben körlevélben utasította összes tudósítóit, hogy ezentúl tudósításaikban, ha azok bűnügyekben szereplő izraelitákról szólnak, a felekezeti hovatartozást hallgassák el.

Jellemző és iskolapéldának való a *Havas-ügynökség* amaz apró raffinériája is, hogy amikor Párisban Jeanvion francia munkásvezér nagy népgyűlésen ezeket mondta: „Nem a klerikalizmus, hanem a szabadkőművesség a munkásnép igazi ellensége“, a faji érdekekre szorgalmasan figyelő *Havas-ügynökség* a

fenti mondatot ily szövegezésben táviratozta szét a világba: „A munkásnépnek a klerikalizmus és a szabadkőművesség az igazi ellenségei“. A bécsi K. k. *Telegraphen-Korrespondenzbureau* pedig megengedte magának többi közt, hogy midőn Őfelsége 1911-iki osztrák trónbeszédében egy tanügyi vonatkozású mondatában a valláserkölcös nevelést is erősen hangsúlyozta, a félhivatalos iroda megcenzurázta magát a császári trónbeszédet is és a valláserkölcösöt hangoztató részt egyszerűen törölte. Ilyen a hírszolgálat; de ilyen a szerkesztés maga is: csak egy hermetice körülzárt s érdekeire animózusan ügyelő sajtóírány érvényesülhet a nagy liberális világlapoknál. Nem véletlen s nemcsak felekezeti vagy faji türelmetlenség az, amely ezekben a lapokban oly következetesen támad minden egyházas, tevékeny kereszténységet — könnyebb kezelhetőség okából megtéve azt klerikalizmusnak — s amely oly ügyes állhatatossággal védelmezi mindig csak az üzletvilággal összefüggő személyeket, mozgalmakat, egyéneket.

Egy a modern sajtóvilágot alaposan ismertető munka¹ szerint így van ez néhány alig számbavehető kivétellel Európaszerte. Angliában néhány újságkirály monopolizálja úgyszólván az egész nyilvánosságot; főleg három név: *Newnes*, *Pearson* és *Northcliffe* szerepelnek e téren. *Pearson*-é a *Daily Express*, a *Standard* és még néhány tucat napilap. *Northcliffé* (*Rothschilddal* együtt) a *Times*, a *Daily Mail*, a *Daily Mirror* és még vagy 50 lap. Franciaországban hasonlóak a sajtóállapotok: a *Bureau-Varillá-k* és *Edwards-ok* (*Matin*), *Claudio Trewes-ek* és *Tardieu-k* (*Temps*) stb. korlátlan királyok a közvélemény felett, de époly alárendeltségi viszonyban állnak a bankvilággal szemben. A párisi zszurnalisztikáról kimutatták, hogy újságíróinak kilenctized része frankfurti vagy lengyelországi eredetű. Az olasz sajtóról joggal írta a *Civiltà* már 1890-ben: „Az (olasz) liberális közvélemény a

¹ *Eberle, Großmacht Presse.*

gettókban és zsinagógákban készül". Oroszországban még 1899-ben sokmilliós zsidó részvénytársaság alakult az összes vezető lapok megvásárlására; 2 heti- és 3 napilapot ez a társaság hamarosan meg is szerzett. De nem kevésbé zsidó a központi hatalmak vezető sajtója. Németországban Rudolf Mosse (azelőtt Ruben Moses) az ujságkirály; övé a Berliner Tagblatt, a Berliner Morgenzeitung, a Berliner Volkszeitung, s függési viszonyban van vele szemben még vagy 4000 német lap és folyóirat. Az Ullstein-házé a Berliner Morgenpost (400.000 példány), Berliner Zeit am Mittag, Berliner Allgemeine Zeitung, Berliner Abendpost, Berliner Illustrierte Zeitung (félmillió fölül) stb. Csupa Bleichröder, Leipziger, Lehmann, Elissen und Co. (Vossische Zeitung) s hasonló nevek szerepelnek a többi legelterjedtebb német lapok tulajdonosai között. Bécsben 4 lap kivételével az egész napisajtó zsidó kezében van. A Neue Freie Presse (Moritz Benedikt), Neues Wiener Tagblatt, Neues Wiener Journal, Fremdenblatt, a dr. Güdemann főrabbi által alapított Zeit stb.: zsidó expozitúrák. Nálunk a *Pester Lloyd*, a *Pesti Hírlap*, *Pesti Napló*, *Az Ujság*, *Az Est*, *A Nap*, *Esti Ujság*, *Magyar Hírlap*, *Friss Ujság*, *Kis Ujság*, *Világ*, *Népszava*, *Neues Pester Journal*, *Abendblatt*, a *Nyugat*, a *Hét*, az *Érdekes Ujság*, egy kivételével az összes élclapok, tehát *majdnem az egész sajtó zsidókat vall uraiul*; a vidéki sajtó túlnyomó része szintén. Joggal mondhatta már 1912-ben egy Goldstein nevű ismert német hírlapíró: „Mi zsidók intézzük a szellemi életét azon népeknek, amelyek tagadják, hogy ehhez nekünk jogunk és képességünk van”.

A sajtónak ezt az elzsidósodását érdekelt hírlapírók szerették volna egyszerűen a zsidók ujságírói talentumosságára vezetni vissza. A zsidó faj a zsurnalisztikában csakugyan különösképp ügyesnek bizonyult. Ez azonban nem magyarázza meg maradéktalanul a helyzetet. A döntő szempont mégis csak az, hogy a mai sajtó túlnyomó része tökéletesen a bankok és pénzcsoportok uralma alatt áll s amint azoknak sze-

mélyi összetétele, üzleti életfelfogása, morálja s anyagi érdekei egészen különlegesen szemita jellegűek, úgy az ugyanazon bankvilág által jóformán monopolizált, sőt nagyrészen kitarított sajtónál is ugyanazon személyi, felfogásbeli és érdekösszetételek érvényesülnek legjobban.

A mai európai sajtónak ez a személyi és anyagi belekapcsolódása a modern nagyüzleti világba magyarázza meg azt a tényt, hogy az uralkodó európai pénzvilág ma nemcsak árucikkekre és államjövedelmekre teheti rá a kezét, nemcsak nemzetgazdasági és külpolitikai kérdésekben válhatik minden percben döntő tényezővé, hanem ránehezedszik a közvéleményre is és úgyszólván korlátlanul rendelkezhetik az emberek százmillióinak agyával és szívével, gondolkozásával, érzelmeivel és szenvedélyeivel. Pozitív és negatív irányban. Amire felvonja figyelmünket, azt figyeljük, arról beszélünk és írunk; amit elhallgat s eltussol előttünk, azt észre sem vesszük, meg sem tudjuk.

Úgy látjuk a dolgokat, a személyeket és eseményeket, ahogy neki előnyös elénk vezetni, bemutatni azokat. Olyan színben, olyan fényben. A zsidó sajtó szemüvegén keresztül vehetünk csak tudomást a világ eseményeiről, a legközvetlenebbül bennünket illető, még keresztény vonatkozású dolgokról is. Egy hazaáruló senkit ez a sajtó a Dreyfus-pör izgalmas leírásaival hónapokon át a közérdeklődés homlokterébe tudott tolni, többet írva róla egyetlen év alatt, mint amennyit 1900 éven át Krisztus halálraitétetéséről összevéve írtak. Egy gyújtogató haramiavezért, Ferrert, meg tudott tenni a gondolkozás és műveltség vértanújának; egy kievi rituális gyilkosság kérdésében ezerszer nagyobb lármát tudott csapni, mint sok száz ezer keresztény örmény lemészárlásakor vagy a most dúló, véres és zsarnoki mexikói keresztényüldözés alkalmával. A pánszláv vagy klerikális „üzelmeket” állandóan napirenden tudja tartani; ellenben a pánjudaizmus csendes térfoglalásáról az egyetemeken, a

közpályákon, az irodalomban s a gazdasági életben nem ejt egyetlen szót.

Ha egy pap, egy hitoktató vagy apáca a legelrejtettebb faluban megfélemedezik magáról, az ország közvéleményét azonnal rátereli a hibásra; viszont egy egész faj vagy üzletcsoport legerkölcstelenebb garázdálkodását el tudja leplezni. Védtelen betegápoló apácákat név szerint kipellengérez s megrágalmaz, ellenben ha egy közismert nemzetiségi izgató ellen az ország közvéleménye felzúdul, a liberális sajtó azonnal emberhajszárról beszél. Az antiszemitizmust mint valami káros, indokolatlan s művelt emberhez nem méltó türelmetlenséget tudta még okos emberek előtt is diszkreditálni; viszont az antiklerikalizmust, tehát a keresztényellenességet, a keresztények között is menthetővé, divatossá, sőt magától értetődővé tette. Hangulatot tud kelteni a papi nőtlenség ellen az erkölcs nevében; de az alkoholizmus, a nemi bajokat terjesztő prostitúció és leánykereskedés irtózatossá méreteiről, mely utóbbinak apróhirdetési rovatában ő maga a legfőbb bűnsegéde, teljesen meg tudja nyugtatni a közfelfogást.

„Ha őseinknek — írja *Vrba* Rudolf — valaki 50 évvel ezelőtt azt mondta volna, hogy eljön egy idő, amikor lendületesen fog folyni az emberhúskereskedés s a közvélemény alig fog ellene felszólalni, sőt többnyire hallgatni fog hozzá, csak azért, mert ezeket a kereskedőket Sillbersteinnek, Goldsteinnek, Mandelfarb-nak és hasonlóknak nevezik, hát ezt bizony apáink nem értették volna meg. Mi, sajnos, nagyon is jól megértjük. Mi utáljuk a csalást és aljasságot, ha a tettes az ária-fajokhoz tartozik. Ha azonban a neve Zinner, Brix, Schlossberger, Beer vagy hasonló, akkor kedélyesen csevegünk átöröklött terheltségről és megtévedésről. Sőt még a Btk. 129. §-át is illetéktelen korlátozási kísérletnek tekintjük, mihelyt a szóbanforgó emberszörny a zsidósággal áll szorosabb kapcsolatban. Ha egy keresztény, ha egy szerzetes követ el valami rosszat, akkor nincs elég magas akasztófa

számára... s akkor mindjárt az egész rendet, az egész pártot, esetleg az egész Egyházat pellengérre állítják."

Ennek a mindenható, csodákat tevő, valósággal bűvös erőnek, a modern sajtónak a pénzvilág hatalmába való siklása oly jelentőségteljes helyzetkörülménye a mai kulturális életnek, hogy azt szavakkal eléggé méltatni nem lehet. Az Európa egész gazdasági és politikai életére ráfekvő bankokrácia tehát a szellemi élet fölött is úgyszólván korlátlan úr, Mammon ma nemcsak a kormányok fölött suhogtatja tüzes ostorát, hanem belemarkol a mi szívünkbe is, akik nem akarunk tudni róla és akik benne ellenségünket látjuk; az ujság nyomtatott betűjéből belevájja magát saját gondolatvilágunkba, hatalmába ejti azt s nem kívülről foszt ki, hanem belülről: saját magunkkal raboltat ki bennünket. Nem hangzatos szavak és szóképek ezek, hanem borzalmas igazság: ez a mammonvilág saját magunkat szerződtet szövetségesül önmagunk ellen, hogy kedvéért a saját érdekeinket megtagadjuk, értékeinket eldobjuk magunktól, erkölcsi s anyagi vesztünkbe rohanjunk.

VI.

Tegyük fel most azt a lehetőséget, hogy Európának koronázatlan pénzkirályai öt-tíz évvel ezelőtt összedugták fejüket s kitalálták, hogy egy esetleg kitortható világháború az ő szempontjukból mennyire előnyös lenne, s hogy nekik csak akarniok kell, csak meg kell nyomniok a megfelelő billentyűket s a szörnyű haláltánc elkerülhetetlenné válik. Alaptalan meggyanúsítás-e, ha feltesszük, hogy egy ilyen, esetleg megtörtént tervezeténél a pénzkirályok lelkiismerete a náluk sohasem számító erkölcsi aggályok miatt aligha rettent volna vissza a rettenetes Káin-bűntől?

Mikor volt ez a bankvilág skrupulózus? Nem vértől nedves-e még ma is a keze az utóbbi évtizedek rablóhadjáratai után? Nem fosztotta-e ki még csak tegnap is a francia katolicizmust és zúzott össze bar-

bár csákánnyal ezeréves kultúráépületeket; árvák menházait, kórházakat, templomot, iskolát csak azért, hogy a kongregációk milliárdjait likvidátorai kezén elsikkadni hagyja? Nem rabolta-e ki a szegény búrokat kegyetlen irtó háborúban, hogy elvegye tőlük az aranymezőiket?

Indiának lakosságát azelőtt száz évben ha négyszer tizedelte meg az éhínség; a brit bankok és gyarmati társaságok „védelme” óta 1800-tól 1900-ig 31-szer dühöngött a gazdag, de kizsarlott Indiában szörnyű éhínség s csak 1875 és 1890 között 26 millió ember szenvedett éhhalált 18 éhínségben. Egy angol részvénytársaság 12 év alatt 4000 tonna gummit exportált Peruból; kiderült azonban, hogy a termelési eljárás 30.000 halálra nyomorított indiánnak került az életébe. Sombart beszéli „Der moderne Kapitalismus” c. művében, hogy egy indián törzs elhatározta, hogy lemond a gyermeknemzésről, nehogy mindig újabb emberanyagot szolgáltatson abba a pokolba, amelyet az európaiak készíttettek neki; egy ültetvényes indiánjai pedig közösen elhatározták, hogy valamennyien felakasztják magukat s ettől a tervtől csak akkor állottak el, amikor uruk kijelentette nekik, hogy akkor ő is kénytelen lesz felakasztani magát; az indiánok megrettenetek a gondolattól, hogy majd a másvilágon ismét találkozhatnak vele s akkor esetleg tovább folytatódik az ő elnyomatásuk. Az 1914-iki számlálások szerint az angol ipar még ebben az időben is 557.321 tizennégy éven aluli gyermeket foglalkoztatott, köztük 11 évesnél is fiatalabbakat, részben gyárakban, részben földalatti bányákban. Ime, megannyi tanujele annak az aggálytalan üzleti morálnak, mely ezt a mammonvilágot jellemzi. S nem ugyanezt mutatják-e a bankok árdrágító, fosztogató üzelmei a háborút viselő országokban, amelyek, mivel a háború viselésében pénzügyileg rájuk szorultak, képtelenek ráncbaszedni őket?

Vagy mit mondjunk a következő esethez: Az amerikai municiógyárak árjegyzékeiben egy legújabb rombolószerről a következő hangzatos ajánlást olvassuk:

„A mi gránátjaink levágódásakor a két sav egyesülése oly borzalmas robbanást idéz elő, aminő még eddig nem volt ismeretes. A szilánkok, melyek a robbanás alkalmával a savakkal érintkezésbe jutnak, az emberen oly sebeket ütnek, amelyek, hacsak leggyorsabb orvosi segély nem érkezik, a sebesültet *négy órán belül iszonyú kínok közt megölik*. Már pedig a lövészárookban köztudomás szerint a legritkább esetben lehet azonnali orvosi kezeléstről gondoskodni. Ha tehát a szilánkok okozta sebeket azonnal ki nem égetik, vagy a megsebesült kart vagy lábat rögtön le nem vágják, a sebesült föltétlenül belehal a sebbe, mivel savaink mérgének ellenmégét még nem fedezték fel”. (Cleveland Automatic Machine Cpy, U. S., 1915 május 6.)¹

Ezekről az emberekről ugyebár nem túlságosan merész feltevés, hogy egész életfilozófiájuk és az üzleti hasznot minden fölé helyező moráljuk szellemében a világháborút is kívánatosnak tartották, mihelyt kiszámították, hogy abból mindennemű üzleti érdekeikre, spekulációikra és vállalataikra valóságos aranyeső fog hullani, amely megkétszerezi vagyonukat és hatalmi befolyásukat?

S ha ugyanakkor a mód, az eszköz sem hiányzott hozzá, hogy álmaikat megvalósítsák s Európa nemzeteinek gazdasági és politikai érdekellentéteit — amelyekben természetsszerűleg soha sincs hiány — a végső feszültségig fokozzák egészen a robbanásig és világkatasztrófáig: alig kételkedhetünk benne, hogy kapva kaptak is az alkalmon: a legnagyobb szerűbb konjunktúrán, amellyel valaha találkozhattak. S akkor Rathenau fent idézett szavát: „300 ember, ki egymást nagyon jól ismeri, uralkodik Európa gazdasági életén”, oda-bővíthetjük, hogy 300 ember, ki egymást nagyon jól ismeri, uralkodik Európa sorsán: a béke és világháború kérdésében is. Legalább is abban az értelemben, hogy a mindig könnyen felidézhető casus belli-k

¹ Lásd *Eberlénél: Schönerer Zukunft*, 19. 214. s köv.

és a katasztrófák kitörését óriási gazdasági, politikai és sajtóbeli hatalmukkal nemcsak nem akadályozták meg, hanem bizonyos jelentékenyen és bizonyos tervszerűséggel elő is segítették.

A *Berliner Lokalanzeiger* közölte egy munkatársának beszélgetését Jules Cambon, berlini francia követtel 1914 augusztus 4-én. E közlemény bejárta a lapokat is. „Cambon úr dolgozószobájának ablakánál álltunk — írja a tudósító. — A követség előszobája tele volt sápadt arcú emberekkel, akik az útlevelükre vártak. Lent az Unter der Linden-strassén beláthatatlan tömeg hullámozott, ittasnak látszó férfiak és nők nyüzsgő serege, akik mindannyian a Wacht am Rhein-t énekelték s kitörő enthuziasmussal folyton éltették a császárt és a hazát. Cambon úr szomorú és mélézó volt. „Ime, uram — így szólt —, ez hát a mi fáradalmaink eredménye. Hiába akartuk minden áron biztosítani a békét. Látja itt uram ezeket a tömegeket? Ezek teszik a háborút elkerülhetetlenné: Ezek a tömegek itt Berlinben s odatúl Párisban és Szentpétervárott. Nincs kormányhatalom a világon, amely ennek az áradatnak ellen tudna állni. S az egész, azt, hogy minden fáradságunk kárbaveszett, ama lelkiismeretlen sajtó dúló munkájának köszönhetjük, mely ma az összes országokban uralkodik.”¹ Szomorú bizonyság a mondottak mellett.

S ezen a ponton igazolódik be újra első közleményünknek ama tétele, hogy a jelen világháború borzalmaiért a modern kultúra elkereszténytelenedése a felelős; nemcsak általában, amennyiben ez a háború természetes szülöttje, velejárója, eredménye ennek a lelki kultúrjavakban annyira szegény kornak, hanem annyiban is, amennyiben ez a kultúra ma legigazabb és legsorsdöntőbb intézőiben végleg megszűnt keresztény kultúrvilág lenni s a keresztényellenes mammonvilág korlátlan hatalmi szférája alá került.

A jobb jövő és maradandó béke épületének meg-

¹ Neue Freie Presse, 1914 dec. 24. Abendblatt.

építését csak azoktól várhatjuk tehát, akik vissza tudják állítani a legmagasabb emberi vívmány: a keresztény kultúra uralmát a közéletben. Akik a sajtódemagógia helyébe tiszta sajtót, a bankérdekek uralma helyébe az igazi népjólét kultuszát, a Mammon korlátlan hatalma helyébe a keresztény népek erőteljes gazdasági és kulturális fejlődését, önállóságát, megizmosodását tudják emelni. Aki nem ezen az alapon akarja a jövő jólétét megalapozni, azt eleve mint a rossz rendszer folytatóját és pártolóját s mint a háború okai-ként lelepleződött erkölcsi bajok palástolóját kell gyanúba fognunk.

A legszomorúbb a helyzetben az, hogy a modern mammonvilág a sajtója révén ezt a palástoló munkát teljes eredménnyel végzi s minthogy a keresztény népek nem a saját sajtójuk köré tömörülnek, a világháború kolosszális, mindent lávával s hamuval elborító vészförgetege is el fog mulni anélkül, hogy a közönség az igazi tettesnek nyomára jutna s az elkeseredés elemi erejével rázná le magáról a világgyújtogató zsidó bankokrácia és sajtó rabláncait. Az ellenség a mai katasztrófák tüzének lángjánál fogja megépíteni ellenünk új máglyáit és előkészíteni új, még az eddieknél is borzalmasabb katasztrófákat.

Különbség a külföldi és hazai szabadkőművesség között.

A svájci Neuenburghan székelő szabadkőműves világügynökség (Freimaurerische Weltgeschäftsstelle) a szabadkőművesség lényegéről és feladatairól emlékiratot dolgozott ki s azt a világ összes szabadkőműves társulatainak megküldte. Célja volt vele: a világ különböző szabadkőműves „hatalmasságai” közt az egyetértést és testvériséget fejleszteni. Ez emlékiratból csak egy részletet emelünk ki, amelyből megtetszik, hogy a magyar szabadkőművesség a maga fanatikus vallásgyűlöletével és pánjudaizmusával mennyire elszigetelten áll a szabadkőműves alakulatok többsége között.

Az emlékirat ugyanis először is megállapítja, hogy a francia Nagyoriens nem ismerhető el szabályszerű nagypáholy gyanánt, mert 1877-ben felállított alkotmányában megszüntette a tagokra nézve a kötelességet, hogy Istenben higgyenek. Ugyanezen okból azonban a svájci Alpina-nagypáholy és a magyarországi Szimbolikus Nagypáholy sem ismerhetők el, mivel a francia Nagyoriens-nal baráti viszonyt folytatnak. A magyarországi Szimbolikus Nagypáholy azonkívül azon okból sem foglalhat helyet a szabályszerű szabadkőműves nagypáholyok sorában, mert a bibliát nem tekinti többé szabadkőműves szimbolumnak.

Hogy a szabadkőműves világszövetség, bár éppen nem áll sehol keresztény alapon, külföldön mégis kevés kivétellel mennyire ragaszkodik a vallásnak legalább főbb alapelveihez, annak érdekes jele az amerikai szabadkőművesség alaszabályainak néhány pontja, melyet az említett emlékirat is idéz. Ilyenek a következők: „19. Minden szabadkőműves köteles Istenben, a világok mindenható építőmesterében hinni. 20. Minden szabadkőműves köteles hinni a feltámadásban és jövődő életben. 21. A bibliának, mint elengedhetetlen szimbolumnak, ott kell lenni minden páholyban.”

Mi a szabadkőművességet minden formájában veszedelmes, a nemzetekre káros, igazságtalan s keresztényellenes alakulatnak tartjuk. Főleg keresztény szempontból ki kell emelnünk, hogy a német, angol és amerikai szabadkőművességnek vallásos elemei sem szüntetik meg annak a kereszténységgel ellenkező jellegét. Mert hiszen a felsorolt „kötelező” hittételek voltaképp csak ama deizmus dogmái, amely tudvalévóleg néhány természetes vallási alapelv elismerésére szorítkozik s a kinyilatkoztatott hittételek egész rendszerét visszautasítja. Mindazonáltal jellemző, hogy még ez a deista, tehát keresztényellenes és hitköznyös álláspont sem hajlandó azonosítani magát azzal a féktelenül csapongó, értelmetlen és műveletlenségre valló ateizmussal, az Isten és túlvilághit ama levigyor-

gásával, amely a francia-olasz szabadkőművességet jellemzi s amelyet a magyarországi „testvérek” oly híven utánoznak, legföljebb némi ázsiai ízlésű színezettel tarkítva azt.

Koronázás és katolicizmus.

Koronázásra készül a nemzet, csaknem 50 év óta ismét először. Előkerülnek a koronázás ősi jelvényei és szertartásai, lázasan folynak az előkészületek a budai ünnepségekre s történészek és közjogászok magyaráztatják az egyes aktusok jelentőségét, amelyekből a koronázás részletei állnak. Neves közjogászunk, Kmety Károly, csak a napokban felelt meg egy első pillanatra fogósnak látszó kérdésre: vajjon koronáz-e, avagy csak koronáztat az országgyűlés? Nagyon helyesen úgy döntve el a kérdést, hogy a koronázás az *országgyűlés mint a nemzet és az Egyház szerve* által történik.

A hercegprimás, mint az ország egyik legfőbb közjogi méltósága, mint az országgyűlésnek első tagja s egyben a katolikus Egyház első főpapja teszi rá Szent István koronáját az új király fejére. A nádor vagy nádorhelyettes csak segédkezik ebben az aktusban, de még ez a szerepe is csak újabb; I. József ideje óta való. Azelőtt a nádor csak *vitte* a koronázásra a koronát, vagy pedig a szokásos kérdések intézésében szerepelt: a voltaképpeni koronázó ősidőktől fogva az esztergomi érsek s a koronázás egy legszigorúbb értelemben vett egyházi funkció: egy a szentmisébe szervesen beillesztett szentelmény (sacramentale), amely szent cselekmény azonban egyúttal mint az országgyűlésnek egy része szerepel.

Mindenki természetesnek találja, hogy miután a király katolikus (s a Pragmatica Sanctio értelmében a magyar király más, mint katolikus, nem is lehet), a koronázás is csak katolikus egyházi szertartás keretében folyhat le. Egy pillanatra tehát a „felekezetenküli” állam is visszatér a katolicizmusnak mint ré-

gente államvallásnak álláspontjára. S valamikép az idők örvendetes jelének tekinthető, hogy kisebb jelentőségű békezavaró kísérletektől eltekintve, ma senki sem is ütközik meg azon, hogy ez így van s így kell lennie. A koronázás, a legfőbb világi tekintély átszármaztatása, sokkal szentebb, komolyabb valami, hogys em azt vallásos, Istenhez kapcsolódó jellegétől megfosztani bárki komolyan akarhatná. És ha már vallásos szertartás a koronázás, megint nagyon világos, hogy csak katolikus lehet. *Szent István koronája* türelmesen nézte az ország vallási egységének megbomlását a XVI-ik, az állam keresztény jellegének eltörlését a XIX. században, de ő maga nem lett felekezetlen, *nem tagadta meg eredetét és kilencszázéves multját soha.*

S ezért a koronázás általános nemzeti öröméhez joggal járul hozzá az ország többségének, a magyar katolicizmusnak külön öröme is, amely az országgyűlés kereteibe beillesztett misében, a nemzeti és egyházi gondolat egységét ismét kifejezésre juttató koronázásban ismét felemelő és biztató szimbolumot lát. Felemelőt: mert a XVI. század óta meg nem szűnő lenyomatás és örökös lejjebbszállás szomorú folyamatában egyszer mégis diadalra jut a nemzet régi vallási egységének gondolata; és biztatót: mert remélheti, hogy a tőle elfordultak lelkében talán ez alkalommal mégis felébred a jobb belátás és a vágy, bár maradtunk volna vallásilag egyek mindnyájan s ne sikerült volna egyes bírvágyó nagyoknak és az egyházi fegyelmet megúnt hittagadó oltárszolgáknak a mi nemzetünk testét vallásilag is egy féltucat, egymással örökké versengő s torzsalkodó darabra szakítaniok, ami által nemcsak a nemzetfenntartó keresztény kultúra fejlődése megnehezült, de a nemzet teljes és bensőséges összetartása is súlyosan meglazult.

Napjaink keresztényellenes szellemi irányzatai bezzeg nem szoríthatnák le ma a keresztény gondolatot oly könnyen, ha a keresztény magyarság ma is

egy volna; szellemileg és vallásilag a nemzetközi és vallástalan destrukció ülne fölöttünk annyi diadalt, ha nem hivatkozhatnánk boldogan arra, hogy neki a katolicizmus, mint legkomolyabb keresztény irány elleni harcában a keresztény felekezetek egyike-másika a legodaadóbb szövetségese. (A *Világban* pl. csak nemrégiben is azt írta egy protestáns lelkész, hogy ő a szabadkőművességben látja a kereszténység legigazibb megtestesülését s az álkereszténység, értsd: a katolicizmus letörésének legjobb eszközét. Képzeltetjük, hogy ennek az elvakultságnak mennyire megörülhetett a 98%-ában a zsidó és keresztényellenes szabadkőművesség!)

Hazájuk jövőjéért aggódó honfiak, katolikusok és protestánsok egyaránt gyakran hangoztatják, hogy a keresztény magyarság közös ellenségeivel szemben az összes keresztényeknek és keresztényeknek közös munkába kellene tömörülniök. Mi is lelkesen valljuk ezt az elvet. De amíg kereszténység alatt, sajnos, igen sokan a keresztényellenes táborral való összejátszást értik, addig mi az összkereszténység alatt csak a minél teljesebb visszatérést érthetjük az ősi, az igazán egységes, az egyetemes, azaz „katolikus” kereszténységhez, mely visszatérésnek vágyát semmi sem kelti fel s élteti jobban, mint az ősi katolikus koronázási aktus, mely oly szépen s oly jellegzetesen fűzi egybe a katolikus istentiszteletet a magyar országgyűlés és nemzet legjelentősebb ünnepével.

Megvolt a stockholmi világmentés.

Hazajöttek a vezérek: Bokányi, Buchinger, s a többi „magyar” „kiküldöttek”, akik t. i. önmagukat küldték ki, egyébként pedig minden megbízatás nélkül képviselték Stockholmban Magyarországot. Hazajöttek, természetesen, s mint előrelátható volt, minden eredmény nélkül. Hacsak titkos eredményeket nem értek el a stockholmi konspirációban, amelyekről azon-

ban jobbnak látják egyelőre nem tájékoztatni a közvéleményt. A nemzetközi forradalom szocialistái — erre mérget vehetünk — a nemzetközi forradalom előkészítését tárgyalhatták csak. Persze a „béke” örve alatt. Hiszen itthon sem tesznek egyebet. Tessék csak olvasni írásaikat, meghallgatni beszédeiket. A béke és népboldogítás szavaival áradoznak napestig és harcot, gyűlöletet, szenvedélyt szítanak szakadatlanul. Nevetni való feltevés is az, hogy majd ezek a véres-szájú veresingesek hozzák meg a világnak azt, amit a legszűkebb környezetüknek sem tudnak meghagyni: a békét!

Nagyon nagy mulasztást követett el állam és társadalom, amikor a nemzetközi forradalomnak ezt a szemérmetlen szervezkedését nem akarta észrevenni s szabad konduktust engedélyezett a béke jelszavával kereskedő s újabb háborúkat szervező forradalmároknak. Az utólagos tiltakozás nem sokat használt. Akkorig a Kunfi-Kohn és Garami-Grün-féle hontalanok már el is szavalták ország-világ csúfjára nemzetgyalázó ajánlataikat. Eszerint necsak adjunk vissza mindent, amit keservesen (s bezzeg nem a Jakabok vére árán) szereztünk, hanem még mi kérjünk bocsánatot Szerbiától, sőt adjunk a Narodna Odbrana-féle szabadkőműves orgyilkosoknak szabad utat a tengerhez is és folytassunk olyan kereskedelmi politikát, hogy a szerb irredentistáknak ne „kelljen” ismét megszakítani „az államok jó viszonyát”. Mert, jól értsük meg, nem a szerb trónörökösgyilkolás volt az oka a háború kitörésének, sem a nemzetközi, többnyire zsidó nagybankok nem felelősek azért, hogy a háború szinte az egész világra kiterjedt, hanem: „a cárizmus Oroszországban, a feudális, nacionalista oligarkia Magyarországon”, s a „junkerek uralma” Poroszországban: ez volt az oka a háborúnak. „A dicsőséges orosz forradalom megszüntette egyikét a háborús okoknak” — hangzik a hatásos finálé s az ötig olvasni tudó embereknek finom következtető képességére bizatik annak eltalálása,

hogy akkor már a többi „háborús okokat” is jó volna hasonló módon elintézni, azaz a többi államokban is tanácsos és kívánatos volna egy kis „dicsőséges forradalmat” rendezni. Pl. Magyarországon is. Ahogy ezt a vezérek már régen akarják, csak eddig nem merték ily egyenesen kimondani.

S az ilyen époly naiv, mint a hazaárulásig perfid bölcsekedéseket nemcsak büntetlenül szavalhatták el a vezérek — ennél tízszerre kisebb vétségekért százakat húzatott fel a fákra a hadvezetőség —, s nemcsak lenyomhatták a hazai lapokban is, hanem a velük fajis és érkrokonságban álló sajtó kegyelméből a hazafias magyarságnak mindezt szótlanul le is kellett nyelni. El kellett viselnünk, hogy *Az Est* s a többi radikális zsidópárti lap heteken át mint megváltó messiásokat ünnepelhette ezeket a békepálmával forradalmat magasztaló uszítókat. Mi több, az ízig-vérig korrumpált sajtó hatalma nyilatkozott meg abban is, hogy még magukat katolikusoknak nevező, sőt e téren bizonyos egyeduralmat őrző orgánuk is oly halálos komolyan vették a stockholmi nemzetárulást, melynek voltaképpen rugóival, úgy látszik, pillanatig sem voltak tisztában s Népszava-stílusban rontottak neki a Magyar Gazdaszövetségnek, melynek közgyűlésén egyedül akadt bátor és meglátó férfiú, aki megbotránkozásának nyíltan kifejezést mert adni a nemzetsértő garázdálkodással szemben.

Mindez újból megerősíti bennünk a meggyőződést, hogy a mai sajtó annyira mindennél hatásosabb romboló és félrevezető munkát végez, hogy vele szemben még saját párthíveinknek tisztánlátása is biztosítatlan, azoké is, akik a felvilágosítás végzésére volnának hivatva. Nem is szűnik meg közéletünk a demagógia s a forradalmat magasztaló nemzetárulás irányában továbbsüllyedni, míg a világot ámitó üzersajtó helyébe nem lép egy minden ízében magyar és keresztény s vezetőinek értelmi fajsúlyát tekintve is erős és önálló sajtó.

Róma vagy Stockholm?

Ki közvetíti a békét? Stockholm megbukott, amit hiszen minden okos ember előre tudott. Csak arra volt jó, hogy az összes nemzetek izraelita sajtója nagyzolási hóbortjának szerezzen némi kielégülést és a szocialista világbolondítást egy kis régóhajtott tekintélyhez és népszerűséghez segítse.

Most a pápa indít békemozgalmat. Lehet, hogy nem lesz sokkal több sikere, de mindenesetre ezerszer több ebben a lépésben a komolyság és az erkölcsi fölény, mint a stockholmi bohózatban. Ez fáj a *Választott Nép Szavá*-nak nagyon. (Mert ez volna a helyes címe a magyar „néppel” semmiféle szellemi rokonságban nem álló ú. n. „Népszavának”.) Megpróbálja megtépázni a pápa erkölcsi dicsőségét, de úgy jár, mint a zsákban ugráló gyerekek: minden ugrására felborul. Valósággal nevetségesse válik, akkorákat hazudik.

Azt mondja pl.: „A proletárság mozdult meg először szerte e világban a béke érdekében”. (Pöre, cigány hazugság. Mert nem a proletárság, hanem régesrégén előtte a pápa volt az első békemozgató.) „Az Egyház semmit sem tett a háború megakadályozására és tűrte, hogy a béke keresztre feszítették.” (Még nagyobb hazugság. Az Egyház *mindent* megtett a béke érdekében, amit tehetett, mindjárt legelejétől kezdve, csak éppen forradalmat nem csinált s nem is csinálhatott: de persze, *nem bírta megakadályozni a szabadkőműves-ség, a bankok és a zsidó sajtó aknamunkáját.*) „A katolikus Egyház e nagy vétkét teszi jóvá, ha csakugyan komoly akciót kezd a béke megteremtésére.” (A hazugságok csimborasszója: „Nagy vétké” a háborúban egészen más valakiknek volt: azoknak, akiket a *Népszava mindig* védett és támogatott, amint viszont ezek csak a minap is 10.000 koronát áldoztak a szocialista eszmetérjesztésre!) „Változzon minden templomi szószék a béke szószékévé” — adja a jó tanácsot Krausz Náthán vagy Grün Izor, vagy aki ezt a cikket írta. Köszönjük a jó tanácsot: nem volt rá semmi szükség.

A templomi szószékek a háború első napjától kezdve imádságra buzdítottak a békéért, ha egyidejűleg a hazafias köteleességteljesítést is hangsúlyozniok kellett. Tegyen inkább szent fogadást a t. héber sajtó, főleg a keresztény hitet még mindig úton-útfélen ócsárló és gúnyoló elvtársi lap, hogy ezentúl ő is a *béke szolgájává szegődik* s nem fogja idehaza a gyűlölködés, osztályharc, vallásgúnyolás és forradalom harci csóváit hajigálni békés polgárok közé.

De a t. héber sajtójának nem ez a természetrajza. Ő szereti a maga bűneit másoknak vetni szemére, mint az egyszeri hándlé, aki egy nyúlborkereskedő kartársával összeveszvé, dühében végül csak ezt tudta neki szemére vágni: „Te! Te! Te — zsidó!” Tessék nemcsak másnak adni jó béketanácsot, hanem elől is menni a jó példával és — letenni a fegyvert! De hogy a Jakabok mennyire nem akarják az itthoni békét s mennyire tombol bennük a népeket félrevezetni akaró vallásgyűlölet, olvassuk csak — kommentár nélkül — a következő elvetemült szavakat:

„A pápa — úgymond — egy kissé hosszú ideig gondolkodott, amíg úgy találta, hogy Krisztus földi helytartójának illenék szavát fölemelnie a béke mellett... A katolicizmus ugyan maga sem egészen ártatlan a világ véröntésének nagy bűnében. A katolikus papság minden országban megáldotta a hadbainduló katonák fegyverét. (Csak a katolikus?) A templomi szószékek mindenütt a népek gyűlölködésének sovánisza tribünjeivé változtak. (!) Az Egyház soha semmit nem tett azért, hogy a türelem, a szeretet politikáját vigye bele az emberek és a nemzetek érintkezésébe, hanem mindenütt a dogmatizmus és a türelmetlenség fanatikusa volt... Tett-e valaha valamit az Egyház békeidőben a várontás szelleme ellen? ... Nem, az Egyház nem volt egy pillanatig se ellenzéke annak a modern kapitalista kultúrának (!), amelynek szentháromsága (!) békében az akasztófa, a guillotine és a villamos kivégzőszék volt és amelynek szentháromsága a háborúban a puska, az ágyú és a gépfegyver.

Az Egyház, amely mindent elkövetett, hogy tudatlanságban és szolgálai alázatosságban tartsa a tömegeket (!), amely papjainak, kolostorainak nagy hatalmával mindig azon volt, hogy a nép túrjon és ne akarja soha a maga kezébe venni a sorsa intézését (!), bizony hozzá tartozik azoknak a bűnösöknek a csoportjához, amiket a vádlottak padjára kell ültetni *a háborúlehetőség megteremtésének bűnéért (!)*. De legyünk keresztényebbek a katolikus Egyháznál és jelentsük ki, hogy el akarunk felejteni mindent és örömünk telik *a megtérő bűnösben...*

Az ember csak azt szeretné kérdezni ilyen cikkek olvasásakor, hogy Magyarországon végleg megszűnt-e a királyi ügyészség intézménye? Avagy a vallás elleni izgatást tiltó büntetőtörvények helyeztetek-e végleg hatályon kívül? Mi a vallásfelekezeti elleni izgatás, ha ez a galád nyelvöltögetés nem az?

Megalakul az Országos Radikális Párt.

Tehát nem volt elég az eddigi százféle szervezkedés. Nem volt elég a demokratapárt, a szociáldemokrata szervezetek, a szabadkőműves páholyok, a társadalomtudományhoz és Galileihez címzett felforgató körök, amelyek máris kivétel nélkül a pánszemita uralomra törekvő zsidóság harcos szervezetei, most még külön radikális párt is kell az országnak, hogy boldoguljon. Így akarják Jászi Oszkár, Szende Pál s a többi radikális nemzetosztók. A hadseregszállítók lapjában közölt felhívásuk szerint: „a magyarországi reakció tábora egy utolsó ádáz rohamra készül, hogy a felekezeti és a nemzetiségi gyűlölködés mérgezett demagógiájával néprontó uralmát a dolgozó Magyarország kárára megtartsa”. Ezért kell ateista, köztársasági és pánszemita radikális párt, amelynek programja „Magyarország erkölcsi regenerálása (!) követelésében foglalható össze”.

Ezek az, úgy látszik, soha le nem vitézlő bombasz-

tikus mondások vannak hivatva az igazi programot leplezni, melynek lényegét radikáliséknak eddigi működése értelmében a következőkben sejthetjük: szabad út a judaizmus könyörtelen egyeduralmára iparban, kereskedelemben, közéletben, a közerkölcsiség és mindennemű magasabb lelki kultúra végleges leperzselése, minden keresztény életnyilvánulás lehengerlése, a hitvallásos nevelés elsöprése, a nemzetiségi tömegszenvédek felhasználása a magyarság letörésére, a katolikus vagyon elrablása, a mezőgazdasági, ipari és lateiner-proletariátus elkeseredésének az izraelita izgatók és népvezérek szekerébe való befogása, a forradalom megszervezése s a forradalmi szervezetek kézben tartása, ezek segítségével alkalmas időpontban a köztársasági zászló kitűzése s a keresztény királyság megszüntetése. Ez mind lényeges kelléke az ország „erkölcsi regenerálásának”.

Az új párt működésének szellemére rendkívül jellemző az a cinikus nagyképűség, amellyel radikálisék a „felekezeti és nemzetiségi gyűlölködés mérgezett demagógiáját” s a reakció „ádáz rohamát” adják újabb szervezkedésük okául. Tehát nem ők a provokálók; ők csak a provokáltak. Hogy hol készül „a felekezeti reakció” utolsó ádáz rohamokra, hogy hol fejti ki ma a felekezeti és nemzetiségi „gyűlölködés” mérgezett demagógiája néprontó uralmát ma, amikor a keresztények segítségével is egy Vázsonyi Vilmos lendült bele a miniszteri székbe, ezt csak azok tudnák megmondani, akik mindenre találnak kádenciát s akiknél bevett szokás, hogy az üzlet kedvéért a fehéret is feketének nevezik.

„Prius tolerari, dein dominari”, ez az elv érvényesül a pánjudaizmus ez újabb térfoglalásán. Tanulságos és kiábrándító jeléül annak, hogy bizonyos fajt és bizonyos elemeket nem lehet a folytonos engedelmények udvarias szaporításával megbékéltetni. Először megtűretést követelnek, azután részvételt az uralomban, de meg nem állnak az egyeduralom elérése és

a mások leigázása előtt. Minden engedménnyel csak újabb öklelő támadásra nő meg a szarvuk. Ezt érténék már meg egyszer azok, akik azt hiszik, azzal lehet kivenni a boa constrictorok méregfogait, ha dédelgetjük, melengetjük s egyre magasabbra hagyjuk kapaszkodni őket. A folytonos lapulás, a sarokbahúzóds az a reménnyel, hogy ha folyton engedünk, majd akkor talán nekünk is juttatnak egy-két helyet az uborkafán, ahol azután „száraz ágon, csüggeteg ajakkal” még elülhetünk néhány esztendeig — ez a képzelhető legrosszabb, de, sajnos, nálunk keresztényeknél felette divatos politika.

A *Világ*-ból hadd idézzünk még néhány idevágó sort. Vasárnap délelőtt a központi demokrata kör nevében dr. Leitner Adolf üdvözölte az új igazságügy-minisztert. Emez válaszában kifejtette, hogy „kinevezését nem a maga megtiszteltetésének, a maga karrierje emelkedésének tekinti, hanem a demokrácia elismerésének, mert aznap, amikor a király kezébe az esküt letette, széles Magyarországon sok polgári családban, sok szatócsüzletben és munkáscsaládban az anya megsimogatta serdülő gyermekeit, mondván: *„íme, megnyílt előttetek is a miniszteri palota”*”.

Azt hisszük, a hangsúly itt nem annyira a „munkáscsaládokon”, mint inkább a „szatócsüzleteken” van. De e nyilatkozatban legalább leplezetlen alakban kapjuk a demokrácia velejét. Ez legalább világos beszéd. Az új radikális párt voltaképp ugyanezt akarja, de homályos sallangok mögé bújtatja, mit akar. A szatócsüzletek ivadékait akarja megtenni a volt Magyarország korlátlan s kizárólagos urainak.

S míg a pánjudaizmus ily lázasan szervezkedik, míg egyre szaporítja harcos seregeit, addig a „reakció”-nak nevezett keresztény tábor némán bámul a semmiségbe, egyre veszíti pozícióit s még 70 éves jogsérelmein sem tud segíteni... Ez a mi „ádáz rohamunk”, ahogy Jászi mondja.

Üri tónus.

Kommentár nélkül közlünk néhány mondatot a Népszavából. Pro memoria. Azért, hogy a keresztény magyarság műveltebb részének, amely ezt az ujságot sohasem látja, fogalma legyen arról a hangról, amelyen ezek a néhány évtized óta Galíciából közénk telepedett munkásvezérek a keresztény vallásról, sajtóról s papságról írni szoktak. A mondott lapról, mely egy agitációs hét eredményeképp 6000-nél több új Népszava-előfizetőről számolt be, s amelyet kenyérmegvonás és felmentésmegvonás fenyegetése mellett erőszakolnak rá a keresztény munkások százaira, megírta az *Alkotmány*, hogy mennyire felhördült, amikor Wekerle miniszterelnök a szocialista kényszerjárulokok hováfordításának ellenőrzését sürgette. A szocialista lap erre nem Wekerlének ront neki, hanem bizonyos élelmességgel megint inkább az *Alkotmányt* s a papságot választja ki támadási célpontul. Ebből a nekitámadásból emeljük ki a következő finomságokat. Ismételjük: kommentár nélkül.

A cikk címe: „Csuhas arcátlanság”. Ezután jön a szöveg: „A papszakácsnék lapja, az „*Alkotmány*”, a hitvitázó jezsuiták fénykorára emlékeztető pokrócstílusban és minden mértéket felülmúló arcátlansággal ront neki a „*Népszavá*”-nak. Az utóbbi időben a finom *Alkotmány* a vidéki csuháslapoknak, a püspöki rezidenciák apró kitarottjainak engedte át a szocializmus ellen való mocskolódást... Erre kapja magát a papok házőrző kuvasza és az ikránkba mar... Maga ez a cím is határtalan perfidia, kiállításbavaló arcátlanság... Ők, a munkásság tömlőctartói, a kizsákmányoló érdek bakterei, akik szent maszlaggal iparkodnak a munkásokat távoltartani... akik a munkásokat mennyei mannával, túlvilági üdvösséggel akarják jóllakatni, mert ez olcsóbb a kapitalistáknak... Ime néhány szemelvény a mérgezett törrel dolgozók fegyvertárából... Szükséges-e vitába szállanunk ezzel a szinte példátlan pimaszsággal?... Szükséges-e mondanunk, hogy a

csuhásoknak a jakabfíllérek fájnak, ... amelyek a munkásság felvilágosítását és gazdasági harcképességét szolgálják, ahelyett, hogy a szent perselybe vándorolnának. A munkások ... hallani sem akarnak a szent népboldogítókról ..."

Majd a befejezés: „Egyébként pedig a karaván halad ... Megküzdöttünk mi dühös fenevadakkal és itt vagyunk épségben, egészségben. Hát tetvek és poloskák tehetnék tönkre a becsületes munkásmozgalmat?"

Ne felejtsük el: akik ma így írnak, azok tíz-tizenöt évvel ezelőtt még a nyelvünket sem értették. A magyar honpolgárjogot és egyenjogúsítást pedig csak a mi liberalizmusunknak köszönhetik. Mennyire megnőhetett a hatalmuk azóta, hogy ma már ők, a jövővények és befogadottak, *ilyen hangon* beszélhetnek rólunk és velünk: az ezredéves magyar kultúra zászlóvivőivel! Igaza volt Széchenyi Istvánnak, amikor azt mondta: Ha egyszer a magyar emancipálja a zsidót, *ki fogja majd emancipálni a magyart?*

A megértés felé.

Minden elfogulatlant bizonynyal örvendetesen érint az a tény, hogy a reformáció négyszázéves jubileuma általában a felekezeti béke minden komolyabb megsértése nélkül látszik lefolyni, ellentétben az 1817-iki jubileummal, amikor az ünneplést meglehetősen nagy mértékben eltorzították az Anyaszentegyház elleni türelmetlen kirohanások.

Kellemetlen és békebontó húrokat csak Baltazár Dezső pengetett nálunk, akinek ez alkalommal is ütnie kellett a katolikusokon s elmondani azt az ő speciális meséjét, hogy Magyarország történetében s jelenjében csak a kálvinisták voltak igaz, értékes hazafiak. Egy csomó ujságcikk is úgy ismertette a reformációt, ahogy azt a katolikusok sérelme nélkül s a történelemnek megfelelően ismertetni sehogysem lehet; mert feltétlenül sértő s amellettel teljes történelmi tájé-

kozatlanság azt állítani, hogy a reformáció valami rabságot, vagy sötétséget, vagy züllöttséget, vagy mit szüntetett meg, vagy hogy Magyarországon a nemzeti szabadságnak a „nyakas kálvinistaság” volt volna az oszlopa s hasonlókát; hiszen ami az utóbbit illeti, Pázmány Péter s II. Rákóczi Ferenc neve egymagában is rácáfol ezekre a tiszamenti népiskolákban fogant történelmi bölcseségekre.

De általában ezektől a nemzedékről-nemzedékre átszarmaztatott üres szólamoktól eltekintve, a reformáció jubileuma elég békésen folyt le. A Baltazár Dezsők disszonáns csatakiáltásai a józanul gondolkodó, finomabb ízlésű protestáns társadalomban visszhang nélkül hangzottak el.

Ami azonban mindenkit őszinte örömmre kelthet, az, hogy még a reunió, az újraegyesülés gondolatával is találkozunk komoly protestáns részen. Rendkívül tanulságos többi közt a protestáns Pastor Hansennek az a 95 tétele, amelyet „Schleswig-Holstein'sches Kirchen- und Schulblatt”-ban (1917. 24, 25) e címen tett közzé: „Streitthesen wieder die Irrnisse und Wirnisse unserer Zeit”. E tételek közül néhány különösebben jellemzőt itt közlünk:

„2. A protestantizmusnak nincs oka jubileumot ülni, hanem ellenkezőleg oka van arra, hogy zsákban és hamuban vezekeljen. 3. Az 1517-ben megkezdődött reformációs mozgalom sok jóra adott okot, de még több rossznak lett okozója, más szóval egy ördögöt kiűzött és helyette hét rosszabbat eresztett be. 4. A reformációt jogosan deformációnak kellene nevezni, mert jóindulatú törekvései is legnagyobbbrészt balul sikerültek. 5. A régi Egyház reformjára akkor szükség volt, de a reformnak ez a módja el volt hibázva. 6. A protestantizmus hasonlít a tékozló fiúhoz az Úr példabeszédében (Luk. 15); a római Egyház hasonló az atya házában megmaradt fiúhoz, aki igaz voltának büszke önérzetével mondja: „Ime, a te fiad, aki mindent eltékozolt”. 12. Az egyetlen ideális hatalom, amely ma Németországban a nép életére befolyással

van; a római Egyház és pedig azért, mert katolikus. 27. A Szentírást a megismerés egyetlen forrásának és szabályának tekinteni egyoldalúság. 28. A helyes hitszabály az Egyház eleven hagyománya, amelynek legfőbb alkatrésze mindenesetre a Szentírás. 36. Az Egyház azoknak külső társasága, akik magukat keresztényeknek nevezik, bár el kell fogadni, hogy az igazi hívők az Egyháznak benső, láthatatlan, eleven magvát képezik. 52. A századok folyamán a lutheri egyházban oly visszaélések és romlott állapotok csúsztak be, amelyek rosszabbak azoknál, amelyek ellen Luther küzdött. 82. Nem igaz, hogy a szentségben részesülők hite adja meg a szentség hatását; ez ugyanannyi volna, mint azt mondani, hogy a kéz, amellyel az adományt elfogadjuk, teremti az adományt. 85. Meg lehet engedni, hogy a gyónás és az egyházi rend szentségek, bár csak másodrendűek."

Bár szolgálná e megvilágosodott gondolkodás terjedése a megértést és egységet a keresztény hittestvérek között! „Hogy egyek legyenek” — ahogy Krisztus óhajtotta az utolsó vacsorán mondott megható imájában!

Negyedik háborús karácsony!

És még mindig tart az örület, foly a vér, sír a jaj s híznak a háborús hiénák. Emberek! A negyedik háborús karácsony sem téríti észre s megbékélésre a gyűlöletet? Ne legyen vége a gyilkolásnak, továbbra is engesztelhetetlenül folyják az öldöklés? Meddig? Meddig? Kultúrátoknak, humanista frázisaitoknak ez a rombadöntője még mindig az egyetlen utolsó szó, melyet egymás kemény fejéhez csaphattok?

Háborús karácsony: mily ellentmondás magában a szóban! Épp olyan, mintha valaki pogány kereszténységről vagy keresztény pogányokról beszélne! S csakugyan: lehetne-e háború, ha keresztényebb volna a világ? Nem azért van-e háború, mert a mai üzleti kor szelleme a kereszténység szelíd kötelékei alól újra emancipálta magát?

Az emberiség igazi kultúráját, igazi békevágát, a nemzetek a kölcsönös megértő becsülését s jólétét műveli, aki a keresztény gondolat erősítésén dolgozik sajtóban, iskolában, zöldasztalnál és szószéken. A világot keresztényebbé kell tennünk, s akkor nem fogja kultúránk vérrel festeni pirosra a karácsonyest havát s nem fogja a bombavető gyűlölet és önzés dörögésébe fojtani az örök béke dalát, az evangéliumi szeretet és testvériség himnuszát!

A nagy sarlatán.

A kliséhamisító Haeckel, 80 éven túli kora mellett sem hagyja abba most már minden komoly embertől elítélt dühös kirohanásait a kereszténység ellen. Ez a fanatikus vallásgyűlölő, aki fölött a tudomány régóta pálcát törött, akinek főművéről *Du Bois-Reymond* azt mondta, hogy „ha regényt akar olvasni, akkor Haeckel Teremtéstörténetét veszi elő”, akinek műveit *Paulsen* „égő szégyenérzettel olvasta” afölött, hogy a német közönségnek ilyen értéktelen fecsegésekkel is lehetett imponálni, s akiről *Chwolson* kimutatta, hogy a fizikának azokat az elemeit sem ismeri, amelyeket minden gimnazistának ismernie kell: vén korára megint kiadott egy művet „*Ewigkeits-Weltkriegsgedanken über Leben und Tod, Religion und Entwicklungslehre*”, amelyben régi módszerével: a nagyhangú, bátor, sőt vakmerő állításaival iparkodik hiszékeny olvasóinak, a „szabadgondolkozóknak” tetszeni.

Nincs egyetlen új érve, nem cáfol meg a kereszténységből egyetlen tételt sem. Annál többet jelent ki csalhatatlan magabizottsággal. A háború szerinte *bebizonyította*, hogy a véletlen a végső oka mindennek. *Bebizonyította*, hogy nincs gondviselés. *Bebizonyította*, hogy az élet csak fizikai fenomén s hogy a keresztény erkölcstan csődöt mondott. (Mintha nem éppen az ellenkezőre vezetne a világháború komoly mérlegelése.) Ez a felületességekbe kapaszkodó nagy-

hangú plakátfilozófia olyan régi, aminő régi az emberi rövidlátás, rosszakarát és istengyűlölet. Szerencsére a hitetlenségnek nagyobbelméjű prókátorai is sírbaszálltak már, mint a nagy jénai világámitó, anélkül, hogy az emberi kultúra legmagasabb fokát jelentő keresztény életfilozófiát gyengítették volna.

Haeckelnél meg épp az a vigasztaló, hogy lármás, erőszakos propagandája még önmagát sem éli túl: legelterjedtebb művét, a „Welträtsel”-t kénytelen volt ő maga értéktelenségnek jelenteni ki; öreg korára pedig néhányszor tudatlan félrevezetetten kívül senki sem gondol rá másképp, mint vagy szánó mosollyal, vagy győztes megvetéssel. Iskolapéldája marad annak, mily tudománytalan s megvetésreméltó utakra vezeti a nagyraszületett elmét a fanatikus vallásgyűlölet.

A gyűlölet mint hivatás.

Azt hinné az ember, a háború negyedik esztendejében mindenki belátta már, hogy a gyűlölet nagyon hasznavehetetlen és rossz dolog az emberi együttélésben. Még azok a hárompontos lapok is, melyek a háború kezdetén ugyancsak lobogtatták a gyűlölet csóváit, ma kenetteljes szóáradatokban szavalják a világbéke és örök testvériség ígét. Hogy azonban ezek a többnyire hangulatkeltésre célzó szép szavak mennyire csak szokványos öntudatnélküliséggel ismételt frázisai a világámitás nagymestereinek, semmi sem árulja el annyira, mint ma is engesztelhetetlen gyűlölettől hajtott rágalmozó s ócsárló hadjáratuk a kereszténység s annak védői ellen.

Különösen az ipari munkásság uszításából hatalmat s politikai érvényesülést kovácsoló szociálista vezetőség érti a kétesértékű művészetet, miként lehessen „a vallás magánügy” elvének hangoztatása mellett örökké a vallást és terjesztőit gyalázni. A nagyrészt zsidó munkásvezetők lobogó kereszténygyűlölete már-már a beszámíthatatlanság s örület határain mozog. Olvasóinktól bocsánatot kell kérnünk, hogy

ennek az Ahasver furioso-stílnak néhány remekét e helyen bemutatjuk. Az ízléstelenség, a szenvedély durvasága, a nép alacsony ösztöneit célzatosan keltegető szemérmertelenség szinte tobzódik a részeg írásokban, melyekből csak azért közöljük a következő szemelvényt, hogy azok is lássák, milyen hangon „műveli” nálunk a népet a szociálizmus, akik egyébként sohasem vennék észre a Conti-utcai szennylapot.

Miután több napon át vezércikkben ócsárolta ezt a dicső nyomtatvány a keresztény-szociális néppártot és kifejezetten a kereszténységet is, így szellemeskedik:

„Megjött a miséről, néném? Tegye le a kendőjét meg az imakönyvét, aztán üljön le a székre. Az ajtót egy kicsit nyitva hagyom, hadd szellőzzék a szoba, mert Juli néném egy kis füstszagot hozott magával: tömjénfüstszagot. A füst jó ott, ahol kell: jó a kolbászon, a sonkán, az oldalason, de nem szeretem a füstszagot az emberen. Utálatos a tömjénfüstszagú pap, mert a templom illatát hurcolja magával, az üzlete szagát (!). Utálatos az a hentes is, aki mindig faggyúszagú. Az embernek nem muszáj olyannak lenni, hogy a mestersége illatát folyton magával hurcolja: legyen ember, legyen nyílt, egyenes, őszinte, szembenéző, amilyen a gépmunkás, a bányász, az arató; szóval legyen szagmentes (!). A tömjén szaga az én lelkembe azokat a máglya-illatokat hozza, amiken protestáns öcsémet sütögették a csuhások. A tömjén szaga az a középkori illat, amelytől tüszköl az én forradalmi lelkem és keresi a legközelebbi lámpavasat ...

Ne ijedjen meg, Juli néném, nem bántom én magát. Hallgasson ide ... Most jövök a faluból, aztán láttam a borovált-képű plébános-potájú embereket, akik nyomorékok valának testileg, de azt hiszem, lelkileg is azok lehettek. Zörgettek a falusi szatócsok, mészárosok és hentesek kapuján, bemásztak az ablakon és ajánlották a „Keresztény Szociálizmust”, mint magyar vallást ...

Komisz, cudar nép ez, Juli néném. Arravaló csak, hogy becsapják azt, aki náluknál is butább.

Olvasta-e már az ujságjukat, azt a pápista zúg-lapot?...

Ennél ostobább tételt még a keresztényszociálisták *iegborjúbblejű pápája* sem állíthatott volna fel...

Azt mondják, hogy én bűnös vagyok, mert szerelem a jókedvet. Ne felejtsek el ezek a papszamarak, hogy maga Jézus Krisztus is bort ivott, mielőtt a papok elvitték volna a Golgotára felfeszíteni. Ki rója ezt fel a Jézus Krisztusnak? Ki az a buta, aki a katolikus papság bűnét abban keresi, hogy tele van a pincéje? Ki az a számár, aki klerikalizmusnak bűnét csak abban találja, hogy a plébános ne hadiasszonyok portájának a kerítését ugrálja át? Ki az a lelki nyavalyás, aki azt nézegeti, hány decit ivott a csanádi püspök és hány deci van abban a magyar Földnélküli Jánosban, aki évtizedek óta várja a makói püspöki birtokok felsosztását, hogy parcellázza a püspök úr, aztán megkapja a választ, hogy a püspök úr a zsidó banknak adta el, ami eladó volt...

No, tisztelt Jézus Krisztus, ha a te erkölcsöd ezt veszik az ajkukra, akkor ne csodálkozzál, ha a hivatalos képviselőidet utálják.

Úgy, úgy, Juli néni, egy kicsit haragudjék maga is. Itt az ideje. Ha bütykös lett a lába a misejárásban, a búcsújárásban, majd megpihentetem én: üljön szépen a székén...

Hej, milyen nevetséges, amikor a csuha azt hiszi magáról, hogy zászló, pedig hiszen nem minden tépett rongy zászló. Különösen az olyan zászló, amit a kerítészőgek téptek meg..."

Ebben a gyűlölettől és ízléstelenségtől duzzadó cikkben annak a magasabb értelmiségnek virágai nyilatkoznak meg, amely miatt most az új választójogi törvényjavaslat a föld népének rovására a legigazságtalanabb módon favorizálja az ipari munkásságot. És csakis ez a lényeges a dologban. Az az ipari munkásság, amely ilyen képtelen izgatást bevesz és elfogad,

Vázsonyi szerint alkalmasabb az ország sorsának intézésére, mint az a becsületes magyar paraszt, aki vérével védte, verejtékével termékenyítette a magyar hazát, de aki az ilyen vezérek jármába ez idő szerint még nem hajlandó befogatni magát.

És még egy lényeges van a dologban. A fenti idézetek után kétségtelennek látszhatik, hogy ha már a sajtószabadság nevében *mindent* le szabad is írni és nyomtatni, az eszementiség és alpáriság olyan ügynökeivel, akik a fentiekhez hasonló írásokkal naponta elárasztják a népet, tisztességes, művelt embernek szolidaritást vallani semmiféle formában nem szabad és nem lehet. És mégis mit látunk? Ezeket a félrészeg útonállókat ma már nemcsak komolyan veszik s tárgyalnak velük, hanem egyenesen politikai hatalomként kezelik, akikre lapok és miniszterek hivatkoznak, akiket fontos, az államéletet irányító tanácskozásokba vonnak be. Ezeknek a morál- és kultúrmentes korcsmavitézeknek döntő szavuk lesz, sőt részben van már Szent István országának sorsa intézésében. Ezeké a jövő Magyarország...

Kié a bűn s a mulasztás ebben, hogy mindez idáig fejlődhetett?

Altábornagy és a keresztény sajtó.

Báró Lukachich altábornagy, ha igaz a cionista lapokban boldogan kommentált híresztelés, vizsgálatot rendelt el, hogy a budapesti kaszárnnyákban a legénységet a keresztény sajtó részvényjegyzésekkel kapcsolatban „nem tévesztették-e meg célzatosan a hadikölcsön szóval”. Ha igaz ez a hír, akkor sincs mit félni a „vizsgálattól”. A „megtévesztés” módszere nem nálunk divik. A nagyon találó és kifejező „sajtóhadikölcsön” szó nem megtévesztés, mint azt a *Világ* talmudistáinak rabulisztikája elhitetni szeretné, hanem igen világos, tömör összefoglalója annak a kétségbevonhatatlan igazságnak, hogy abban a szellemi hádjáratban, amely ma az agresszív zsidóság részéről a

sajtó terén folyik, részünkön szintúgy jogosult és indokolt a *sajtó* hadikölcsönnek is nevezhető sajtórészvényjegyzés, mint ahogy helyénvaló a *nemzeti* hadikölcsön a külellenséggel szemben.

Az árdrágító, az uzsorás, a leánykereskedő, a forradalmár, a vallásgyalázó époly ellensége a közjólétnek, mint a fegyveres ellenség; csak míg emennek fegyver van a kezében; addig amaz a sajtó terén tolja elénk és ellenünk ágyúit és lövészárkait. Fájdalmas a dologban legfőllebb az, hogy a megtevesztések nagymestereinek ezúttal sikerült ravasz prókátorkodásaikba olyan nagyműveltségű keresztény úriembert is belekevernők, aminő Lukachich altábornagy, akinek nevével most boldogan háznak a zsidó lapok a keresztény sajtóügy ellen. Hihetőleg eredménytelenül.

A keresztény magyarság kilépett már az öntudatlan tehetetlenség és kiskorú naivság állapotából s nem hajlandó többé felülni a *Világ*-hoz címzett világámtás megtevesztéseinek, még ha azoknak sikerül is egyszer-egyszer igazi előkelőségeket is félrevezetni.

A háború meghosszabbítói.

Nem szükséges sok politikai messzelátás annak a megállapítására, hogy ma minden elégedetlenségszítás, belső zavarok keltése s főleg a rögtöni, mindenáron való békének észnélkül való sürgetése nemcsak nem rövidíti meg, de egyenesen meghosszabbítja a háborút.

Az entente stratégiailag elvesztette a háborút, de egyben bízik: *a mi belső erőnk megfogyatkozásában, az államrobbantó elemek elhatalmasodásában.* S mennél jobban látja, hogy ez a bizalma valóra válhat, annál követelőbb és szertelenebb lesz az igényeiben s annál tovább csavarhatja az archimédesi csavart. Ha a kárpótlás- és annexió nélküli béke ajánlatait visszautasította, mily alapon és mily áron volna hajlandó egyáltalán tárgyalni a békefeltételekről? S mi volna az a háttár, amelynél követelései megállnának? Milyen biztosítékaft követelhetné nemcsak gazdasági győzelme tel-

jességének, de a mi gazdasági és politikai megsemmisülésünknek is, ha mi egyszerűen kényre-kedvre megadnók magunkat a mindenáron való béke kedvéért? Egyáltalán beláthatatlan.

Csak a teljes megsemmisülés, kiszolgáltatottság, rablánc és kifosztatás — vagy a belső erők fegyelmezett megőrzése: ez a két lehetőség. S aki tudja, hogy az elsőt nem választhatjuk s nem is fogjuk választani soha, sem mi, sem még kevésbé a németek, — és mégis a belső erők gyengítésére tör s ezzel az ellenség harcikedvét és kitartását növeli, az nemcsak hazaáruló, hanem egyszerűen általános szempontból is *vétkes meghosszabbítója a háborúnak*.

Kinek érdeke a háború meghosszabbítása? A nagytőkének. S kikkel hajtja végre ördögi terveit e meghosszabbítás érdekében? A munkásokkal. Rég tudott igazság nyer ezekben a sztrájkmozgalmakban s a szocialista sajtó undorító képmutatásaiban borzalmas, új megvilágítást: a félrevezetett munkástömegek a háborúspárti kapitalizmus szekerét tolják, a farkasokat a bekerített juhok táplálják.

Jakabok itt, Jakabok ott, ami a minden Jakabok közismerten csodálatos összetartása mellett csak annyit jelenthet, hogy a kapitalista Jakabok a népmentő Jakabok által hosszabbítják a háborút vég nélkül. Így több vér fog kifolyni, de több millió is összehalmozódni s ez kell a világszédítő kapitalistaszocialista Jakabok egyérvényű társaságának.

Mesterien osztották fel a szerepeket s mesterileg hajtják a közös tervet végre!

Az ötödik év küszöbén.

Szomorú évfordulót ülünk: beléptünk a világháború ötödik esztendejébe. Embervér, emberi jaj, emberi gonoszság diadalaratásának négy teljes esztendeje után még sehol semmi reménysugár; a nagybeteg Európa sorvadásos, bomladozó teste csak nem mutat semmi akaratot arra, hogy meggyógyuljon.

S a legfájdalmasabb: a háború, a jaj, a pusztulás óceánjának tanulságait még mindig nem vonta le a nagy emberi közösség. Bárgyún hordjuk gyermekeink testét a Moloch tüzes karjába s nem tudjuk, miért, nem tudjuk legalább hát a fácitját megállapítani a szörnyű alkunak. Tanácstalanul nézzük, sőt érezzük véres testünkön a világmészárlást és viláγκkifosztást, és még csak nem is érdeklődünk a hihetetlen történések végső okai, rugói, titkos vezetői és tendenciái iránt. A nemzetközi nagytőke versenyét mint a háború első indító-okát és fő folytatóját senkisé is akarja észrevenni, vagy felelőssé tenni, még kevésbé emelkedik fel egy sokmillió ököl, hogy lesujtsa az emberi történelem legkainabb lelkű orgyilkosaira.

És hasonlóké is nem tör a fejétsenki azon, mikép kellene az államok belső és egymásközötti életét és berendezését újjászervezni úgy, hogy a nemzetközi nagytőke hasonló vérfürdőket ne rendezhessen többé a maga kis tízezerpercentes hasznai kedvéért; hogy ne korrumpálhassa tovább a civilizált világ parlamentjeit a maga háborús céljai érdekében és ne rángathassa az összes civilizált országok millióinak gondolkozását a pénzért mindenre kapható sajtó révén, amely hazudik, izgat, uszít, elhallgat, félrevezet s figyelmeket elterel a mindent irányító nagytőke mindenkorai céljai s parancsai szerint.

Ez a háború nemcsak az emberi gonoszságnak és korlátozottságnak s kultúránk sekély és még mindig kereszténytelen voltának örök tanubizonysága, hanem tanujele annak a hatalomnak is, mellyel ma a hazugság intézményesen kormányozza s maga alá teperi a világot. Maga alá teperi úgy, hogy a megcsalt világ nem is eszmél rá, nem is kíváncsi arra, ki csalta meg vagy megcsalták-e egyáltalán.

Évtized óta nem jellemezte a sajtó piráta-morálját publicista úgy, ahogy azt Kiss Sándor tette a Cél-ban. S amíg magyarjaink színejava meg nem érti, hogy itt világcsalás van, hogy itt önálló vámterület és választói jog, magyar vezényszó és a népek önrendelkezési joga

elsősorban mégis csak uszító eszmékül vannak közénk dobva, hogy eltereljék a figyelmet a világtörténesek voltaképpen irányvonalaitól, amíg nem teremtünk *meglízethetetlen és le nem pénzeltető magyar közvéleményt*, tisztát mint a kristály és ragyogót mint a gyémánt, addig csak nyúzni és bolondítani fognak minket s pergőtüzekbe kergetnek egymás ellen, hogy azalatt konjunktúrákat teremtsenek a világ szélhámosainak, s felperzszelnek egész nemzeteket, hogy végeredményben a nagytőke gazdagodjék.

Valahogy érzi, sejti a végkimerülésig felzaklatott, nyársra húzott embertömeg, hogy nincs valami rendjén. Nem keresi a gyilkost, a gyújtogatót, hanem kész a felgyülemlett mérgét kiönteni mindenkin, akit az eddigi rendért felelőssé tehetni vél. Tízmilliónyi szívben él odakünn a fronton a tehetetlen düh és kétségbeesés és tízmilliónyi szurony szegeződik majdan neki annak, akiben a tömeg a tettest sejteni fogja. *Igaz!* világgyújtogatók, ti alhattok nyugodtan. Titeket nem fog megsebezni az elkeseredettek szuronyainak hegye. Ti akkor is felülmaradtok mint épbőrűek és sérthetetlenek, sőt ti fogtok a tolvajkereső és megtorló mozgalom élére állani s ti fogjátok kalauzolni a tömegeket, hogy hol keressék a gyilkost, kalauzolni — magatokról elfelé!

Szabadkőműves tiszt! becsületszó.

A szabadkőművességhez való hozzátartozás tudvalevőleg katonai vétség és a hadsereg minden tisztjének írásban kellett leadni becsületszavát arra, hogy nem tagja az államveszélyes titkos társulatnak. Ennek ellenére a *Világ* júl. 16-án ismét hivatalos szabadkőművesi gyászjelentést közölt egy „tv”-ről, aki mint cs. és kir. *tüzérhadnagy* halt meg (ó, nem a harctéren, hanem Budapesten).

Az eset ismét tipikusan jellemző. Nem kívánjuk a holtak emlékét bántani s azért nevet sem említünk, de kérdeznünk kell, vajjon szabadkőművesek a tiszt becsületszó cinikus megszegését is magától értetődő-

nek tartják-e? Mert ez esetben a katonatiszti becsületnek eddig általánosan elismert fogalmát meg kell korrigálnunk s a katonatisztek becsületszava ezentúl csak akkor számíthat, ha nem szabadkőművesekről van szó. Hogy különben ennek az államfelforgató, becsülettípró társaságnak a becsületszó szintén csak szembekötősdí, legkevesbbé sem volna meglepő. A jelen esetben azonban van egy másik lehetőség, hogy t. i. a szóbanforgó katonatiszt becsületes ember volt, aki legalább is a tiszti becsületszó kedvéért otthagya az államellenes társaságot, s csak a *Világ*, illetve az Eötvös-páholy hazudta róla, hogy „tv.” és a páholynak „egyik legértékesebb tagja” volt. Senkisé kétli, hogy ez is igen komoly lehetőség, mert hiszen a szabadkőművesség organuma büszkén hangoztatja, hogy az igazi bátrak „a hazugságot is fegyvertárukba iktatják”. Azt azonban a hadsereg s a katonatiszti kardbojt becsülete megkívánná, hogy hivatalosan tiltakozzanak *Világék* cinikus kegyeletsértése ellen, akik nem átallanak katonatiszteket szabadkőműveseknek nevezni s ezzel a nyílt sír szélén szószegőkként bélyegezni meg.

Viharban.

Hogyan hamisítják meg Krisztus tanait a szocialisták?

A szocialisták, helyesebben: az álszocialisták, azaz a szociáldemokraták nagyon jól tudják, hogy a kereszténység legnagyobb akadálya forradalmi tanaik terjedésének s mivel nem remélik, hogy a Krisztus Urunk iránti hódoló tiszteletet egyhamar kiirthatják a hívő nép szívéből, egyet fordítanak a dolgon s azt mondják: nekünk nincs semmi kifogásunk Krisztus ellen; sőt ellenkezőleg, mi éppen Krisztus tanait hirdetjük, Krisztus a miénk s mi vagyunk az ő igazi tanítványai.

Persze, mikor aztán arra kerül a sor, hogy ezt a toronnyi valótlan-ságot igazolják, a legképtelenebb és vakmerőbb csűrés-csavarásra vannak utalva. De hisz se baj ez nekik: a papiros türelmes és a szegény, tanulatlan „elvtársak” még türelmesebbek: mindent be lehet nekik adni, csak vigyázni kell, hogy a valóságot eredeti forrásaiból meg ne ismerjék és azért ei kell tölteni őket gyűlölettel s gyanakvással a templom, szószék s a kereszténység egyéb intézményeivel szemben, ahol az igazságot kissé komolyabban kezelik, mint náluk.

A kommunizmus alatt, de már azelőtt is, hőven olvashattunk a vörös ujságokban hajmeresztőbbnél hajmeresztőbb fejtegetéseket az Úr Jézus forradalmár, szocialista és kommunista voltáról. Már a beállitás is szerfelett gyanús: előbb mindig kijelentik, hogy Jézusról voltaképp nem tudunk semmi biztosat, mert az evangéliumok megbízhatatlan koholmányok s az első keresztények, akik Jézusból Istent „csináltak”, mindmegannyi ámitó gonosztevők, vagy bolondos képzelő-

dők voltak; de aztán mégis az evangéliumot veszik elő s annak egyik-másik szavába kapaszkodva azokból oly messzemenő következtetéseket vonnak le, amelyek sehogysen állnak semmiféle összhangban akár az evangélium egyéb kijelentéseivel, akár a többi történeti kútforrással, amelyből Krisztus Urunkra s az evangéliumra vonatkozó tudnivalóinkat merítenünk kell. Persze, ha mi aztán ezekből az egyéb forrásokból s az evangélium adataiból cáfoljuk az ő önkéntes ki-magyarázásaikat, ők egyszeriben készen vannak a könnyű felelettel: Hja, az evangéliumok mesék, azokból nem lehet érvelni. De ők meg érvelnek belőlük tetszés szerint; persze csak abból a néhány helyből, amelyet kényük-kedvük szerint egy kis ferdítéssel, egy kis toldással, egy kis kifecamítással félre tudnak magyarázni.

Igy azt olvastuk pl. az egyik vörös ujságban, hogy Krisztus Urunk voltaképp nem vallást akart alapítani, mert azt mondta, hogy „nem jöttem lerontani Mózes és a prófétákat”, hanem voltaképp proletárokat jött megszervezni a gazdagok, a burzsujok ellen, forradalmat akart csinálni és kommunista államot szervezni. Azt írta tovább a jeles ujság, hogy Krisztus Urunk gyűlölte a gazdagokat, „le akarta őket törni”, a szegények közt elvtársakat toborzott, azok élén be is vonult diadalmenetben Jeruzsálembe; azonban „uralma csak néhány napig tartott”, mert a „jól megszervezett ellenforradalom letörte hatalmát” s a „megvesztegetett áruló, Júdas közreműködésével s a római impérium segítségével elfojtotta Krisztus jeruzsálemi uralmát”.

Az ember nem tudja, a tudatlanságot s a Krisztusra vonatkozó öskeresztény történelemben való teljes járatlanságot bámulja-e ezekben a mondásokban, vagy a tudatos ferdítést és rosszakaratot. Az evangéliumokban épúgy, mint az első keresztény századok történeti maradványaiban a legcsekélyebb alap sincs ezekre a vakmerő mesefüzésekre. Az evangélium minden oldala, éppen a szocialistáktól is többször idézett „hegyi beszéd” is, tele van annak jeleivel, hogy Krisz-

tus Urunk igenis mindenekelőtt *lelki* birodalmat akart alapítani, mely „nem e világból való”. Igaz, hogy nem jött „lerontani Mózes s a prófétákat”, nem jött rombolni, hanem építeni, tökéletesíteni, de mindenekelőtt *vallási és erkölcsi téren*; igenis új vallást akart alapítani, helyesebben: a régi mózesi vallást betetőzni, a próféták által hirdetett messiás-országot, a megváltás országát létesíteni. De ezerszeresen hangoztatta, hogy ez az ország nem külsőségekből, nem anyagi, gazdasági vagy politikai átalakulásokból fog állni, hanem lelki újjászületésből s tanítványait korholja, mikor azok még mindig valami földi messiás-országról álmodznak.

Nem igaz az sem, hogy Krisztus Urunk a szegényeket ingerelte a gazdagok ellen; ellenkezőleg — máskor éppen a szocialisták vetik ezt Krisztusnak szemére — a szegényeket *béketűrésre* s a szegénység szeretetére inti és állandóan azt hirdeti, hogy ne az legyen főgondunk, mit együnk, hogyan ruházkodjunk, hanem hogy Istenben higgyünk s a lelkünket gazdagítsuk oly kincsekkel, melyeket a rozsdá és a moly meg nem emésztenek, sem a tolvajok el nem lophatnak. „Boldogok a lelki szegények” — mondja Jézus, —, azaz boldogok, akik lelküket nem kötik a földi vagyonhoz; hogyan képzelhető el, hogy aki így beszélt, ugyanakkor a gazdagok kifosztására, tehát erőszakos vagyonszerzésre izgatott volna?

Jézus az önkéntes szegénységet igenis ajánlotta, de viszont ezt sem parancsolta senkinek kötelező módon. Az említett vörös ujság ilyeneket hord össze: „Máté XIX. 21. szerint Krisztus egy fiútól, aki táborához (?) kívánt csatlakozni, azt követeli (?): Adj mindent, amit csak bírsz, a szegényeknek, s csak úgy jöhetsz és követhetsz engem”. Ez tisztára hamisítás. Mert éppen az idézett helyen az ifjú előbb ezt kérdi Jézustól: „mi jót cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem?” Nem: hogy Jézus „táborához csatlakozhassék”. Mire Jézus azzal felelt: „Ha be akarsz menni az életre, *tartsd meg a parancsokat*”. S el is sorolja

neki: „Ne ölj, ne törj házasságot, ne lopj (íme: a magántulajdon!), hamis tanúságot ne szólj, alyádat és anyádat tiszteld és szeresd felebarátodat, mint ten-magadat” (19, 16—19). Tehát az *üdvösségre* ennyi *elég*. A vagyon odaadásáról itt még szó sincs. Csak mikor az ifjú azt kérdi, hogy mit tehetne még ezen *felül* is, mondja Jézus: „Ha *tökéletes* akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon és oszd el a szegényeknek és kincsed leszen mennyekben”. Tehát csak a *tökéletességre*, a kötelesnél nagyobb, teljesebb lelki életre szükséges a földi vagyon teljes elhagyása. Erre azonban senki sem *köteles* Jézus szerint, mert az üdvözülésre *ele-gendő* a tizparancsolat megtartása. A kommunista célokra idézgetett részletből tehát *éppen az ellenke-zője* világlik ki annak, amit a vörös tollforgató belőle kihozni szeretne. Micsoda vakmerőség kell azonban ahhoz, hogy valaki ily szemérmetlenül elcsavarja a kézenfekvő igazságot s Krisztus Urunk imádandó sze-mélyét a rablás, a jogfosztás és felforgatás apostola-ként állítja a tudatlan olvasó elé!

Krisztus Urunk szerint igenis „*nehezebb*” a gaz-dagnak bemenni a mennyek országába, mint a tevé-nek átmenni a tű fokán („tű fokának” nevezték az ostrom alatt álló erődítmények apró szükségajtait, melyeken a tevé csak úgy mehetett át, ha előbb lerak-ták róla a terheket és a tevé maga térdre ereszke-dett). Nehezebb, mert a gazdagság sok kísértéssel jár, de nem *lehetetlen*. Mert ha a gazdag „*lelkileg sze-gény*”, azaz ha nem ragaszkodik a földi javakhoz, ha jóra használja fel vagyonát, igenis üdvözülhet, amint az evangélium is megdicséri a „gazdag” Arimatheai Józsefet, pedig egy szóval sem mondja, hogy előbb elosztotta volna vagyonát a szegények között.

Hánytorgatják a szocialisták az Apostolok Csele-kedeteiben említett esetet is, amikor az első keresz-tények Jeruzsálemben összehordták vagyonukat az apos-tolok lábaihoz, hogy a szűkölködőknek osszanak belőle. Azonban elfelejtik megjegyezni, hogy ez az első keresztények *önkéntes, tökéletességre törekvő*

elhatározása volt, s nincs sehol egy szó sem az Apostolok Cselekedeteiben arról, hogy ez a viselkedés *kötelező* lett volna, vagy más hitközségekben is előfordult volna. Igaz, hogy Ananiás és Szafira, *miután* vagyonukat szintén odaígérték, visszatántorogtak és hazudni akartak Szent Péter előtt, amint ezt szemükre is vetette nekik — nem a magántulajdont, hanem a „*hazugságot*” a „*Szentlélek ellen*”, kit az apostolfejedelem képviselt és Isten ezért csodásan halállal büntette őket. De ha ezt a vörös teológusok úgy színezik ki, hogy Ananiás és Szafira „*alkommunisták*” voltak, s „*ezen alkommunizmusukért* mind a kettő halállal bünhődött, illetve *statáriális módon kivégezték őket*” — hát ez már olyan csimborasszója a komikumnak, hogy élclapba való volna, ha nem volna a Szentírás magasztos adatainak szentségtörő kihasználása a lopás és gyilkolás védelmére.

Mint e példákon látjuk, a vörös izgatásnak minden eszköz jó, hacsak az izgató céljukat bármily álúton szolgálja. Még csak azt említjük meg a „kommunista Krisztus” meséjével szemben, nem is csak az evangélium maga tanuskodik, hanem az egész akkori történelem. Elvégre az első keresztények s az egykorú pogányok és zsidók csak tudták, mit akar Jézus. Az első keresztények egészen más húrokat pengettek, mint vagyonközösséget s ezt a zsidók és pogányok is tudták. Josephus Flavius, Plinius, Tacitus, Suetonius fennmaradt irataiban Jézusról mint *vallásalapítóról* beszélnek, mint Messiásról, mint egy új lelkiség hirdetőjéről; már pedig ha Krisztus mint kommunista volt volna akkoriban ismeretes, ezt bizonynyal legelsősorban kiemelték volna, sőt akkor *Pilátus* sem habozott volna őt, mint a római impérium igen veszedelmes ellenfelét, azonnal s a maga szántából is elítélni. Ehelyett — tudjuk jól — Pilátus római állami szempontból *teljesen ártatlannak találta az Úr Jézust*, s csak a zsidó farizeus-párt áskálódásainak engedve ítélte halálra; ez a párt pedig elsősorban szintén a *vallási ujítót* gyűlölte Krisztusban.

Egészen bizonyos tehát, még az evangéliumon kívül is, hogy Krisztus Urunk imádatos személyét a felforgató szocialista tanokkal összehozni csak az esze-lösség vagy a tudatos hazugság képes.

Viharban.

A forradalom lángoszlopainak lobogása közben természetesen senkisémm pillanthatta át nyugodtan s összefoglalóan a helyzetet. Egyrészt a meglepődés, a megszokott keretek teljes felbomlása, a terrortól való félelem elzsibbasztólag ült rá a lelkekre, másrészt a jó-zan belátás is, hogy az ország sorsa válságosra fordult s végzetessé válhatik, ha nem áll azonnal mindenki az új rend talajára a béke és rend megszilárdítása végett, minden komoly embert arra indított, hogy egyelőre csak egyesítsen: az új alakulathoz való gyors csatlakozással.

Most azonban, hogy az események árja egyre tovább sodródik s az első meglepődés izgalmi helyet engedtek a higgadt megfontolásnak, minden oldalról felmerült a kérdés: hová fog mindez vezetni s nem kell-e a keresztény hazafias iránynak is erőteljesebb szervezkedéssel biztosítani helyét a jövő alakulások között?

A keresztény szervezkedés annyiban nehezebb ma, mint máskor, mert az események lázas lüktetése, a bizonytalanság érzete, a postai és személyes érintkezés nehézségei, a terror, a tanácstalanság és kapkodás mind nem kedveznek neki; másrészt annyiban sokkal könnyebb, mint valaha, mert mindenki érzi, hogy szervezkedésre okvetlen szükség van s hogy mindent, de mindent elvesztettünk, ha nem sietünk vele. Azok is, akik eddig minden keresztény szervezkedési gondolat-tól nagyon távol álltak, érzik, hogy most az egyetlen platform, amelyen mozogni s amelyen egyesülni lehet, a keresztény alapon való szervezkedés gondolata. S olyanok is, akik eddig a keresztény politikai szervezkedés gondolatát lekicsinyelték s azt hitték, hogy a

régi berendezkedések keretei elegendők a keresztény eszmék és érdekek védelmére, most pillanat alatt kénytelenek voltak belátni tévedésüket s a szervezkedés szükségességét. A nők választójogának behozatala a nőkre is kiterjesztendő nagyméretű szervezési munkát tesz szükségessé, annál inkább, mert a nővilág még nincs annyira alámerülve a korrupció fertőiben s kellő felvilágosítás mellett lényeges súlyt jelenthetné a keresztény tábor politikai mérlegén.

Milyen alapon történjék a szervezkedés? Csakis egységes alapon. Mindegy, hogy egy *ad hoc*-egyesülés hozza-e össze az összes erőket, vagy azonnal maradandóan is egy politikai táborban tömörül minden keresztény erő. Ez utóbbit nézetünk szerint bajos volna napok vagy hetek alatt összekalapálni, már pedig most napok alatt dőlhet el minden. Azt a keresztényszocialista programot, melyet az „Alkotmány” közölt, mindenki elfogadhatja, még aki nem áll is a néppárt talaján. A gyors csatlakozás ehhez a programhoz legjobb út volna az annyira szükséges maradandó *keresztény koncentráció* felé is.

Csak arra kérjük azokat, akik a zászlókat tartják, tegyenek félre most ők is mindent, ami elriaszthat. A legszebb program is hiábavaló, ha nincsenek mögötte emberek, akik ennek a programnak híveket s maguknak követőket toborozni tudnak. Keresztény politikai életünk viszonylagos eredménytelensége eddig sem a jó program hiányából eredt. Könnyítsük meg a csatlakozást azoknak, akik eddig távol álltak a keresztény közéleti szervezkedéstől.

A katolikusok és protestánsok közt most az ellenségszításnak semmi helye. Mindkét nagy keresztény tábornak létérdeke, hogy a felforgatás és atheizmus táborával szemben együtt lépjen fel. Ennek a tábornak nagyszerűen bevált módszere, hogy örökké egymás ellen uszítja a keresztény egyházakat. A dogmatikus különbségek teljes fenntartása mellett is el lehet képzelni az *ad hoc* politikai egyesülést. Mégkevesebbé szükséges, hogy olyan apróságokkal bosszantsuk egymást,

mint *aminő a keresztyén és keresztyén* közti különbség (elvégre Pázmány is keresztyént írt és keresztyén és keresztyén közt a különbség semmivel sem több, mint a *nőstény és nőstýén* között), vagy hogy a protestáns egyházfőket „superintendensnek” s nem „püspöknek” hívjuk, holott a „püspök” (= episcopus) szó magábanvéve felügyelőt, superintendenst jelent, nem szükségkép szigorúan vett egyházi rend viselőjét. Viszont persze a másik táborban is el kellene némulniok azoknak a kiszólásoknak, amelyek szerint a jó kálvinista százszor előbb tart a *Világ* táborával, mint a pápista keresztyénekkel.

Egyesületeink lépjenek azonnal akcióba, világozsítsák fel tagjaikat, tartsanak nyilvános gyűléseket s készítsék fel a keresztyén és keresztyén táborát a jövő sorsdöntő küzdelmeire. Gyors és erélyes cselekvéssel még mindent megmenthetünk, enélkül mindent elveszítünk.

Szabadság.

A forradalom-szülte új Magyarország a felszabadulás jegyében indul útjára. A szabadság keresztyén gondolat s azért őszintén üdvözöljük. Csak két megjegyzést legyen szabad tennünk.

Az egyik az, hogy *szabadság nem annyi, mint szabadosság*. A szabadság korszakában sem lehet mindent megengedni. A fejtelenség és anarchia, a forradalomnak *l'art pour l'art*-szerű végeszakadatlan folytatása minden társadalmi jólétnek s békés együttélésnek csődjét jelentené. A kormány semmiesetre se tűrje el a szabadság nevével visszaélő felforgató szándékok feltörését. Már is ijedve szemléli minden becsületes ember ebben az országban, mennyire elérkezettnek érzi a maga idejét minden alja-ember s hogyan siet a szabadság nevében egy-egy darabot elorozni az általános összeomlás romjaiból.

A másik megjegyzésünk pedig az, hogy *a szabadság köztulajdon legyen* s ne rejtse magában zsarnokságot. A forradalmak nyomában a történelem szerint

mindig zsarnoki elnyomás is járt; a felülkerelkedettek, a hatalmat először ízlelők e téren könnyen megfeledeznek magukról. Halljuk, hogy nálunk is akadt egy felülkerelkedett töredék, amely a szabadság korszakában a terror eszközeitől sem riad vissza, hogy a köz- és magánalkalmazottakat, a tanítói és tanári kart stb. egy bizonyos politikai pártba bekényszerítse, amely minden ok és szükség nélkül a világnézeti harcot és a kereszténység elleni gyűlölet szítását is programpontként érvényesíti. Ha azok, akik a forradalmi Magyarországot létesítették, csakugyan a szabadság fénykorát akarják elhozni s nem akarják a despotizmus szégyenfoltját sütni a pajzsukra, akadályozzák meg sürgősen ezt az inkvizíciós lélekfogdosást, saját érdekében is, mert hiszen nem lehet a szabadság elve ellen vétkezni a visszahatás felidézésének veszedelme nélkül.

Legyen szabadság, de *mindenkinek!* Töröljék el a mai *sajtódespotizmust*, ezt a legantiliberalisabb gondolatmonopóliumot s engedjék szóhoz jutni a Központi Sajtóvállalat mögött tömörült ker. tömegeknek ma hallgatásra kényszerített millióit is. Legyen szabadsága az Egyháznak is és ne nyúljanak ahhoz, ami szent és nemes kultúrértékek védelmére van rendelve. Csak a kölcsönösségen és jogtiszteleten alapuló *igazi* szabadságnak van jövője és presztízse a nem járószalagon vezetett elmék előtt!

Mi a kommunizmus?

Napjainkban a „kommunizmus” szó tartja lázban a társadalmat; mindenki hall és beszél róla, de kevesen látják tisztán a tartalmát és értékét. Nemcsak a „vörös” ujságok beszéltek róla mint valami nagyszerű világot megváltó csodáról, hanem akadnak még komoly emberek is, akik dicsérik egyik-másik gondolatát s intézkedését. Mert hiszen kétségtelen, hogy a kommunizmus gondolatában van jó is, vannak hatalmas igazságok is. Mások viszont az egész kommuniz-

must rossznak s elvetendőnek tartják. Mi hát ebben a kérdésben az igazság?

Meg kell jegyezni, hogy a kommunizmus megítélése főképp azért üt ki oly különbözőképpen, mert csakugyan óriási a különbség a kommunizmus mint *elv* vagy rendszer és a tényleges ú. n. kommunista *mozgalom* között. A tényleges kommunista mozgalom a kommunista elveket csak mint *cégért és köpönyeget* használja, amely mögött egy csomó kommunista vezérnek tülekedése a koncert, legegységibb hatalmi és rablás-vágya rejtőzik. Azok a „népbiztosok” és egyéb felforgatók, akik Magyarországon oly durva önkénnyel garázdálkodtak, voltaképp nem is a kommunista társadalmat akarták megteremteni, mint inkább a hangzatos kommunista jelszavakkal csak pártot és támaszt akartak szerezni, hogy ezek segítségével lábuk alá teperjék az országot.

Ezektől a minden emberi érzésből kivetkőzött kalandoroktól s az ő egyéni történetüktől meg kell különböztetni a kommunizmus *elvét és rendszerét* s mindenekelőtt általános, tárgyi szempontból kell megvizsgálni ennek értékét.

A kommunizmusban mint elvben és rendszerben csakugyan van sok *igaz és jó* is; ezeket belőle ki kell hámozni és megvalósításukra törekedni; erre a keresztény szocializmus is törekszik; de a kommunizmust magát *mint elvet és rendszert a benne levő jó ellenére is általában elhibázottnak s lehetetlennek kell tartanunk*, amely — mint látni fogjuk — nemcsak átmenetileg teremt zűrzavaros és kétségbeejtő állapotokat, mint volt Magyarországon és van most is Oroszországban, hanem magában véve is *tele van hibával, túlzással és oly végzetes elszámításokkal, melyek föltétlenül a megsemmisülés felé ragadják a társadalmat*.

Lássuk csak: mi hát a jó és mi a rossz a kommunizmusban? Nem abban, amit a „vezérek” csinálnak, hanem abban az *elméleti* kommunizmusban is, amelyet hirdetnek.

Mi a jó benne?

1. Jó a kommunizmusban s igazi szociális gondolat (amely benne egyébként a keresztényszocializmus-sal is közös), hogy *meg akarja szüntetni a túlságos vagyonbeli különbségeket* s főleg a tétlenül henyélő dúslakodást. Nincs helye annak, hogy egy csomó ember szinte nem tudja hová tenni, mire költeni a pénzét, míg mások, ezrek és tízezrek alig tudnak megélni. Nincs értelme, hogy egy Rothschildnak pl. évi másfél milliárd bevétele legyen, míg milliók alig tudják megkeresni a mindennapi kenyérre valót.

2. Nagyon jó a kommunizmusban az is, hogy *hadat üzen a szabadkereskedelem, a nagyipar, a gyárak, a bankok s általában a nagytőke és kapitalizmus túltengésének, túlkapásainak*. Csakugyan ezek voltak azok az ezerágú csatornák és szivattyúk, melyek a népek gazdasági életének és munkájának eredményét lefőlőzték; önkényesen szabták meg a termények árait; alkalmazottaikat rosszul fizették; pénzüikkel s befolyásukkal ránehezedtek a sajtóra s a politikára Európaszerte; s ők voltak a szabadkőművességgel együtt a háború voltaképpen okozói és elnyújtói is. A „liberalizmusnak” nevezett gazdasági szabadrablás feltétlenül megértelt arra, hogy erélyesen és végérvényesen megrendszabályozzuk. Ez azonban nemcsak kommunista módon lehetséges, sőt ezen az úton nem is lehetséges.

3. Nagyon jó gondolat a kommunizmusban az is, hogy *meg akarja szüntetni a termelés anarkiáját, rendszertelenségét, összevisszaságát a szocializálás által*. A szocializálás, azaz társas, *szövetkezeti kezelés* csakugyan számos előnnyel bírhat: sokkal kevesebb munkával és befektetéssel sokkal többet lehet elérni, ha többen összefognak s rendszeresebben, tervszerűbben, nagyüzemszerűbb módon végzik a termelést, mint ahogy mindenki külön, régi, rossz eszközökkel, kellő terv, beosztás és erő nélkül fáradozik.

4. Végül helyes a kommunizmusban az is, hogy a *születésl előjogok túlságos elharapódzását meg akarja*

szünetelni. Nincs értelme annak, hogy egyesekből pusztán a születésük és nevük miatt bálványt csináljunk s hogy sokszor tehetségtelen és megbízhatatlan emberek pusztán a nevük miatt minden fontos állami állást elfoglaljanak, sőt még a vezető egyházi állásokba is befurakodjanak.

Ezek általában azok az elvek, melyeket a kommunizmus *rendszerében* helyeselni lehet s bármely irány kerül is a jövőben hatalomra, ezeket az elveket zászlajára kell írnia, ha sikerre számít s a jövő társadalmát szilárd alapokon akarja megépíteni. Egyébként nem szabad feledni, hogy ezeket az elveket a *keresztényszociális párt is vallotta* és vallja; csak a megvalósításukat képzei el egészen más úton mint a kommunisták.

Már most láttuk kommunizmusban a *jót*, lássuk benne a *rosszat* is.

Mi a rossz benne?

1. *Rossz a kommunizmusban* mindenekelőtt az, hogy a társadalmi átalakulást *nem fokozatosan*, nem reformok útján, nem alkotmányosan és a népakarat által, hanem *forradalmilag, diktatúrával és erőszak segítségével* akarja behozni. Nem lehet azt mondani, hogy erre szükség van. Ha a kommunizmus érzi az igazát, világosítsa fel a tömegeket s nyerve meg őket eszméinek; s akkor majd a nép le fogja szavazni azt az aránylag nagyon kevés plutokratát és ezerholdast, aki a reformok ellen kapálódzik. De így: pusztán erőszakkal, a társadalom megfélemlítésével, terrorizálásával. forradalmi diktatúrával dolgozni nem szabad, mert ez önkény, szabadságtiprás és jogfosztás; ez minden komoly embert az új rendszer ellenségévé tesz s így magának a kommunizmusnak hosszú fennmaradását is lehetetlenné teszi.

Még ennél is fontosabb azonban az, hogy a forradalmi átalakulást s a vele járó rázkódtatásokat semmiféle ország gazdasági élete baj nélkül el nem bírja, legkevésbé egy olyan agyonnyomorított, megcsonkított

ország, mint a mai Magyarország. Most, amikor a háború rázkódtatásai úgyis a tönk szélére sodorták az országot, újabb rázkódtatások csak a teljes megsemmisülés örvényébe dönthetnek. De ettől eltekintve is: a szükséges szociális és gazdasági átalakulásokat mindig csak fokról-fokra, lépésről-lépésre, óvatosan, minden újítást egyenkint kipróbálva lehet végrehajtani; nem lehet felforgatással kezdeni, mert ez megszakítja a termelés folytonosságát; fejetlenséget, zűrzavart, bomlást okoz s ebbe még a legegészségesebb ország is, még béke és jólét idején is egyenesen belepusztulhat.

Hogy Oroszországban s nálunk is éhinség volt, hogy senkisémm dolgozik, hogy a föld jókora részét be sem vetették, hogy pang az egész ipar és kereskedelem, hogy ennek folytán mindenki dug, rejt, a csőcselék lop, rabol, hogy nincs személyi és vagyonbiztonság: mindez nem véletlenül van így, hanem természetes eredménye a gazdasági és társadalmi rend teljes és hirtelen felborulásának. Ennek így *kellett* bekövetkezni s a zűrzavar csak még rosszabbá fejlődhetik; ez a természetes folyománya a kommunizmus és szocializmus ama szerencsétlen elvének, hogy a gazdasági átalakulásokat mind egyszerre, máról-holnapra, fejlődés nélkül akarja megmásítani, hogy evolúció helyett revolúciót, átfejlődés helyett okvetlenül *forradalmat* akar. (Hogy miért van neki éppen forradalomra szüksége s miért nem törődnek a kommunisták a gazdasági forradalom szomorú következményeivel, erről alább lesz szó).

Belátásos külföldi szocialisták már régen kiábrándultak Marxnak forradalmi szocializmust követelő elméletéből s azt hangoztatják, hogy a legkisebb munkásvédő törvény többet ér, mint tíz társadalmi forradalom. Nálunk azonban a szocializmusnak ezt a megértő, mérsékelt árnyalatát csak a keresztényszocialisták képviselték; a szociáldemokraták mindig forradalom-pártiak voltak; ezért is torkolt bele a magyar szociáldemokrácia máról holnapra a legszélsőbb kommuniz-

musba s bizonyult az ország legveszedelmesebb ellenségének.

2. Rossz a kommunizmusban továbbá az is, hogy tele van *tűlzással, fantasztikus, helytlenálló elméletekkel*, kivihetetlen s ártalmas álmodozással, melyekhez azonban a kommunizmus mint egy örült a rögeszméihez, vakon és elkeseredetten ragaszkodik, sőt mennél lehetetlenebbek, annál erőszakosabb úton siet azokat „megvalósítani”. Ilyen tűzás, lehetetlenség és ártalmas dolog a magántulajdon és magángazdálkodás teljes megszüntetése. Erre szükség nincsen, mert elegendő volna gátot szabni a magánvagyon túlságos elhatalmasodásának s a magángazdálkodás fejletlenségének s mindkettőt *kellő mederbe szorítani*, de azért még nem kell megszüntetni.

Ez a megszüntetés lehetetlenségre és nagy bajokra vezet; mert hiába, az emberi természetet a maga valójából kiforgatni nem lehet s az emberek olyanok, hogy csak akkor dolgoznak odaadón és kitartón, ha saját maguknak s családjuknak dolgoznak. Közös lónak túros a háta; rögtön megszűnik az intenzív, körültekintő s eredményes termelés, mihelyt a magánkezdeményezés és szorgalom legfőbb rugója: t. i. a magántulajdon és az egyéni haszon reménye megszűnik. Épp azért valamelyes magántőkére is szükség van: onélkül nincs egészséges termelés, nincs vállalkozás, következőleg nincs gazdasági élet s az ország nyomorúságba, éhínségbe jut.

Az az okoskodás, hogy ha majd senkinek sem lesz semmije s minden közös lesz, akkor mindenkinek elég fog jutni, a legveszedelmesebb álmodozás, amit a valóságban nem igazol semmi. Elég fog jutni abból, ami *ma van*; de ha könnyelműen elprédáljuk, amit nemzedékek gyűjtöttek, a készlet hamarosan elfogy s azután majd senkinek sem fog jutni semmi, mert senkisésem fog odaadón dolgozni, miután senkisésem dolgozik magának és mindenki a köztől fogja várni, hogy elássa őt. A kommunizmus akkor volna lehetséges, ha mindenki angyal vagy — szerzetes volna; amint hogy

a szerzeteseknél csakugyan van bizonyos fajta kommunizmus és az őskeresztények is megtették egyszer, hogy vagyonukat felosztották egymás és a szegények között. Igen ám, de erre az önzetlenségre az emberek átlaga sohasem lesz kapható; a kommunizálás eredménye a teljes gazdasági csőd lesz. Minta rá máris Oroszország és Magyarország.

3. Rossz a kommunizmusban az is, hogy csak az ú. n. *proletárnak*, a kézimunkásnak ad polgári jogokat s a polgárjogokból kizár mindenkit, akinek bármi magánvállalkozása van, amelyben alkalmazottakkal, cselédekkel, szolgálkkal dolgozik. Ezzel a legtöbb kisiparost, kiskgazdát, kiskeřeskedőt, kisvállalkozót jogfosztott rabszolgává teszi. Már pedig ki tagadhatná, hogy ezek is hasznos tagjai a társadalomnak s csak Marx hamis elmélete a „más munkájának kihasználásáról”, melyhez a kommunisták mint valami szent dogmához ragaszkodnak, vezeti a kommunizmust, amikor ezeknek hadat űzen.

Még igaztalanabb a kommunizmusnak az az önkénye, hogy a polgárjogokból *kizár minden papot* és szerzetest, mintha ezek ingyenélők volnának s nem volnának szintén hasznos tagjai a társadalomnak; mintha az ő munkájuk — az emberek lelki és erkölcsi kiművelése — nem volna a társadalom szempontjából *époly fontos és értékes*, mint a kézműves vagy gyári munkás munkája.

4. Rossz a kommunizmusban a *haza megtagadása* s a túlzott nemzetköziség is. A haza, a nemzeti összetartás nem véletlenül kitalált jelszó, hanem magával az emberi természettel adott dolog; ahogyan a családra szükség van, ugyanúgy van szükség hazára is, a földrajzilag, nemzetiségileg s történelmileg összetartozók kölcsönös támogatására, együttérzésére, védelmére. A nemzetközi testvériségben is van helyes gondolat, hiszen ezt a keresztény felebaráti szeretet kétezer évvel a kommunisták előtt hirdette; de ezen a legtágabb köteléken belül külön jogosultsága van az egymáshoz közelebb állók szorosabb összetartásának is.

5. Rossz a kommunizmusban az is, hogy nem hederít a népek évezredek erkölcsi fejlődésére, nem hederít a keresztény erkölcstörvényre s botor kézzel rombolja a *családi élet* tisztaságának alappilléreit. Ha nem is meri behozni a nőközösséget, de *életi a szabadszerelmet*, azaz a vad, állatias ösztönök fékezetlen uralmát, s oly könnyűvé teszi a házasságok felbontását s újrakötését, hogy a kommunista társadalomnak már ezen az egy ponton is tönkre kellene mennie. Nagy népek s társadalmak pusztultak már el azért, mert a családi élet kötelékeit megglazítani merték; de a kommunisták csak nem tanultak a történelemből.

Lelkiismeretlen kézzel, zavaros fogalmakkal nyúlnak hozzá szent építményekhez, melyekről csak ők nem tudják, hogy a társadalom erkölcsi s anyagi létének lényeges fundamentumai. A nő méltósága, a gyermekek komoly, családi nevelése, a családok folytonossága s állandósága, a házasságnak Krisztustól rendelt szentségi jellege, a tisztaság, az erkölcs: mindez persze nem számít az ő szemükben.

6. Rossz végül a kommunizmusban s a kommunisták nem egyenes szándékainak egyik legfőbb bizonyítéka, hogy *vallás- és egyházellenes*, és általában a társadalom erkölcsi értékeire nem helyez súlyt. A vallásgyűlöletre a társadalmi kérdések megoldásában semmi szükség nincs. Nem a vallás teszi az embereket rosszá, önzővé, gyűlölködővé, aljassá; éppen ellenkezőleg: azért oly rosszak és igazságtalanok az az emberek, mert oly *kevéssé keresztények*.

A *kapitalizmus nem keresztény intézmény*. A társadalmat kiuzsorázó bankok, nagyvállalatok, a börze stb. kilenctizedrészben nem keresztény kézen vannak. A háborút is a *vallásellenes szabadkőműveség* és a nemzetközi, szabadkőműves *nagytőke* okozta; a legnagyobb gyűlöletszító és háborús uszító a keresztényellenes *sajtó* volt.

A kereszténység elítéli a háborút s csak kényszerűségből *tűri* meg. A pápa kezdettől fogva tiltakozott a háború ellen. Ha az emberek vallásosabbak

s erkölcsösebbek lennének, ha a katolikus Egyház be-
tolyása szabadon érvényesülhetett volna, *sohasem lett*
volna háború, sohasem lett volna gazdasági kizsákmá-
nyolás.

Az Egyház a munkásokat *mindig védelembe vette*
s küzdött a kapitalizmus túltengése ellen. Nincs tehát
a kommunizmusnak semmi oka arra, hogy a keresz-
ténységet üldözze vagy papjaiban megbélyegezze. Ezt
csak gyűlöletből teszi, mert hisz a vezérei s kitalálói
csaknem mind *zsidók*.

De a vallást nem is lehet kiirtani a társadalom
erkölcsi gyengítése, *összerombolása nélkül*. Vallásra
és erkölcsre legalább oly szükség van még a földi
jólét s boldogság szempontjából is, mint a kenyérre
vagy a szórakozásra. Az Istentől rendelt legfőbb köte-
lességek elhanyagolása mellett semmiféle társadalmi
rend fenn nem állhat.

Az embernek nemcsak teste van, hanem lelke is;
nemcsak a munka fontos, hanem a lelki emelkedettség,
önuralom, erkölcsi erő is, s az élet szenvedéseiben
nemcsak önsegély kell, hanem vigasz és lelki támasz
is. Egyház nélkül nincs komoly vallásos és erkölcsös
élet, s az igazán becsületes embereket mind az Egyház
és a vallás neveli. Elvenni a néptől az örök életbe
vetett hitet, megfosztani a gyermekeket a vallásos
neveléstől, a hitoktatástól, az Istentől, megbénítani az
Egyházat működésében azáltal, hogy a papokat gúnyol-
ják, gyűlölet tárgyává teszik, rágalmazzák, az egy-
házi intézményeket, iskolákat, épületeket s az Egyház
anyagi létalapját elrabolják — ez annyi, mint vétkezni
a társadalom legfőbb kincse: szellemi kultúrája, lelki
támasza, erkölcsi erőforrásai ellen.

Ahol a vallást üldözik, ott ezt mindig *maga a tár-
sadalom sínyli meg*; erre Franciaország a kiáltó példa,
ahol az iskolai vallásoktatás megszüntetése óta ren-
geteg a züllött gyermek s az ifjúkori bűnösök száma
megháromszorozódott.

Vallásra a népnek s a társadalomnak *szüksége*

van s a vallást a kommunisták csak azért gyűlölik, mert maguk is hadilábon állnak a tízparancsolattal.

Az Egyház túlélte minden üldöztetést, túl fogja élni a kommunizmust is. Hiábavaló minden áskálódás, Krisztus Egyházán a „pokol kapui nem fognak erőt venni.” De akkor minek ez az esztelen és céltalan támadás, amelynek árát csak a nép erkölcsi ereje s boldogsága fogja megadni?

Végeredmény.

Nem akarunk itt kitérni a kommunisták *tényleges* eljárására, amely tele van önkénnyel, rablással, vérrel, gyilkolással, erőszakkal és — lopással, nem akarjuk az okokat kutatni, amelyek miatt a háborúban úgyszólván kimerült, agyoncsigázott országot éppen azok siettek kommunizmusba kergetni s szinte megfojtani, akik a háborúban a legtöbbet áldoztak, hadsereget csálak, bujkáltak, szipolyoztak.

Nem akarjuk az összefüggést keresni a várt és rettegett zsidópogromok és a kommunizmusnak nevezett *keresztény-pogrom* között; nem akarunk rámutatni azokra a gaztettekre, melyeket a kommunista vezérek Oroszországban s Magyarországon elkövettek, a vérfürdőkre, a fosztogatásra, a lopásra; arra sem, hogy a kommunista vezérek milyen alacsony eszközökkel, a nép tudatlanságának és hiszékenységeinek milyen szemérmetlen kihasználásával, a munkásság mekkora megrongatásával, milyen gonosz és tervszerű izgatással, mennyi hazugsággal, árlással, terrorral dolgoznak s hogy milyen vérlázító és szégyenteljes dolog ránk nézve, hogy saját tulajdon véreink félrevezetésével tehették tönkre mindazt, amit egy ezeréves keresztény ország épített.

Mi csak a rendszert mint ilyen tettük vizsgálat tárgyává s ez a vizsgálat is eléggé megmutta, hogy a kommunizmus rossz és kárhozatos, s azt a néhány jó gondolatot, amely az elveiben benn van, *eltorzítva*, czernyi hibával, ostobasággal s égbekiáltó gonoszság-

gal vegyítve hangoztatja s ezzel a helyes társadalmi átalakulásokat is veszélyezteti.

A kommunizmus, ha valaha állandósulna, a nemzetek sírásója, a társadalom elpusztítója lenne s nálunk is csak arra volna jó, hogy *néhány népáruló kalandor a csőcselék segítségével teljesen tönkreteljesse, kiszípolyozhassa, ronggyá téphesse az amúgy is megfogyott, szerencsétlen országot.*

Komoly ember, gondolkozó, becsületes keresztény magyar ember tehát a kommunizmushoz *nem csatlakozhatik soha!*

A munkásosztály és a társadalom.

Alig képzelhető tragikusabb dolog, mint az a válság, amelybe a munkásosztály és általa az egész társadalom a legutóbbi évtizedek folyamán került. Bármennyire lekötik is figyelmünket a politikai események, melyek ma szintén bővelkednek meglepetésekben és szenzációkban, még az államok versengése, felül- és alulkerekedése, győzelmei és tragédiái sem érdemelnek akkora figyelmet, mint az államokon belül s nemzetközileg egységes fronton folyó mérkőzések az egyes társadalmi osztályok, főleg a munkásosztály s a többi osztályok: vagyonos burzsoázia és vagyontalan értelmiség között.

Ennek a mérkőzésnek fájdalmas tragikuma abban áll, hogy a munkásosztály egyrészt minden részvétünket s szeretetünket megérdemli s valóban kiáltó szükség van ma a nem annyira csak anyagilag, mint főleg és sokkal inkább szellemileg és erkölcsileg elárvult munkásság sorsának javítására; másrészt azonban a munkásosztály felsegítésére célzó akciók annyira elfajultak, annyira helytelen és veszedelmes sinekre jutottak, hogy azokkal, úgy ahogy vannak, nemcsak az osztálytársadalom, de egyenesen a munkásság javának szempontjából is minden komoly ember szembe-helyezkedni kénytelen. S növeli a helyzet tragikumát az, hogy a munkásmozgalmak e helytelen elfejlődését

ma már nemcsak lelkiismeretlen izgatók és utópiákon nyargaló álmodozók akarják, hanem csökönyösen ragaszkodik hozzája maga a félrevezetett s fanatizált munkásság nagy része is. Ugyanaz a helyzet, mint amikor a lázbeteg kést ragad orvosára s maga elleni leghevesebben azt, ami gyógyulására szolgálna.

Ezt a sajátságos és fájdalmas helyzetet azzal is jellemezhetjük, hogy a munkásság a saját helyzetének megjobbítása céljából a legantiszociálisabb mozgalmat: a szociáldemokráciát fogadta el szociális reformmozgalom gyanánt. Pedig nincs kiáltóbb ellentét a világon, mint ez: szociáldemokrácia és szociális reform. Ez a két fogalom csak neve szerint hasonló; a valóságban a *szociáldemokrácia a józan és egészséges szociális reformnak legmörevebb ellentéte.*

A szociális reform annyit jelent, mint társadalmi jólét és egyensúly; a szociáldemokrácia ezzel szemben: osztályharc és osztályuralom a többi társadalmi osztályok elnyomásával. Szociális mozgalom annyi, mint társadalmi haladás és fejlődés; szociáldemokrácia annyi, mint társadalmi forradalom és felforgatás. Szociális reform annyi, mint testvériség és társadalmi szolidaritás; szociáldemokrácia annyi, mint gyűlölködés, marakodás, vér és terror. Szociális reform annyi, mint egészséges népfelvilágosítás és a nép összes rétegeinek érvényesülése az országok kormányzásában; szociáldemokrácia annyi, mint lelkiismeretlen spekuláns „népvezérek” uralomratörtetése az elbolondított munkásság vállán; proletárdiktatúrának nevezett Kún Béla- és Lenin-féle őrjöngés, népkifosztás, országrablás. S mindennek ellenére ezrekre és tízezrekre megy azoknak a derék, elvakult munkásoknak száma, akik a szocializmust még mindig azonosítják a szociáldemokráciával, akik a munkásság sorsának jobbrafordulását s a társadalom boldogabb jövőjét a vörös zászlótól várják.

A vörös izgatók szerepét megkönnyíti egyrészt a munkásság szomorú helyzete s elkeseredése, másrészt hiszékenysége s a társadalmi problémák nehezebb

részei iránti értelmetlensége. Az elkeseredés türelmetlenné teszi a munkásosztályt. Amikor azt látja, hogy egyesek munka nélkül spekulálnak össze milliós vagytonokat, hogy fényűzésben s tétlen dúslakodásban pazarolják el, amit ők, a munkások, kemény és sorvasztó munkában összeizzadtak, amikor a munkásság érzi, hogy lenézik, semmibe sem veszik, kifacsarják s félrelökik, akkor nem kérdezi soká, hol s kinél keresen oltalmat, hanem megragadja az első és legközelebbi kezét, mely neki segítséget ígér. Úgy gondolja, hogy mindegy, ha az eleven ördöggel szövetkezik is; mindegy, ha a társadalom épülete légberöppül is; ő nem hajlandó láncait viselni tovább.

Sajnos, ezt az első segítséget nem komoly, önzetlen, megfontolt elemek kínálták neki, hanem vörösen izzó forradalmi marxisták; üzérek, akik a munkásság elkeseredésében rejlő feszítő erőt kitűnő eszköznek ismerték fel, hogy általa politikai nagyságokká fejlőd-hessenek s a hatalmat magukhoz ragadják, s ma csakugyan elérték, hogy a munkásság, amikor láncait tépi, reájuk tekint fel, mint megváltóira s százezrek esküsznek egy Kún Bélára, Szamuellire, Bokányira, Buchingerre és Pogány Józsefekre. S az elkeseredett, fanatizált ember olyan, mint a deliriumos beteg: azzal beszélni nem lehet többé, az nem ért okos szót; az leüti, aki csitítani próbálja. Olyan, mint az örült, aki onmagát tépi s környezetét megölni igyekszik. A mi szocialistáink is szegények ilyenek; s azért a szociáldemokráciát a mai elkeseredett, elmérgesedett stádiumában *már nem lehet logikai érvekkel megszelídíteni*; itt már csak a józanabb elemek karhatalmi felülkerekedése és a kényszerzubbony segít. Sajnos, Magyarországon ma már nincs karhatalom, mert a felülkerekedett szociáldemokráciának első dolga volt szétkergetni a nemzeti hadsereget s csak a fanatizált szocialistáknak adni fegyvert a kezükbe.

Hasonlóképp megkönnyítette az izgatók és népfelrevezetők helyzetét a munkásosztály hiszékenysége s a társadalmi kérdések bonyolult ágazataiban való

járatlansága. A hiszékeny s tudatlan népelemmel oly könnyű elhítenni a legnagyobb sületlenséget is; oly könnyű vele nagyzóló jelszavakban beszélni; oly könnyű előtte az új társadalmi rend belső nehézségeit eltitkolni; oly könnyű bemagyarázni neki, hogy csak kövesse a vezéreket és legyen hűséges, orthodox „elvtárs” s akkor jó lesz minden! Mit ért az az egyszerű gyári munkás vagy munkásnő a nagybirtok fontosságából a nemzetgazdasági termelésben, a magántulajdon és magánkezdeményezés óriási szerepéből a termelés fokozásában, a kivitel jelentőségéből az árak leszorításában, a hitelviszonyok rendezettségéről, a pénz vásárlóerejének emelkedése vagy csökkenéséből, mit ért az szegény az egész nemzetgazdaság- és társadalomtudomány óriási, bonyolult probléma-tömegeiből? Semmit, vagy majdnem semmit. S vezérei, a szociáldemokrata demagógok, még el is hitetik vele, hogy lári-fári, értelmiségre és értelmiségi osztályra nincs szükség, hogy az „urak” ingyenélő naplopók, hogy csak el kell venni minden „gazdagtól” a magáét s akkor már rendben is lesz minden! Hogyan is várhatjuk egy egyszerű munkástól vagy akár iparostól is, hogy képzettség, tanultság, tapasztalás nélkül átértse mindazokat az óriási nemzetgazdaságtani problémákat, melyekkel egy egész tudomány alig tud megbirkózni, amelyeken a legjobb fejek és legmélyebb gondolkozók életük hosszán át verejtékeznek, s amelyek helyes megoldásától mégis százezrek, milliók: *mindnyájunk* léte s boldogulása függ!

A szociáldemokrácia nemcsak azért valóságos ellensége a népnek s magának a munkásosztálynak is, mert elhibázott, alapjában hamis rendszer, mert nem reformot, hanem felforgatást, nem egyensúlyt, hanem osztályuralmat akar, hanem már azért is egyik legveszedelmesebb újkori megtévelyedés, mert *nem esz-okokkal dolgozik, hanem tudatosan a nép tudatlanságára s könnyelműségére épít, játszin odadobott jelszavakkal akar súlyos és közérdekű kérdéseket megoldani s elhítenni a munkásokkal és a kérdéseket*

kevésbé mélyen elemzőkkel, hogy nem belső nehézségek késleltetik az egészséges társadalmi reformokat, hanem csak a rosszakarát s hogy csak légből kell röpíteni minden fennálló társadalmi rendet, s azonnal -- magától -- meg fog születni a boldog jövő, a szocialista Álomország, amelyben tej és méz fog csurogni a házak tetejéről s nem lesz sem baj, sem probléma, sem egyenlőtlenség, sem szenvedés többé!

Nem véletlen, hogy a magyar kommunistákat is a szociáldemokráciának is elsősorban a *söpredéke* támogatja. Tacsók, utcai sihederek, rabolni vágyó kalandorok, akiket legjobban megigézett a szociáldemokrata jelszó-bölcsesség; míg a higgadtabb elemek, a munkásság komolyabb része máris aggódva kap a homlokához: Mi ez? Mi lesz ebből? Hiszen bennünket iszonyúan félrevezettek azok, akiket mi vakon s bolondul követtünk!

Ismételjük: szociális mozgalomra szükség van; soha inkább, mint ma. A munkásosztály sorsának jobbrafordulása az egész társadalom boldogságának feltétele. De ez a szociális segítség nem jöhet onnan, ahol csak felforgatás, népfélrevezetés, ravasz szándékú izgatás és fanatizálás származik. A munkásosztálynak is meg kell ezt értenie, s meg kell értenie mindenekelőtt azt, hogy egészséges *szociális reform* és *Marx-léle szociáldemokrácia bezzeg nem ugyanegy dolog!*

Keresztény vagy vörös szocializmus.

I.

Társadalmi életünk feszültségel.

Korunk tömegéletének és tömegmozgalmainak minden ismerője megegyezik abban, hogy a társadalmi élet körül fog lezajlani a legközelebbi jövő minden nagy közéleti küzdelme.

Az a kor letűnt már, amikor egyes hatalmasok aka-

rata és gondolatai irányították milliók sorsát és életét. A régi korok abszolút uralkodóinak trónját ma mindinkább a *tömegek* gondolkozása és akarata hódítja el s minden hatalom azok kezébe összpontosul, akik ennek a tömeggondolkozásnak és tömegakarásnak a kantárszárait a kezükbe tudják tartani.

Két nagy tábor versenyez ma e téren: a *szociáldemokrata* és a *keresztény szociális elvek* tábora. A „szocializmust” mindkettő a zászlajára írta, mert hiszen a szociális feladatok megoldása ma égetős, a tömegeket elsősorban izgató kérdés s így ez a közös harctér is. Más programnak, mint amely a tömegek szociális helyzetének javítását s a minél általánosabb és egyenlőbben elosztott társadalmi jólétet írja ki jelgélül, egyáltalán nem volna sem jövője, sem maholnap már jelene sem.

Bizonyos ugyanis — és ezt ma már a legcsökönyösebb kapitalista liberalizmus is kénytelen megengedni —, hogy a tömegek, főleg az alsóbb néposztályok helyzete nagyon sok értelemben gyökeres javításra szorul. Nem maradhat fenn örökre az az állapot, hogy ma a nagytőke kezében van minden hatalom, míg millió és millió emberre nézve nemcsak a tudományos és kulturális életnek, az erkölcsi és anyagi jólétnek minden magasabb foka, a szabad mozgás és érvényesülés végleg el van zárva. Nem maradhat fenn örökre az az állapot, hogy száz és százezrek merőben rideg kényszerűségből, a száraz kenyér kedvéért kénytelenek akármilyen embertelen föltételek mellett is dolgozni kizárólag másnak javára s a mindennapi szükség közvetlen elhárítása mellett teljesen képtelenek arra, hogy helyzetüket gyökeresebben javítsák. Nem lehet tovább is úgy, hogy igen sokan a legbecsületesebb megfeszített munka mellett is csak alig, sokszor pedig egyáltalán nem képesek családjukkal egyetemben tisztességesen megélni s a legelemibb igények: lakás, élelem, ruházat, egészségügyi családalapítás, gyermeknevelés dolgában kénytelenek valósággal

ínséget szenvedni. Mert mindez nemcsak nem helyes, igazságos, normális dolog, de sőt annyira magában hordja az elégedetlenségnek, a romlásnak és rombolásnak csiráit, hogyha idején nem változtatnánk ez állapotokon, a társadalmi forradalom erőszakos kitörése csak idő kérdése lehetne.

S ez a visszás, nyomasztó helyzet *nemcsak a munkásvilágot sújtja*, hanem a maga módja szerint súlyosan érinti a *középosztályt* is: a kisiparost, kiskereskedőt és még inkább a hivatalnokot, a lateinert, a bírót, a tanárt, a katonatisztet, a papot, a tanítót (eltekinthetünk mindenütt az aránylag kicsiny számú kivételektől) stb.

És ez a pauperizmus nemcsak magában és gazdasági tekintetben visszás, nyomasztó dolog, de súlyos kihatásai vannak erkölcsi téren. A prostitúció, a női tisztesség áruba bocsátása, a mesterséges terméketlenség (egyke-rendszer), sőt gyermekgyilkosság, ha nem is legtöbbször, de nagyon sok esetben a családok túlságos szegénységében gyökerezik. A szegénység gátol száz és százezer fiatallembert és fiatalleányt a házasságban; innen a temérdek erkölcstelenség, az erkölcstelen viszonyok és rengeteg szomorú következményük; innen a gyermekek nevelésének teljes elhanyagolása, az alkoholizmus, az öngyilkosságok jókora része stb.

Hasonlóképp szenved a *vallás, a tudományos élet* s az egész kultúra a gazdasági helyzet nyomasztó súlya alatt. Az emberek a nehéz megélhetés miatt sokszor túlfeszítik idegeiket, ki vannak merülve, túl vannak fárasztva; elégedetlenek és pesszimisták; a mindennapi kenyér után való könyörtelen hajsza, ez a négy-kézláb csúszás-mászás a garas után, képtelenné teszi őket arra, hogy bármi más magasabb, pl. vallási, erkölcsi, népjóléti kérdéssel csak foglalkozzanak is.

Igy megy tönkre a *családi, az egyházi, a nemzeti élet*; vallás, tudományos fejlődés, közerkölcs, népjólét, boldogság: mind megsínylik az áldatlan szociális viszonyok feszültségét s az általános elégedetlenségben legjobb termőtalajra találunk az izgatás és népfélre-

vezetés romboló eszméi, melyek a népet csak még tévesebb utakra s még nagyobb anyagi és erkölcsi nyomorba vezetik.

Megoldási kísérletek.

Az említett társadalmi feszültségek s a nyomukban keletkezett nagy kérdések megoldására számos kísérlet történt, melyek között két megoldási kísérlet magaslik ki: *a keresztény és a vörös szocializmusé*. Az első a bajokat a *keresztény alapon álló szociális reformmozgalommal* akarja megszüntetni s főelvül az evangéliumi szeretet, méltányosság és igazságosság parancsainak a társadalmi életben való érvényesítését vallja. A másik megoldási kísérlet a „vörös veszély”, a *szociáldemokrácia*, mely a helyzet kihasználásával egy újfajta s a régitől csak eszközeinek durvaságában különböző *pártabszolutizmust* akar a fennálló, de ingadozó „rend” helyébe állítani.

A vörös *szocializmus* főfegyvere a szép szavak, a soha meg nem valósítható, utópisztikus ígéretek és főleg az *izgatás*. Minthogy a szociáldemokrácia legtöbb országban kitűnően van megszervezve s az izgatás mindenütt kitűnő talajra talál, azért a vörös szocializmus szerteszét vigan végzi romboló, gyűlöletet szító munkáját. Ma már száz és százezrek várják ökölbe szorított kézzel az órát, amikor — akármilyen úton is és akármilyen eszközökkel — bosszút állhatnak a fennálló s a mai állapotokat fenntartó társadalmi osztályokon.

A történelem pedig azt tanítja, hogy egész néposztályok lelkében hosszan és rendszeresen felgyülemelő robbanóanyag sohasem marad meg érvényesülés s ha kell, erőszakos kirobbanás, explozió nélkül.

A *bolsevizmus* ennek a robbanóanyagnak csak egyik kitörése volt. A társadalmi forrongás veszélye ma is megvan s ha pillanatra háttérbe szorult is a vörös izgatás a rémuralomból való kijózanodás következtében, a veszély azért tovább is megvan és napról-napra végzetesebb arányokat fog ölteni, hacsak nem sikerült

a feszültségeket eredményes szociális munka útján megoldani.

Harmadik megoldásul még a *mérsékelt liberalizmus* is szeretne némi figyelmet vonni magára. Azt gondolja ugyanis, hogy a társadalmi feszültségeket a liberális gazdasági rendszer alapján is ki lehet egyenlíteni vagy legalább élűktől megfosztani, ha csak az államhatalom a szűkösebb viszonyokban sínylődők javára némi engedményeket tesz a liberális gazdasági programból. Az ilyen félrendszabály azonban semmi rendszabály s minthogy a mai áldatlan szociális viszonyok éppen a *liberális gazdasági rendszer természetes eredményei*, magától értetődő, hogy a helyzet javításáról a liberális gazdasági rendszer alapján szó sem lehet. Annyira bizonyos és közismert tény ez, hogy ma már minden parlamentben leáldoz a liberalizmus napja; csak két zászló van, amely alatt egyre sűrűbben sorakoznak a tömegek: a fentemlített kétféle szociális program zászlaja. A *jövő vagy a szociáldemokráciáé, vagy a keresztény szocializmusé*. Más megoldás itt számba sem jöhet.

Hagyjuk tehát szép csendesesen és lassan kimúlni a halálraítélt gazdasági szabadelvűséget s hasonlítsuk össze inkább a két jövőképes tábor: a *szociáldemokráciát és a kereszt jegyében álló evangéliumi szocializmust*.

Melyiké az igazság? melyiké a jövő?

II.

A vörös zászló.

Micsoda és mit akar a szociáldemokrácia?

A szociáldemokrácia elveit és törekvéseit összefoglalni nem könnyű dolog, mert *ahány ország, annyi féle a szociáldemokrácia* s alig van a szocialista programban valami, amiben az összes szocialista vezérek megegyeznének. Névleg az eredeti Marx-féle szocializmusnak ma már nagyon sok ellenzője van a szocialista

táborban is (revizionisták). Sokan a forradalmi eszme kiküszöbölésével rendes állampolitikai úton, agitálással és szervezéssel iparkodnak megvalósítani a szocialista eszméket. Mivel azonban *a Marx-féle elméletek többé-kevésbé mégis a gerincét képezik*, a szocialista sajtó („Népszava” stb.) még mindig mint valami evangéliumot iparkodik a nép közé hinteni, azért mindenekelőtt ezeket az alapeszméket és kiindulópontokat kell vizsgálat alá vennünk.

Ezen eredeti szocialista program szerint a következőkép kellene a társadalmi kérdést felfogni és megoldani.

A vörös szocializmus alapeszméi.

1. A vörös szocializmus szerint minden munkaadó voltaképpen a munkás kárára gazdagodik (mert hiszen a munka egész haszna az övé, míg ő a munkásnak csak annyit juttat, amennyi a munkás erejének fenntartására, tehát a tovább dolgoztatására szükséges). Ebből Marx szerint az következik, hogy *a magántulajdon erkölcstelen* s minden tulajdont, vagy legalább az összes produktív, *termelő* javakat a szocialista *államközösségre* kellene átruházni, amely aztán egyenlően dolgoztatná az összes polgárokat (közmunka) és munkájuk arányában maga részesítené őket a közös munka közös terményeiben (kollektívizmus). Az államhatalmat a legteljesebb demokratizmus (népuralom) alapján választott tisztviselők kezelik.

2. Egyetlen jó és érték a világon: *az anyagi, a gazdasági jólét*. Minden a világon ennek függvénye s egyesegyedül ez irányítja a történelmet is. Maradandó, abszolút értékű szellemi javak nincsenek. Erkölc, vallás, családi élet, tudomány, haza, elvek, mind csak a gazdasági jólét gondolatából fakadtak s a gazdasági fejlődéssel együtt változnak. (*Történelmi materializmus*.) A szocialista államrend éppen ezért mellékesnek fog kijelenteni minden mást s az anyagi jólétnek könyörtelenül alá fogja rendelni valamennyit. Ezt

úgyis mondják, hogy a vallás, erkölcs stb. magánügynek fog tekintetni, azaz: a társadalom berendezésében nem vétetik figyelembe. Amennyiben pedig nyilvános érvényesülést kér: üldöztetik.

3. A teljes és abszolút *jogegyenlőség* mellett a szocialista állam lesz az egyetlen jogcél és jogforrás is. Tehát a *családi élet* is államügyi funkció lesz: a *gyermeknevelés* kizárólag az állam kezébe megy át; az apai és férfi jogok, valamint a házasság mint marandó és kötelező kapcsolat egy férfi és egy nő között, megszűnnek. (*Szabad szerelem.*)

4. Ennek az állapotnak elérésére mindenekelőtt a következő eszközök szolgálnak:

a) Terjeszteni kell a fent jelzett elveket főleg a munkásosztályok között, elhítelve velük, hogy a szocialista állam létesülésével hamarosan meg fog szűnni minden baj és minden igazságtalanság a földön s az emberiségre valóságos aranykor fog felvirradni.

b) Gyengíteni kell a nemzeti, a vallási és vallás-erkölcsi eszmék hatalmát, mint amelyek a szocialista elvek útjába akadályokat gördítenek.

c) Hogy a mai társadalmi rendet megdönthessük, széles körben kell szítani vele szemben az elégedetlenséget. Siettetni kell a vagyonnak kevés kézbe való összehalmozódását, az alsóbb néposztályok elvagyontalanodását s ugyanakkor igényeinek folytonos fokozását, hogy így az elégedetlenség és elkeseredés gyűlöanyaga nőtön-nőjön, míg végre a kellő feszültség beálltával a szociális forradalom kitör, elsöpri a mai rendet, eltörli a magánvagyon s uralomra juttatja a szocialista államrendet.

Ez a szociáldemokrata program legrovidebb összefoglalásban.

Megjegyzendő még, hogy a szocialisták elveiket a tömegek meghódítása érdekében nem ritkán *leplezik* vagy hamis színben állítják a kívül világ elé. Így pl. míg az ipari munkásának teljes *vagyonközösségről* beszélnek, addig a kisbirtokos vagy vagyontalan és föld-

éhes parasztnépnek állandóan *földosztásról* regélnek, holott a földosztás magának a szociáldemokrácia alapelvének, a kollektivizmusnak, kerek ellentéte s a magántulajdon elvének elfogadása volna.

A szocialista elvek bírálata.

Amilyen nagyhangúak a vörös szocializmus ígéretei, éppolyan bizonyos, hogy a szociáldemokrácia *nem* fog azokból teljesíteni egyetlen-egyet sem. Mert ezek az elvek *hamis alapfeltevésekből* indulnak ki; lehetetlenségeket, *utópiákat* állítanak fel s céljaik elérésére a *legerkölcstelenebb eszközökhöz* folyamodnak. Ilyesmivel pedig lehetetlen a népjólétet biztos alapokra helyezni. Az egyetlen igazi cél, amelyre a szocialista izgatás törekszik: a *pártvezérek uralomrajuttatása* a munkásvilág vállán s azután, ha lehet, egy olyan borzalmas általános *rabszolgaság* megteremtése, amelyhez képest az ókori népek rabszolgarendszerei valósággal paradicsomi állapotok voltak.

Mindezt voltaképpen bizonyítani sem kellene már, mert hiszen a szociáldemokráciának mint kommunizmusnak volt alkalma megmutatni Oroszországban s 1918—19-ben *Magyarországon* is, mire képes. Vér és üszök, rémuralom, erkölcstelenség, lopás, rablás, akasztások, gazemberek uralomrajutása s az ország szétzaggatása, eltiprása, száz esztendeig koldussátétele lett az eredménye a 4 és félhónapos marxista kísérletezésnek.

De mivel sokan még ebből sem tanultak s a szociáldemokrata világboldogítás megint elülről akar kezdődni, lássuk csak a dolgokat elvi alapon, szépen sorjában.

A szociáldemokráciának először is az *alapfeltevései valótlanak és lehetetlenek*.

Aki pl. egy kissé is elfogulatlanul vizsgálja a történelmi materializmust vagy a Marx-féle munkabér- és tulajdonjog-elméletét, azonnal látni fogja, hogy ezek

az elméletek csakis fölültesen gondolkozók meg-
tévesztésére jók.

Igy hamis és önkényes a *történelmi materializmus*
meséje.

Nem tud tízig olvasni, akivel komolyan el lehet
hitetni, hogy az emberiség a társadalmi berendezke-
désnél semmi másra nem szorul, mint *csak az anyagi*
és gazdasági jólét szempontjaira. Nem igaz, hogy a
világon minden, de minden csak az anyagi jólét szem-
pontjából értékelendő és hogy az emberiség soha más
szempontból nem is értékelte az egyes jelenségeket,
tanokat, elveket, célokat és soha nem is fogja azokat
más szempontból értékelni, mint az anyagi kielégülés
szempontjából. Ez az állítás valósággal szembevágása
a tényeknek a multban és jelenben egyaránt.

Az összes emberi értékek, cselekvések, érzelmek,
törekvések; minden világtörténelmi esemény vagy
jelenség egyesegyedül a népek *gazdasági* tülekedésé-
nek tükre, eredménye volna?

Az édesanya, aki beteg gyermekéért aggódik és ott
virraszt mellette éjjel-nappal; a férfi, aki kemény
munkában izzad-fárad övéért; a tudós, aki a tudomány
iránti lelkesedésből kutat, tanul és felfedezéseket tesz;
a katona a harctéren, aki belevágja magát az ellen-
séges hadirajba, hogy megmentse zászlója s hazája
becsületét; az apostol, aki az igazság terjedéseért éjje-
lét nappallá téve; egészségét és életét áldozza fel azért
az ügyért, melyet szentnek ismer — mind, mind *csak*
az anyagi haszonért dolgozik, semmi másért?

A hazaszeretet, a vallásosság, a tudomány, a mű-
vészet, a családlíasság, az erkölcs, a jellem, a hősies-
ség, a szeretet, az önfeláldozás — mind csak *keres-*
kedés? Mind csak hajsza az *üzlet* után?

A *kereszténység* maga, Krisztus fellépése, sze-
mélye, élete, halála, tanítása; az apostolok haláltmeg-
vető igehirdetése, a katakombákban bujdosó, élet-
halál közt reszkető öskereszténység, a szűzek, a hit-
vallók, a vértanuk százezrei és milliói; a remeték, a
szerzetesek, az egyházatyák, a hithirdetők, az apácák,

akik mindenről lemondanak, hogy a kisdedek, árvák, betegek, aggok, sebesültek gondozására szentelhessék magukat Krisztus szeretetéből; a nagy hazafiak, a törekvő hősök, a keresztes lovagok, a szentek, a derék keresztény családapák és anyák százezrei — mind, mind, mind csak a „rebbech“-ot, a „gseft“-et nézték? . . .

A milliók, akik lemondtak minden anyagi jólétről a szellemi javak kedvéért, vajjon ezek is az anyagi jólét kedvéért tették mindezt? . . . Micsoda örület ezt csak elgondolni is és micsoda sivár kalmárszellem az, mely ebből a látószögből akarja megítélni az emberiség egész történetét! Nem is vette volna ezeket az eszméket senki komolyan, ha a szocialista sajtó az állandó, meggyőződéstelen ismételtetés eszközével bizonyos fókig bele nem erőszakolta volna azokat a köztudatba.

A szociáldemokrata gondolat egyoldalúsága.

Naiv és önkényes felfogás az is, hogy a társadalom jövő berendezésénél sem kell semmire másra tekinteni, mint *csak az anyagi jólétre*, arra, hogy mindenkinek legyen mit ennie, legyen ruhája, lakása, minél több élvezete és szórakozása.

Mert eltekintve attól, hogy az *erkölcsi kötelékek* híján semmiféle társadalmi rend — az új sem — volna másképp, mint a *szuronyok éle* által fenntartható, eltekintve attól is, hogy ez az anyagilag oly boldognak látszó élet — az állami közös ellátás — csak a folytonos legdurvább munkakényszer, kiállhatatlan ellenőrzés és kémkedés útján volna ideig-óráig elérhető: maga az alapfeltevés teljesen hamis, mintha a mindennapi kenyérrel és némi élvezettel biztosítva volna a teljes emberi boldogság.

Tegyük csak fel egy pillanatra, hogy *a szociáldemokrácia csakugyan elérné céljait*. Sikerülne a szocialista elvek szerint berendezni a társadalmat. Mi lenne akkor? Megbékülne-e akkor az emberiség? Megnyugodnának-e akkor a kedélyek? Megoldódnának-e akkor a nagy életkérdések, melyeket semmiféle gaz-

dasági eszközzel megoldani nem lehet? Megszűnne-e az emberi tökéletlenség s az azzal járó bajok: irigység, féltékenység, önzés, szeretetlenség, kizsákmányolás, betegség, elemi csapások, gond, szomorúság, csalódások, öregség és halál? Ki az az álmodozó, aki ilyet állítani merne?

Az embernek, hiába, *nemcsak gyomra van, hanem esze és lelke is*, s ezért többre törekszik, mint a jólakásra és az anyagi élvezetekre. Ez is feltétele a boldogulásnak s éppen ezért van társadalmi reformra csakugyan szükség. Azonban *egyedül az anyagi jólét kevés a boldoguláshoz*. Oda kultúra is kell s nemcsak az írni-olvasni tudás kultúrája, hanem szellemi javak is: a *szív és jellem*, az elfogulatlan *gondolkodás és érzésvilág kultúrája*.

Boldog csak az az ember lehet, aki az élet nagy kérdéseire: honnan jövök? hová megyek? mit keresek itt a földön? miért van a világ? Mi lesz velem a halál után? — kielégítő feleletet tud adni és aki emellett bír annyi lelki erővel is, hogy jellemesen élni s önmagán uralkodni tudjon. Főleg pedig a megpróbáltatás és megkísértetés óráiban lesz ilyen erkölcsi javakra szüksége.

Ezekről a magasabb léletszükségletekről, úgy az ész, mint a jellem terén, a szociáldemokrácia *egyszerűen megfeledkezett*. Azt hiszi, hogy minden baj magától megszűnik, mihelyt megszűnik a szegénység s a nyomor. Úgy? Hát akkor *miért nem boldog és miért nem jó minden gazdag ember?* Miért van talán még több erkölcsi nyomorék vagyonosok, mint a szegények között? A megkeresztelkedett, de zsidó szülőktől származott Marxnak, aki a szociáldemokrácia elméleti alapjait megvetette, úgylátszik, érzéke sem volt más javakhoz és szükségletekhez, mint amelyek a gyomor és a test igényeit képviselik.

Pedig ez az értelmi megnyugvás a mondott kérdésekben, valamint a jellem és kedély kincsei, nemcsak kíváncsatos fényűzés az egyes ember életében, hanem elengedhetetlen kellék is úgy az egyén, mint a család és a társadalom boldogulásában. Ezek nélkül csak

nyugtalan természeteket, minden rosszra kapható, magukkal és környezetükkel meghasonlott, összeférhetetlen embereket kapunk, akik sem maguk nem képesek nyugodtan és boldogan élni, sem maguk körül nem képesek jólétet, szeretetet, megnyugvást és derűt teremteni.

Viszont az igazi lelki műveltség és jóság az ember földi boldogulásának is legjobb eszköze. Nézzünk csak be pl. egy *igazán keresztény* családba, amelyben keresztény szellem és keresztény elvek uralkodnak: az ilyen *család élete sokszor szűkös anyagi viszonyok mellett is valóságos paradicsom*. Az életnek itt nagy céljai vannak, melyek felől egyenlően gondolkodik minden családtag s melyek minden megpróbáltatás közt elég erősek arra, hogy a kedélyek összeroskadását megakadályozzák és a legnagyobb kísértésekkel szemben is fenntartsák az erkölcsi tisztaság, az önzetlen szeretet és áldozatkész kötelességteljesítés szellemét. A családtagok egymásnak kölcsönös épülés, megnyugvás és szeretet tárgyai, egymás példáján buzdulnak, egyik a másiknak segítsége és vigasztalása, tanácsadója és támasza. Hol akad ennek a lelki összhangnak a szocialisták jövő társadalmában csak halvány mása is?

„Hja, igen — feleli a szociáldemokrácia —, de hiszen mi is kultúrát akarunk. A *tudományok terjedésével* az emberiség mindig jobban fog tudni magán segíteni, mindig jobb és tökéletesebb lesz, míg végre megtanul minden emberi bajon és gyengeségen győzedelmeskedni . . .”

Szerencsétlen képzelődés! Vajjon a repülőgépek és gyári berendezések folytonos tökéletesítése a társadalomtudományi statisztikák vagy akár a szociális törvények is valaha oda fogják-e fejleszteni az emberiséget, hogy nem lesz többé sem betegség, sem szenvedés, sem szenvedély, sem önzés, sem küzdelem a létért, sem küzdelem az igazságért? Mintha bizony az „elméleti tudomány” magában elegendő volna arra, hogy az embert jobbá, tökéletessé, erőssé tegye! S mintha az

emberi élet tökéletlenségeit, főleg a szenvedést, betegséget és halált valaha is képes lenne megszüntetni a földön!

Az anyagi jólét és a külső kulturális haladás fontos, *nagyon fontos* dolgok; hiszen az embernek nemcsak lelke, hanem *teste is van*. De nem lehetnek az *egyetlen fontos dolog*, mert az embernek *nemcsak teste*, hanem lelke, szíve, kedélye is van. Az ember nemcsak szájából és gyomorból áll s azért a kenyér mellett szüksége van szeretetre, idealizmusra, megértésre, erkölcsre, rendre, társadalmi kultúrára, hitre, bizalomra, vallásra, lelkiezőre, erkölcsi ellenállóképességre, vigaszra, támaszra; családra, Egyházra, nemzetre... mind csupa olyan dologra, amit nem lehet a gazdasági jólét kalapja alá fogni. S azért, egy társadalmi rend, mely az embert annyira állatnak tekint, hogy *semmi másról* nem akar a jövő társadalomban gondoskodni, csak abrakról, takarmányról, meg enni-valóról, megfelelő lehet a négylábúak társadalmának, de nem az egyenes testtartású, felfelé tekintő s az anyag mellett és fölött a *szellem* javait is kereső *ember* igényeinek.

A szociáldemokrácia és tulajdonjog.

Hamis, hazug és gyermekes a szocialisták *tulajdonjogi és munkabér-elmélete is*.

Abból, hogy a munkaadónak a munkás fáradsága után több-kevesebb *haszna* van, (ami igaz), azt következtetik a szocialisták, hogy a *tulajdonjog maga jogfosztás és lopás*. Mert, hogy a munkaadó, a tulajdonos nem fizeti meg az egész nyert értéket, azaz azt a munkát, melyet az ő tulajdonát képező anyagba a munkás belefektetett, hanem csak annyi bért ad, amennyi a munkaerő további fenntartására szükséges. Ami, ha sok esetben így van is, a munkabér *elméletét* általában tekintve *nem igaz*...

Mert először is hamis az alapfeltevés: minthogy ha a nyert értéknek *egyetlen* tényezője az anyagba fektetett *munka* volna. Ez nem áll, mert a nyert érték

nem mindig egyarányú a befektetett munkával. Az áru értékét mindenelőtt az elkészült áru *használhatósága*, nem pedig a munkásnak beléje fektetett *munkája határozza meg*. Ha pl. ugyanazon munkával ébenfát vagy kavicsot szállítok Afrikából, ha ugyanazon munkával értéktelen játékszert vagy hasznavehető műszereket gyártok, ha ugyanazzal a fáradsággal festői remekművet alkotok vagy pedig kerítést mázolok: a munka eredményének értéke bizony nem azonos.

Másodszor pedig — épp ezért — a tulajdonos is nem a nyert egész értéket köteles a munkásnak oda adni, hanem azt, amit a munka *mint ilyen megér* — eltekintve az anyagtól s az előállított áru használhatóságától, mely nagyon sok mindenfélétől függ — s amibe igazságosan szerződtek. A munkabér lehet a tulajdonos hasznánál nagyobb, de lehet sokszor kisebb is. A munkaszerződés igazságos voltának *egyetlen* szabálya, hogy a munkás megkapja azt a bért, amelyet munkája használhatóság dolgában *megér*, amelyért *szabadon és kényszer nélkül szerződött* s amelyből önmagát és családját emberhez méltó módon, illőn és könnyen fenntarthatja.

Már most bizonyos, hogy ma a munkás helyzete a munkásszerződésnél sokszor *méltánytalan és igazságtalan*. A munkás (vagy hivatalnok) kénytelen a munkáját olcsóbban bocsátani szerződésbe, mint amennyit az emberi munka megér s amennyiből egy családot *tisztességesen* el lehet tartani, következik tehát, hogy ezen a visszasságon segíteni kell: helyes szociális törvényhozás, valamint a munkásság szervezése stb. által, amire pl. a keresztény szocializmus is törekszik.

De a szociális igazságosságnak e biztosítására sehogyan sem kell a gyermeket kiönteni a fürdővízzel együtt: nem szükséges sem a tulajdonjog tagadása, sem a többi szocialista utópiák, melyek csak kompromittálják, nevetségessé teszik a munkásmozgalmat. Sőt a szocializmus rendszere nem is segítene e méltánytalanságokon, mert hiszen ellenkezőleg: nem egyenlő tulajdonbirtokot és jogot, hanem fordítva egyenlő

vagyontalanságot akar, összekötve azt általános és *díjtalan* közmunkával (mert hisz a mégoly magas munkabér végtére maga is csak *magántulajdon* volna, ami a szocialista elmélet szerint „lopás”), azaz összekötve azt az egyesek abszolút, teljes rabszolgaságával, akik ilykép végleg ki volnának szolgáltatva a „szocialista államnak”; ami nyilván annyit jelent, mint: a „vezérek” kényének-kedvének.

A szociáldemokrácia olyan, mint a mesebeli doktor: azzal akar fogfájást gyógyítani, hogy leüti a fogfájós ember fejét. A legtöbb ember ma szegény — tehát inkább legyen mindenki — egészen vagyontalan. A munkás ma kevés bért kap — tehát inkább ne kapjon semmit. Akkor aztán meglesz az „egyenlőség”. Micsoda hajmeresztő logika ez?

Legyen mindenki rabszolga és igavonó állat, amely csak enni-inni kap, meg lakást és bundát, s ezt is csak addig, ameddig a vezér urak szívesek lesznek adni neki; szóval csak annyija legyen mindenkinek, hogy a munkaerejét fenntarthassa és holnap is dolgozhassék... És ezek beszélnek a munkásosztályok felségítéséről?

S nehogy valaki nagyításnak tartsa, amit itt a szociáldemokrácia programjaként bemutatunk, íme egy-két idézet az *ő szájukból*, s nem is csak a hazai szociáldemokraták, de a külföldiekéből is:

A *genti* szocialista kongresszuson (1877.) *Anseele* elvtárs ezt a határozatot hirdette ki:

„A kongresszus kijelenti, hogy (a jövő „szocialista államban”) az állam föltétlenül *egyedüli tulajdonosa* lesz úgy a termőföldnek, mint az összes munkaeszközöknek és szerszámoknak”.

(Szegény munkás! még a kapáját és kalapácsát is elveszik, hogy ne tudjon másképp és másnak dolgozni, mint ahogy a vezérek akarják!)

Ugyanazon *Anseele* 1895 december 25-én így írt: „A szocialista társadalomban *senkinek* sem lehet birtokjoga.” (Ezt persze nem hangoztatják, mikor a népek „földosztásról” beszélnek!)

A *lüttichi* gyűlésen *Smerts* elvtárs, képviselő kijelenti: „Követeljük, hogy a magántulajdon jogcíme minden *kárpótlás nélkül szüntessék meg.*” (1894 november 19.)

A francia szocialista vezér *Jules Quesde* egy brüsszeli gyűlésen (1894.) kijelenti: „Nincs más hátra, mint az, hogy erőszakkal vegyük vissza az egyesektől azt, ami mindenkié; mondjuk csak ki nyíltan: forradalmi úton... és mindennemű *kárpótlás nélkül.*”

Választások előtt bezzeg nem azt mondják a kisembernek, hogy el fogják venni a vagyonát; hanem ellenkezőleg a latifundiumok *felosztásáról* beszélnek neki. Egymásközt azonban megvallják, hogy ennek éppen a *fordítottja* a cél, s hogy ezt majd lassan a már törbeccsolt kisembereknek is értésükre kell adni.

„A parasztoknak is meg kell magyaráznunk, — mondja az azóta hazaárulásért elítélt *Liebknecht* a boroszlói kongresszuson —, hogy a kisbirtok megszüntetése elengedhetetlen, s hogy őket is el fogja söpörni az az ár, amelyet nem tudunk és nem is akarunk feltartóztatni.”

Bertrand, francia szocialista képviselő írja: „Hogyan fogja a szociáldemokrácia megszervezni a társadalmat? ...

„Először is a föld, az épületek, a gyárak, a gépek mind az *állam tulajdonába mennek át.*”

„Minden ipar és mezőgazdaság *állami vállalkozássá* alakul át.”

„Az állam ma nagy erdőségek tulajdonosa ... Miért ne lehetne a szántóföldnek tulajdonosa is?”

Másutt ismét: „Minden összeroskadó kisbirtok sietleti az órát, amelyben a birtoktalanná vált polgártársak többsége ki fogja mondani az összes birtokoknak állami birtokokba való átvételét. (1897. *Peuple.*)

A belga szocialistavezér *Vandervelde* még világosabban beszél:

„A szocialista pártnak semmit sem szabad tennie a kisbirtok megszüldítésként, helyreállítása vagy fejlesztése érdekében. Ellenkezőleg mindent meg kell tenni.

hogy a földbirtok teljes szocializálásának (közös birtokkátételének) műve *minél gyorsabban és minél símbábjában végbemehessen.*" (Londoni kongresszus, 1896.)

Hogy mi maradna a szocialista államban az egyesek birtokában, megmondja a *Petit Catéchisme Socialiste* (szocialista kiskaté), melynek 78-ik kérdése így hangzik:

„Megtűri-e a szocializmus a magántulajdont?”

A felelet: „A szocializmus a magántulajdont a merőben fogyasztási cikkekre szorítja, illetve az egyesek *közvetlen és mindennapi szükségleteire korlátozza.*”

Hogy a *magyarországi* szociáldemokrácia is ugyanezeket szajkózza, arról mindenki meggyőződhetett, aki valaha a Népszavát lapozgatta.

Mi marad tehát a szép ígéretekből? A földosztásból? Az általános bőségből s a többiből?

Egy karéj kenyér (az is állami, szocialista sütésű, amelyet kritizálni nem szabad!) a vezérek kegyadománya, melyet némán le kell nyelnem, hogy holnap munkába mehessek megint. *Semmi több!* Még a *bicska sem lesz az enyém, amellyel a kenyерemet megszegem!*

Koldus leszek: a szó szoros értelmében, *szegényebb a templom egerénél!*

Ha *minden* az államé lesz, akkor semmi sem lesz többé az egyeseké: az enyém sem. A „vezérek” diktálnak s rendelkeznek minden fölött. Persze a „nép” nevében... akárcsak Kun Béla és Landler Jenő!

A szociáldemokrácia kollektivizmusa.

Erre a szocialisták azzal a bölcsességgel felelnek, hogy: dehogy! ellenkezőleg, a szocialista államban *minden mindenkié lesz!* A föld, a mező, az erdő, a gyárak, a malmok, az üzletek — mind, mind *közös tulajdon* lesz! Szocializálunk mindent!

Közös tulajdon? Micsoda fából vaskarika ez? Hol

van az a szerencsétlen mackó, akinek ezt a vaskarikát az — orrába lehetne húzni?

Közös tulajdon! — igen, olyan értelemben, hogy „elvben” mindenki a magáénak is (de nem csak a magáénak) vallhatja, hogy mindenki nézheti, mindenki dolgozhatik rajta (ha odarendelik), de senkinek sem szabad hozzányúlania vagy belőle hasznot húznia. „Mindenké”, de úgy, hogy senkié se! Az „enyém”; de jaj nekem, ha hasznomra akarnám fordítani, vagy ha hozzá merek csak érni is! Mert hiszen akkor már magántulajdon volna és a magántulajdon — lopás. Tehát a „közös” vagyonnak csak a neve lesz közös. Körülbelül úgy lesz az „mindenké”, ahogy ma is mindenki pl. a kaszárnya és a börtön, vagy amint az egész államé az állami számvevőszék és az országháza. Az „enyém” lesz minden, úgy ahogy ma a Hold az enyém. Nem nyúlhatok hozzá. Ki nevezi ezt voltaképeni tulajdonnak, egyéni birtoknak?

Tulajdon csak az, ami fölött szabadon rendelkezhetem; a szocialista államban pedig a vezéreken kívül senkisé fog rendelkezhetni egyetlen garassal sem.

Az egyetlen, ami fölött a szocialista aranyvilágban rendelkezni szabad: a mindennapi táplálékom. Semmi több. A vezérek maguk így hangoztatják: „A közvetlen és az napi fogyasztás tárgyai!” Tehát egyedül a napi menázi fölött vagyok úr, t. i. a magam hatáskörében dönthetek afölött, hogy elfogyasztom-e vagy pedig a csatornába öntöm —, mely utóbbi esetben azonban éhen is szabad halnom, mert hiszen nincs miből szerezni más ennivalót...

Az újabb szocialista írók maguk is látják, hogy ez a rendszer nemcsak embertelen, de egyszerűen lehetetlen is. S azért egyes módosítások által el-el térnek a felállított elv következetes alkalmazásától. Némelyek megengedik, hogy az egyéni szükségletek szabad kielégítése végett a társadalomtól az egyesek ne csak fogyasztási cikkeket, hanem pénzt vagy azzal egyértékű utalványokat kapjanak. Ezzel azonban önmagával kerül ellenmondásba a szocialista rendszer. Mert

mihelyt pénz vagy utalvány van, az *magántulajdont* képez s utat nyit a nyereszkedésre, kereskedésre s így az egyenlőtlenség visszacsempészése is, ha nem nagyban, hát legalább kicsiben. De mivel ez a kicsi az általános szegénységben *viszonylag óriási* lesz, az embertárs kizsákmányolásának s az egyenlőtlenségnek ismét óriási lehetőségei nyílnak meg.

Lopás-e a magántulajdon?

Mindezekben a fából-vaskarika elméletekben az alapfeltevés az, hogy a magántulajdon jogtalanság és lopás. Ezért akarják a szocialisták elvenni a magántulajdont mindenkitől, mindennemű kárpótlás nélkül, még pedig erőszakos úton: forradalmilag, vagy pedig parlamenti többséghatározat által.

Igaz-e azonban az a tétel, hogy a magántulajdon jogtalanság és lopás?

Igen, a magántulajdon jogtalanság és lopás, ha igaztalan úton — pl. uzsora, hamis és lelketlen börzejáték, hamisbukás, csalás, erőszak, igazságtalan munkaszerződések stb. által — szereztetett s ezen a címen bizonyos, hogy *nagyon sok mai szocialista vezérnek a magánvagyonra igazságtalanul szerzett vagyon*, tehát jogtalanság és lopás. Az a faj, amely a szociáldemokráciát kitelálta és terjeszti, Európa minden államának bűnügyi statisztikájában *messze legelől jár a jogtalan vagyonszerzés összes büntényeinek terén*.

De, hogy a tisztességes munkával szerzett, munkám árán vásárolt, vitézségért nyert, ajándékbakapott vagy örökölt magántulajdon lopás volna, ezt a tételt bizonyítani nem lehet. Legfőlebb azt lehet s kell megengedni, amit a keresztény szocializmus is vall és hirdet, hogy 1. végszükség esetén minden közös, 2. hogy a köz érdekében a nagyobb vagyonok arányosan s nagyobb mértékben terhelendők meg, s 3. hogy a közszegénység és nyomor elkerülésére a tehetősebbek áldozni kötelesek.

Ez az „elv” — hogy a magántulajdon lopás —

különben mindenekelőtt logikai abszurdum. Mert *először is* „lopás” és „jogtalanság” csak az lehet, ami más „jogának” a megsértése. Azonban ha a földi javakra senkinek joga nincs, akkor azokat jogtalanul eltulajdonítani nem is lehet. Ami senkié, azt nem lehet „ellopni”, azt csak szabadon elfoglalni lehet. Ha pedig azt mondják, hogy minden földi jó „közös tulajdon”, akkor már elismerik, hogy a magánembernek is van részleges tulajdonjoga, melyet legfőllebb azon értelemben lehet „ellopni”, hogy esetleg a másra eső részt is én tulajdonítom el — tehát voltakép a másik is tulajdonos és itt csupa magántulajdonról van szó, melynek csak a használata közös. Azután gondolatiképtelenség az is, hogy valamit el szabadjon használnom, ami közös tulajdon. Amit megeszek, amit elpusztítok, az kell, hogy az *enyém* legyen, mert elpusztítani csak azt szabad, ami a legszigorúbb értelemben az enyém. *A szociáldemokráta elmélet szerint szigorúan véve voltakép még enni sem volna szabad senkinek, mert minden magántulajdon lopás: amit pedig megeszek, azt föltétlenül előbb magántulajdonná kell avatnom.*

De lélektanilag és társadalomtudományilag is abszurdum az és minden emberi erő kifejlésnek megölése, hogy magántulajdon ne lehessen. Minden ember ismerő meg fogja engedni, hogy az emberek szorgalmának és munkásságának legjobb, sőt legtöbbször *egyetlen* lendítő kereke: a *magántulajdon* megszerzésének vagy gyarapításának reménye. Ahol nincs érdek, ott a legkevesebb ember dolgozik igazán serényen, találékonyan és körültekintéssel; s csak, ha az érdek állandó és maradandó, lesz a munka is céltudatos és kitartó.

Tapasztalati tény, hogy akiknek nincs semmijük, főleg ingatlanuk, azokból kerül ki a legtöbb gonosztevő, munkakerülő és korhely, azok mindenre kaphatók, mert semmit sem vagy keveset kockáztatnak. Viszont az egyik legelemibb szociológiai elv: ha azt akarjuk, hogy valaki szorgalmas, józan, munkaszerető és becsületes legyen, adjunk neki egy darabka földet,

vagy bármily más magántulajdont, amin gazdálkodhatik, amit gyarapíthat, ami az övé, amit ő maga rendezhet be tetszése szerint és gyarapíthat a maga és családja számára. A takarékoság igen sok szociális erénynek szülőanyja: aki takarékos, az nem iszik, nem lumpol, nem kártyáz, nem megy rossz helyre, nem marad ki, nem ugrik bele akármilyen dőre eszme kelepccéjébe — már pedig ezekre a tulajdonságokra az embernek a jövőben is szüksége lesz. Ha azonban magántulajdon nincs, senkisé is lesz bolond takarékoskodni a más javára.

Vegyük még hozzá, hogy a *családi életnek is* bizonyos értelemben a magántulajdon az alapja. Mert a közös háztartással legjobban biztosítható vagyongörzés és vagyonomgtakarítás gyakran a legerősebb kapocs, mely a házastársakat egymással s a gyermekkel egybeköti.

Ellenkezőleg így kell tehát következtetnünk a helyes szociálizmus, a társadalmi jólét nevében: a magánvagyon *túlságos felhalmozódása* egyesek kezében rossz dolog, amit alkalmas szociális törvényhozással törvényes úton meg kellene gátolni (hadiszállítók hirtelen, tüneményes meggazdagodása!), de azért a magánvagyon intézménye általában el nem vethető, sőt annyira jó és szükséges, hogy *minden* embert lehetőleg valami kis vagyonkához kell juttatni. Ennek azonban nem a magántulajdon elrablása a módja, mert erre megint nincs jogcím s mert ez antiszociális, célszerűtlen és képtelen követelmény, hanem ellenkezőleg: helyes szociálpolitika által, mellyel rá kellene segíteni mindenkit, hogy legalább némi kis vagyonhoz juthasson.

Ezt akarja a keresztény szocializmus: lopás nélkül *vagyont akar juttatni* mindenkinek. A szociáldemokrácia ellenben lopás és erőszak által akarja *elvenni a vagyont* mindenkitől, hogy aztán — senkinek se juttasson belőle.

Ezt persze a jámbor munkásnépnek nem vallják be, sőt ellenkezőleg földosztásról stb. beszélnek neki!

Ők! akiknek elve, hogy semmi sem lehet senkié, minden a (természetesen ő általuk kormányozandó) államé.

A szocialista állam nemcsak nem juttatna senkinek semmit: egy talpalatnyi földet sem, de még amiye van is ma a szegény embernek, azt is elvenné tőle az utolsó garasig és az utolsó varrótüig.

Erre a kollektívizmusra kaphatók — magasabb szempontból — a szerzetesek és aszkéták; valami nyoma van ennek az önként vállalt szegénységnek, ennek a nagy lelki felbuzdulásnak egyes esetekben az őskeresztényeknél is, de a nagy tömeg, az átlagemberek milliói erre nem lesznek kaphatók soha!

A munka kollektívizmusa a szocialista államban.

A szocialisták tulajdonjog-elméletének tarthatatlansága annyira szembeszökő, hogy sokan közülök részben már vissza is vonták azt s különbséget tesznek *produktív* (termelő) és *improduktív* (nem termelő) javak között. Ez utóbbiakat meghagyják az egyeseknek, csak a produktív javakat akarják elvenni és a munkát magát akarják közúton, államilag végeztetni.

Eltételezve attól, hogy a javakat nem igen lehet produktív és improduktív kategóriákba osztani, mert csaknem minden jó lehet egyik is, másik is — pl. egy darab föld lehet díszkert és lehet szántóföld; az ezüst lehet dísztárgy és lehet műeszköz stb. — a kollektív munka elmélete még nagyobb lehetetlenség, mint a kollektív tulajdonjog.

Micsoda képtelen és zsarnoki felfogás is valóban: hogy senkise dolgozhassék maga-magának és családjának, hanem mindenki csak a köznek, az államnak! Hogy senkise örvendhessen saját munkája közvetlen gyümölcsének, hanem kénytelen legyen azt beszállíttatni a közös raktárba, amelyből majd ki tudja milyen naplopó kapja meg azt, amin ő egész lelkével, testével fáradott!

S mi tér marad így még a személyes buzgalom-

nak, a személyes leleményességnek és a tehetségek versenyének?

Sok községben s főleg most a háborúban is ismeretes a *közmunka* intézménye, a hét vagy a hónap egyes napjain. Mindenki tudja, hogy milyen ez a *közmunka*. Amíg a munkafelügyelő lát, amíg ellenőrzés van, addig még csak dolgozom valahogy; de mihelyt az ellenőr máshová tekint, már csak amúgy tessék-lássék dolgozik mindenki. (Kivéve ha akkordmunka; de akkor már magánérdek sarkall!) Miért van ez így? Mert ha tudom, hogy a munkámmal nem nyerek a *magam* vagy a *családom* számára semmit, akkor hiányzik minden ösztöke a munkához. Idegen munkát sohasem végzünk úgy, mint azt, amivel az édes magunk vagy a családunk jólétét közvetlenül növeljük.

Ne mondja senki, hogy majd a végzett munka arányában lesz a *részesedés* is a közös javakban. Mert akkor először is: csakhamar ismét megszűnik a birtok-egyenlőség, miután mindenkinek módjában lesz többet vagy kevesebbet keresni. Ha pedig viszont egy időn vagy bizonyos határon túl megint kiegyenlítenek mindent: megint csak hiányozni fog a nagyobb szorgalomra való ösztönzés; hisz nem lesz érdemes szorgalmasan dolgozni, ha kis idő múlva úgylis elveszik a munkám gyümölcsét megint!

Másodszor: ki fogja meghatározni, hogy ki mekkora szorgalommal dolgozott és mennyi jutalom illeti meg érte? Ki lesz igazságos bíró az ügyemben? Hátha valami részrehajló, igazságtalan embertárs? És bele fogok-e nyugodni, ha esetleg nem úgy jutalmaznak, mint ahogy igazságosnak tartanám? És ha én beletnyugszom is, beletnyugszik-e mindenki? Nem lesz-e itt megint a legnagyobb önkénykedésnek, esetleg zsarnokoskodásnak helye, amely nem annyira az érdem, mint inkább hatalmi és egyéni előnyszempontok, protekció, párttekintetek stb. szerint fogja taksálni az egyesek buzgalmát és munkájának értékét? Vagy persze higgyük el megint azt a mesét, hogy az emberek a

szocialista államban csupa ártatlan kerubimok lesznek, csupa szent, csupa kezes bárány, csupa rajongó ideálista, aki a „köz” kedvéért akár bokáig lejárja a lábát és csontig koptatja a tenyerét!?

Erre tán azt mondja a szocialista, hogy hiszen a mostani birtok- és munkarendben is csupa önkénnyel és igazságtalansággal találkozunk. De hát mi következik ebből? Legföllebb az, hogyha az igazság kezelői ma is annyi hibát és mulasztást követnek el, amikor pedig a társadalmi igazságon kívül a saját javuk is arra ösztönzi őket, hogy lehetőleg jól feleljenek meg hivataluknak: Mi lesz akkor, ha még ez a szempont is megszűnik rájuk hatni! És ha ma is sok az önkény, amikor pedig a hatalom kezelői csupa független, részben birtokos emberrel állnak szemközt, milyen lesz majd az önkény akkor, amidőn minden ember tehetetlen rabszolga lesz, amikor nem lesz senkinek semmije s mindenki kénytelen lesz, ha élni akar, a parancsukra hallgatni!

Vagy azt mondod-e, jámbor olvasó, hogy hiszen a hatalom kezelőit akkor a *nép maga fogja választani*; hát aki nem végzi jól a dolgát, azt egyszerűen elcsapják?

Szépen! Először is: nagyon szépen hangzik, hogy a „nép” választ, de tudjuk jól, mit jelent az, amikor a „nép” választ, ha a „népet” viszont demagóg, lelkiismeretlen kalandorok vezetik! Ki fogja a választásokat vezetni? Úgy-e, aki éppen a kormányon van. De nem tudjuk-e nagyon jól, hogy akármilyen a választási törvény, a hatalom azt mindig kijátszhatja? Hogy az ügyes, elszánt és lelkiismeretlen kormányzat — főleg centralizált országokban, aminő pl. Franciaország s aminőnek a szociáldemokrácia „jövő államát” tervezik — feltétlenül olyan választásokat csinál, aminőket akar? főleg ha a nép, a „fölséges nép” önálló vagyon nélkül való s így hosszabb ellenállásra egyáltalán képtelen! A szocialista államban a nép valószínűsége helóta faj lesz s a mindenkori kormánynak mód-

jában fog állani, hogy a mindenükből kifosztott heló-tákat apró előnyökkel lekenyerezze.

Azután: pártok előreláthatólag mindig lesznek, amíg emberek lesznek a földön. Az egyik párt győz, a másik veszít. Mi lesz azokkal, akik vesztek? Kényére-kedvére kiszolgáltatva az ellenfélnek, mely a legmesszebbmenő és leggyűlöletesebb felügyeletet gyakorolja (mert ki fog a szocialista államban dolgozni csendőri felügyelet nélkül?) s teljesen önkénye szerint fog dönteni a munka értéke és díjazása fölött. A kisebbségek élete nemcsak a politikában, hanem a mindennapi életben is merő pokol és szekatúra lesz — s ez nem is lehet máskép.

De még ez sem minden! A szocialista államban azok, akik egyszer kormányra kerültek, — mondjuk, egy csoport ember, aki e célra összebeszél — abszolút teljhatalomra tesznek szert s abban a pillanatban, amikor nekik tetszik, akár a maguk számára konfiskálhatják az *egész közvagyon*t, kihirdethetik a teljes diktatúrát és visszacsinálhatják az egész szociális fejlődést. És bolondok is volnának, ha nem tennék rá a kezüket a nekik kiszolgáltatott vagyoni: hiszen a történelmi materializmus szerint a vagyoni jólét az egyetlen erkölcsi zsinórmérték. Sőt még a választói jogot is bármely pillanatban elvehetik a polgártársaktól. Senki sem állhat nekik ellen, mert minden hatalom az ő kezükben van s az egyes polgárok a teljes vagyontalanság következtében semmiféle ellenállást — pl. sztrájkot vagy forradalmat — nem fejthetnek ki; hiszen az élelmet osztó kormány kegye nélkül egy hét alatt valamennyien éhen halnának. Ha csak új forradalmat nem szerveznek s meg nem rohanják a kincstárt és a közös magtárakat, de ki tudja, hogy a hatalom kezelői azt elővigyázatból előre ki nem ürítik? . . .

S ha új forradalom útján új „vezérek” kerülnek kormányra, ezek ugyanazt az önkényuralmat ragadják magukhoz, amely ellen fellázadtak s most ismét máso-

kon a fellázadás sora. S ez így menne végnélkül, míg a teljes rabszolgaságba a népek bele nem törödnének, vagy vissza nem térnének a régi rendhez!

Milyen a szocialista Eldorádó?

Foglaljuk össze a mondottakat. Láttuk, hogy a szociáldemokrácia *egész elméleti alapépülete teljesen rozoga, ingatag, hazugságokkal alátámasztott, filozófiailag és lélektanilag abszurd képzelgés, melynek célja: egy olyan rabszolga-állam megalkotása, melyben minden vagyon és hatalom névleg az „állam”, tényleg pedig a szocialista vezérek kezébe kerülne s melyben senkinek sem volna a betevő falaton kívül semmije, sőt még ezt a falatot is csak az államtól — azaz: a vezérektől — kapná, ami más szóval annyit jelent, hogy a legteljesebb függőviszonyba, valósággal rabszolgai, sőt baromi alárendeltségbe kerülne a vezérekkel szemben.*

Hogy ezek a vezérek aztán élve teljhatalmukkal, mit valósítanak meg mai fényes ígéreteikből, ez teljesen az ő tetszésüktől fog függni s ezért őket a gyakorlatban még csak számon sem lehet majd kérni.

De még ha a legjobb akarattal volnának, akkor sem sokat valósíthatnának meg a nagyhangú ígéretekből. Mert lássuk csak: a legjobb esetben is, milyen lesz az a *szocialista Eldorádó?*

A szegény tudatlan köznépnek s a bérével okkal vagy ok nélkül elégedetlen munkásnak oly könnyű a a szája szélén kicsurgatni a nyálat azokkal a mese-szép fényes ígéretekkel! A szocialista agitátorok nem is takarékoskodnak a mézes-mázos ígéretekkel, tudván, hogy gyermekeket és tacsókát csak minél káprázatosabb ígéretekkel kell traktálni, akkor mindenne kaphatók. De persze az ígéreteket megtartani már sokkal nehezebb volna, főleg ha oly ígéretekről van szó, amelyeket megtartani — nem is lehet!

Mert *hamis elven alapuló* társadalmi rendet fenn tartani nem lehet. Amint aranyat nem lehet csinálni

sárból s amint *perpetuum mobilét* — (örökmozgót) nem lehet szerkeszteni soha — mert ennek a vállalkozásnak az alapfeltevése hamis —, úgy nem lehet szocialista lapon olyan államot és társadalmi rendet létesíteni, amely fennmaradhatna, amely a polgárokat eltarthatná, amely jólétet és megnyugvást teremthetne a társadalomban.

Utaltunk már arra, hogy az anyagi jólét maga, még ha teljes is, nem elégíti ki az embert. Itt azonban rá kell mutatnunk arra is, hogy a vörös szocializmus magát az anyagi jólétet sem tudná biztosítani. Még pedig azért nem, mert ennek föltétele a *megfeszített, személyes érdekekkel egybekötött s azért lehető magas eredményképességre fejlesztett egyéni munka és egyéni találékonyság*. Ezt pedig a szocialista állam- és munkaeszme egyenesen megöli.

A szocialista államban mindenki csak muszájból, tehát kedvetlenül és tesséklássékra fog dolgozni. Minthogy a munkabeosztás is államilag szabályoztatik, tehát rendkívül sokan lesznek kénytelenek olyan munkát végezni, amihez sem nem igen értenek, sem semmi kedvük és tehetségük nincs hozzá. A hanyag és tökéletlen munka miatt tehát az állam kénytelen lesz a *munkaidőt mindinkább emelni*; hiszen amit egy lelkes, találékonyságos, kedvvel és érdekből dolgozó ember egy fél nap alatt elvégez, azt hozzá nem értő, muszájból dolgozó kedvetlen munkás, három nap alatt sem végzi el.

Többet a szocialista állam az egyéni érdek megszüntetésével semmi esetre sem fog termelhetni, mint a mai társadalom, még hogyha minden embert kapára fog is; tehát hogy eltarthassa az embereket, kénytelen lesz embertelenül megdolgoztatni őket.

Azután egészen bizonyos az is, hogy a munka *ellenőrzése*, teljes *beszolgáltatása* stb. céljából egészen mérhetetlen mennyiségű *új hivatalnokra*, csendőrré, fináncra, ellenőrre lesz szükség, akik helyett a munkát megint csak a többinek kell végeznie s emellett mindenki — mint a rabok a fogház udvarán —

állandóan hatósági ellenőrzés, úgyszólván feltűzött szuronyok alatt lesz kénytelen dolgozni. Micsoda nagyszerű rabélet lesz az! Férfi, nő, gyermek — mind dobszóra dolgozik, mindet fegyvercsörgés közt hajtják ki a munkára, ostorpattogatva, mint a mezőre a csordát. Gyönyörű személyes szabadság lesz az!

Azután: egészen bizonyos, hogy ahogy ma dívik a *protekció* és a *vesztegetés*, épügy, sőt a dolog természetéből kifolyólag *még sokkal jobban fog dívni ez a két szép szokás a szocialista államban*, ahol az emberek, még a mindennapi kenyér dolgában is teljességgel a felvigyázók és ellenőrök kegyeitől fognak függni. Ez a protekciós rendszer azonban mindig kétélű dolog, mert ha a közhivatalnok a zsírosabb falatokat a protekció kedvéért Péternek juttatja, ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy Pál a jogosnál kevesebbet fog kapni. Aki bírja, marja; ez lesz a jogelv. Hát még az élelmesek, az ügyeskedők, a furfangosak!

Most a háborúban is láttuk, hogy az általános és egyenlő védkötelezettség mellett, milyen ügyesen tudtak kibújni a hadiszolgálat alól egyesek és egész osztályok. A jó magyar nép a fronton vérzett; azok pedig, akik legjobban hevülnek a szocializmusért s akik közül a „vezérek” kerülnek ki, úgyszólván mind kihúzták magukat a menetszázadokból. Itthon maradtak az irodákban, kórházakban, felmentették magukat mint hadiszállítók, a Haditermény r.-t. ügynökei stb., vagy ha elmentek is, elmentek a — trénhez. Ime, egy kis ízelítő abból, hogy milyen „jogegyenlőséget” várhatunk a szocialista államtól!

Azután milyen fényes dolog lesz az, ha majd minden aprósággal az államhoz kell folyamodni, mihelyt valami rendkívüli szükségletünk vagy igényünk lesz!

Például: megbetegszem; nem mehetek dolgozni; orvosra, patikára, kúrára van szükségem. Azonban az inspekciós véletlenül személyes ellenségem s azért úgy találja, hogy csak tettetem magam. Nem kapok betegségi bizonyítványt, becsuknak, megkoplaltatnak.

Más orvoshoz nem mehetek: nincs pénzem hozzá s amellet az, akihez bizalmam volna, véletlenül egészen más munkára van beosztva. Milyen orvosságot kapok? Mehetek-e falura, fürdőre? Mindezt nem határozhatom el magam: ezt mind az állam határozza meg nekem. Még budai vizet sem ihatom, ha csak előbb az államnak be nem jelentem bélyegmentes papíron, hogy hascsikarásom van.

Mert: ha fordítva, mindenki vehet és válogathat a jóban, mint tót a vadkörteben, bezzeg akkor nem fog a dolog után látni senki, hanem mindenki betegnek jelenti magát és issza vödörszámra — nem éppen a budai vizet, hanem a finom, betegápolásra szánt konyakokat és cseresznyepálinkákat...

Csak egy kissé bele kell képzelnie magát a csodálatos kollektivista szocializmusnak a részleteibe, ebbe a kaszánya-, kisdedóvó-, árvaház- és rabéletből összeenyvezett kaotikus valamibe, melyet a szocialista vezetők mint valami tejjel-mézzel folyó Eldorádót festegetnek a hiszékeny közönség elé, s az ember valósággal beleszédül abba a vakmerőségbe, hogy ezt a rabszolga-rendszert valaki népjólétnek és Eldorádónak meri nevezni!

A szocialista szabadszerelem.

Hanem a legszebb, a legfőbb, a legépületesebb újítás a szocialista Eldorádóban s a legjobb ütőkártya a balekfogó szocialista agitációra még hátra van. És ez: a szocialista állam radikális újítása a *nemek viszonyát illetőleg*.

Az embernek meg kell fogódznia a székén, hogy le ne essék a csodálkozástól és megütközéstől azokon, amiket a szocialisták a jövő társadalom családi, illetve nemi életéről a legnagyobb kedélynyugalommal és szemérmetlen rosszhiszeműséggel összeírnak. Komoly ember nem tartaná lehetségesnek, hogy kultúrnépek között a civilizáció XX. századában nadrágos emberek előtt ilyen elméleteket csak említeni is lehet. Viszont azonban bizonyos, hogy éppen ezek a vad ultra-szexuá-

lis elméletek hódítják meg a vörös lobogónak a szabad-szerelem és szabadpárosodás emancipált rajongóit, az altest ingerein túl gondolkozni képtelen uracskák és nőcskék százait, akik csak egyre gondolnak: mikép lazíthatnának minél jobban az erkölcsi kötelékeken, melyeknek társadalomfenntartó erejét persze nem is ismerik.

Házasság? családi élet? apai tekintély? — a szociáldemokrácia szerint üres képzetek, tartalmatlan, elavult formák, jogfosztás és egyenlőtlenség! Sutba velük! A szocialista állam ilyen maradi „feudális” intézményeket nem fog ismerni.

Ellenben proklamálni fogja a *szabadszerelmet* s a *teljes nőközösséget*, azaz a nemi élet *korlátlan felszabadítását* minden „konvenció” alól. Amint közös a ház, a gyár, a föld, a kutya és a ló, úgy közösek lesznek a nők és a gyermekek is. Mindenki egyes-egyedül a szíve vonzalmát és pillanatnyi szenvedélyét fogja követni a szerelem dolgában s azzal áll össze, akivel éppen akar. Egy évre, egy hétre, egy órára — ahogy neki tetszik. Elcsábíthat akár mindenkit is, aki az útjába akad és sem ezen, sem az elcsábításba való beleegyezésen nem lesz semmi szégyelni való. A kölcsönös megtetszés és beleegyezés elég lesz arra, hogy két emberi lény: egy férfi s egy nő között nemi viszony létesüljön s ugyanúgy elég a ráúnás is arra, hogy a viszony szétszakadjon; mindegy, hogy mennyi idő múlva. A párok épűgy összeállhatnak és szétrebbenhethnek, mint a cserebogarak a fán, vagy a kuvaszok az útszélén; akár hatszor egy nap alatt. Sőt nem is lesz joga senkinek arra, hogy pl. egy nőt magának foglalhasson le. Ugyanaz a férfi, ugyanaz a nő egyszerre többekkel is — akár hánnyal — folytathat nemi viszonyt; ez sem a férfi, sem a nő becsületén semmi féle foltot nem ejt. („Korlátlan anyasági jog.”)

Hát a *gyermekek*, akik ezekből a viszonyokból születni fognak?

Ez a legkisebb gondja a szocialista államnak. Mert először is nagy kérdés, hogy lesznek-e gyermekek? Ha

a házasság megszűnik, a nemi élet tisztán a nemi ösztön kielégítésére való lesz: minek akkor a gyermek? Főleg ha a szülők tudják, hogy a gyermek úgy sem lesz az övék, mert hiszen az állam elveszi a szülőktől az összes gyermekeket, hogy kizárólag állami, szocialista nevelésben részesítse őket. Hiszen akkor a gyermek világrahozatalával vesződni, a legfölsőlegesebb és legcélaltalanabb önkínzás volna. De ha mégis születik gyermek, az a szocialista társadalomban azonnal az *állam birtokába megy át*, amely a gyermekek neveléséről maga gondoskodik. Az anya legföllebb a szoptatás idején tarthatja meg a gyermekét. A gyermek neveltetésének módjára s irányára a szülőknek semmiféle befolyása nem lesz.

Nem minden szocialista meri ezeket a barbár elveket így nyersen és darabjában kimondani, de bizonyos, hogy a hivatalos programok szerint ez lesz az elv és *szükségképpen* így is kell lennie. Az abszolút függetlenség és egyenlőség kizárja az apai hatalmat, a házasság eltörlése lehetetlenné teszi a családi nevelést. A vezérek különben maguk is elég gyakran hangoztatják ezeket az elveket, persze kissé óvatos és tartózkodó szövegezésben, amiből azonban igen világosan ki lehet olvasni a voltaképpeni tartalmat. A belga szocialisták főlapja pl. így ír:

„A társadalom maga vállalja el az élő munkás-anyaggyártmány (a gyermekek) felnevelését. A gyermeket állami hivatalnokok fogják nevelni és oktatni. Tűrhetetlen állapot volna ugyanis, ha bárki maga nevelhetné gyermekét, állami felügyelet nélkül s helytelen irányban. A társadalom minden gyermeket s minden embert maga kezel, mint a nagy társadalmi gépezet egy részét.” (Vorrnit, 1901 június 1.)

A francia szocialisták egyik fővezére, *Jules Quesde* így ír: „A szocialista ideál a családot a térben az anya és a gyermek viszonyára, időben pedig a szoptatás idejére korlátozza. A férfi és nő közt kötendő nemi viszonyok époly szabadok, változók és sokszerűek lehetnek, mint akár a szellemi érintkezés egyazon vagy

különböző nemű emberek között.” (Catechisme socialiste.) Majd ismét: „A gyermek mihelyt anyjától elválasztatik, az *állam birtokába kerül*, mely ettől kezdve gondoskodik annak *fizikai, értelmi és erkölcsi (?)* neveltetéséről.”

Bebel, a német szocialisták vezére: „Minden gyermek, aki a világra jön, akár fiú, akár leány, a társadalom birtokába megy át, amely erejéhez mérten (?) fog érdeklődni minden egyes újszülött élőlény iránt! (Die Frau.)

Ugyanő más helyen így ír: „A férfi és a nő *egyszerűen állatok*; már pedig lehet-e szó állatok között házasságról, felbonthatatlan kötelékről? Nyilvánvaló, hogy nem”. (Die Frau.)

„A szocializmus — mondja egy belga vezető (Volders 1892.) — azt akarja, hogy a válás könnyűvé tétesse, mihelyt a férfi és a nő viszonya nem nyújt többé élvezetet. Ebben nincs semmi állatiasság, mint ahogy ezt a nő jogainak tagadói (!) állítják.”

„Minthogy a házasság alapján eltévesztett intézmény, melyet nem lehet tiszteletben tartani, azt egyszerűen *el kell törölni* — mondja az *„Almanach de la question sociale.”* (1894.)

A belga főszocialista *Vandervelde* egy brüsszeli gyűlésen így szónokolt (1894): „Minthogy a férfi és a nő egyesülése csak a legtisztább és legönzettebb (?) érzelmek hatása alatt történhetik, azért úgy a férfi, mint a nő, ha házasságban élnek is, teljesen szabadok maradnak és egymástól is függetlenek s azért abban a pillanatban, amikor úgy találják, hogy már nem szeretik egymást, el is válhatnak egymástól”.

„A fő az, hogy radikálisan végezzünk az apai jogokkal, az apának mintegy királyi hatalmával a családban. Csak akkor lehet majd szó teljes egyenlőségről.” (*Malou, Socialisme intégral.*)

*

Gondolkozó ember előtt az ilyen vadember-elméleteket cáfolni sem szükséges.

Hiszen amit itt a szocializmus a szabadszerelem

cégére alatt elérni akar, az rosszabb az állatvilágba való teljes lesüllyedésnél Mert amíg az állatvilágot a nemi ösztön féktelen tobzódásától *magának a természetes ösztönnek korlátozódása védi meg*, addig az embert a teljes zülléstől semmi más nem tartja vissza saját ösztönének korlátlanságával szemben, mint csak az ész s az erkölcsi önuralom; ennek azonban itt teljességgel fittyet hánynak! És ezzel a szocialista kuvasz-morállal nemcsak a faj- és nemzetfenntartás szenvedne végső kegyelemdőfést, hanem maga a közegészségügy is (nemi betegségek!) és főleg mindaz a szépség, idealizmus és erő, amely a holtig-való házastársi hűségben, a betegség és szenvedés tűzpróbája közt is kitartó hitvesi állhatatosságban s a családi élet ezernyi édes bájában rejlik.

Hát még a gyermekek kérdése! Micsoda hallatlan *barbárság* rejlik abban, hogy a szülőktől majd még a *gyermeküket is elveszik*, mindjárt csecsemőkorukban! Ekkora vadságra csakugyan az állatvilágban sem akad példa. Micsoda *zsarnoki durvaság* kell oda, hogy valaki az anyja kebléről le akarja tépni a gyermeket, hogy azt idegen, felelőtlen, lelketlen emberek kezeire adja!

A szabadszerelmi elméletet a szocialisták *kifelé* hangoztatni még most maguk sem merik. A valóságban azonban — mint a fenti nyilatkozatokból látjuk — benn van a programjukban. S ez természetes is; hiszen akik a VII-ik parancstól függetlenítik magukat, miért lennének jobbak a VI-ik parancsnál? S aki vad és barbár minden más téren, miért ne legyen vad és barbár ezen a téren is? Akik a gyermeket „gyári terméknek” tekintik, úgy is bánnak vele! Micsoda *lábbaltaposása a legelemibb szülői jogoknak*: kiragadni a gyermeket a gondos apa szerető felügyelete alól s megtiltani a szülőknek, hogy azt a nevelést adják gyermekeiknek, amelyet ők maguk legjobbnak tartanak!

A szocialista szabadmoral nagyszerű ideál lehet a szexuális kicsapongások rajongó s a szemérem

utolsó fügefalevelét is eltaszítani vágyó emberi szörnyetegeknek s bár nem valószínű, de lehet, hogy ha az utcai komondorok egyszer társadalmat alapítanak, ők is a szocialista erkölcs szerint rendeznék be a nemi érintkezéseiket. Épérzékű, komoly ember ebben a pimasz-etikában nem láthat mást, mint a leggonoszabb szenvedélyek szemérmetlen oltárraemelését s emellett minden erkölcsi kultúra, nőtisztelet, családi boldogság, hitvesi hűség, lovagiasság és idealizmus végleges sárbafojtását.

A szocialisták szabadszerelmi és nemi erkölcstana tehát *kuvaszoknak való*, nem embernek. Sőt még a kuvaszok sem kérnének belőle: mert még azoknál sincs nemi promiszkuitás, korlátlanul csapongó „szabadszerelem”. De hát balekfogásnak ez az eszköz is jó! S azért hoz a szocialisták lapja, a „Népszava” annyi fajtalan, erkölcstelenségre buzdító, durván érzéki tárcát és elbeszélést.

A szociáldemokrácia eszközei.

De hogyan akarják hát az elvtársak ezeket az ő egészen új és egészen fejtetőre állított elveiket a gyakorlatban kipróbálni? Hogyan akarják az elveiket a társadalomban uralomra juttatni?

Nagyon egyszerűen: *meg akarják hódítani a közhatalmat s azután erőszakkal rákényszeríteni az egyes nemzetekre a szocialista elvek szerint megtervezett új társadalmi rendszert.* Azt az édes „szabadságot” és „függetlenséget”, melyet már a francia forradalom is nyaktilókkal és vérfolyamok közt állított fel s amelyekben — mint eddig minden forradalomban — csak a vezéreknek és a nadrágtalan, tobzódó, gyilkos cselékeknek volt „szabad” minden; a többiekre, a tisztességes emberekre a legkíméletlenebb elnyomatás, börtön és rabszolgaság vár.

De *mi által* reméli a szociáldemokrácia a közhatalom elérését? *A tömegek kedélyének felizgatása s az ebből fejlődő társadalmi forradalom által.*

A szociáldemokrácia éppen azért *egész természetben forradalmi* s az izgatásra, elkeserítésre, gyűlölet-szításra valósággal ráutalt párt.

Már maga az elméleti megalapító: Marx, így fogta fel a szociáldemokrácia programját. A mai gazdasági termelés, így okoskodott, mértani haladványban mindjobban összpontosítja a vagyont; az emberek így szükségképpen mindig szegényebbek lesznek, míg a vagyon mindkevesebb kézben tömörül össze. Ezt a folyamatot, *a tömegek elszegényedését*, úgymond, siettetnünk kell, s az ebből fakadó elégedetlenséget és elkeseredést felhasználva, mihelyt elég erősek vagyunk, *ki kell mondanunk a forradalmat* (az államszocializmus itt hozzáteszi: esetleg egyszerűen parlamenti úton) s az ügyis összehalmozódott vagyont egyszerűen elvesszük az egyesektől. (Expropriáció.) Ezzel az összes vagyon a társadalom közös tulajdonába megy át s azt ezentúl maga a társadalom, értsd: a szocialista államhatalom kezeli.

Mint látjuk tehát, a szociáldemokrácia az alsóbb osztályok inségét és elkeseredését nem annyira *bajnak* tekinti, mint inkább olyan *célpontnak* és *eszköznek*, amelyre és amelynek fokozására neki *szüksége van*. A munkásság nyomora neki *nemcsak kiindulópont*, hanem átmeneti cél is. A szociáldemokráciának első teendője nem a nyomor mielőbbi megszüntetése, hanem ellenkezőleg: *a nyomor fokozása*. A szocialista lapok egyszerűen hazudnak, ha azt mondják a népnek, hogy a szocializmus a nép nyomorán *sürgősen enyhíteni akar*. Semmi sem valótlanabb ennél. A szociáldemokráciának *nem is szabad a nyomor megszüntetését akarnia*; neki ellenkezőleg épp az „elvei” értelmében arra kell törekednie, hogy *minél nagyobb legyen a nyomor és az inség*, hogy így az elkeseredés, a gyűlölet, a nagy átalakulások utáni vágy a tömegeket a forradalomra előkészítse és minél jobban fel-tüzelje.

A szociáldemokrácia azért is sürgeti az *üzemek szocializálását*, mert tapasztalat szerint a *szocializált*

üzemek tönkremennek, deficitbe jutnak (mint a budapesti villamostársaságok a szovjeturalom alatt) s ez is sietteti az általános nyomorbajutást.

Ha a szociáldemokrácia helyel-közzel tesz is valamit az általános nyomor enyhítésére, pl. a munkabér emelése s a sztrájkok által, vagy ha pl. a marxizmussal *lényegesen ellenkező* szakszervezeti mozgalmat, munkásbiztosítást stb. a kezébe veszi, ezt *csakis taktikából* teszi: először ezáltal népszerűséget, párt-híveket (és pártadót) szerezzen magának; másodsor: hogy híveinek addig is kellő ellentállóerőt biztosítson, míg a köznyomor s a szocialista mozgalom általánosabb mérveket ölt. A munkabéremelések stb. tisztára propagandisztikus jellegűek és teljesen a szocialista „elv” ellen vannak. Épp olyan eljárás ez, mint mikor az állatot hizlaljuk egyideig; nem ám azért, hogy rajta segítsünk, hanem hogy majdan annál nagyobb haszonnal vihessük a mészárszékre.

S ez megint nem képzelgés, hanem a szocialista elmélet *lényeges programpontja*, amelyet maguk a vezérek hangoztatnak. Persze, a mészárszékre szánt szerencsétlen munkás- és parasztnépnek ezt nem mondják meg őszintén, de egymásközt *annál nyíltabban beszélnek róla.*

Igy pl. *Bebel*, a német szocialisták nemrég elhunyt milliomos vezére egészen leplezetlenül kimondja: „A munkásokat igenis *meg kell tartani a nyomorúság azon állapotában, amelyben ma vannak*”.

A francia szocialisták vezére, *Jules Quesde*, hasonlóképp beszél: „A nyomoron segíteni — árlás. Mert az, aki nyomorban van, mindig kész lesz a forradalomra; viszont akit felsegítünk, az megnyugszik a sorsában. Ezért *antiszociális dolog a szegényen segíteni*”.

A meggyilkolt szocialista miniszter, *Jaurès* pedig *hozzáteszi*: „Egyedül a gyűlöletnek van teremő ereje”.

Épp ezért bezzeg *nem is sietnek ezek az urak megosztani a vagyonukat* a munkással vagy a paraszttal. *Jaurès* többszörös milliomos volt; *Jules Quesde* az év

nagy részét a legdrágább tengerparti fürdőkön, többnyire Cannesban tölti; Bebel szintén rengeteg vagyoni tette szert; a Népszava és a munkásbiztosító pénztár főemberei sem szegény emberek. S ezek dörögnek aztán az „úriosztály”, a „birtokos-osztály”, a „dözsölők” s a „papi vagyon” ellen!

III.

A szociáldemokrácia erkölcsi csődje.

A szociáldemokrácia azért kerül szükségkép erkölcsi csődbe, mert erkölcstelenek 1. a *céljai*, 2. a *célhoz vezető eszközei*.

Erkölcstelenek a céljai.

A szocializmus fel akarja forgatni azt a társadalmi rendet, amelyben ugyan sok a hiba és sok a javítani való, de amely nagy általánosságban mégis évezredes fejlődés eredménye, amelyben nagyon sok nehezen elért, nehezen kivívott jó van s amelynek intézményeit számos nagy elme, mélyen gondolkozó fő és nemes szív iparkodott tökéletesíteni annyi évszázadon keresztül.

A szocializmus ezt a társadalmi rendet *nem reformálni*, nem tökéletesíteni, nem továbbfejleszteni, nem hibáiból kigyógyítani akarja, hanem *alapjában fellorgatni*, megölni, megszüntetni s helyébe valami egészen újat, fantasztikust, kipróbálatlant, csak néhány rajongó álmaiban létezőt, egy csomó forradalmár szája íze szerint valót akar ültetni. Valamit, ami éppen a szerelenségei, a vadsága, az erkölcstelensége és a vezetőik önérdékével szemben való teljes kiszolgáltatottsága miatt legrövideb ideig sem lenne képes fenntartani magát.

Rombolni azonban, ha a lerombolt helyébe jobbat építeni nem tudunk, erkölcstelenség, vadság és kultúrátlanúság. Micsoda közjólétet remélhetünk attól, ha majd egyszer a „Népszava” véresszájú, gyűlölködő vezérei lesznek az államfők és miniszterek s a szocia-

lista maszlagon nevelődött korhely csöcselék fogja irányítani a társadalmi életet!

A szocializmus továbbá erkölcstelen, mert ezt a célt erőszakos, forradalmi úton akarja elérni s csak arra vár, hogy otromba tömegszédelgéseivel és hallatlan presszióival a kellő számbeli súlyra vergődjék. Azaz: fegyveres erővel, ha kell gyilokkal és gyújtogatással akarja elnyomni az ellenvéleményt és elvenni azt, amit más a saját becsülettel megszerzett tulajdonának tart. A kisebbség a szocialista uralom alatt a legborzasztóbb és legkiméetlenebb elnyomatás áldozata lesz, körülbelül úgy, mint a francia forradalomban történt. Mert hogy milyen tiszteletben tartja a szociáldemokrácia az ellenvéleményt s azokat, akik nem tartanak vele, láthatjuk ama páratlanul durva, szemérmetlen és gyűlölködő hangon, mellyel a szocialista lapok már ma is mindenkit a sárba taposnak, aki útjukba áll, nem véve ki még a kereszténység isteni alapítójának, a Megváltónak imádandó személyét sem. Ez a részeg, örült, rágalmazó banda akar uralkodni tisztességes emberek fölött?

A szocializmus erkölcstelen továbbá, mert voltképpen érvényesülési eszköze, melyre törekszik: a *lopás, a rablás és fosztogatás*. Aki a magántulajdont nem tiszteli, annak minden európai nyelvben *tolvaj* és *rabló* a neve. Az, hogy a szocialisták ezt a tolvaj- és zsvány szerepet a „társadalom” nevében szeretnék végigjátszani, semmit sem változtat a dolgon; ez csak arról a teljes *erkölcsi érzéketlenségről* tesz tanúságot, amely más becsületes embereket is, sőt az egész társadalmat képes szintén zsványnak nézni s feltételezni róla, hogy a *közlopásban* hajlandó lesz résztvenni. És midőn a szociáldemokrácia a kifosztás ezen eszméjével az éretlen tömegek közt izgat, voltképpen nem tesz egyebet, mint a tömeges *tolvajlásra* oktatja és bujtogatja az embereket.

De a szocializmus törekvései azért is erkölcstelenek, mert a *magántulajdon*, amelynek *eltörlésére törekszik*, egyúttal minden emberi kultúrának és kul-

túrmunkának, de az ember egyéni szabadságának is legmélyebb és legigazibb *alapja*. Csak a polgárosodás legalacsonyabb fokán álló népeknél nincsen magántulajdon s a történelem szerint mindenütt, ahol a magántulajdon bármily okból hiányzott, a zsarnokság és rabszolgaság, valamint a teljes kultúrátlanság és társadalmi megmerevedés kapott lábra. A vörös szocializmus e téren is a civilizáció munkáját akarja *visszacsinálni* s azért voltaképp a szociáldemokrácia a legnagyobb *reakció* a művelődés és haladás ellen, mely valaha felütötte fejét.

A szocializmus alávaló és erkölcstelen továbbá, mert *megtagadja a haza fogalmát* és lábbal tapodja a *nemzeti összetartozás* és *nemzeti szolidaritás* eszméit. A szocialista társadalom *nemzetközi* lesz; a nemzeti hagyományok s a haza fogalma csak gúny és megvetés tárgya lesznek benne. Az egyetlen ideál, amelynek tömjént hint: a test igényei lesznek. A nemzeti eszmének ezt az elvetését a szocialisták *maguk sem tagadták soha*.

A szocializmus erkölcstelen, mert összezúzza a legszentebb emberi köteléket: a *családi életet és tűzhelyet*. Az apai jogok tagadása, a „korlátlan anyasági jog”, a gyermek elvétele a szülőktől, a szabadszerelem, a szabad párosodás és szabad szétválás, a nőközösség — mind csupa olyan dolog, mely az embert és főleg a nőt az állat alá süllyeszti, a fajfenntartás komoly és szent feladatát a szeszély és élvezet tárgyává, a gyermeket gyári termékévé, a nőt az utca leányává alacsonyítja s az egész emberi életet vadállatok tombolóhelyévé változtatja, ahelyett, hogy az embert az anyag fölé emelné, lelkét a megpróbáltatások közt is kitartóvá, ellenállóképesévé, a csapásoktól belsőleg függetlenné tenné, elrűg a lába alól minden erkölcsi alapot s az értelmes, egyenestartású, égre-néző embert a gyomor és a fékezetlen ösztönök rabszolgájává teszi.

Új rabszolgaság hajnalán.

A szocializmus leggonoszabb erkölcstelensége abban áll, hogy *minden magasabb ideálnak, főleg a vallásnak és az erkölcsnek* durva, türelmetlen és embertelen *harcot* üzen. Amit a legnagyobb szellemek, a kultúra és tudomány lángelméi tisztelő hódolattal öveztek, azt ő az utca porába dobja s mezítlábas utca-
gyermek sáros lábával rugdostatja meg. A *vallás* mellett hadakozó és soha máig meg nem cáfolt nagy tanuságok, történelmi érvek és tudományos észokok mellett egy állat érzéketlenségével megy el s a *vallás* argumentumainak megcáfolása helyett — egyetlen ellenérvül — kövel és sárral dobálja azokat, akik az emberiségnek e legszentebb ideáljait védelmükbe veszik. A rágalom, a becsületsértés, a gyűlölködés, az izgatás, a vallásgúnyolás s a cinikus erkölcstelenség a szociáldemokrata iratok és ujságok tartalmának igen jelentékeny része. Képzeltethjük, milyen lesz az állapot, amikor majd ez az irány uralomra jut és korlátlan hatalommal, *semmitféle rendőrségtől* nem félve és büntetlenül porbataposhat mindent, ami neki útjában áll, legyen annak mégoly szent és tiszteletreméltó a neve!

A szociáldemokrácia közveszélyes erkölcstelenségének voltaképpen csimborasszója azonban ott rejlik, hogy hiszen a *vörös szocializmus* semmiesetre sem lesz és nem is akar az lenni, aminek hirdeti magát, t. i. a *közös gazdálkodás és egyenlőség eldorádója*, hanem éppen ellenkezőleg, a *legsarnokibb rabszolgaintézmény* lesz, amelyet emberi aggyal valaha kieszeltek. A szociáldemokrácia igazi célja ugyanis egyszerűen az, hogy egy pártnak, helyesebben egy pártvezetőségnek, tehát voltaképpen a *vezérek érdekcsoportjának kezére akar szolgáltatni mindent a világon: vagyont, közhatalmat, korlátlan rendelkezési jogot.*

A vezetőség a „*nép*” nevében *korlátlan abszolutizmussal fog uralkodni* az összes polgárokon. Beleavatkozhatik mindenbe, felülvizsgálhatja az egyesek

minden lépését s nem *engedelmeskedés* esetén akár éhhalállal is fenyegethet. Minthogy a szocialista államban semmit, még a mindennapi kenyeredet sem szerezheted meg a tetszésed szerint s az államtól (értsd: a vezérektől) függetlenül, sőt még a gyermekeid nevelésére és rendes családalapításra sem terjed ki az egyéni szabadságod, a rabszolgaságod oly teljes lesz, hogy nagyobb már nem is lehet. A szocialista állam *mindent* elvesz tőled: a szabad pálya- és munkaválasztást, egyéni szabadságod legelemibb igényeit, feleségedet, gyermekedet, családi tűzhelyedet, a válást, az erkölcsöt, az egyházat, a hazát. Még pedig nem ám úgy, hogy ha *akarsz*, meglehetsz nélkülük is, hanem egyszerűen meg *kell* lenned nélkülük is, nem *szabad* utánuk törekedned. Nem hagy meg mást neked, mint *a két karodat* (de azt sem használhatod másra, mint amit a föllegebbvalók diktálnak) és *a falat kenyeret* (de amelyet szintén minden pillanatban megvonhatnak tőled, mihelyt nem engedelmeskedel a kiadott parancsnak).

S hogy milyen *zsarnoki* lenne ez a rendszer, azt ismét eléggé sejtethjük azokból a *kíméletlenül durva önkényeskedésekből*, amelyeket a szocialista vezérek *már ma is kifejtene*k — nem ám csak az ellenségeikkel, hanem a *saját szervezett elvtársaikkal szemben* is s amelyek miatt már annyi heves összekoccanásuk volt úgyszólván valamennyi gyűlésükön. (Németországban máris teljesen meghasonlottak egymás közt!) Micsoda önkény, mekkora rémuralom van pl. ma is a szocialista szakszervezetekben! Hogyan dugdossák be a vezérek *minden egyes műhelybe* az *ő kémeiket*, akiknek egyik főfeladata, hogy az *elvtársakat megfigyeljék* s amelyik csak egy szabadabb szót szól, egy szabadabb mozdulatot tesz, azt a pártvezetőségénél azonnal feljelentsék. És hogyan kényszerítik a szegény munkást, hogy *súlyos heti járulékokkal*, keserves verejtékük keresményével hízlalják a pártkasszát, melyből a „vezérek” államtitkári fizetéssel vetekedő „jutalékokat” kapnak! Hogyan *kényszerítik*

a munkást, hogy *meggyőződése ellenére a szakszervezetbe* lépjen s a „Népszavát”, ezt a mocskolódo zsidó szennylapot járassa! Hogyan üldözik vércsekarmokkal azt a munkást, aki a keresztény szervezetnek mer a tagja lenni! A szocialistának még *gondolkoznia sem* lehet szabadon; csak azt fogadhatja el „elvül”, amit a vezérek mint hivatalos „szabadgondolatot” eléje tesznek!

És ez a zsarnoki *rémuralom*, mely pedig a rendőrségtől való félelmében ma kénytelen sokban mérsékelni a zsarnoki ösztöneit, meri magát a *szabadság és népjogok* védőjeként tüntetni fel? Ez mer arra vállalkozni, hogy az igazságot, jólétet, művelődést és boldogságot varázsoljon a földtekére?

Nem és ezerszer nem! Eszében sincsen! A vörös szocializmus egészen közönséges *svindli*, egyszerű *balekfogás*. A vezérek *meg akarnak élni belőle és uralomra szeretnének jutni általa*: a föld, a vagyon s az emberek fölött. Erre egyszerű talaj nekik a *szegényebb néposztályok elkeseredése és nagyszerű eszköz a hamis ígéretekkel és lehetetlen mesékkel való népbolondítás*.

Amit eléggé igazol az az egy körülmény is, hogy hiszen a nagyrészt zsidó szocialista vezérek, akik pedig folyton a „kapitalizmus” ellen dörögnek, *soha egy betűvel sem támadják pl. a zsidó kapitalizmust*, mint ilyet, mely pedig ma a legnagyobb és leggazdagabb a világon; hiszen ma úgyszólván az összes államok pénzügyileg a zsidó milliárdosoktól függnék s azoknak valóságos adófizetői! A vörös szocializmus izgat a „latifundiumok” ellen s hirdeti a „földosztást”; ugyanakkor *azonban egy szóval sem izgat a zsidó gyáripár és nagykereskedelem, a zsidó bankok és áruházak, a Rothschildok és Ullmanok aranytengerei* ellen. A papságot szidja, hogy a zsidóságról elterelje a figyelmet; apácákat és falusi káplánokat mar meg, mint a „kapitalista rendszer” támogatóit s jó pénzért ugyanakkor a legnagyobb uzsorát űző bankokat dicséri és ajánlja (lásd pl. „Népszava” 1916 augusz-

tus 24.). „A szociáldemokrácia a zsidó kapitalizmus hátvédcsapata”, mondta helyesen Schmoller, a nagy német nemzetgazdász.

Épúgy bizonyos az is, hogy a szociáldemokrácia a *legszorosabb baráti viszonyban áll a szabadkőművességgel, mely pedig lényegileg burzsoá — és kapitalisztikus érdekű szövetség*. S ha még szemügyre vesszük, hogy a szociáldemokráciát *zsidók találták ki* s csaknem kivétel nélkül zsidók *vezetik*, már ez oldalról is eleve valószínűvé válik, hogy itt nem valami altruisztikus munkásmentésről, hanem valami *raffinált kereskedői trükk*ről van szó. Mert hiszen azt a legelfogultabb zsidóbarát sem fogta még rá a zsidó fajra soha, hogy ez a faj valami nagyon rajongana a keresztény munkásnép anyagi jólétéért és felsegéléséért!...

Megerősíti e feltevést az a feltűnő tény, hogy a vagyonos kapitalista zsidóság, a bankárok és tőkepénzesek, akiknek pedig voltaképpen legjobban kellene félniök a szocialista térfoglalástól, *az ujjukat sem mozdítják meg a szocializmussal szemben* s minden szocialista fenyegetődzés dacára semminemű félelmet nem árulnak el. Mi lehet ennek az oka? Nagyon egyszerűen az, hogy a zsidó *nagyon jól megérti a zsidót* s a Rothschildok és Bleichröderek nagyon jól tudják, hogy a szocialista izgatás, a „vagyonfelosztás” és expropriáló jelszavai *nem ellenük* irányulnak...

De hát akkor *mi más az egész szociáldemokratizmus, mint nagyszabású, ügyesen kieszelt svindli, még pedig talán a legnagyobb, amelyet az emberiség történelme felmutat*. Ez igazán *zseniális bűrzseleget*, mely a mai társadalmi feszültségeket, főleg a munkásosztály sanyarú és méltatlan helyzetét szemfülesen kihasználja arra, hogy egy csomó embert a *szenvedő munkásság vállán* vagyonhoz és hatalomhoz segítsen. A zsidó pártérdekeltség, meg a vele együtt tartó szabadkőműves és nem keresztény kapitalista csoportok *a munkásság felhasználásával akarnak politikai és társadalmi egyeduradalomra jutni*.

Nincs-e tehát igazunk, amidőn azt mondjuk, hogy

a szocialista népbolondítás a legnagyobbszerű zsidó svindli, amit csak kalmáragyak valaha kitaláltak? A lényegében kapitalista természetű zsidóság, melynek leginkább kellene félnie a főleg általa létesített mai gazdasági rendszer okozta köznyomor következményeitől, főképp pedig a kizsákmányolt munkásvilág elkeseredésétől, egyszerűen fogja magát s ügyes taktikával *magá áll a munkásmozgalom élére.*

Pártkasszát létesít, sztrájkot rendez és agitációt folytat s a szegény, jó, félrevezetett munkásnépnek dehogy jut eszébe, hogy minden szocialista tüntetésnek, népgyűlésnek és izgatásnak végső, voltaképpeni célja a kapitalista zsidóság uralmontartása. Még kevésbé veszi észre a jó nép azt, hogy a „Népszavá”-nak s a többi szocialista lapoknak is az az egyetlen feladatuk, hogy az elkeseredés folytonos szítása s a népszenvédelmeknek hamis irányba való terelése mellett ezt a voltaképpeni szocialista végcél a nép előtt állandóan *eltitkolják.*

Az ember néha csodálva kérdi: *szükséges-e a munkásvédelemhez az a tengernyi piszkolódás a vallás, az Egyház, a papok ellen, mely a szocialista lapokban folyik?* A megoldás kulcsa itt van. *Azért kell nekik folytonos vallásgúnyolás és paphajsza, azért támadnak rendesen mindent: kormányt, rendőrséget, egyházat és hazát, csak hogy a kizsákmányolt nép haragját hamis nyomra tereljék a villámokat idegen tetőkre vezessék s a félrevezetett munkásság meg se sejtse, hogy hiszen voltaképp egyesegyedül az ő bőrére megy a vásár.*

A félrevezetésnek egyik zseniális fogása pl. már az is, hogy a munkásság nyomorának megszüntetéséről, igazságos berről, földosztásról stb. beszélnek, sőt e célból néha sztrájkba és tűzbe is vezénylik párt-híveiket, holott a kimondott cél egyenesen az ellenkező: a köznyomornak az elviselhetetlenségig való fokozása s a nagy társadalmi forradalom előkészítése. Hiszen a szocialista program éppen az, hogy először koldussá kell tenni az alsóbb néposztályokat, hogy

azután az elkeseredés annál elemibb erővel törje szét a gátakat? S ez irányban a szocialista vezetők elvei a legkíméletlenebbül következetesek. Azonban micsoda zsványlogika kell akkor oda, hogy ugyanakkor úgy beszéljenek a népnek, mintha sorsának *közvetlen felsegéléséről* volna szó, amikor tűzzel-vassal hajtják a munkásságot a kitűzött közvetlen cél: az elszegényedés felé?

S a szegény, elnyomorított észjárású munkásnép vakon rohan a „vezetők” után! Nem értvén a magasabb emberkereskedés titkos rejtekútjait, engedi, hogy a rabszolgahajcsárok vígan hajtsák hálóba s ő maga hordja a követet esztelenül ahhoz az épülethez, amelyben mindenekelőtt nem ám a milliárdos bankárokat, hanem őt magát — a munkásságot — viszik a vágóhídra...

A vörös veszély nagyságáról keveseknek van megfelelő fogalmuk. A szociáldemokrácia nemcsak merészségben, hanem *sikereiben* is legnagyobb svindlije a világtörténelemnek. Száz és százezrek mentek rá a lépre, melyet mézes-mázos szavak közt helyezett el a szegényebb sorsú lakosság közé; sajtója, szakszervezetei, népgyűlései által irtózatot gyakorol. Franciaországban, Dániában, Ausztriában, Angolországban közel vannak a többséghez. Nálunk is, bár politikailag erőtlenség, az ipari munkásság nagy részét kötötte járma elé.

De hát hogyan van az, hogy a munkásnép ennyire csávába engedi vezettetni magát? Hogy van az, hogy mint ősszel a legyek a földre, úgy hullanak az alsóbb néposztályok tagjai ezrével és tízezérekkel a szocialista kelepcebe?

A talány megoldása könnyű. A szociáldemokrácia *megtalálta a munkásnép gyenge oldalát*; észrevette azt a pontot, amely felől legbiztosabban meg lehet közelíteni: a csakugyan fennálló gazdasági méltánytalanságokat s a munkásnép sanyarú helyzetét.

Kenyeret ígért az éhező népnek, jólétet, fényes

úri helyzetet a kizsákmányolt, elégedetlen munkásnak — s ez felült neki.

A fennálló helyzetnek sokszor csak képzelt és nagyított, de igen sok esetben valóban sanyarú igazságtalanságai úgy agyonkeserítették a legtöbb mai munkást és kisembert, hogy mint a kiéhezett, kész volt *mindenre*, csak hogy helyzetén segítsen és vakon ment oda, ahol kenyeret, földosztást, jólétet, új társadalmi rendet s a nyomor és igazságtalanság megszüntetését ígérték neki. És mivel az elégedetlen ember nemcsak kielégülni akar, hanem szeretne bosszút is állni azon, aki neki keserűséget okozott, legkönnyebben csatlakozik ahhoz a zászlóhoz, mely a többi cifra ígélet mellett még forradalmat is hirdet és azt ígéri neki, hogy össze fogja törni a mai korhadtt, kivénült társadalom gazdasági életrendjét.

Ezért áll a vörös zászló, mint valami utolsó menedék alá annyi szegény munkásember, aki pedig a szocialista elméletekkel s főleg a szociáldemokrácia vallás-, haza- és erkölcsellenes irányzatával szívből sehogyan sem ért egyet. Sőt ha tudná, hogy van zászló, mely épűgy, sőt százszor jobban megvédi a munkásembert és segíteni akar az alsóbb néposztály bajain és még emellett meg is hagyja neki mindazt, amit eddig szeretett: családi életét, vagyonát, szabadságát, hazáját, erkölcsét és vallását is, bizonyosan lelkesen csatlakoznék ehhez a zászlóhoz.

A szociáldemokrata izgatók éppen ezért mindent elkövetnek, hogy a keresztényszocialista nemzeti zászló ellen bizalmatlansággal töltsék el hiszékeny híveiket.

IV.

A nemzeti zászló.

A keresztényszocializmus *mindazt akarja, ami jót a szociáldemokrácia akar*, de ennél sokkal többet még s emellett fenn akarja tartani azokat az *ideális szellemi javakat* is, melyeket a szociáldemokrácia illetéktelenül és oktalanul el akar pusztítani.

A keresztényszocializmus egész programját kifejezi a neve: 1. igazi *szocializmus*, azaz a társadalmi egyenlőség, igazság, méltányosság és közjólét erőteljes megteremtését keresi *minden* megengedett eszközzel; de amellett 2. *keresztény* is és a kereszténységben rejlő nagy lelki és erkölcsi javakat szintén a népjóléthez tartozóknak vallja. Bízik benne, hogy a szociális kérdéseket legjobban a *keresztény igazságosság és egyenlőség* alapján lehet megoldani, sőt másképp maradéktalanul megoldani egyáltalában nem is lehet. Viszont épp azért, *mert keresztény*, a legsürgetőbb feladatok egyikének tartja a munkásosztályok mai gazdasági, kulturális és erkölcsi elnyomottságának, mint kereszténytelen és méltánytalan helyzetnek haldéktalan megszüntetését.

Azt akarja, hogy a munkás *végleg szabaduljon fel* a lényegesen pogány *rabszolgaintézmény* utolsó maradványaiból, melyeket mainapig főleg a gazdasági szabadelvűség (liberalizmus) és a modern zsidó-kapitalizmus tartanak fenn.

Azt akarja, hogy a munkás feleljen meg lelkiismeretesen a *kötelességeinek*, de aztán ennek fejében nemcsak *tisztességes munkabért* kapjon (*minden munkás és munkásnő!*), hanem társadalmi és felebaráti *méltánylást*, kulturális, szellemi és erkölcsi *támogatást* is. Tartózkodjék minden *forradalomtól*, de viszont a társadalom is tegye neki *elviselhetővé* és megfelelővé az életét.

Vörösszocializmus és keresztényszocializmus.

A célt: a tömegjólét megteremtését és társadalmi biztosítását a keresztényszocializmus és a szociáldemokrácia egymástól teljesen eltérő módon akarják megvalósítani.

E különbségek részletesebben a következők:

1. A vörösszocializmus mindenekelőtt *forradalmat és felforgatást* akar s ettől reméli a helyzet javulását. *El akar venni mindenkitől mindent*, azon a címen, hogy csak így lehet biztosítani az egyenlőséget. A *merőben*

anyagi érdekek szerint berendezett szocialista államközösséget tartja az egyetlen ideálnak, amelynek kedvéért *minden egyéb ideált*: a vallást, erkölcsöt, családot, hazát *könnyörtelenül összezúz*. S ezt a társadalmi forradalmat *nem* mint az egész társadalom közös érdekének föltételét akarja előkészíteni, hanem *osztályérdeket* s mint egyúttal a *bosszú művét* a mai birtokosokkal szemben. A vörös proletárdiktatúra — ez a mindennél könnyörtelenebb zsarnokság, ez a leplezett zsidóuralom és kereszténypogrom — a szociáldemokrácia végcélja. Ebben a szociáldemokrácia és a kommunizmus között nincs különbség.

Ezzel szemben a keresztényszocializmus mindenekelőtt *különbséget* tesz: azt, ami a mai társadalomban jó — családi élet, vallás, erkölcsiség, haza stb. —, *fenn akarja tartani*, ami rossz, azt eltörölni, illetve *jóval helyettesíteni*: ami pedig gyenge, tökéletlen, hiányos, azt kijavítani, teljes tökéletességre, hiánytalanságra *fejlesztani*. Általában a forradalom helyett törvényes utakon való céltudatos fejlődést és *javító, gyógyító akciót* akar. Nem rombolni akar, nem légberöpíteni, nem felgyújtani akarja a házat, hogy újat építhessen helyette, mint ahogy a szociáldemokrácia akarja tenni vagy ígéri, hanem ehelyett meg akarja erősíteni a társadalmi építményt, kijavítani a fundamentumokat, kitatarozni a hiányokat, újra is építeni ha kell, egyes elhibázott részleteket; de mindig úgy, hogy az építés, nem pedig a rombolás legyen a cél és még ott is, ahol lerombolnia kell, nem puskaporral és dinamittal dolgozik s nem akarja egy-egy csakugyan lerontandó falrészlet kedvéért levegőbe röpíteni békés szomszédok otthonát.

Emellett az *osztályharc helyett* a teljes és kölcsönös *társadalmi egyensúly* álláspontján áll. Nem bosszúállást keres, hanem igazságosságot. A jogok mellett elismeri a kötelességeket is és így erkölcsi tekintetben mérföldnyire magasabban áll, mint a szociáldemokrácia, amely csak az ököljog és pártszenvédély „elveit” követi. A keresztényszocializmus tiszteli a más jogát

is: nem rombolni, lopni, fosztogatni és gyujtogatni akar, mint a vörös álszocializmus, nem nyúl más vagyonához; hanem ehelyett szigorú társadalmi és törvényhozási intézkedésekkel akarja biztosítani a munkásosztályok s az összes osztályok társadalmi egyensúlyát. Elvéül vallja, hogy a tisztességes munkáért nem éhbér jár, hanem tisztességes, kultúremberhez méltó megélhetés s hogy a társadalom a munkás védelméről a saját érdekében is gondoskodni tartozik.

S ezt az elvet nemcsak elméletben vallja, hanem szervezkedik is és minden megengedett eszközzel erőlyesen küzd annak az érvényrejuttatásáért. E megengedett eszközök közé sorolja a *szakszervezeteket* s bizonyos esetekben a *sztrájkot* is, mint végső eszközt a szociális igazságosság kikényszerítésére; de ennél sokkal inkább a *szociális és munkásvédő törvényhozást*, melynek az alsóbb néposztályok jogvédelme kulturális, gazdasági és erkölcsi felsegélése, általában egy erős, egészséges, jólétben élő középosztály megteremtése egyik legelső teendője legyen! Mindennek alapjaként pedig, mint egyedül szilárd és kipróbált alapépítményt: a modern korhoz alkalmazott keresztény társadalmi világnézetet akarja érvényre juttatni, melyben a szociális igazságosság és jólét legszilárdabb biztosítékait látja.

2. Másodszor: míg a vörösszocializmus a társadalmi forradalmat és felforgatást azáltal akarja előkészíteni, hogy az alsó néposztályokat fokozatosan a *teljes vagyontalanságba igyekszik dönteni*, hogy így a köznyomor közelkeseredést keltsen és a közelkeseredés végül közfelkelésben törjön ki, addig a keresztényszocializmus erre a becstelen és áruló taktikára nem szorul rá. A szociáldemokráciának a *kedélyek elkeseredésére* lényegesen szüksége van s így minden kisbirtok végleges összeroppanása — mint pl. Bebeltől hallottuk — egy-egy lépéssel sietteti a cél: a kollektivistá rendszer közeledtét... A keresztényszocializmus nem így okoskodik, hanem *azonnal és közvetlenül a munkás- és kisbirtokososztály felsegélésére*

lyezésére törekszik. A szociáldemokráciának bevallottan az a közvetlen célja, hogy teljesen tönkretegy a kisembert, a kisbirtokost, a parasztot, a munkást. Tabula rasát akar csinálni előbb; letarolt, teljesen kiégett, holt mezőt: inségbe és keserűségbe akarja fojtani a társadalom alsó és középső rétegeit, mert csak így remélheti, hogy a helyzet tarthatatlansága a közforradalomra, mint egyetlen mentőeszköze sarkalja az embereket.

A keresztényszocializmus ezzel szemben az *általános jólétet* akarja megvalósítani s e törekvésében a józan és egészséges társadalmi *fejlődés* elvét követi. Nem teszi kockára a nép meglévő javait. Nem keres bűnös, aljas szövetségeseket a nyomorban és elkeseredésében. Nem akar *minden kapitalizmust egyszerűen lebunkózni*, mert kapitalizmus nélkül nincs termelés, nincsenek javak. Hanem erőteljes *szociális törvényhozás és társadalmi szervezkedés* útján meg akarja szüntetni a pauperizmust, meg akarja gátolni a kisember kiszípolyzását a spekuláció által (mely utóbbival a szociáldemokrácia valóságban egy gyékényen árul), véget akar vetni a jogtalan kamatgazdálkodásnak, emelni akarja a kisvagyont, korlátozni a nagybirtokot és nagytőkét a kisbirtok és kistőke javára, biztosítani az egyes társadalmi osztályok közt a *megértést és egyensúlyt*, helyreállítani a közjólétet, mint a társadalom gazdasági, erkölcsi és kulturális boldogulásának bázisát. Békét akar és nem harcot, jólétet és nem elszegényedést, megelégedettséget és nem elkeseredést.

3. Végül a vörösszocializmus hallatlan utópiái és szertelen ábrándjai helyett a keresztényszocializmus a *valóság* talaján áll s a *megvalósítható és reális* reformokat keresi. Nem rúgja fel a családot és erkölcsöt, az Isten és a haza kultuszát, a lélek és a szív ideáljait; nem izgatás, hazugság, rágalom, vallásgúnyolás, szennyirodalom s a bűn és piszok többi fegyverei által terjeszti elveit; nem épít lehetetlen és hazug légvárakat, nem fecseg szabadságról ott, ahol rabláncokat készítenek és egyenlőségről ott, ahol mindenki a

„vezérek” s az ezekkel egyetértő kapitalista érdekcsoportok igavonó barma lesz. Nem fest káprázatos Eldorádót a szegény ember szemei elé s nem mesél neki hazug hókuszpókuszt a mindenható tudományról s az összes emberi szenvedéseknek egy csapásra való megszüntetéséről. Ehelyett inkább dolgozik, *felvilágosít, segít, oktat, előmozdítja a népjólétre törekvő egyéni, társadalmi, egyházi és állami kezdeményezéseket, alkot, tanul és tesz.* Rövid idő alatt Európának csaknem minden országában megindította a szociális reformok munkáját s míg a vörösszocialisták csak népgyűléseztek, meg népszavaztak, terrort gyakoroltak, meg sztrájkokat és utcai forradalmakat rendeztek, addig a keresztényszocializmus hívei agilis működést fejtettek ki a törvényhozás termeiben, s ma úgy állunk, hogy *csaknem minden munkásvédő törvény Európa-szerte a keresztényszociális pártok kezdeményezésének köszöni létét.*

V.

A keresztényszocializmus működésének eredményei.

A keresztényszocializmus még aránylag fiatal mozgalom. A katolicizmus a hosszú élet-halálharc után, melybe a nagy forradalom és a jozefinizmus óta Európaszerte belekényszerítették, a XIX-ik század második feléig nemigen jutott hozzá, hogy e nagy feladatnak szentelhesse ereje legjavát. A nagy XIII. Leó pápa azonban észrevette s teljes lelkesedéssel felkarolta az új feladatot, mely a kereszténységre az újkori társadalmi kérdések megoldatlanságából hárul s még protestáns szociológusok is, mint Werner Sombart, korszakalkotó ténynek tekintik a jelenkori történelemben XIII. Leó pápa hatalmas szociális körlevelét, a *Rerum novarum* enciklikát. A pápa nagyobb-szerű felfogással, biztosabb logikával s pártatlanabb tárgyilagossággal állítja fel e körlevélben minden józan szocializmus voltaképpeni feladatát és köve-

tendő programját, mint azt akár előtte, akár utána bárkinek tennie sikerült. XIII. Leó kiadta a jelszót: *a munkásvilág helyzetén segíteni kell*, mert ezt a természetes igazságérzet és a keresztény szeretet törvényei parancsolják s a katolikusoknak erőteljes és szakavatott igyekezettel kell résztvenniök a *szociális reformmunkában*, nehogy a helytelen utakra, reformáció helyett deformációra, elfajulásra vezessen.

S a nagy pápa e szózata óta aránylag rohamos tempóban indult meg világszerte a katolikus, szociális, tanulmányi és szervezkedési munka. X. Pius egy rövidebb, de részletességében szintén mérföldjelző enciklikával állott a keresztényszociális munka élére s azon ma már senki sem csodálkozik, ha egész kat. nagygyűlések és püspöki konferenciák, egyházmegyei és közös pásztorlevelek egészen külön s a legbehatóbb részletességgel foglalkoznak a kereszt jegyében mozgó szociális reform kérdéseivel. Még pedig nem ám csak negatív értelemben, esetleg védekezésésképpen a szociáldemokrácia veszélyeivel szemben, hanem egészen pozitív, kezdeményező, iránytjelző módon.

S a keresztényszocializmus, rövid fennállása óta, máris gyönyörű eredményekre tekinthet vissza. Németország e téren is vezet: a keresztényszociális munka a különféle egyesületekben és szakszervezetekben, irodalomban és politikában bámulatos erővel és súllyal nyilatkozik meg, főleg a müncheni gladbachi szociális központ körül. *Franciaországban* az Egyház erőszakos elnyomatása s a katolikusok elméleti és taktikai megoszlásai hátráltatják ugyan a munkát, de még így is meglepő az, amit a reimsi „Action Populaire” mint irodalmi és szellemi központ és a „Jeunesse Catholique”-egyesület mint végrehajtó, szervező tényező a szociális munka irányítása terén elértek. *Itáliában, Spanyolországban, nálunk, Ir- és Angolországban* a keresztényszociális kezdeményezések erős alapmunkát végeznek. Legmesszebb Németországon kívül a kis *Belgium, Hollandia és Ausztria* vannak.

Belgium egy fél évtizeddel meg is előzte XIII. Leó

enciklikáját s a közel 30 év alatt, míg a keresztény többség kormányozta az országot, Belgium százszorosán megmutatta a világnak a katolicizmusban rejlő elsőrendű szociális szervező- és reformáló-erőt. Belgium összes lakossága csak közel 8 millió; ehhez képest valóban meglepő, hogy a keresztény szakszervezetek 10 év alatt 100.000 munkást tömörítettek. Nincs ország a világon, melynek oly fejlett szociális törvényhozása lenne s melyben a munkásvédelem oly magaslaton állna, mint Belgiumban. *Hollandiában* a szociális mozgalmak az ország protestáns többsége mellett is határozottan a katolicizmus felé terelik a jövő szociális irányítását. Ma pl. a keresztényszociális néppárt van kormányon Noulens katolikus pappal az élén s ez is akadályozta meg Hollandiában a forradalmat s annak borzalmas pusztításait.

Ausztriában a hatalmas szervezőerejű Lueger óta egyenesen a keresztény alapon mozgó szociális reform gondolata lett a katolikus közéleti szervezkedés sarkalatos elve s a Reichsratnak, valamint Bécs városának visszahódítása a liberális és szocialista orgazdáktól egyenesen a keresztényszociális mozgalomnak műve volt. S köztudomású dolog, hogy Bécs a keresztényszociális vezetés óta lett a világnak egyik legjobban adminisztrált városa, szociális, közegészségügyi és jótékonyági intézményeiben mintaszerű metropolisa. A forradalom óta a szociáldemokrata vezetés került uralomra Bécsben, de ennek meg is látszanak szörnyű és végzetes eredményei.

Nálunk még eddig kicsiny volt az eredmény, de ezen csodálkoznunk nem szabad. Meg kell gondolnunk, mekkora előnyt szerzett a szociáldemokráciának maga az időbeli elsőbbség s az a tény, hogy az ő harcmódora a munkásmozgalmat általában is annyira rossz hírbe hozta, hogy ma számos komoly, tisztességes ember még a keresztényszocializmusban is fél a „szocializmus” szótól. Azután meg a *keresztényszocializmus nem küzdhet azokkal az erőszakos és erkölcstelen fegyverekkel, mint a szociáldemokrácia s így természete-*

sen bizonyos kisebbségben marad ott, ahol emez a tömegek műveletlenségére és szenvedélyeire számítva örült izgatásával, szertelen ígéreteivel és utópista képzelgéseivel vezeti lépre a munkások ezreit.

Viszont a szocialista-kommunista népcsalás és nemzetrontás hatása alatt óriási mértékben felébredt a keresztény szellemi és fizikai munkásokban a keresztényszociális öntudat, s ma tízezrével hagyják ott a kiábrándultak a vörös zászlót, hogy a keresztényszocializmus tiszta zászlajához csatlakozzanak. A keresztényszociális tábor ma az ország legnagyobb és legerősebb pártja s kétségtelenül az ő kezében van a jövő is.

A jövő.

A jövő csakugyan *egyesegegyedül csak a keresztényszocializmusé lehet*. Mert „*az igazság kitör és eget kér*”. A munkásnépet örökké bolondítani nem lehet. A tények mind hangosabban érvelnek a keresztényszocializmus mellett, mely egyedül végez népmentő, igazán szociális, igazán liberális és keresztény akciót. A papság és a világi elem, katolikusok és protestánsok, nem utolsó sorban az igazán öntudatra ébredt s a vöröspántlikás gyermekcipőkből kinőtt munkásság erőteljes szervezkedésben követi a nagy XIII. Leó által kiadott jelszót s az evangéliumi elveknek a kor szükségleteihez alkalmazott érvényesítése a keresztény testvériség és igazságosság alapján építi a háború után az új kornak, a keresztény társadalmi reformnak égbenyúló s az egész emberiségnek boldog otthonul szolgáló, nagyszerű épületét.

A keresztényszocializmusra nagy feladatok várnak. Neki kell *megvalósítani* azt, amit a szociáldemokrácia csak *ígérni* tudott. Neki kell megszüntetni az aránytalan vagyoneelosztást, a liberális és zsidó-gazdasági kizsákmányolást, neki kell megszüntetni a köznyomort, a köztudatlanságot és a közerkölcstelenséget: a korrupciót; neki kell becsületesebb, erkölcsösebb, gazdagabb, szebb és boldogabb jövő felé vezetnie a

vörös komédiások rémuralma s népfélrevezetése által meggyötört, tönkretett, feldarabolt, kirabolt országot.

Isten áldása s mindnyájuk lelkes szeretete kísérje hatalmas alkotó munkájában!

A szabadkőművességről.

Gébay Miklós egyik pozsonyi lapban bántónak találja a szabadkőművességről közzétett cikkünket. Feleletül Arató Frigyes „pályanyertes” munkájából közöl egy részletet, ahol Arató a Miatyánk szavait mint a szabadkőműves humanizmus magasztos eszméit írja körül. „Igy írt — úgymond — egy magyar szabadkőműves és ennek az írásnak ítélte oda a magyar szabadkőművesség a pályadíjat.”

Gébay Miklós urat, mint részben Aratót is, mi jóhiszemű embernek tartjuk s azt hisszük, azok közé tartoznak, akik — mint a páholynak nagyon sok tagja — csak az ilyen Arató-stílus palliatív írásokból ismerik a szabadkőművesség igaz lényegét s akiket a hivatalos szabadkőművesség mint nimbusz-adó neveket s mint staffázst tartogat magának.

Nem óhajtunk a mai viszonyok közt vitatkozni velük. Csak szíves figyelmébe ajánljuk Gébay úrnak és minden objektív gondolkodásra törekvő embernek azt a tényt, hogy a szabadkőművességet azokból az iratokból megérteni nem lehet, amelyeket az a nyilvánosság számára önmagáról ír vagy irat, legkevesebbé, ha azokat pályadíjjal tünteti ki. Ne vegye sértésnek Gébay (mert hisz őt a szabadkőművességgel azonosítani nem tudjuk), de legjobb példa erre az, hogy teszem azt Kun Béla igazi céljait és szándékait sem azoknak a nagyhangú, szépen kicirkalmazott, megtévesztésre szánt nyilatkozatoknak alapján ítéljük meg, amelyeket önépbitossága önmagáról és törekvéseiről a nyilvánosság előtt elszavalni jónak látott. Hanem igenis megítéljük *tetteit* és a nyilvánosság előtt *rejtegetni szokott*, mégis kipattant és *autentikus* nyilatkozatai alapján.

Ezekből az adatokból pedig oly megdöbbenő leplezetlenséggel nyilvánul meg a szabadkőművesség önző, romboló, szemfényvesztő jellege — ahogy azt ismertettük¹ —, hogy ezekről többé kétség nem lehet.

Gébaynak is tudnia kell, hogy a szabadkőművesség igazi mivoltának ma már olyan tudományos irodalma van, még pedig elmarasztaló értelemben, amelyet megcáfolni nem lehet, de legkevesebbé lehet Arató Frigyes-féle jámbor leplezgetésekkel eltusolni: Csak egy legújabb kiadványra utalok: *Wichtl* „Weltfreimaurerei, Weltrevolution, Weltrepublik” című művére vagy *Miklóssy* István könyveire és *Burján* Károly számos cikkére különböző folyóiratokban (A Cél, Magyar Kultúra, Új Nemzedék stb.). Ezek az autentikus leleplezések a szabadkőművesség részéről legfeljebb gúnyolódással találkoztak, többnyire agyonhallgatással, de sohasem cáfolattal.

Azok a borzalmak pedig, melyeket Magyarországra a *Piklerek*, *Jászik*, *Kúnfik*, *Szendék*, *Berinkéyek*, *Károlyi* Mihályok, *Pogány* Józsefek, *Rónai* Zoltánok és egyéb szabadkőművesek hoztak, nagyon elűnnek azoktól a kenetes „krisztusi” igéktől, amelyeket Arató s utána Gébay a szabadkőművesség igazi eszméi gyanánt emlegetnek. Legyen ebből egyelőre ennyi is elég.

A szabadkőművesség igazi arca.

Vajda Ernő védelmébe veszi a szabadkőművességet. Gondoltuk. A magyar csak nem akar okulni. Mohács után is ott folytatja, ahol Mohács előtt abbahagyta. A nemzet katasztrófája, sírbaszálta, a szomorú, a szégyenletes „nagyszerű halál” sem nyitotta fel szemünket a katasztrófa felidéző okaival szemben!

Azt hiszi Vajda Ernő, most nem aktuális a szabadkőművesség leleplezése. Nem aktuális? Hát mikor volna aktuális? Amikor a „Világ”-ban, „Kelet”-ben s számtalan páholygyűlésen feszegetett nagyszerű

¹ Lásd e kötet 95—103. lapjait.

„jövő” érkezett, amikor a szabadkőművesség nemzet-feldaraboló céljai teljesültek, akkor persze aktuálisabb dolog az „őszi divatot” ismertetni, mint azon tündönni, min ment tönkre Magyarország!

„A tanár úr nem tud semmit a szabadkőművességről, csak azt, amit mások szitkaiból hallott és a szabadkőművesek ellenségeinek könyveiből olvasott . . .” „Ha egy kissé informálva volna . . .” stb. Ezt a hangnemet nem óhajtom utánozni, de megnyugtatom Vajda Ernőt, hogy a szabadkőművesség magyar és világirodalmát egészen bizonyosan tízszer jobban ismerem, mint ő. Onnan tudom ezt, mert ha Vajda csak valamit is értene a kérdéshez, ismernie kellene a szabadkőművesség hivatalos és titkos (de azért mégsem elérhetetlen) iratait, amelyekben maguk a páholyok és vezetőik egészen másképp nyilatkoznak erről a szövetségről, mint ahogy Vajda a szerecsent fehérre mosdatni szeretné.

Bocsánat a talán erős, de igaz szóért: a szabadkőművességet csak *jótekonysági intézménynek* fogni *fel ma már kacagtató naivitás*. Nem, nem „szitkok” bizonyítják ezt, hanem magának a szabadkőművességnek *hivatalos nyilatkozatai*, amelyek szerint a jótekonyság csak lepel és bevezető, a lényeg pedig a világnézeti és politikai harc. Hogy mi ellen? Arra nézve óriási adathalmazt talál Vajda akár az Acáciában, akár a Kelet-ben, akár a Progressio-ban, akár a Világban. Ismétlem: *szabadkőműves nyilatkozatokban*. Kíván néhány példát?

A „Progressio” (1911. febr. 1.) a „páholyhazafiságot” „bolondságnak” nevezi. 1910 október 1-én a „Világ” című lapról szólva így ír: „Ezt a társadalmat még nevelni kell . . . Ennek nemcsak újak a mi eszméink, de idegenek is . . . Sokban homlokegyenest ellenkezők azzal, amit a haza és szeretete, erkölcs és igazságról hallott és megszeretett . . .”

Az „Orient” 1910. május 30. száma közli Purjesz Lajosnak a szabadkőműves nagygyűlésen tartott ünnepi beszédét. E beszédben Purjesz azt mondja,

hogy a szabadkőművességet harcba, a nyílt utcára (tehát nem éppen a jótékonyaságra) kell vezetni: „oda — úgymond —, ahol a nép az ezeréves hagyományokkal, a *nemzeti gőggel* összeütközik”.

A „Kelet” és „Progressio” számtalanszor ismétli, hogy a haza fogalma ellen küzdeni kell, „a nemzet és nemzet közé állított válaszfalaknak romba kell dőlniök”. (Kelet, 1910 november 15., u. o. 374. és 394 lap, Orient 1910 május 31., Progressio 1911 febr. 1. stb.) S ki ne emlékeznék Jászi Oszkár szabadkőműves főmester dühös hazaellenes kirohanásaira, a nemzeti-ségeket bujtogató, a szerajevói orgyilkosokat mentető s dicsőítő írásaira, az ország feldarabolását sürgető „nagyszerű keleti Svájcz” melletti agitációjára?...

Vajda szerint a szabadkőművesség *vallásellenes* agitációja is csak mese. Úgy látszik, sohasem olvasta a szabadkőművesség hivatalos iratait. A „Kelet” pl. (1910 júl.) ezt írja: „A vallás tehát mint világnézet *elfogadhatatlan*, nem is tartalmazza többé eszményeinket”. „A vallás vigasztalása nem más *önámításnál*.” „A mi korunk műveltsége... túlhaladta a ránk maradt vallások gondolatvilágát.” S mivel a vallás a gyakorlatban elválaszthatatlan az egyházi élettől, azért „a szabadkőművességet... *áthidalhatatlan szakadék választja el* nemcsak az egyháztól, hanem *valamennyi egyháztól*”. (Orient, 1910 május 31.) Vermes Mór, a Prometheus-páholy egyik felavató ülésén így szaval: a „haladást hátráltató tényezők legfőbbike az Egyház volt, első sorban a keresztény Egyház.” Az Egyház sikereinek „csak egy ellenszere van: annak felismerése, hogy a szervezett egyház *ellen* csak a szervezett szabadkőművesség képes *síkraszállni*”. (Kelet, 1910 nov.) Az újabbkori szabadkőművesség a Kelet szerint (melyet Bókay magyarországi nagymester ünnepélyesen is „a mi hivatalos közlönyünknek” jelentett ki „Dél” 1911. 1. sz.) „egész nyíltsággal a vallás és speciell a római katolikus *vallás ellen foglal állást*” (1911 január 10.)

Az úgynevezett „profán” írásokban is bevallották már ezt a szabadkőművesek százszor — Vajda csak nem vesz róla tudomást, „Demokrata uralom és vallásos alap a modern országokban meg nem fér egymással. *Vagy az egyik, vagy a másik*” — írja a „Világ” (1910 december 6.) A „Szabadgondolat” szerint: „a vallás olyan méreg, mint az alkohol. *Butít, gyilkol, aljasít!*” (1911. 4. sz.)

Vajda szerint a szabadkőművesség lényege csak a jámbor jótékonykodás. Ezzel szemben, hej, be más-kép beszélnek maguk a szabadkőműves titkos közlönyök! Ott jótékonykodásról keveset, „*harcról*”, „*rombolásról*”, „*támadásról*” annál többet hallunk. „Hiába-
való a filozófiai elmélyedés, a csendes kontempláció, ha nem vonjuk le *erős progresszív szellemben* annak *konzekvenciáit*”, írja a Kelet (1911. 1. sz.). Mik ezek a „konzekvenciák”? Ime a felelet: „A legközelebbi évtizedek munkája: az általános, titkos, egyenlő választójog, a szekularizáció és a felekezetenlküli népoktatás”. (Kelet 1910. 17. sz.) — tehát nem az „ingyentej” és siketnémaintézetek! Ezek csak a külvilág megtévesztésére valók! „A szabadkőművesség... utakat tesz járhatóvá s újakat is vág... A bölcsekedés, a jótékony-ság csendes munkája után, mely kissé kényelmessé tette, kissé elernyesztette, *nyílt küzdőtéren csap össze ellenségeivel* és a küzdelem fiatalos erővel fogja eltölteni.” (Kelet 1911. 1. sz.) „Támadó fegyvereket kell kovácsolnunk”. „Hát hogyan vesztegelhetnénk mi az alamizsnaosztásnál, holott nekünk *egészen más* (!) hagyományaink is vannak!” „Forrjon össze az egész magyar szabadkőművesség..., hogy elszánt *harcunk* eredményes legyen.” „A jótékony-sági akció ma már *nem elégítheti ki* a komoly, meglett férfiak szabadkőműves ambícióit.” (U. o. 1. sz.)

De minek szaporítsuk a végnélkül folytatható példákat! „*Összeesküvők vagyunk*; mindennap új, szent s elkeseredett hittel esküszünk össze a mai társadalmi rend ellen” — így szaval a szabadkőművesség maga (Kelet, 1911 július) — s akkor Vajda komolyan veszi

a jótékonykodási szemfényvesztést? „Nem csinálnak mást (a szabadkőművességben) — írja —, mint megszervezik a jótékonytságot.” Aki ilyet a fentiek után állítani mer, annak csak azt mondhatjuk: aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul!

Iszonyú elfogultság s határtalan igazságtalanság ez a pökhendi mondat is: „a szabadkőműveseknél többet *semmi más szervezet* nem áldoz a jótékony célra”. A legnagyobb mértékben valótlan állítás! Minden egyes *egyház* százszor többet áldoz jótékony célokra, pénzben s főleg *munkában*, mint a páholyok! Sőt elmondhatjuk: Minden egyes betegápoló apáca vagy diakonissza, aki az *életét* szenteli az önzetlen szeretetnek, egymaga is homályba állítja a mellék-célokat leplező páholyjótékonytságot!

Nem állítjuk, hogy *minden* szabadkőműves azonosítja magát a fent bemutatott törekvésekkel, sőt tudjuk, hogy vannak jóhiszemű félrevezetettek is. De a hivatalos szabadkőművesség *igazi* mivolta felől semmiféle kétséget nem hagy — maga a szabadkőművesség.

De nem folytatom tovább! Magyar ember vagyok, akinek vérzik a szíve azon, ami történt... S akinek vérzik a szíve, hogy amikor bekövetkezett, amire egy lelkiismeretlen, hazátlan, magyargyűlölő titkos szövetség tíz év óta oly infernalis céltudatossággal törekedett: a magyar nemzet *belső aláásása*, akkor akad magyar ember, aki ennek a nemzetgyilkos szemfényvesztésnek még védelmére is kell!

Mintha semmi, abszolúte semmi sem történt volna!

Két veszedelem.

A nemzeti élniakarás régtől nem tapasztalt lendülettel dobban ki a lelkek mélyéből. Álmoság, egyéni érdek, kényelem, magyaros széthúzás, jelszavak bú-bajos ereje — mind nem tudja lefogni: a nemzet élni akar és sokkal jobban érzi még a kommünverte sebeket, hogysem kedve volna még egyszer ugyanúgy játszani a veszéllyel, mint a proletárdiktatúra előtt.

A szinte torlódón, egymáson keresztülbukón folyó csatlakozás a kereszténység szociális zászlajához maga is jele ennek a hirtelen tömegébredésnek.

Amikor az ébredés első ocsúdásában irányozódást keresünk, a Szcillát és Karibdiszt egyszerre kell kerülnünk. Mindkét oldalon veszély és megtévelyedés fenyegethet: jobbról is, balról is.

Balról: mert még mindig tart a vörös mámor s még mindig nincs, aki érdemben leszámolt volna vele. A munkásmozgalomnak két tragikuma van: első, hogy tragikus munkásproblémákból fakad s második: hogy marxista vágányokra terelték, amelyeken soha más célt elérni nem fog, mint néhány „vezérnek” politikai hatalomra emelését. Nem fog segíteni a társadalmon, melynek hiszen felforgatást ígér be, s nem fog segíteni a munkásokon sem, mert zsákutcákba, utópiákba, vörös őrröngésbe kergeti mozgalmukat.

Óriási tévedésnek és bajnak tartjuk, hogy azt a rendkívül ügyes és merész szemfényvesztést, melyet eddig a munkássággal űztek, a multban senki kellő erővel s világossággal le nem leplezte. Óriási *hiba volt megengedni, hogy munkásmozgalom alatt hovahamar szociáldemokráciát, szocializmus alatt pedig marxizmust értettünk s a munkásfelsegélés cégére alatt az „elszegényedési elmélet” szóvivői, forradalmárok és politikai desperádók űzhettek vakmerő személyi politikát.*

A marxizmussal *a tudomány* végzett; mit mondunk? maga a marxista tudomány végzett vele s a revizionisták jobban szétszedték a Marx-szötte szemhályogszövevényt, mint a legkonzervatívabb ólíberálisok. A marxizmussal leszámolt *az élet* is: enyhített, letompított, következtetlenné laposított formában egyszerű eszköze még a tömegszuggesztiónak, de a maga eredeti alakjában bolsevizmusra, vörös terrorra, vértengerre és államcsődbe vezet — szomorú kiváltságunk, hogy a félbarbár Oroszországon kívül éppen nekünk kellett e tétel igazolásában viviszekciós kísérleti nyúlként szerepelnünk s elvéreznünk.

De legalább okolunk-e a történtekeken? Belátjuk-e, hogy szörnyű nagyot vétkeztünk, megbocsáthatatlanul rövidlátók voltunk, amikor *megtúrtuk* azt az irányzatot, amely a többi politikai pártoktól nem az eszközökben különbözött csak, hanem magát a célt tagadta meg: nem így vagy úgy akarta az állam javát, a közjót előmozdítani, hanem magát az államot tagadta s támadta, közjó helyett egyetlen osztály diktatúrájára törekedett, béke helyett gyűlöletet, rend helyett forradalmat és anarchiát, egyensúly helyett osztályharcot és polgárháborút hirdetett; amelynek programjában benn volt az állam felforgatása, a haza és a vallás fogalmának megsemmisítése s amely csak egyben bízhatott: a tömegek félrevezethetőségében és a mi határtalanul türelmes, rövidlátó passzivitásunkban?

Ez a tudatos számolás a tömegek félrevezethetőségével és a mi lehetetlen rövidlátásunkkal ütközik ki a forradalmi „pártok” mai vakmerő sakkhúzásain is. Azt hihetné az ember, hogy az a hallatlan blamázs, amelybe a bolsevizmussá sűrített tiszta szociáldemokrácia az utóbbi hónapok alatt belefűlt, némi szégyenérzetre és szerénységre fogja kioktatni a marxista „elméletek” haszonbérlelőit. Azt hittük volna, hogy a kommün bukásával a sárga földbe fognak beleszégyenkezni s jó időre mutatkozni sem mernek majd a nemzet vörös hóhérai, a munkásság sötétlelkű árulói. Dehogy!

Azon a címen, hogy van még egy-két „vezér”, aki március 21-én bölcsen tartalékba helyezkedett, aki jól számított s tudta, hogy a proletárdiktatúra csak izgatószernek jó, amíg meg nem csinálják, ha pedig megcsinálják, okvetetlenül felsülnek vele — az egész forradalmat, proletárdiktatúrát, szóval szemenszedett bolsevizmust *programul* valló tábor megint csak felüti fejét, megint csak helyt kér az országmentők sorában, s megint kiáll a síkra — másokat vádolni! Mintha márciustól augusztusig semmi, abszolúte semmi sem történt volna; mintha a marxizmus borzalmasan, véresen, hóhéri és szörnyeteg módra le nem vizsgázott

volna! Mintha a szociáldemokrácia nem olvadt volna bele a vele lényegileg egy, legföllebb nálánál őszintébb és nyiltabb bolsevizmusba!

A magyarság elvesztette a csatát, mihelyt lemond a szocialista-kommunista rémuralom tanulságainak bátor levonásáról; mihelyt pillanatilag is beleegyezik vagy hallgatagon belenyugszik abba, hogy megint tárgyaló félként, becsületes pártként, komoly munkásmozgalomként fogadja el azt, akinek ma csak egyetlen egy helyen van joga megjelenni: *a vádlottak padján*.

Nem a munkásságot ültetjük a vádlottak padjára; annak megtévelyedése csak lelki elnyomottságát, a félrevezetés irtózatos hatalmát, a bűnösök cinikus elvetemültségét bizonyítja. Hiába azonosítja a *Népszava* megint a „munkásságot” a szocialista őrzöngökkal — *munkásmozgalom és Conti-utcai marxizmus közt épp annyi a különbség, mint a szegény leégett ember és a gyújtogató között*.

Ez az első pont, amit nem szabad szem elől téveszteni.

A másik: hogy *jobbfelé* se hibázzunk. A Karib-disz felé.

Valljuk meg őszintén, hogy eddig nálunk keresztény *szociális* mozgalom alig volt. Ami volt: kicsiny volt és gyenge. Mindegy most, hogy kinek a hibájából. Tény, hogy inkább védekeztünk, mint alkottunk; inkább konzerváltunk, mint haladtunk. A keresztényszocializmusnak mindenekelőtt *őszintének* kell lennie, még pedig a végső következtetésig; nekünk igazán a nemzet munkásainak pártját kell megszerveznünk, nem dzsentripártot és nem sekrestypártot.

Nekünk a *dolgozók* — fizikai, szellemi vagy erkölcsi munkát végzők — érdekeit kell minden fölé helyezni és ezért a célért egy Széchenyi István elszántságával s világos látásával kell dolgoznunk. Érezze meg rajtunk barát és ellenség, félrevezetett munkás és dologtalan kapitalista, hogy mi csakugyan új világot akarunk és tudunk teremteni, hogy mi csakugyan *fel tudjuk és fel akarjuk építeni a romokból az elsüllyedt*

nemzetet, hogy mi csakugyan nem személyi hatalomért küzdünk és egyének érvényesüléséért, hanem azért, hogy ezen a Balkánon segítsünk, hogy emeljük, gazdagítsuk, kulturáljuk ezt a szerencsétlen országot, hogy megteremtsük azt a társadalmi helyzetet, amelyben minden becsületes embernek megvan a maga becsületes jósora és virág fakadhat a kertecskéjében. Mutassuk meg, hogy *szociális csak az lehet, aki keresztény és keresztény csak az, aki szociális*. Így és csak így — nem pedig a régi slendriánság visszaállítással, nem a plutokrata gazdasági renddel való megalkuvásban — fogjuk magunk köré tömöríteni az országot.

A Szcillát és a Karibdiszt egyaránt el kell kerülnünk!

Én, vagy mégsem én?

Szerkesztő elvtárs, egy szóra! — Pár nap óta, hogy áldott négermosdatónk, a félrevezetett nép szava, olyan bátrakat kurjongat, elő merek én is bújni eddig félve őrzött odvaimból, s boldogan, biztosan nézek körül a hazában. Olyfélekép nézek, mint az erdő szégyenlegénye, mikor galoppban látja távozni az eredménytelenül kutató csendőröket. Nincs baj! Sőt anyyira nincs, hogy jóformán megint mi vagyunk az urak a csárdában, forgathatjuk a fűtyköst a fejünk körül és olyakat szólhatunk, hogy nem ám nekünk, hanem annak a cudar szolgabírónak lúdbőröz meg a háta tőle, aki még mindig a régi erkölcsöket védi.

De be kell vallanom mégis, Szerkesztő elvtárs, hogy néha szinte belezavarodok ebbe a mai biztonságos helyzetembe. Például: én most már tisztára nem tudom, kommunista vagyok-e, vagy nem. Szocialista vagyok-e, vagy nem? Mert ide nézzenek: március elején megesketett bennünket a pártvezetőség, hogy holtunkinglan-holtukiglan hűséges szociáldemokraták leszünk, a kommunista maszlagból nem kérünk, Kun Béláékat a földbe tapossuk. Március 21-én *kimondotta ugyanaz a pártvezetőség, hogy de bizony szociáldemokrata és kommunista egy dolog*. Sőt hamarosan

rádupláztak azzal, hogy csak a kommunista az igazi szocialista és a szociáldemokrata párt, mint ilyen, Magyarországon megszűnt, beleolvadt testestől-lelekestől, szőröstől-bőröstől, szakszervezetestől és népszavasztól a bolsevik pártba és aki másképp gondolkozik, az áruló és bitang és hogy nincs többé szociáldemokrácia és nem is lesz soha, örökké, hanem csakis egysült, eggyé forrt, egyazonos kommunista-szocialista párt.

Most meg, hogy ez az öszvérfajzat felborította a szekeret és belegurította nem mondom meg mibe, egyszer csak nagy öröömre látom, hogy a végérvényesen eltemetett, beolvadt, örök időkre, másíthatatlanul és visszavonhatatlanul megvörösödött és megbolzsídosodott szociáldemokrácia mégsem olvadt bele semmibe, vagy ha beolvadt, megint visszaolvadt és így, hála a szemfüles pártvezetőségnek, más névvel bár, de megint kint vagyunk a sárból. *Mint bolsik akasztottunk, loptunk, országot gyilkoltunk, s most, mint régi szőrű, hithű szociáldemokraták ártatlanul forgatjuk a tenyerünket a vizsgálóbíró előtt, hogy hiszen nem mi voltunk: a kommunisták a hibásak, tessék azokat keresni. A mi pártvezetőségünk, hiába, mindig megtalálja magát!*

Csak, mondom, belezavarodik az ember ebbe a nagy kényelembe. Már most például azt sem tudom, Szerkesztő elvtárs: én vagyok-e én, vagy már nem is én vagyok én? Én vagyok-e, aki beolvadtam, vagy más olvadt vissza helyettem? Az vagyok-e én, aki március elején voltam, vagy aki március 21-től augusztus 1-ig rikoltottam a burzsujra a gajdeszt? Vagy egyik se? Vagy mind a kettő?

Vagy én csak üres szám vagyok, egy nulla, vagy két, vagy több nulla, amely elé a pártvezetőség írja a számot, hogy ma II-ik számú internacionalista forradalmár vagyok, holnap III-ik számú, holnapután esetleg IV-ik számú? Hát ki vagyok én, Szerkesztő elvtárs? *Ontudatos munkás, avagy kerge birka, akit körbetáncoltat a Conti-utcai cirkuszvállalat? Avagy jámbor*

barom, akit a vágóhídra visznek s hogy jobban vezettesse magát, zsákot húznak a szemére? Vagy birka is, barom is egyszerre? Attól tartok, hogy ez a legvalószínűbb!...

Szerkesztő elvtárs, maga ugyan burzsuj, mert reggeltől estig dolgozik, én meg szervezett munkakerülő vagyok, de azért nem bánnám, ha egyszer megmagyarázná: én vagyok-e még én, vagy nem is én vagyok már én? Csak ezt szeretném tudni ebben a váratlan nagy fellélekezésben!

Lássunk már tisztán!

A keresztény és nemzeti ébredés, amely mögött a katasztróféért felelős liberálisokat és szocialistákat kivéve, az egész ország tömörül, még mindig gúzsba kötött kézzel áll a nemzet újjáépítésének szörnyű feladata előtt. Még mindig ugyanazzal az akarnok-társasággal, egy pusztán a nemzet gúzsba kötöttségében bízó Catilina-haddal kell az ébredő országnak megvívnia, törtető és önmagukat előretolók seregével kell heteken át bajlódnia, amikor az országban mindenütt rom és üszök hever, amikor alkotni kellene, teremtetni munkát végezni, égető szükségleteket kielégíteni, az elsodort országot újra megépíteni.

Dagadó hullámok között, ezer szirttel dacolva kellene menteni a már-már süllyedő hajót; ahelyett a bátor evezők munkáját óráról-óra és hétről-hétre visszaveti a hajó fenekéből állandóan előkúszó patkányok serege. Nem lehet — sivitják —, nem engedünk evezni, nem hagyjuk a hajót a süllyedéstől visszatarítani, ha csak előbb minket ki nem elégittek, ha csak előbb meg nem engeditek, hogy kedvünkre megrágcsálhassuk a hajó falát, az evezőiteket, a kezeteiket, az izmaitokat!

Ez ma a helyzet.

A keresztény magyarság, amely a szörnyű vérvessztések és árulások után döbbenetes erővel ébredt öntudatra s megesküdött, hogy el fog söpörni mindent

és mindenkit, aki a nemzet újjáépítésében útjába mer állni, eddig kénytelen volt némán tűrni a ráerőszakolt némaságot, kénytelen volt a mai napig elhalasztani a tetemrehívást és a leszámolást. De most már nincs értelme, hogy tűrjünk tovább.

Nincs értelme, hogy gyáván nézzük, miként akar ismét nyeregbe ülni a destrukció. Nincs értelme, hogy számlafizetés és kérdőrevonatás nélkül futni engedjük azokat, akik az ország romlásával fizettették tobzódó toraikat s azokra bízunk ezentúl is a pénzünket, a házunkat, az életünket, akik egyszer már eldorbézoltak s elzalogosítottak mindent, ami a mienk volt.

Koncentráció? Igen: mindenkivel, *aki építeni tud és akar*; akinek szent a hazai rög és aki azt a morált vallja, amely ennek a nemzetnek 900 év óta éltető levegője volt. A magyar nép *csak ezekkel* áll szóba; hogy a galiciánereknek és galileistáknak mi a véleményük, arra a magyar nép nem kíváncsi. Az öntudatra ébredt magyarság felekezeti különbség nélkül tiltakozik az ellen, hogy koncentráció címén olyanok is merjenek ma pozíciókat ravaszkodni ki maguknak, még hozzá idegen és ellenséges országok ügynökei mögé bújva, akik ezt az országot kiaknázták, akik itt a bolsevizmust 15 év óta előkészítették s részben meg is csinálták.

Nevek röpködnek a levegőben, amelyeknek hallatára lesül arcunkról a bőr szégyenünkben. Emberek, akik a Nemzeti Tanács című felforgató társaságban elárulták a hazát, a Károlyi Mihályok, Jászi Oszkárak és Kunfi Zsigmondok csatlósai és *cinkosai*, *ma nem a börtönök mélyén ülnek, hanem lapot szerkesztenek*, interjúkat adnak, „pártokat” alakítanak és „koncentrációs” miniszteri tárcákat követelnek. S a vértanu nemzet kénytelen szóba állni velük, kénytelen számolni a lehetőséggel, hogy a Catilinák újra besurrannak a titkos ajtón, a patkányok ismét rávetik magukat a még vérző nemzettestre?

A legundorítóbb játék az, amit Garamiék és a szociáldemokrata párt folytatnak.

Garami! Mi különbség van Garami és Kunfi között? Lényegében mi különbség van a második és a harmadik internacionálé között? Aki a maga lapjában tíz éven át üvöltötte a forradalmat, az osztálygyűlöletet, a nemzettagadást, a vallásirtást, az elkövetkezendő proletárdiktatúrát; aki maga mellett a saját redakciójában tenyésztette ki és iskolázta a Kunfi Zsigmondokat, Böhm Vilmosokat, Göndör Ferenceket és Pogány Józsefeket; akinek kebelbarátja és fegyvertársa volt éven át minden kommunista és anarchista az országban: mivel jobb ez a Kun Béláknál és Weltner Jakaboknál? Azért, mert március 21-én óvatosan félreállott, mert az országot nem látta eléggé aláaknázottnak arra, hogy a proletárdiktatúrát már mostan, máról-holnapra életbe léptessék? Azért, mert ravaszabb, számítóbb és kevésbé őszinte volt túlbuzgó elvtársainál? Azért, mert beérte a felbujtással s magánál a gyilkos merényletnél fizikai alibit tud felmutatni? Ezért már kevesebb felelősség terheli a lelkét a nemzet ítélőszéke előtt?

Vagy mert még mindig akad elég bolsevik Magyarországon a zsidók és elbolondított munkások között, akik a Kun Béla-kurzus lejártával hamarosan megint álarcot cseréltek s mint hivatott vezérük körül, természetesen Garami körül csoportosulnak? Mint „szociáldemokraták” kapjanak most ismét amnesztiát, sőt mit mondok: uralmat jutalmul mindazért, amit mint kommunisták vétkeztek? S a kommunista rémuralom tetteseinek nevében most egy Garami, vagy Peidl üljön miniszteri zsöllyeszékbe a számonkérők és rendcsinálók közé, s a nemzet tűrje ezt és bizalommal viseltesse az ilyen angyalt és ördögöt egy páholyba ültető „koncentráció” iránt?

Legyen vége a koncentrációs védekezésnek! Itt az ideje, hogy tisztán lássunk és világosan beszéljünk. Vagy az evezősök, vagy a patkányok; *vagy az építők, vagy a rombolók!* Vagy a keresztény magyarság süllyedjen ismét romba, vagy a Catilinák pusztuljanak a vádlottak padjára s onnan a börtönök mélyére. De meg ne alkudjunk, meg ne rokkanjunk, ne is tárgyal-

junk hazaárulókkal! Még akkor sem, sőt éppen akkor nem, ha azok idegen országok ügynökeinek vagy fenyegetéseinek hazaáruló kijátszásával, a nemzet orgyilkos sarokbaszorításával igyekeznek újra tönkretenni, kompromittálni s megnyomorítani minket!

Koncentrációt, igen! De csak tisztességes elemekkel. Semmiesetre a nemzet felforgatóival!

Társadalmi egyensúly.

A négy és negyedéves háború folyamán azt hittük, a világ legnagyobb háborújában élünk. Úgy látszik, tévedtünk. A politikai és nemzeti harcokat minden jel szerint új világháború: társadalmi és gazdasági háború követi nyomon, mely az előbbinél kifelé talán kevésbé vérengző, lényegében azonban sokkal mélyebbreható, sokkal engesztelhetetlenebb és sokkal általánosabb. A nemzetek versengései helyébe itt az osztályok harca lép; a hegemoniáért, a vezetésért való küzdelem, mint a további gazdasági boldogulás és önvédelem legerősebb eszköze.

A két szélsőséget ebben az új társadalmi küzdelemben egyfelől a *plutokratikus kapitalista rend*, másfelől a szélső *kommunizmus* képviseli. Amaz az anyagi és szellemi tőkének ítéli oda a vezetés és uralkodás jogát, emez a munkát ismeri el *egyetlen* jogforrássul. Amaz a Smith-féle szabadverseny elvének következetes alkalmazása, emez a Marx-féle tanok kíméletlen s robbanásszerűen gyors életbeerőszakolása. Európa most e két pólus közt ingadozik: legtöbb államban a szocialista mozgalmak, ha nem jutottak is el a bolsevizmus fortisszimójáig, máris jelentékeny szerepre tettek szert az államélet irányításában; velük szemben azonban a legtöbb államban még mindig ingatatlanul áll a kapitalisztikus termelési rendnek a szabad versenyen alapuló uralkodó helyzete.

A harc a két ellenfél között természetszerűleg egyre élesbedik. A kapitalisztikus szabadverseny táborába éppen azért, mert veszélyben érzi magát, mind-

jobban kiépíti védműveit; a szocializmus ezzel szemben az ellenállási ösztön s az önfenntartási erő teljes hevével ássa el magát fedezékeibe s intézi guerillatámadásait mind hevesebben a „burzsoázia” ellen. A szocializmus a kapitalizmus terméke; mennél több a tőke teljesítőképessége, annál számosabb a proletariátus s mennél erősebb valamely országban az első, annál erősebb, elkeseredettebb és összetartóbb lesz a másik tábor. A mai társadalom minden lépéssel közelebb kerül a gazdasági feszültségek kirobbanásához, a társadalmi forradalomhoz Európaszerte. S az összeütközés elkerülhetetlenné lesz, ha csak nem születik valaki, aki egészen új társadalmi rendnek bontja ki zászlaját, oly rendnek, amelyben az ellentétes érdekek és felfogások mellett is meg lehet találni a *társadalmi egyensúly* alapfeltételeit.

Bizonyos, hogy a társadalmi egyensúly nem állhat elő sem az egyik, sem a másik ma divatos gazdasági rendszer alapján. Sem a plutokrata-kapitalizmus, sem a kommunizmus vagy a szociáldemokrácia egymagában nem teremthet békét s egyensúlyi helyzetet. Egyik is, másik is tele van túlzással, egyoldalúsággal, félreértett elvekkel s maga az alap, melyen mindkettő nyugszik, végtelenül ingatag.

Mert bármily meglepően hangzik: a mai kapitalizmus is, a kommunizmus is azonos világnézeti s bölcséleti elven nyugszik: a *szabad verseny elvén*, helyesebben: a Quesnay, Smith, Ricardo és Spencer által divatba hozott „gazdasági szabadelvűség” elvén. Ennek az elvnek alapján „minden szabad”, az erősebbé a jog s a társadalom akkor lesz legboldogabb, ha mindenki szabadon tehet, amit akar. *A tőke uralma ezen az elven alapul. De ugyanerre az elvre alapítja törekvéseit a kommunizmus is.* A Munka is azt mondja: jó, az erősebbé legyen a jog; de én vagyok, én leszek az erősebb. A Tőke mindenhatóságával szembehelyezem a tömegek szervezkedésének mindenhatóságát s ha ennek alapján erősebbnek bizonyulok, akkor ma én leszek elnyomottból elnyomóvá. Innen a *proletárdik-*

tatúra mint végcél a kommunista és szociáldemokrata mozgalmakban.

Történelmi szemszögből nézve csodálatos, mint lelkesedhetett egy-egy kor egy-egy téves és végzetes eszméért; hogyan volt lehetséges, hogy szinte senki sem akadt, aki egy-egy elvnek, amely előreláthatólag az örvény szélére visz egy egész társadalmat, senki sem szegzett ellene meggyőző, kiábrándító érveket. A *szabadverseny* elmélete szinte ellentmondás nélkül lett úrrá Európa társadalmi rendszerén; a törvényhozás is elfogadta; az egyetemek gazdasági tanszékein ma is szinte mint egyedül elfogadható, egyedül elképzelhető termelési rendszert hirdetik; sajtónk túlnyomó része kritikátlanul hordja a plutokrata rendszer uszályát — egy egész világot tévesztettek meg azzal, hogy ennek a szabadságfojtó, modern rabszolgaságot termelő rendszernek a „liberális”, a „gazdasági liberalizmus” szép nevét adták.

Ma már mindnyájan látjuk, hogy az angol földről importált ú. n. *gazdasági liberalizmus* rendszere a maga teljességében tarthatatlan, hogy *egyensúlyt teremteni nem tud*, sőt a legvégzetesebb társadalmi viaszályok csiráját rejti magában. Hogyan is lehetne egyensúly ott, ahol az általános szabad verseny alapján az erősebbnek jogot adunk arra, hogy kímélet nélkül eltapossa a gyengébbek millióit, ahol az egyén joga és szabadsága érdekében lemondunk a társadalmi szolidaritásról és a közjó eszméjéről és védelméről? A társadalom az egyedeknek nem összevisszahányt halmazza, hanem *szervezete*, s amely szervezetben egyes tagok kedvéért, amelyeket túltáplálunk, a többi tagokat sorvadni engedjük, ott az egész szervezet megbetegszik, lázas tüneteket mutat s végül is a sír szélére jut. A *szolidaritás*, az egész társadalom egyenletes fejlődése, a gyengébbek fokozottabb védelme nem férhet meg a tehetősebbek egyoldalú szabadságával: *liberalizmus* és *szolidaritás* egymást kizáró fogalmak.

De hasonlóképp nem nyújt egyensúlyi helyzetre reményt a másik szélsőség: a *kommunizmus* sem. Nem-

csak azért nem, mert szintén egyoldalúságra: egyetlen osztály diktatúrájára törekszik, hanem mert azt is elveti a fennálló gazdasági rendben, ami abban jó és nélkülözhetetlen. Mint aki roppant nagy hőségből egyszerre jégverembe ugrik: a szociáldemokrácia is messze túlcsap azon a határon, amelyig a kapitalizmus túltengésétől el kell távolodnunk. Bizonyos gyermekded hiszékenységgel azt képzei, hogy a kapitalizmus uralmának rossz következményeit akkor fogja legjobban megszüntetni, ha az *ellenkező végletbe* csap át: a tőke mindenhatóságával szemben a magántulajdon és magánkezdeményezés teljes vagy csaknem teljes eltörléséről álmodik, az egyenlőség nevében rideg uniformizációt, egyhangúságot, skatulyarendszert követel, az egyén túlszabadságával szemben gépállamot akar felállítani, amelyben az egyén csak egyhangúan kattogó kerék a sablonok óriási gépezetében. S még külön baja a szociáldemokráciának az, hogy egész sereg olyan gondolattal terhelte meg hajóját, amelynek a munkásjóléthez s az alsóbb néposztályok felszabadításához semmi köze, ami a mozgalomnak roppant egyoldalúságot ad és eleve kizárja azt, hogy ehhez a mozgalomhoz higgadt elemek csatlakozzanak. Ilyen a világnézeti materializmus, mely hova hamar lángoló keresztényellenességgé vedlett át: ilyen a Marx-féle erőltetett értékelmélet, ilyen az a rögeszme, hogy a társadalmi kérdés válságait nem fokozatos reformok, hanem forradalom s felforgatás révén kell megoldani.

Meg kell engedni, a kommunizmus mindenféle fajtája roppantul értett ahhoz, hogy híveit ne csak összehozza, de át is gyúrja s bizonyos értelemben fanatizálja; épp ez a fanatizmus ad neki ideig-óráig hatalmas feszítőerőt, de ugyanez a fanatizmus fogja végletekre ragadni, lejáratni s belső tarthatatlanságát kimutatni.

Csakhogyan kívánatos volna, hogy az emberiség jobbjai minden erejüket megfeszítve rajta legyenek, hogy ez a kibontakozás nagyobb rázkódtatások nélkül következzen el. Eleget szenvedtünk a háborúban, nincs

szükség most sem plutokrata érvágásokra, sem kommunista viviszekciókra, eleven testünkön való kísérletezésre. A liberális gazdasági rendszer rossz volt; a kommunista még rosszabb lenne. Fordult a világ; emberek, ébredjünk rá, hogy csak a magasabb erkölcsi alapokon nyugvó *társadalmi szolidaritizmus*, a gyengét istápoló, de az erőt agyon nem ütő, szociális reformokat teremtő megértés és együttműködés hozhatja meg — mielőtt újra lángba borulva a világ — a társadalmi *békét és egyensúlyt!*

Megyünk — lefelé!

A bolsevista rémuralom szörnyű szenvedései között, a letiport magyarság halálos vergődésében, amikor valósággal a pokol fenekén gyötrődtünk, az az egy reménység éltetett bennünket, hogy talán csak lesz még valamikor magyar feltámadás, és *ha* lesz — ez volt a világ legtermészetesebb, magától értetődő következtetése — akkor minden megmaradt erőnket latba kell vetnünk, hogy végre-valahára szakítsunk a végzetes magyar tunyasággal s egyszersmindenkorra számoljunk le azokkal, akik a nemzetet a vér és gyalázat tengerébe fojtották, akiknek minden katasztrófánkat köszönhetjük s akiknek hallatlanul szemérmetlen összeesküvése a magyarság ellen volt az egész bolsevik rémuralom. Ha még egyszer az Isten életre támaszt bennünket, gondoltuk, ha még egyszer, csak egyetlen egyszer talpraállhatunk, bezzeg elbánunk az ötcsillagos vörös gonosztevőkkel s még a hírmondóját sem tűrjük meg tovább a hazaáruló, nemzetgyilkos mótelynek. Esküdöztünk, hogy többé nem engedünk helyet a liberális önző lavirozásnak, nem ülünk fel többé szép szavaknak s pacifista alkudásnak, hanem egyszersmindenkorra gondoskodunk róla, hogy ebben a halódó országban pillanatra se jusson lélegzethez többé sem a tömeggyilkos marxista téboly, sem a zsidó sajtóusztítás, sem a settenkedve ártó Catilinák aknamunkája. És meg tudtuk volna botozni, aki azt merte volna jöven-

dölni, hogy 4—5 hónappal a kommunizmus bukása után megint csak ott leszünk, ahol ugyanennyi idővel a kommunista rémuralom előtt voltunk.

Mert mi történt? A magyar tunyaság, erélytelenség, széthúzás és következetlenség megint csak teret juttatott a Catilináknak s nemcsak hogy le nem számoltunk a belső ellenségekkel, de megengedtük nekik, hogy újra szervezkedjenek, újra megfúrják aknáikat, újra csatasorba állítsák nagyszerűen kipróbált taktikázó, hazaáruló, hatalomra törő, engedményeket kicsikaró, népfélrevezető s a mi kezünket guzsbakötő fogásaikat.

Először azt hittük, hogy csak a román megszállás miatt vagyunk kénytelenek túrni a titkos bolsevizmus nyeregbenmaradását, most azonban ökölbe szorított kézzel s kétségbeesett haraggal látjuk, hogy a komoly talpraállítás lélektani pillanatát elmulasztottuk s egyre mélyebbre siklunk máris lefelé a lejtőn. Az augusztusi és szeptemberi lelkesedés és várakozás helyébe jött a politika, a pártok versengése, az eszélyeskedés, a számítás, latolgatás és megalkuvás; a nemzet megrontói, a kommunisták elv- és fajtársai, lapok, emberek és pártoknak nevezett összeesküvőtáborok ismét előbújtak odvaikból. Előbb csak lassan s óvatosan mertek mutatkozni, majd felhasználva szorult helyzetünket és belső gyengeségünket, egyszer csak talpraálltak s ma már a legvirtuózabb szemérmertlenséggel igyekeznek ismét leigázni minket. S mivel mi mindig újra engedünk, mivel már egyszer ráléptünk a végzetes lejtőre, mivel levizsgáztunk és megmutattuk, hogy a bolsevista borzalmakból semmit sem tanultunk, most már csak lefelé lehet siklani; most már csak újabb folytonos engedmények árán lehet a rehabilitált gonosztevőkkel a kíváncsú „barátságot” fenntartani; most már csak továbbrothadni lehet — éppen úgy, mint mikor Károlyiék tavaly ilyenkor szövetségre léptek velük s nem tudtak megállni többé a lejtőn, egészen a poklok pokláig. Pogány József, aki a proletárdiktatúra idején azt hangoztatta, hogyha az ő uralmuk megbukik, nincs

annyi szálfá a Kárpátokban, amennyi elég volna akasztófának a magyarországi bolsevik cinkosok kiirtására, most már sokatmondón jósolgatja, hogy májusig ismét ők lesznek az urak. Pedig ha a magyarországi bolsevizmus értelmi szerzői még egyszer felülke-rekednek, Szamuely rémuralma enyhe fuvallat lesz ahhoz a végleges magyarkiirtáshoz képest, amelyet ezek itt rendezni fognak.

De hát, azt mondják az eszélyesek, „muszáj” volt engedni. Muszáj volt leülni a nemzetköziek és a Lipót-város mellé. Muszáj volt, mert így parancsolta az ántánt s így parancsolták a Catilinák, akik azzal fenyegettek, hogy máskülönben nem lesz pénz, nem lesz szén, nem lesz kenyér, nem lesz béke és — visszajönnek a románok. S a magyar nemzetnek, így mondták az eszélyesek, nincs ereje arra, nincs még ereje arra, hogy egészében talpraálljon; be kell érnie a fél-élettel, fél-halállal, mert ez még mindig jobb az egész-halálnál. *Muszáj* tehát udvarolni annak a szőrös, vörös embernek, aki olyan bravúrosan törte cserepekre a magyar címet, *muszáj* udvarolni a pénzbaróknak, akik nálunk a korrupciót, az ország gazdasági guzsbakötését rendszerré tették s akiknek minden titkos szimpátiája támogatja a Conti-utcának keresztény- és magyarelle-nes taktikáit.

Nem vitatkozunk ezzel a felfogással. Lehet, hogy az eszélyeseknek igazuk van; lehet, hogy a magyarból csakugyan rég kiveszett már az az elemi, nemzeti őserő, amely oly impozáns mértékben mutatkozott meg pl. a szerbeknél, akiket le lehetett igázni, tönkre lehetett tenni, országukat a sík földdel lehetett egyenlővé tenni, meg lehetett semmisíteni hadseregüket, száműzni az egész nemzetet, de megtörni és megalázni, jogfeladásra és megalkuvásra bírni nem lehetett. Lehet, hogy nálunk oly mélyen hatott már az évtizedes mé-tely, agyunkba és szívünkbe oly mélyen befecsken-dezte már a magyartalan és keresztényietlen gondolkodást és érzést, hogy mi a szerb példa dicsőségét jobb ha átengedjük másoknak s magunk beérjük a

dísztelen elmúlás és csendes leigáztatás kolduskenyerével. Lehet, hogy a magyar probléma megoldásával csakugyan elkéstünk már, azon egyszerű okból, mert nincsenek gerinces, tennitudo magyarok többé... Lehet.

Kettőt azonban le kell szögeznünk: hátha még sincsen még elveszve minden.

Egyik az, hogy Magyarországon addig válság van és lesz, amíg a *zsidó-kérdést* alaposan meg nem oldjuk. Legyen ez a megoldás asszimilációs vagy asszimilációellenes, legyen békés vagy harcos, síma vagy brutális, de teljesnek, komolynak és radikálisnak kell lennie; a baj burkolásával, a kérdés elodázásával, hamis beállításokkal és udvarias kitérésekkel ezt a kérdést elintézni nem lehet többé. Adjuk a síma megoldási módnak a pálmát: rendben van. De *őszinte és tökéletes* megoldást keressünk. Az álarcot végre is le kell rántani; vagy magyar valaki, ha zsidóhitűnek született is, s akkor *mutassa is magát magyarnak*, küzdjön *épúgy, mint mi, minden destrukció, minden faji túltengés, minden izgatás és gazdasági megbéklyózás ellen; vagy nem magyar* és akkor pusztuljon innen, pusztuljon a bankokból, a sajtóból, a katedráról, a közéletből.

A másik kétségbevonhatatlan tétel, amelyhez a nemzeti élni akarás ösztönével kérhetetlenül ragaszkodnunk kell, az, hogy a *szociáldemokráciával*, amíg marxista, forradalmi és nemzetközi s amíg az osztálygyűlölet alapján áll, *megalkudni nem lehet*. Végzetes tévedése volt minden európai államnak, hogy a munkásmozgalmakat a marxista téboly vágányaira engedte siklani. A marxizmussal a *tudomány végzett*; a marxizmus *nem legális párt*, hanem romboló, országfelforgató, gyakorlati eredményeiben anarkista összeesküvés. A pártok különböznek egymástól az utak és eszközök kérdésében, melyekkel a közös célt: a *nemzeti közjót* előmozdítani törekszenek. De a marxizmus nem az utak és eszközök kérdésében tér el a legális pártoktól, hanem *magát a közös célt, az*

államrend fenntartását és a közjót tagadja meg, hiszen proletáruuralmat, a nem-proletár osztályok s a nem-Marxra-esküvők eltiprását célozza. S ezt a tébolyt nem megfontolások és érvek tartják életben, hanem három tényező: a munkások értelmi inferioritása, a mindenre kapható csöcselék erkölcstelen ösztönei s a tényleges nyomort és elkeseredést zseniálisan kihasználó, a munkásság hátán, mintegy trambulínon politikai hatalomra és miniszteri zsöllyékbe ugrani kész „vezérek” cinikus lelkiismeretlensége. S éppen azért, mert ostobasággal és gonoszszággal, mindenre elszánt rabulisztikával s a „vezérek” ismert cinizmusával érvek alapján szembe szállni nem lehet, a marxista szociáldemokráciát soha a nemzet testéből engedményekkel ki nem operálhatjuk, hanem csakis kettővel: nagystílű, komoly, nemzeti szociálpolitikával, amely a munkásság nyomorán és lelki elmaradottságán tényekkel segít, és az izgatás és tömegfélrevezetés bátor kezű elnyomásával.

Ha a keresztény magyarság politikai vezetői nem személyi és párthajszák alapján, hanem ezen az alapon keresnék a nemzet újjáépítésének lehetőségeit, ha volna a magyar nemzetnek megint legalább egy Széchenyi Istványa, aki ezekre az egészséges utakra terelné az élni akaró magyar erőket, akkor nem volna oly sívár és siralmas a magyar jövő!

Egyelőre azonban, úgy látjuk, megyünk — lefelé!

A kétféjű hídra.

A mithológia hidrájának hét feje volt: ha egyiket leütötték, még mindig ott sziszegett a többi. Annak a hidrának, amely nemzetünket a halál szélére sodorta, szintén két feje van; ha az egyiket leütöd, egyszerre ott van a másik s még ezzel a másikkal sem boldogulsz, máris hirtelen kíno az első. S a sziszegésében a szeme villogásában van valami megtévesztő és félrevezető; sohasem tudod: az elsővel, vagy a másodikkal van-e dolgod. Egy azonban bizonyos: akár ezt, akár

azt a fejét nyújtja feléd, vesztedet okozza és halálodat keresi. Egyazon mérges törzsnek hajtása mind a kettő.

Március 21 előtt marxizmusnak nevezték, azután bolsevizmusnak hitták s mikor augusztus elején mint bolsevizmust ütöttük le a hidra fejét, egyszersak megint mint hamisítatlan marxizmus sziszeg felénk. És el akarja hitetni velünk, hogy nem ugyanaz, mint aki négy hónapig halálra mart minket, hogy ő ártatlan az igazak kiontott vérében, hogy nem ő volt, aki a borzalmakat elkövette, a termelést megakasztotta s az országot száz évre koldussá tette, hanem az a csunya másik, akihez neki, úgy éljen ő, semmi köze.

A szociáldemokrata-párt lapja váltig erősíti, „ezerszer megmondotta“, hogy szociáldemokrácia és bolsevizmus egészen különböző, más és más dolgok. S aki ezt nem hiszi, természetesen „tébolyodott“, „rosszhiszemű“ és gonosztevő s ahogy a többi Vörös Ujság és Népszavabeli rendes titulaturák hangzanak.

Kénytelenek vagyunk a tébolyodottság, rosszhiszeműség és gonosztevés vádjait vállalni, mert legjobb akaratunk mellett sem vagyunk abban a helyzetben, hogy a két hidrafej szerves együvé tartozása előtt behunyjuk a szemünket. S mivel nem tartozunk azok táborába, akik a szociáldemokráciát és marxizmust csak éppen a Vas- és Fémmunkások Lapjából, vagy a vezér urak beállításából ismerjük s akikkel ennél fogva mégsem lehet elhitetni, hogy éjszaka van világos és nappal sötét, azért kénytelenek vagyunk valamelyest megkorrigálni ezeket a hangos fogadkozásokat, illő tisztelettel megjegyezvén, hogy a füllentés akkor sem válik igazsággá, ha „ezerszer megmondottuk“.

Teljesen igaz, hogy a második és harmadik internacionálé között vannak bizonyos elméleti különbségek. A tanácsköztársaság rendszere bizonyos pontokban tovább megy, mint az általános marxizmus, amidőn pl. az államiságot s a központi törvényhozó hatalmat a szaktanácsok szövetségi alapon való egymásmellé rendeltségévé alakítja át. Ez az elméleti különbség azonban annyira lényegtelen a gyakorlatban, hogy

azt a magyar bolsevikiek is alig részesítették figyelemben. A gyakorlati különbség szociáldemokrácia és bolsevizmus között egyedül az, hogy előbbi lassan és fokozatosan akarja előkészíteni azt, amit az utóbbi hirtelen s ennél fogva a terrorisztikus eszközök nagyobb-fokú igénybevételével akar: a termelés szocializálását és a proletárdiktatúrát. De csak aki sohasem olvasta a szociáldemokrata-párt gyűléseinek jegyzőkönyveit s a marxista irodalom egyéb termékeit, kételkedhet benne, hogy kommunizmus és szociáldemokrácia voltaképpen szóról-szóra ugyanazt a végcélt tűzték ki maguk elé: a marxizmus könyörtelen megvalósítását s az ellenszegülők vagy más véleményen levők kiméretlen leigázását. Láttuk ezt abból is, amit februárban és márciusban a mindinkább felszínre törekvő Kun Béla-csoport vágott oda ismételtelen az akkor még taktikailag különálló szociáldemokrata vezéreknek, hogy t. i. árulói a munkásság ügyének s megakadályozói a marxista program szabad érvényesülésének.

De láttuk ezt ezer más tünetből is. Nem véletlen dolog, hogy az ú. n. szociáldemokraták alig néhány kivétellel máról-holnapra, marxista meggyőződésük minden keréketörése nélkül vedlettek át született kommunistákká. Nem véletlen dolog, hogy a népbiztosok jókora része s éppen a legveszedelmesebbek: a Pogány Józsefek és Kunfi Zsigmondok egyenesen a szociáldemokrata pártvezetőségből s a Népszava szerkesztőségéből ugrottak át a népbiztosi zsöllyeszékekbe, s akik évek óta mint a hamisítatlan szociáldemokrácia legmeggyőződésesebb hívei és vezérei voltak ismeretesek, pillanat alatt s elveik minden megváltoztatása nélkül a vérengző kommunizmus pribékjei lettek. Maga a Népszava pillanatig sem volt kénytelen magyarázgatni kommunistává való átvedlését s mint bolsevik pártorganum, sem hangjában, sem modorában, sem taktikájában, nem különbözött semmit előbbi irányától; legfőleg azt érezte mindenki, hogy az eddig mégis láncrakötött kutya most már lánc nélkül és szájkosár nélkül nemcsak ugathat, hanem kedvére haraphat is.

Ugyanaz a „történelmi materializmus”, ugyanaz a le-
nézése minden erkölcsi értéknek, ugyanaz az osztály-
gyűlölet, ugyanaz a „vallás magánügy”-féle vallás-
üldözés, ugyanaz a tudatos számolás a munkástömegek
határtalan félrevezethetőségével s a mindenre kapható
csőcselék erkölcstelen ösztöneivel jellemezte ezt az
organumot szociáldemokrata és kommunista korában;
ugyanaz a megvetése minden nemzeti érzésnek s
ugyanaz a vakbuzgó zsidó-nacionalizmus lengte át
minden hasábját akkor, azelőtt és azután.

Elgondolni is nehéz volna, hogy azok a tömegek,
amelyek négy hónapon át szállították a staffázst és
üvöltötték az éljent a Bokányiaknak és Garbaiaknak,
ne volnának szívből ma is a megbukott rendszer hívei
s akik ma a párt lapját szorítják szívükhöz, ne lelke-
sednének titkon azokért az elvekért, amelyeket
ugyanaz a lap négy hónapig mint a tiszta és leplezet-
len igazságot állította szemük elé. A napokban egy
fővárosi polgáriiskolai tanárnő tüntetően a Népszavát
olvasta a tanári szobában s midőn ezért valaki kérdőre
vonta, dühösen felelte: „Igenis, ezt olvasom; vegye
tudomásul, hogy meggyőződéses kommunista vagyok”.
S nem egészen ok nélkül mondta valaki nemrég egy
népgyűlésen, hogy ha a pesti kommunistákat komo-
lyan össze akarnák fogdosni, nem kellene egyebet
tenni, mint egyszerűen letartóztatni a Népszava min-
den előfizetőjét, mert hisz az a szívében mind kom-
munista. Hogyan is volna lehetséges, hogy ugyanaz a
tábor, ugyanazok a szakszervezetek, amelyek a kom-
munizmus gerincét tették, a pusztá külső leveretés
folytán egyszerre megint elvet és meggyőződést vál-
toztattak volna!

S ha ezenfelül folyton azt halljuk, hogy a megszö-
kött kommunisták odakünn lázasan szervezkednek s
a legsűrűbb összeköttetést tartják fenn az itthoni szo-
ciáldemokratákkal; ha tudjuk, hogy a mai „szociál-
demokrata” vezérek szöktették meg a kommunista fő-
kolomposokat; ha látjuk, hogy a szociáldemokraták

ma is milyen testvéries együttérzésben sietnek a kommunistáknak pártját fogni, talán nem egészen megbocsáthatatlan részünkről az a „rosszhiszemű tébolyodottság”, hogy mi ma sem tudunk lényeges különbséget tenni kommunisták és szociáldemokraták között.

Egy különbséget azonban nagyon szívesen teszünk: nem ugyan a kommunisták és szociáldemokraták között, de igenis a kommunista-szociáldemokraták és a *volt* szociáldemokrata, de már kiábrándult és megjőzanodott *munkásság* között. A legnagyobb szemfényvesztés volt a multban is a munkásságot és munkásmozgalmakat egyszerűen azonosítani a szociáldemokráciával; ma azonban ez már nem is szemfényvesztés, hanem a legvakmerőbb hazugság. Jól tudjuk, hogy a munkásságot nagy részben azelőtt is csak a rideg kényszer s a szocialista terror kergette és fojtogatta bele a szocialista szakszervezetekbe s az ú. n. szervezett munkások nagyrésze sohasem volt lélekben sem marxista, sem a vezérek meggyőződéses rajongója. Ma azonban ezek nagy része nyíltan is lerázta a jármot s a keresztény szervezetekbe tömörült, amint ezt mindenki látja, aki összehasonlítja a Népszava és a Nemzeti Ujság pártszervezkedési és szakszervezeti rovatát.

A „vezér” uraknak tehát abszolúte semmi joguk sincs többé a „munkásság” nevében beszélni, vagy a munkásosztály védelmét a kapitalizmus túltengéseivel szemben kisajátítani. A munkásság felébredt és lerázta láncait s nem igaz, hogy amíg és ahol nagytőke lesz, ott mindig és mindenütt lesz szociáldemokrácia is. Nem, ott *szocializmus* lesz, ott szociálpolitika lesz, ott munkásvédelem lesz, ott munkásszervezkedés lesz, de nem az ötágú csillag jegyében és nem okvetlenül a gettó vezetése mellett. A szociáldemokrata-párt bunkózó vörös embere a rémuralom idejében elvégezte már nemzetgyilkos munkáját; most jön a *magyar munkás* s a kereszténység és nemzeti gondolat diadalmas erejébe vetett hittel újjáépíti azt, amit a kom-

munista-szocialista rémuralom ledöntött. S a kétfejű hidra hiába nyújtogatja újonnan kinőtt fejét, hiába ölt magára, mintha semmi sem történt volna, új és új álcákat, a magyar munkás és a magyar közvélemény nem hisz többé a bülbülszavú sziszegéseknek.

A szociáldemokrácia kifizetetlen számlái.

Folyik a kommunisták nagypöre: tizezrek helyett mindössze néhány tucat gonosztevő a vádlottak padján s még talán száz vagy kétszáz a börtönben — az ember kiábrándulva kérdezi: *c'est tout*, ez az egész? Ide zsugorodik hát össze a leszámolás azért a rengeteg gazságért, azért a párját nem ismerő országnyomorításért, amelynek koldusai leszünk ötven vagy száz éven át s amelyhez vadság és borzalmas következmények dolgában legföllebb a tatárjárást hasonlíthatjuk? Hol vannak a főbűnösök? Hol vannak a felbujtók? A gonoszság és vadság elméleti kigondolói és ezer meg ezer munkásagyban kitenyésztoi? Hol vannak a hazaárulók, a defétisták, a katonaság szétzüllesztői, az ország területének elosztogatói, a nemzeti tönkretétel értelmi és gyakorlati szerzői, a bolsevizmus előkészítői és nyeregbeültetői?

Hol vannak? Hát részben megszöktek, más részben bujkálnak, legnagyobb részük pedig sem nem szökött, sem nem bujkál, hanem nyílt utcán szabadon jár, sőt tárgyal, szervez, agitál, ujságot ír és hatalmat követel. Antántküldöttek mögé bújik, pártfogásukat szerzi meg, mint aki az ellenségnek nagyszerű szolgálatakat tett s most az ő hátuk mögül lesipuskáz a netán még megmaradt magyar értékekre. És hazaáruló módon rákényszerít bennünket arra, hogy nemcsak le ne számoljunk vele, de tovább is szerepet juttassunk neki az ország igazgatásában, alkalmat a nemzet további szétzüllesztésére.

A Cserny-féle bravókkal, az elbolondított elméjű, elvadult lelkű Sobrijóskákkal hihetőleg végezni fog a

földi igazságszolgáltatás; ellenben akik a Sobrijóskákat felbérelték, elméletileg kioktatták, évtizedeken át a vörös forradalom „jogára” tanították, azok miniszteri és államtitkári székekben ülnek. *Justitia isten-asszony, fordítsd el a fejed!*

De hát mi eltaposott, porbasujtott nemzet vagyunk. Mi *kénytelenek* vagyunk elfogadni *minden* sorsot, *minden* feltételt. Keserű szívvel kell tudomásul vennünk, hogy még a bolsevista rémuralom után sem remélhetjük a megtisztulást és gyors talpraállást. Nem lehet; nem szabad! A bacillusokat, amelyek egyszer már a halál széléig sorvasztottak, tovább kell cipelnünk testünkben; a kígyókat, amelyek megmartak, nem szabad leráznunk a mellünkről. Kénytelenek vagyunk megtűrni, hogy ugyanannak a rendszernek képviselői, amely bennünket a tönk szélére vitt, ne csak szárazon vihessék el a bőrüket, hanem még az arcunkba is vigyorogjanak s azt röhögjék a szemünkbe: azért is itt vagyunk, azért is tovább fogjuk rothasztani az ezeréves fát.

A magyar mindent elfelejt és semmit sem tart számon. Elfelejtji, úgylátszik, most is, hogy nemcsak a bolsevizmus volt bűn és hazaárulás, hanem az is, ami március 21 előtt történt; hogy nemcsak a proletárdiktatúra rémuralom alatt, hanem már azelőtt és talán *főleg azelőtt* dúltak a nemzetgyilkosok végzetesen ebben az országban.

Mert hisz bennünket voltaképpen azok tettek tönkre, akik nálunk erőszakkal defétizmust csináltak. Azok tettek tönkre, akik hogy az általános felfordulás révén felülkerekedhessenek, felrúgták a Diaz- és Andrassy-féle fegyverszüneti megállapodásokat. Azok vitték sírba a magyar integritást és juttatták oláh korbács alá és cseh rabkosztra magyar tisztviselők, vasutasok, postások, tanítók tizezreit, *akik pozdorjává szocializálták a magyar hadsereget*. Azok csináltak itt belső felfordulást és pénzügyi csődöt, akik október közepe óta mint „nemzeti tanács”, majd mint önhatál-

múlág kinevezett „népkormány” a dilettantizmus szélső tudatlanságával s a szocialista demagógia puffogó ostobaságaival kormányozták zátonyra a nemzetet. Azok a felelősök mindenért, akik a szenvedélyek és forradalmi láz örökös tovaűtésével elkerülhetetlen logikai és lélektani posztulátummá tették a proletárdiktatúrát.

Kik ezek? A Jászi, Diener-Dénes és Károlyi-ívású radikálisok és ezek mellett, sőt ezek előtt főleg a *szociáldemokraták*. Kunfi már november 16-án kijelentette a szociáldemokrata párt nevében s dörgő éljenzések közepette, hogy most már nem szabad megállni a köztársaságnál, hanem szocialista köztársaság a cél. S ettől fogva — jól emlékezhetik rá mindenki — tényleg egyedül a *szociáldemokrata párt kormányzott*; csak neki volt karhatalma: a Berinkeyek és Vass Jánosok csak holt figurákként tűrettek meg és csak átmenetileg. A csehek, szerbek, románok feltartóztatását az akkor még nem kommunista, hanem *szociáldemokrata* katonatanácsok akadályozták meg. A *szociáldemokraták alkalmazták a terrorisztikus eszközöket jóval Kun Béláék előtt*: ők kergették szét gépfegyverekkel minden keresztény gyűlést, ők rendezték a házkutatásokat és internálásokat, ők gyalázták meg a Himnuszt, ők támadták a vallásos és hazafias intézményeket, üztek állampénzen felekezeti és osztályellenes izgatást, ők szórták az ország pénzét zsidó agitátorokra és munkanélküli segélyekre, ők lopták el a közönség ruhaneműjét és juttatták bécsi zsidóbarátok kezére, ők raboltak ki és zúztak porrá keresztény szerkesztőségeket és intézményeket.

Amit a Linder Bélák, Pogány Józsefek és Kunfi Zsigmondok március 21 előtt tettek, mindazt nem mint kommunisták, hanem mint vérbeli Conti-utcai szociáldemokraták tették: Garami és a szociáldemokraták többi „nem kompromittált” vezérei maguk is szignálták a terrorisztikus „néptörvényeket”; az internálásokért, a ruhanemű-lopásokért, hazaárulásokért, atro-

citásokért és az ország pénzének szétszórásáért mint a „népkormány” tagjai ma is vád alá helyezhetők. S a világ minden fekete és vörös tintája nem moshatja le a szociáldemokraták véres felelősségét azért, hogy végül március 21-én Kun Bélát és Szamuelyt ők ültették a nemzet nyakára s ezzel ránkzúdították a vérebekeket. S nem igaz, hogy félreállottak, ezt legfeljebb kéthárom „óvatos” tette, nem: a párt, *mint ilyen, egyesült a vérebekek hadával*, kimondotta a teljes beolvadást; ugyanaz a tömeg, ugyanazok a szakszervezetek, amelyeket a Conti-utca nevelt és vadított el, lettek egyszerre a „szocialista-kommunista” rablótársaság pártja és hátvédje.

Öntudatlanul tették ezt a „félrevezetett” munkások? Jó, de akkor *ne beszéljenek nekünk demokráciáról, a munkásság öntudatosságáról, szabad elhatározásáról*, ne követeljenek uralkodói jogokat olyanoknak, akiket a Conti-utca minden pillanatban ennyire meg tud fosztani világoslátásuktól, önelhatározásuk szabadságától, sőt emberi méltóságuktól. Nem! Nem lehet ezt a rettenetes örületet egy kézlegyintéssel visszacsinálni! *A Népszavát sem kommunizálták el a kommunisták, hanem — nagyon helyesen — saját organumukul tekintették és sem az elvtársi lapnak, sem a mögötte álló tábornak semmit sem kellett változtatni sem a hangján, sem a modorán, sem évtizedek óta vallott „elvein”, sem a végső célján; legföllebb a taktikai kérdésben lettek egy kicsit őszintébbek és gyorsabb tempójúak.*

S most mindenki csak a március 21 utáni időről és Kun Béláról beszél! Mintha Kun Béla nem volna csak a végső felvonása annak, amit a *szociáldemokrácia itt egy évtized óta előkészített s egy éven át csinált!* Mintha a „népbiztosok” szökésével és Csernyék porrével ki volna fizetve minden számla s a szociáldemokrácia levezekelte volna minden égbekiáltó, nemzetgyilkos bűnét! Mintha mindaz a nyomor, éhség és fázás, munkanélküliség és erkölcsi züllés, idegen meg-

szállás és cseh-román kirablás nem egyesegyedül a Népszava körül settenkedő vörös sátánok művének következménye volna!

A talpraállt nemzeti érzés s a feltámadt magyar igazságszolgáltatás ne engedje félrevezettetni magát. *Ne csak az utolsó bűnök végrehajtóit kérje számon,* hanem az előzőket is, kiket ma senki sem emleget; vonja kérdőre necsak a véletlenül tettenért útonállókat, hanem az óvatos felbujtókat is, az elméletcsinálókat, a Cserny-tenyésztőket, a proletárdiktatúra előtt a nemzet sírját megásókat!

Az ujjáéledt forradalom.

Fogjunk össze!

Temetőbe vittük 1919-et, a legnagyobb halottat a gyorsan lepergő évek között. Mint egy lidércnyomástól, szabadul fel a lelkünk tőle. Örülünk, hogy vége van. Szomorú esztendő volt: 365 napja a legszörnyűbb válságoknak; borzalmak és veszteségek, világrend és világkáosz szörnyű éve, aminőt a magyar nem sírt át Batu khán országperzselő látogatása óta. Ravatalon a mi legnagyobb megrablónk, országtestünk szét-tépője, koldussá tevőnk, örök időkre meggyalázónk. Fájdalommal és örömmel búcsúzunk tőle; fájdalommal az emlékezéstől s örömmel, hogy új remények éveibe menekülhetünk előle. Az 1919-hez hasonló évektől, ez a mi szilveszter-éji imádságunk, örök időkre mentsen meg minket az Úr!

Szomorú dicsőségünk, hogy a világtörténelem legnagyobb hatóerejű történéseinek éveiben élünk. Ami azelőtt évszázadokra elegendő nagy esemény lett volna, az most hónapokra és hetekre sűrűsödik. Egy világ dől össze s egy új világ alakul. Egyik felében diadalünnepek és győzelmi téboly, a Clemenceauk napkirályi gesztusai s a büszke szó, hogy nem *L'état*, hanem *L'Europe c'est moi*; a másik oldalon didergő világvárosok, éhenhaló gyermekek, hazájukat temető nemzetek szívettépő siránkozásai.

Mintha egyenesen rólunk költötték volna, úgy hangzanak a jeremiási lamentációk: „Ime, hogyan ül a város, mely egykor népekkel volt tele; özvegyé lett a népek úrnője; a nemzetek fejedelme adót fizet. Éjente szüntelenül sír s könnyei végigfolynak arcán; barátai ellenségeivé lettek. Sion utcái gyászolnak, mert

senki sem siet az ünnepre; papjai nyögnek, szűzei elfonnyadnak s őt megemésztí a bú. Fejedelmei olyanok, mint a juhok, melyek nem találhatnak legelőt s erőtllenül menekülnek az üldözők elől... A csecsemők nyelve a szomjúságtól torkukhoz ragad; kenyeret kérnek a kisdedek és senki sincs, aki törne nekik. Akik máskor csemegéket ettek, most éhen halnak az utakon; akik skarlátba öltözködtek, a szennyet ölelik. Választottaik fényesebben ragyogtak mint a hó, fehérebben mint a tej, pirosabban mint régi elefántcsont, szebben mint a zafír. S most feketébbek a szénnél s nem lehet rájuk ismerni az utcákon; bőrük csontjukra ragad s elszárad mint a fa... Örökségrészünk idegeneké lett, házaink ismeretleneké. A vizet is pénzen isszuk, a fát fizetéssel szerezzük meg. Szolgák lettek urak rajtunk s nincs, aki kimentsen az ő kezükből..."

Ez a mi szörnyű karácsonyunk, ez a mi fekete újesztendőnk. De mi következik ebből?

Koldusok is erősek, ha összetartanak. A kivert kutyák, a havasi farkasok is együvé verődnek végveszedelem idején. Mi is reménnyel nézhetnénk könynyeink közül a jövőbe, ha egységben és összetartásban keresnénk egyelőre semmi egyebet, mint a kibontakozást szörnyű félholtságunkból. Hiszen még fel sem keltünk és ezer sebünk vérzése sem indította részvételre külső és belső ellenségeinket.

Egy nagyon vezető-emberről odakint mondják, hogy midőn iszonyú nyomorunkról, gazdasági megcsonkíttatásunkról, élni nem tudásunkról síró panaszkodásunkat barátaitól meghallotta, e rövid szóval intézte el a kérdést: *Qu'ils crèvent!* Pusztuljanak hát el! A győzedelmes plutokrácia nem ismer felebaráti szeretetet. De a plutokrácia nem ismer honszeretetet sem. Itt ülnek képviselői köztünk, politizálnak, választásokra készülnek, „szaktanácsokat” nyújtanak a zsákutcába került hazának, éberül vigyáznak, hogy az egyetemes nagy lerongyolódás közepén egyedül a mammonarchia ne veszítsen semmit; de az ujjukat meg nem mozdítánák, hogy a vergődő államot végső szorult-

ságából elszánt és önzetlen lendülettel kisegítsék, hogy egyszer, ó egyetlenegyszer életükben önzetlenek legyenek. Ennyi ellenség és áruló között legalább mi, halálraszántak, találók meg egymás kezét mind s ne szétszórva, szétfelekezve, széthúzón, hanem együtt és egyet akarón indulnánk neki a gyógyulás és talpraállítás esztendejének.

Magyarok! fogjunk össze! Szeressük egymást és szeressük ezt a halálra vált hazát jobban az érdekeinknél, az egyéni vélekedéseinknél, a kedvelt jelszavainknál. Ha Szamuelli akasztófaiból, a Kohn-Kerekések vérengzéseiből s az elherdált milliárdok hült helyéből ezt az egyet megtanuljuk, a bolsevizmus véres esztendejéből máris kihoztunk valamit, ami nagyon sok elvesztett értékkel felér.

De még egyet meg kell tanulnunk ebből a sóhajok évéből. Ez az év nem is annyira a marxizmust s a leninizmust, mint inkább a *liberalizmust vizsgálta le*. Azt a nagy aposztáziát, amellyel az újabbkori bölcselet és nemzetgazdaság, politika és társadalmi élet emancipálta önmagát a keresztény morál és életfilozófia irányító keze alól. Ez a liberalizmus mondta ki az öntistenítő ember korlátlan autonómiáját, a nem írott, de felülről kapott törvények félrelökését, a fékezetlen gazdasági verseny szabadságát, az erősebb jogát a gyengébb felett, a szeretet és méltányosság elvének számkivetését a nyilvános életből. Ez a liberalizmus teremtette meg az egyik oldalon a mammutvagyonokat, a másikon a pauperizmust; ez növelte naggyá a világpiaci érdekek kedvéért milliók életével aggálytalanul dobálódzó önzést: a háborút; s ez szülte meg természetes ellenhatásként a marxista örületet és szociáldemokrata vadságot. Világháborúért és forradalmakért, kommunizmusért és országtrancsirozásokért végső elemzésben ez a liberalizmus felelős, ez a keresztmegtagadás a közéletben vitt bele bennünket az örvények örvényeibe.

Ha fel akarunk kelni, ha meg akarunk gyógyulni, sürgősebb teendőnk nem lehet, minthogy bátor kézzel

letépjük szemünkről a gazul felvilágosodásnak és szabadelvűségnek nevezett fátyolt és hályogot s az elvtelenség szabadsága helyett ismét az erős hitnek, az ingathatatlan világnézetnek, a szociális keresztény erkölcsnek építünk védvárakat.

Nemzet sohasem azért lett gyengébb, mert erősen keresztény volt; fordítva ellenben igen sokszor történt. S ez a gondolat a legmélyebb indokolója és sürgetője a lelkekből egyelőre inkább csak ösztönszerűleg kirobbant hazavágyásnak a kereszténység elhagyott oltáraihoz, a tékozló fiú visszatérésének az éltetadó s meggyógyító apai házhoz, a keresztény kurzusnak, melynek ma tanui vagyunk.

Több egységet magyarok és több kereszténységet! Ne higgyetek többé azoknak, akik félvén a ti egységek és hitetek erejétől, szét akarnak tépni és választani titeket; akik ezt a szétválasztást s elerőtlenítést annyi bravúrral és eredménnyel végezték a múltban. Semmi a világon, se pillanatnyi csalódás, se hosszú szenvedések, se nézeteltérés, se ellenséges oldalról közénk vetett viszályalmák meg ne bontsák többé egységünket, sem hitünkhöz, erkölcsi erőnknek ehhez az örökfolyású forrásához való ragaszkodásunkat. Dolgozunk, kiki a maga helyén. Amit ellenséges kezek ledöntöttek, építsük fel újra, de ne essünk kétségbe, ha az építés nem halad oly gyorsan, mint a rombolás. S az a kereszt, melyet legnagyobb királyunk szent keze tűzött fel címerünkre s koronánkra, ha hitünk és szeretetünk új fényében fog ragyogni, a meggyötört hazára is vissza fogja sugározni győzedelmes, varázssos erejét!

Ez a mi újévi köszöntésünk, kívánságunk, imádásunk.

A hazafias zsidók.

Ne gyanakodjék és ne izguljon a nyájas olvasó: se a keresztény, sejtve, hogy itt engedményekről lesz szó, se a zsidó, gondolván, hogy a cikknek már a címe is szatirának van szánva. Sem filo-, sem anti-

szemitizmus nem lesz ebben a cikkben, csak tárgyi-lagosságra való törekvés s egy nehéz, kényes és mégis elodázhatatlan kérdés megoldási kísérlete.

Vannak-e hazafias zsidók? És ha vannak, mi legyen velük szemben a keresztény nemzeti ébredés álláspontja? Ez a mi kérdésünk.

A kérdés első felére nézve megoszlanak a vélemények. A zsidóságban annyiszor s oly kegyetlenül csalódtunk, *a zsidók alkalmazkodási készsége annyiszor bizonyult merőben külszínesnek*, nemzeti és hazafias mellverdeséseik mögül annyiszor ütközött ki a mindent üzleti szellemmel latoló önző számítás, hogy sokan közülünk végleg kizártnak tartják a zsidó hazafiság lehetőségét és őszinteségét. *Az asszimilációs elmélet a legtöbb keresztény magyar szemében végleg hitelét veszítette* s talán kilencvenöt százaléka a magyarságnak azt vallja, hogy a zsidó akkor is „elsősorban zsidó”, sőt legtöbbször „csak zsidó” marad, ha tízszer megkeresztelkedik és napjában tízszer elszavalja a Talpra magyart.

Mások sokkal optimisztikusabbak s azt hiszik, ha a magyarság őszintébben befogadná s társadalmilag magába olvasztaná legalább a kultúrált s erkölcsi velleitásokat mutató zsidóságot, ha a hazafivá hasonulni akaró zsidót nem riasztaná el az a merev elzárkózás keresztény részről, mely őt akarata ellenére is a gettóba szorítja vissza, a zsidókérdés nagy része már meg volna oldva, a zsidók *erkölcsi asszimilációja* eredményesebben haladna előre.

Hozzáteszik, hogy a zsidókérdést *ma már nem* lehet a lefaragás taktikájával megoldani, mert egy milliónál több zsidót sem agyonbunkózni, sem kipofozni, sem egyébként az országból kitelepíteni nem lehet s az erőszakos rendszabályokkal esetleg éppen a vagyonos és némileg már asszimilált zsidókat vándoroltatnók ki, a szemetje pedig annál szívósabban rágná tovább a megrokkant, ezeréves fát. Végül a zsidókra, így mondják, az országnak bizonyos fokig szüksége is van; egész sereg ponton, főleg a keres-

kedelmi életben, egyszerűen lehetetlen volna a zsidókat nélkülöznünk s lehetetlen volna őket ezeken a pontokon máról-holnapra keresztény magyarokkal helyettesítenünk. Ha nem tetszenék is, akkor is el kell tehát fogadnunk őket s ha nem hazafiasak, valami úton-módon hazafiasságra kell őket nevelnünk.

Íme, itt két ellentétes álláspont áll egymással szemben s amíg ezek az ellentétes felfogások lehetőség szerint ki nem egyenlítődnék, a keresztény nemzeti ébredés sem foglalhat egységesen álláspontot a zsidókérdésben.

Mi azt hisszük, az igazság itt valahol a középén van. Mi nem tudunk elzárkózni az elől, hogy vannak hazafias zsidók is, hogy vannak — mint egyéb nemzetiségbeliek, csak kisebb számban —, akik a saját nemzetiségi vagy faji érzésükön túl és felül elsősorban igenis hazájuknak tekintik ezt az országot s aggódnak sorsán. *Nagyon kevesen vannak, de vannak.* És még inkább vannak olyanok, akikben a nemzeti érzést és általában a keresztény morállal rokon erkölcsi öntudatot legalább is fokozni lehetne; akiket nem lehet az árdrágító hiénákkal egy kalap alá fogni. Azonban semmiesetre sem tartjuk a zsidóság hazafias megnevelése szempontjából helyes útnak az utóbbi félszázad vizenyős és végzetes liberalizmusát, amely erkölcsi garanciák nélkül egyszerűen en bloc egyenrangú hazafiaknak ismerte el azokat, akiknek tán több mint kilencven százalékaról, sajnos, nagyon igaznak bizonyult az a megállapítás, hogy a „legmagyarabb zsidónak a szívéhez is sokkal közelebb áll a nem-magyar zsidó, mint a nem-zsidó magyar”.

A kereszténység úgyis mint vallás, úgyis mint kultúra, minden embernek szól; a botokúdot, a sátoroscigányt s az emberevő vadat is iparkodik magához emelni, magához erkölcsösíteni. Tehát e szempontból sem utasíthatunk el magunktól senkit azért, mert véletlenül zsidónak született. Ez a „születési hiba” lehet baj, lehet kellemetlenség, de semmi-

esetre sem bűn. Nemzeti szempontból pedig, ha más-kép úgy sem tudjuk a zsidókérdést, sőt sok más nemzeti kérdést is megoldani, mint a zsidóság értékes elemeinek hazafias és erkölcsi alapra emelésével, egyenesen kötelességünk ezirányban a kellő óvatossággal és szelekcióval ugyan, de megoldást teremteni. A nehézség csak ott van, hogy ezt a szelekciót megcsinálni csakugyan ágasbogas feladat. Annál inkább, mert a zsidóságnak értékes, komoly, kultúrált, hazafias érzelmű része sem törekedett ezt a szelekciót a maga táborán belül végrehajtani.

Számos jobbérzésű zsidó panaszkodik amiatt, hogy akármilyen őszinte és komoly igyekezettel iparkodik is magát magyarnak és hazafinak bizonyítani, nem hisznek neki. Igen, de azt nem veszik észre, hogy a „jó zsidóknak” ez a törekvése a legtöbb esetben éppen nem volt elég határozott és következetes. Nem veszik észre, hogy még mindig túlságosan a szívükhöz nőtt a maguk fajtája s még mindig nagyon kevés bennük az, amit a keresztény társadalom a vele egyenjogositandóktól erkölcsi finomság és önzetlenség dolgában megkíván.

A „jó zsidók” pl. valami végzetes érzelmi alapon mindig inkább hajlandók a mi felháborodásunkat a „rossz zsidók” ellen lekicsinyelni, indokolatlannak, merő felekezeti gyűlölségnek tartani, meg nem érteni. *ahelyett, hogy velünk együtt háborodnának fel ők is* s velünk együtt küzdenének a zsidó destrukció, a zsidó erkölcstelenség, a zsidó alakoskodás, valamint a sajtó, irodalom, színház, gazdasági élet stb. aránytalan elzsidósodása ellen. Védekeznek a „zsidóságra” szórt vádakkal szemben, tiltakoznak a jogosulatlan általánosítás ellen, ahelyett, hogy tettekkel s egész viselkedésükkel azt igazolnák, hogy elkülönzik magukat a zsidóságnak joggal vádolt átlagától.

A válságos pillanatban mégis csak többnyire együtt látjuk az egész zsidóságot: konzervatívot és destruktívot, ótestamentumit és hitetlent, orthodoxot és neológot, hazafiaszt és hazátlant. S a zsidóság leg-

kultúráltabb s leginkább erkölcsi alapon álló része is mintha nem érezné az erkölcsi összeférhetetlenséget abban, hogy nagyon sok dologban érzelmileg is, viselkedésében is azonosítja magát a se nem hazafias, se nem erkölcsös zsidósággal s annak védelmére kel a nemzeti és keresztény iránnyal szemben. Az arany és a vörös internacionálé kapcsolata, a kapitalista és demokrata népnymorítás képviselőinek benső azonossága ilyenképpen akadálytalanul érvényesül a kultúrált zsidóságnak *legalább is passzív asszisztenciája* mellett.

A magyar nemzet végtelenszer megmutatta, hogy hajlandó végső türelmességgel kezelni a zsidókérdést. Higgyék el a hazafias zsidóság vezetőemberei, hogy most az egyszer *igazán rajtuk a sor*. Nem fogunk elzárkózni előlük, de mutassák meg előbb kétségtelen tényekkel, hogy teljes értékű hazafiak. Szakítsanak meg minden érzelmi és érdekközösséget a nem hazafias, a destruktív zsidósággal. Küzdjenek ők is — akár a legszélső klerikálisok — elszántan és őszintén, nyíltan és titokban az ellen, amit zsidó destrukciónak és zsidó amoralitásnak szokás nevezni.

Tegyenek a hazának szolgálatot, amelyre ez az ország most annyira rászorul, önzetlenül is és határ nélkül, akkor is, ha ezért nem kapnak azonnal sem honoráriumot, sem honorálást. *A hazafi akkor is hazafi, ha hazafiságát kétségbevonják.* A tények hazafisága előbb-utóbb úgyis rehabilitálja a meggyanúsítottakat. Ne panaszokkal, ne védekezésekkel, ne magyarázatokkal álljanak elő; ne kövessék annak a szerencsétlen zsidó hetilapnak a politikáját, amely minden zsidó érdemet, a talmit is, azonnal aprópénzre szeretné felváltani, persze túlkövetelésekkel, aminek az a vége, hogy megundorodunk az alkuától s az igazi érdemet is gyanakvóan nézzük. Ha majd mi magunk — impresszáriók nélkül — rájövünk, hogy a zsidóság hazafias része a nemzet szempontjából komolyan nagy érték, higgyék el, nem fogunk rosszabb szemmel

nézni rájuk, mint például hazafias németeinkre, tótjainkra vagy bunyevácainkra néztünk.

Az ország válságban van: élet-halálharcát vívja. A bolsevizmus bajait kell kihevernünk. A keresztény nemzeti ébredés ismét nemzetivé akarja tenni s a keresztény morál alapjára akarja helyezni az országot. Ez ellen a hazafias és erkölcsileg kultúrált zsidóságnak nem lehet kifogása. Túlkapások, a végigkeserítettség érzetéből fakadó kilengések előfordulhatnak keresztény részen is, de azért bizonyos, hogy az ország boldog és erős a jövőben csak úgy lehet, ha ismét a nemzeti és keresztény eszme jut benne diadalra. Nemcsak olyan keresztény pártok vannak, amelyek meg akarják enni a zsidókat, a hazafiasokat is. A hazafias zsidóknak bő alkalmuk van ma arra, hogy megmutassák, hasznos fiaik tudnak-e lenni e hazának s benne a keresztény morál alapján álló kultúrának, avagy annyira főleg-zsidók-e, hogy külön érdekeik vagy fajtársaik kedvéért megint a felforgató és megbízhatatlan táborok erejét növelik.

Eszerint fog eldőlni a kérdés: vannak-e számbavehető számban hazafias zsidók is és milyen álláspontot kell velük szemben elfoglalni a jövőben a keresztény nemzeti ébredésnek.

Kereszténység és szociáldemokrácia.

Sokan fordulnak hozzánk azzal a kérdéssel, hogy *katolikus szempontból mit kell tartani a szociáldemokráciáról.* Felemlítjük, hogy most legtöbb hivatalban, gyárban, tantestületben stb. emberek járnak körül, akik mindenféle szociáldemokrata szövetségbe írják be az embereket s aki nem enged szép szóra, azt fenyegetésekkel, sőt erőszakkal is beiratkozássra kényszerítik, nem ritkán pedig egyenesen megfenyegetik, hogy ha nem lép be és nem fizet elő a „Nép-szava” című izgató szociáldemokrata lapra, akkor egyszerűen ki fogják zavarni a hivatalából. S mivel a keresztények rendesen szelídek, békeszeretők, sőt

félénkek is és az erőszak elől inkább kitérnek, sem-hogy harcokba keveredjenek, megtörténik az a furcsaság, hogy egy törpe kisebbség, nagyobbára nagyhangú fiatal zsidók, a *maguk táborába kényszerítik nemcsak a nagy többségben mégis csak keresztény érzelmű munkásságot*, de a köz- és magánalkalmazottakat, tanítókat és tanítónőket is és maholnap az egész dolgozó keresztény tábort.

A kérdés felvetése tehát, hogy mit tartunk keresztény szempontból a szociáldemokráciáról, igenis időszerű s még a kongregációi folyóirat hitvédelmi rovatában is megbeszélést érdemel, mert sokan azzal érvelnek a szociáldemokrácia mellett, hogy bár a vezetősége zsidó és szabadkőműves, mégis a szociáldemokrata tanokban sok szép is van és hogy a szociáldemokrácia, amidőn segíteni akar a népen és kölcsönös védelemre szervezi az embereket, voltaképpen keresztény gondolatokkal van tele.

Lássuk csak mindebben mi az igazság?

Mindenekelőtt meg kell engednünk, hogy a kereszténység és szociáldemokrácia között vannak *rokon vonások is*. A szociáldemokrácia szocializmust hirdet, azaz méltányos és igazságos társadalmi életet, általános jólétet, a szegények és munkások védelmét, a dologtalan élet előnyeinek megszüntetését, a földi javak igazságos elosztását. Ez idáig mind evangéliumi gondolat s voltaképp a kereszténység programjából való. Hogy ezt a programot a modern gazdasági élet keretei között nem a keresztény tábor sietett mindenekelőtt megvalósítani s képviselni, igen nagy *kár és mulasztás*, melyet jóvá kell tenni. Bár viszont meg lehet érteni a forradalmi szociáldemokrácia könnyebb helyzetét e téren, mert hiszen sokkal gyorsabban s könnyebben hódít az, aki az igaz ügyön kívül a tömegek szenvedélyeinek is hízeleg, gyűlöletet hirdet s az egyoldalú osztályharc talaján áll.

Ha a szociáldemokrácia a tiszta szocializmus talaján állana, nem is volna ellentét közte és a kereszténység között. *Ami a szociáldemokráciában igazán*

szociális, az egyúttal keresztény is. A valóságban azonban kereszténység és szociáldemokrácia közt engesztelhetetlen ellentét van, mégpedig éppen azokban a pontokban, amelyekben a szociáldemokrácia letért a tiszta szocializmus útjáról.

Ez az ellentét és letérés *négy pontba foglalható* össze. A szociáldemokrácia szembehelyezkedik a kereszténységgel, amidőn 1. ateizmust, materializmust és egyházellenességet hirdet, 2. amidőn tagadja a magántulajdon jogosultságát s kollektívizmust akar, 3. amidőn *osztályharcot és osztálygyűlöletet szít* és fegyverválogatás nélkül az *erőszak, a terror s a nép-félrevezetés* minden eszközével dolgozik s amidőn 4. *voltaképpen egészen más célokat szolgál, mint amelyeket cégerül kiír.*

1. A szociáldemokrácia mindenekelőtt *lényegében vallásellenes*. Az egyszerű emberek megtévesztésére ugyan azt a jelszót találta ki, hogy a „vallás magán-ügy” s azt hangoztatja, hogy neki a valláshoz semmi köze. Ez azonban csak taktika és szélhámosság. Elég beletekinteni a szociáldemokrata iratokba; azoknak úgyszólván minden lapján a legdurvább vallásgyalázást találjuk. Ők a vallást „nem bántják”; de minden igyekezetükkel rajta vannak, hogy a vallás védőit s terjesztőit, a papságot gyalázzák, a vallásoktatás, az egyházi temetések, házasságkötések stb. ellen izgasanak, a vallás tanait és szokásait nevetségessé tegyék s főleg minden keresztény szervezkedés elé a legnagyobb akadályokat gördítsék.

Ha a szociáldemokrácia tényleg nem vallásellenes, miért izgat akkor örökké a papok, az Egyház, a vallásos élet s a hitoktatás ellen? A szociáldemokrácia tényleg ma is vallja enyhített vagy nem enyhített formában a Marx-féle materializmust — ma, amikor a materializmust még a hitetlen bölcsélet is kereken visszautasítja — s a kereszténységben azért is ellenséget lát, mert azt hiszi, hogy a munkásmozgalomnak ellensége minden oly tan, amely a lelket megnyugvásra, békességre, elégedettségre neveli. Neki elége-

detlen, forrongó, mindenre kapható, verekedő elemek kellene, mert csak ezekkel véli elérhetni a társadalmi forradalmat, amelyre neki alább kifejtendő okokból szüksége van.

Már most könnyű kimutatni, hogy a szociáldemokráciának ez a vallásellenes iránya nem szocializmus, sőt a tiszta szocializmusnak kerek ellentéte. Az igazi szocializmus jólétet, általános boldogságot akar teremteni a földön; ennek pedig a vallás nemcsak nem ellentéte, de sőt nélkülözhetetlen eleme, kiegészítő része s egyben eszköze. Hiába, az ember nemcsak testből, de lélekből is áll; a lélek magasabb igazságokat, vallási eszméket is keres és főleg a kinyilatkoztatás és kereszténység birtokában csak szellemi öngyilkosság árán mondhatna le a vallásos élet eszményeiről.

A keresztény vallás nem hazugság és nem fölöslegesség; ha van gyomor, van lélek is; ha van e világ, épűgy, sőt százszor biztosabban van túlvilág is; ha van ember, van Isten is; ha kenyér kell a testnek, épűgy s talán még valamivel inkább kell igazság, életcél, megnyugvás és vigasz a léleknek s ezt elsikkasztani pusztán azon a címen, hogy így jobban tudunk verekedni a földi javakért, egyszerűen nem lehet. A szociáldemokrácia rettenetesen *alá is becsüli a lélek szerepét az ember életében*, ha azt hiszi, hogy ő azt néhány hangzatos és felületes jelszóval egyszerűen elhallgattathatja; és rettenetesen *alábecsüli a kereszténység belső erejét és igazságát is*, ha azt hiszi, hogy ezt az Istentől alapított intézményt, amelyen Krisztus szavai s a történelem tanubizonyossága szerint a poklok kapui sem vesznek erőt, egy kis agitációval, nyelvtögtetéssel és erőszakos durvasággal a világból kiirthatja.

Sokak lelkét megméltelyezheti, sokakat elvakíthat; de ezeket aztán annál szerencsétlenebbekké is teszi, mert a vallástalan ember minden körülmények közt százszor boldogtalanabb a vallásosnál. De milyen szocializmus az, mekkora meghamisítása e szép és

nemes fogalomnak s mekkora ellentéte annak, amit szóval ígér, ha ehelyett, hogy boldogabbakká tenné az embereket, elrabolja tőlük azt, ami legigazibb javuk, legmaradandóbb kincsük és vigasztalásuk s egyben legfőbb erkölcsi értékük?

Röviden: a szociáldemokrácia vallásellenes irányzata a tiszta szocializmusnak meghamisítása, melyre nem a néptömeg jólétének, hanem önző érdekek okából van szükség s már ezen a ponton is megszűnik a lehetősége annak, hogy aki a népet igazán szereti, ehhez a felforgató s közártalmas táborhoz csatlakozzék.

2. A szociáldemokrácia másodszor *lagadja a magántulajdon jogosultságát* s azt hangoztatja, hogy minden vagyonnak közösnek kell lennie. Ez bizonyos fókig helyes lehet s mindenesetre igaz benne, hogy az a féktelenül szabad gazdasági és kizsákmányolási rendszer, amely ma uralmon van, az ú. n. gazdasági liberalizmus, sem nem szociális, sem nem keresztényi.

Azonban a magántulajdont egyszerűen eltörölni nem lehet, mert az a komoly, törekvő munkának egyedül kielégítő alapja és biztosítója. A kereszténységnek ez nem dogmája, de egyszerűen az általános erkölcsbölcsélet és józan társadalomtudomány megállapítása, amelyet a kollektivisták ábrándozók kivételével mindenki elismer. Ahol egyáltalán semmi magántulajdon nincs, ahol a különösebb szorgalomnak semmi különösebb haszna vagy jutalma nincs, ahol az ember semmit sem keres külön sem magának, sem a családjának, hanem csak valamely közösségnek dolgozik, ott nincs komoly törekvés, nincs kitartás, nincs leleményesség s nincs áldozatkészség.

Világosan látjuk ezt az életben s látjuk főleg ma, hogy a közös tulajdont (pl. a vasuti kocsikat) mennyire nem becsüli meg a legtöbb ember s ha saját érdekében nem szükséges, senki sem akar dolgozni. Viszont ahol valaki tudja, hogy amit keres, az az övé marad és családjára száll, ott szívesen dolgozik és szembeszáll a nehézségekkel is. S vajjon nem méltó-e

hogy aki szorgalmasan tevékenykedik, annak többje legyen, mint annak, aki csak henyél vagy a reábízott munkát csak immel-ámmal teljesíti? *Szociális dolog-e a henyélőt éppannyi előnyben részesíteni, mint a törekvőt s szorgalmast?* Előnyére válik-e a társadalomnak, ha megszűnvn az egyéni érdek, megszűnik az intenzív munka és komoly igyekezet is? Ismételjük, a kollektív gazdálkodásnak és termelésnek fokozatos bevezetése ellen keresztény szempontból nem lehet kifogást tenni, de a túlzás és főleg a tulajdonjog egyszerű felforgatása merő agyrem.

3. Ennél sokkal súlyosabb körülmény harmadszor, hogy a szociáldemokrácia meglehetősen *erkölcstelen eszközökkel* dolgozik. Természetes, hogy ezzel is ellenkezésbe jut úgy a keresztény morállal, mint az igazi és nemes értelemben vett szocializmussal. Ezek az erkölcstelen eszközök: a terror és erőszak s a népféltrevezetés.

Hogy a szociáldemokrácia durva terrorral dolgozik, azt hisszük, senkinek sem kell külön bizonyítanunk. Hisz ezt a szociáldemokraták maguk sem tagadják; beszédeik, cikkeik és egész eljárásuk tele vannak nyílt fenyegetésekkel s az erőszak jogára épített követelőzésekkel. A keresztény alapon álló szocializmus szervezkedését pl. egyszerűen eltiltják s nem tűrik meg maguk mellett. Majdnem minden gyárban s üzemben a legdurvább fenyegetésekkel s a legnaivabb, teljesíthetetlen ígéretekkel kergették bele a munkásokat és alkalmazottakat a szociáldemokrata pártba s akik ellenálltak, azokat megköpdösték, megverték, bevonultatással fenyegették, volt eset, hogy el is vették a kenyerét. Ahol a vörösök túlsúlyba jutnak, ott irgalmatlanul legázolnak minden ellenvéleményt, minden szólás- és szervezkedési-szabadságot; sőt újabban már a polgárságnak teljes és nyílt leigázására, ú. n. proletárdiktatúrára törnek. A sajtószabadság már csak papíron van meg, amióta ők a nyomdáknak uralomra jutottak; a legtöbb nyomda felett korlátlan terrort gyakorolnak s a lapokban nem jelenhetik meg

más vélemény vagy kritika, mint amit ők megtűrnek; sőt van eset, hogy nekik nem tetsző keresztény irányú lapok kinyomatását egyszerűen letiltották.

Épily óriási mértékben űzik a nép *félrevezetését* is s el lehet mondani, hogy a szabadkőművességen kívül nincs olyan társaság a világon, amely a hazugságot oly mesterségszerűen űzné, mint ők. Egész taktikájuk — az erőszak mellett — a hitegetésen és rágalmazáson alapul. A városi ipari munkásságnak azt prédikálják, hogy a magántulajdon rablás és lopás; a vidék földművesnépének pedig, amely földbirtok után vágyik, azt mondják, hogy földhöz akarják juttatni a népet s el akarják közte osztani a gazdagok földjét.

Azt mondják, hogy szocializmust akarnak s *általános* jólétet; programmjukban pedig az áll, hogy minél nyomorultabbá s elégedetlenebbé kell tenni a népet, hogy hajlamos legyen a forradalomra s a felforgatásra. Demokráciát, azaz népuralmat hirdetnek, de nép alatt csak a *népnek kicsiny töredékét*, a rabigájukba állt ipari munkásságot értik s azt akarják, hogy egy-két százezer ember uralkodjék milliók fölött. Sőt dehogy is ezt akarják; hisz tudjuk, hogy a munkásságot is csak néhány tucat agyafurt munkásvezér (többnyire zsidó) vezeti s a munkásság, amelyre az ő lapjaikat rákényszerítették, úgy fog szavazni s oda fog menni mindig, ahová ők, a pártvezérek vezetik; tehát győzelmük esetén a sokat hangoztatott népuralom helyett voltaképp csak egy csomó zsidó és néhány diszkeresztény „pártvezér” fog uralkodni az egész országon.

A vallásról azt mondják, hogy magánügy, tényleg pedig a poklok minden ördögét megszégyenítő gúnynyal, ferdítéssel, rágalommal, a gyűlöletszítás minden eszközével acsarkodnak a vallás és annak védői, a papság ellen. Szocializmus-e az, ahol húsz-huszonöt „pártvezér” az orránál vezet sok százezer embert s a szegény munkásság vállán akar politikai egyeduralomra jutni? Maga az elnevezés is, a szociáldemokrácia,

a legnagyobb hazugság, mert hisz az, ami így nevezi magát, valójában sem nem szocializmus, sem nem demokrácia.

De erkölcstelen s antikeresztény és antiszociális a szociáldemokrácia főleg azért is, mert az osztályharc és *osztálygyűlölet alapján akarja a társadalmat berendezni*. Azt tartja, hogy egyedül a gyűlölet elegendő összekötő és éltető erő, mely a munkásságot, a proletárokat erősekké teheti s az egyes társadalmi osztályok közt neki megfelelően erős helyet biztosít. Már pedig talán nem szükséges hosszasan bizonyítani, hogy a gyűlölet nem erkölcsös dolog és nem is célra-vezető társadalomberendező eszköz; nem vezet célra, mert okvetlenül viszontgyűlöletre s az összes társadalmi osztályok közötti állandó elkeseredett harcra indít. Micsoda farkastársadalom lesz az, amelyben minden ember és minden társadalmi osztály a kíméletlen gyűlölet, az egymás legázolása alapján fog szembenézni egymással? Mi más ez, mint a háború állandósítása és itthonivá tétele; a háborúé, amelyről láthatuk, hogy mennyi nyomort, mennyi kölcsönös bajt és általános tönkrementést okozott! Ez is egyik klaszikus hazugsága a szociáldemokráciának: mindig azt hangoztatta magáról, hogy ő háborúellenes; valójában pedig a háborút osztályok és osztályok között valóssággal állandósítani s a polgári élet minden vonatkozására kiterjeszteni akarná.

4. Végül a szociáldemokráciáról meg kell állapítanunk, hogy egyáltalán *nem azoknak a céloknak szolgálatában áll, amelyeket fennhangon hirdet s az egész mozgalom, legalább nálunk Magyarországon, egyszerű burok, amely mögött nagyon gyanús és egyoldalú érdektörekvések rejlenek*. A szociáldemokrácia a szocializmust és a demokráciát csak cégérül használja fel s a nép szenvedése és a köznyomor neki csak agitációs eszköz; a voltaképpeni cél: a világunalomra vágyó harcos zsidóság védelme a munkásmozgalom leple mögött. A zsidók közül azok, akik fajuk kizárólagos uralmára törekszenek, nagyon jól

tudták, hogy miután a kapitalizmust elsősorban zsidók képviselik, azért a munkásság esetleges szervezkedése a legnagyobb mértékben szintén a zsidóságra nézve lehet veszedelmes; ezért aztán kieszelték azt a nagyon ügyes védelmi módot, hogy a munkásság szervezkedését is ők maguk vették a kezükbe. Így aztán előállt az a nagyon különös, de a zsidó kapitalizmusra nézve végtelenül kényelmes és előnyös helyzet, hogy a kapitalizmus is, a kapitalistaellenes munkásszervezkedés is ugyanazon parancsnokoknak kezében egyesül s az a szegény munkás, ha mindenéből kiforgatja a zsidó kapitalizmus és ő nyomorában védelmet keres, ezt a védelmet kénytelen szintén a zsidó kapitalisták barátjainál keresni. Kap is bizonyos védelmet, hogy el ne menjen a kedve a pártadót fizetni; de a védők gondoskodnak róla, hogy ez a védelem a kapitalista zsidóságnak soha meg ne ártson, se ne fájjon. Láttuk ezt az utóbbi évek bérharcaiban, főleg a háború folyamán. A munkásság tetemes béremeléseket kapott; de ugyanaz a „védő” kéz, mely ezeket a „vívmányokat” neki kivívta, ugyanakkor minden ipari és élelmicikknek az árát még tetemesebb mértékben felfverte s a munkás észre sem vette, hogy becsapták: adtak neki háromszoros fizetést, de ugyanakkor minden életszükségleti cikk tízszer annyiba került neki, mint azelőtt. A kapitalista a markába nevetett: sikerült jól megnyúznia a munkásnépet s ugyanakkor még a védő szerepében is tetszelegphetett előtte. Nézzétek csak meg a Népszavát s a többi szocialista iratokat, hallgassátok meg a népgyűléseiket: a papok és apácák ellen nagyszerűen tudtak dörögni, szidták az Istent meg az imádságot, de csak a leghalkabb szordínóhangon mertek szólni s azt is csak kivételesen, a hadimilliomosokról. A galíciai embervérszipolyozókat a Népszava ismételten hatásos védelmébe vette, hasonlóképp a máramarosi borbörzéseket. A szociáldemokráciának tényleg csak egy dédelgetett kedvence van: a zsidóság. Arról százszor is örvendve ad hírt, ha valahol egy keresztényt pap nélkül sikerült a földbe be-

kapartatni, de sohasem hessegeti el a zsidó halott koporsójától a rabbit. Szóval csakugyan arra mutat minden jel, hogy a szociáldemokráciának voltaképp semmi köze a szocializmushoz, még kevesebb a köze az igazi demokráciához, de igenis beigazolódik róla az a szó, hogy a szociáldemokrácia voltaképen csak a zsidó kapitalizmus rejtett hátvédcsapata. Emellett lépcső néhány tucat hatalomra vágyó embernek a politikai hatalom felé.

Nagyon sokat lehetne még felhozni annak bizonyítására, hogy a szociáldemokrácia nem igaz szocializmus, hanem annak meghamisítása s hogy épp ezért a keresztény erkölcstannal és társadalombölcselettel sem egyeztethető meg. Izeltőül azonban elég ennyi is. Aki népét igazán szereti, az ezek után csak aggodalommal és felháborodással nézheti azt a félrevezetést, amelyet a szociáldemokrata vezérkar űz s be kell látnia annak szükségességét, hogy ezzel a hamiskártyással szemben minden elfogulatlan embernek, de főleg minden hívő kereszténynek sorompóba kell állnia.

Szocializmust és józan demokráciát mi is akarunk s ezért kell keresztényszocializmust csinálnunk; de az álszocialisták lelkiismeretlen, felforgató és erőszakos garázdálkodásait nem tűrhetjük tétlenül. Még kevésbé vehet részt hithű keresztény bármely olyan szervezetben, amely a szociáldemokrácia alapján áll.

Nagy lévén a fogalomzavar, ezt már egyszer nyíltan meg kellett mondani.

Fekete vasárnap.

Nagybőjt van, keserű nagybőjt; minden szokott-nál komorabban sötétlik ránk a fekete vasárnap. A kalendárium szerint két hét multán húsvét lenne; de a mi magyar húsvétunk hajnala még messze van, alig piroslik egy-két ponton a magyar ég alja.

A liberalizmus sajtója rászoktatott arra, hogy ezekben a szent és hagyományos szavakban: bőjt és húsvét, csak szimbólumokat, legföllebb holmi napi ak-

tualításokra ráhúzható üres szavakat lássunk. S mi mégis úgy érezzük, hogy nem üres, hanem nagyon reális szavak ezek, és éppen a liberalizmus sajtója volt az, aminek hatása alatt állandóan nagyon is valóságos börtökben élünk és nagyon sötét fekete vásárnapok köde borul reánk.

Nem tudom, nem kell-e *minden* fizikai és erkölcsi leromlásunknak legfőbb okát éppen ebben keresnünk: abban a szervezett, világgraszoló, óriási apparátussal dolgozó *elhomályosító-akcióban*, amelynek áldozatául szánta Európa keresztény társadalmát az Alliance Israélite, a Zsidó Világközpont világsajtója.

Való igaz, hogy napjaink keresztény népei nem keresztény fejjel gondolkoznak, nem a maguk szívével éreznek, mert semmit sem is látnak meg a maguk szemével. Minden vagyon a nemzetközi zsidó nagytőke járma alatt nyög és minden szem a nemzetközi sajtó prizmáján át látja a dolgokat: embereket, eseményeket, eszméket, intézményeket, mindent. S a keresztény Európa népei némán, bárgyún viselik az ígát s észre sem veszik, mily megalázó helyzetben élnek s mily végzetes az, ha egy félvilág ötven év óta mindent csak úgy és csak akkor lát meg, ahogy és amikor a zsidó sajtó várurái kívánják.

Feketességben élünk, állandó, sűrű sötétségben. A plutokrácia kiterjeszthette csápjait mindenüvé, egy új világuralmi törtetés a maga szolgálatába kényszeríthetett egyetemeket és akadémiákat, mozit és színházat, irodalmi társulatokat és kereskedelmi vállalatokat, a földet, a vizet, a levegőt, a villámosságot, a gőzt — s mi mindebből nem láttunk meg semmit. A magyar ugaron sémi beduinok unokái terpeszkedhettek el s a magyar munkásság, sőt parasztság lelkét átíthatták a nekik szolgáló eszmékkel s bomlasztó szenvedelmekkel — s mi nyugodtan szenderegünk; azaz ahogy szenderegünk: egymás haját téptük, egymással párbajoztunk 48 és 67 és ezer más kabbalisztikus probléma körül és őrzöngve téptük egymást az uszító jelszavak kedvéért és belekergettük magunkat egy kizárólag

plutokrátikus érdekekért kieszelt háborúba, utána a defetizmus hazaárulásába, majd a vöröstenger fojtó hullámsírjaiba és ma is, a „diadalmas” keresztény „kurzus” idején beleöljük erőnket és figyelmünket a régi, ellenségeinktől belénknevelt, politikai bujósdi-játékokba, ahelyett, hogy egyszer már csakugyan ébrednénk és széttépünk a szemünkre borított fekete fátyolt és látnók meg a mi igazi bajainkat és igazi veszedelmeinket s keresnők meg a kibontakozás és nemzeti talpraállás igazi útjait. A félrevezető, homályt terjesztő fekete liberalizmus ködében bolygunk ma is; ami annál szégyenteljesebb, mert azt hisszük magunkról, hogy immár felébredtünk s a magunk urai vagyunk.

A fekete köd nem fog eloszolni, amíg keresztény öntudatunk teljességére rá nem ébredünk. Amíg a liberalizmus jelszavait, a sajtó által mesterségesen divatba hozott eszmei félszekségeket le nem hántjuk magunkról, mint egy sáros, miazmás ruhát. De mi még mindig félünk magunktól, félünk a tiszta elvektől, félünk a keresztény gondolatok bátor, kimondott követésétől. Keresztények vagyunk, de csak ajkkal; a szívünk, a vesénk, az agyunk tele van szemita eszmék mikrobáival. S a sajtó; ezeknek az eszméknek követője, újra és újra megfog minket: belekapaszkodik bennünk abba, ami máris az övé. Belekapaszkodik tehetetlenségünkbe s csüggedővé tesz; belekapaszkodik turáni széthúzásunkba s a gyanakvás, személyi torzsalkodás, pártgyűlölet és osztálygög feszítővasaival szaggat megint ezer részre; belekapaszkodik nagyravágyásunkba s érzéktelenné tesz a nagy tárgyi kérdések iránt; belekapaszkodik szabadságunkba s fejtelenségre, fegyelmetlenségre nevel; belekapaszkodik nyegle tunyaságunkba s munka helyett a könnyűvérű mulatozásnak csinál köztünk is propagandát; belekapaszkodik szilajvérű szenvedélyességünkbe s a gyönyör és erkölcstelenség édes mérgét csepegteti az erünkbe. Nem szükség, hogy bunkóval, törrel támadjon; elég, ha meglevő hajlandóságainkat, emberi s magyar gyön-

géinket szítja egyre nagyobbra s a saját testünk kórságaival öl meg bennünket. Tudja, hogy nem vagynuk igazán keresztények, azaz erősek, hívők, fegyelmezettek, összetartók s azért nem is fél a mi kereszténységünkötől.

Tiszta sajtót s tiszta keresztény öntudatot! Fertőtlenítsük magunkat: a gondolataikat, az érzéseinket, a megszokásainkat, az ötven év óta napjában kétszer-háromszor belénk csepegtetett bacillusoktól, a kereszténytelen, materiális, élvvagyó, léha, ideáltalan idegen szellemtől; kotorjuk ki s a lelkünk egyetlen zugában se tűrjük meg többé a liberális destrukció titkos feszítőrúdait, bomlasztó csiráit, robbantó aknáit, — csak így remélhetjük, hogy lassankint oszlani fog a félévszázados homály, a mesterségesen ránk bocsátott köd, a mindent idegen faj zsoldjába terelő világámitás. A nemzeti és keresztény felszabadulás hajnalának pírja csak így fog teljes fénnel ragyogni s a rettenetes, a kétségbeejtő fekete vasárnapok köde csak így fog helyt engedni a húsvét fényárjának: magyarok és keresztények régvárt, ma még hlába epedett feltámadásának!

Nemzeti szociáldemokrácia?

A minap egy vezető politikusunk azt mondta a nemzetgyűlésen, hogy szociáldemokratának lenni magában még nem bűn s egy szintén vezető keresztény orgánus azt írta erre, hogy ezzel a beszéddel a szónok voltakép „nyílt kaput döngtetett”. Sőt akadt, aki erre mindjárt „nemzeti szociáldemokráciát” sürgetett.

Ha csak arról van szó, hogy a 30 év óta főzött, puhított, vadított és bolsevista szósszal körített munkásságnak helyesebb alapokra helyezkedését megkönnyítsük azzal, hogy egy előtte már — hiába — kedvessé lett varázsigét tovább is meghagyunk neki, ám hagyján, beszéljünk „nemzeti”, hazafias, erkölcsi alapon álló szociáldemokráciáról. Bár akkor is komikus és sajnálatos, hogy munkásságunk egy része még mindig nem tud, vagy legalább névleg is kifeje-

zetten nem *mer* egy speciálisan destruktív zsidó műszótól, egy egészen talmudi célzattal feltalált, rab-sorsra és rombolásra emlékeztető szólamtól szabaddulni.

De ha tiszta fogalmakat keresünk s ha nem akarjuk, hogy a zavarosban halászók kedvéért még minél több zavaros víz kavargjon körülöttünk mindenütt, akkor ki kell mondanunk, hogy nemzeti szociáldemokrácia *nincs*; épúgy nincs és nem is lehet, ahogy nincs és nem is lehet „fénylő árny”, „nedves tűz” és „becsületes gazemberség”.

Ha a szociáldemokrácia lemond a nemzetközi proletárdiktatúra álmáról, ha „nemzetivé” s államfenntartóvá válik, megszűnik szociáldemokrácia lenni. A szociáldemokrácia úgy, ahogy elméleteit kifejti s még inkább úgy, ahogy a valóságban van, kizárja a „nemzeti” és „hazafias” jelleget; az lényegében egész mivoltában államfelforgató s államtagadó, erkölcstelen célokért erkölcstelen eszközökhöz nyúló összeesküvés. Mert akárhogy forgatom a Marx tételeit, a kommunista kiáltványt, a pártgyűlések jegyzőkönyveit, a szociálista kátékat és propagandairatokat s akárhol ütöm fel a szociáldemokrácia gyakorlati törekvéseinek történetét: abban nincs egyetlen pont sem, amely máson épülne fel, mint osztály gyűlöleten és osztályharcon, történelmi materializmuson és érték-elméleten, a társadalmi forradalom s a proletárdiktatúra akarásán.

A bolsevizmus egyszerre akarta mindezt, a szociáldemokrácia — mint ezt a svájci kongresszusuk épp most is kimondta — kissé lassabban: *lokozatosan*. Azaz: ravaszabbul. Lassan és észrevétlenül csavarják rá a hurkot a polgári társadalom s a nemzeti állam nyakára. Ha igaz, amit a német szociálista *Lentsch* dr. mondott, hogy a mi szociáldemokráciánk a világháború folyamán az *entente* eszköze volt a középponti hatalmak belső aláásására, akkor a szociáldemokrácia máris nagy eredményeket ért el: jelentékenyen előre vitte az elproletárosítás művét közöttünk s egész mai

rétentő nyomorúságunk az ő számlájára írandó, pontosan a „tönkrejutási elmélet” tétele szerint.

De akkor nincs is joga senkinek azt vitatni, hogy „szociáldemokratának lenni még nem bűn” a nemzet ellen. Hát van-e akkor még egyáltalán bűn a nemzet ellen? Legföllebb az beszélhet így, aki még mindig nem tud vagy nem akar különbséget tenni *munkásmozgalom* és *szociáldemokrácia*, vagyis marxizmus között: *A szociáldemokrácia lényegében nem munkásmozgalom, hanem zsidómozgalom: a munkásmozgalmak befogása a zsidó világimperializmus szekerébe. S épp ezért „nemzeti” szociáldemokrácia nincs, amint nem lehet szó „nemzeti” szabadkőművességről és „nemzeti” anarkiáról sem. Tartsuk csak tisztán a fogalmakat!*

Vakondok ébredése.

Mint mikor a nap fénye megtörik s diadalmas, hűvös sötétjével terjengeti szárnyát az alkony — elszáll ember és madár ajkáról a dal s a kimerültség bágyadása zsibbad bele a küzdők és aratók barna karjába: valahogy így fest a magyarság tavaly felébredt, ma már pislálkozó lelkiismerete. Mind halkabbak a harcos fogadkozások, mind gyérebb a meg nem alkuvók, a küzdők és dolgozni akarók sorakozása; hűvös szellő suhog végig a fákon: a székszele s miközben egyre bátrabban és merészebben üti fel orrát az odvakból a tavaly elriadt vakondok serege, sokaknak úgy tűnik fel, hogy a mi napunk helyébe máris jön, lassan, de feltartóztathatatlanul a liberalizmus verőfényes napja; az éjszaka.

Számítgató kurzusmérők jósolják már a keresztény irányzat letörésének időpontját: még két hónap, legföllebb még félesztendő. Talán valamivel több, de nem sokkal s ami fő: biztosan jön. S a vakondok egyre leplezetlenebb örömmel szunnyognak elébe az ő kurzusuk jöttének...

Mi nem tartozunk a pesszimisták közé. Hiszünk a magyarság életlehetőségében; hiszünk a történelem

eréjében, amely nem azért ébresztett fel kegyetlen ébresztőkkel, aminő a háború, a forradalom s a rémuralom volt, hogy ismét vissza engedjen süllyednünk oda, ahol voltunk. Ha gyorsan elhűlő is bizakodásunk, oly hamar nem felejthetünk el multakat, hogy belátható időn belül ismét engedjünk a véres leckék nagy okulásaiból.

Hanem azért kettőben ne áltassuk magunkat. Abban, hogy a „magyar tunyasággal” (Széchenyi) s a magyar szalmalánggal számolnunk kell s abban, hogy szegényes „Magyar Parlag” vagyunk is számottevő intelligenciákban, vezető egyéniségekben.

A magyar tunyaságról Széchenyi István mondott megrázó szavakat. Intelmeit igazolja az elmúlt 15 hónap. Tavaly, ügyebár, *hajnal* volt. Szikrázó, párázó, arcpirító hajnal. Ébredtünk. Pattanásig feszültek évtizedes álomban pihent erőink; izmainkkal, úgy hittük, egy világ minden börtönfalát keresztülfeszíthetjük. Békekalodákra, megszállók kopjás hadára, vörös patkányok nyüzsgésére, tőzsdekalózok és sajtószegénylegények bosszútforraló vigyorgására a diadalában biztos elszántság mosolyával néztünk.

Ez *tavaly* volt. Tavaly s a magyarnál, úgy látszik, csak a pipázó kényelem s a széthúzás örök átka marad meg tavalyról ezidére. Erőnk van titáni; hősök, sárkánytiprók, Hunyadi és Kinizsieks tudunk lenni; ingyen, a más hasznáért, volt ellenségeinkért gavallérosan tudjuk zsírálni a becsületünk váltóit, a vérünk hullásával minden égtáj harcmezőin; mindent tudunk, csak — semmi se tartson sokáig, csak tűrő, egyenletes, szívós munkát ne kívánjanak tőlünk. Országot építünk fel a romjaiból —, de egy feltétellel: hogy félév alatt meglegyen. Mert azon túl elpárolog a szuszunk és faggyúvá fagy a lelkesedésünk.

S ezzel a mi ősi fogyatékoságunkkal kitűnő szimatú vakondjaink bölcsen számoltak. Hagyták pátogni a dikcióinkat, harsogni a fogadkozásainkat. Meghúzták magukat mélyjáratú odvaikban s nyugodtan várták az elkövetkezendő alkonyt. Majd akkor ismét

elősurrannak s kertjeink vetése, csemetefáink zsengeje nekik lesz jóízű csemege. Eleinte defenzívára szorítkoztak, aztán elkezdtek gyengéd tűszúrásokkal, bojkottal, nemzetközi sajtómanőverekkel próbálni ki ellenállóerőnket. Ma már nyílt támadásba mennek át, a keresztény kormányzatot teszik felelőssé az igazi és a felfújtt bajokért s Hebron minden szirénjének hangján sírják vissza az egyetlen országmentőt: az édes, a drága, a méltatlanul bántalmazott liberalizmust. S akad köztünk éppen elég, aki utoljára is elfárad és karjaikba dől.

Másik nagy bajunk, hogy csakugyan túlsokba vettük a számbeli túlsúlyunkat s nem éreztük át feladatunk egész rettenetes mélységét. Azt hisszük, vagyunk már annyira, hogy pártharcokba és személyi villongásokba ölhetjük bele erőink legjavát, holott nyilvánvaló, hogy ha minden erőnket latbayetnők és meg is tizszereznek, akkor is csak kis részben vagyunk elegendők a világtörténelem egyik legnagyobb s legbonyolultabb penzumának megoldására, amely előttünk fekszik. Keresztény Magyarországot akarunk s azt hisszük, ennek megteremtésére elég, ha ezt a szót tizenkétféleképp variáljuk s ha emellé a szó mellé parlamenti többséget szervezünk. Keresztény Magyarországot akarunk s az előtérben sürgölődők közt alig akad tíz, aki megközelítőleg is tudná, mit jelent, *mi mindent* jelent a keresztény Magyarország.

Széchenyi Istvánok kellenének ide, akik a tunyaságból s gondolatszegénységből kiragadnák az átokverte magyarságot, — feltéve persze, hogy követnék őt azoknak unokái, akik a legnagyobb magyart már 80 évvel ezelőtt is eszelősnek, Kasszandrának nézték.

A hazafias, komoly sajtótól pedig ne vegye zokon senki, ha vészjeleket kongat. Az ő feladata, hogy ébresszen és ne engedje halálos bágyadtságba visszaszenderegni a felébredteket. Mert különben mások fognak felébredni s a vakondok ébredése, úgylehet, sokkal maradandóbb, munkájuk sokkal ravaszabb és céltudatosabb lesz a mi ébredésünknel!

Az új osztrák alkotmány.

Az új osztrák alkotmány — magábanvéve óriási esemény egy állam történetében — úgy jött, mint a tolvaj; szinte senki sem vette észre a jöttét. A kifáradt, agyonnyomorított osztrák népet jobban érdekelt egy vonat magyarországi burgonyaszállítmány, mint az alkotmányváltozás, annál inkább, mert Rennerék uralma alatt rég megszokta már, hogy akármilyen van a törvényben, alkotmányban vagy paragrafusokban, mind nem fontos, mert Ausztriát tényleg nem törvények, hanem a munkástanácsok és a Rudolf-laktanya szocialista népőrei kormányozzák. Szinte észrevétlenül lépett érvényre november 10-én az új nemzetgyűlés összeültével az új osztrák alkotmány. A választási izgalmak is hozzájárultak ahhoz, hogy ez a mérőföldjelző esemény senkit különösebben nem érdekelt.

Pedig az új osztrák alkotmány nagyon ravasz elmeszülemény s megérzik rajta, hogy a szocialisták közeli vereségüket előre sejtve az új alkotmány megteremtésével siettek a marxista kakuktojást az alkotmány fészkébe becsempészni, hogyha ők megbuknak is, szellemük az új alkotmány alaptörvényeiben uralmon maradjon. Tudnunk kell ugyanis, hogy az új alkotmány mindennemű módosításához a nemzetgyűlés *kétharmadnyi többségének hozzájárulása szükséges*, ami előreláthatólag soká nem fog bekövetkezni.

Tipikusan zsidó, marxista szellem ütközik ki az új alkotmánynak mindjárt ama rendelkezéseiben is, amelyek a 90 százalékban katolikus Ausztriát *hivatalosan minden keresztényi jellegétől megfosztják*. Ez a keresztényellenes tendencia annyira megy, hogy az új alkotmány a *hivatali esküt is teljesen mellőzi* s csak fogadalmakat ismer, amelyekben Isten neve nem fordul elő. Amerika, Angolország, a régi Poroszország s maga a régi Ausztria ezelőtt is liberális alkotmányelveket vallottak, de ez éppen nem jelentette azt, hogy bizonyos hivatalos és ünnepélyes aktusoknál a vallást, pl. az esküt és a hivatalos istentiszteleteket

mellőzzék. Az új osztrák alkotmány végleg szakít az 1855-iki konkordátummal is, amely körül sok vita folyt ugyan, de amely gyakorlatilag a monarchia felbomlásáig mégis érvényben volt. S minthogy az alkotmány bármely pontjának megváltoztatása a nemzetgyűlés jelen összetétele mellett gyakorlatilag elképzelhetetlen, a kereszténységre esetleg ráébredő Ausztria sem lesz képes még sokáig arra, hogy alkotmányából a marxista dugárut, a hivatalos ateizmust kiküszöbölje.

Politikai tekintetben az új alkotmány vezető gondolata a *legtúlzottabb demokrácia* s ezzel kapcsolatban a legerőszakosabb *centralizmus*. 20 évtől felfelé minden férfi és nő választó s minden hatalom az így választott nemzetgyűlésé. Minden és mindenki a nemzetgyűlésnek felelős, ez viszont senkinek sem felelős. A nemzetgyűlés mellé ugyan odaállították a tartományok „Szövetségtanácsát”, amely bizonyos föderaliztikus színezetet van hivatva adni az alkotmánynak; valóságban pedig *kizárólag dekoratív jellegű*, amolyan neszesemmifogdmejjől. A legfontosabb nemzetgyűlési határozatok, pl. a költségvetés megszavazása a Szövetségtanács hozzájárulása nélkül is azonnal hatályba lép; a Szövetségtanácsnak csupán meglehetősen kicsiny jelentőségű kérdésekben van vétőjoga. De ez is csak halasztó jellegű; ha a nemzetgyűlés megismétli határozatát, a határozat tekintet nélkül a Szövetségtanács vétőjára, azonnal törvényerőre lép. Emellett a tartományi gyűlések önkormányzati joga is merő árnyékká foszlik, mert minden fontosabb ügyet a szövetségi kormány, tehát végeredményben a nemzetgyűlés elé kell vinni. Bécs maga is külön tartománnyá lép elő, amelyet a Szövetségtanácsban 12 mandátum illet meg, holott Felső-Ausztriának és Stájerországnak csak 6—6, Tirolnak, Salzburgnak, Vorarlbergnek és Karintiának csak 3—3 hely jut benne.

Mindez a demokrata és szocialista doktrinák következetes érvényesítése, az államéletben. Értelmiség, történeti jogok, népi fejlődés, tradíciók s erkölcsi jel-

legű népértékek teljesen figyelmen kívül hagyatnak; ezentúl merőben a hideg számok, az emberfejek megszámlálása dönt el mindent. A csavargókkal, parazitákkal, nemzetietlen elemekkel teli városok, főleg maga Bécs, döntenek az ország s a voltaképeni nép sorsa fölött; nagy egyéniségek, karakterek, hazafiak és hősök semmivel sem számítanak többet, mint a kalandorok és holdkórosok. A tömeg ösztönei és szenvedélyei, sajtóval, pénzzel és agitációval mindenfelé forgatható hangulatai lesznek az államélet kizárólagos szabályozóivá. Az egyetlen hatalmi tényező a parlament; ez pedig annyi, mint a pártpolitika uralma s tovább: a pártszenvedélyek, pártküzdelmek, pártkompromisszumok felülkerekedése a tárgyilagosság és az általános érdek fölött. A közhivatalok a pillanatilag uralmon lévő párt zsákmányai, amelyekkel híveit és korteseit jutalmazza. Nem a rátermettségek és a szakértelem, hanem a párt körül szerzett érdemek juttatják a legéretlenebbeket is vezető állásokba, esetleg miniszteri székekbe. Nincs átfogó, egységesítő, pártokon felül álló fórum, amely simíthatna, ellensúlyozhatna, a többségi párt hatalmi mámorát fékezhetné. Mennyi intrikának, képmutatásnak, pártnagyaságokkal szemben való szolgálékúságnak lesz melegágya ez a rendszer! Ki fog komoly tanulmányokat végezni, hűség kötelelességteljesítésben reménykedve, nyugodt, fokozatos előléptetést várva helyén kitartani, ha tudja, hogy karrierje nem a lelkiismeretes munkától, hanem a pártharcokban való hevesebb vagy kevésbé heves részvételétől függ! S hová lesz az államélet és a kormányzat folytonossága, ha minden újabb választás tabula rázát csinálhat emberekből, intézményekből, az államélet egész rendszeréből! S ha egyszer a törvények megszűnnek a jogfolytonosság természetes fejlődéseként szerepelni s merő kísérletezések jellegét öltik fel, nem is lesz több tekintélyük, mint amennyi múlt kísérletezéseknek kijár.

Az osztrák alkotmány egyedül áll a világon parlamenti abszolutizmusával. Minden mégoly demokra-

tikus nyugati állam is gondoskodik a parlament mellett olyan szervekről, amelyek a parlament csődbejutása esetén kisegíthetnek a hinárból. Franciaország sohasem nyerte volna meg a háborút a köztársasági elnök, sőt a szinte diktátori hatalommal felruházott Clemenceau erős keze nélkül. Az Egyesült Államok elnöke voltaképp koronázatlan király, aki négy éven át nagyobb hatalmat tart a kezében, mint akárhány európai monarka. Angliában hasonló a helyzet. De még az új Cseh-szlovák köztársaság is igen lényeges jogokat hagyott meg elnöke kezében, aki bizonyos esetekben a parlamentet egyszerűen félrelökheti és hivatalnok-kormányral dolgozhatik. Az amerikai elnök maga választja minisztereit, akik a parlamentnek egyáltalán nem tartoznak felelősséggel. Csak Ausztria alkotmányának perikleszei szerettek bele annyira a marxi dogmákba, hogy azok kedvéért akár az anarchiát is hajlandók voltak törvénybe, alkotmányukba iktatni.

A demagógia alkotmánya.

Ausztriával sohasem állt a magyarság különös jó viszonyban s mégis az a helyzet, hogy éppen amikor visszakaptuk nemzeti függetlenségünket s Ausztriától végleg elszakadtunk, érezzük annak szükségét, hogy közvetlen szomszédjaink közül éppen Ausztriával keressünk külpolitikai és gazdasági kapcsolatokat. E szempontból is rendkívül érdekel bennünket Ausztria belső fejlődése és nevezetesen keresztény és faji öntudatára való ráébredése. Sajnos, ez az ébredés még mindig csak részleges.

Rennerék elhagyták bitorolt helyüket, de szellemüket ráerőszakolták arra az új osztrák alkotmányra, melyet tegnap ismertettünk. Ez az alkotmány iskola-példája a demagógia államépítő művészetének, annak a lelkiismeretlen kontárkodásnak, amellyel a szociáldemokrata jelszavakban parádézó szemitokrácia minden mégoly lehiggadt alkotmányjogi megfontolást félrelök a marxista „demokrácia” kedvéért. Mi már

átmentünk ezeken a fájdalmas viviszekciókon; mi már tudjuk, mit jelent az, ha egy népet hagyományaiból egy szobatudós vagy kávéházi világreformer elméletei kedvéért egyszerre ki akarnak forgatni. Sajnos, Ausztria még nem okult eléggé a maga kárán s annak a belátásnak sem vonta le még összes következtetéseit, hogy ahol bolsevizmus és oláh kirablás nélkül is annyira (vagy még mélyebbre) süllyedt a korona, mint nálunk, ott az államot csak szellemi inaszakadtak vezethetik.

Az új osztrák alkotmányt, amelyet Rennerék szabadítottak rá Ausztria nyakára, joggal nevezhetjük a demagógia alkotmányának. Schwarzenau Ervin, volt osztrák miniszter s a legfőbb osztrák számvevőszék volt elnöke egy nemrég megjelent tanulmányában „der Umsturz in Permanenz”-nek, állandósított felfordulásnak nevezte ezt az alkotmányt. A „népabszolutizmus”, amely benne kifejezésre jut, a legmegrázóbb válságok csíráját rejti magában, csak éppen az utca bölcsei, a szakszervezetek világosságai nem veszik észre. Még a fejedelmi abszolutizmus sem oly veszedelmes, mint ez az ú. n. népabszolutizmus, a parlament mindenhatósága; mert az első esetben legalább csak egy szuverén van, az utóbbiban annyi, ahány fej a választott vagy a választó. Ha az egy szuverén jót akar, az egész ország boldogul; ha rosszat akar, még mindig itt az ország ellenállása, amellyel csak egy ember áll szemben. A másik esetben azonban egész tömeg szuverénnel állunk szemközt, akik sohasem lesznek egységesek, ha jó dologról van szó és ha rosszat tesznek, mindig érteni fogják a módját, hogy a hibát egymásra és másra tereljék. A népek üdve nem a fejedelmek, de nem is a nép abszolutizmusában van, hanem ennek a két tényezőnek szerencsés egyensúlyában. De éppen ez az, amit a vörös káték örökös szajkozói sohasem fognak megérteni.

Ez a demagóg kiskorúság nyilatkozik meg a *halálbüntetés eltörlésében* is. Az új osztrák alkotmány nem számol azzal a régi igazsággal, hogy a bűnnek

bűnhődnie kell, a vérbűnnek vérrel s hogy mennél inkább kíméli az állam a *bűnösök* vérét, annál több *ártatlan* vér fog folyni a rablógyilkosok, anarkisták és forradalmárok keze által. A pártszellem diktálta azt a képtelenséget is az új osztrák alkotmányban, hogy a Szövetségtanácsban a tartománygyűlések *másoderős* pártjának is minden körülmény közt helyet kell szorítani. Ez annyit jelent, hogy pl. Tirolnak és Vorarlbergnek, ahol úgyszólván *csak keresztényszocialistákat* választottak, egy-egy szociáldemokratát is kell küldeniök a Bundesratba.

Az osztrák keresztény sajtó elkeseredéssel tárgyalja az új alkotmány oktroászerű életbekényszerítését. Annál büszkébb rá az Arbeiterzeitung és a cionisták. Unneplik Hans Kelsent, a Csernowitzból Bécsbe előléptetett egyetemi professzort, az új alkotmány szerzőjét, aki természetesen zsidó. A professor úr büszke is lehet alkotására. Alkotmányának ugyan szörnyeteg, de Ahasvér gyűlölete a keresztény Ausztria ellen diadalmasan lángol minden paragrafusában. Az utcának és a zsinagógának jó szolgálatot tett vele; az osztrák népnek kevésbbé. S most csak az a kérdés: Ausztria pórázon vezetett keresztény népe mikor ébred már fel s mikor tépi le magáról a nemzetközi cionizmus jogászai mázzal fényesített rabbilincseit?

Az újjáéledt forradalom.

A zsidó sajtó nem egészen ok nélkül ujjong: amit hónapok óta jósolt, előkészített, sürgetett, végre bekövetkezett: a kormányzópárt egysége megingott. Teleki koncepciója: a keresztény nemzeti erők egységesítése nem tudott a lelkek mélyéig hatni, ami annyit is jelent, hogy maga a keresztény nemzeti gondolat nem élt elég egységesen s elég mélyen a lelkek ugarában.

Hogy az ellentétek éppen a királykérdés körül robbantak ki, inkább tünetszerű jelenség, mint voltaképpen, legmélyebb elválasztó ok. A voltaképpen

elhatárolóvonal ebben a kérdésben épúgy, mint bizonyly sok másban: az *újjáébredő liberálisizmus*, úgy is mondhatnók: az újjáéledt forradalom, amelynek a volt kormánypárt tagjai közt sokkal több öntudatlan rajongója van, mint hittük volna. A keresztény ébredés komolyságát és őszinteségét, hiába, nem szabad aszerint becsülnünk, ahogyan a hirtelen-keresztények nagy tömege, főleg a választási agitációk során, szavalt róla. Sajnos, nincs annyi ébredő és ellenforradalmár a nemzetgyűlés tagjai között, mint ahány annak hirdette magát s a kucsájukat félreverő antiszemiták és antiliberalisok nagy része — most tűnik csak ki — titokban s tán öntudatlanul, ma is a liberalisforradalmár politikai ideológiák hűséges mamelukja. Nemzetiszínű szalaggal, friss átfestéssel, új jelszavakkal, de régi zsidó-liberalis szellemben.

Mert liberalizmus az a tradíciókkal szakító forradalmiság, amely alkotmányt, jogfolytonosságot, törvényszerűséget nem tisztel, amely a magyar multat feláldozza csillogó ábrándokért, amely nem nagyon nézi a jogot abban, amit tesz, hanem kizárólag a tömeget lesi, amelyet maga mögött felhajtani képes. Liberálisizmus az a könnyűvérűség, amely Szent István koronáját játékszernek veszi, amelyet a konjunktúra szerint ma erre, holnap arra a fejre emelhet a pillanatig alakult parlamenti többség. Liberálisizmus az az aggálytalanság, amely kétoldalú kötések, ha pillanatilag s hangulatilag kellemetlenek, önkényes akar noksággal egyoldalulag felborítani kész. Liberálisizmus az a túlhajtott demokratizálás, amely nem értékük szerint mérlegel nagy szempontokat, hanem az éretlenek, a félrevezetettek, a szenvedély hangján tobzódók tömegét veti latba egyetlen mértékadó tényezőül. Liberálisizmus az a sovinszta szűklátókörűség, amely mást nem tart szem előtt, mint a maga korlátolt horizontját, a maga faji egyedét s azzal nem számol, hogy a kicsiny magyar sziget a nagyvilág néptengerében csak úgy lehet naggyá és tényezővé, ha egyediségének teljes kiélésével bár, de okosan csatlakozik

kultúráilag és politikailag erősebb népek koncernjéhez. Liberálizmus az a hevesvérűség, amely koldussá rogyva magyar irredentáról szaval, sőt tán magyar imperiálizmusról álmodik, de az egyetlen eszközt, amellyel az elszakított nemzetiségeket visszacsalogathatná, a történelmiséget és legitimitást, a Szent Korona tradícióőrző jellegét s népeket egybekapcsoló abroncsát a tékozló fiú könnyelműségével taszítja el magától.

S mindezt azért, mert évtizedek óta a zsidó-liberális sajtó mákonyán nőtt fel, amely rászoktatta a forradalmi kapkodásra, a mult lenézésére, az ezeréves magyar alkotmányfejlődés nagy alkotásainak lekicsinylésére, a sovinszta káprázatra, a demokratikus bálvány imadására, szerződések és erkölcsi kötöttségek meglazítására, jelszavak és szenvedélyek politikai egyeduralmára. A Károlyi- és Jászi-féle sajtó annakidején jól dolgozott: Mefisztó maga füstté oszlott, de itt maradt a füstjének bűze. A forradalmárok és országrontók akasztófára vagy „emigrációba” kerültek, de itt maradt a szellemük s ma keserves bosszút áll rajtunk a sors azért, hogy évtizedek óta Ahasvér volt politikai oktatónk. Ki lát ma tisztán a királykérdésben (bár nézetünk szerint *nincs* királykérdés)? Ki tudja számát adni felfogásainak emberekről, eseményekről, jogi helyzetekről, mikor féléven áll — a forradalom féléven át — csak hazugságokat volt szabad nyomtatni s a zsidó forradalmi sajtó a maga gyalázatos pletykáival, poharakkal, Fridákkal, politikai árulásokkal s az ég tudja mivel végleg megzavarta még a jobbik tisztánlátását is?

A forradalmi liberálizmus igavonói ám álljanak ki az egységes pártból. Nem renegátok, mert tán sohasem is voltak a keresztény történelmű Magyarország rajongói. Legyen kisebb a tábor, de vesse ki magából végleg a zsidóliberálizmus, a Jászi-féle alkotmánylenézés, a Károlyi Mihályos forradalomsvindli minden maradványát, lásson tisztán, érezzen igazán magyarul s akarjon minden poklokon keresztül erősen!

Le az álarcclal

A budapesti sajtó zsidóérdekeltségű része előbb sunyi napfényremerészkedéssel, ma meg már sípjai s dobjai egész jerikói zenéjével sürgeti a keresztény nemzeti irányzat félretolását. Letagadja a keresztény pártok és kormányok országkonszolidáló érdemeit s csak a vélt vagy igaz hibákba kapaszkodva úgy szeretné feltüntetni a keresztény politikát, mint amelynek semmi joga az érvényesüléshez többé nincsen s köteles átengedni a tért annak a nem-keresztény politikának, amely egyszer már forradalomba s országvesztésbe sodorta a nemzetet.

Számoljunk le csak ezzel a jerikói lármával s kérdjük mindazokat, akikben ép érzék lakik, megállnak-e a következő tételek:

1. Magyarország népének túlnyomó többsége, amellet egész történelme, hagyományai, morálja, kultúrája *keresztények*.

2. Ez a számbeli s erkölcsi keresztény fölény jogosult az ország kormányzatának vezetésében is kifejezésre jutni, legfőképp annak a demokráciának elvei szerint, amelyet míg hasznosnak látszott, a zsidó lapok hirdettek leginkább.

3. Ez a kifejezésrejuttatás megtörtént a *legdemokratikusabb választói jog* alapján megejtett választásokon, amelyek csekély kivétellel a *keresztény nemzeti irány elveit valló férfiakra bízták az ország vezetését*.

4. Az így alakult keresztény többségnek *irtózatosan nehéz feladatokat kellett megoldania* s rettentő akadályokkal, nem utolsó helyen a hazafiatlan zsidó elemek ellenállásával s nemzetközi destruktorok folytonos gáncsoskodásával megküzdnie.

5. Ennek ellenére a keresztény kormányzat a romok helyén újból *jogállamot teremtett*, a közigazgatást, a bíraskodást, rendőrséget, csendőrséget, nemzeti hadsereget, nemzeti sajtót megteremtette, az álliberálisizmus és álszocializmus okozta iszonyú felfordulás

gonosztevőit megfélemlítette s háttérbe szorította, a nemzet egészséges ősi tradícióit ismét tisztelet tárgyává tette.

6. Az ország többségét képviselő keresztény nemzeti irány *joggal* küzd tovább az ellen a *kettős destrukció ellen*, amely egyrészt a minden paragrafust ügyesen kijátszó s minden becsületes hazafiúi szempontot cinikusan félretoló pánszemitizmust akarja nyakára ültetni a félrevezetett s lerongyolt magyarságnak, másrészt a munkásság nehéz helyzetét és alacsonyabb értelmi fokát ügyesen kihasználva, állandó forradalmi lázban tartja az ipari munkásságot, hogy azt bármely pillanatban felvonultathassa a kereszténység és a nemzeti eszme ellen s az arany internacionale védelmében.

7. Az a „*liberalizmus*”, amelyet a zsidó sajtó ügyes terminológiával nevezett el így, a valóságban az utóbbi évtizedek folyamán alig bizonyult másnak, mint az *ügyesebb, ravaszabb és tökeerősebb zsidóság hatalmi túltengése eszközének*. Aki a liberalizmust és a közszabadságokat *becsületesen* értelmezi, nem láthat ellentétet köztük és az ország óriási keresztény többségének hatásos védelme közt az elnyomókkal, a más gyengeségén spekulálókkal, az országot egy erkölcsileg aggálytalanabb kisebbségnek prédául odadobókkal szemben.

8. Aki olyan „*szabadelvűséget*” akar, amelybe a *keresztény magyarság szükségkép belepusztul*, amelynek folytán a magyar föld, a magyar ipar, kereskedelem és pénzügy, a magyar irodalom, sajtó, művészet s egész kultúránk fokról-fokra a zsidó-szabadkőműves világszövetség kezére kerül s amely minálunk a Jászi Oszkárokat, Hatvany Lajosokat, Fényes Lászlókat, Károlyi Mihályokat, Kunfi Zsigmondokat, Szamuely Tiborokat és Kun Bélákat kitermelte s vezetőpozíciókba juttatta: az *Magyarországnak halálos ellensége*.

9. Amíg tehát Magyarország többsége magyar és keresztény, s amíg ez a keresztény magyar többség az életéről és jövőjéről le nem mond, addig itt csak a

keresztény nemzeti irányítást illetheti a vezető szó s addig a keresztény nemzeti irányzat nem lehet „kurzus”, hanem csakis maradandó kormányzati elv.

10. A keresztény nemzeti irányzat emberei is *követhetnek el hibákat*, amelyeket bírálni s ostromozni mindenkinek szabad, de ezeket a hibákat a rendszerrel, az iránnyal azonosítani, enyhén szólva: alacsony fogás, és legkevesébbé azoknak van erre joguk, akik Magyarországot az álliberálisizmus lejtőjén a mai nyomorúságok poklába juttatták.

Ha ezek a tételek meg nem állnak, akkor igazuk lehet az Alliance lapjainak s a gyáván hozzájuk szegődött néhány keresztény renegátnak. Ha azonban megállnak — aminthogy kétségtelenül megállnak —, akkor alávaló képmutatás az, amikor a keresztény nemzeti irányzatot akármilyen kerítésről hántott okoskodással félretolni s mint az ország fejlődésének akadályát ki-
híresztelni szeretnék.

Le tehát az álarccal!

Hazaárulást követ el, aki az elé az alternatíva elé akarja állítani az ezeréves magyarságot, hogy vagy pusztuljon el, vagy mondjon le keresztény s nemzeti életének s önvédelmének jogáról. *S hazaárulást követ el*, aki inkább halálba kergeti az országot, csak a maga törpe kisebbségének eddig bitorolt uralmi helyzetéről ne kelljen lemondania. Vállalják zsidó honfitársaink ezt a hazaárulást?

Hands off!

Az itthonmaradt „emigránsok” sajtója ismét veszedelmesen kezd hasonlítani az 1918 októberének sajtójához, s bár akkor is volt, ma is van valamelyes cenzúra, nem azért mestere a talmudi szellem a legális törvényszegéseknek, a paragrafusok drótsövényén ügyesen átkúszó bomlasztásnak, hogy ma is, mint akkor, ne tudná megcsinálni s előkészíteni a maga kis faji forradalmait. Áttörni a keresztény frontot, megriasztani, zavarba ejteni, kifárasztani a keresztény magyarságot, hamis vágányokra terelni az érdeklődést,

csipkedni, bomlasztani, gyanúsítani, tényeket ferdtíteni, illegitim következtetéseket vonni le s mindezek révén új tavaszt biztosítani a besurranó zsidóliberalizmusnak: ez ma a nyilvánvaló cél.

Panamákról beszél ez a sajtó, — ő, amely évtizedek óta hűséges leplezője s cinkostársa volt a legnagyobbstíliú panamáknak, a panamák egész rendszerének, a magyarság kifosztásának, egy alacsonymorálú faji terjeszkedés kíméletlen, barbár honfoglalásának. Panamákról beszél, amelyeket beigazolni nem, csak sunyin inszinuálni tud és nem gondolja meg, hogyha a keresztény kormánynak valamennyi vezetőembere csupa alávaló panamista volna, az mind együttvéve sem volna képes, még tán ha akarna is, akkora tolvajlásra, olyan siralmas országvesztésre, a köz és az egyesek oly gigantikus arányú megrablására, mint amekkorában a forradalmakat ránszabadító diadalmas fajzat vétkes, még pedig a ma purifikátori pózban kérkedő faji sajtó túlbuzgó segédkezése mellett. A panamát üldözni kell, de akkor is — nem a panamisták és panamapártolók vannak erre hivatva; a tolvajt le kell fogni, de gyanús, ha éppen a tolvajok és orgazdák csapnak fel rendőrökül.

Ami azonban a soknál is sokabb: ez a liberális sajtó iszonyúan lenézi, szörnyen ostobának képzeli a felébredt magyarságot. Részben igaza is lehet: rettenetesen együgyűek lehetünk mi magyarok, vagy legalább sokan közöttünk, különben nem jelenhetnének meg ekkora vakmerőséggel világos nappal olyan pőre hazugságok magyarnyelvű lapokban, amelyek, ha nem vesztettük el ítélőképességünk és önérzetünk utolsó foszlányát, kell, hogy arcunkba kergessék a vért és lecsapásra kényszerítsék összeszorult öklünket. Ilyen perfidül hazug beállítás, amely azonban ma már szinte általános a liberális sajtóberkekben, s amelynek önállótlan keresztények is bedőlnek, mindjárt az is, hogy az ország mai sorsáért, a nyomorért, a folyton emelkedő drágaságért, pénzügyünk állandó válságáért a keresztény nemzeti irány uralma felelős.

Éppen olyan beszéd ez, mint amikor egy útonállóktól kirabolt, megsebesített, félig agyonvert ember szenvedéséért az — orvost és éppen csak az orvost tesszük felelőssé. Az orvos is lehet hibás, ha nem elég gyors, erélyes és önzetlen s e részben a keresztény irány képviselői és sajtója az önkritikát csakugyan éppen elég hangosan alkalmazták. De minden hibát az orvosra tolni s nem beszélni az útonállókról, a gyilkosokról, a kifosztókról, — erre csak az a sajtó és az a faji önzés képes, amely maga hozta a nyakunkra a gyilkosokat és útonállókat s el szeretné terelni magáról a bűntudatot.

Hát nem a háborúvesztés, a forradalmak, a Károlyi- és Kun Béla-rezsim, hát nem a trianoni béke tette rabbá és beteggé, idegen államok importjára szoruló, se szénnel, se vassal, se ruhával, se fával — semmivel sem rendelkező koldussá az országot? Hát nem ők felelősek mindezért, ha nem száz, hát kilencvenkilenc százaléokban? Hát nem azt magyarázták kifelé ők is, nem azt hangoztatja-e mentségeül a liberális tábor is, hogy Magyarország a mai megcsonkítottságában szinte életképtelen, hogy az elszánt erős akaraton és nemzeti érzésen kívül szinte semmije sincsen, amivel rekonstruálhatná létének gazdasági feltételeit? Nem alávaló szédelgés-e akkor, ha egyik pánszemita lapunk egy zsidóbarát „keresztény” képviselővel azt iratja, hogy: hja, amikor liberalizmus volt Magyarországon, akkor 20 fillér volt a fehér liszt, „ma meg maximálunk, botozunk, nem is engedjük meg mindenkinek, hogy kereskedhessék, *mégis sorvadunk*”? Nem érdemel maximálatlanul mért botot az ilyen fajtársi logika?

Nem, tisztelt fajtestvérek, a magyar keresztényekkel sokat el lehetett hitetni, de *mindent* mégsem lehet! Hiába beszélnek nekünk most panamákról, tehetetlenségről, egyedül üdvözítő zsidóliberalizmusról. Az országot önök züllesztették s panamázták le oda, ahol ma van. Ha nem hiszik, üssék fel saját becses évfolyamaikat, például az 1918-ikit, október 31. előtt és után!

Hol a fővádlott?

Aki a mai „magyar” sajtón végigtekint, lehetetlennek találná, hogy itt bolsevizmus volt, országfeldarabolás, hazaárulás. Ünérzetes nemzet, ha ennyi poklon ment keresztül s mégis megmaradt, kettőt bizonyosan régen elvégzett volna már: felelősségre vonta volna a bűntösoeket és vasszigorral megakadályozta volna a rombolók további aknamunkáját.

Nálunk egyik sem történt meg. Igaz: rengeteg embert vontunk kérdőre; ki akasztófán végezte, ki kenyér- és állásvesztésen. Most indult meg a „nagy pör” az egyik legkimagaslóbb gonosztett gyanúsítottai fölött. Azonban a valamennyi közt kétségtelenül legbűnösebbeknek, az országvesztés szervezett vezérkarának, a destruktív lapoknak mindeddig még a hajuk-szála sem görbült meg, sőt még kérdőre sem vonták őket.

Jogrendről beszélünk? De *micsoda jogrend az, ahol a kis bűntösoeket felakasztják, a nagyokat meg futni engedik.*¹ Hát ez a jogrend arculcsapása. A pápuáknak nincsenek írott törvényei, de a jogrendnek ezzel a természetes, elemi követelményével ők sem késlekedtek volna.

De ha már volna is bocsánat az apagyilkosoknál bűnösebb nemzetrontóknak, ha már bele is kellene nyugodnunk, hogy legyen hát így: a kis bűntösoek szenvedjenek, a nagyok szaladjanak, egybe még sem lehet belenyugodni: abba, hogy a destruktorok tovább romboljanak, hogy ne ériék be a mi bárgyúsággal határos feledékenységünkkel és türelmünkkel, hanem újra az ország urai akarjanak lenni és újságjaikkal vígan züllesszenek, aláaknázzanak, robbantsanak, hazudjanak s uszítsanak tovább. Használják ki azt a veszett helyzetet, hogy az ország még mindig tele van titkos haza-

¹ Itt következőleg annak idején 9 sort törölt az állami cenzura,

árulókkal és lapuló forradalmárokkal, akiket ők szerveznek mögénk újabb ellenállásra az ezeréves keresztény Magyarország ellen. Tőkét kovácsoljanak abból, hogy mi magunk közt is, sajnos, egyenetlenek vagyunk, hogy köztünk is akad önző és áruló, naiv pacifista vagy liberális jelszavaktól elbódult félrebeszélő s a mi egyenetlenségünk mögé bújva játsszák ismét a nevető harmadik szerepét. Lehetetlen, hogy józan. élni akaró nemzet tovább is a legnagyobb nyilvánosság előtt engedjen szónokolni, szofizmázni, ügyvédkedni, a maguk gonosz ügye mellett olyanokat, akiknek keze véres még az országon elkövetett viviszekciós merénylettől. *Lehetetlen túrni, hogy a forradalom főbűnősei: az októberista lapok napról-napra újabb gáncsot vessenek minden magyar törekvésnek, örökké ők diktáljanak, sakkot adjanak, offenzívákat indítsanak, hogy a magyarság építőmunkáját bűzbombáik pergőtüzével gátolják, hogy a nyilvános kritika címén tudatos magyargyűlölők és nemzetárulók tegyék nap-nap mellett gettói gúny tárgyává a nemzet legszentebb törekvéseit, legodaadóbb, legmagyarabb fiait. Lehetetlen túrnunk, hogy a gyujtogatók a közszabadságok címén tovább is gyujtogasson, a gonosztevők a Kossuthok és Deákok ígéit idézve tovább is mérgezhesse a kutakat.*

Szégyenlünk végignézni a pesti utcán. A forradalom orgyilkosai ma is itt ordítanak felénk minden utcasarkon. A meggyalázott nemzetnek tovább is nap-nap után hallania kell a nemzet elárulóinak diadalordítását, a magyarvesztő sajtó rikácsolását, szemérmetlen követeléseit, tudatos hazudozásait, a pánjudaizmus arcátlan huhogását. Nem volt itt forradalom s országfelosztás? Vagy már elfelejtettük, ki csinálta? Vagy itt csupa kretenek laknak, akik ötig számolni sem tudnak, akik a betörőt a jogrend nevében azzal büntetik, hogy kitárják előtte még azt a maradék néhány ládikát is, amelyet a betörő úréd eddig még el nem raboltak?

Akik a népszenvedélyeket Tisza elpusztítására, forradalomra, lázadásra, Nemzeti Tanácsra, fegyver-

letételre, országvesztésre izgatták, akik az országot minden Judásnál bectelenebbül elárulták, azoknak börtön jár, nem pedig további izgatási szabadság.

Magyar függetlenség.

Tisza gyilkosainak perét annak a nagy pernek szeretik nevezni, amelynek soha sincsen vége. Mi úgy látjuk, hogy valóban folyik itt egy nagy mérkőzés, melynek sohasem lesz vége, ennek a pernek azonban Tisza gyilkosainak megbüntetése egy kicsiny része. A küzdelem voltaképpen a *keresztény magyar nemzet fennmaradása vagy legázolása* körül folyik.

A Tisza-per tárgyalása során éles megvilágításba került az októberi forradalom destruktív irányzata és az a szerep, amelyet ebben az orgyilkos munkában a „magyarországi” sajtó egy része vitt. Érzí is a ránehezedő vád súlyát ez a sajtó, melynek *valamikor annyira ünnepeelt munkatársai ma gyilkosság vádjá alatt ítéletüket várják* és félretéve egykor oly harsány jerikói kürtjeit, előveszi a félredobott bús kuruc tárogatót s „Nagy Bercsényi Miklós” dallamára kessergi, hogy ők nem akartak semmi mást, csak a magyar függetlenséget.

Lássuk hát ezt a függetlenséget, melyet *ők* akartak.

Négyszázéves nemzeti ideál a magyar függetlenség. Nem Károlyi, Kéri, Jászi és a többi szovjetsipkás hajóhintás találta ki a magyar függetlenség jelszavát. Kihajtott az mindjárt a mohácsi gyásznap vérözönéből, a magyar mártírok vére, Zrínyi Ilonának és Teleki Blankák könnye növelte naggyá és az 1918-i összeomlás nélkül is meg kellett valósulnia. A világháború folyamán erős kezek vezetése alatt a magyar nemzet oly nagyszerű bizonyosságát adta ös erejének, szilárdságának, hogy bármi lett legyen is a háború befejezése, ha bent összetartunk, a magyar függetlenségnek érett gyümölcsként kellett volna ölünkbe hullania. Megvolt rá a készség az uralkodónál, a Diaz-féle fegyverszüneti szerződés pedig meg-

adta volna hozzá a nemzetközi elismertetés első kerekeit is. A megvalósulás küszöbén gáncsolták el a magyar függetlenséget azok, akik most úgy szeretnék feltüntetni magukat, hogy hiszen csak nekik is a kuruc sastoll volt az ideáljuk, ők sem akartak mást, mint a magyar függetlenséget.

Akartak ők is függetlenséget, de az minden volt, csak nem *magyar*. Nem sastoll lengett kalapjukról, csak tolvaj vércsetoll volt a kezükben s azzal rótták papírra az ő függetlenségi nyilatkozatukat. Függetlenség a keresztény nemzeti hagyományoktól, függetlenség az egységes nemzeti gondolatától, függetlenség a területi integritástól, függetlenség a tisztességtől, az ősi erkölcsőtől, a rendtől, a jogtól, a vallástól, függetlenség az Úr Istentől kezdve mindentől ami szent, nagy, ami az embert emberré és a nemzetet nemzetté teszi — szóval függetlenség a józan észről és a becsülettől.

Megcsinálták ezt a függetlenséget és hoztak vele olyan *függőséget*, aminőben Magyarország ezer év alatt sohasem gyötrődött. Függési viszonyba jutottunk nekünk teljesen idegen emberektől és anyagi és szellemi téren tőlünk idegenek gondolatvilágától. Ők szabtak irányt irodalmunknak és politikánknek, tudományosságunknak és közéletünknek, a közgondolkodásnak és közhangulatoknak. Félkegyelmű politikusok, áltudósok és valóságos egész gonosztevők bohóckodtak a nemzet reprezentánsai gyanánt és ezzel eljuttattak bennünket odáig, hogy a világ ítélőszéke minket sorozott Trianonban a nemzetek utolsójává.

Mi, akiknek a magyar függetlenség igazán szívéünk ügye, nem azt a függetlenséget akarjuk, amit ők. Mi *magyar* függetlenséget akarunk. Függetlenséget mindenekelőtt a belső mételetől, az itthoni rabságtól, a hazugságok vitrioljától, az idegenből becsempészett destrukció sunyi abszolutizmusától. Belekapcsolódunk a világot mozgó eszmékbe, mert hiszen a magyar függetlenség nem lehet egyértelmű a magyar globus falusi meséjével, a Göre Gáborok kupaktanácsi böl-

csejéével. De ezekben a világáramlatokban ezeréves magyar hagyományainknak és keresztény meggyőződéseinknek megfelelő független állami életet akarunk élni, melyben a magyar fajszeretet legyen az első parancs, az első alaptörvény.

A világot ma a nagy nemzetek kormányozzák. Igazabban: a nagy nemzeteken élősködő nemzetközi nagytőke és sajtó. Mi ezekkel számban s külső hatalomban nem versenyezhetünk. De naggyá lehetünk *lélekben és nemességben*. S a lélek erői maradandóbbak Mammon és Mars hatalmánál. Ez a magyar függetlenség hitvallásának első tétele.

Állam az államban.

A sztrájk államjogi és erkölcsi jogosultságát bizonyos esetekben mindenki elismeri; sztrájkoltak és sztrájkolnak a keresztényszociálisok is; mégis a mód, ahogyan a sztrájkot egyre jobban politikai ütőkártyául szeretik kihasználni sötét, ismeretlen erők, a legnagyobb aggodalmakat kelti fel minden komoly hazafias emberben. A politikai jellegű sztrájk az állam jogbiztonságának folytonos fenyegetője már abban is, hogy egy egyébként tiszteletreméltó, de számban mégis nevetséges minoritás, sőt néhány pártvezér és párttitkár is bármely pillanatban keresztülerőszakolhatja általa a maga akaratát a többségével szemben. Ez már magában végzetes felborítója a nemzet egészséges egyensúlyi helyzetének és annak a jogrendnek, amelyet ki színre, ki őszintén, de mindenki sürget.

Hát még mekkora veszedelem rejlik a politikai sztrájkok büntetlen megtűrésében akkor, amikor a sztrájkot irányítók és megparancsolók hazafias hűségéről csak annyira lehet meggyőződve az állam, mint a — kémekekről, akikről nem tudja, ide dolgoznak-e, vagy amoda. A Rottenstein Mórok, akik ma délcegen ülik meg a „legintelligensebb” munkáscsoport nyakát, egyenes leszármazottjai a Peidl Gyuláknak, sőt ha jól tudjuk, Pogány-Schwarz József katonatanácsi kormánybiztos és későbbi népbiztos, szintén szociáldemo-

krata nyomdásztitkár volt. Hogy a sztrájkot kívülről dirigálják, azt tudjuk a Bécsi Magyar Ujságból és egyéb „emigráns” írásokból; ezek szerint a voltaképeni cél nem a béremelés, mert ha ezt megadják is, holnapután más téren kezdik a sztrájkot, ott is, ahol a munkásság kétszer oly jól van fizetve, mint a tanár, a tanító, a hivatalnok. A fő az, hogy ismét belegyakorolják a szociáldemokrata munkásságot a zavargásokba s tavasszal, ha szükség lesz rájuk, ha keletről ismét közeledik a vörös rém, újra a Rottensteinok és egyéb Pogány Józsefek vehessék kézbe az atukat.

Természetes, hogy az ilyesmit jogállam nem nézheti tétlenül. Természetes, hogy bármennyire szeretjük és sajnáljuk a velünk együtt nyomorgó munkásokat, a forradalmi készülődésekkel, aminő a politikai sztrájk is, egyszerismindenkorra le kell számolnunk. A szociáldemokráciának állam az államban törekvéseit vagy egyenesen a bécsi vagy baranyai vagy moszkvai elemekkel való összejátszását le kell törni s még ha nem is bizonyos, csak lehetséges is volna, hogy ilyen sztrájkokban a forradalom újabb mozgolódása mutatkozik be, vele szemben a legnagyobb komolysággal kell résen lennünk. Ne felejtsük el, a proletárdiktatúra is így készült és így indult. A kormánytól pedig s a nemzetgyűléstől elvárjuk, hogy végre erős kézzel és okos, szociális érzékkel rendezze a munkáskérdést. A szakszervezeteket ne engedje tovább is felelőtlen, megbízhatatlan, forradalmi irányok uszályhordozóivá tenni. Ne engedje, hogy a munkások gazdasági szervezkedése egyetlen, még hozzá forradalmat hirdető pártnak legyen portyázó területe. Ez nemcsak a hazának érdeke, de érdeke a becsületes munkáságnak is, amelynek — nagyon jól tudjuk — igen jelentékeny része csak kényszerből, kenyérkérdésből tagja ma a politikai célokat szolgáló s hazafiatlan elemek által vezetett és kihasznált szakszervezeteknek. S meg kell szigorítani a hazaárulásról szóló törvényeket is, úgy, ahogy ezt a háború folyamán éppen a győztes antant-államok tették. Mert az csak lehetetlen dolog, hogy

forradalom és bolsevizmus után is büntetlenül játszanak hatalmi szerepet olyanok, akik ma is az elmenekült hazaárulókkal, sőt esetleg Kun Bélával állnak érzelmi és tényleges összeköttetésben. A munkássággal a polgári és földműves osztályok békében akarnak élni, de ez csak úgy lehetséges, ha a hivatásszerű izgatóktól és forradalmak szítóitól egyszersmindenkorra felszabadítjuk őket.

A szocializmus mint állam az államban.

Az utóbbi hetek eseményei a magyar állam sorsa intézőinek sok évi súlyos mulasztásáról rántották le a leplet. Évtizedek bűnei torlódtak meg a közveszélyessé fajult és az állami élet alappilléreit bontogató sztrájkban. Amikor a mindenféle munkástanáccsal, felelőtlen s ellenőrizhetetlen bizalmi férfiakkal s forradalmi elemekkel aláásott munkásszervezetek már szembe mernek helyezkedni a katonasággal s az utcasarkon kifüggesztett katonai parancs is hatástalan, sőt munkások és katonaság között erőszakos összetűzésekre kerül a sor, akkor már a vétkes mulasztások egész sorozatának kellett megtörténnie, hogy a dolog ide fejlődhetett s akkor már nagyon sürgős szükség volna arra, hogy akik ezt a hazát a pohárköszöntőkön és hadiszállításokon túl is szeretik, világnézeti, párt- és személyi ellentétek teljes félretételével azon gondolkozzanak, mikép teheti jóvá az évtizedes mulasztás, mielőtt a „salus reipublicae”, a nemzet üdve s fennmaradása komoly és végzetes veszedelembé sodródik.

Az orosz példa elég erős és hangos intelem ahhoz, hogy ne tekintsük a bolsevik irányzatot merő utópiának, rémlátomásnak. A bolsevik irányzat diadalra tudta vinni a forradalmat, meg tudta szüntetni az államrendet ott is, ahol kancsukával kormányoztak s nem engedtek annyi szabad teret a turbulens elemeknek, mint nálunk. Köztünk pedig talán előbb voltak bolsevikik, mint Oroszországban s ezek a felelőtlen elemek ma is szabadon járnak-kelnek, mi több,

szabadon szervezkednek és agitálnak. Csak éppen, hogy némi óvatosságból még mindig többé-kevésbé tolvajnyelven folyik beszédjük.

Különösen két nagy mulasztást követtek el a forradalmi mozgalmak letompítása és megelőzése ügyében az állam és a társadalom. Az egyik az volt, hogy a szociális kérdés helyesirányú, nagyarányú, bátor, önkezdeményező megfogásával nem siettek annak forradalmi élet letörni s elfajulását lehetetlenné tenni. S a másik: hogy eltűrték a szocialista elvek és gondolatok örve alatt a *forradalmi* mótelyhintést, a szakszervezeti mozgalmaknak és szervezeteknek politikai térre való kalandozását és politikai mellékhatalommal, államban állammá való elfejlődését.

A szocializmus magában véve nemes, igazságos, evangéliumi gondolat. A test és a szellem munkásainak méltó elhelyezkedést adni az életben és a társadalomban, megszüntetni azokat a béklyókat, melyeket nem ám a középkor vagy a hűbéresrendszer, hanem a modern gépipar és a korlátlan szabadversenyt hirdető gazdasági liberalizmus rakott a szegénység, a rászorultság, a kiszolgáltatottság vállaira: kiválóképpen keresztény gondolat. A kereszténység ezt a gondolatot képviselte is mindig elvben s amennyire tőle függött, a gyakorlatban is; de mivel ily nagy szociális gondolat végrehajtása és az életbe való átültetése el sem képzelhető a „*brachium saeculare*“, a világi hatalom közreműködése nélkül, az állam pedig *elmulasztotta ezen a téren a keresztény alapon mozgó szociális eszméket és törekvéseket támogatni*, a keresztény szocializmus nagyszerű s annyira aktuális szorgalmazása mindezideig magán és egyházi törekvés maradt, amely csak csonka sikereket és hatásokat tudott eredményezni.

Az állam a liberális jelszavaknak fogalmakat elmosó hatása alatt megfeledkezett arról, hogy ma az erkölcsi kultúra terén a kereszténység minden dogmatikai kérdéstől eltekintve is, a legmagasabb és egyedül szilárd szociális alap; félt a szociális ellentétek ki-

egyenlítése ügyében rálépni az egyedül biztos és célhozvezető útra; félt nyíltan s egyenesen a *keresztény szociális eszmék mellé állni s a kereszténységben rejlő nagy szociális erőket önmaga s polgárai érdekében érvényesülésre segíteni*. Azt hitte s azt hiszi részben ma is, hogy a keresztény kultúra és szocializmus támogatása az ő részén egyoldalú „felekezetiesség” volna s elfelejtette, hogy ha vallásszabadság van is, morál és kultúra csak egy van, a keresztény.

Felejtette, hogy pogány társadalmakat lehet talán pogány etikával is vezetni és fejleszteni, de oly társadalmat s oly nemzetet, amely egyszer megízlelte a keresztény kultúra és az igazi szocializmus alap-eszméit, amely ezekkel évszázadokon át egybeforrt, a pogány eszmeszegénységhez és ridegséghez visszafejleszteni nem lehet: a kereszténység elhintette szociális eszmék vagy keresztény irányban jutnak érvényre is, vagy okvetetlenül forrongásra, elégedetlenségre s kitérésre vezetnek.

Nagy többségünkben számban is, közmorálunkban pedig meglehetősen egységesen keresztény ország vagyunk. Itt a lelkek jobblét utáni sóvárgását más alapon, mint az evangéliummal kielégíteni nem lehet. Amíg az államhatalom vizenyős jelszavak s elmosódott korcsfilozofémák útvesztőjében vesztegel, a szociális feszültségek megoldásában iránytű nélkül áll s nem lehet aktív, megoldásokat nyújtó tényező, legföllebb ballaszt és kerékkötő.

Igy is történt.

Miközben az állam a liberális semlegesség kényelmes hálóköntösében nyújtózkodott, azalatt a szociális feszültségeket nagyszerűen kihasználta s új feszültségeket teremtett melléjük a destrukció, mely a szocializmus nagyszerű alapeszméit arra használta fel, hogy megteremtette a korcsszocializmust, a nemzetközi, atheus, forradalmi, ú. n. „vörös” szocializmust. Most aztán fájlhat az államhatalom feje tőle, hogy miként fékezze meg a százfejű hidrát, amelyet tétlenségével maga növesztett naggyá. Nem mert hozzányúlni a problémá-

hoz, amikor még kicsinynek és kezdőnek bizonyult; most aztán kétségbeeshetik a hirtelen óriásivá puffadt s államellenessé fejlődő veszéllyel szemben.

Hiszen, hogy csak a vörös szocializmus számbeli növekvését illusztráljuk, említsük fel, hogy a háború előtt, 1914-ben, a szocialista alapon szervezett munkások száma 110 ezer volt; ez a szám a behívások folytán leapadt 45 ezerre, de már 1916 végéig ismét elérte az 55 ezret; majd a háború okozta elkeseredések hatását kihasználó agitáció révén 1917 végén 170 ezerre *szökkent fel*, akik közt csak a vas- és fémmunkások szövetségének 75 ezer tagja volt. A magánalkalmazottakat is megszervezték a „vörösök”, még pedig úgy, hogy a háború előtti 4800 tag helyén ma 27 ezer vakon engedelmeskedő hívük van. A bányászok szakszervezetének létszáma 3600-ról 25 ezerre, a vasutasoké 4500-ról 20 ezerre emelkedett. Mit tett ezzel szemben az állam? Paktált, egyezkedett, engedett; tenni, a vezetést kezébe venni, irányítani nem tudott és nem mert; ehhez még a szociális vezéreszmék híján sem foghatott, mert magának ilyen vezéreszméi nincsenek, a keresztényszocializmus kész programjából kölcsön kérni pedig nem mert. Mert az államnak elbuknia szabad, de kereszténynek lennie nem szabad.

Visszatérés az evangéliumi szocializmus nagy eszméihez s a keresztény kultúra alapulfogadása: csak ez lehet alapja az állam pozitív s minden elfajulást megelőző szociális programjának.

A másik nagy mulasztás abban az irányban terhelte az államhatalom kezelőit, hogy *megengedték s eltűrték a szocialista mozgalmaknak politikai, még pedig forradalmi politikai térre való áttejlődését*. A munkásság szakszervezeti és munkásjóléti megszervezése ellen, ha már az állam maga nem tudta megcsinálni vagy megelőzni, nem lehetett észrevételt tenni. A kiszaroltatás vagy bármily értelemben vett kiszolgáltatottság vagy csak szétforgácsoltág ellen is a munkásság védelmet keres s erre joga is van. Ezt a

védelmet sajnos, csak a Buchingerek szakszervezetében találta meg.

Még azt is meg lehet érteni, hogy az állam eltúrta a „szelíd” kényszert, amellyel a szervezők ezekbe a gazdasági szervezetekbe a szervezkedni vonakodókat is belekényszerítették, bár ez is sértette az állam polgárainak egyéni szabadságát, főleg mihelyt a szakszervezeti mozgalom világnézeti téren is erőszakkal dolgozott. De azt már sehogysem kellett volna eltúrni, még kevésbé ezerféleképp pozitíve és negatíve előmozdítani, hogy ez a *csak gazdasági önvédelemre jogosult szervezkedés* oly politikai terekre kalandozzon, amelyeknek a munkásvédelemhez semmi vagy jóformán semmi közük nincs. A helyzet ma az, hogy a munkást ma beleviszik vagy belekényszerítik a *gazdasági osztályszervezkedésbe* s azután azok, akik ily révén elégedetlen emberek százazrei fölött rendelkeznek, *politikai téren is diktátorokként játszáék ki magukat* s a kezük közt levő, mindenképp idomítható s mindenre fellovalható százazres tömegeket a politikai arénán bármely percben odadobhatják, ahová akarják, ha tetszik, akár a forradalomba is.

Ne tévesszen meg senkit a szó, hogy hiszen itt csak egy „magyarországi szociáldemokrata párt”-ról van szó. Ez nem párt többé, amelybe az tartozik bele, aki akar, s amelyet abban a pillanatban otthagyhát, amikor tetszik. Ez egy minden anyagi s gazdasági érdekszállal összebogozott, tehetetlen, leláncolt, félművelt tömeg, amely a gazdasági célért évek s évtizedek óta befizetett illetékeivel, egész kenyérkeresetével, alkalmaztatásával a szocialista járomhoz van béklyózva, amelyet bizony az akarata ellenére is kijátszhatnak s ki is játszanak az élelmes „vezérek”. Ez nem párt többé, hanem pártként felhasznált gazdasági osztály, sőt mivel ez az osztály éppen a szervezetének módja és jellege révén is teljesen elkülönült az állam egészének többi részétől, ez a szó szoros értelmében *állam az államban*.

Ma Magyarországon már nem a törvényhozás és

a király parancsol, hanem egy egész nagy gazdasági osztálynak királyon és törvényhozáson túl a magyarországi (nem is „magyar”) nemzetközi szociáldemokrata párt nevében az éppen nem önként választott törvényhozók és vezérek parancsolnak: a Bokányiak és Buchingerek, a Weltner Jakabok és Kúnyi Zsigmondok. És ez a párt csak addig magyar s csak addig „egyezkedik” a magyar állammal, amíg saját koronázatlan királyai és felelőtlen miniszterei így látják jónak, vagy amíg ezek elég erőseknek nem érzik magukat arra, hogy letépjék arcukról a maszkot s *nyíltan meg is csinálják amire törekszenek: a magyarországi bolsevik forradalmat.*

Ezt az „államot az államban” a magyar állam csodálatos élheteretlenséggel engedte a fejére nőni. Paragrafusbölcseége nem vette észre, hogy itt nem egyszerű pártszervezkedésről volt szó. A vörös szocialista sajtót csak az általános sajtótörvény holt betűjén keresztül kritizálta és esetleg cenzurázta. Nyílt hazaárulás tiltva volt, de annál szabadabb volt a rejtett, de annál hatásosabb hazaárulás. A „vezérek” pedig valóságos virtuózításra tettek szert az államellenes szervezkedés és agitáció olyan féktelen folytatásban, amelynél nem lehetett semmibe belekötni.

Sőt amint jöttek-mentek a pártok és kormányzatok, a pillanatnyi haszon és opportunitás szempontjából közülük ez is, az is alkudozni kezdett ezzel a „párttal”, felhasználták, komolyan vették őket s ezzel hallgatagon elismerték, szinte törvényesítették a legfelismerhetőbben forradalmi szervezkedést. Kristóffy óta Vázsonyiig, aki egyenesen a „szociáldemokrata párt vezető embereinek” *hozzájárulásától* tette függővé miniszteri tárcájának elfogadását, százféle alkalmalmmal érezhették magukat a vezérek abban a kellemes helyzetben, hogy az az államszervezet támogatja őket, amelynek letörésére ők voltaképpen szervezkedtek.

Sőt ez az államhatalom kivételesen udvarias volt ezekkel a felforgatókkal szemben. Lapjaikban orgiákat

ülhetett a személyi hajsza, a vallásgyűlölet, a kereszténygyalázás és osztályelleni izgatás, a legműveletlenebb, a legféktelenebb hang, a gazemberösztönök legnyíltabb ébresztgetése. Gyűléseiken a rendőrtisztviselők jelenlétében mondhattak el minden izgatást, minden káromkodást, minden gyűlöletszítást, minden burkolt forradalomra biztatást. Az állam itt nem félt és nem bizalmatlankodott. Kesztyűsen bánt velük. A munkabiztosítás nagy ügyét szintén erre a társaságra bízták. Még legújabban is a gyermeknyaraltatást a minisztérium oly kormánybiztosra bízta, akinek első dolga volt ezt a nagy ügyet teljesen a forradalmi szocialisták utódtenyésztőjévé süllyeszteni le. A legújabb választójogi küzdelmekben is nebántsvirágként kezelték az ipari munkásságot s Vázsonyi tervezete szerint itt is a pártvezetőség lett volna a döntő fórum azirányban, melyik munkást illeti meg a szavazati jog, melyiket nem.

Csak a vak nem tudja, hogy szocialistának lenni a köznyelvhasználat szerint is körülbelül annyi, mint duhaj, részeges, istenkáromló, dologkerülő, lázongó, neveletlen embernek lenni s az állam mégis dédelgette ezt az irányt. Milliókat költ évente iskolákra, népművelésre, népfegyelmezésre s nyugodtan eltúrte, hogy ez a párt a maga mosdatlan harcmodorával és durvahangú sajtójával félvadakká nevelje vissza az egyszerűbb emberek tömegeit.

Ezeket a bűnöket jóvátenni nehéz, de egyet be kell látnia minden egészséges kormányzatnak: azt, hogy a munkásvédelmet nem szabad összetéveszteni a pártvezérek féktelen politikai ambícióinak legyeztetésével s a munkásszervezkedés szabadsága nevében nem szabad s nem lehet eltérni tovább a gazdasági érdekekből tömörülők tömegének forradalmi célzatú kihasználását. A munkástömegek szakszervezeti mozgalmát egészségesebb vezetés kezébe kell átsegíteni, a nyilván forradalmi velleitású lapokat, nyomdát, könyvkereskedéseket minden teketória nélkül lefoglalni s megszüntetni. Azokat a „vezéreket” pedig,

akik elégszer adták tanujelét államveszélyes célzatakna s akik a jelen pillanatban egyenesen a katonai fegyelem meglazításának bűntényét követték el, egyszersmindenkorra ártalmatlanná kell tenni.

Csak így remélheti az állam és a társadalom, hogy az elhanyagolt s elfajult szociális mozgalmak terén mulasztásait jóváteheti s talán valaha, ha a keresztényszocializmus gazdag tartalmú és biztos talapzatú kultúrprogrammjával szövetkezik, nemcsak tétlen bámésza, hanem céltudatos irányítója is lehet a társadalmi s főleg munkástársadalmi fejlődésnek.

A számla nagyobbik fele.

Aki Tormay Cecil Bujdosó-könyvét elolvassa — s el kellene olvasnia mindenkinek, bár a fajtársi kritika persze megint agyon szeretné hallgatni —, olyasmit érez, mint aki gyötrelmes álmok és vergődések egész sorozatából riadva fel, a legutolsó képek iszonyata miatt az előzőket elfelejtette s mikor valaki mégis eszébe juttatja azokat is, szinte kételkedik, vajjon csakugyan átment-e mindazokon az iszonyatokon.

A proletárdiktatúra és az oláh tatárjárás élenkebb s időrendben későbbi borzalmi szinte feledtették a nemzettel azoknak a sötét és gyötrelmes hónapoknak rettentő gáztetteit és szörnyű gonosztevőit, amelyek a végső összeomlás voltaképpen előkészítői voltak. Azt kell mondanunk: szerencséje ma sokaknak, hogy Magyarországon bolsevizmus volt, hogy ma csak a Kun Béláék, Pogány Józsefek és a román generálisok szerepelnek (igaz, hogy nem ártatlan) bűnbakokként az emberek emlékezetében s az ő rémítő torzképük úgyszólván kitörölte a meggyötört magyarság lelkéből ama másik, megelőző korszak igazi gonosztevőinek emlékét, akik a későbbi országrontók számára az utat járhatóvá tették.

A magyar feledékenység és okulni nem tudás csak a ma és a tegnap sérelmein rágódik s a szemita sajtó kantárszárán haladva, elfelejti a tegnapelőtt bor-

zalmait: a Károlyi-forradalom tengernyi szennyét, a Nemzeti Tanács című bünszövetkezet tébolyodott nemzetvesztőit, a novembertől márciusig tartó terrort, a tengerészeket, a házkutatásokat, himnuszgyalázásokat, rablásokat, a vallás- és haza sárbatiprását és ezer egyebet.

Ki gondol ma az októberi forradalomban uralomra jutott liberálisok és radikálisok hazaárulására, a keresztény magyarság letiprására és meggyalázására vagy az akkor még nem-kommunista szociáldemokraták zsarnokoskodásaira, terrorjára, nyomdarombolásaira, pénzfecsérlésére, országosan kiépített gyalázatos kémrendszerére? És ki beszél ma azokról, akiknek defetista és radikális hazaárulása a Károlyiakat, Jászi Oszkárokat, a Jánosi Zoltánokat és Kunfi Zsigmondokat uralomra segítette, akik az októberi forradalmat megelőző esztendőkből szabadkőműves, galileista, radikális és szocialista irataikban hol sunyi alattomos-sággal, hol kihívó szemérmertlenséggel sürgették, el-tették és szalonképessé tették a forradalmat? Ki beszél ma ezekről a voltaképpen elsődleges bűnösökről?

A tettesek jórésze — nem a mohón nekivágók s merész nyíltsággal cselekvők, hanem a ravaszok, az ügyesek, az óvatosak, az értelmi szerzők, a voltaképpen felbujtók — oly szerencsésen úszták meg a véres áradatot, hogy ma megint itt vannak, mossák vagy nem is mossák a kezüket és — dolgoznak tovább. Szabadon járnak, sőt szabadon írnak és szerkesztenek, bomlasztanak és izgatnak tovább. Övék a sajtó nagy része, a töke félelmetes hatalma, a nemzetközi faji szolidaritás, hátvédcsapatul az elbolondított munkásság s övék a ma is uralomra törő jelszavak. Övék az ügyesség, a ravaszság, az üzleti és politikai rutin s övék mindaz az előny, ami a magyarság örök-lődéses széthúzásából, önállótlan-ságából, önérzettelen-ségéből és rutintalanságából az ő javukra fakad.

A leszámolni vágyó magyar felgerjedtségek más-fél esztendejében meghúzódtak, meglapultak s — mit

tehettek volna jobbat? — éltették hol Horthyt, hol Apponyit, szidták Neuillyt és Trianont s utóbb buzgón lenyomtatták a — magyar Hiszekegyet. Most azonban, hogy azt hiszik, a magyarság eléggé elfáradt, eléggé összeveszett s eleget feledett, előkúsznak ismét a sötét szándékok, a régi rutinok és százszor bevált hadimódszerek. Tegnap még azon nevettek a mar kukba, hogy milyen szerencsésen húzták ki a bőrt a nagy leszámolásból, ma már észbekapnak, hogy nini, a magyar feledékenységgel jóvoltából nemcsak a vádlottak padjára nem kerültek, de még bírakká és közvádlókká is előléphetnek; a magyarság nem okult semmit, a játszma kezdődhetik elülről, kár volna lemondani az eredeti tervről; más formában tovább folyhat az országfoglalás. Az amnesztia, a keresztény megbocsátás, a mindent-feledés és az új átcsoportosítás legyen az új országvesztés jótékonyan palástoló köpenye.

A mi feleletünk erre a haditervre ez: megbocsátani keresztény kötelesség, de csak a *bűnbánó* vétkeseknek. És *megbocsátani* egészen más dolog, mint feledni. A nagy okulásokat nem adjuk oda semmiért. S ha a számla kisebbik fele úgyahogy el is van engedve, a nagyobbik fele: a lappangó, sunyi fegyverkezéssel dolgozó országárulás, százezrek konok magyarellenessége, minden eszközzel faji eltiportatásunkra törése nem fog egyhamar feledésbe menni.

Német május.

A világpolitika cirkuszában olyan színjátékokra készülnek most, aminőt e világnak kezdetétől fogva nem látott ember. Keresztre feszítenek egy egészséges, dolgos és lélekben is nagy nemzetet, amely egészsége sebb, dolgosabb és törekvőbb az ellenségeinél, akik azonban legyőzték. Amióta az emberek történelmet csinálnak, gyakran megtörtént, hogy valakinek meg kellett halnia csupán azért, mert egy fejjel kimagas-

lott embertársai közül, de egy egész nemzetet, egy világrésznek legnagyobb és legszilárdabb erősségét nem ölték meg eddig soha, mert a gyűlölet és az irigység hullámai sohasem tudtak olyan magasra csapni, mint most.

Franciaország néhány vezető államférfia és politizáló katonája esztelen gyűlölettel és féktelen kapzsisággal veti rá magát Németország területére, vagyona, becsületére, életerejére és mindenére, amire ennek az országnak szüksége van, ami kedves, szent és drága lehet néki. A területéből már elvettek. A vagyonát már megdézsmálták. Onérzetében megalázták. Hűbéresévé tették ellenségeinek, akik közül az a leg-hangosabb, aki a maga erejéből, a maga becsületéből sohasem tudott volna vele megbírkózni. És ez még nem elég nekik. Kiveszik szájából az utolsó falat kenyeret, zsebéből az utolsó fillért, kezét-lábát megkötözik, szemet és ércet termő bányáitól megfosztják, s amidőn képtelenné tették a munkára és kiforgatták minden vagyonából, még azt is kívánják tőle, hogy dolgozzék egy elernyedő nemzet helyett, amely négy évtizeden át meglehetősen heremódon akar az ő munkájából megélni.

A francia miniszterelnök és Franciaország katonai démona újabb tízezreket akarnak küldeni Németországba, még néhányszor tízezer francia katonát, francia férfit s azt hiszik, minél több francia katonát küldenek Németországba, annál nagyobb a diadaluk. Az események néhány esztendő múlva megmutatják, milyen végzetes a francia nemzetre nézve ennek a néhány embernek a tévedése. De Németországnak nem lehet elégtétel, hogy a franciák bűnhődni fognak azokért a jogtalanságokért és embertelenségekért, amelyeket most ellene elkövetnek. Németország egyszerűen nem képes teljesíteni a mértéktelen francia követeléseket. Szándékosan teszi ezt a francia politika? Újabb konvulziókat akar-e, Németországot a vörös május poklaiba akarja-e kergetni a teljesíthetetlen követelésekkel?

Bármennyire tárgyilagosan ítéljük meg a háború előzményeit s bármennyire aláírjuk, hogy a németek részén is súlyos bűnök estek, a világháború könnyelmű felidézésében akár a nagyobb részt rájuk ítélhetjük, azt csak a legelvakultabb sovinizmus állíthatja oda, hogy a németek egyedül voltak volna vétkesek. Kényelmes dolog a világháborút egyszerűen *guerre allemande*-nak nevezni s a honi sajtóban az önkábításig hangoztatni, hogy Németország felelős a háborúért, viselje tehát a következményeket. De ez a tétel a tárgyi igazság fórumán meg nem áll. A nyugati hatalmak legalább ugyanannyira okai a pusztulásnak, mint a középpontiak; ebben a végítéletes világperzselésben nem is történt egyéb, mint kirobbant az a túlhevült gazdasági önzés, a féktelen szabadverseny, a liberális, egocentrikus, kereszténytelen mammonizmus, amelynek egyaránt hódolt Kelet és Nyugat, Közép-Európa és az ántánt-országok. A nyugati kultúra elanyagiasodása, a merkantil érdekek imperializmusa, a börzék, a nemzetközi tőkekirályok s a fékevesztetten izgató üzletes sajtó értek el a borzasztó csődbejutáshoz, amikor odavitték Európa hatalmasságait, hogy testvériesen többé nem intézhették el egymás közt az érdekek ellentéteit. S a béke sem térhet vissza, amíg ennek a szertelen önösségnek alapján akarják megcirkalmazni Új-Európa térképét. Itt csak egy segít: a keresztény igazságosság és méltányosság érzetének felébredése Európaszerte, a keresztény etika új bevonulása a nemzetközi érintkezésekbe.

Sajnos, ettől még messze vagyunk. Franciaországban még kevés jelét látjuk a keresztény lelkiismeret ébredésének. Ott még magasan ragyog a szabadkőműves ateizmus csillaga. De hisszük, hogy ennek az ébredésnek is megjön a hajnala. A német május meg fogja rázni a győzőket is. Mert minden bűnnek az a természete, hogy azokra út vissza legerősebben, akik elkövetik.

Pardon...

Méltóságos professzori nyugalommal bölcseleg a pesti német börszelap, a Pester Lloyd Európa sorsán s ó, mily boldog volna a világ, ha az ő bölcs cikkein múlna Európa boldogulása! Csak akkor veszti el Weisz úr professzori pózát, ha „keresztényi lelkiismeretről”, „nemzetközi tőkekirályokról” és a szabadkőműves bűnökről esik szó. Ezt nem tűri. A „német május”-ról írt vezércikkünkkel¹ nagyon a tyúkszemére léptünk a börziáner-professzor páholymesteri mivoltának a büntetésül ma csúnyául megleckéztet minket. Nem tudjuk-e, hogy a francia nacionalisták gyűlölködnek. Léon Daudet és Charles Maurras szintén heves németelleneségek, ugyanakkor pedig nagy antiszemiták és a szabadkőművesség erős támadói? Pardon, tudjuk tisztelt entellektüelek, nagyon jól tudjuk. Még csak nem is mentjük Léon Daudet-t és társait: bizonynyal ők is inkább állnak ebben Tardieu úr, mint a katekizmus hatása alatt. Nem eléggé következetes keresztények és antiszemiták. Ez csak megerősíti tételünket. De pardon, még egyet tudunk, amit ön, t. Lloyd úr, úgy lát-szik, nem tud. Azt, hogy a mai francia politikáért mégis csak nem a Léon Daudet-k a felelősek s akik felelősek, elsősorban a „véritable Clémenceau”, csakugyan zsidóbarátok és szabadkőművesek.

*

Faji szociálizmus van kifejlődőben. A faji lapok, az ú. n. „polgáriak” is, hön buzogó rokonérzéssel írnak minden alkalommal a vörös szociálizmus mellett. Jogrend, közszabadság, munkások joga, megbocsátás s ahogy a többi szép szó hangzik. Most aztán fordult a kocka: egyszer történetesen, a keresztényszociálisok is sztrájkot rendeztek. A keresztény munkások, tehát nem azok, akik a faji jellegű vezetők szavára egy perc alatt Kun Béla harcos seregeivé vedlettek. Nosza, meg-

¹ Lásd e kötet előző fejezetét „Német május” címen.

változtatja hangját a faji sajtó; most már ő is elítéli a „veszedelmes sztrájk” jogát, most már ő is „lelketlen izgatókról” beszél. Pardon! Nem a legfinomabb szeizomográf-e ez a kizárólagos faji mentalitás?

Önleleplezés.

A *Nemzeti Ujság* egy „bizalmas” iratot leplezett le, amelyben egy új „liberális-demokrata-polgári párt” alakításának tervét szövögetik ismeretlen tettesek. Ez a sok tekintetben tanulságos írásmű végre nyíltan és leplezetlenül felfedi, mit értenek ők odatúl liberalizmus alatt s miért gyűlölik oly feneketlenül a keresztény nemzeti irányt.

Mert méltóztattak tán észrevenni: a liberalizmusról rengetegszer hallunk odatúlról, de megmagyarázni, hogy mit értenek az ő minden sebre-ír liberalizmusuk alatt, nagyon nem szeretik odatúl. Sándor Pál és Ugron Gábor pohárközi hangulatban egyenesen az igazi keresztény kurzusnak nevezik ki a liberalizmust. Liberalizmus szerintük a haladás nagy mozgó eszméje, liberalizmus annyi, mint jobbágyfelszabadítás és vallásszabadság, sajtó- és gyülekezési szabadság s több efféle. Ha t. i. *kifelé* beszélnek. *Befelé*, maguk közt egészen más értelme van a liberalizmusnak s erről rántja le a leplet a szóbanforgó „bizalmas”.

Ez a bizalmas tanulmány először is a keresztény kurzussal végez. Olyanféle hangnemben, mint Sándor Pál borozás közben szokta kinyilatkoztatni, hogy a keresztény kurzus „megbukott”. A szóbanforgó pártalakítási tervezet is négy-öt sorban végez a keresztény gondolattal. Országot menteni, úgymond, kereszténységgel épügy nem lehet, mint ahogy bolsevik programmal vagy a Károlyi-féle radikalizmussal nem lehetett. Mert „hit, erkölcs, evangélium” — így fejtik ki — olyan „imponderabiliák”, amelyeknek alapján egy rombadőlt nemzetet újjáépíteni nem lehet. Csak a gazdasági harc az, a „tőke és a munka gígázi küzdelme”, ami ma a világot mozgatja, s ebben

a harcban mindenkinek „becsületesen és nyíltan” vagy a tőke vagy a munka oldalára kell állania; más elv, más cél, más szempont a közélet harcaiban nincsen. „Ők” természetesen a tőke pártjára állnak, azért is „polgári” pártiak s liberalizmusuk a fenti bemutatkozás szerint abban áll, hogy a *tőke érdekében kívánnak harcolni*, emancipálva magukat minden olyan középkori imponderábilé alól, aminő a „hit, az erkölcs és az evangélium”, amely a tőke érvényesülése szempontjából csakugyan értéktelen lim-lom, babona és maradiság, inkább akadály és feszélyező, mint előmozdító.

Hát tisztelt liberalizmus-magasztalók, ez legalább világos és érthető beszéd. Most már hiába a parádés szólamokkal dagadozó szóáradat: az ügyvédek védőbeszédjét hatástalanná teszi a vádlott nyílt vallomástétele. A liberalizmus tehát maguknak a liberálisoknak pörén őszinte bemutatkozása szerint nem a közszabad haladásának elve, hanem a tőke cinikus érvényretörése minden gátló és korlátoló erkölcsi szempont félrelökésével; meztelen megtagadása minden emberi közösségérzetnek s erkölcsi kultúrának; a Pénz könyörtelen harca a több profitért s lomtárba-helyezése az „imponderabiliáknak”, a nyám-nyám érzélgőségeknek, aminők: a tradíció, a hazaszeretet, a gyengék védelme, az evangéliumi kultúra, magasabb erkölcs, méltányosságérzet, társadalmi egyensúly. „Az ember nem lehet milliomossá — mondotta egyszer egy Rothschild —, ha legalább a könyökével nem súrolja a fegyházat.” Úgy van. Ez őszinte beszéd. Az ember nem lehet milliomossá, ha örökké azt nézi, mit szabad, mit nem, mi illik, mi nem, hány kisexisztenciát taposunk agyon az aranyborjú körüli táncban, hány gyengébbet fosztunk meg a mindennapi kenyértől, hány védtelenebbnek és ügyetlenebbnek a könnyéből kristályozunk magunknak gyémántot. Liberalizmus az a szabadság, amely a meggazdagodás és élvezet diadalútjában nem tűr meg erkölcsi feszélyezőket, „hitet, erkölcsöt, evangéliumot” s legföllebb arra vigyáz, hogy

a jól megkonstruált Csemegi-kódexek paragrafusával ne jusson egyenes ellentétbe.

S ez a liberalizmus az, amelyet — bármit orgonál róla a kis- és nagyhandlér sajtója — a keresztény magyarság nem vesz be többé s nem engedhet újból uralomra jutni. Már azért sem, mert ebben a harcban ő feltétlenül alulmaradna. Mert őt nemcsak a Csemegi-kódex fenyegeti, hanem igenis a „hit, erkölcs és evangélium” is. A magyar nem mestere annak a pompásan kifejtett liberális művészetnek, amely egy félországot el tud lopni anélkül, hogy számokkal megjelölhető paragrafusokba ütköznék. S a magyar még ha vétkezik is, sokkal drágább árat fizet érte, mint a legális törvényszegés rutiniéi. Lám, Cserny József akasztófára került, a főcinkos Kun Béla pedig ma a Kremlben palotázik. A zsidó népbiztosok majd mind megszöktek, a keresztények mind hurokra kerültek. Ebben is van valamelyes rendszer; hiába, a keresztény még a bűnözésben is ügyetlenebb.

A fő azonban az, hogy az élet boldogságához s a nemzet megmentéséhez más is kell, mint a „tőke és a munka gigászi küzdelme”. Kell gazdasági harc, kell munka, kell tőke, mi több: szabadság is kell. De nem korlátozatlan szabadság, nem az elnyomók, kiuzsorázók, félrevezetők szabadossága, nem a lelkiismeretlenebbek szabadsága a védtelenebbel, gyengébbel szemben. A szabadság mellett hit is kell, erkölcs is, evangélium is. Hogy a bankokraták hada ezekért az imponderabiliákért nem rajong, megértjük, de ennek a liberalizmusnak szabadjára bocsátásába erősebb nép is belepusztulna, mint mi szegény, koldus, gyermeteg magyarok.

A harmadik pillér.

Bethlen István, alig jött, máris két vihart kellett megállania. Mi magában véve egyiknek sem tulajdonítunk túlnagy fontosságot. Gömbösnek kiváló érdemei mellett kiváló hibái is vannak; ezek közt egyik legnagyobb, hogy nem tudja megszerettetni magát. Be-

niczky mentelmi jogának megsértése magában nem nagy ügy; nagyobb az, ami mögötte van s amin megint egymás hajába kap a két párt. De ezt a nagy ügyet vitával úgysem lehet elintézni; itt csak a nyugodt meggyőzés van helyén. S bármennyire értjük itt a pártok szenvedélyeit, sajnálnunk kell, hogy a közvetlen feladatokról ismét elterelődik a figyelem.

Mi aggódva látjuk, hogy ez a nyugodt meggyőzés s a közvetlen feladatokon dolgozás ismét meglehetősen állandósággal háttérbe kerül a nemzetgyűlésen. Megint nem a higgadt mérlegelés és a nemzet építésének aggódó gondja tölti el kétszeresen csonka parlamentünk légkörét, hanem a szenvedélyek szava, amely sohasem jó tanácsadó. S a szenvedélyek viharzásában a közös keresztény nemzeti érdek szenved s a közös ellenség nyer legtöbbet.

Egy pillantást kell csak vetni a forradalmi és faji sajtóra, annak bármelyik, esetleg nem is októbrista orgánumára, hogy meglássuk, mily hihetetlenül megerősödtek itt köztünk ismét az idegenek. Ma már, azt mondhatjuk, ők diktálnak ismét. Hiú névetség itt ma még keresztény irányzatról beszélni. Láthatatlan drótokon ismét a cionista sajtó rángatja politikusainkat és politikánkat; ő dob közénk csóvákat, ő forszíroz témákat, ő szítja az ellentéteket, ő keseríti el a kedélyek széthúzását. Hiába tagadná bárki, főleg az érdekeltek is, a keresztény nemzeti irány állandó bénaságának az a főoka, hogy sokan még mindig akaratlanul is ellenségeink fejével gondolkoznak.

Bethlen István a programbeszédjében szép szavakat mondott a sajtóról. El is vártuk tőle, hiszen a miniszterelnöki székből módja lesz rá, hogy amit mint a TESZ elnöke az előbbi kormánytól követelt, most meg is csinálja s emellett a szándéka mellett bemutatkozásában leszegezze akaratát. „Elég volt a forradalomból” — mondotta a bemutatkozóban —, s e szónak csak úgy van értelme, ha úgy értelmezzük, amint a TESZ emlékirata mondta: hogy „elég volt a forradalmi sajtóból”. A forradalmi sajtó — s ehhez ma bizonyos

nem-októbrista faji lapokat is oda kell sorolni —, még ma is puskaport hord a nemzet két alappillére: a magyar értelmiség és a magyar gazdatársadalom alá. Minden alá, ami keresztény. Cikkeit, híreit, állásfoglalásait kizárólag eszerint válogatja össze. Uszít, ferdít, izgat s gyűlöletének láváját ontja rá a nemzet konstruktív erőire. Úgy dolgozik szakasztottan, mint a forradalom előtt. S tételes törvény ma sincs rá, hogy megfékezzék. Ha akar, ez a sajtó két éven belül új forradalmakat hozhat; meglevő törvényeink nevében ezt még csak meg sem akadályozhatjuk. Sőt a nemzet felrobbantására egyebet sem kell tennie, mint amit most tesz: egymás ellen uszítania a veszekedésre amúgyis túlonként hajlamos keresztényeket: embereket, pártokat, csoportokat. Amíg ő a gondolatok irányítója, addig Kun Béla és Jászi Oszkár ne tegyenek le terveikről.

A keresztény kormányokat és pártokat is súlyos mulasztások terhelik e téren. Nem tudták magukat kivonni a jelszavak rabulisztikája alól. Nem tudtak hangot adni a magyar önérzetnek. Nem vették figyelembe utóbb még az ország legelső erkölcsi testületeinek, egyesületeinek, törvényhatóságainak követelő szavát sem. Tizenöt zsidó ujságíró hangja, úgylátszik, több nekik, mint Csonka-Magyarország vére, mely az ég felé kiált. Reszketnek a komoly és következetes igazságtevéstől. Sajtóizrael kedvéért mindent, a magyar jogrendért és a magyar hazáért semmit: mintha ez az elv a destruktív lapok szóhabarékaiból keresztény politikusaink agysejtjébe is diadalmasan felszivárgott volna.

Bethlen István kezébe van letéve e percben a magyar jövő sorsa. Az eddigi kormányok mulasztásait neki kell helyrehoznia. A keresztény tömegek, a magyar nép óriási többsége újult elkeseredéssel látja, hogy ismét ezer egyéb gyerekség hátráltatja a nagy reformot, a levegő, a sajtódzsungel megtisztogatását. Szeretnők végre az erős kezet látni, amely megfékezi a rombolás kúszó-mászó ördögeit, akik persze építőknak hazudják magukat. Ha ezt az erős kezet nem hozza

Bethlen, kárbaveszett fáradság s üres pohárköszöntő volt minden fogadkozása. Ha hozza, meg fogja érdekelni a „pater patriae” nevét. Ő lesz akkor az ország harmadik pillére.

Pártalakulások.

Hetek óta pártalakításokról regélnek a politikai rovatok és a mindenáron zavart csinálni kívánók sajgója szokott gyűlölködő modorában úgy szeretné feltüntetni a politikusok csoportosulási kísérleteit, mint meddő játékot, a hatalomért tülekedők, beérkezettek és lemaradottak gyermekes harcát a személyi érvényesülésért. Különös! Mikor Magyarország nyakán évtizedeken át a filozemita párttöbbségek ültek és ezek néha hónapszám egyebet sem tettek, mint válságot játszottak, ki- és beléptek, ide-odacsoportosultak, akkor a keleti sajtó áhítatos tisztelettel regisztrálta az események és nyilatkozatok áradatát; szidta ezt, szidta amazt, de sohasem igyekezett az átcsoportosulásokból és személyi tülekedésekből a liberális rendszernek mint ilyennek életképtelenségét levezetni, ahogy ma szereti tenni az átkos és gyűlölt keresztény kurzussal.

Nem szabad, hogy a magyarság, melynek ismét túlon túl imponálni kezdenek ezek az útszéli közvéleményszatócok, pillanatig is megriadjon s hitelt adjon a félrevezetőknek és a minden vizet betintázóknak. Lehet, a pártok csoportosulásaiban van is kétségkívül sok egyéni érdek, hiúság, nagyravágás, fejesség s effélék, de a pártok folyamatos kikristályosodását, darabok letörését, új alakulatok létesülését egyszerűen lelkiismeretlen játéknak és idővesztegetésnek tenni meg, enyhén szólva: lelkiismeretlenség. Ha egyszer parlamentáris kormányzatunk van (még nem bizonyos ugyan, hogy valamennyi elgondolható kormányzati forma közt ez a legideálisabb, de ma kétségtelenül benne vagyunk, tehát ezen az alapon kell számolnunk), a népképviselő különböző szárnyainak és véleményeinek folytonos érintkezése, surlódása, fáradságos egyen-

létódése az, amivel az ország irányításának vezérgondolatait ki kell termelni. Egyének és gondolatok hullámzása az az erő, aminek a tenger fenekéről az igazgyöngyöt partra kell vetnie. S ha a helyzet kivételesen nehéz és bonyolult (ma pedig valóban az!), igazán nincs rajta jóhiszemű embernek csodálnivaló, ha a követendő útírány felől nem határoznak a felelősség terhét viselők csakúgy találomra, egyetlen vacsora közben.

Mi, akik semmiféle pártnak vagy politikusnak nevére nem esküszünk, hanem kizáróan a keresztény nemzeti gondolat fehérselyem zászlaját lengetjük és védjük, a legnagyobb megértéssel, sőt várakozással szemléljük a lassan bontakozó nemzetgyűlési helyzetet. Mi nem Andrássy vagy Haller személyét érezzük az előtérben, hanem hatalmas gondolatok erjedését figyeljük tárgyalásaik mögött. Haller a keresztény klisemberek szocializmusának régi vezére. Andrássy az európai színvonalú szintétikus, a kettő együtt pedig a keresztény magyar társadalom jelentős osztályainak, a keresztény *úrnak* és a keresztény *munkásnak*, szerencsés auspiciumokkal kecsegtető összefogása. A keresztényszociális mozgalomnak javára válnék, ha minél inkább levetné az osztálypártjellegét — az osztálypárt mindig bizonyos egyoldalúságot jelent — s az Andrássy-típusnak, a tradícióhű magyar értelmiségnek is be kell látnia, hogy a nemzetközi liberális-materialista tökepolitika mindent elnyomó mammonizmusával szemben a keresztény néprétegek tömegeire s a keresztény gondolat örökifjú termőerejére kell támaszkodnia. A kisgazdapárt a maga részéről szintén ugyanezen válaszütra kerül holnap vagy holnapután: vagy elsikkad a szemita szellemű agrárliberalizmus és agrárszocializmus iszapjában, vagy egyesülnie kell a keresztény értelmiség pártjaival, amelyekkel *magyar* pártnak, ha igazán magyar, sokáig szembehelyezkedni úgysem lehet.

Csak egyet sajnálnánk a gondolatok és pártok új kijegecesedésében: ha Teleki Pált kihagynák a számításból. Teleki politikája ma a további, nagyobb szín-

tézisnek: az értelmiségi, munkás- és parasztosztály egységének, vagy legalább barátságos együttműködésének aranyhídja. Lélekben, irányban, értelmiségben a keresztényszociálisokhoz és Andrássyékhoz áll közelebb, a kiskgazdatöbbséget azonban szintén respektálja, sőt kormányának nagyobbik felét belőle alakította. Jó, ha a kiskgazdatöbbségnek értelmiségileg természetesen gyengébb parlamenti működését erőteljes keresztény értelmiségi párt őrzi ellen, de az ellenőrzésből ne legyen szükségkép hivatásos ellenzék s nevezetesen az aranyhidat, Teleki mérsékelt, kiegyenlítő politikáját ne robantsa fel végső szükség esetén kívül. Akkor bizalommal nézünk működése elé.

Mesterkedések.

Megint újabb mesterkedések folynak a fajliberális sajtóban: most csak *éppen azt igyekeznek kihozni, hogy liberalizmus voltakép ugyanannyi, mint kereszténység*. Mindenki dolgozzék, minden értékes erőt be kell vonni a közös munkába, legyen vége a gyűlölködésnek és szeressük egymást — ez a kereszténység, de ez a liberalizmus is.

Mi a problémák egyszerűsítésének elvben barátai vagyunk. De ennyire leegyszerűsíteni mázsás problémákat; egy kis kétsoros tintabölcseiséggel kidisputálni a világból a legszögesebb ellentéteket, nem, ezt mégsem lehet. Kereszténység és liberalizmus között, már ahogy ezt az utóbbi szót érteni szokás, éppen annyi az ellentét, mint tűz és víz, fehér és fekete között. És az, amiben ők most az egész kereszténységet s az egész liberalizmust hirtelen összesűriteni s aztán azonosnak feltüntetni szeretnék, sem a kereszténységnek, sem a liberalizmusnak mivoltát nem fejezi ki teljesen, még csak nagyobbbrésben sem.

Mert a kereszténység nem csak szeretet és feledés és megbocsátás. Hanem erő is és elszánt célkitűzés. Okulás és őrtállás. A bűnnek megtorlása s az alattomban ártani akarók gyanakvó szemmeltartása szin-

tén kereszténység. Százszor elmondottuk ezt már, de ha odatúl azt hiszik, hogy az igazságot meg lehet változtatni, azzal, hogy az ember százegyszer újra elmondja a hamisságot: el fogjuk rá mondani a helyreigazításunkat is százegyszer, százkettször, százötvenszer.

És a liberalizmus sem az, aminek most hirtelenül feltűntetni szeretnék. Nem annyi mint szeretet és megbocsátás és egyenlőség és mindenkinek szabad érvényesülése. Ennek körülbelül az ellenkezőjét tekinthetjük a liberalizmus igazi lényegének. Ó, igen, tudjuk, hogy a liberalizmus minden szépet és jót belecsomagolt jelszavai programjába. De ez a program csak a beavatatlanoknak, a balekeknek szól. Épűgy, mint ahogy a szabadkőművesség „alapszabályai” csak a belügyminiszternek szóltak s akár a Zuglói Kápolna-egyesület vagy az óbudai gurigázókör alapszabályainak is beillenének. A valóságban a kerek ellenkezője volt a cél, az „alaptörvény”. A liberalizmus „mindenki” szabad boldogulását hangoztatja. De a „mindenki” közül csodálatosképpen sohasem a bugris magyar vagy a földhözragadt rutén vagy a szabadságszerető ír boldogul a liberalizmus palástja alatt, hanem mindig csak az, akinek kevesebb az erkölcsé, a skrupulozitása, az idealizmusa s több a körmönfont üzleti ravaszsága és profitvágya. A liberalizmus a szabadversenyt hirdeti, de egyenlőtlenek között s oly kizárólagossággal, hogy a versenyben a gyengébbnek és becsületesebbnek el kell buknia. A liberalizmus fütyül az „imponderabiliákra”, aminő a haza és a vallás, hit és erkölcs és magasabb kultúra. Háborúra uszít, mikor ebből a tőke hasznot remél s pacifista defetizmusra kaptja az embereket, mikor a haza megmentése már csak attól függ, melyik fél bírja még pillanatokig ideggel és idealizmussal.

Liberalizmus annyi, mint kereszténység? Igen, ha liberálizmus alatt annak a nagy erkölcsi szempontok által korlátolt igazi szabadságnak kátéját érthetnők, amelyet az ókor rabszolgatartó materializmusával

szemben a kereszténység segített diadalra. De a liberalizmus úgy, ahogy a valóságban van, egyszerűen annyi, mint a kereszténység és hazaszeretet kerek megtagadása, annyi, mint egy lelkiismeretlen üzérhad rászabadítása a becsületesebb, együgyűbb, védtelenebb nemzettöbbségre. Liberalizmus a valóságban annyi, mint a nemzetközi tőke mindent lehengerlő hatalmának elismerése, annyi, mint a magyar föld, magyar pénz, magyar kultúra és magyar lélek elzsidósítása, idegen malom alá kergetése szép, mázos szavak kíséretében. Miért is harsonázná különben pontosan éppen a zsidó tőke sajtója oly nekipezsdült kedvvel a liberalizmus „kereszténységét”? Amiért ők olyan nagyon rajongnak, az bajosan lehet jó nekünk — ennyit már megtanultunk a lezajlott közelmultból!

Szent Patrik szigete.

Az írek nemzeti védőszentjük napját: a Szent István-napjukat ülik március 17-én s aki valaha írek közt élt, akárhol a széles világon, Adelaide-ban vagy Baltimore-ban, a Fidsi-szigeteken vagy Tokióban, tudja, hogy ezen a napon minden ír zöld rekettyeleveffel a gomblyukában s a kalapján jár-ke! s Szent Patrik nevével, az írek apostola emlegetésével köszön.

Hogyan ülik *ma* az írek nemzeti napjukat? Ma, amikor hétszázszázévesztendő rabságuk legkomorabb, leggyászosabb napjai szakadtak rájuk? Amikor a *Black and Tan*-csendőrök, a „Rule, Britannia” hidegszívű, hóhérkezü végrehajtói gyujtogatják városaikat, gyalázzák meg asszonyaikat, lövögetik halomra férfinépüket? Amikor egész városaik repülnek levegőbe, mint Cork s egész tartományaiktól vonják meg az élelmet és a vizet? Amikor, ha egy-egy vérengző csendőrt az elkeseredett írek önvédelmi harcukban leütnek, az angol parancsnok plakáton hirdeti ki annak az ötven polgárnak nevét, akit az egy csendőr eltűnté ellenében agyon fog lövetni?

Bármennyire edzve érezzük magunkat, bármenny-

nyire jogosan viseljük a vértanunemzet nevét, az írek végtelen szenvedései mögött mintha még a mienk is eltörpülne. A toll megremeg a kézben, a gondolat elakad az agyban, ha arra eszmélünk, hogy itt nem balkáni bocskorosok űzik ezt a kegyetlenséget, hanem a világnak állítólag legműveltebb nemzete.

Azaz hogy nem, talán mégsem. Ne felejtsük, hogy amint mi megköszönők, ha mindazt a szennyet, amelyet az utóbbi húsz év gazdasági élete nálunk felvetett, egyszerűen a „magyarság” számlájára rónák, úgy a nyugati államokban is különbséget kell tennünk angolok s az angol közgazdasági politikán uralkodó jövevények: a Sir Rufus Isaac-ok, Northcliffe-ek, Sassoon-ok, Kassel-ek, Hirsch-ek, báró Reuter-ek stb. között. Anglia Írországnak a háború elején teljes függetlenséget ígért, ha lojálisan harcol vele. A háborúnak vége lett s aligha kétséges, hogy az angol nép maga hajlandó lett volna ígéretét megtartani. Azonban Írország rabsága a londoni börze koronátlan királyainak tőke, amelyről nem hajlandók lemondani. Ha Írország felszabadul, ha a drákói törvények, melyeknél fogva Írország egész külkereskedelmét csak Anglián keresztül bonyolíthatja le, megszelídülnek, Írország könnyen válhatik, főleg Amerika felé, Anglia vetélytársává. Ezt a City és az általa kitartott Northcliffe-sajtó nem tudja elviselni s azért *Black and Tan*-okat küld ki az írek leszorítására, amikor a szerződések betartását sürgetik. S hogy a művelt világ rokonérzését Írországról eltereljék, a Northcliffe-féle „tárgyilagos hírszolgáltatás” és a Reuter-iroda révén az egész világot elárasztják a sinn-fein-ek kegyetlenkedéseinek híreivel, írásban és képből.

A sajtó, mint látjuk, odakünn sem különbséget, mint nálunk: a nagytőke spekulánsainak szócsöve, a nemzetiszínű szólamok s humanizmustól csepegtető jelszavak csak a hiszékeny tömegnek szólnak. Hiszen még maga a *sinn-fein* elnevezésben is hamiskodás lapang: mintha a sinn-fein-ek az íreknek valami kis töredéke, amolyan carbonari-csapata volna, pedig az írek voltaképpen az

ulsteri törpe kisebbségtől eltekintve (amely vallási okokból Angliához húz), *valamennyien* sinn-fein-ek.

Az ír vértanunemzet sorsa szomorú vigasztalás nekünk: „solamen miseris socios habuisse malorum”, ahogy öreg Vergilius mondá. Legalább nem állunk egyedül a keserőségek tengere közepén. De tanulság is és bátorítás. Békében az írek minálunk jártak s tanulmányozták a mi nemzeti ellenállásunk történetét. Ma ők a mi mintaképeink. Ez a két véres esztendő az írek ezreit avatta vértanukká, tízezreit hőssé. *S az írek mégsem engednek.* A corki polgármester lelke szállta meg őket mindet. Túrnek és bíznak. És — ez sem utolsó — imádkoznak. Nincs a világnak vallásosabb népe az írénél. Náluk vérbe, agyba, idegbe ment át a hit. A keresztény elveket halálosan komolyan veszik. S egy népet, amely Istenben hisz, amely a kereszténységet mint vallást is komolyan veszi, amelynek kicsinyje-nagyja az utcán térdel le nagy nemzeti katasztrófák pillanatában imádkozni: egy ilyen népet nem lehet letörni. Arra még Anglia Black and Tan-jei s a nemzetközi nagytőke milliárdjai és rotációs hazugságai sem elegendők.

Ez a gúnyolt „keresztény” irányzat örök jelentősége, nemcsak Szent Patrik szigetén, hanem Szent István földjén is.

Bálványok.

Az újkor ledöntötte a régi bálványokat, de helyettük újakat emelt. Megingatta a tekintélyek uralmát, de helyükbe behozta a maga új, személytelen tekintélyeit: elméleteket és jelszavakat, amelyeket csak alázatosan ismételgetni szabad, bírálni s velük szembe szállni nem. Egy egész országot bele lehetett hajtani a veszített háború minden borzalmainak vak elvállalásába, mielőtt divattá tudták tenni az antimilitarizmus és pacifizmus bálványának imádását. Egy egész országot el lehetett lopni s előbb Károlyiék, utóbb Kun Bélák, szerbek, oláhok, csehek zsebébe gyömöszölni, mielőtt ennek a felforgatásnak azt a szép nevét tud-

ták általános forgalomba hozni, hogy mindez a „demokratikus átalakulás” követelménye és következménye.

Elméletek és jelszavak mozgatják a világtörténelmet végig a XVIII. és XIX. századon. Rousseau társadalmi elméletei, az ő Contrat-ja és népfelségi elmélete, meghozták a francia forradalmat s ez a forradalom számtalan nyúlványban rezeg tovább Európa testén mind a mai napig. A napoleoni harcok után kiéleződött nemzetiségi elmélet csiholta mind perzselőbb lánggá a népek gyűlölködő versengésének szikráját, ami aztán egyik főcsóvája lett a világháború kitörésének is. A szabadverseny jelszava hozta létre azokat a pattanásig feszült gazdasági ellentéteket Európa államai között, amelyek a világháború másik nagy tényezőjévé váltak. De elméletek és jelszavak bálványai körül szakadt szét az utóbbi évtizedek folyamán a magyarság is s a pártok szenvedélyei, melyek e szétszakadásból robbantak ki, lényegesen megkönnyítették a forradalom előkészítőinek herosztrateszi művét.

Valamennyi újkori bálvány közt talán legveszedelmesebb a *demokratikus bálvány*. Nem mintha a demokrácia maga bálvány volna s nem volna magában roppantul értékes gondolat. Hanem mert bálvánnyá tették mesterségesen, mert belemagyaráztak sok olyant, ami nem tartozik lényegének értékes tartalmához s mert divattá tették, hogy bármi jelentkezik a demokrácia palástjában, azt csak dicséret s hődolat illeti, nem bírálat. Az elvtelen plutokrácia túlhatalmasodása, a nemzetietlen szocializmus, a sajtó kalandorkezekbe sülyedése, s a mi sötét, ú. n. forradalmaink jelzik a demokratikus bálvány diadalkörútjának állomásait. S a nemzetépítés munkáját ma alig nehezíti más körülmény annyira, mint a demokratikus láz túltengése; az a balhit, hogy mennél inkább félreállítjuk a tekintélyeket, s a nemzettestnek, mint élő szervezetnek, organikus fejlődését, mennél inkább hallgatunk a tömegtudatlanságra és tömegszenvedélyre, annál jobb, s annál gyorsabban gyógyul az ország.

Nemzetgyűlésünk naplóit forgatva, bémult fájdalommal állapítjuk meg, mennyire túlteng ma is nálunk a demokratizmusnak az a neme, amely ha nem nevezhető is éppen demagógiának, de sokszor veszedelmesen közeljár hozzá. Már az is beteg demokrácia, amely lehetővé tette a nemzetgyűlés értékes elemeinek meglehetősen háttérbeszorulását s éppen nem értékes, de nagyhangú tribunusok előtérbelépését. Óriási kérdésekkel van tele a levegő, kényes, végtelenül finom közjogi problémákkal, beláthatatlan következményekkel járhat e kérdések ilyen vagy olyan irányú eldöntése; de éppen azok érzik magukat hivatva e kérdéseket csak úgy pipa mellől, kártyatónusban elintézni, akiknek állásfoglalását nem éppen a mély államférfiúi bölcsesség és lehiggadt józanság szabja meg, hanem inkább a forradalom itthagyt jelszavai, az októbrista sajtó ravasz, tendenciózus ferdítései, nagy történelmi kapcsolatok s fejlődések meg nem értése s a második természetükké vált, szinte beteges tekintélyviszony. Komoly gondolkodók rég megállapították, hogy a parlamentarizmus — sok kiválósága mellett — ezért tökéletlen intézmény: túlsok teret enged annak a demokráciának, amelyet Bulwer úgy határozott meg, hogy „a tudatlanok uralma azon a címen, hogy többségben vannak”. Nemzetgyűlésünknek, de az országnak is legfőbb veszedelme, ha a demokratizmusnak ehhez a fajtájához csak lépésekre is közeledik. Ha azt hiszi, mindig az az igaz, amit egy akármilyen többség akar. Széchenyinek is, de szegény Tiszának is hány-szor volt éppen akkor igaza, amikor magára maradt, amikor egyedül küzdött bálványok, jelszavak, szenvedélyek, vakságok ellen, amelyek körül pedig a tudatlanok egész légiója ropta a táncot. A haláltáncot!

Demokrácia mint szédelgés.

Talán nem fog érte senki megkövezni, ha azt valljuk, hogy a mai kultúrvilág éppen nem a demokrácia, hanem ellenkezőleg, a rejtett abszolutizmus jegyében fejlődik. Ma pl. a tőke legféktelenebb imperializmusá-

nak korát éljük. Angliában, Amerikában a fölséges nép csak statisztika; az történik mindenben, amit a bankok, a trösztök, a nagyvállalatok, a City és Manhattan akarnak. Háború és béke, külügy és belügy, kereskedelem- és közlekedésügy, még az iskola is és persze mindenelőtt a sajtó a tőke urainak diktandóját követi. A „R. Fr.” jelzés a francia középületeken, egy szellemes francia szerint, nem annyira République Française-t, mint inkább *Rothschild Frères*-t jelenti.

A tőke mindenhatóságával szembeszálló szocializmus szintén diktatúrára, abszolutizmusra törekszik. Sehol a tekintély elve s a vezérek abszolutizmusa oly élesen nem jut kifejezésre, mint a szociáldemokrata szervezetekben. Az egyes ember itt rabszolga, a vezérek minden. Ahol a szocialisták uralomra jutottak, nálunk, Oroszországban, Ausztriában s Németországban, ott a demokráciának nyoma veszett. A „néptörvényeket” mindenütt autokraták hozták. A szociáldemokráciának lényegéhez tartozik az imperializmus, a proletárdiktatúra maga mint végcél ott szerepel Marx írásai-ban; a demokrácia neki csak eszköz a hatalom elérésére s azon túl aztán a vezérdiktatúra biztosítására.

És mégis, mily paradoxon: bár Tőke és Munka egyaránt a lelke gyökeréig mélységesen antidemokratikus, mind a kettő demokratizmusról szaval, azért eped, azt prédikálja. S ami még meglepőbb: a zsidóság, ez a minden vércseppjében arisztokrataérzésű, uralomvágyó fajta hirdeti legádázabb buzgósággal a demokratikus jelszavakat. Emlékszünk a forradalomra, a Radikális Párt kiáltványaira. Jászi Oszkár írásaira; akkoriban a forradalmat csak így nevezték: „demokratikus átalakulás” és a *demokrácia*, a *nép* uralma, náluk leplezetlenül „zsidó parancsnokságot” jelentett.

A zsidóknak az abszolút fejedelmek korában aránylag igen jó helyzetük volt. Az uralkodók védték őket. Kiváltságokat élveztek. Azt hinné az ember, az abszolút fejedelmiség megszűntével s a népuralmi elv érvényesüléséből a zsidókra a legmegrázóbb katasztrófának kellett volna elközelegniök. Hiszen ha csak

ugyan a többségi elv a döntő s ha egy ország népének kilencvenöt százaléka kevés kivételtől eltekintve a legnagyobb elkeseredéssel van eltelve az ötszázaléknyi külön fajta hallatlan túlkapásai, erkölcstelensége, uralomvágya ellen, azt hinné az ember, hogy akkor ezt a törpe, zsarnoki kisebbséget játszva elsöpri, félelmétes népítélettel szinte törvényen kívül helyezi az óriási, nekikeseredett többség, a demokrácia. S mégis! A zsidó sziget nemcsak nem fél a demokráciától, hanem legjobban kiabál utána s kacag a gondolatra, hogy a demokrácia, a nép uralma neki megérthetna.

Mi ennek a találynak a megoldása? Csak az lehet, hogy az, amit ma demokráciának neveznek, éppen nem demokrácia; az csak paradox eszköz arra, hogy éppen a minoritás ülhessen a többség nyakára. Kantárszój, amellyel a népet vezetni, neki diktálni lehet. Kellemetlen, látható tekintélyek elhárítása az útból, hogy az igazi tekintélyek, a láthatatlanok, korlátlan hatalommal vezethessenek. „Ha a népet rabszolgává akarjátok tenni, mondta I. Napoleon, csak minél több szabadságról beszéljeteek neki!” A demokrácia így válik rejtett imperializmussá; az „egyenlőség”, amely bizonyos rétegeknek szintén kedvelt műszavuk, a valóságban az ő abszolutizmusukat jelenti.

A demokrácia nagyszerű ideál; csak az a baj, hogy éppen a demokráciát legélesebben hangoztatók jóvoltából borzasztón eltértünk az igazi demokrácia lényegétől. A minél szélesebb néprétegek bevonása a kormányzatba kétségkívül helyes gondolat, de csak ha feltehető, hogy ezek a széles rétegek csakugyan a saját egészséges gondolkozásuk és erkölcsi meggyőződésük szerint érvényesülnek.

Sajnos azonban, nagyon sok jel mutat arra, hogy a demokrácia révén Európaszerte ma nem a *nép* érvényesül, hanem a népet eszközül felhasználó hatalmak: azok, akik a tőkét és a sajtót kezükben tartják. Így alapon még a Bulwer-féle meghatározás is gyenge: „Demokrácia: a tudatlanok uralma azon a címen, hogy

többen vannak", hanem ez a helyesebb tétel: Demokrácia azok uralma, akik a tudatlanok tömegét irányítani tudják. S az a szörnyen tragikus ebben az irányításban, hogy a tömeg ritkán hallgat komoly észokokra, hanem sokkal inkább a szenvedélyek hangjára; ritkán ítél mélyen, hanem rendszerint felületesen, s a demokratikusnak nevezett oligarchikus berendezkedés mellett szinte mód sem kínálkozik arra, hogy a jobbak, a súlyosabbak, az értékesebbek befolyása érvényesüljön a kalandorok, öblöstorkúak és rövidlátók hatalma helyett.

Kevesebb demokráciát kérünk az *igazi demokrácia nevében!*

Megint vörös május?

Május elsején a magyar munkássághoz fordulunk és izmos karjait hívjuk az új Magyarország felépítéséhez.

A megizmosodott, számban és gazdasági erejében megnőtt, politikai öntudatra ébredt „negyedik rend” elhelyezkedést kíván a társadalom és az állam szervezetében és ezt az elhelyezkedést az osztályérdek alapján szervezkedve kívánja kiküzdeni. Elvileg senkinek sem lehet kifogása az ellen, hogyha a munkásság értéket tud hozni a közélet szövedékeibe és hogy ezt a szándékát megvalósítja. Az eddig egyik oldalon a munkásság, másik oldalon a jelenlegi társadalmi és állami rend közt kihegyeződött ellentét arra vezethető vissza, hogy a munkásság vezetői ezt az elhelyezkedést nem a jelenlegi rend *keretein belül*, hanem az egész állam és társadalom *felforgatásával* kívánták keresztülvinni.

A társadalom erőinek mai egyensúlya több évezredre visszamenő fejlődés eredménye, melyet egyszerűen félredobni és szobatudósok meg éretlen fantaszták álmaival helyettesíteni nem lehet. A haladásnak, a fejlődésnek nem a felforgatás, hanem a *fokozatos építés* a módja. A szociáldemokrácia ehelyett a magyar munkásságot a legszélsőbb forradalmi irány-

zatok igájába hajtotta. Nyíltan be is vallotta ezt a célat a *Népszava* 1918 december 22-én, mikor már előrevetette árnyékát a proletárdiktatúra és amikor a szociáldemokraták hivatalos lapja bevallotta, hogy „tájékoztatlanságot és tudatlanságot árult el a polgári társadalom, mikor azt képzei, hogy a szociáldemokrata párt közelebb áll a polgári pártokhoz, mint a bolsevikiekhez”. Már akkor proklamálta a késhegyig, Szamueli hóhérlégényeinek rohamkétségig menő harcot: „Mi halálos ellenségei vagyunk a polgári társadalomnak” és fenyegetően idézte a kommunista kiáltvány szavait: „Reszkessenek az uralkodó osztályok egy kommunista forradalomtól!”

Ugyanebben az őszinteség diktálta cikkében a szociáldemokrata párt hivatalos szócsöve kijelentette, hogy egy pillanatra sem lesz hűtlen az osztályharc kérlelhetetlenségéhez. A bolsevikiekkel egyformán követeli a magántulajdon megszüntetését és a kommunizmus megvalósítását, mert végeredményben „nincsen különbség szociáldemokraták és bolsevikik között”.

Amit a *Népszava* 1918 december 22-én fenyegetődzve beígért, az 1919 március 21-én megvalósult. És az eredmény? Magyarországnak, valamennyi dolgozó magyar társadalmi osztálynak, az egész magyar fajnak koldusbotra juttatása. Az események vérrel és gyásszal cáfoltak rá mindenütt Bebel és Marx tanaira. A proletárság maga is a diktatúra alatt súlyosabb láncokat viselt, mint a fáraók vagy Nérók rabszolgái. A megítélt új világ csak a munkásság nyakába telepedett idegen fajnak jelentett tisztavirágéletű, néhánynapos dinom-dánomot. Mikor nálunk a szociáldemokrácia az ország feldarabolására és elszegényedésére vezetett, mikor Oroszországban a hatalma delelőjén lévő kommunizmus kénytelen a magántulajdonnak egyre több engedményt tenni és csak idő kérdése ott is a kommunizmusnak teljes bukása, akkor a marxizmusról mint komolyan számbavehető társadalmi elméletről többé beszélni nem lehet.

Keleten vérben tobzódik a nemzetközi és erkölcs-telen marxizmus, Nyugaton ellenben faji és nemzeti alapokon tömörül a munkásság is. A magyar munkásság ma tehát nagy elhatározások előtt áll. Rá kell eszmélnie, hogy eddigi vezetői saját önös céljaik érdekében csak kizsákmányolták, hitelét lejáratták, idegen hazugságok rabláncára fűzték. Bizhatunk-e a keresztény munkásságban, hogy saját és Magyarország kárán tanulni tud, le tudja rázni idegen zsarnokait, tud lenni magyar és keresztény, lesz belőle az újjászülető nagy Magyarország értékes oszlopa?

Május elsején várja az ország a magyarság ezeréves tiszta tűzhelyéhez megértő fiait, a keresztény magyar munkásságot. Vajjon meddig várja még?

Európa mozgatói.

A békés nyárspolgár 1914 nyarának egy szép napján arra ébredt, hogy ő halálos ellenségeségbe keveredett a félvilággal. Az ő nevében vagy 25 államnak üzentek háborút, vagy viszont. A nyugati demokrácia úgy kívánta, hogy a békés nyárspolgár szó nélkül kösse fel a kardot és menjen verekedni száz pokolban ezerhatszázhatvanegy napon át. Aztán akkor a nyárspolgárok felének azt mondták, hogy elvesztette a háborút s most fizessen, éhezzen, nyomorogjon száz esztendeig; a másik felének pedig a nyugati demokrácia nevében kultúrkötelességévé tették, hogy vegyen cselekvő részt a másik fél kirablásában, egy újkori, raffináltan kegyetlen rabszolgasági rendszer meghonosításában; amit úgy neveztek el, hogy béke és európai egyensúly.

A békés nyárspolgár asszisztál: tesz, amit mondanak neki. Reggel, délben, este megveszi az ujságját; azt, amit lehangosabban kínálnak az utcán — nem válogat közte. Aztán, amit az ujság mond, az az igazság neki s boldog nekihevéüléssel viszi vásárra hol a bőrét, hol a becsületét azért, amit az ujság ír. De-hogy keresi, kik állnak az ujság mögött, kik a nyugati

demokrácia haszonbérloői, kik azok, akik helyette gondolkodnak és határoznak, kik viszik őt háborúba, háborúvesztésbe, forradalmakba, végínségbe vagy más népek rettenetes hóhérolásába.

Nagyon szűk társaság az, amely Európa népeit voltaképp mozgatja. Rathenau szerint: 300 ember, aki egymást nagyon jól ismeri. Egy francia miniszter, Hanotaux, mondja, hogy Amerikát néhány ember vitte bele a háborúba, Northcliffe, Sir Isaac Rufus s néhányan. Wilson és csodálatosan egyívású környezete: House ezredes, Brandeis bíró, Morgenthau követ és Schiff Jakab, a bankár. Franciaországban s Angliában öt-hat név az, amely igazán szerepel; a többi statisztika; s valamennyit a banknegyedek irányítják s valamennyi a Nagypáholy csarnokaiban testvéreriesült. Az új államokat is néhány erőskezű ember teremti meg: Masarykok, Benesek, Klobácok, Kramarzok — véletlenül szintén mind szabadkőművesek. Akik nem foglalkoznak politikával, csak jótékonysággal. Ingyentejet osztanak; a Narodna Odbrana-t is csak pedagógiai egyesületeknek szánták. Nem tehetnek róla, ha neveltjeik: a Principek és Cigánovicsok ingyentej helyett inkább golyókat röpitettek szerteszét. Az ingyentejakkiból világháború lett; a jótékonyság, világosság és progresszió most szedi le fél Európa testéről az utolsó bőrcafatot.

Mi is ilyen nyárspolgárok voltunk. Sőt vagyunk. Nem tudtuk és ma sem tudjuk, kik intézkednek a sorsunk felett. Oly sok neve van a kevés mozgatóknak! Ma nagykövetek tanácsa, holnap Grand Orient, holnapután Elders of Zion, tegnap Trianon, tegnapelőtt James Schiff, Loeb és tsa. Egyszer kisántánt, másszor 48-as Függetlenségi és Radikális Párt, harmadszor II-ik és 2. és feledik internacionálé. Egy csodálatosan sokfejű társaság, csak a hatóereje egy és a célja és eredménye azonos. Valamennyi békét akar, európai egyensúlyt, nyugati demokráciát, szabadsajtót és ingyentejet.

Nem tudni, meddig ér el a kezük. London-börzé-

jén föllendülnek az anatóliai papírok, Szarajevóban pisztoly dörren, Oroszországban forradalom üt ki, Bécsben egy vezércikk jelenik meg, a magyar parlamentben felhangzik az „ántántbarátok vagyunk” jeljelszava s a nyárspolgár sohasem tudja, nincs-e ezek között mindig valami pontos és titkos összefüggés. Nem tudja, hogy a lapok közül és a politikusok közül melyiket vették meg, a szakszervezetek politikáját milyen rubel irányítja; militarizmust és pacifizmust milyen bankok vagy páholyok pénzén kredenceznek magalileisták, holnap tógás papok, holnapután szokolvitézek. A képviselő mellhangú októbrista hörgései melyik felekezet, vagy klikk, vagy náció megrendülésére hömpölyögnek. A nyárspolgár csak összefüggéstelen, csodálatosan zagyva jelenségeket lát. Megzavarodik, felül ma ennek, holnap annak; fizet, koplal és vérezik.

... És közben felépül a Szabadság új temploma, a rabszolgaságé, az elnyomatásé, a jámbor együgyűek kizsákmányolásáé. Ostoba középkori maradványok: hit és haza, kereszt és korona helyén az új zsarnokok magasportája. A szabadkőműves világszolidaritásé, amelynek hűbérese a bank és a mozi, a kereskedelem és a színház, a könyv, az ujság, a parlamentek, a kormányok, a jelszavak, a szabadságjogok, a munkásmozgalmak és a nyugati demokrácia. Templom, amelyet elbolondított leigázottjaival épített fel magának a kényúr: a nyárspolgárral, aki mindent elhisz s orron rángattatja magát.

... Értitek most már az utóbbi két hét lázas idegeskedését a külső és belső ellenségeknél? A forradalom reszketését a „vívmányokért”?

A forradalom tűzfészke.

Napról-napra egy-egy darab törik le a keresztény magyarság kultúrprogrammjából s napról-napra új, óvatosan előkészített előtöréssel lepi meg az elbódult magyarságot a talpraszokó destruktív tábor. Maholnap

elfelejtjük ismét, hogy keresztény nemzet vagyunk s hogy saját vak tunyaságunk miatt egyszer már a sír fenekén fetrengtünk. Az ország belső ellenségei újra ott tartanak, mint a forradalom előtt: egyre-másra hódítják vissza az elveszettnek hitt területeket s szemérmetlen mohóságukat semmisem jellemzi annyira, mint az a vakmerőség, amellyel egyenesen a forradalom tűzfélszékét: a munkásbiztosítás önkormányzatának nevezett szociálista-kommunista agitátorképző-rendszert igyekeznek újra felépíteni. Keresnek hozzá egy balek és naiv minisztert, aki ezt a nemzetgyilkos munkát az ő szájuk íze szerint elvégezné. Hisszük, hogy csalódní fognak.

Óriási bűne a magyar értelmiségnek, hogy a munkásmozgalmak miéértjével s mikéntjével jóformán nem is törődött. Hihetetlen vakság, hiszékeny naívság és a dolgok valójának nemismerése nyilatkozik meg nem egy keresztény vezérember állásfoglalásaiban is e téren. Az ellenség ravasz tolvajnyelvét kész igazságok szócsövének veszik; hogy miről van szó voltaképpen, sokszor nem is sejtik. A munkásszakszervezetek s a munkásbiztosítás óriási jelentőségű országos ügyében nem látják meg a szociális forradalom vagy szociális béke voltaképpeni eldöntőjét. Még talán azt sem tudják, mik ezek a szervezetek s milyen szerepük volt a közelmúltban, a háború szerencsétlen kimenetelében, az ántánt győzelmében, majd pedig Károlyi és Kun Béla uralomrajutásában.

A munkásbiztosítás ügye legalább annyira közügy már magában véve is, mint a közoktatás- vagy közegészségügy. Semmiesetre sem lehet tehát egyetlen pártnak, még hozzá egy nemzettagadó s forradalmi ú. n. „párt”-nak magán-vadászterülete. Nem lehet a kötelező biztosítási rendszerrel tíz- és százezer keresztény munkást és alkalmazottat a Conti-utca vörös diktaturájához kötni. Már e szempontból is egyedül az állam illetékes e téren a munkásbiztosítás pártfelettliségét biztosítani. De a nyilvánvalóságig eldőlt ez a kérdés abban a pillanatban, amikor bebizto-

nyosodott, hogy a munkásbiztosítás úgynevezett önkormányzata a valóságban sohasem volt önkormányzat, hogy nem a keresztény munkások tömegei, hanem a zsidó munkásagitátorok vitték benne a döntő szót, hogy a munkásbiztosító pénztárak egyszerű tenyésztőhelyei, agitátorképző iskolái voltak a nemzetközi szociáldemokráciának s főleg, hogy *a kommunista országvesztés voltaképpen vezérkara ebből a faji alapon összeállított „autonóm” kútmérgező-társaságból került ki.* Kun Béla, Bokányi, Haubrich, Szabados, Szikra, Rabinovits, Lévai Oszkár s még egy hatalmas csokor kitűnő mákvirág az „autonóm” munkásbiztosító-pénztárak melegágyából szökött sudárba s csak a vak nem látja, hogy ma is az ő elvrokonaik és egykori cinkostársaik vezetik a harcot az államosítás ellen. Roppantul jellemző, hogy csak a budapesti kerületi munkáspénztár rendes alkalmazottai közül 116-ot kellett a tanácskormány idején tanúsított állam-, haza- és nemzetellenes magatartás miatt elbocsátani. Ezeknek az elcsapott szovjethősöknek egy része persze azonnal a Népszavánál kapott alkalmazást s onnan intézi kirohanásait az államosítás ellen (a Népszava biztosítási szakemberei: Kálmán-Kohn Miksa, Propper, Szerdahelyi Sándor csupa ilyen kidobott munkásbiztosítási kommunisták), másokat a szociáldemokrata Általános Fogyasztási Szövetkezet s a szakszervezetek vezetősége ölelt keblére; jó néhányat a zsidó bankok siettek jövedelmező állásokba juttatni. De valamennyi, mint a patkány az éjszakát, úgy lesi-várja a keresztény kormányzatnak egy gyenge pillanatát, hogy visszasurranjon ismét oda, ahonnan újabb kunbélásdit és országösszeomlasztást lehet csinálni. S a faji sajtó — jellemző az összetartásukra: a „polgári” lapok egy része is — tapsol ennek a szemérmetlen, nemzetvesztő törekvésnek s ezzel csak újabb bizonyosságát adja annak, mennyire őszinte szólam a zsidó hazafiság, a nemzet megőrzésének s újabb felforgatások elhárításának a faji érdek fölé helyezése.

Mindez a legsürgősebb s legégetőbb feladatok egyikévé teszi a munkásbiztosító állami rendezését.

Benárd Ágostnak kétségtelenül nagy érdeme, hogy a faji sajtó gúnyos vádaskodásaival nem törődve, megindította az Augiasz-istálló kitisztogatását. Utódjának, Bernolák Nándornak jogászi elméjétől s hazafias lelkiismeretétől követeli ma az egész keresztényszociálista munkásság s a munkásbiztosításban szintén közvetlenül érdekelt köz- és magánalkalmazottak, rokkantak stb. óriási keresztény tömege, hogy a biztosítás rendezésére vonatkozó javaslatot — mint hivatalbalépésekor ünnepélyesen ígérte: *napokon belül* — a nemzetgyűlés elé terjeszti. Ezt a kiválóan közérdekű társadalmi szervezetet egy percig sem engedhetjük újból a Propperek és Rabinovicsok magántárcájává süllyedni. A forradalom örök tűzfészket, a köz pénzen eltartott Kun Béla-tenyészdét ki kell irtani s át kell alakítani modern, nemzeti és pártfeletti szellemben vezetett szociális intézménnyé.

Csak elszólás volt?

Nem okvetlenül szükséges a főváros tegnapi közgyűlésének botrányát temperamentumosan kezelni; még azt is feltehetjük, hogy a demokrata szónok hazafiatlan „elszólása” közvetlenül csakugyan csak elszólás volt; azt azonban a legnagyobb tárgyilagosság alapján is meg kell állapítanunk, hogy a hazai zsidóságnak politikailag szereplő része a legveszedelmesebb lejtőjére lépett, amidőn úton-útfélen, sajtóban és politikában következetesen s bizonyos rosszul palástolt mohósággal a nemzet óriási többségével állandóan szembehelyezkedik. Túlzó antiszemita szempontból ugyan örülnie kellene ennek, mert ezek a folytonos őszinte „elszólások”, a fanatikus pánjudaizmusnak ezek a sorozatos túlkapásai mindennél inkább alkalmasak arra, hogy a tömegekben a zsidóság ellen izzó gyűlöletet szítsanak s a gyökeres és végleges leszámolás vágyát erősítsék. De a józan és keresztényi

gondolkodás szempontjából és legfőképp a tisztességes zsidóság érdekében a legveszedelmesebb játék ez a tűzzel.

Lehet-e pl. szerencsétlenebb taktikát gondolni, mint azt, hogy mikor az egész ország, még a jobb-érzésű zsidók is, tisztán látják a szabadkőművesség véres munkáját s borzalmas, hóhéri szerepét az országvesztésben, mikor még notórius destruktív lapkiadók is büszkén emlegetik a maguk védelmére, hogy legalább szabadkőművesek nem voltak soha, akkor egyik zsidó lap a másik után s végül egy demokrata város- atya is nyíltan a szabadkőművességnek kel védelmére s teszi ezt oly naiv, oly gügyögően óvodás módon, a történeti tények olyan meghamisításával (Schlauch!), hogy a szándék: a magyarelleses faji szervezkedés vágyának minden fölé helyezése csakúgy süvölt minden szavából? S jó szolgálatot tesznek a jobb zsidók ügyének a pesti faji lapok, amikor pl. Gál Jenő tegnapi, legalább is kétértelmű nyilatkozatának zárt sorokban vonulnak védelmére s egy sem látja az egész kérdésben a magyar ügyet, mind csak a zsidót? Sőt meg is hamisítják a közgyűlés lefolyásának történetét, mint a *Világ*, amelynek régi művészete, hogy egy-két szónak szelíd megváltoztatásával éppen az ellenkező értelmet ad egy-egy közbeszólásnak? Vagy az öreg, ravasz *Lloyd*, amely Gál mondatát: „Végre megszabadultunk nemzetiségeinktől” — így laposítja el: „Jetzt, da wir von den Nationalitäten *befreit wurden*”, holott éppúgy fordíthatta volna így is: „da wir die Nationalitäten *endlich los geworden sind*”, ami persze egy kicsit másképp hangzik...

Aztán az a makacs mohóság, amellyel minden áron merő felekezetté szeretnék leolvasztani a zsidóságot, a fajt és nemzetiséget — kérdem: hasznára válik-e a zsidóságnak? Nem kelti-e fel ellenkezőleg minden ötig olvasni tudó emberben a bosszantó meggyőződést, hogy a túlbuzgó zsidó-védők egyenesen hülyének nézik már a keresztény magyart? Mert hisz

azt igazán minden subás kondás tudja már, hogy hitet az orron és hasonlókon megismerni nem lehet s hogy a külön zsidó mentalitás, erkölcs, logika és árkon-bokron való összetartás nem magyarázható merőben dogmatikai alapon? Hát minek jönnek vele mégis elő ezerszer és százezerszer? Ne kreáljunk új nemzetiséget? De hát *kreáljuk-e* azzal, hogy a *meglevőt* meg-nemlevőnek nem tekintjük? Annyira sietős nekik, hogy a jóhiszeműségük utolsó foszlányát is elveszít-sék a szemünkben?

Feltesszük, szívesen el is hisszük, hogy a zsidóság komoly és tisztességes része őszintén vágyik arra, hogy békében megéljen a magyar nemzet kebelében, amely nagylelkűen befogadta. Legfőbb ideje azonban annak, hogy ezek a komolyabb zsidók végre térjenek észre és lássák be, mily szörnyű ártalmára van az ő megmaradásuknak is (a hazáéről nem is beszélve) az a galileista-cionista mohóság, az az alig leplezett hazaelenesség, amely lehangosabb vezéreiket és sajtójuk túlnagy részét eltölti. Lássák be, hogy a magyarságot *megenni és leigázni*, bárhogy akarták a múltban, legalább egészen *nem lehet*. Az egyetlen mód, amellyel a magyarság gyanakvását, haragját, végletekig felkel-tett elkeseredését leküzdhetik: *próbáljanak igazán hazafiak lenni*. Nemcsak szóval és tolvajnyelven, hanem azzal, hogy *a magyar érdeket a faji érdek fölé helyezik*. Vagy ez az, amire nem kaphatók?

Catillna-hangok.

„Végre megszabadultunk a nemzetiségeinktől”. A demokrata ösztinteségnek ezen az akaratlan megnyilatkozásán felháborodott a főváros közgyűlése és az egész ország. Pedig a Teréz- és Lipótváros előretolt őrszeme ugyanakkor ennél az elszólásnál sokkal vakmerőbb merényletességet is elkövetett: pártjára kelt annak a sötét bünszövetkezetnek, amelyhez a nemzet erkölcsi és politikai lerontásának minden szála vissza-vezet s amelyben a páholytitok leple alatt szervezkedett

minden Herosztratesze és karbonárlja ennek a szerencsétlen, vaktürelmű országnak: a szabadkőművességet.

Csonkamagyarország vérző testén még égnék a szörnyű amputáció sebei s a harcos zsidóság máris „követelni” meri, hogy akik ezt a hóhért munkát kitervezték, rendezték, véghezvitték, akik a Jászi Oszkár és Kunfi Zsigmondok vezetése alatt, a szerajevói orgyilkosokkal összejátszva, Lenin és Trockij elveit hangoztatva, összegyűjtöttek minden destruktív és robbantó erőt az ezeréves Magyarország tönkretételére, újra szervezkedhessenek, újra rombolhassanak, új vallásharcokat, őszirózsás patkányforradalmat, esetleg új országcsonkítást rendezhessenek.

A szabadkőművesség Amerikában s Angliában lehet többé-kevésbbé ártatlan intézmény (beavatottak tudják, hogy ott sem az, legföllebb óvatosabb s nyugatibb). Lehet, hogy nálunk is szelidebb volt valamikor, harminc vagy ötven évvel ezelőtt. De hogy az újkori magyar szabadkőművesség az ország voltaképpeni megrontója volt, hogy minden hazaárulást, ellenséggel összejátszást, vallásháborút, kozmopolitizmust, lázadást és országfeldarabolást itt terveztek ki, itt népszerűsítettek, itt határoztak el, ezt csak a vak nem látja. Amióta előbb Miklósy István, majd Barcsay és Palatinus szenzációs leleplezései, hiteles szabadkőműves okiratok és jegyzőkönyvek fekszenek az elámult, megdöbbent keresztény közönség előtt,¹ erről kétség többé nem lehet. A tudatos országrontók arcátlanságának és vakmerőségének túlzófoka kell ahhoz, hogy valaki a történetek után a szabadkőművességnek még védelmére merjen kelni, ennek a gyászos multú, nemzetgyilkos összeesküvő-szövetkezetnek további létjogot merjen „követelni”. S hogy erre a nemzeti létet semmibe sem vevő, egyedül a fajtársak rombolókedvét szem előtt tartó Catilina-hangra az országon végig nem zúgott a felháborodás orkánja s nem septe el

¹ Barcsay és Palatinus: *A szabadkőművesség bűnei*. Egy. Ker. Nemz. Liga kiadása, 1921.

azonnal a vérző nemzetarcba könyökkel belevágó hazaáruló cinizmust, a magyar önérzetelenségnek és elaltatottságnak oly megdöbbentő jele, amely kétséget ébreszt a nemzet életképessége iránt. Itt a gyilkost gyilkolás közben védelmezik, a gyújtogatónak, miközben még a ház ég, újabb gyújtogatásra követelnek jogot.

A szabadkőművesség bebizonyítottan és *saját bevallása szerint* szervezője s végrehajtója volt az összes újkori forradalmaknak. A szerajevói gyilkosságot törvényszéki megállapítások szerint a Budapestről irányított szerb páholyok rendezték. A magyarországi nemzetiségi izgatók s a külföldet a magyar elnyomópolitika házug híreivel telelármázó Scotus Viatorok a magyarországi páholyok és páholylapok teljes támogatását élvezték. A forradalmat a szabadkőművesek politikai szervezete, a Radikális Párt, robbantotta ki s az októberi és novemberi gyalázatoságokat, a Nemzeti Tanácsot s a „népköztársaságot”, a páholyok összessége büszkén vallotta a maga művének. (Hogy a 99 páholy közül csak 2 volt volna destruktív, ez Gál Jenőnek ismét oly vakmerő hazugsága, amelyet csak a *Világ* régi, hirhedt bevallása alapján értünk meg: „Azok az igazi bátrak, akik a hazugságot is fegyvertárukba iktatják.”) A páholyok hármass végcéljaként ők maguk ezt a triaszt nevezték meg: „*kozmodopolitizmus, atheizmus és kommunizmus*”. S diadalmamorukban odáig mentek, hogy egyik „szigorúan bizalmas” körlevelükben egyenesen a „*keresztény magyarságot*” mint ilyent jelölték meg, mint azt az „ellent”, amelyet le kell törni, meg kell semmisíteni.

S ezek után van arca valakinek, aki, bármilyen vérű, fajú és eredetű, de magyar kenyeret eszik s a főváros törvényhatóságának tagja, hogy a meggyalázott, páholy munkával a sír szélére juttatott keresztény magyarságnak arcába vágja, hogy igenis a nemzetgyilkos bűnszövetkezetet, a Jásziak, Biró Lajosok és Diener-Déneselek titkos társaságait újra fel kell támasz-

tani? Van még arculütés, amely a magyar önértékelenséget álmos nyugalmból fel tudná zökkenteni? Avagy rémlátások ezek? Akkor Csonkamagyarország vérző teste is csak rémlátomás. S Szamuely akasztófái is csak hallucinációk voltak.

Végre egy bátor lépés.

Már azt hittük, a nemzetgyűlés és a kormány végleg lemondottak a gerincesség díszéről. Tessék végignézni az országot, meghallgatni úr és paraszt beszélgetését, érdeklődni annak a mérhetetlen elkeseredésnek és kiábrándulásnak az okai iránt, amely millió magyar lelkén lett ismét úrrá: hiába volt hát az ország elvesztése, hiába a nagy lecke s hiába választottunk keresztény és nemzeti parlamentet, a régi, gonosz játék csak meg tovább elülről? És egy csomó ujságfrázis; szép és szent szavak szentségtörő félremagyarázása, talmudi rabulisztika és ügynöki szofizmények özöne erősebb érv a nemzet őrei szemében, mint a nemzet fennmaradásának nyilvánvaló érdeke?

A Bethlen-kormány belügyminisztere, akit nem a kurzus vetett felszínre, mert már a munkapártnak is vezető egyénisége volt s ma sem tartozik egyik „kurzus”-párthoz sem, végre gerincet mutatott. Nem sok, ami történt, de legalább egy halvány sugára a céltudatosságnak s a nemzet érdekét az ügynöki világszemlélet céljai fölé helyező rendcsinálás akaratának. Hogy felhördülnek miatta azok, akiknek csak a saját céljaik fontosak, a nemzet becsülete s rendje semmi! De ez magától értetődő; sajnos, az nem volt magától értetődő soká, hogy akik a keresztény Magyarország védelmére vállalkoztak, fölényesen mosolyogjanak erre a macskazenére.

A helyzet ez: adva van egy ezeréves keresztény ország, melybe egy egészen sajátos természetrajzú idegenfaj szüremkedett be, főleg az utóbbi 70 év folyamán. Szívós, ügyes, alkalmazkodó faj. Jött, körülnézett

s győzött, akár Caesar. Kihasználta az ezeréves nép ezer gyengéit. Meghódította kereskedelmét, iparát, jó részt földjét is; polgárjogokat szerzett s ami fő: meghódította és soká szinte egyedáruként kezelte a sajtóját. Ő irányította a gondolatainkat. Jelszavai szerint igazodott az ország. Mindez nem lett volna nagy baj: a magyar nagylelkűen s bizakodva nyitott előtte sorompót fel egészen a bársonyszékig; szívesen látta, hogy az idegen bizonyos új lendületet segít belevinni a gazdasági életébe. Bízott benne, hogy viszont az idegen megszűnik idegen lenni s beolvad az autochtón törzsbé. S ez az, amiben kegyetlenül, véresen elszámította magát. Az idegen, néhány kivételtől eltekintve, nem olvadt be. Megtartotta lelki elkülönződését, saját céljait, hódító, faji törekvését. Hadat izent mindenkinek, aki az ország őslakosságának jogait a kizsákmányolás ellen védte; dolgozott, de sohasem a magyarért, mindig csak magáért. Előbb a liberalizmus túlhajtása volt kedvenc harcítaktikája; utóbb örömmel nyúlt a forradalmosítás eszközeihez is. Roppant, magános céljai vezettek a kettős forradalom s az országvesztés katasztrófáira, melynek aktív kitervezői és szereplői túlnyomórészt belőle kerültek ki. A nemzet, mely csak nagynehezen támadt fel újra a sírból, természetesen védekezett a további, újabb leigázás ellen. De még ekkor is annyira elnéző volt, hogy a főcinkosoknak hajukszála sem görbült meg, sőt megkapták ismét ugyanazokat a szabadságjogokat, amelyekkel egyszer már a nemzetet sirba vitték. A magyarság, a „fehér terroros” magyarság volt a világ leglovagiasabb bosszúállója: szabadon engedte a gyilkost, sőt még azt a tört is visszaajándékozta neki, amellyel egyszer már beléje döfött. Az idegennek persze első dolga volt a gyilkot ismét a nagylelkű megbocsátó szívének szegezni. Le mindennel, ami magyar és keresztény, csak a gyilkos és betörő szabadsága szent.

Most a nagylelkű megbocsátó mindössze annyit tett, hogy szelíden felemelte ujját s megfenyegette vele

a bőrébe nem férő hazaárulókat. Felszisszen rá az ügynöksajtó s fehér terrort emleget. Csakugyan borzasztó ország ez, ahol még gyujtogatni sem lehet szabadon! Rettentő szolgaság, ahol egy nemzet még azt sem enged meg a jövevényeknek, hogy szolgajáromba szorítsák a nemzet többségét! Elátkozott táj, ahol még inzultálni sem engedik a mindenéből kiforgatott, holtra-sebesített, meggyalázott magyarságot!

Keresztény Plave.

Tehát szerencsésen elérkeztünk ide is: míg a nemzetközi tábornak szabad volt gyűlésezni, izgató beszédek tartani s Bokányiban a kommunista apacsokat éltetni, addig a keresztényszociálisok gyűlését, a „keresztény” kormányzat jóvoltából nem szabad megtartani. S egy kereszténypárti miniszter az októbrista sajtó hangos tapsai között robog ki egy másik kereszténypárti volt miniszter okos és méltányos javaslata ellen, akit még hozzá lovagiatlanul oly restanciákkal vádol meg, amelyeknek felgyülemléséről tudnia kell, hogy nem Benárdon, hanem egy más miniszteren mult.

Mi már nem is háborodunk fel, csak megállapítjuk, hogy holt volt, hol nem volt, volt egyszer Magyarországon keresztény kurzus. Ma csak „jogrend” van, paragrafusok és elméletek bölcs szövedéke, amelynek résein a gyakorlatban mindig és mindenütt csak a grüндölők felekezete szokott és tud diadalmasan átsurranni.

Bernolák miniszter, attól tartunk, veszedelmes doktrinérsséggel kezeli a munkásbiztosító ügyét. Nem arról van szó, hogy a „munkásságot” kizárják a munkásbiztosító irányításából. A munkásság azonban (s ezt Bernolák is tudhatná) ez esetben sem azonos a Conti-utcával. Hanem arról van szó, hogy ravasz taktikákban rutinos jogrendbitorlók ne ültethessenek ismét 3000 forradalmi izgatót jövedelmező stallumokba és oly helyekre, ahol a munkásokkal állandóan érintkezve, őket rábeszéléssel s csendes erőszakkal a karbonárik „párt-

jába" pofozzák bele. Sőt a munkásság felszabadítását a vörös terror nyomása alól még folytatni kellene s a szervezkedés erejével visszaélő forradalmi agitációt a szakszervezeti életben is mielőbb meg kellene szüntetni. A vörös akolba beleterelt munkásoknak legalább jófele lelkileg sehogysem vörös, de mert a vörös szakszervezet terrorja csak úgy juttat neki kenyeret, ha hitet, hazát, józan észet megtagad s a Jászai Samuk és Propperek dohos marxismusa alá hajtja ványadt derekát, hát muszájból, fogcsikorgatva, undorral s belső meghasonlással hordja tovább az igát s szaporítja akarat ellenére is a nemzettagadó Bokányi-vitézek táborát. A keresztény kormányzatnak (ha volna ilyen!) legelső kötelessége lenne, hogy a szakszervezetek terén is biztosítsa a keresztény munkások függetlenségét, a szakszervezeteknek állami felügyelettel, sőt ha kell, vasökölrel őrzött politikai pártfelettségét; enélkül a forradalom tüzfészkeit sohasem fogja kiirtani. Ehelyett az történik, hogy még a munkásbiztosító terén megkezdett reformokat is gyáván visszavonják. Persze, egy „jobb" megoldás érdekében. Nem bánnók, ha Benárd tervein módosítanak s javítanak; ez azonban nem javítás, hanem visszavonás és elvfelettség.

Bár csalódnánk, de nem adunk rá félesztendőt s Bernolák doktrinér engedékenysége révén megint a forradalmi csöcselék sunyi vezérei fogják suhogtatni a munkásbiztosítóban a kíméletlen pártimperializmus vesszejét a velük nagyrészt egy fajú s egy mentalitású „munkáltatók" csendes támogatásával. Hisz így volt ez a múltban a szakszervezetekben is. Szerényi szelleme s a Népszava haditerve tehát Bernolák kegyéből ismét győzni fog. A magyar érdeket ismét eltaktikázza egy talán jótakaró, de doktrinér és megalkuvó magyar; a keresztény nemzeti irányt ismét keresztény nemzetiek sietnek temetni. Csak a destruktív tábor tapsoljon, csak az októbrista sajtó vágya teljesüljön; a keresztény tömegek pedig hadd könyveljék el sanyarú kiábrándulással azt az újabb tapasztalatot, hogy az ő

szavukra nem hallgat senki, nekik a legégetőbb nemzeti kérdésekben gyűlésezni s véleményt nyilvánítani sem szabad.

A Bethlen-kormány az első teherpróbát siralmasan állta meg. Bokányiéék tábora győzedelmeskedett.

Ceterum censeo.

Melyik ma Magyarország legégetőbb kérdése? Melyik volt tavaly? Két éve? Három éve? Ó, főleg három éve! Melyik kérdés kapaszkodik bele minden mozdulniakarasunkba, minden napiügyünkbe, minden komoly nemzetépítő igyekezetünkbe? A liberalizmus már szinte feledtetné velünk, amit pedig nem lehet józanul tagadni: ma és évek óta a magyar kérdésnek a zsidókérdés a veleje. Fordított viszonylatban természetesen.

Szó van a moziról — zsidóérdek tiltja az egyedül méltányos és természetes megoldást. Szó van a vagyonváltságról — zsidóérdek, hogy a legteherbíróbb adóalanyok leginkább mentesüljenek tőle, a terhet csak hadd viselje a magyar közönség. Szó van államrend és társadalmi béke védelméről — zsidó érdek, hogy ez a védelem ne vétessék komolyan. Szó van az internálásról — de nem lehet a kérdést tárgyilagosan kezelni, mert az internált bolsevikiek és áldrágítók fele zsidó s a zsidó érdek sohasem kevésbbé fontos, mint a nemzeti. A magyar társadalmi probléma megoldása összeesik annak megakadályozásával, hogy a nagyvagyonok egyoldalúlag zsidó kezekben halmozódjanak fel — nem lehet megcsinálni, mert zsidó érdekebe vág. A bolsevizmus és az októberi lázadás főleg zsidóügy volt, ők rángatták dróton azt a néhány félkegyelmű kalandor magyart is, akit előtérbe toltak; a defetizmust, a Batthyány-féle „összeomlást” zsidó lapok csinálták; minden szemérmertlenségnek és gázságnak ők csinálnak reklámot, minden keresztény s magyar ügyet orvul támadnak, sajtójuk egyetlen vakmerő összeesküvés minden nemzeti feltámadás ellen — de nem lehet megrendszabályozni őket, mert az ő szabad-

ságuk az európai műveltség érdeke, a magyar hazát viheti az ördög. Kereskedelmünket megtisztogatni nem lehet — zsidó érzékenységek sérelme nélkül. A szín-
házak erkölcstelenségét, az orfeumi morált, a lipótvárosi félmeztelen divat szemérmetlen terjeszkedését utcáinkon érinteni sem szabad — ha keresztény nők az erkölcsért sorompóba állnak, a zsidó lapok egy szálíg a gúny tűzifecskendőinek csövét emelik a keresztény morál vakmerő védelmezőire.

Irodalmunk nemzeti újjászületéséről nem szabad beszélni — zsidó érdek, hogy csak a külső s belső emigránsok tekintessenek tehetségeknek s a faji pajtáskodás, a kölcsönösségre berendezkedett fajdícsérő kritika és keresztényelgáncsolás elnémitása megint sérthetetlen érdekekbe ütközik. A tudományos életet megszenteltetlennítő kontár-tudósok (Steinach, Freud) méltó elhallgattatása, hamis tételek s áligazságok ki-gyomlálása a közvéleményből lehetetlenség, mert ez is egy sereg zsidó gyökérszálat metszene el. A defetista s októbrista sajtót nem lehet felelősségre vonni — mert ez csak nemzeti érdek volna, zsidó szempontból azonban hátrányos.

A keresztény magyarságnak össze kellene tartania tűzön-vízen keresztül, mint árvíz idején szigetre menekült koldusoknak, — nem lehet, mert a zsidó sajtó mester a keresztények összeveszejtésében, a keresztény felekezeti és pártérzékenységek szításában s akad mindig elég balek keresztény, aki mögé bújhatik s halommá rúghatja az összetartásunkat. Szóval nem lehet mozdulni, haladni, nemzeti életet élni; minden lépésünket zsidó érdekek hálózata gáncsolja el, jerikói kürtök harsonáznak végítéletet mindenkire, aki a nemzeti újjászületés botor és barbár jogcímét fontosabbnak tartja a zsidó idegeskedésnél és faji érdeknel.

Pedig akármennyire elhallgattatja ezt a ceterum censeo-t a faji kórus, ez a kérdés csak megmarad egyetlen ráksebünknek s Magyarország jövője-jelene összeesik a zsidókérdés rendezésével. Egy nyolcmillió ország nem bír el közel egy millió olyan embert, aki

elsősorban nem termel, csak közvetít és elősködik, emellett uralkodni akar s nem a magyar nemzeti érzés hevíti, hanem speciális faji érdekeinek mohó szeretete. Az antiszemitizmus nem végcél, még a legébredőbb ébredőnek sem az, hanem csak eszköz, melyhez nem szívesen nyúlunk, de amelyhez nyúlni nemzetvédelmi kötelesség, amíg zsidóságunk észre nem tér s faji érdekszolidaritását a nemzeti gondolatnak alá nem rendeli.

Ceterum censeo: addig Magyarországon béke nem lesz, amíg a zsidóság zöme mint ellenség áll a nemzet zömével szemben, amíg jókora része a hazafiságot csak mimeli s tetteiben lecáfolja.

Ki a liberális?

Az átfestések és átértelmezések korában élünk. A szavak kisiklanak a kezünkből, vagy az értelem siklik ki a szavaink köntöséből. Akár a régi jó trafikban volt, ahol a „legfinomabb” pipadohány jelentette a tűrhetőt, a „középfinom” a komiszat s a „finom” az orrfacsarót. Vagy ahogy a háborúban az eráris cigarettán az „M. V. S.” jelzés nemcsak Militaerverwaltung Serbiens-t jelentett a fehérvári bakának, hanem azt is, hogy „muszáj valamit színi”.

Liberalizmus! Liberális! Gúnyszó ez vagy nemes veretű ékjelző? Ki a liberális? Hol kezdődik az értelme?

Latin szó s voltaképp annyit jelent, mint nagylelkű, másoknak szabadságot engedő. Ebben az értelemben persze nagyszerű szó, ismerte már az ókor klasszikusa, de szabállyá, általánossá csak a kereszténység tette. Ez szabadította fel s tette egyenrangúvá az embert. A XVIII. században mint a jogok kiterjesztésének jelszava került divatba s ebben az értelemben díszjelző ma is. Ki ne lenne liberális az embertárs felszabadítása és megbecsülése értelmében, aki igazán nagylelkű és emelkedett gondolkodású, aki emberséges ember?

A XIX. század azonban, általában a francia forradalom utáni kor, elkezdett vásárt űzni a szép nevekkel. A guillotin és Conciergerie terrorját elnevezték szabadságnak, a fejek levágását egyenlőségcsinálásnak, a másképgondolkodók vízbefojtását testvériségnek. S az a rettenetes szorító gyűrű, amelyben a legújabb kor nagytőkéseinek és szabadkőműveseinek nemzetközi érdekszövetkezete a többiek, a „profán” tömeg ellen összeesküdött, elnevezte magát liberalizmusnak. Szabadelvűséget hirdetett ez a tábor, de amelyben — tudta jól — a pénz, a sajtó és a szervezettség rettentő erejénél fogva voltaképp csak neki lett volna szabad minden. Az egyén korlátlan jogát, önzését (ő úgy mondta: szabadság) hirdette mint legfőbb elvet a köz érdekeivel szemben, mert tudta, hogy akkor hamarosan egyes és bizonyos egyéneké lesz a világ. És ez a liberalizmus hozta létre az egyesek kényelmére nagyszerűen berendezett komfort-világot, de tele szociális feszültséggel és robbanógázzal, a fényes paloták mellett embertelen nyomorral és lélek nélküliséggel; ez okozta a háborúban kirobbant érdekellentéteket és tömegizgalmakat s a forradalmak véres reakcióját.

Nálunk a liberalizmusnak még egy egészen külön mellézköngéje van. Liberalizmus nálunk hogyan, hogyan nem, annyit is jelent, hogy zsidó vagy zsidópárti. A pesti sajtó hozta ezt divatba: mert csak azt nevezte liberálisnak, aki soha a zsidó kérdést nem feszegette és soha a hódítók érdeke ellen nem vétett. „Liberális” tehát ma nálunk a következőket jelentheti: 1. vagy olyant, akinek az idegen faji érdek fontosabb minden más szempontnál (ebben az értelemben beszélünk liberális-zsidó sajtóról), 2. vagy olyant, aki óvatos alkalmazkodásból a „fajról” soha rossz értelemben nem nyilatkozik (ilyen ma néhány skartba tett régi politikus), 3. vagy olyant, aki a destruktív néven neveztetni szokott elemekkel szemben a lehető legelnézőbb, de hibáikat s bűneiket is látta és csak akkor tartja őket is a nemzetre nézve felhasználható

s egyenrangú polgártársaknak, ha egyéni megbízhatóságukról vagy megjavultságukról megbizonyosodott. Azt hiszem, ebben az értelemben „liberális” sok akad az országban: elnézők, megbocsátók, de nem garancia nélkül s a faji alapon elértelmezett liberalizmus határain kívül.

Gúnyosan szemére vetették a keresztény irányzatnak, hogy nem vetette meg két „liberális” miniszter közreműködését. Nincs igazuk. Azok a „liberális” miniszterek elsősorban magyar emberek, feltétlenül hazafiak s a köz szempontjait mindig az egyéni szabadság fölé helyezők voltak. Ezzel pedig már megtagadták a destruktív liberalizmus legelső alapelvét. Ha a „liberál” urak a börzén, a bankokban, a szerkesztőségekben és az — emigrációban éppolyan liberálisok volnának, mint Hegedüs vagy éppen Gratz, egy szavunk sem volna ellenük. Elképzelhetetlen, hogy az *ilyen* liberálisok addig ellenségei és üldözői volnának a magyarságnak, amíg ez be nem vonja a keresztény zászlót. Íme, ez, csakis ez a különbség a faji és a nemesebb értelemben vett liberalizmus között.

Megbékélés, megbocsátás, szeretet, minden becsületes erő bevonása és befogadása a nemzetépítő munkába, *ha garanciákat nyújt, hogy feltétlenül hazafi és nemcsak üzletileg vallja ma annak magát*: ebben az értelemben mi is liberálisak vagyunk, mert keresztények. S valljuk, hogy ez a mi liberalizmusunk az egyetlen, mely megérdemli nevét. Az, amit odatúl üznek s ami az önzés, a gyűlölködés, a hazaárulással határos faji önimádás, az csak porhintés és visszaélés liberalizmus régi szép nevével.

„Ha a nemzet oly ízléstelen...”

Nem ízlésünk, hogy az erzsébetvárosi demokrata-kör vacsoráin a pohárköszöntőkre kibiceljünk, de a budapesti sajtó egy része — amelynek nem volt fontos, hogy a battonyai Ébredők elnökét meggyilkolták

— mint roppantul fontos eseményt tárja szemünk elé ezt a vacsorát s oly kijelentéseket közöl a letűnt liberális kurzus lovagjainak ajkáról, amelyeket ezúttal kivételesen mi is megtapsolunk.

Az Erzsébetváros Budapest voltaképpeni gettója. S a gettó hálás. Hú ünneplésben részesítette védelmezőit: Sztérényit, Vázsonyit és — Ruppertet, aki keresztény.

Aminék azonban tapsolni akarunk, az a mesteri mód, ahogy az ünnepeltek a romjaiból újjáépülő nemzet ügyeit a gettó felől megvilágítani tudják. Véletlenül annyi igazat mondanak, hogy ezentúl, ha ismét gáncsoskodnak, csak az ő kijelentéseiket kell ellenük szegezünk.

Egyiküknek az fáj, hogy „az embereket nem becsület szerint, hanem vallásfelekezet szerint tagolják”. Végre elismeri hát, amit a mi felünkön örökké hangoztatunk. Igaz, hogy ő másként érti. A magyarság ötven évig nem tekintette, ma sem tekinti a közéletben döntő tényezőnek, ki mit tart a töréről és a szentek egységéről és élénken tiltakozik az ellen, hogy faj- és nemzetvédelmi küzdelmét vallásfelekezeti szempontokból ítélik meg. Mégsem tudja megakadályozni, hogy akik a „becsület” kritériumától félnek, minden hopponragadtatásukban „felekezeti” sérelmet ne lássanak. Az ég a megmondhatója, mi nem tehetünk róla, ha a felforgatás eszmei kitermelői s legfőbb intézői véletlenül csaknem mind egyazon ritus szerint kereszteltettek s az ég a tanunk arra is, hogy mi nem azért a ritusért haragszunk rájuk, hanem a becsületük csudálatosan egyszerű, külön természetrajzáért. Gyalázatos dolog — mondja a demokrata vezér —, hogy egyesek mégis vallásfelekezetek szerint tagolják az embereket. Mi is ezt mondjuk: gyalázatos dolog, hogy valahányszor a fajta bűneit ostorozzuk, a tettesek és védőik azonnal a felekezet könnyű köpenye mögé bújnak.

A másik szónoknak is feltétlenül igaza van,

mikor útalatosnak jelenti ki azt a politikát, mely építő munka helyett „gyűlöletet terjeszt, rombol, gyujtogat”. „Magyarországon, ha csupa hazafiak lennének, nem volna szabad politikai pártoknak lenni, csak egy tábornak”. Ó, mennyire igaz! Már most csak az marad eldöntendő: melyik legyen az az egyetlen tábor, amelyben a hazafiak ülnek és amelyen kívül lenni annyi, mint hazafiatlannak lenni? Nyilván a demokrata tábor. A többi nem hazafi: nem „az őszinte, magyar fájdalomtól áthatott polgárok egyetértő tábora.” A többi „gyujtogat, rombol, gyűlöletet terjeszt”.

Mintha sok volna a magyar, ki akarnak rekeszteni egy fajt, egy felekezetet a magyarság sorából! Valóban, ezen az alapon Csernyt és Corvin-Kleint sem lett volna szabad felakasztani, a bécsi és moszkvai körözötteket is sürgősen vissza kellene hívni. Mert igazságot tenni: gyűlölet! A hazaárulókat ártalmatlanná tenni: rombolás. A nemzetet a mételytől megszabadítani, amely már egyszer sírba vitte s amelynek maradvékai itt settenkednek közöttünk ma is: gyujtogatás.

Igazán kár, hogy a demokrata szócsatár nemes posztulátumai nem tudnak teljesedni. Mi két eszten-deje hirdetjük kétségbeesetten: mutassa meg a zsidóságnak destruktív része is, hogy tanult a multból, hogy nem szabad könyörtelen, imperialisztikus és alattomos politikáját a magyarság leigázására folytatnia. Mutassa meg, hogy egy velünk érzésben (nemcsak szavakban), hazaszeretetben, a nemzet erkölcsi újjászületésének akaratában a hazafias szolidaritás és a keresztény morál alapján, amelynek felsőbbrendűségét elméletben a demokrata fejek is elismerték, mutassa meg, hogy nem a fajtája, hanem a magyarság érdeke neki is a legfőbb szempont s akkor nem lesz akadálya a kibékülésnek.

A mi szavunknak nem volt eredménye: tovább is folyt a külső és belső bojkott, a külső és belső rágal-mazás, a külső és belső kútmérgezés és gyűlölet. Egyet-

len pillantás a faji lapokba s látjuk: minden sorukat az engesztelhetetlen gyűlölet irányítja, az oktoberista szellem, rombolás és gyujtogatás szenvedélye, a gettó legsötétebb telekiteri szofisztikája: ferdítés, gúny, elhallgatás, burkolt gyanúsítás, amiből szinte kiordít az ahaszvéri lázadás lelke: inkább pusztuljon az ezeréves ország, de nem engedjük, hogy keresztény és magyar legyen. Nekünk nem sikerült a gyűlöletnek ezt a táborát megszelidítenünk, most saját szónokuk ajkáról hallják az intő szót. Meg fogják-e érteni?

„A proletársággal sem kötik meg a békét“, vádolja tovább ez a szónok a keresztény magyarságot. Hát nem, és ismét nem. A proletárság nagyobb része keresztény és magyar érzelmű, azzal nem kell békét kötni, mert velünk van. Azzal a résszel pedig, amelyet ma is destruktívák vezetnek, amelyet a nemzetközi arany és vörös érdekközösség tart ki magának hátvédcsapatul, nem is lehet megbékélni, amíg a marxizmus nem szakít. Mert marxizmus és nemzeti állam: tűz és víz. Amíg a kommunista kiáltvány hármas csillaga: ateizmus, kommunizmus, internacionalizmus az az alapdogma, amelyből a vörös tábor proletárjai nem engednek, addig nehéz megtalálni velük az egység útját. Értessék meg a Conti-utcával az „egy tábor“ szükségességét s annak a vad gyűlöletnek káros voltát, amely a lapjukban ma is tobzódik, a kibékülésnek mi fogunk örülni legjobban. Elvégre ők is a mi véreink, bár félrevezetett véreink s nem mi voltunk, akik őket félrevezették.

„Ha a nemzet oly ízléstelen“, így kezdte egyik befejező mondatát a tapsoktól vakmerővé tagadt terézvárosi hős. Ez már az a tónus, amelyre egyelőre csak egy lehet a feleletünk: ízlést a nemzet nem fog sem az erzsébetvárosi demokratától, sem általában az arrogancia virtuózaitól tanulni. De szeretettel tanácsoljuk: ne folytassák ezt a szemérmetlen tónust, mert a magyar birkatürelemnek is lehet határa.

Ma két éve.

Ma két éve dőlt meg Magyarországon a terrorlegények rohamkéseire épült szociálista-kommunista rémuralom, a halálautókból, Batthyány-pincéből, főrendiházi kínzókamrákból fakadó szociális jólét, a vörös sakálok és gettó-vérebek pokolnál sötétebb zsarnoksága. Ma két éve szaladt Kun és Kunfi Bécsbe, Szamuely az Isten ítélőszéke elé, a vörös patkánysereg vissza a fedezékekbe, a megint hirtelen kettesre festett szociálista „pártba”, a jogrend és „felekezeti” béke s a budapesti sajtó mindent elfödő oltalma alá. Ma két éve csinálta meg Friedrich István azt a bravuros fordulatot, amely nélkül lehet, ma is ott tartanánk, ahol szegény bécsiek, a munkás- és katonatanácsok leplezett bolsevizmusánál, a kétfelé sandító „nem-kommunista” Peidlek és Garamiak diktatúrájánál. Ma két éve ugyan román zászló lengett a budai vár ormán, de a meggyötört, pörére vetköztetett, kirabolt és halálra üldözött magyarság még ezt is megoldásnak vette és joggal, mert tudta, hogy az invázió után még lehet feltámadás, de a marxi és trockij-i zsidólázadásból, ha állandósul, csak sirtenger és üszökmező maradhatott.

Ma, két évvel a tatárjárásnál szégyenletesebb országvesztés után, két különös és fájdalmas bejegyeznivalónk van az emlékezetünkbe s Klió asszony könyveibe. Az egyik, hogy a gettólázadás nyügét közvetlenül leráztuk ugyan (jó, ha megvalljuk s mérlegeljük amúgy magunk felé, hogy sajnós, ezt oláh segítséggel tettük, magunktól erre nem volt módunk rászánni magunkat), de a lázadás ördögeit megfékezni azóta sem nagyon siettünk. A legvéresebb kezű haramiákat elítéltük, egy csomó elvadult embert internáltunk, néhány száz fegyelmet lefolytattunk, de azt a szellemet, amely októberhez s márciushoz vezetett, annyira nem tudtuk megölni, hogy ma már szinte újabb októberi légkör terjeng közöttünk. Az országvesztés távolabbi előkészítői, a csendes izgatók és

finom kútmérgezők megint munkában vannak, a ki-mondott cél megint ez: zavart kelteni, a magyarság sorait megbontani s a tradícióktól korlátoltan, erkölcsileg megkötetlen faji liberalizmus egyeduralmát megalapozni. A budapesti sajtó egyik fele (nem kell megmondanunk, melyik) szinte egyebet sem tesz, mint faji apalógiákat ír, mintha Magyarországnak leg-égetőbb közéleti témája a zsidómentés lenne; forradalmárokat juttat szóhoz s felháborodik minden intézkedésen, mellyel a magyarság az ország erkölcsi talpraállítását szorgalmazni meri.

Soha ez a sajtó a maga hazafiatlanságát ily szemérmetlen nyíltsággal nem dokumentálta: a Lloydnak épúgy, mint Az Estnek, Az Ujságnak épúgy mint a Világnak sohasem a magyarság sérelmei fájnak, hanem a zsidóságiéi. Nekik nem az a fontos, hogy a forradalom és országvesztés démonai új erőre ne kapjanak, hanem hogy a fajtájuk embereinek, forradalom ide vagy oda, hajukszála ne görbüljön.

Ezek a lapok tünetek. Tünetei annak, hogy az a földalatti tábor, mely októberben s márciusban oly hirtelen itt termett s oly hirtelen egyöntetűséggel állt a felforgatás szolgálatába, ma is itt van, ma is készülődik s lelke a magyarság lelkétől ma is oly tudatosan távol van, mint valaha. Szerbek és csehek és „emigránsok” nemcsak a határainkon túl vannak; tele van velük az ország; bankokat dirigálnak, lapokat tartanak fenn, munkásokat fanatizálnak s akad elég szűklátókörű magyar is, aki méltóságos elvakultságában dehogy veszi észre őket.

A másik sajtószerű és fájdalmas fácit az elmúlt két évből: hogy minket magyarokat, úgy látszik, a poklok pokla sem tud egybeforrasztani. Alig múlt el a rémuralom, kezdődött a nemtelen játék: Rubinek contra Haller, kispapok contra keresztények, szabadkirályok contra legitimisták és ez így megy immár két év óta. Semmit sem lehet csinálni, mindent kontrekarríroz egy-egy pártoskodó magyar. A külső és belső ellenségek soha így el nem hatalmasodnak, a törpe-tömpe;

megfélemlített, tettenért forradalmi minoritás soha ilyen diktátori hangot nem mer megütni, ha nem látja, hogy mi magunk egyetlenek vagyunk s hogy minden destrukcióra kapható egy-egy sörényes magyar, aki boldog, ha a szomszédjának a májában turkálhat, mégha a keresztény ébredést öli is meg vele.

Csak így, urak, csak így. Akkor igazán Mohácsot játszhatunk újra. S töröknél-tatárnál, ha nem is vérengzőbb, de vérszívóbb ellenséget ültetünk ismét a nyakunkra.

Restitutio in integrum.

Két év telt le, hogy a forradalmak (vagy lázadások? szerintünk egyre megy) véget értek s azóta a békeszerződést is ratifikálták. Egészen új alapon állunk azóta, most már senki külső hatalom országunk belső ügyeibe bele nem szólhat, most már egyenlő, békés felekként tárgyalhatunk ú. n. legyőzőinkkel is, most már nem kell attól tartanunk, hogy a békediktátumba ellenfeleink újabb és végzetesebb záradékot csenhetnek bele. A forradalmak utáni exlex-állapot megszüntetésére választott nemzetgyűlés kétévi élettartama is közeledik a befejeződéshez s az országnak minden komoly polgára vágyva-vágyik a végső megszilárdulásra, a forradalmi alakulatok minden maradványának megszűnésére. Vissza kell állítanunk minden vonalon az alkotmányos életet azon az alapon, hogy a lázadások semmiféle irányban nem lehetnek irányadók, nem teremthetnek új jogot; ellenkezőleg éppen az a nemzeti rekonstrukció feladata, hogy minden irányban elhordja a romokat, amelyeket a kettős forradalom okozott.

Bármily egyszerű és természetesnek látszó tétel ez, szükségesnek látjuk, hogy kifejezetten utaljunk rá, mert az a benyomásunk, hogy még azok között is, akik a kettős „patkánylázadást” nemzeti szerencsétlenségnek s iszonyú vétségnek tartják, sokakat annyira megtévesztettek a forradalmi propaganda szóvirágai és fél-igazságai, hogy legalább bizonyos kérdésekben ma is,

magunk is, öntudatlanul is forradalmi alapon állnak s a forradalom egyes „vivmányaihoz” ragaszkodnak. Forradalmi alapon állnak, akik közjogunkat a forradalom jogán akarják módosítani, de azok is, akik bizonyos legfőbb alkotmányjogi kérdésekben a népakarat megkérdezését tartják végső döntő eszköznek. Mert a népesség elvének ez a túlzott elmélete maga is forradalmi elmélet s mihelyt a „nép” ingo-bingó, szónoklatokkal befolyásolható és szenvedélyektől függő akarata szabadon fölébe helyezkedhetik meglevő törvényeknek, kétoldalú szerződéseknek s ezzel az államelmélet legfőbb erkölcsi elveinek, ezzel a forradalom elve állandósítva van. Apponyi Albert gróf fejezte ki ezt az elvet legfrappánsabban, mikor egyik svájci útja alkalmából bizonyos oldalról támadásban volt része s akkor feleletként kijelentette, hogy ő a forradalom által nem érzi sem magát, sem nemzetét új közjog elé állítva s ez alól a köteles felfogás alól akkor sem tudná magát feloldottnak tartani, ha a nemzet többsége másként találna határozni. Hiába, vannak dolgok, amelyekben a nemzet többségi akarata sem lehet legfőbb törvény, ahol t. i. legfelsőbb jogok és erkölcsi kötelességek állnak az egyoldalú határozathozatal útjában. Aki a népesség elvének alapján áll s a „nemzet akarátát” tekintti mindenre kiterjedő legfőbb törvényforrásnak, az lényegében köztársasági, nálunk tehát forradalmi alapon áll, az ne beszéljen magyar királyságról.

Az erkölcsi és jogi szempont mellett azonban nekünk a jogfolytonosság teljes helyreállításának sürgetésére más okunk is van s ez a minden magyarnak legdrágább érdeke: a területi integritás. Húsvétkor a területi integritás legfőbb külső ellenségei nem ok nélkül estek az izgulás és megrettenés legforróbb lázába. A tradíció ereje és az a legfelsőbb jogrend, amelyet az ezeréves Szent Korona törvényességének szentelt nimbusza leng körül, minden meddő reménynél és céltalan sültgalamblesésnél közelebb hozhatja hazafias álmainak megvalósulását. A magyar állameszme fénye, a magyar kultúra felsőbbségének ragyogása, az ér-

zelmi és önösségi szempontok vonzóereje mind kialudhatott a lekapcsolt országrészekben, de Szent István koronája a legutolsó tót vagy sokác, horvát vagy dal-mát faluban is szent fogalomként él a nép lelkében s aki törvényesen hordozza, az ma az egyetlen eleven kapocs, amely ezeket az elpártolt lelkeket velünk összeköti, nekünk visszahozhatja. Ne álljuk tehát útját oktondi kuruckodással a közeledő szíveknek a komáromi híd körül. S ne tegyük játékszerré azt a szentszimbolumot, amely csak addig szent kapocs a demarkációs vonalakon túl is, amíg komolyan vesszük a koronázási szertartásokat és esküket.

Nekünk ezeréves alkotmányunk feltámadása kell s nekünk integritás kell, azért tisztelettel bár a még netán fennálló lassító körülmények iránt, de szent türelmetlenséggel várjuk a forradalom minden „vivmányának” mielőbbi lehordását, a restitutio in integrumot. Aztán jöhet alkotmányreform, jöhet védekezés a 400 éves bécsi beavatkozások ellen; de mindezt már csak a restituált alkotmányos tényezők vannak hivatva megcsinálni.

A liberális sípláda.

Még messze a választás és máris naponta háromszor húzzák ki utcáinkra sípládájukat liberálisék — azt a sípládát, amelynek, mint minden sípládának, csak sablón-melódiái vannak s amely reggel, délben és este beleverklizi agyonnyűtt fülünkbe a maga egyetlen nótáját: liberális hejehej! liberális hajahaj!

A lépvesszőre rá is száll a született liberálokon kívül egy-két gyásmagyar is, aki másképp, erkölcsi tartalom és program vállalásával, bajosan remélhetne mandátumot s a 20 év előtti recept szerint azzal siet biztosítani magának a tőke s a sajtó egy részének rokon-érző támogatását, hogy beáll simmizni a liberális verkli mellé s ő is ugyanazt az egyetlen nótát fújja: liberális hejehej! liberális hajahaj!

Mulatságos aztán hallgatni, hogyan iparkodnak

a született és háziliberálisok a nótájukat magyarázgatni, a világ legüresebb jelszava mögé tartalmat csempészni. Mert hiszen a liberális jelszóról még senki sem magyarázta meg világosan, mit jelent, sőt nyilván épp azzal vált be ez a jelszó oly nagyszerűen a multban, mert senki sem tudta, mit jelent. Mint mikor a bitumenről írt és szónokolt minden ujság s mindenki félve ejtette ki ezt a titokzatos szót: „bitumen” és harminc közül egy ha tudta, mit jelent. „Szabadelvűpárt”, ez volt 75 óta a tabu, a fétis, amit a választói urnákhoz terelt tótocskákkal és magyar földművesekkel uralomra szavaztattak a Tarnóczyak és Bánffyak, nyilván éppen annak segítségével, hogy szegény szavazók abszolúte nem tudták, mit értsenek szabadelvűpárt alatt. A szabadelvű jelszó sülyesztette le a szavazópolgárokat merő szavazóeszközzé.

Győrben most egy életrekelt munkapárti halott próbálta meg értelmét adni, hogy mi is az a liberális tabu, amelyet a destrukció után most ő is zászlájára tűzött. Hát ez a magyarázgatás szánalmasan fest: nem tér el lényegében Fertsák főispán nyilatkozatától, aki pedig legintranzigensebben keresztény politikus és abban, amit mond (nem abban, amit elhallgat), nem tér el semmiben akármelyikünk keresztény politikai hitvallásától. Mert abban látni a liberáлизmus lényegét, hogy nem ismerünk el osztálykülönbségeket, hogy teljes vallásszabadságot engedünk mindenkinek, hogy becsüljük s védjük a közszabadságokat, hogy egyenjogú embernek ismerünk el mindenkit — ez, ha bizonyos szükségszerű korrektívumokkal is, de a kereszténység liberáлизmusa. Semmiesetre sem az a liberáлизmus, amely kisemmizte az ország életéből az erkölcsi szempontok s a nemzeti tradíciók tiszteletét, amely kiélezte az osztály- és vagyoni különbségeket, amely nagyranövelte a szociális feszültségeket, megteremtette az állandó forradalmi mozgolódásokat s idegen elemek uralmát hozta rá a magyar társadalomra.

A liberális verkli hamis hangokat ad: magas

melódiát fúj s erőteljes basszust dörmög hozzá — a banktőke s a vele csodálatosan mindig egykővet fúvó szociáldemokrácia fenyegetődzéseit —, de a középső hangokat kihagyja, a lényegét elsikkasztja; összhangot teremteni nem tud. A közszabadságok egymagukban nem jelentenek sem nemzeti erősödést, sem erkölcsi tartalmat, sem társadalmi harmóniát. A puszta szabadság nem nemzetkonzerváló erő. S aki csak szabadságot sürget, csak minél több egyéni érvényesülési lehetőséget, gyanús, mert nem lehet tudni, mire kell neki olyan nagyon a *csak*-szabadság. *Csak*-szabadság kell a betörőnek is, a csalárbukónak, a hamiskártyásnak. *Csak*-szabadság kell a zsidóság ama részének, amely minden erkölcsi és hazafias tartalom nélkül való s merő börzeasztalnak nézi a magyar térképet.

Hazafi és liberális közt az a különbség, hogy az utóbbi csak a maga jogait félti, a hazafi a közét és a népét is; a liberális magának és érdekszövetségeseinek kér szabad kezet, a hazafi védeni akarja a szabadportyázókkal, az ügynöki világszemlélet lovagjaival szemben a nemzet egyetemét, becsületét, hagyományait, keresztény kultúráját, morálját s egyéb, a handlébugyorban persze számot nem tevő imponderabilitásait. És még egy: a hazafi tanult egy kicsit a multból, a liberális éra korrupcióiból, szociális tehetlenségéből, osztályharcot s bolsevizmust, termelő lelkiismeretlenségéből; a liberális nem tanult semmit, mert nem is akar tanulni: neki nem az ország sorsa a fő, hanem egy csoport, egy érdekelttség és főleg egy faj érdeke.

Az utóbbi évek áldatlan politikai tülekedései egyet talán mégis eredményeztek a választók széles köreiben: ma már mégsem az az ötig olvasni nem tudó szavazógéppark a magyar nép, mint a liberális hoch-kurzus idején. Ma már kiérzi a sípláda rikoltozó melódiája mögül a diszkantot is. Ma már kiérzi, hogy a „liberális” szó mögött nem az a pár tetszetős, általános szólam rejlik csak, amit a sípláda forgatói időnkint magyarázatul kisikítanak, hanem egészen más

dolgok: nagyon speciális és nagyon körülhatárolt csoportigények. Ma már ráébredtünk annak a közmondásnak az igazságára, hogy „vakard meg a liberálist és kibújik a — zsidóbarát”.

Magyar nagybőjt.

Bőjt eleje van — elült a farsang viharos zenéje; akiben még van komolyság és vallásos érzés, ilyenkor magába száll... Elgondolkozik az élet nagy problémáján, a bűnbeesés, a szenvedés s a megváltás kérdésein. „Van ideje, mondja az Írás is, a táncnak és van ideje a gyásznak.” Mi magyarok úgyis szászoros címen tartunk nagybőjtöt; nekünk még a farsangunk is gyászfátyolos, a karácsonyunk is könnyes.

Nem mint pap csupán, hanem mint magyar ember is azt vélem, nem ártana nekünk magyaroknak és magyar keresztényeknek egy kissé több és komolyabb nagyböjti magunkbaszállás, egy kissé több eleven kereszténység. Nemcsak a vallás szempontjából: közéletünk, nemzeti talpraállásunk szempontjából is. Egy amerikai magyar paptestvéremmel beszélgettem most két vagy három hónapja a trentoni magyar temetőben (New Jersey-ben) s a derék magyar pap a magyar sírok fölött egyszer csak így fakadt ki előttem:

— Összeszorul ám az ember ökle, ha a hazai lapokból azt látja, hogy még mindig mennyi a hetvenkedés, a gyermekesség, személyeskedés, széthúzás és pártoskodás a mi otthoni vezetőembereink között! Mintha még most sem a veszendő haza sorsa, hanem kinek-kinek a saját egyéni ügyei volnának a legfőbb érdekek és szempontok!

Bizony igazat kellett adnom neki, S ha egy pillanatra magunk elé állítjuk borzalmas sorsunkat, az ország megcsonkítottságát, a rettenetes nyomort, egész osztályok elsüllyedését, a talpraszökő belső ellenségek erősödését, nem tagadhatjuk, hogy bizony jó volna, ha közéletünk vezető személyiségei néha egy kis nagyböjtöt tartanának, kissé magukba szállnának

s nagyobb, egyetemesebb, örökebb érvényű szempontok magaslátára emelkedve rekonstruálnák magukban a keresztény nemzetideál képét s revideálnák a maguk viszonyát ehhez a magas ideálhoz. Sok tévedésre eszmélnének rá s nem volna szűgyen, ha ebben abban visszatérnének a helyesebb útra. Mert tévedni emberi dolog s nem az a legnagyobb szűgyen, ha valaki ballépést követ el, hanem ha akkor sem siet kiigazítani tévedését, amikor azt tévedésnek ismeri.

A kereszténység nem lehet csak jelszó, nem lehet csak negatívum. Nem merülhet ki a pusztá antiszemitizmusban sem, amely mellett még igazi destruktív is lehet valaki. Nagyszerű dolog volt a nemzeti ébredés küzdelmi jeléül kitűzni a keresztet, de mit ér a jel, ha nem jelzi a valóságban is azt, ami a tartalma. A kereszténység nemcsak vallás, de elsősorban mégis csak az s ha erről a lényeges, elsődleges mivoltáról megfeledezünk, a szó maga nem teremheti meg azokat a gyümölcsöket, amelyeket csak a teljes tartalom hozhat meg.

Éppen azért végtelenül értékes elve a nemzeti rekonstrukciónak a kereszténység, mert mélységes erkölcsi s vallási tartalma van. A liberálizmus épűgy, mint szűlűtte: a bolsevizmus a magasabb etikai szempontok kitűrlését jelenti az államéletbűl. Mást nem ismer el, mint emberi igényeket, emberi hajlamokat, emberi korlátoltságokat: a megváltatlan, pogány emberét. A megváltatlan-emberi kultúra pedig csűdbe vitte eddig mindenűtt mindazt, amit pillanatilag alkotott: a világháborű és világforradalom volt ennek a tételnek legutolsó s legcsattanűbb bizonyítéka. De aműgysem jámbor, pietisztikus mondás ez csupán; a legnagyobb s legmodernebb gondolkozűk állapították meg százszor, hogy az ember maga elégtelesen maguknak az emberi problémáknak megoldására is s csak ott van igazi nagyság és erű, ahol az ember kiemelkedik a maga természetes kicsinységébűl, önzése és szenvedélyei alacsonyságábűl s ennek a ki-

emelkedésnek örök támaszpontjai a kereszténység emberföldről gondolataiban rejlenek.

Nem volna-e bennünk is sokkal több erő és nagyság, több egység és szeretet, kevesebb önzés és szétválás, ha elevenebben lüktetnének bennünk a kereszténység nagy gondolatai? Ha törekvéseinket, harcainkat, nemzeti gyászunkat s a belőle sarjadni kész, munkára hajló elhatározásainkat szent meggyőződések, vallásos magunkbaszállás s a felsőbb erőbe vetett bizalom szentelné meg, tisztítaná, acélozná s őrizné meg a káros és vétkes egyéni kilengésektől?

... Az olvasó pedig bocsásson meg, hogy napilapban ilyen prédikációs ízű cikket olvas. Úgy gondoltam, hogy nagybőjt elején, magyar nagybőjtünk hosszú éjjelén egyszer-egyszer nem árt egy kis prédikáció is. Csak aki a bőjtöt megérti, érdemel húsvétot — áll ez a nemzetre is. És azt is gondoltam: amit írtam, nem is csak vallásos prédikáció, hanem talán époly jogon nemzeti parainezis is!

A harmadik forradalom.

Egy év leforgása alatt — 1918-ban s 19-ben — kétszer ütötte fel fejét alkotmányos rendünk felforgatója: a forradalom. Kétszer kúsztak elő a csatornák bűzös tekervényeiből a magukat minden pocsolyában és rombolásban otthon érezők. A forradalmak okozta sebeket és rombolásokat ma is érezzük s valószínűleg még évtizedeken át érezni fogjuk s ha az Úristen nem küldött volna egymásután csupa jóterméses esztendőt, ki tudja, nem fetrengnénk-e máris a dantei pokol legfenekén, valahol Ausztria mellett...

Nem tudni azonban, a történelem nem fogja-e a mi korunkat, a keresztény kurzusnak csúfolt kort, valamikor szintén forradalminak nevezni. Forradalminak, több címen. Először már azért is, mert még mindig nem számoltunk le a forradalmakkal s azoknak gyűlő anyagát vidáman hagyjuk tovább füstölni az oszlopok alatt. Akik 1918-ban és 1919-ben forradalmat

csináltak, vagy akik akkor melléje álltak, akik szívvvel-
lélekkel üdvözölték a Jásziék és Kunfiék diadalát, a
Világ és a Népszava „elveinek” győzelemrejutását,
akik akkor beálltak tollal, fegyverrel, katedrán; köz-
igazgatásban, szakszervezetekben s vörös hadseregben
a Kun Bélák támogatóiul, azok kilenc-tizedrészben ma
is itt vannak, írnak és harcolnak, szerkesztenek és
szónokolnak, irányítanak és mállasztanak. A sárga
forradalmat éppúgy, mint a vöröst csak ideiglenesen
tolta félre, ha tetszik, Szeged és Siófok, ha tetszik, a
román invázió. A forradalom gyúlóanyaga, hadserege
s tisztikara ma is helyén van s hála a keresztény irány-
zat hihetetlen taktikai hibáinak, ma is nyugodtan
feszíti tovább a sziklát, melyen az ezeréves Magyar-
ország épülete áll.

De forradalmi korszak ez a mienk azért is, mert
bár öntudatlanul, egyenesen a forradalomnak dolgozik
kezére. Minden forradalom onnan ered, hogy közjogi
és társadalmi feszültségeket a végletekig engednek
megnőni s azokat, akik magukat elnyomattatva érzik,
a végletekig ingerlik. A mi társadalmi feszültségeink
is már szinte elviselhetetlenek s bár azokat kilenc-
tizedrészben a Jászi Oszkárók „keleti Svájc”-ának
megvalósulása: Trianon okozta, a forradalmi gyűjto-
gatók egyre vakmerőbben hangoztatják s bele is viszik
a gondolkodni nem tudó tömegek lelkébe a hitet, hogy
ezekért az elviselhetetlen feszültségekért, a nyomorért
és gazdasági pangásért semmi más, csak a nemzeti
és keresztény gondolat a felelős. De izgató munkájuk-
at még mi is sietünk megkönnyíteni nekik s ország-
mentés helyett, a társadalmi egyensúly helyreállítása
helyett a kormány pártja, úgy látszik, az alkotmányhú
magyar eltiprását tartja legfőbb feladatának.

A forradalmaknak továbbá két jellemző alaptulaj-
donságuk van: az egyik: a közjogi tudatlanság, a
másik: az erőszak és a szenvedelmesség. Mind a kettő
csúcspontja felé közeledik a kereszténynek nevezett
irányzat kellő közepén. Micsoda közjogi tudatlanság
volt szükséges például csak ahhoz is, hogy ahol nincs,

ott királykérdést teremtsünk! Micsoda közjogi analfabétaság a szabadkirályválasztás jelszavát dobni bele a magyar közéletbe, holott a magyar nemzet ezer év óta csak annyiban volt szabadkirályválasztó, hogy ha törvényes királya törvényes utód nélkül halt el, a nemzetre visszaszállt a szabadkirályválasztás joga. Micsoda közjogi fából-vaskarika: a magyar alkotmány restitúcióját hangoztatni s ugyanakkor Károlyi Mihályék és Kunfi Zsigmondék perfid alkotmánysértésének legszomorúbb örökségén tovább nyargalni. Micsoda történelmi éretlenség, az egyetlen szilárd pontot a nemzet életében, a királyi trónt feláldozni a korteskedéssel választandó, szükségkép testvérháborúkra ingerlő párt-királyválasztással. Ami pedig az erőszakot és a szenvedelmességet illeti, a leghidegebb vérű szemlélő is zavarodottan kérdezheti magától: alkotmányos világ-e az, amelyet csak választási atrocitásokkal lehet ideig-óráig fenntartani?

És még egyben szomorúan forradalmi ízű ez a mi korunk: mint minden forradalom, ez is a nemzet bomlasztóit segíti diadalra. Soha a zsidóság a látszólagos és erősen világgá kürtölt elnyomatás ellenére nem volt olyan nagy úr a magyar gazdasági életben, mint ma. Soha a liberális plutokrácia oly kényelmes alkalmat nem kapott arra, hogy mindazt a vért és szennyet szép titokban lemossa kezéről, amely a háború előtt s a háború alatt reája tapadt. Soha a nemzetgyilkos vörös banditák, a szakszervezeti terror s a Lenin-fiúk értelmi mesterei, a gyűlölet és szabadságtiprás diktátorai oly kényelmesen vissza nem lophatták magukat a szegény, tudatlan dolgozók nyakára, mint abban a korban, amely hazafias ökölrázásai közben komoly harcot csak a testvérek s igazi hazafiak ellen folytatott s a szociális egyensúly és társadalmi szolidaritás nagy eszméi helyett alkotmányhű magyarok legázolására s elintriálására fordította ereje, ideje s pénze jó részét.

Az utolsó pillanatban szeretnők még felemelni aggódó s óvó szavunkat. Nekünk nem a személyek

a fontosak. Nekünk a keresztény Magyarország veszendő ügye fáj s ennek a jobbról épp úgy, mint balról halállal fenyegetett Királyasszonynak gyászoló könyveit szeretnők már egyszer száradva látni. Szeretnők, ha még az utolsó pillanatban észhez térne a kuruc-labanc harcot provokáló hatalmi örület, amely csak a töröknek kedvez, vagy talán a töröknél s tatárnál is rombolóbb, nemzetvesztő áramlatoknak. Szeretnők kérni azokat, akik erőszakoskodásukkal s programjuk ürességével csak egyre mélyítik a fölösleges ürt magyarok és magyarok között s késleltetik a keresztény magyarságnak amúgyis halálosan elkéssett talpraállását: szálljanak magukba s a hatalmi versengés lázát s kiskorú közjogi álmaikat rendeljék egy kissé alá a magyar nemzet élniakarásának, amely békét akar, megfontolt munkát, széles nézőpontokat, európai kultúrát, keresztény szolidaritást, társadalmi egyensúlyt — mind csupa olyan dolgokat, amelyeket csak a feltétlen alkotmánytisztelet, nem pedig forradalmi álmok alapján és forradalmi eszközökkel lehet elérni.

Jelszó-politika.

Lefelé a lejtőn.

Ha vannak még az országban őszinte és komoly szabadkirályválasztók — mi azt hisszük s napról-napra jobban látjuk, hogy nagyon kevesen vannak —, közjogi álmaiknak naiv illuzióiból nekik is hamarosan ki kell józanodniuk, ha szemüket teljesen el nem vakította a pártfanatizmus s elfogulatlanul nézik az eseményeket. Mert a szabadkirályválasztó demagógia, ennyit máris megállapíthat mindenki, két olyan eredménnyel járt, amely a legsötétebb tartozik-rovatba könyvelendő a nemzet mérlegén.

Az egyik az ország népének végső összevesztése, a lappangó testvérháború. Ezt ugyan Gömbösék demagógiája szerint természetesen a legitimisták okozták. A történelmi valóság szerint elsőnek Károlyi Mihály és szociálista-radikális szvitje okozta, másodsorban pedig azok, akik még ma is Károlyi Mihály királyt-számúzó, forradalmi „vívmányaiért” lelkesednek. De ne térjünk ki itt erre. Száz meg száz példán mutatja be a történelem, hogy mihelyt a trónbetöltés kérdését pártok kérdésévé teszik, mihelyt valahol a legitimitás útjáról letérnek, trónvillongások, néha évtizedekig tartó polgárháborúk és forradalmak vérezik föl a nemzetek testét. Kimondhatatlan mélységű szakadékok tátongnak itt a lábunk előtt és senki sem tudja megmondani, hol fog végzõdni a nemzettépõ belsõ tusa, ha a történelembõl okulni nemtudók egyre tovább feszítik a húrt.

A választási zenebona s a kormánypárti atrocitások hosszú sorozata maga is már első lépése egy megindult polgárháborúnak. A királyelcsapók érzik,

hogy az ország értelmisége nem tart velük; az ember húsz intelligens embert ha megkérdez, alig talál közöttük egy szabadválasztót. A királytszáműző kormány kénytelen a tanyai kultúrátlanságra építeni fel reményei jóérzését, ahol a Gömbös-féle malomalatti közjog kiszólásai még mindig hatnak s jellemző e részben, hogy Budapesten az egységes párt eleve lemondott minden komoly választási küzdelemről. Amikor ennyire csak az erőszak és a demagógia fegyvereivel vonul fel az egyik fél a forradalmat minden formájában és minden következményében elítélő értelmi többség ellen, elgondolhatjuk, mi lesz az országból, ha az egyetlen szilárd pont, a trón, minden egyes királyválasztáskor a villongások, erőszak és szélső demagógia méreghintőjévé válhatik.

Nem vagyunk királyság többé, ha a királyt bármikor el lehet csapni s kortesek Habsburgkritikája fontosabb érv a király jogai kérdésében, mint jog, eskü, alkotmánytisztelet és ezeréves történelem.

A másik és még szomorúbb eredmény, amelyre a királyelcsapók büszkék lehetnek: a destrukció indirekt hatalomrasedítése. Elszörnyűködik az ember, ha kezébe veszi a magukat ma még szelíden liberálisoknak nevező radikális és szociálista lapokat s figyeli, milyen hangot enged meg magának az a tábor, amely még csak három évvel ezelőtt új Mohács elé vitte az országot. Hála a választási rendelet önkényének, a lajstromos szavazás segítségével a Bokányiak és Kun Bélák tegnapi elvtársai kétségtelenül be fognak kerülni, ezúttal először, az országházba. S hála a kormánypárt közjogi szélsőségeinek, melyeket a becsületes és értelmes magyarság túlnyomórésze lelkiismereténél fogva követni nem tud, kétségtelenül nagy számmal fognak bekerülni a parlamentbe a zsidó radikalizmus zászlóhordozói is, akiknek a leghatásosabb kortesfegyvereket éppen az egységes párt hallatlan kormányzati túlkapásai, balfogásai és erőszakossága szolgáltatták.

Az ú. n. egységes párt győzhet a választásokon,

de győzelme pirrhusi győzelem lesz s halálos sebet csak kettőn fog ejteni: a királyság tekintélyén nyugvó nemzeti egységen s a keresztény talpraállás lehetőségén.

Utolsó percben . . .

Abból a megdöbbenő tényből, hogy a választási harcok zűrzavaros lármája közül legharsányabban s legmagateltebben ismét a radikális pártoknak csataüvöltése hangzik ki, ugyanazoké, amelyek nem is oly rég egyszer alaposan megmutatták már, mit tudnak és mit akarnak csinálni, az utolsó percben is, komoly és megrázó mementók csendülnek ki a még egészen el nem tompult fülekbe.

Gyermek is megállapíthatja, hogy borzasztó mulasztásoknak, égbekiáltó bűnöknek kellett történni, hogy ismét ide sülyedhettünk. Hogy akik tegnapelőtt még fegyháztöltelekkel szövetkezve, kézigránátokkal törtek be magánosok lakásaiba, nyílt utcán lövöldöztek s fosztogattak, nyomdákat robbantottak, lapokat töröltek el, megállították a termelést s szüleik ellen izgatták a gyermekeket, azok ma köznevetség és közfelháborodás nélkül játszhatják ki magukat a jogrend, az olcsó kenyér s a gyermek védelmezőiül. Hogy azok, akiknek az egész háború egyetlen óriási piócái vérszívás volt az életéért vonagló nemzettesten, ma ismét liberáliszmust emlegethetnek, azaz erkölcsi szempontokat el nem ismerő pusztá üzletelviséget s ezt játszhatják ki mindentverő kártya gyanánt olyan robusztus kávéházi gesztusokkal, hogy a magát kereszténynek nevező kormány elnöke is jónak látja a „keresztény szabadelvűség” hangoztatásával szelíd térdhajtást tenni a gettó felé.

Hogyan juthattunk ennyire? Semmitsem könnyebb megmagyarázni.

A keresztény irányzat akkor kezdte meg önmaga eltemetését, amikor a keresztény politika vezetését olyanok kezére engedte, akik vagy nem is tudták, miben áll a zsidószidáson kívül a keresztény szociál-

politika, vagy kisebb gondjuk is nagyobb volt a szép szavak komoly valóráváltásánál. A felburjánzott s kendőzgetett kigazdademagógia s a vele kapcsolatos alkotmányértő klikkuralom állandóan meddő defenzívára kényszerítette a keresztény építőpolitikának amúgyis csekélyszámú tehetséges emberét. Ő maga pedig kétéves kakasviadala közben kettőről teljesen elfeledkezett: az elmék megfelelő felvilágosításáról s a legégetőbb s legegyszerűbb feladatnak, a kenyérnyújtásnak köteleességéről.

A keresztény politika nevével visszaélő tehetségtelenek először is nem világosították fel az elméket. A forradalmak iszonyú pusztításai szinte minden mélyebb tanulság nélkül rohantak el a feledés éjjelebe. Hallottunk sok bösz kritikát és kiszólást Kun Béla és Károlyi Mihály ellen, de hogy miért kellett a liberális-félszázados európai uralmára világháborúnak következnie, a háború elvesztésére forradalomnak, Az Est, Déli Hírlap, Világ és Népszava tombolására Károlyi Mihálynak és a szociálisták uralmának, a szociálisták uralmára pedig matematikai következetességgel Kun Bélának: ezt a nagytömegekkel megértetni elmulasztották. Szidták a vörös rémet, a marxista tébolyt s a mögötte vigyorgó Ahasvér-főt, de hogy miként lehessen háborgó munkáskedélyeket őszintén lecsillapítani s újabb forradalmi szervezkedés helyett másképp oldani meg a társadalmi osztályok közt a feszültséget, hogy mikép kellene a keresztény gondolatot a meddő heccelődésen túl eleven, mozgó és gyógyító erővé konkrétizálni: ugyan ki törte ezen a fejét s kinek volt ez fontos azokon kívül, akiknek hangját, sajtóját s felvilágosító munkáját a kormánykerékhez jutott programtalanok duhaj önzése és értelmetlensége inkább elnyomta, mint támogatta!

A másik óriási mulasztás: a kenyérkérdés meg nem oldása. Amely kormányzat a mai rettenetes viszonyok között a kenyérkérdést megoldani nem tudja, az nyugodt lelkiismerettel egy napig sem maradhatna a helyén. Minden liberális berber-üvöl-

tésnél, minden szociálista plakátszemérmetlenségénél kegyetlenebbül veri a keresztény irányzat esélyeit az a „keresztény” párt és kormány, amely nem tudja, vagy nem akarja megakadályozni a négyezer koronás búzaárakat. Az egyszerű ember, legyen az munkás, kisiparos vagy lateiner, nem sokat disztigvál: amely kormányzat nem tud neki kenyeret adni, azt a nép ellenségének tekinti s ha az ország gazdasági tönkrementét még hozzá keresztény jelszavakkal jegyzik ellen a tehetetlenek, a népnek minden dühe és elkeseredése egyszerűen a keresztény politika rovására íródik. Hiába védekezik ez a kormányzat Trianonnal, mert ezt először is meg sem érti a tömeg s másodszor mindenki tudja, hogy itt nemcsak Trianon a bűnös, hanem az a kormányzat is, amely néhány általános frázison kívül soha még csak jelét sem adta annak, hogy van valami terve vagy programja a kenyérkérdés megoldására, nagystílusú, egészséges és szakszerű szociálpolitikai gyógyító-munkára.

A komoly keresztény gondolat ma ellenzékbe szorult. Súlyosbítja helyzetét, hogy a keresztény éra méltatlan haszonbérleti szintén a keresztény nevet bitorolják s napról-napra kompromittálják az igazán keresztény irányzatot is. Épp azért kötelessége a keresztény Magyarország minden komoly hívének, hogy a választásokon ne a talmikeresztény irányzatot, hanem az ellenzékbe került kereszténységet támogassa.

Kun Béla ismét útban...

...Folyt az izgatás a fronton s hamarosan fel is borult a front. Paul Lentsch német szociáldemokrata képviselő, Bauer és Deutsch osztrák szocialista miniszterek büszkén hangoztatták, hogy az ántánt a központi hatalmak szociáldemokráciájának köszöni győzelmét. A szocialisták titkos árulása nélkül sohasem vesztettük volna el a háborút. És jött a forradalom. Az első szocialista hadügyminiszter, a részeges Linder „nem akart

többé katonát látni", szétkergette a megmaradt haderőt s a csehek szinte kardcsapás nélkül vehették el a Felvidéket egészen Máramarosig, az oláhok és szerbek az ország kétharmadrészét. A szocialista agitátorok sietve leutaztak a visszaözoönló seregek elé s még útközben eldobatták velük fegyvereiket, szétzüllesztették bennük a hazafias honvédelem készségének utolsó maradványait. Nekik fontosabb volt a forradalom, mint az ország fennállása. És jött a budapesti vörös örület, az utca terrorja; Kunfi, Garbai, Buchinger és Bokányi vették kezükbe a hatalmat, Pogány-Schwarz József, a rituális hullamosó fia, szervezte a katonatanácsot, Böhm írógépügynök lett hadügyminiszter s az észnélküli felfordulásban fegyházból kiszabadult apacsok, kültelki „tengerészek", halálfejsipkás, kézigránátos haramiák fosztogattak, lövöldöztek, gyilkoltak nyílt utcán. A szociáldemokrata uralom ötödfél hónapjának természetes és elkerülhetetlen következménye gyanánt jött aztán a zsidó népbiztosuralom; Számuey akasztófái, Korvin-Klein szadista emberkínzásai, Cserni József és Kohn-Kerekes véstörvényszékei, agyonlövetések, tuszszedés, Bathyány-pince, dunapataji, kalocsai, kapuvári, szolnoki vérfürdők... És szovjetházi pezsgőzés és hallatlan éhínség az országban és forradalmi törvényszék és pénzünk lezülése és román invázió és az ország kifosztása... És — álom-e vagy való? -- ugyanezek a cinkosok, a leglegendásabb iszonyatosságok elkövetői, a Kunfi Zsigmondok és Szamuey-ek tanítványai, Kun Béla trónraemelői, a magyar nemzet cinikus elárulói ma törvényhozói mandátumokért jelentkeznek és elárasztyják Budapest falait szemérmetlenül hazudozó plakátokkal, újra öök akarnak „szóhoz jutni". S egy, csak a testvértipráshoz értő patológikusan elvakult kormánypárt örült tehetetlensége folytán holnapután tucattjával fognak beszemtelenkedni a magyar törvényhozás termeibe azok, akik az Isten és Haza elleni összeesküvést írták címerükbe; mint mi-

kor a tolvaj ül a bírói székbe s a nemzet árulója, ellenség kezére játszója ül a kormány kerekéhez.

El sem lehet képzelni megszégyenítőbb, kétségbeejtőbb tünetét állami életünk halálosan beteg voltának, mint azt, hogy ide süllyedhettünk, hogy az állítólagos „keresztény” irányzat a Trockik és Kun Bélák elvi osztályosainak készítette elő az újabb diadalutat. Ha mégis higgadtan keressük e szinte hihetetlen le-süllyedés okait, elsősorban három tényezőt találunk, amely a nemzetnek ezt a Trianonnál és Belgrádnál is szégyenletesebb új arculcsapását lehetővé tette.

Az első tényező kétségtelenül a nemzetközi és főleg magyarországi zsidóság hazafiatlan viselkedése az utóbbi három év folyamán. Vegyük csak kezünkbe a zsidó lapok utóbbi évfolyamait: soha egy szóval vissza nem térnek a proletárdiktatúra vagy a Kunfi-Pogány-rezsim bűneire, ellenben 1919 őszétől kezdve egyebet sem martak, mint a keresztény nemzeti gondolatot; ezt tették felelőssé nemcsak azért, amit e gondolatnak méltatlan képviselői csakugyan vétkeztek, hanem egyszerűen mindenért s ugyanakkor mindent elkövettek, hogy az egyszer már nemzetgyilkos vörös tábort új életre ébresszék. A zsidóság, amely időnkint krokodiluskönnyeket sirt azon, hogy nem akarjuk magyarnak és hazafiasnak elismerni, nemcsak passzív rezisztenciával dolgozott a nemzeti ébredés ellen, hanem ismét minden szimpátiája azoknak szólt, akik a kereszténység és magyarság ellen époly megengedettnak tartják a gépfegyvert és dinamitot, mint a hazugság és gyűlölet minden cinizmusát. A pluto-krata-liberális zsidóság és a szociáldemokrácia megint egy táborban vannak és nem egy helyen egyenest választási paktumot kötöttek.

A másik tényező a mi egyszerű munkásnépünk hihetetlen szellemi önállótlan-sága és műveletlensége. Mindent felejt és mindent elhisz. Akinek olyan új-ságot lehet beadni, mint a Népszava s aki elé olyan plakátokat lehet ragasztani, mint aminőket a szociáldemokrácia mert kifüggeszteni, aki a három év előtti

borzalmakból s a mai marxista Oroszország rettenetes csődjéből sem tanult, akinek a Conti-utca útilapufülű zsidógyerekei ma is a nyakára tudnak ülni: az a népesség a politikai éretlenségnek és megbízhatatlanságnak olyan kolosszális bizonyságait adja, amelytől már semmiféle örület sem lehet idegen.

A harmadik bűnös kétségtelenül az az álkeresztény kormánypárt, amely a kereszténység nevét csak lejáratni tudta, amely éretlen ficsúrok hatalmi tébo-lyát, dilettáns gazdasági kezdeményezéseit, panamisták önzését fontosabbnak tartotta, mint a komoly szociálpolitikát; amely nem nyújtott kenyeret az éhezőknek, ruhát a rongyosoknak, lakást a hajléktalanoknak s öt-órai teákkal akarta megoldani a század legiszonyúbb problémáját, a munkáskérdést. Ennek a tehetetlen és cinikus hadnak csak egyre volt gondja: hogy félretolja a keresztény politika régi s őszinte vezéreit s még az utóbbi napokban is nem a vörös aknafúrók, hanem az alkotmányhű keresztények ellen harcolt. Budapesten is, ahol pedig a választási küzdelem fel sem vette, egyetlen plakátja sem harcolt a zsidó kapitalizmus vagy a szociáldemokrácia ellen; beérte azzal, hogy a kereszténypártok vezéreiből ki gúnyolta ki hólyagok gyanánt.

Szerencsére nem mindenki vak még s ha a zsidóizgatás a kormánypárt asszisztenciájával győzelme-ket fog is aratni, leszünk holnap még elegendően, akik az urnáknál tudni fogjuk a kötelességünket.

A legfőbb határvonal.

Hétfőn megnyitják az új nemzetgyűlést és kedden a kormányzó allokválja az új képviselőket. A liberális ellenzék ez utóbbi aktusról tüntetőleg távol akar maradni s a keresztény ellenzék is valószínűleg csatlakozik e tüntetéshez.

Nem tudjuk, helyes lesz-e ez így. A még mindig forradalmi jogon álló s abból sarjadt ideiglenes állapothozak állandósítása ellen csakugyan helyes a til-

takozás, nehogy a haszon és hatalom pillanatnyi élvezői abba az álomba ringassák magukat, hogy jól van ez így, ahogy most van s nem baj, ha akár mindig is így marad. A választások kihívó atrocitásai is megtorlást sürgetnek s számonkérés illeti azokat az iszonyú bűnösöket is, amelyek a keresztény kormányzatnak ma hatalmon levő lejáratóit terhelik. Mi mégis nagyon vegyes érzelmekkel látnók, ha a keresztény ellenzék csakugyan arra szánná magát, hogy a liberálisok és szocialisták tüntetésén statisztáljon.

S itt nem a tekintélytisztelet elvével, vagy a nemzeti összetartás sokat hangoztatott szükségességével érvelünk. Elvégre a tekintély is magára vessen, ha lejárhatja magát s ha éppen a legfelsőbb alkotmányos tekintéllyel szemben való illoyalitásával valósággal kierőszakolja a tekintélyi elv leghívebb tisztelőiből az ellenállást. S a nemzeti összetartás szent elvét sem lehet úgy értelmezni, hogy egy hangos és erőszakos tábor a másik félt folyton csak arculvagdossa s a következő percben „tartsunk össze” jelszóval megint azt kívánja, hogy az arculütött, sőt nem is személyében, hanem alkotmánytiszteletében, lelkiismeretében, sokszor bizony egy kicsit vallásos érzületében is meg rugdosott tábor ismét a rugdosó keblére boruljon. A „tartsunk össze” jelszót nem lehet úgy értelmezni a királyhűekre vonatkozóan, mintha az annyit jelentene, mint: „Maul halten und weiter dienen”.

Mi a keresztény ellenzéknek a Vázsonyiakkal és volt direktóriumi tagokkal való együttműködését és együtt tüntetését más szempontból tartjuk komolyan veszedelmesnek. A keresztény ellenzéké lesz s maholnap sajnos talán csak az övé lesz az a feladat, hogy a keresztény politika tisztaságára ügyeljen, azt képviselje s a kormánypártnak mindinkább a liberalizmus felé hajló mindent elalkuvó gerinctelenségével szemben a keresztény gondolat ébrentartásáról gondoskodik. A keresztény nemzeti gondolatnak továbbra is feltétlenül a legfőbb határvonalnak kell lennie a nemzetgyűlés és az ország két nagy táborra: a szolgasorsra

szánt magyarok és a kihívó, hódító idegenek között. Minden még oly magasra csapó szenvedélyhullám, minden még oly jogos méltatlanságérzet s minden még oly érthető elkeseredés fölött a keresztény nemzeti gondolathoz való szívós hűség lesz az igazán keresztény és igazán magyar politikának legfőbb ismertetőjele. A keresztény ellenzéknek nem szabad lemondania arról, hogy ezt a kettős gondolatot ő képviselje legtörhetetlenebbül minden baloldali szírénfuvolázás s jobboldali tehetségtelenség ellenére. Sőt a keresztény ellenzéknek egyik legnemesebb feladata az lesz, hogy elsősorban ő kényszerítse még a kormánypártot is a keresztény nemzeti eszme tisztaságának tiszteletbentartására s a saját presztízst éppen nem fogja csökkenteni azzal, hogy e tekintetben közjogi téren az önmérsékletnek és nemes engedékenységnak heroikus példáit adja. A kormánypárt szociálpolitikai tehetetlenségével szemben a keresztény ellenzéknek kell a keresztény és nemzeti szociálpolitikát tolni előtérbe, amely bizony minden közjogi kérdésnél égetőbb és fontosabb, amelynek megoldása nélkül a keresztény politika fenn nem tartható s a vörös izgatás az elégedetlenek és tudatlanok nagy táborában el nem kerülhető.

A keresztény ellenzék tehát ne feledkezze el erről a mindennél szentebb, nemzetkonzerváló hivatásáról. Ne rángattassa magát pillanatig se azoknak drótszálain, akiknek a történet törvénytelenségeken is nem annyira a törvénytelenség fáj, mint inkább a zsidó hegemonia vélt és félt elvesztése. Inkább nyujtsunk tegnapi megbántóinknak, a jobbra-balra ingadozóknak testvérjebbot, hogy aztán holnap a komoly nemzetmentés és erőteljes keresztény szociálpolitika felé kényszeríthessük őket, mintsem hogy csak látszólag is elmosódni engedjük a legfőbb irányvonalat és határjelzőt: a keresztény és nemzeti gondolatot. A keresztény ellenzék legyen és maradjon *ellenzék*, de elsősorban mégis maradjon *keresztény*!

A vörös izgatás taktikája.

Miért nem felel a Népszava a vádakra.

Most, hogy a vörös izgatás vérszefgűs lovagjai bekerültek a parlamentbe s először fognak előszócsatákat vívni a hazafias, vagy ahogy ők mondják, polgári elemmel, nem lehet érdektelen jóelőre figyelmeztetni mindenkit arra, ami ennek a kétescélzatú társaságnak természetrajzához hozzá tartozik s amit sajnos, a velük szembenállók nem mindig vettek észre, hogy tudniillik a szociáldemokrácia ereje és hatóképessége semmiesetre sem rejlik a programjában, sem azokban a látszólagos előnyökben, melyekkel követőinek, az együgyű munkásnépnek szemébe port hint, hanem szinte kizáróan abban a ravasz karbonári-taktikában, amelyet a vezérek nemzetközi konspirációjuk hosszú évtizedein keresztül mesteri nivóra fejlesztettek.

Aki a szociáldemokrácia harci taktikáját akár itthon, akár a nyugati országokban figyeli, kénytelen megállapítani, hogy ez a taktika a maga nemében tökéletes. Oly tökéletes, hogy mintául lehetne állítani más, tisztességesebb szervezkedések elé is, *ha éppen erkölcsi szempontból nem jelentené ez a taktika az amoralitásnak szinte legalacsonyabb elképzelhető fokát*. Amit a gettók és a fegyházak logikája összevéve kitermelni tud: az emberi nyelvnek tisztán félrevezetésre, az emberi agynak tisztán újabb bűnök kieszelésére való használata itt a virtuóztítás jegyében mutatkozik.

Egyik jellemző ügyvédi fogása a szociáldemokráciának, s az ő sajátos, elmeileg fegyelmetlen táborában végtelenül hatásos is, hogy *sohasem cáfol, soha objektíve nem érvel s a legkényesebb vitapontokon következetesen a gúny és gorombaság szellemeskedésével siklik keresztül*. Ez nemzetközi vonás náluk. Mindig és mindenütt óvakodnak attól, hogy a vita lényegébe belemenjenek, mint akik nagyon jól tudják, hogy abban a pillanatban vereséget szenvednek, mihelyt ellenfeleik konkrét vádjait saját közönségükkel csak in-

direkt formában is megismertetik. Klasszikus példája ennek a *Népszava* legutóbbi viselkedése. Oly mázsás és oly konkrét vádak hegyóriásait állítottuk eléje tegnapelőtti vezércikkünkben, amelyekből ha egy is megáll, a szociáldemokrácia számára nem marad más hátra, ha ugyan a becsületérzés és szemérem egyetlen foszlánya megmaradt rajta, mint a földalászégyenkezés.

S mi volt a válasz? Egy félhasáb gorombáskodás, egyetlen sor cáfolat nélkül. S mikor tegnapi pardonunkban arra figyelmeztettük a jeles ujságot, hogy komoly ember előtt egyetlen sor cáfolat többet ér, mint hat mázsa gorombáskodás, mai feleletük megint kéthasáb üres szavalás és válogatott gorombaság volt „*Sakálok üvöltése*” címen, de természetesen a cáfolatnak vagy csak a vádak visszautasításának is leghalványabb nyomát sem lehet felfedezni ebben a szuperlativusoktól hemzsegő, lendületesen üres fecsegésben. Ezt megállapítani nem azért fontos, mintha szocialista sajtótól mást várhattunk volna, hanem mert mint állandó s általános tünet jellemzi azt a nemzetközi taktikát, amely eleve lemond arról, hogy gondolkodó ellenfélt meggyőzni csak meg is kíséreljen, ellenben egyetlen törekvése, hogy *a hiszékenyek és tudatlanok tömege az ellenük emelt vádakát még csak meg se ismerhesse*, azokra még indirekt formában is figyelmessé ne tétessék. Az isteni tömeg csak annyit tudjon meg, hogy az „*aljas polgári söpredék*” el akarja gáncsolni a szegény munkásmártírokat: hogy mi a vád, amelyre nincs felelet és nincs mentség, azt a boldog tudatlanságnak jobb eltakarni a szeme elől.

Kétségtelen, hogy nincs a világon szervezet, amely ellen oly mázsányi vádakkal vonult volna fel, ó, éppen nem a kapitalisták hada, amely hiszen itt is, külföldön is feltűnő kényeztetéssel babusgatja a színleg ellene sorakozó vörös tábort, hanem éppen a legelfogulatlanabb, legérdektelenebb s ha ez is fontos, mondjuk ki: az anyagiak legszegényebb, de gondolkodó és becsületes emberek kara. Mi több, egyenesen a szocialista

programokból és irodalomból vett idézetek s egy-egy szocialista vezérnek akaratlanul őszinte elszólásai képviselik a legélesebb vádakat a vörös tábor igazi céljaira s törekvéseire vonatkozóan. Egész irodalma van a marxizmus elméleti cáfolatának s egész irodalma annak a tételnek, hogy a szociáldemokrácia már nevében is hazugság, hogy semmi köze a munkásjóléthez, hogy minden törekvése csak egy-egy sakkhúzás a tömegtudatlanság politikai kizsákmányolására, hogy a szociáldemokrácia végeredményben semmi más, mint a szegény keresztény munkástömegek befogása a zsidó imperializmus szekerébe (nálunk is e percben semmi sem fontosabb a Népszavának, mint a numerus clausus eltörlése a gazdag zsidó burzsoázia érdekében) s az ember mégis hiába vesz kezébe tizenöt különböző szocialista napilapot, hiába böngészi át akár az egész szocialista irodalmat: gúnyt, káromkodást, öklendezést talál benne bőven, de cáfolatot? Soha egyetlen sor sem! A jóhiszeműségnek és őszinteségnek még a látszatáról is oly könnyen lemondó irányra nézve gondolkozó ember szemében ez is elég.

A vörös tábor ma is, máskor is egyetlen érvül saját párthíveinek nagy számára mutat rá. De mit bizonyít ez? Csak annyit, hogy a *taktika jól dolgozott* s hogy a tudatlanok és félrevezetők száma csakugyan nagy.

Arra, hogy honnan vették a vörös agitátorok azt a rengeteg milliót (nyolcvan millióról beszélnek), amibe a választásaik kerültek, ez a „válasz” nem derít fényt.

A vörösszegfűsök bevonulása a parlamentbe azt az egy jót eredményezheti: itt majd mégsem kertelhetnek s taktikázhatnak a vezérek olyan könnyen, mint lapjaikban, vagy a kültelki csapszékekben. Feltevére természetesen, amiben ismét kevésbé bízunk, hogy a parlament komoly elemei között lesznek néhányan, akik a köntörfalazás és taktika virtuózainak csavarmentes frazeológiáját kellőképp leleplezni s tolvajnyelvüket egyáltalán megérteni tudják.

A szovjet hangja.

A szocialistákkal együtt bevonult a magyar parlamentbe a három év óta jólismert hang: a szovjet hangja. Nemcsak abban az értelemben, hogy a baloldali felszólalások tónusa most már végérvényesen a csapszékek társalgási modorának nivójára süllyedt, ahol nem az érv és a gondolat többé a fő, hanem az észnélküli dörömbölés és rosszhiszemű durválkodás, zugügyvédi vagy inkább Teleki-téri handléfogások és mindaz, aminek jellemzésére már a demagógia szó is túlenyhe, irodalomtörténetiesen légies kifejezés. Hanem abban a súlyosabb értelemben is, hogy megint ott tartunk, ahol Cserniék korában, amikor a gyilkosok ültek bírói és közvádloi székekben s az alig kiszabadult börtöntöltelék leplezetlen rosszhiszeműséggel indult ki arra, hogy mindent elgyalázzon és elgázoljon, ami a terrorlegények uralmának útjában áll.

Akárhogy palástolja a csak sajtószabadságért lihegő faji sajtó a veszélyt, minden gondolkodó ember előtt kétségtelen, hogy a demokrácia és parlamentarizmus eddigi fogalmai és szabályai teljességgel túléltek magukat. Akik 70 évvel ezelőtt Magyarországon ideális és hazafias szempontoktól vezettetve behozták a parlamentarizmust, nem számoltak azzal, álmukban sem jutott eszükbe, hogy ez a „demokrácia” egy nemzet minden értékének s magának az államnak is egyenesen a sírásója lehet. Hiszen semmi elképzelhetetlen nincs abban, hogy azok, akik Magyarországot a föld színéről el akarják söpörni, akik azt akár cseh, akár szovjetorosz tartománnyá akarják zülleszteni, vagy akik itt új Kun Béla-országot akarnak csinálni, ismeretlen eredetű milliókkal sajtót, népgyűléseket, parlamenti választásokat ne tudjanak szervezni s a legszebb technikai szabályossággal ne tudják magának az államnak létét megdönteni. Ez ellen a demokratizmusnak magának nincsenek ellenszerei, legkevesbbé olyan országban, amelyben a tudatlanok és félrevezethetők száma miriád s amelyben a banktőke s a polgári sajtó

nagy része is, soha be nem vallott, de nyilvánvaló okokból, sunyin támogatja az államfelforgatók „pártját”.

Az új szovjet tehát itt van, nem kell már várni rá, nem pusztá mumus többé. A keresztény kormányok, sajnos, még egyetlen komoly lépést nem tettek a vörös gyilkosok támogatóinak és elvtársainak visszaszorítására. Keserűen hat a kormány lapjának az a mai beismerése, hogy a szociáldemokraták igazi céljait egészen mostanig nem ismerték fel. Reméljük, hogy most végre felismerik, amit mi mindig hangoztattunk: hogy a szociáldemokrácia állam az államban, hogy lényegileg semmiben sem különbözik a bolsevizmustól, hogy a munkásvédelmet csak a fajankók megfélemsztésére, a tudatlanok bekerítésére szánja s egyetlen igazi célja nem is a zsidóságnak, hanem a zsidóság söpredékével szövetkezett csöcseléknak uralomra juttatása az állam romjain. Ha ezzel szemben egy állam, amely fenn akar maradni, akár a legkivételesebb hatalommal is nem védekezik, nem a szocialisták a hazaárulók többé, hanem az a kormány, amely ezt a védelmet elmulasztja. Teljes szólás- és sajtószabadság illesse azokat, akik, bárha különböző úton, de az ország megmentését célozzák. De azoknak, akik a hazát csehnél és szerbnél jobban gyűlölik s akik itt csak egy újabb véres szovjetet akarnak megszervezni, vasszőges korbács jár, semmi egyéb.

Végre együtt?

Megnyugvással és örömmel látjuk, hogy a kormánypárt és keresztény ellenzék egységes frontba kezdenek fejlődni azokkal az orvtámadásokkal szemben, amelyekkel az igazi „felelőtlen elemek” az új nemzetgyűlésbe betörtek. Úgy látszik, kellett nekünk ez az újabb szovjeti hang; magyar és magyar csak akkor talál egymásra, ha megint az a bizonyos nevető harmadik mindnyájunknak torkára teszi a kést. Bár mi voltunk azok, akik a kormánypárt testvérháborúját a keresztény legitimizmus képviselői ellen legélesebben

hibáztattuk, viszont ezt az összefogást is a közös ellenséggel szemben mi követeltük legelsőnek s mi üdvözljük legmelegebben s nemcsak kívánjuk, hanem a hazafias aggodalom jogán követeljük is, hogy ez az összefogás tovább is megmaradjon.

Aggodalommal látjuk azonban, hogy bármily erővel tört ki a felháborodás az egész Házban a szocialisták „deklarációnak” szépített hadüzenetével szemben, az ellenszónokok még mindig csak a negyedrészt mondták el annak, amit Peidlék felháborító hazugságai és alig burkolt inszINUÁCIÓIVAL szemben azonnal le kellett volna szegezniök.

Aggodalommal látjuk, hogy a valótlanságok, zűgügyvédi fogások, logikátlanságok, önellenmondások egész sorozata nem kapta meg azt a választ, amelyet megérdemelt s főleg nem bélyegeztetett meg nyíltan és kétértelműség nélkül az a céltudatos rosszhiszeműség és nyílt hazafiatlanság, amely ezt a táborot s első parlamenti szereplését oly kiáltóan jellemzi. Aggodalommal látjuk, hogy a szociáldemokrácia igazi céljait, harci taktikáját, hátsó vezetékeit s a frazeológiájának tolvajnyelvét a keresztény pártok legtöbb képviselője nem is ismeri kellőképp s könnyen úgy járhat velük, mint az a becsületes tanyai magyar vagy valami egyszerű észjárású tisztas lateiner, aki valamely adásvételi ügyben egyszerre tizenöt minden hájjal megkent szabadságtéri spekuláns vagy terézvárosi fiskális körmei közé kerül.

Szervezkedési szabadságot „követeltek” ők, akik vasdoronggal s köpöcsészek dobálásával terrorizálják bele az ő szervezeteikbe a hazafias és vallásos munkásokat. Vértósszút követelnek, akik a tömeggyilkosságok értelmi szerzőinek kérnek ugyanazon lélekzetvétellel amnesztiát. Békülékenységet és belső konszolidációt emlegetnek a gyűlölet, izgatás és forradalom-szítás terrorlegényei. A felekezeti ellen dörögnek, akik egyetlen „felekezet” uralmának legelszántabb s legelvakultabb előmozdítói. A nyomorért teszik felelőssé a keresztény kormányzatot azok, akik Belgrádot

és Trianont a nyakunkra hozták s akiket hűséges nemzetbomlasztásukért ma is kitörő örömmel üdvözöl a szerbek köszöntő távirata. S ami fő, a polgárságot teszi felelőssé a kommunizmusért azok, akik az „egység okmányát” aláírták, akik szakszervezeteikkel Kun Béla leghívebb zsoldosaivá szegődtek s akik már előzőleg öthónapos uralmuk alatt lefegyverezték, guzsbaköltötték, házkutatásokkal, nyomdarombolásokkal s internálásokkal leterrorizálták a hazafias elemeket. S ezekre az elképesztő vakmerőségekre szinte csak néma felháborodás volt a válasz.

A kereszténypártoknak, az egész keresztény Magyarországának egy frontba kell sorakoznia az ellen a merénylet ellen, amely itt ismét kirobbanóban van. Vak az és süket, aki azt hiszi, hogy ezt a sötétlelkű táborot engedményekkel jobb útra, nemzeti érzésre lehet terelni. De elvakult az is, aki nem látja, hogy a keresztény Magyarország ellenségeinek összefogása is kétszeresen szükségessé teszi a mi összefogásunkat. A liberális ellenzék és a faji lapok, akárcsak a forradalom kezdetén, csodálatos ösztönszerűséggel állanak ismét a szovjethősök mellé. A Miklós Andorok lapjai máris tele tudóvel harsogják, hogy „a magyar munkás-ság” (!) deklarációja „a nemzet (?) széles rétegének helyeslésével fog találkozni”. A vörösök alkotmány-felforgató követeléseinek széles tenyérrel tapsolnak a liberálisok is s a faji imperializmus érdekében velük együtt harsogják ama demokráciát, amely mögött a nagytőke által irányított sajtó és közvélemény, az éretlenséggel s alacsony ösztönökkel mindig érvényesülni tudó demagógia mindenhatóságát sejtik. Nem tudjuk, miként egyeztethető össze a „hazafias zsidóság” frázisa azzal a ténnyel, hogy a zsidó sajtó s a zsidó politikusok mindig és mindenütt egy követ fújnak a nemzetellenes összeesküvőkkel.

Maradjon tehát együtt a keresztény tábor, de a kormány is lásson hozzá végre a vörös izgatás és népfelrevezetés taktikájának komoly és erélyes keresztülhúzásához. Vessen véget a szakszervezeti terrornak s

vonja ki a munkások szociális szervezkedésének intézményeit végérvényesen a nemzetfelforgató párt egyeduralkodó alól. Ha a szakszervezeti terror megszűnik s a szellemileg önállótlan munkások tömege nem lesz többé védtelen zsákmánya a szocialista izgatásnak, nem fog kelleni többé számolni azzal a lehetetlen helyzettel, hogy Magyarországon az ipari munkásság jó része csak úgy kap munkát és kenyeret, ha előbb a nemzet ellenségeinek támogatói közé iratkozik.

Mi a liberalizmus?

Felfedezést tettünk: felfedeztünk végre egy liberálist, aki meg is mondja, mit ért a liberalizmuson. Számtalanszor panaszoltuk, hogy a liberális tábor telekiabálja az országot jelszavaival, de ha az ember számon kéri a kiáltozókat, mit értenek hát pontosan és szabatosan „liberalizmus” alatt, feltűnő egyöntetűséggel kibújnak a felelettel alól. Ez a kibúvás pedig feltétlenül gyanús, mert azt a sejtelmet kelti, hogy a liberalizmus jelszava mögött dugáru rejlik, amelynek igazi mivoltát titokban akarják tartani a jelszó hangosai.

Most végre egy zsidó író, láthatólag a komolyabbak közül való, magyarázatát adja a liberális jelszónak. Végre hát egy tárgyalási vagy diszkussziói alap, amely minden körülmény közt jobb a mérő jelszónál.

„Én liberális vagyok — írja az illető író. — A liberalizmus alatt azt értem, hogy a nemzet *egyetemes intelligenciája* uralkodjék az egész országon. A nemzeti intelligencia a nagy keret, amelyen belül minden ember és minden osztály bírjon egyenlő joggal (és megfelelően kimért kötelességgel is természetesen), de *egyeduralomra nem szabad törekedni egy osztálynak sem*, mert az uralom a nemzeti intelligencia közös jószágá.”

Sietünk kijelenteni, hogy ha csakugyan ezt jelentené a liberalizmus, mindnyájan liberálisok volnánk. De kétségtelen, hogy nem jelenti. Letagadha-

tatlan évezredek világtörténeti tény s különösen nálunk az utóbbi évtizedek, de a jelen napok ezerszeres tapasztalata is igazolja, hogy a zsidóság nagy átlaga sohasem a nemzet egyetememes intelligenciáját akarja uralmon tartani, hanem önmagát, a nemzet intelligenciájával s egész nem-zsidó egyetemességének hátrányomásával. Gazdasági téren elsősorban, de a pénz hatalma révén a sajtóban, irodalomban, politikai életben s mindenütt: a zsidóság közmondásos összetartásával és szolidaritásával egyetlen hatalmi célt tart szem előtt: a saját kizárólagos osztályuralmát. Egy pillantás a zsidó lapokba, meggyőzhet erről bárkit. Politikus, író, művész, tudós, közgazdász, pap, intézmény aszerint jut ezekben a lapokban szóhoz, díszítő jelzőkhöz, érvényesüléshez, amint a zsidó hatalmi célok hűséges szolgájának bizonyul. Az egyetlen szemszög, amelyből a zsidóság egyetemessége a napieseményeket, az embereket, az irányokat, a teljesítményeket mérlegeli és értékeli, a zsidó érvényesülés szemszöge. A nem-zsidót hátraszorítani s csak akkor adni neki levegőt, ha hajlandó Izrael hatalmi szekerét tolni, ez a hallgatólagosan elfogadott közös taktika. Ezt azonban be nem vallják, hanem ellenkezőleg, a liberalizmus jelszavai mögé bújtatják. Az egyetememes érvényesülés, az „egyenlőség” jelszavai mögött legexkluzívabb zsidó érvényesülést csinálnak.

Ha liberalizmus alatt csakugyan azt kell érteni, amit a fentidézett meghatározás mond, bátran állíthatjuk, hogy a zsidóság a legkevésbé liberális része az országnak. Határozottan *osztályuralomra* tör. S ha ezzel szemben a gazdaságilag háttérbe szorított, tervszerűleg ellenséggként kezelt keresztény tömegek és keresztény értelmiségek védelmet keresnek s az amúgyis túlságos súlyra vergődött zsidóságot az egyetemesség keretei által adott korlátok közé utasítják, ezzel csak a fentidézett liberalizmus elveit szolgálják. A numerus clausus pl. ebből a szemszögből éppen a liberalizmusnak, az egyetememes és egyenlő érvényesülésnek követelménye.

A zsidóság átlaga azonban egyébként sem fogható a fentidézett értelemben a „liberális” fogalom alá. Mert egyetlen osztály van csak, amely az egyeduralmat nyíltan s kifejezetten a maga számára követeli, tehát a liberalizmus nemes értelmezésével legélénkebben szembehelyezkedik és ez a szociáldemokrata munkásság. Azonban a proletárurolmat program-szerűleg valló szociáldemokrácia a zsidóságnak mégis dédelgetett gyermeke — amire nézve megint nem szükséges hosszas bizonyítás. Nemcsak hogy a vezetői és szervezői zsidók vagy zsidóbarátok, nemcsak hogy a szociálista osztályizgatás találkozik mindig s mindenütt a zsidóság hangos helyeslésével s támogatásával, hanem látjuk, hogy a zsidó orientációjú parlamenti pártok s a zsidó sajtó is folyton egyezkedik a szociáldemokratákkal, tehát az osztályuralom és osztályharc legkíméletlenebb nyílt hirdetőivel. Mi jögon meri akkor a zsidóság magát liberálisnak nevezni, ha liberalizmus alatt csakugyan nem osztályuralmat, hanem a nemzet egyetemes intelligenciájának érvényesülését érti?

A liberalizmus jelszó, amely mást fed, mint amit mond. Ezért nem kérünk belőle.

Jelszópolitika.

„Jelszavakkal politikát csinálni nem lehet.” „Jelszavakkal közgazdasági életet csinálni nem lehet.” Ezeket s hasonló — jelszavakat hallunk nap-nap mellett az ú. n. liberális táborból. A jelszavak alatt természetesen mindig a „keresztény” jelszó értendő.

Az első csalafintaság ebben a jelszóellenes jelszóban ott van, hogy a kereszténység nem jelszó. Ha mint eszmét veszem: hatalmas erkölcsi lendítőkerék, a művelődésnek és társadalmat fenntartó követelményeknek soha fel nem mult s utól nem ért foglalata. Ha pedig mint konkrét valóságot veszem, a nemzet túlnyomó többsége.

Egyik értelemben sem pusztá jelszó, ha valaki a

kereszténységet s a keresztény tömegek védelmét nem engedi egy nemzetközi világimperiálista társaság kedvéért martalékul dobni. Ugyanilyen értelemben a nemzetet magát is kikezdhetnék: mondván, hogy a „nemzet” is csak jelszó.

A második és nagyobb csalafintaság pedig az, hogy hiszen, akik a kereszténység érvényesülését merő jelszópolitikának nézik, maguk is jelszavakon nyargalnak s ami fő: náluk a jelszó csakugyan csak jelszó, amely mást fed, mint amit hangoztat. A liberális jelszó valóban legalább akkora szerepet visz a túloldalon, mint a mienken a kereszténységé.

S ami nagyobb baj: nem fedi a valóságot, mert nem egyenlő szabadságot akar, hanem a keresztényellenes irányok egyoldalú és kizárólagos szabadságát, amint hogy csakugyan a liberálisizmus érája a magyarok és keresztények céltudatos, tervszerű leszorításában, elszegényítésében, a zsidó járszalagra juttatásában jelentkezett legfeltűnőbbben. Ugyanerre a megállapításra jutunk, ha a liberális elemek mai viselkedését megfigyeljük: ahol befolyásuk van, gyárban, bankban, tantestületben, irodalmi revűkben, liberálisizmus alatt a keresztények üldözését, leszorítását, ki-nullázását értik. Lapjaik soha keresztény emberekről vagy intézményekről (amennyiben nekik be nem hódoltak) jót nem írnak, viszont a legvörösebb agitáció számára örökké még több „szabadságot” követelnek. A „közsabadság”, a „jogrend”, a „munka” az ő ajkukon a legegyszerűbb jelszavakká csúcsosodik ki, amely alatt mindig más rejlik, mint amit mondanak.

Ha valaki, a szociáldemokrácia űz jelszópolitikát. A kisemberrel elhitette, hogy olcsóbb lesz a kenyér, ha vörösszekfűsökre szavaz s az olcsó kenyér jelszava mellett a búza ma 10.000 koronás. A vörös izgatás a terroron kívül szinte egyébnek sem köszöni a tudatlanság fölött avatott győzelmeit, mint jól kicirkalmazott jelszavainak. S hogy ezek a jelszavak hova vezetnek, arra elég ékes példa az orosz pokol, vagy Ausztria, vagy az a magyar nyomorúság, amelybe a

jelszavak forradalma döntött bennünket. Hogy ezt a legveszedelmesebb jelszópolitikát nem veszik észre s egyetlen szóval sem róják meg azok, akik a kereszténység jelszavait oly borzasztó bajnak érzik!

Szóval: a jelszó csak az esetben bűn, ha keresztények használják. Ezt is jó tudni.

Rendet kell teremteni!

A *Nemzeti Ujság* egyik minapi száma hírt adott a vörös izgatók újabb erőszakoskodásáról, amikor *dorongokkal akarták megakadályozni, hogy keresztényszocialisták is dolgozhassanak a gyárakban.* Azt a megjegyzést fűztük e hírhez, hogy a polgári társadalom eddig „meglehetősen bűnös közönnyel” nézte ezt a földalatti szervezkedést.

Nehogy azonban vádunk egyoldalú legyen, meg kell állapítanunk, hogy a szociáldemokrata szemérmetlenségek újabb felburjánzásáért a legfőbb felelősséget mégis a kormányzat maga viseli. A folytonos pártviszály, hatalmi kérdések s egyéni törekvések káoszában a „keresztény és nemzeti” kormányzat mindmáig jóformán elfelejtett rendet csinálni azon a téren, ahonnan az országfelfordítás voltaképp kiindult s ahonnan az ország újabb felforgatásának akarása a mai napig percre sem szűnt meg.

Pedig ha valamire, erre csakugyan lett volna mód és alkalom elég. Ha valamivel, azzal az iránnyal szemben csakugyan erélyesen védekezhetett volna a nemzeti ébredés kormánya, amely csak tegnapelőtt is bolsevizmust csinált az országban s ma is az államfelforgató proletárdiktatúrát vallja marxi programjában. Ha valamit, a vörös izgatást lehetett volna hoppon fogni s örökké lehetetlenné tenni, pusztán azért, hogy komolyan alkalmazzák már meglevő törvényeinket s ha kell, hatásosabb törvényeket is alkotnak a tudatos népámitás, államfelforgató törekvések, alig leplezett mindennapi izgatás s a szakszervezeti erőszakoskodás iparlovagjaival szemben. Azonban minden jel arra

vall, hogy a kormányzati körökben talán még a marxí rendszer belső struktúrájával, céljaival s módszereivel sincsenek tisztában. Nem veszik észre a legkiáltóbb s az államhatalmi beavatkozást egyenesen provokáló államellenes törekvéseket a vörös izgatásban.

Államellenes a szociáldemokrácia egész marxí kátéja. Államellenes a programszerű végcél: a társadalmi forradalom, a magánjog eltörlése, a proletárdiktatúra. Államellenes az út, amelyen ezt a célt megközelíteni akarják: a tönkrementési folyamat tudatos siettetése. Államellenes a szellem, melyből mindez kiindul: az osztálygyűlölet és osztályharc, amely csak szebb neve a polgárháborúnak, a testvérharcnak, az állam egysége megdöntésének.

Államellenes az eszközök legtöbbje, amelyet használ: a tudatos gyűlöletszítás, az erőszak programszerű alkalmazása, a terror, a szakszervezeti diktatúra, a munkaszabadság tagadása, az alacsony ösztönök tervszerű ébresztgetése, a munkások tudatlanságának nyilvánvaló kihasználása, a külföldi ellenségekkel való konspirálás, a lapjaikban s agitációjukban folytatott ordító, útszéli, istállóí hang s ezzel a munkásság erkölcsi színvonalának s kultúrájának alásüllyesztése, a tervszerű uszítás és izgatás minden törvény, minden hatóság, bíróság, egyház, hadsereg, nemzeti szellem ellen, a ferdítés, hazug beállítás, népfelrevezetés egész virtuózi rendszere, amellyel az izgatást alátámasztani igyekeznek. Mindmegannyi kihívása a józan társadalomnak s főleg a kormányzatnak, hogy a tudatos rombolás és forradalmasításnak ezeket a démonjait fékezze meg. Van rá mód elég.

A legképtelenebb és leggyávabb védekezés, amit ezzel a követeléssel szemben kormányzati körökben hallottunk, azt volt, hogy a „munkásságot” nem akarják bántani. De az ég szerelmére, mióta a „munkásság” ügye a Népszava hatalmi örülete? A Conti-utca, persze, hogy ordítani fog, ha a törvény szigorát és *szellemét* egyszer az ő terror-tempóira is alkalmazni fogják, de a munkásság abban a pillanatban kijózanodik, mihelyt

az izgatók örületét megfékezik. Csak nem hiszi el a kormány maga is a hazugság kötéláncosainak, hogy amit ők képviselnek, az valóban a munkásság? Csak tudják azt a tehetetlenségükbe beletörődött urak is, hogy még a „szervezett szociáldemokraták” közt is legalább 80 százalék csak kényszerből és félelemből az?

Ha az állam bűnös mulasztásai folytán az izgatás, a terror s a szakszervezeti kényszer nem préselnék bele a jóra való munkások nagyrészt is a vörös akolba: legfőlebb az a 20 százalék maradna ott, aki között megint csak 5 százalék a fanatikus marxista, a többiek — bocsánat a szóért — egyszerűen *izgatók*; akiknek azért kell a marxizmus, mert minden felforgatásban szívesen ott vannak. Egyébként pedig fűtyülnek a „pártprogramra”, amelyet nem is értenek meg, sokszor nem is ismernek.

A kormány tegye jóvá mulasztásait s csip-csup ügyek helyett teremtsen végre rendet a szervezett államfelforgatók pusztító hadjárataival szemben és ne támogassa politikai taktikából elnézésével, sőt beavatkozásával a sztrájkmozgalmakat úgy, mint ahogy az legtöbb a bányamunkások sztrájkjánál történt.

Kell-e nálunk fascizmus?

Hetek óta reszketnek a makkabeusi térdek, rogyanak az ívelt inak: lesz-e, nem lesz-e nálunk is fascizmus? Cikkek, nyilatkozatok repülnek pro és kontra, a kopasz Mussolini-fej mint egy új reveláció, vagy inkább mint új szfinksz mered rá Európa valamennyi politikai hisztérikusára.

A mulatságos a dologban az, hogy azt se kérdik a kérdezők: mi hát az a fascizmus? Párt? egyesület? társadalmi irány? S mi a jellege? Erősen nemzeti. De antiszemita is? Vagy az nem? Csak szociálista-ellenes?

A mi zsidóságunk, a sajtója szerint ítélve, nem bízik a fascizmus állítólagos semlegességében a zsidókérdést illetőleg. Jellemző: nem tudja megérteni, ho-

gyan lehet egy irány a kommunizmusnak esküdt ellensége s amellelt a zsidókkal szemben közömbös. Ez utóbbit, igaz, mi sem értjük meg s azért a fascizmus állítólagos semlegességét a szemita-kérdésben mi sem vesszük komolyan.

De nem ez a fontos. Az a kérdés: a fascizmus lényegére, vagyis a társadalomnak az állam erkölcsi létalapjait védő, törvényenkívüli szervezkedésére szükség van-e nálunk is?

Törvényenkívülit mondtunk s nem törvénytelen, vagyis törvényellenest. Egészen bizonyos, hogy a modern állami törvénykönyvek egy szálíg elégteleneknek bizonyultak a nemzetek benső életeterejének megőrzésére. Ezek az írott törvények egész sor kelléket s erkölcsi alapot feltételeznek, amelyeket maguk megteremteni nem tudnak s amelyeket a józan emberi ész és népi erkölcs termel ki a nemzetekben. Ilyen erkölcsi alap azonban ma már egy sincs megtámadatlan. Az a választóvízként ható, maró „Zersetzungsgeist“, amelyet elsősorban a zsidóság képvisel, mindenféle formában — mint liberalizmus, mint plutokrácia, mint szabadkőművesség, mint radikalizmus, mint forradalom, mint szociálizmus, mint kommunizmus — megszervezte a bomlasztó elemeket, amelyek előtt sem Isten, sem haza, sem családi erkölcs, sem gyermeki ártatlanság, sem józan ész, sem hűség, sem lovasgiasság nem fogalmak többé, csak gúnyképek már. S e szervezetek megtalálták a módját, hogy a finoman-rombolást gazdasági és politikai hatalmuk eszközévé tegyék, hogy a törvény betűi között, fölött és mögött öljék a nemzet minden erkölcsi vagyonát, hogy parlamentjeinkbe beszivároghva mint „törvényhozó“ pártok szerepeljenek ők, akik nemhogy törvényt, de nemzetet sem ismernek, amelynek törvényt szabjanak. Az emberi butaság és félrevezethetőség, főleg munkásaink nagy tömegének hihetetlen politikai tudatlansága, az uszításnak és szembekötésnek ez a nagyszerű talaja, kész hadseregeket terelnek az országvesztésnek e tudatos ügynökei elé; a nagytőke

pedig s a sajtónak az a bizonyos része, bárha izig-vérig kapitalista, minden szeretetével és pénzével támogatja az állítólag antikapitalista nemzetietleneket. Ők megélnék nemzet nélkül is; nekik a bécsi, berlini, prágai vagy pesti tőzsde egyformán hazájuk. Nem értik a mi babonáinkat: hazaszeretet, történelem, tradíció, női szemérem, férfi hűség, vallás és hasonló dolgokat. Mi pedig kínlódva, keseredve látjuk ezeréves várainkat rommá omlani; apáink, fiaink vére árán óvott ősi hazánkat idegen bérlő tulajdonába csúszni. Hallgatunk, mert illedelemre neveltek, s mert nem tudjuk elhinni, hogy vannak emberek, akikben az erkölcsi érzék az a hatodik érzék, ami nincs. De végre se bírunk el mindent s akkor lobogó, vulkánikus erővel tör ki belőlünk a „Ne tovább!” tiltakozó szava. Ez a német „völkische Bewegung” veleje, ez a magyar antiszemitizmusé s ez robbant ki most Európátrázó erővel az olasz fascizmusban. S nem kell prófétának lennünk, hogy előre bemondjuk: ez az ébredő mozgalom fel fog támadni, erőre fog kapni mindenütt, ahol zsidó ravaszkodás a keresztények nyakára tette a kést, akár plutokrata kizsákmányolás, akár nemzetellenes kommunista-agitáció nevében.

De megnyugtadjuk a lúdbőrös makkabeusokat. Olaszországban a fascizmusra kisebb szükség volt, mint nálunk, de megcsinálták. Nálunk nagyobb szükség volna rá, de nem fogják megcsinálni. Nem látjuk az embert, a szervezőt hozzá. A pirosbetűs napokon magát még mindig kereszténynek nevező kormány csak frigiai sapkára tudja tűzni a keresztet s a nemzeti jelvényeket. Soha kormánynak annyi alkalma nem volt, hogy végleg leszámoljon a felforgatókkal, mint a bolsevizmus utáni kormányoknak. Sajnos, tehetségtelen könyöknökök tolták előre magukat s élcnnek is bizarr ezektől az uraktól azt kívánni, hogy leszámoljanak a forradalom végső maradványaival, hiszen az egyik legfőbb októberi „vívmány”, a törvényes király híveinek üldözése saját benső érzelmeiktől sem áll távol. Munkásmozgalom, munkásfel-

világosítás, szociális kérdések — nem vezérkari, nem is szabadválasztó témák, ezek odafenn nem voltak fontosak. Kontárookra bízta legfőbb s legégetőbb nemzetvédelmi, népoktató, közvéleményirányító feladatokat, mert őket csak a legitimisták letörése érdekelte... A választáson is „hólyagplakátokkal” siettek gyengíteni a keresztény ellenzékét s erősíteni a diktatúra-tagok jelöltségét...

Nem, felülről ne féljenek komoly nemzetvédelemről. Alulról, a ma alullevőktől? — talán igen.

A becsületes októbristák.

A forradalmi tivornyák emlékezetének buzgó felejtői s felejtetői, legelől természetesen az Erzsébet-körúti Lenin-köszöntők, siettek ismét felhasználni a múlt napok parlamenti viharait, hogy megint egy spongyavonással elmosassák az októberi honvesztések tetteseinek nyomát. Voltakép az a legfelháborítóbb a dologban, hogy nem akad hát a parlament keresztény többségében egyetlen debatter, egyetlen őre a logikának s a történelemnek, aki ezekről a gettói szofizmákról végleg lerántsa a leplet?

X. Y. ott volt és hajlongott a Nemzeti Tanács előtt, tehát októbrista; N. N. üdvözölte Károlyi Mihályt, szónokolt, írt; Korányi, Berzeviczy, sőt a katolikus néppárt is „behódoltak” október előtt — *tehát* (így újjong a Drozdy- és az *Est*-féle logika) nincs ki nek mit szemére vetnünk, egyik époly bűnös mint a másik, sőt igazság szerint — idáig merészkedik elmenni a faji logika — voltakép csak Batthyány és Lovászy a becsületes, következetes októbristák, mert a többi akkor szintén az volt s ma megtagadja októberi multját.

Ennek a rabulisztikus bócherlogikának, de az ügyetlenül mosakodóknak is, mindig újból meg kell magyaráznunk, hogy október 31-ikének aktív és passzív szereplői voltak. Ez a nap egy szédületes országbecsapás volt, a legnagyobbstílusú szélhámosság, ame-

lyet a nemzet ezer év óta megért. Október 31-ét céltudatos, hosszantartó manőverek előzték meg: a radikális aknamunka a háború tisztességes befejezése ellen, a katonák tervszerű defetizálása (Est- és Népszava-csempészés a frontra), politikai sztrájkok s tán legfőképp: a magyar közvélemény hihetetlen arányú narkotizálása az akkor szinte egyeduralkodó körüli sajtó (Az Est s a Déli Hírlap) révén. Ennek eredményeképp október 31-én a legjobbhiszemű emberek is többé-kevésbé elhitték, hogy az országot csak Károlyiék menthetik meg a végső elsüllyedéstől, s hogy a forradalom, amelybe ezek az urak a nemzetet belehurrogták, elkerülhetetlen, sőt nemzetmentő dolog s más célja nincs, mint a nemzeti függetlenség kivívása. A hipnotizált, elkábított s megrémített magyar lélek csak lassan vette észre, hogy a bitorlóknak eszük ágában sem volt, de módjukban sem állt a nemzet megmentése, hanem egyetlen céljuk az volt, hogy a zavarosban Károlyi radikális zsidainak és zsidóbarátainak biztosítsák az uralmat s a radikális szociálista diktatúra révén letörjék a történelmi Magyarországot s főleg a háborús visszaélések folytán toronnyira nőtt, háborgó antiszemitizmust.

Ebben az összeomlásban tehát kétféle „októbristák” szerepeltek: a csalók s a megcsalottak, a terrorizálók és a terrorizáltak. A megcsalottak is hibásak voltak: miért engedték a piócákat hatalommá nőni az ország testén, miért tűrték, hogy az ország lelkére a körüli galiciánusok sajtója nyomja rá bélyegét. De ez volt aztán egyetlen bűnük is. Hogy aztán a felfordulásban, az általános kapkodásban, az utcán hömpölygő söpredék terrorja közt, a sajtó örült dobolása s a „Nemzeti Tanács oltalma alatt” piros plakátokkal újjongó zsidóboltok szuggesztiója következtében csakugyan azt hitték, az országot már csak a forradalomhoz való csatlakozással lehet a még rosszabbtól, a teljes anarchiába süllyedéstől, az orosz sors követésétől visszarántani: ez nemcsak lélektanilag volt érthető, hanem erkölcsileg is teljesen igazolt. Elvégre

nem szégyen, ha kitérek a veszett eb elől, sőt az sem szégyen, ha a diadalmas haramiát szelíd szóval igyekszem mérsékletre bírni. Azonban oda már a Drózdya és Rassayak egész impertinenciája kell, arra már csak a faji sajtó egész magyartalan, talmudi szemérmetlensége képes, hogy utólag egy kalap alá fogja a veszett ebet s az előle kitérőt, a haramiát és a szelidíteni vágyót, a csalót és a becsapottat, a terrorizálót és terrorizáltat, sőt az előbbi meg „egyetlen becsületesnek” merje nevezni azokkal szemben, akik októbert pusztán tévedésből, megcsalásból, legrosszabb esetben félelemből fogadták el vagy akár üdvözölték is.

S ez az a történelemhamisítás, amellyel szemben nem lehet elég megbélyegző szavunk. A veszett eb szerint ma az a bűnös, aki megmaradni nem engedte magát; a betörő szerint az a tettes, aki félelemből, opportunizmusból vagy narkotikus káprázatban kiforgatta zsebeit a rabló előtt! A betörő ellenben az „egyetlen becsületes” az egész társaságban!

A szervezett betörők hada annyira ellentmondás nélkül folytathatta már logikai bakugrásait a nemzeti gyűlésben, hogy a többség tehetetlenségét kihasználva — nagyon következetesen — éljenezni kezdhette a magyar parlamentben október megcsinálóját s a rákövetkező első diktatúra terrorlegényeit: Garamit és szökevénytársait. A parlament pincéiből ezzel nemcsak a tettesek kerültek az emeletre, hanem a terror és a hazaárulás maga is polgárjogot nyert. Mert aki Garamit élteti, az már nem is október 31-et élteti, hanem azt az első rémuralmat is, amelyet Garamiék március 21-ig lefolytattak, a katonatanácsok, munkásdiktatúra, szociálista terror, országzüllesztő, utcai lövöldözések, gyilkosságok, vasútkifosztások, pénzértéktelenítés, nép nélkül hozott néptörvények, hadseregszétkergetés, az országhatárok védelmének letiltása, stb. gáztetteit. Aki Garamit élteti, vagy az éltek közé áll (ezt teszi pedig körülbelül az egész „hazafias” zsidó sajtó), az már nem az októberi összeomlás

passzív hőseivel kerül egy sorba, hanem annak tudatos előkészítőivel és kizsákmányolóival. S felháborító, hogy akik az újjáéledt októbrizmussal szemben az ország megmentésére volnának hivatva, a vörös és a sárga felforgatók alig tudnak egyebet szembehelyezni, mint bátortalan, logikátlan hebegést.

Álmunkások.

A szociáldemokrácia legnagyobb ereje: az a ki-méletlen, sokban igaztalan kritika, amelyet a mai társadalmi rendre gyakorol; legnagyobb gyengéje viszont, hogy ehelyett a társadalmi rend helyett jobbat ajánlani nem tud, a reformtervei egészen gyermekes álmok és hebegések. A szociáldemokraták maguk is világszerte érzik ezt, éppen ezért az alkotómunkától távoltartják magukat, szinte csak mások meglévő, vagy mondvacsinált bűneinek szellőztetéséből, kritizálásból és izgatásból élnek. Ahol alkalmuk nyílt, vagy kényszerítve voltak a maguk alkotnitudását bemutatni, szégyenletes bohóckomédián sehol sem viték túl, ezt láttuk a proletárdiktatúra idejében vagy akár az azt megelőző, úgynevezett tiszta szociáldemokrata diktatúra alatt.

A szociáldemokrácia meddőségének és alkotni képtelenségének azonban mélyebb okát is észrevették már komolyan szántó elmék. Ez az, hogy a vörös tábornak nem is szándéka a munkásság helyzetét komolyan megváltoztatni. Csakugyan ennyi idő és ennyi handa-banda után minden más munkásmozgalom több eredményt ért volna el, mint az a vörös tábor, amely a vezetői miatt magát a munkásmozgalmat is csak meggyűlöltetni tudta a tisztességhez szokott elemekkel. A szociáldemokrácia egész taktikája alig magyarázható másból, minthogy igazi mivoltában, gyökerében egyáltalán nem munkáspárt, hanem a tőke csendes kitarthatója. Egyáltalán nem a munkásság felségelyezése a célja, hanem a munkásság együttartása izgatószerrek segítségével olyanok zászlója alatt, akik-

nek feladata vigyázni, hogy a munkásszervezkedés és munkáselkeseredés sohase irányuljon a nagytőke igazi urai ellen.

Csakugyan ezt árulják el legutóbbi korcsmai duhajkodásaik is a parlamentben. Ez az állítólag tőkeellenes harc sohasem illeti a nagytőke elfoglalt pozícióit; teljesen békében hagyja azt a gazdasági rendszert, amelynek bankok és tőzsde a végvárai; kihasználatlanul hagyja azt a rengeteg izgatási anyagot, amelyet a sibergazdálkodás a drágaság és nyomor fokozásával kínál; egyedül oly támadási pontokat keres, amelyek a nagytőke szempontjából közömbösek: Zalaegerszeg, rendtörvény, Csilléry, Bangha páter, — vagy amelyek amannak egyenesen károsak: numerus clausus, fajvédelem, keresztény sajtó.

A világszerte keresztényellenes nagytőke urai hálások lehetnek és hálások is a vörös tábornak: ez végzi el helyettük küzdelmük durvább részét ama történeti tényezők ellen, amelyek a nagytőke mohó expanziójának útjában állanak (nemzeti állam, tradíciók, egyház), s viszont elterelik az elégedetlen munkások figyelmét és haragját onnan, ahol a voltaképeni mammutvagyonok összpontosulnak és ahonnan minden modern „kizsákmányolás” kiindul. Ilykép közösen egymásra ütő hűségese szövetségtárs a szociáldemokrácia és a nagytőke, ezt a szövetségi viszonyt és tudatos összemunkálást árulják el izgatásaik, parlamenti modoruk és sajtójuk minden vonása.

Éppen ezért nemigen hihetünk abban, hogy akik ezt a számító, tudatos összemunkálást végzik, azokkal a keresztény nemzeti irány valaha is megértetheti magát. Optimizmus volna azt hinni, hogy a szociáldemokrácia vezetői bármit is megtanultak volna, vagy általában tanulni akarnának. Optimizmus egyáltalán azt hinni, hogy a szociáldemokrácia egyenlő munkásmozgalom. Ennek a kerek ellentéte áll. A munkásokkal, ha kiragadjuk őket a céltudatos izgatók és félrevezetők karmaiból, nagyon könnyű lesz a megértésnek amaz útjára lépni, amelyet egy illusztris keresz-

tény politikus a minap is emlegetett. De a nagytőke ravasz kitartottjaival és ügynökeivel szemben minden közeledési kísérlet öngyilkosság lenne.

A „szervezett betörők”.

Egyszerre mily kényes lett az arcuk bőre, egyszerre hogyan kiütött rajtuk is a mimosa pudica-természet! Mázsányi súlyú vádakat szótlanul vágtak zsebre, a nemzetgyilkolás, a hazavesztés, a proletárdiktatúrával való „egység” okmányai, Szamuely vérfürdői, a szakszervezeti vörös hadsereg kegyetlenkedései, a gyanús provenienciájú választási pénzek — mindez felelet nélkül pattant le cserzett lelkiismeretük bagaria-páncéljáról. Csak mikor a maguk frazeológiájával jelöltük meg őket, röviden és egyszerűen, adják egyszerre a sértettet s ők, a csatornák hőstenorjai, a durva mocskolódás virtuózai, kényesen felszisszennek a finomtalanul őszinte néven-jelöltetésen: szervezett betörők.

Azok vagytok, Kun Béla egykori csatlósai, ma is visszakívánói, nemzetünk sárig rágalmozói, a nemzeti zászló megköpdösői, a Himnusz meggyalázói, kis- és nagy-ántánt s minden bécsi szökevények cinkosai: finomabb szóval a ti bűnötöket illetni valóban nem lehet.

De nem is erre gondolunk mi elsősorban, mikor a ti vörös rongyotokat a szervezett betörők zászlajának mondjuk. Ti nem a nemzet egészének vagytok legalábbalóbb árulói, hanem legelső helyen a munkásságé. Ti a munkásságon követtek el nap-nap mellett a betörésnél is alávalóbb gonosztettet. Mert ti a becsületes, alapjában romlatlan, keresztény és magyar munkásságnak tudatlanságát, képzettségének fogyatékoságát tudatosan kihasználjátok arra, hogy vele a legcsületlenebb hazugságokat elhitessétek s ezzel őt az öngyilkosságba, a vágóhídra kergessétek. Elhitetitek vele, hogy nem a fajilag rokon nagytőke szolgálatában álltok, nem a Világ-izrael uralmáért, hanem a

keresztény magyar munkásságért dolgoztok. Elhitetik veletek, hogy komolyan javítani akarjátok a munkásság helyzetét, holott valóságban a Marx-féle „nyomorbajutási elmélet” alapján álltok, amely a munkásból koldust, aztán elkeseredett forradalmárt, mindenesetre a ti vak és engedelmes cselédedeket akarja kiformálni. Elhitetik veletek, hogy a tőke ellen küzdötök, holott valóságban sohasem a Lipótváros százmilliomosai ellen, butonos, prêmes, selymes dőzsölői ellen, soha a nemzetközi bankokrácia ellen nem harcoltok, ellenkezőleg mindig együtt lógtok, sülve-főve együtt vagytok a „liberális”, értsd: plutokrata és milliomos zsidósággal s gyűlöletetek egész pokoli lávája, szemérmetlen hazudozástok egész szennyes áradata kizárólag a keresztény és nemzeti irány ellen indul. Szervezett betörők vagytok, akik betörtetek a magyar alkotmányba, akik Károlyi Mihállyal együtt szétzúztátok a magyar integritást, terrorral és izgatással magatok alá tepertétek az ennyi gazsághoz nem szokott, elképedt polgárságot; akik Kun Béla orgyilkos bandáival egyesülve loptatok, gyilkoltatok, s mindennek tetejébe ma Amerikáig és Ausztráliáig telerágalmaztátok a magyarság ellen a világot. Galíciából ideszüremkedett idegen gonosztevők vagytok, akik a magyar munkásság egy részét csalo ígéretekkel, bunkóval, fenyegetéssel, szakszervezeti terrorral magatokhoz láncoltátok és semmi más célotok nincs, mint ugyanannak a galiciánus proletárdiktatúrának felújítása, amelyet egyszer már rászabadítottatok az országra.

A munkásság szeretete veletek van? Ó, ha egyszer leszavaztatnátok őket, de terrortól, maszlagtól mentesen! Veletek van egy apró töredék: a veletek egyszerűek hada, a börtöntöltelék, a tegnapelőtt még terrorfiúk. A becsületes magyar munkás borzadva futna el tőletek, ha tudná, amit egymás közt ellene forraltok. Hiszen a kongresszustokon is a magatok szónokain kívül valamennyi fogcsikorgatva szólt a ti diktatúrátok, a „vezetőség” lelkiismeretlen egyeduralma, ellenőrizhetetlen céljai ellen.

Cenzúrával, erőszakkal fenyegetőztök? Hát próbáljátok meg! De addig is jegyezzétek meg: szervezett betörők vagytok, akik a piszkolódás és nemzetrombolás szabadságáért dörögtök, cenzúra és állami felügyelet ellen ordítottok, ugyanakkor azonban a magatok szennyes céljai kedvéért újabb spiclirendszert rendeztek be s újabb proletárcenzúrával és egyéb erőszakossággal fenyegetőztök.

Próbáljátok meg; de jegyezzétek fel előre, szervezett ellenségei minden becsületnek és rendnek: Magyarországon újabb csöcselék-diktatúra nem lesz és újabb cenzúrát, terrort és forradalmi törvényszéket nem fog itt csinálni se Kun Béla, se Göndör Náthán, se Propper Naftali, se Várnai Jebuzéus. A magyar népnek egy apró, elvakult, lelkében kirabolt töredéke nyalhatja a lábatok nyomát; az ország nem fogja derekát többé az igátokba hajtani.

Egységes front?

Tegnap valamennyi liberális orgánus az egységes frontról cikkezett. Egységes fronton pedig a keresztény kormányzatnak a szociáldemokratákkal, vagy ahogy ők mondják, a munkássággal való „kibékülését” értik. Ugyanakkor hangoztatják, hogy a szociáldemokraták csak úgy lesznek kegyesek „békülni”, ha minden követelésüket teljesítik, ami annyit jelent, hogy visszajöjjenek a szökevények, a hazaárulók teljes szólási és mozgási szabadsággal s az izgatás, amely már úgymint teljes szabadsággal folyik, még féktelenebbül, még korlátlanabbul űzhesse játékait.

Csak a hét hálgyoggal megvert vak nem látja itt az ügyes taktikát: október 31. és március 21. levitézlett hősei sub titulo „békülés” és „egységes front” szépen vissza szeretnék szerezni azt a hatalmat, amelynek demokratikus és szociális tartalmát, főleg az egységes nemzeti front szempontjából való értékét a két rémuralom idején bőségesen megtapasztalhattuk.

Nem foglalkozunk annak a gondolatnak még a

lehetőségével sem, hogy akadna Magyarországon keresztény s nemzeti kormány, amely ezekre a nagyon is naiv és áttetsző csalogatásokra megszédülne. A marxizmussal nincs alap a békülésre, éppen úgy, mint a kisántánttal nincs. A szociáldemokrácia nem párt, mert párt alatt a különböző utakon járó, de a nemzet egyetemességének javát és fenntartását célzó politikai irányok bármelyikét értjük, azonban egy karbonári-szervezetet, amelynek kátéjában benne van a marxi proletárdiktatúra, a forradalom, az ország felforgatása, a nem fizikai munkát végzők, sőt általában a nem pont marxi dogmákat vallók teljes leigázása, osztálygyűlölet s kíméletlen letaposása minden be nem hódolónak, semmiesetre sem tekinthetünk országfenntartó pártnak. Az állam nem „békülhet” azokkal, akiknek programjukban van az államfelforgatás, a demokrácia kijátszása, minden egyéni szabadság kiirtása s a legelemibb szociális érzésnek, a társadalmi szolidaritás érzetének lábbal taposása. Tanulságosnak találjuk azonban ismét a liberális tábor harsogó örvendezését annak a pusztá gondolatára is, hogy a keresztény kormányzat lépre talál menni s néhány naiv ábrándozó vagy magát nagyon is minden irányban posszibilissé tenni kívánó ember optimizmusáért kezét talál nyujtani azoknak, akik sem a munkásságot, sem a nemzetnek semmiféle értékét nem képviselik, legföljebb a nemzetközinek festegetett kisántánt érdekeit. Tanulságos és szomorú tünet, hogy a liberális tábor, szinte mint egy ember, helyezkedik egy gyékényre a tudatlanság és csöcselékösztönök ama nagybélőivel, akiknek hazafias őszinteségét az „egység okmányai” és a szociáldemokrata diktatúra borzalmai dokumentálják.

Hogyan? Ez a liberális „réteg” komolyan akarja, hogy hazafinak és magyarnak elismerjük, amikor minden kérdésben s minden alkalommal egy szeizmográf pontosságával csatlakozik a nemzet esküdt ellenségeihez? Annyira több neki a saját fajvédelme, mint a nemzet fennmaradása, hogy a keresztes magyar címer

ellen akár a gajdesz-korszak terrorlegényeivel is minduntalan szolidaritást vállal? A proletárdiktatúra, ez a komolyan vett marxizmus, a liberális nagyvagyonyokat is elég komolyan fenyegette; de úgy látszik, annyira úrrá lett a liberális rétegeken a gyűlölet a keresztény magyarság ellen, hogy inkább vállalják akár újabb nemzetfelforgató Kun Bélák és Szamuelik tenyésztését, mint sem hogy Magyarországon a gyűlölt keresztet tovább is ragyogni lássák.

Erélyes és eredményes szociális reformmunkára a kormány részéről ezekkel a két álarcú Catilinákkal szemben eddig hiába vártunk. Pedig csak így lehetne végérvényesen kihúzni Magyarország testéből a gennyesztő és üszkösítő tüskét. Nem csodálhatja tehát senki, hogy a meghalni, belsőleg elrothadni nem akaró nemzet társadalma maga lép fel védekezőül s az ébredő s fascista gondolat minden izgatás nélkül, sőt a hagyományos magyar tunyaság ellenére is kikirobban. Lövöldözések és utcai botrányok feltétlenül elítélendők, valamint az ébredő mozgalmak egyéb meggondolatlanságai és kisiklásai is; de az ébredő gondolatot magát elvetni és elítélni éppen az adott körülmények között nem lehet. Az ország nem Budapest, a nemzet igazi képét nem a pesti sajtó adja s a magyarságnak csak ellenségei vehetik zokon, ha felébred és ébren marad. Jegyezzék meg az urak fent és lent, hogy itt újabb faji diktatúrát, akár liberális, akár karbonári színezetekkel, többé csinálni nem fognak. Mert ehhez túlságosan egységesfrontiak és ébredők lettünk valamennyien.

A munka szabadsága.

A miniszterelnök beszédében egyetlen belügyi konkrétum van, amelyet örömmel üdvözlünk: az az ígéret, hogy a szakszervezeteket meg fogja rendszabályozni. A szakszervezetek megrendszabályozására csakugyan szükség van két szempontból, a munka sza-

badságának megvédése és a szakszervezetek politikai diktatúrájának letörése szempontjából.

Ma az a túrhetetlen helyzet, hogy a munkást anyagi előnyök ígérgetésével, sokszor fenyegetéssel és terrorral valósággal belekényszerítik az állítólag csak gazdasági jellegű szervezetekbe, hogy ugyanakkor a szervezeteket a szociáldemokrata politikai párt szélsőséges, egyoldalú, nemzetietlen törekvéseinek is szekerébe fogják, ezzel egyrészt a munka szabadságának elve válik illuzóriussá, másrészt a szakszervezetek vezetőségének olyan politikai hatalom jut kezébe, amelynek semmiféle erkölcsi alapja nincsen. Kihasználni az egyedülálló munkás tehetetlenségét, megszorultságát, tudatlanságát és csak azon feltétel mellett engedni őt dolgozni, hogy egyúttal egy meghatározott politikai iránynak, sőt világnézetnek akaratnélküli cselédjévé szegődjék el, mindenkép vigasztalan és erkölcsi alapot nélkülöző eljárás.

A vörös szakszervezetekbe ezen az úton nagyszámú munkásságot erőltettek be, amelynek — bátran elmondhatjuk — legalább nyolcvan százaléka lelkében teljesen távol állt mindazoktól a teóriáktól és módszerektől, amelyeket a szociáldemokrata párt követ. Derék, tisztességes magyar munkások, jó keresztények, nyugodt, szorgalmas családapák, akiknek eszükágában sincs akár a marxi forradalmat, akár a proletárdiktatúrát, osztályharcot, hazaellenességet, istentagadást követni, de akik kényszerűségből odaadják a nevüket, sőt befizetik a súlyos pártdíjakat is, csak hogy kenyeret kapjanak, hogy a szekatúrának, bántalmazásnak, esetleg agyonveretésnek útjából kitérjenek s akikre a pártvezetőség mint mögötte álló tömegre hivatkozik, akikkel mint anyaggal operál, holt ez az anyag voltaképp nem az övé.

A polgári társadalom maga szintén tehetetlen ezzel a csaláson és erőszakon épült basarendszerrel szemben. Próbáljon csak meg mégoly keresztény üzem vagy vállalat a szakszervezeti diktatúrával kikezdeni

és a munka szabadságának törvényben biztosított elvét keresztülhajtani. A spiclik, a besúgók, a „bizalmiak”, a párttitkárok és agitátorok egész raja áll azonnal sorompóba s mást nem enged az üzemben dolgozni, mint, akik legalább külsőleg a vörös tábornak el nem adta a lelkét. Forduljon az üzem vagy vállalat vezetősége a hatósághoz? Mi lesz az eredmény? A maffiának nincs lelkiismerete, a szervezett betörők előtt a magántulajdon nem szentség. Ha a jogtalan sztrájkot letörlik, megindul a csendes szabotázs, sőt ennél is több, a gépek megrongálása s ezerféle anyagi kár, amelyért persze senkit sem lehet felelőssé tenni. Tudunk egy nagyüzemet, amely kazánrobbanásokkal, géptörésekkel, mindössze egy-kétszáz milliós kárvallással bűnhődött azért, mert a munka szabadságának elvét hatósági segítséggel próbálta keresztülvinni. Természetes, hogy az üzemek legnagyobb része inkább csendesen tűr s ezáltal ismét a szakszervezeti diktatúrát erősíti. Ez az a „polgári gyávaság”, amelyet még a szocialista képviselőknek is volt arcuk a polgári társadalomnak szemére lobbantani s amely a jelen helyzetben máris annyira érthető! Ha a kormány komolyan veszi azt az ígéretet, hogy a munkaszabadságot a szakszervezeti, helyesebben a pártidiktatúrával szemben meg fogja védeni, mindennekelőtt ezt az állam az államban rendszert kell helyéből kimozdítania. Erre pedig csak két mód kínálkozik: a legkomolyabban alkalmazni kell a törvény fenyegető eszközeit mindenkiel szemben, aki a munka szabadságát bármi módon akadályozza és ugyanakkor — ez még fontosabb — a szakszervezeteket anyagilag felelőssé kell tenni minden olyan kárért, amely ilyen incidensekből kifolyólag, valamint azokkal egyidejűleg az üzemeket vagy azok anyagát éri s amely bírói vélelmezés alapján, mint rejtett kényszer vagy bosszúeszköz tekinthető.

Kíváncsian várjuk, hogy a kormánynak ismételten elhangzott ilyenén ígéretét követni fogja-e a tett.

Bankcsalók Jogrendje.

A másfélmilliárdos bankcsalással nemcsak egy elszigetelt gonosztettéről s néhány lefűlelt gonosztevérről hullott le a lepel, hanem az egész liberális pesti jogrendről is. Egy egész világ mutatta meg igazi arculatát a véletlenül hoppon fogott direktorokon át. Ők maguk mondják, de anélkül is tudnók, hogy ők csak az „usance”-ot követték és semmi olyat nem tettek, amit más brancsbeliék más formában naponta és szélesebb arányban ne tennének. Sőt: mindenki tudja, hogy itt egy egész társadalmi réteg él és vastagodik komoly produktív munka nélkül, egyszerűen abból, hogy kihasznál minden „konjunktúrát”, a könyveléseket is, és nem lehet se hossz, se bessz, se nemzeti ünnep, se nemzeti katasztrófa, hogy ő belőle súlyos milliós hasznokat ne könyveljen el. Kosztpénz, tőkeemelések, kontreminok, árfolyamhullámmzások keretében százmilliók úsznak át az állam s a közönség zsebéből az ingyenélők zsebébe.

Jogrend ez? Pest szerint igen. Pest szerint jogrend az, ahol az ügyesebb és ravaszabb munka nélkül lophat el száz- és ezermilliókat a vérző és éhező országtól. Mert ne legyen olyan naiv senki, hogy a tőzsdei vagy banknyereségekről azt higgye, azok valahonnan az égből pottyantak alá. Azok a száz- és ezermilliós „differenciás hasznok” csak úgy folyhatnak a Baronok és Márkusok és ezer más ügynökök zsebébe, ha valamely más zsebekből kivétnak. A tőzsdei plusznak az ellenértéke ott mutatkozik a piaci árakon, a megélhetési tragédiákban, a tisztviselői mártíromságban. Ezek a szalóntolvajok reggeltől estig lopják a halálraszánt magyar társadalmat, csak ezáltal gazdagodhatnak.

És ez jól van így, ez ellen a „liberális” sajtónak (s persze a szocialistának is) nincs egyetlen szava, ez a „tisztességes kereskedelem” és ez a jogrend. Egy pofon az utcán — s Tazmániáig elhallatszik a feljajdulás a jogrend miatt, egy szolgabírói „önkény” valahol

Vityillókerteszen hetékig izgalomban tartja a vörös sajtót, de ez ellen a pesti jogrend ellen egy sor kifogásuk sincsen.

Sőt! Megérteni ezt a sárga és vörös sifersajtót csak úgy lehet, ha tisztán látjuk, hogy ezeknek a lapoknak egyenest a feladatuk a kommerzialbanki hiénák jogrendjének védelme. Amikor a *Világ* csak egy szürke napihírt, a *Népszava* egy temperamentummentes, ravaszul adjusztált közleményt közöl a milliárdos bankcsalás újabb bonyodalmairól, ellenben annál több temperamentummal rángat elő más ügyeket — ó, ebben csak a vak nem látja a rendszert. Hogy a parlamentben is ügyesen előrántják a Zsirkayak ügyét, nagy hű-hót csapnak az erdészeti javaslattal, előretolják a kétségtelenül nagyfontosságú költségvetés-kérdést s a 70 ezer munkás kizárása esetét, a zalaegerszegi internálásokat s ezer mást — ó, ebben is rendszer van. A hirtelen leleplezett és sürgősen elfelejtett „bombák” ügyéről *Az Est* s a hasonló „magyar” lapok hasáboakat, oldalakat írtak, kommentáltak, jogrendeztek, világraszóló macskazenét csaptak; a bank- és tőzsdevilág hiénáinak egész országfosztó rablójogrendjét pedig letörpítik négy szomorúan magányos ember jelentőség nélküli privátügyének: ó, ebben is rendszer van.

A szocialistáknál még inkább. Ők azért vannak, azért fizetik őket, hogy a keresztényeknek apró hibákért az arcukba pökjenek, az ezermilliós tolvajokról és csalókról pedig más szenzációk görgetésével eltereljék a figyelmet. Ha a szocialista vezér urak, ezek az évi 2 milliárd bevétellel dolgozó nagykapitalisták, csak egy percig is komolyan vennék a szocializmust, nem tilinkóznának ilyen szerelmes-enyhén megint csak az absztrakt „kapitalizmus” körül, hanem nevének neveznék a gyermeket; nem a keresztény leleplező sajtóra szórnák agyuk tarajos szennyét, hanem három hónapig csak a Baronok és Márkusok egész kiépített rablóhálózata ellen dörögnének.

De hát ez a sárga-vörös Budapest jogrendje. Vesz-

szen a magyar, vérezen el a keresztény s ragyogjon a Baronok és Márkusok, Propperek és Löwenstein Dezsők jogrendje.

Parlamentí dúvadak.

Az októbristák és vörösszekfűsök egyik céljukat már kétségtelenül elérték: sikerült a magyar parlamentárizmust lejáratniok, a nemzetgyűlés csarnokát az ő kültelki csárdáik és rituális kabaréik színvonalára süllyeszteniök. Kétségtelen: most már a szökevények és a csehek, a románok és szerbek, de az itthoni, körúti destruktor lapok is vidáman klarinétozhatják, hogy íme a magyar nemzetgyűlés kocsmái duhajok tanyája, Balkán és szemétdomb. Azt természetesen elhallgatják, hogy a nívósüllyesztés állandóan melyik oldalról jön. Abból a módból, ahogyan a szélsőbal szegénylegényei minden, csak némileg is kínálkozó alkalmat megragadnak, hogy „disznó”, „piszkos, gyáva fickó”, „aljas gazember”, „bolond”, „rima” s hasonló akadémiai kifejezésekkel teletűzdelt retorikájukat csillogtassák, egészen kétségtelenné teszik, hogy ebben a nívósüllyesztésben rendszer van, hogy a csapszéki inzultusok nem Zsírkaynak vagy Rakovszkynak ad personam szólnak, hanem parlamentünk nemzetközi hírnevének.

Kissé nagyképűnek találjuk a tehetetlen komolykodást, sőt a házelnök sablonos érélyeskedését is ezekkel a parlamentünkbe beszemtelenkedett utcagyerekekkel szemben. Naiv anakronizmus itt már a régi jó házszabályok egész módszere; viszont házszabályrevízió, klotürrel és hasonlókkal nem az igazi eszköz az ilyen merénylőkkel szemben.

Tudnánk mi egy sokkal jobb és célhozvezetőbb módot, a házaáruló szándékú, rosszindulatú parlamentí görényekkel szemben tessék az elnököt angol mintára felhatalmazni arra, hogy minden súlyosan inparlamentáris kifejezésért egy hónapig, ismétlődés esetén negyedévig letilthassa az illetőnek képviselői *fizetését*. Illetve ezenkívül — mivel a szocialisták évi mam-

mon-bevételükből könnyen pótolnák az így kieső jövedelmüket — egy hónapig vagy negyedévig tiltasanak ki a nemzetgyűlés terméből. Ha attól félnek, hogy egy ilyen egyszakaszos házszabálynovella túlságosan megnövelné a kormánypárt hatalmát, bízzák a kifejezés „súlyosan inparlamentáris” voltának megállapítását pártközi bizottságra. De a kocsmai hangot okvetlenül, huszonnégy órán belül ki kell irtani a nemzet házából.

Ma az állam fizetett ellenségei az állam pénzén napról-napra arculverik az állam becsületét. Mindössze egy előkelő rendreutasítás a válasz. Nevetséges dolog! Lígeti hintáslegényekkel, obsitos Szamuelli-vitézekkel szemben a szalónkesztyűs rendreutasítás ugyanannyi, mintha egy vízilóra konfettivel lőnének. Tessék galléron fogni őket és aki nem tudja, hogy illem is van a világon, azt tessék a folyósóra lökni.

„A papok csak imádkoztassanak”?

„Az egyházközségek csak imádkozzanak és imádkoztassanak” — mondotta Györki Imre a főváros egyik bizottsági ülésén s kézzel-lábbal tiltakozott az ellen, hogy az egyházközségeket is belevonják a szegénygondozásba. Értjük a szociáldemokrata vezér álláspontját. A katolikus szervezetek nem szívesen látott munkatársak a szociális feladatok területén. Maradjanak csak továbbra is távol a közügyek intézésétől. Zárkózzanak be templomaikba, hitbuzgalmi egyesületeikbe. Ne keressenek érintkezést a néppel, hagyják csak ezt továbbra is a szociáldemokrata „urak” kezeiben. Mert még ki találna derülni, hogy 1. a keresztény világnézet alapján álló férfiak és nők több szívvel és lélekkel, több szeretettel és hozzáértéssel s ami a legfőbb: elfogulatlanul és válogatás nélkül tudják összehordani és kiosztani a kötelező emberszeretet és társadalmi áldozatkészség ajándékait, mint az „erre hivatott” szakszervezeti titkárok.

2. Nem kérnek érte sem fizetést, sem más anyagi ellenszolgáltatást.

3. A nép be fogja látni, hogy igazi barátai és gondviselői inkább ezek a vér- és hitbeli testvérei, mint azok, akiknek eddig pórázán járt. Valóban féltő és könnyen megeshetik, hogy a keresztény társadalomnak ez a bensőséges érintkezése, az ebből fakadó megismerés, megértés és belátás számos szakszervezeti tagot arra a meggondolásra fog készíteni, hogy neki tulajdonképpen semmi keresnivalója sincs a tőle fajban, hitben idegen, sőt ellenséges „béresek” karámjában, hogy inkább azok között és azokkal kell keresnie boldogulásának feltételeit, akikkel egy a hite, célja, sőt nagyobbik részével a sorsa is.

Sajnáljuk Györki Imrét, mert most valóban van oka aggodalomra. A katolikus egyházközségek nem fognak többé „csak” imádkozni és imádkoztatni, hanem igenis bele fognak állni a szociális élet áramlásába, szolgálni és szolgáztatni fogják a polgárság és munkásság egyformán fontos és egyformán szívükön viselt érdekeit. Vissza fogják hódítani mindent átható szeretetükkel és munkába állításukkal, vissza fogják követelni a szociáldemokrácia kietlen pusztaságába tévedt testvéreiket, akár tetszik ez Györkinek és elvtársainak, akár nem. Amellett imádkozni is fognak és imádkoztatni is. De ettől az imádkoztatástól féljen Györki úr a legjobban. Mert akiket egyszer az egyházközségek imádkoztatni fognak, azok nem fogják őt még egyszer abba a szerencsés és ránézve egyetlen életlehetőséget jelentő helyzetbe segíteni, hogy tiltakozását a keresztény Budapest bizottsági ülésén megismételhesse.

Szocialisták a pápai körlevelekről.

Ismerősöm, a szocialista főbizalmi, azt mondja a multkor:

— Hogy a párttitkár fényesen él a mi keserves filléreinkből, azt mi is tudjuk. Hogy vezéreink a nagytőkéből zsebrevágják a hallgatási díjakat, azt is tud-

juk. Hogy ennek a fejében fölfelé jó fiúcskák, lefelé fenegyerek: az sem újság. De ezek legalább lármáznak helyettünk. Meghallgatnak minket — és beszerveztek minket.

Hová a csudába menjünk, ha hátat fordítunk nekik? Van olyan keresztény munkásszervezet, amelytől fél a Tébe, meg a Gyosz? Amelyik olyant mer dobantani, hogy a nagyfejűek hátán végigfusson a hideg? Nincs. És nem is lesz, ha továbbra is így csinálják.

Tudja, olvastam a *Rerum Novarumot* meg a *Quadragesimo Annot.* Még mielőtt magyarul megjelent volna. *Ha azt Sztalin írta volna — aminthogy sose fog olyant írni, két hét múlva minden ifjúmunkásnak kívülről kellett volna fújni.* És egy hónap múlva már Ausztriából is és a Tűzföldről jelentették volna Moszkvába: Végrehajtottuk!

De maguk! Maguk jól elzárják az ilyesmit. Bedugaszolják erősen. Nehogy kipárologjon a sava. No, nem érdemelnek maguk ilyen pápákat, mondhatom!

A zsidóság térfoglalása Magyarországon.

Válahányszor a zsidókérdést keresztény író szelölteti, a zsidó sajtó tekintet nélkül a felsorakoztatott adatokra, tényekre, számoszlópokra, egyszerűen a gúny és lekicsinylés fegyverével iparkodik neveltségessé tenni a kellemetlen ellenfélt. Kovács Alajos könyvéről („A zsidóság térfoglalása Magyarországon”) szintén ebben a modorban ítélkeztek Cion sajtóbölcsei; azonban a felszólalások közt van egy, amely tárgyilagosságra törekvő, mérsékelt hangjával meglehetősen elüt a szokásos „Egyenlőség”-stílusú förmedvényektől s megérdemli, hogy vele foglalkozzunk. Ez Zsadányi Henriknek a *Nyugatban* közölt cikke „A zsidóság térfoglalása Magyarországon” címen.

Mérséklet jele, hogy Kovács Alajoson, aki a statisztikai adatok közlései s feldolgozásai közben nyíltan elárulja, hogy antiszemita, talál egyáltalán elismerni valót. A statisztikus érdemeit s tekintélyét nem

vonja kétségbe. Ez már nagy dolog, zsidó íróról lévén szó. A zsidó dialektika szomorú egyhangúsággal követett taktikája, hogy aki a zsidóságnak bármily formában a tyúkszemére hág, azon nem hagy egy cseppnyi keresztvizet, azt csak barbárnak, becstelennek s tudatlan fajankónak látja. Zsadányin meglátszik a törekvés, hogy a zsidó elfogultságot leküzdje magában s a szokásos handléi toporzékolás nélkül szóljon a zsidókérdéshez, sőt a zsidókérdésnek egyik keresztény taglalójához.

S amikor ezt megállapítjuk, azzal a szándékkal tesszük szóvá Zsadányi írását, hogy szintén minden túlzás és durválkodás nélkül a kérdés lényegét tisztázni segítsük. Meggyőződésünk, hogy a zsidókérdés elmérgesedésének főoka éppen az, hogy rendszerint még a jobbérzésű zsidók sem akarják ennek a kérdésnek lényegét észrevenni, s meggyőződésünk az is, ami az éppen kimondott mondatban éppen benne van, hogy vannak jobbérzésű zsidók, van, bár rendkívül szórványos és ritka asszimiláció is. E tétel leíróját egyszer már majd agyonverték az ébredés túlzói; mégis ma sem tud eltérni attól a meggyőződéstől, hogy bár ropant ritkán, de akadnak benső asszimilációra hajlandó zsidók is s ezeket a keresztény gondolattól elvadítani nem szabad, de nem is érdek. Nem érdek, mert ha a jobbérzésű zsidó azt látja, hogy számára más út nincsen, mint a kivettetése, vagy a könyörtelen ellenállása, természetesen nem fog másra törekedni, mint ez utóbbira; míg ha a mégis csak nagyon áhított belső befogadtatás feltételül csak azt kötjük ki, hogy szakítson mindenestül a zsidó különállósággal minden vonatkozásban; hogy semmikép és semmiben se érezze magát a magyarral szembenálló külön kasztnak, hogy maga bensőleg döntse le a válaszfalakat, amelyek mindenekelőtt ő benne magában vannak meg, az ő le nem küzdött zsidó faji tulajdonságaiban, szerényletségében, mohóságában, uralmi vágyában, zsidó különállásában és szolidaritásában: a zsidóság értékeiből és legértékesebb elemeit ellenségünk helyett las-

san barátunkká fogjuk tenni. Ha tudok magyart faragni a zsidóból, inkább magyart faragok, mint ellenséget. De csak ha tudok belőle magyart faragni s ha engedi, hogy magyart faragjak belőle.

Meg kell érteni s meg lehet érteni, hogy az egész számokban talán ki sem fejezhetőn kicsiny százaléka a zsidóságnak, amely komolyan szeretne nemcsak nyelvében, hanem a magyarsággal való maradéktalan együttérzésben is magyarrá lenni, borzasztóan elkeseredik, ha azt látja, hogy csinálhat amit akar, erőlködhetik ahogy akar, őt nem veszik be, őt nem ismerik el sem kereszténynek (ha megtért), sem magyarnak. Sajnos, még ez a kicsiny százalék is csak a legritkább esetben látja be, hogy még a keresztények ama túlzott antiszemitizmusában is ő a főhibás: azáltal, hogy nem igazolja őszinte magyarrá lenni akarását, a nemzethez való rendületlen ragaszkodás által. Nem különbözi el magát a valóban bomlasztó zsidóság nagy százaléka-tól azáltal, hogy nyíltan szembehelyezkednék velük s nem az ébredők túlzásait hánytorgatná csak, hanem a zsidó destruktorok ellen is époly hazafias hévvel kelne ki, mint akár Héjjas Iván vagy Prohászka Ottokár.

Ez az, amit nem akarnak megérteni a legjobb zsidók sem. Mi ezt őszintén csodáljuk. Nem látják be, hogy saját érdekük volna, ha ezzel nyílt tanubizonyosságot tennének hazafias érzületük őszinteségéről? Nem látják be, hogy Magyarországnak még legtűrelmesebb, a „jó” zsidókért magát exponálni merő részét is meghazudtolják, zavarba hozzák? Mert hiszen mindenki joggal vetheti emezeknek szemére: láttál már olyan „jó” zsidót, aki gonosztevő zsidó fajtársait nyíltan megbélyegezte volna? Aki époly hazafiasan küzdene ellenük, mint a nem született-zsidó?

A romboló zsidósággal való nyílt szembehelyezkedésen kívül még egy jele volna az őszinte benső asszimilációnak, magyarrá válni akarásnak s ez a zsidó mentalitásnak nyilvánvaló és sokszor megrótt, általánosan érzett és mindig újra felhányt hibáiról

való leszokás volna. A zsidónak, ha jót akar, be kell látnia, hogy amikor az egész világ évezredek óta „csalónak” tartja a zsidót, ennek a meggyőződésnek valami komoly alapjának mégis csak kell lennie. S itt nem is szükséges csak éppen az üzleti életben elkövetett vagy elkövethető tisztességtelenségekre gondolni. A zsidó nemcsak a keresztényt csalja meg, hanem a zsidót is, nemcsak a világot, hanem önmagát is. A zsidó gondolkodás tele van paralogizmussal, hamis következtetésre való hajlással, mondjuk szeliden így: logikai fegyelmetlenséggel. A zsidó a gondolkodásában is túlmohó. Nagyon könnyen elhisz mindent, ami neki kellemes. Úgy is mondják ezt, hogy nem az eszével gondolkodik, hanem a szívével, a hajlamaival.

Zsadányinak ez a cikke is tele van ennek az érzelmi logikának iskolapéldáival. Meg-megfeledkezik magáról, többet von kétségbe s többet állít, mint amennyit szabad volna s mikor érvel és okoskodik, nem tudja megállani, hogy a „pillanatnyi haszon” szempontjából csoportosítsa a mondanivalóit, nem a rideg valóság, hanem az érdeke szerint. Ahol pl. azt akarja igazolni, hogy a zsidók joggal foglalnak el nagy helyet a magyar értelmiségi életben, azt mondja: „nem állította (Kovács), hogy a zsidó földbirtokos nem műveli elég belterjesen a földet, a zsidó orvos nem kezel oly jól a beteget, mint a keresztény társa, a zsidó bankár hitelműveletei *ingadozóbbak*, a zsidó kereskedő *ügyefogyott*, a zsidó mérnök házai összedülnek, a zsidó vasutas kisiklatja a vonatot” stb. Vajjon igazán azt hiszi-e, hogy a zsidó bankár ellen csak *kifogás* az keresztény részről, hogy a hitelműveletei „ingadozó”? Vagy a zsidó kereskedő ellen csak az a vád, hogy „*ügyefogyott*”? Ügyebár nem. Miért csúsztatja tehát bele érvelésébe ezt a két borzasztóan átlátszó célzatosságot, miért igyekszik ezért illetéktelenül megkönnyíteni a feladatát ott, ahol a logika a fő, nem a pillanatnyi érdek? S miért nem gondolkodik el azon, hogy az ilyenfajta érvelések szilárdítják meg a legtürelmesebb érzésű keresztényben is a meggyőződést,

hogy a zsidó „csal”, mert nem az igazságot akarja ki-
deríteni, hanem a maga érdekeit akarja „kost was
kost” védeni? Jobban elérné célját, ha azon gondol-
koznék, miért is hiszi a keresztény társadalom, hogy
bizony a zsidó mérnökök háza valamivel gyorsabban
szokott összedőlni, mint a keresztényeké? S a zsidó
vasutas könnyebben követ el (nemcsak a talpfa kö-
rül) lelkiismeretlenséget? S mi az oka annak, hogy
a zsidó bankárban és kereskedőben a keresztény köz-
vélemény nem tud megbízni?

Zsadányi azt mondja: mert izgatnak a zsidók el-
len. A zsidókérdés csak azért van, mert az ügyetle-
nebb keresztény nem viszi annyira mint a zsidó, s dü-
hében, elégedetlenségében csalónak teszi meg azt, aki
a nagyobb ügyességével és szorgalmával a versenyben
legyőzte. Hát lássák, urak, ez az. Így a zsidókérdést
örökké nem fogjuk megoldani. Ha önök csökönyösen
azt vallják, sőt csökönyösen azt is hiszik, hogy a
keresztény *csak* az ügyetlensége és tunyasága miatt
(sajnos, amiatt is) marad le a gazdasági versenyben
s csak az irigység beszél belőle, mikor a zsidó ellen
izgat és izgul. Értsék meg, hogy ez nem igaz, bor-
zasztóan nem igaz. Hiszen ellenkezőleg: a keresz-
tény épp azért, mert (mondjuk) tunya, a zsidónak
mindig újra és újra nyit bőséges érvényesülési teret.
Mindig újra és újra szóba áll vele, próbál meg-
bízni benne. Az eredmény: nem az elkeseredés irigy-
ségi alapon, higgyék el, nem az, vagy legalább nem-
csak az s nem is első helyen az, hanem nagyon is
jogos és érthető elkeseredés azon, hogy a zsidó meg
nem engedett eszközökkel szeret dolgozni, hogy az
erkölcsi szempontokat nem veszi figyelembe, hogy
mindenáron s minden eszközzel hajlandó gazdagodni.

Sajnos, amikor Zsadányi pl. a bolsevizmusról és
szocializmusról beszél, egyszerűen elhárítja a zsi-
dókról a kezdeményezés vádját, amikor merőben a
keresztényeket okolja azért, hogy a zsidókat minden
kiválóságuk mellett sem akarják befogadni: önmaga
zárkózik el a probléma mélyebb, sőt nem is nagyon

mély, inkább kézenfekvő okai elől. Hogy azzal érvel, hogy a zsidókra mégis csak szükség van s hiába „égették, akasztották, ölték, üzték őket, de az elvégzendő munka ismét visszahívta őket”: nem érti meg a kérdés lényegét. Elhisszük, a zsidó nélkülözhetetlenné tudja magát tenni. De nem ez a kérdés, hanem az: miért gyűlöli s útálja őket jóformán mindenki? S miért nem tud még a zsidó rőfös sem nagyobb gúnyszót a zsidó üzlettársára, ha méregbe gurul, mint ezt: „te bűdös zsidó”?

Ezt a pusztán mesterségesen irányított közvéleménynek tulajdonítani: színvakság. Sőt ennél is rosszabb: minden kereszténynek benső meggyőződése szerint bujkálás, zsidó bujkálás az igazság elől. Antiszemitizmus Zsadányi szerint csak addig lesz, amíg sikerül elhitetni a néppel, hogy „neki nem a *legjobb* orvos, ügyvéd, hivatalnok stb. az érdeke, hanem az, hogy a vezető osztálynak ez vagy az a rétege foglalja el a helyeket”. Ime a zsidó paralogizmusnak egyik iskolapéldája! A keresztények minden antiszemita propaganda nélkül is, sajnos, többnyire tudják, hogy az a „*legjobb*” zsidó orvos talán csakugyan *legjobb a szakmájában, de nem legjobb mint felebarát, mint gentleman, hogy magánérdekelt az erkölcs és becsület mellőzéseivel is előtérbe szereti tolni*, s amellet nem a magyar, mint ilyen áll a szívéhez legközelebb, hanem a zsidó mint ilyen! S a közvélemény minden mesterséges puhítás nélkül is mindig el fog fordulni az olyan „*legjobb*” orvostól, aki nem minden tekintetben állja meg a versenyt a keresztény kartársakkal.

Hogy valaki az antiszemitizmust egyszerűen a műveletlenség rovására írja: hangzatosnak hangzatos lehet s egy zsidószellemű folyóiratban, mint a *Nyugat*, élénk tapsokkal találkozok, de a logikához és tárgyi igazsághoz semmi köze. S az ilyen antilogikus önvédelmezések által a zsidókérdés megoldásához semmivel sem jutunk közelebb, sőt inkább még messzebbre eltávolodunk tőle.

A zsidókérdésnek egy megoldása volna: a zsidók

szűnjének meg zsidók lenni, ha nem is vallási értelemben, de mindenesetre a különállóság és (készarva kerülöm a „faji” szót) osztályönzés teljes legyőzésével. *Legyenek olyan őszinte és jó magyarok, mint a mi németeink, (nagyresztl') tótjaink is voltak, akkor egyszerre vége lesz az antiszemitizmusnak.* De amíg a kérdés megoldása helyett csak a kérdés leplezésében mesterkednek, mindig hiányozni fog a kiegyezésnek s megbékélésnek legfőbb alapja: a megbecsülés.

Modern vallási kötelesség.

Vallásos kötelességnek nevezi a freiburgi érsek, Conrad Gröber, a katolikus sajtó járatását, olvasását és pártolását abban a nyílteszű és messzepillantó cikkben, melyet a freiburgi sajtóegyesület huszonöt éves jubileumára írt. S nem nehéz belátni, hogy a Németországban ma különösen sokat emlegetett érseknek mennyire igaza van. A mi hitünknek van egy világos és mindig kötelező parancsa, mely a bűnveszély, a vallási vagy erkölcsi métely távoltartását követeli meg a magunk és felebarátaink lelkivilágától. S kell-e főként nálunk Magyarországon külön bizonyítani, hogy az egész magyar liberális sajtó a vallási és erkölcsi mételyek fészke, a legközelebbi és mindennapos bűnalkalom? Már hajnalban az ágyunkra tör mint friss reggeli ujság, délelőtt 10 órakor már az első ordító fattyúit az utcákon utánunk kergeti, a déli órákban a bulvárlapok pergőtüzét zúdítja a gyanútlan járókelőkre s a késő esti órákig üldöz tizfilléres szerelmével. A szociáldemokrácia nagy lélekfojtogatása mellett ki vagy mi tette a legnagyobb kárt a magyar lelkekben? Hol tanulta meg a magyar a hitetlenség ostoba, de ravaszul kiszínezett frázisait s hol ismerte meg s szagolta be nemzethalálra a „modern” élet és erkölcs bódító lápvirágait? A civilizáció önmagában nem ront, a technika vagy kultúra legszedítőbb haladása sem destruált volna!

Ne mondjuk, mert a legnagyobb önámítás volna,

hogy ma már megváltoztak a viszonyok, a neveletlen és acsarkodó liberális sajtófajzat is szelíd, illedelmes, szalónképes fiatalember lett. Hogy ma már nem dörög a vallás ellen, sőt néhanapján csak úgy csepeg a kenettől. Nincs és nem is lehet a világon sehol indifferens sajtó, mint ahogy nem lehet indifferens semmi szellemi mozgalom. Mindenki azért ír és azért szerkeszt, hogy eszméit terjessze, világnézetét hódítóvá tegye. Minden szó, amit kimondunk, minden sor, amit leírunk, azt akarja, hogy mást meggyőzzön, iskolát alapítson, tábort gyűjtsön, hogy hozzánk hasonlóvá tegyen, minél többeket, minél szélesebb rétegeket a mi képünkre és hasonlóságunkra faragjon. Hát ezért nem hasonlít a magyar közélet Krisztushoz, ezért nem tud ez a romlott magyar élet a megtisztulásig eljutni, mert évtizedek óta és minden nap és a napnak minden órájában egy sátáni sajtó szórja bele a maga rontó, fertőző tajtékjait.

De abban is igaza van a nagy freiburgi érseknek, hogy ezekkel a romlás virágaival szemben a katolikus sajtó homlokán messzeszóró méltóság és kitüntetés fényei ragyognak. Ha odaát minden csak üzlet, párt-politika vagy piszkos érdekek harca, úgy nálunk az egész sajtó elsősorban nagy elvi kérdés, a hit és lelkiismeret mélységes számvetése, egy sárkánnyal küzdő hitvédelem hősi harca. Bennünket nem az üzlet szaga csalt ki a sajtó fórumára, nem politikai áramlatok szegődtek csatlósaiknak, nekünk nem kenyérkereset, irodalmi széptevés vagy közéleti játék a sajtó, hanem szent elhivatás, felkorbácsoló parancs, melynek alapjai a hitben és a lelkiismeretben nyugszanak.

Mi az igazi műveltség?

Milyen különbség van ember és ember közt! Az egyiknek minden gondolata a por és az anyag, a másiknak lelkét magasztos eszmények, ragyogó célkitűzések töltik el. Egyik örökké a földön kúszik, másik állandóan az égbe száll. Egyik csak magának és ösz-

tőnelnek él, a másik a köznek önfeláldozó dolgosa. Egyik igazi angyal, a másik valóságos ördög. Egyik áldást hint és mosolyt fakaszt mindenütt, amerre jár, a másiknak lábanyomát átok és szenvedés kíséri. Egyik a rosszat is jóra tudja fordítani, másik a legtisztább vizet is sárrá piszkolja. Milyen különbség van ember és ember között!

A világtörténelem és a társadalom tele van nagy emberekkel és kicsiny emberekkel. Jókkal és rosszakkal. Hősökkel és gyávákkal. Szentekkel és önző, szennyes lelkekkel. Csoda, miként tartozhatik ugyanazon fajba, ugyanabba az emberkategóriába ennyi és ilyen mély ellentét. Egy fogalomnak miként lehetnek ennyire szembenálló, egymástól ennyire elütő egyedei.

Ennek a mélyreható ellentétességnek ember és ember között a legfőbb oka a gondolkodás ilyen vagy olyan irányú meghatározottsága, fejlődése. Nagy gondolatok nagy embereket szülnek, nagy eszmék nyomában fejlődik az emberi nagyság. Akinek gondolatai a krisztusi életeszmény magaslatára teljesen fel tudnak emelkedni, az a legnagyobb ember; aki az evangélium tartalmát végig tudja gondolni és élni bölcséleti síkon, történelmin, etikain, társadalmin, esztétikain: az szép ember, tökéletes ember, magával ragadó ember. Aki ezt a színvonalat nem közelíti meg, örökké alacsonyan jár és sárba ragad a lába.

A krisztusi élet színvonalán járni azonban művészet, a legnehezebbek egyike. Ennek a művészetnek elvei, törvényei, módszerei és példaképei vannak. Ez a művészet az élet tízezernyi körülményére való folytonos, megfontolt alkalmazásban tökéletesedik és jut kifejezésre. Ezen a királyi úton csak az jut előbbre, aki állandóan tanulmányozza a magasabb, krisztusi életiránynak vallási, bölcséleti, erkölcsi, történelmi, gazdaságtani, szociális és esztétikai kisugárzásait, vagyis aki magasabb katolikus műveltséget szerez és lankadatlanul építi magában ennek a felsőbbrendű műveltségnek épületét.

Nem az az igazi műveltség, amely a szappannál, a zongorázásnál és ügyes társalgásnál kezdődik és talán a kettős doktorátusban vagy éppen a francia és angol nyelvtudásban végződik. Műveletlen lehet a vasaltnadrágos, kifogástalanul öltözködő és társalgó ember is; műveletlen lehet az is, aki hat nyelven beszél s minden divatos szín- és filmdarabot könyv nélkül ismer. Műveletlen lehet, akinek a politikai téren éppen annyi sikere van, mint a lóversenypályán; akinek izmai és közügyessége rekordot jelent. És művelt és előkelő lehet, akinek vánkosa sincs, amelyre fejét lehajtsa; művelt és előkelő lehet, aki karitászkoszton él.

Nekünk, katolikus irodalomnak, az a küzdelmünk, hogy ezt megértessük az emberekkel és ezt a magasabbrendű műveltséget minél általánosabbá tegyük. Ne csak értéktelen napi témákhoz tudjon hozzászólni a mi közönségünk, hanem az élet legszebb kérdéseiben is legyen járatos. Ne csak beszélni tudjon, hanem mondani is tudjon valamit; és ne csak impressziókat vegyen be, hanem nagy gondolatokat érleljen ki magából. Ne csak eszményeket lásson, hanem azokat belső eszmei összefüggésükben lássa meg s ne csak a napi vélemények világosságánál tudjon ítélkezni róluk. S ne csak sodortassa magát az árral, hanem maga irányítsa az eszmények áradatát, ha már a nagyvilágban nem is, de legalább önmagában, belül, a lélekvezetés terén. Legyen ura nemcsak a külvilágnak, a múltó értékű dolgoknak, hanem a saját lelki életének is, önmagának, az időnek és örökkévalóságnak!

Ateista propaganda „kertelés nélkül”.

Meggyőződéses ateista nincs, csak romlottlelkű emberek vannak, amint vannak elfajzott gyermekek is, akik megtagadják apjukat. És vannak, talán részben jóhiszemű, de zavaros fejű emberek, akik akár: milyen problémához nyúlunk, mindent összezavarunk;

mindenütt a szeg mellé vágják le a kalapácsot s állandóan hadilábon állnak a logikával.

Ennek a zavarosfejű gondolkozásnak sehol nem találjuk oly jellegzetes nyomait, mint a radikális és szocialista írásokban. Ezek az emberek folyton azt hangoztatják, hogy őket a vallás nem érdekli, hogy a vallás mindenkinek a magánügye, amelybe a szociáldemokrácia nem szól bele, hanem meghagy mindenkit a saját meggyőződésében. A valóságban pedig mohó érdeklődéssel kutatnak fel mindent a világon, amiből ateisztikus propagandájukra új táplálékot tudnak szerezni s boldogan regisztrálják, ha valahol a vallás ellenségei uralomra vagy legalább bizonyos negatív eredményekre jutnak. Ezért fogják állandóan pártját a mexikói tömeggyilkosoknak is. Hogy emellett a történelem adottságait fölényes önkénnyel meghamisítják, náluk már annyira magától értetődő, hogy senkinek fel sem tűnik.

A radikális és szociáldemokrata irányok abszolút rosszhiszeműségét semmi sem bizonyítja annyira, mint az a rengeteg, pirulás nélküli valótlan állítás, amely ezeknek az uraknak szinte már a vérükben van. Nem is venné őket komolyan senki, ha két nagy emberi tényező nem biztosítana nekik újra és újra párthíveket: az emberi korlátoltság s az emberi gonoszság. A gonoszlelkű ember a valótlanságot is szívesen megbo csátja, hacsak a maga gonoszságait leplezni tudja vele; a tudatlan ember pedig nem képes az igazat a hamistól megkülönböztetni. Hogy szociáldemokrácia van, hogy a rendszeres hazudozásokon százszor rajtaért szocialista lapok vígan tenyésznek tovább, nagyobb és kiáltóbb bizonyítéka az emberi bornírtságnak, mint az elmúlt korok minden boszorkánypöre és minden naivitása. Soha, a „legsötétebb” középkorban sem voltak az emberek annyira önállótlan gondolkozásúak, mint az a tömeg, amely évek óta a mai destruktív sajtó járszalagján jár és — mégsem vesz észre semmit.

A mexikói tömeggyilkosokat pártoló vörös organumban ugyanaz a Szimonidesz Lajos nevű elcsapott luteránus lelkész, akinek állításaira a Czapik-pörben a bíróság csak nemrégiben is rásütötte a bélyeget. „Egy milliónál több ateista a német hivatalos statisztikában” címen diadalmasan fejtegeti, hogy Németországban újabban az ateistákat külön számítják a vallási hovatartozás statisztikájában s hogy ezen az alapon utóbb már egymillió ember vallotta magát Németországban nyíltan ateistának. A luteránus lelkészből szocialista pártoktatóvá lecsúszott elvtárs leplezetlen örömmel állapítja meg ezt az eredményt s az isten-tagadás terjedésében „nagyon érdekes” tünetet s „nagy-jelentőségű mozgalmat” üdvözöl. Szegény valószínűleg már az alapkérdést illetően is nagy tévedésben van, mert a „felekezetenélkülit” egyszerűen összecseréli az ateistával, ami pedig természetesen nem egy dolog. Mindenütt, ahol sok a protestáns, előbb-utóbb sok a felekezetenélküli. Így nevezetesen Angliában s Amerikában. Németországban is. Nem csoda, ha a protestantizmus nagyon gyakran egyszerűen út a felekezetenélküliség felé. De azért nem mernők mondani, hogy út az ateizmus felé. Mert ez a kettő mégis nagyon különböző fogalom. Lehet valaki felekezeten s egyházon kívül álló és mégis hihet az Istenben.

De hát az ilyen finomabb logikai megkülönböztetéseket sem a Szimonidesz Lajosoknak nem kell észrevenni, sem azoknak a félművelt, kilúgozott agyú szegény embereknek, akik a szociáldemokrácia sajtóján nevelődnek.

Anélkül, hogy Szimonidesz úrnak egyetlen adatát vagy állítását komolyan vennők, ide kell mégis iktatnunk a pártoktató következő mondatát: „A mozgalom legerősebb Poroszországban, ahol az ateisták száma 666.261, és Szászországban, ahol a számuk 229.158. Százalékszámban legnagyobb a számuk az ateistáknak Hamburgban, ahol az alig egy millió felül levő lakosságból 71.117 vallotta magát ateistának.”

A pártoktatóban azonban mintha pillanatra mégis

felébredne a volt luteránus lelkész, aki ha maga esetleg nem hadakozik Jézus istenségeért, azért a luteránusokat mégis jobban szereti, mint a katolikusokat, s azért siet hozzátenni: „A mozgalom nemcsak a német protestáns államokra szorítkozik és nemcsak a protestáns egyházakat gyengíti. A túlnyomóan katolikus Bajorországban 18.299-en, a katolikus többségű, sokkal kisebb Badenben pedig 4734-en lettek ateisták”.

Tegyük fel, hogy ezek az adatok igazak. Akkor is csodálatos, hogy jeles szakértőnk nem veszi észre, mennyire kézzelfoghatóan a katolicizmust védi ezekkel az adatokkal. Mert mégis csak gondolkodóba ejtő, hogy míg az egymilliós Hamburg 71 ezernél több ateistát (helyesebben: felekezetnélkülit) termelt ki, addig a 8 milliós Bajorországban, amely még hozzá egyharmadrészen protestáns, csak 18.000 felekezetnélküli található s a szintén nem tisztán katolikus Badennek 11 vagy 12 ezer felekezetnélkülije sincs arányban a túlnyomóan protestáns Poroszország 666.000 vagy a túlnyomóan Szászország 229.000 felekezetnélkülijével. Ebből csak az következik, hogy bizony a katolikus vallás sokkal, de sokkal erősebb védgát a vallástalanság és felekezetnélküliség ellen, mint a protestáns szekták.

Szinte megható és szokatlan az az őszinteség, amellyel a „vallás magánügy” elvének hirdetője bevallja, hogy az ateisztikus mozgalom főtényezője s tervszerű elősegítője a — szociáldemokrácia. Szórolszóra ezeket írja: „Mindezek az okok (a háború stb.) azonban távolról sem lettek volna elegendők egy ekkora méretű népmozgalomnak az előidézésére, hogyha tervszerű szabadgondolkozó és proletáragitáció nem mélyítette volna ki az ellentéteket, s a legnagyobb agitáció sem sikerült volt így, hogyha egy-néhány államnak a kormányrúdjá nem került volna oly emberek kezébe, akik ezt a mozgalmat fenntartás nélkül előmozdították. E tekintetben előljárt a szászországi, tü링eni és braunschweigi (szocialista) kor-

mány, amelyek leplezetlenül *egyházellenes* alapot helyezkedtek".

Érdekes ezt az öntudatlan kettős bevallást megfigyelni: „leplezetlenül” és „egyházellenes alap”. Tehát a végcél a „leplezetlen” Isten-ellenes agitáció. A „leplezett” agitáció, a „vallás magánügy”-féle elvnek hirdetése csak átmeneti dolog, a balekek elaltatására szolgál. Először azt mondják a szegény munkásnépnek, hogy nem bántják a vallását, csak gazdaságilag akarják megszervezni őket, a végső cél azonban a „leplezetlen” ateisztikus propaganda, mihelyt tudniillik kormányra jutnak valahol. Láttuk ezt különben nálunk is, nemcsak Kun Bélának idején, hanem már a Károlyi-forradalomban is, amelyben ők kerültek uralomra.

A másik érdekes bevallás az „egyházellenes alap”. Szóval náluk az egyházelleni küzdelem azonos az Isten elleni küzdelemmel, az ateista propagandával. A pártoktató úr megint elírta magát; őszintébb lett a szándékánál. Máskor mindig azt hangoztatják, hogy ők nem az Isten és a vallás ellen vannak, csak az Egyház ellen; nekik az Istennel semmi bajuk, csak a papokat szeretnék megregulázni. Itt meg kiderül, hogy az „egyházellenes alap” éppen oda céloz, hogy az emberek minél előbb s minél tömegesebben ateisták legyenek. Szerintük tehát ez a kettő voltaképpen egy dolog. Valomásnak elég világos: Szimonidesz úr csak írjon minél többet és minél nekihevedtebben; annál jobban megismerjük a szociáldemokrácia igazi szándékait s arculatját.

Beszél aztán még valami „dr. Schoell stuttgarti evangélikus prelátus”-ról, de ez már olyan kacagtató ismerethiányra vall, hogy tovább nem foglalkozhatunk vele. Hát már evangélikus prelátusok is vannak?

Tanulságos még a befejező részlet: „Ez a nagy mozgalom annak az Európában egyre növekvő *lelki felszabadulási folyamatnak* az egyik láncszeme, amely Csehországban új nemzeti egyházat alkotott, Ausztriában a szabadgondolkodó felekezetnélküliséget erősí-

tette meg, másutt pedig szintén nagy eltolódásokat eredményezett a hagyományos vallásosságtól. A *kertelés nélkül való ateizmus* a háború után — a közölt számok bizonyossága szerint — a leghatározottabb és legerősebb lendületet kétségtelenül Németországban vette”.

Pompás vallomások ezek megint! Mindenekelőtt megtudjuk belőlük, hogy tehát a szociáldemokrácia szerint a tömeges ateizmus a „lelki felszabadulási folyamathoz” egyik láncszeme. A vallás tehát a vörös urak szemében mégsem magánügy, hanem a lelki felszabadulás akadálya s a szociáldemokrácia azt akarja, hogy vallás ne legyen, hogy Istenben senki se higgyen. A másik bevallás ez a szó: „kertelés nélkül való ateizmus”. Szóval megint: van kertelés nélkül való és van kerteléssel való ateizmus. Ma még az elvtársak a körülményeknél fogva és taktikai kényszerűségből szélesvonalú és tervszerű „kertelést” visznek végbe. Ha majd „kertelés nélkül” lehet beszélni, jön megint a vallásellenes háború, jön a proletárfjúság tervszerű elzüllesztése, mint ahogy mos Bécsben folyik s jön lehetőség szerint az ateisztikus térítésnek leghatásosabb eszköze: a Szamuely-féle rohamkés, a templomokba való belövés, a szovjet-cseka és a Calles-Obregon-féle emberi vadállatok tömeggyilkolásai, az akasztófa és agyonlövés — mindez persze a „lelki felszabadulásnak” kertelés nélkül való előmozdítása érdekében.

Mégis jó, hogy odatúl, a marxista „kertelők” berkeiben, Szimonidesz Lajosok is vannak, akik időnkint megfelelő formában elkotyogják magukat!

Elvtársi pacifizmus.

A marxizmus göndörfürtű boltoslegényeit nem szükség kioktatni arról, hogy nincs igazuk; jobban tudják ezt ők, mint mi. Őszinte munkásjóléti mozgalom percre sem tekintené a vallásellenes harcot a szociális fejlődés szempontjából sem szükségesnek, sem megengedhetőnek; ezt csak az a rosszindulatú célzatos-

ság teszi, amely a munkásnyomort a „vezérek” politikai s gazdasági ugródeszkájának tekinti s az Egyháztól, mint minden képmutatás és visszaélés született ellenségétől, fél és reszket. Nem is azért tesszük szóvá a vörös izgatók apró cselvetéseit, hogy vitakozzunk velük vagy oktassuk őket, hanem, hogy újabb dokumentumokat tegyünk a keresztény magyar közönség elébe ennek az izgatásnak a természetrajzáról.

A római kérdés megoldása fáj a pirosszékfűs népboldogítóknak. „Súlyos támadás az olasz nép szent jogai ellen” címmel ismerteti a „Népszava” a Vatikán s a Kvirinál kibékülését. Ebben a címben figyelemreméltó a „nép” szó hangoztatása. Móricék mindig a „nép” nevében beszélnek. Kétszáz üvöltöző, madzagon rángatott, rakoncátlan elvtárs: a „nép”. Ami a szakszervezeti titkárságokon szélesre hízott három tucat főjebuzéus délutáni álmainak délibábos kívánsága, az mindig a „nép” akarata is. Az ő politikai hintáslegényeik szava a „nép” szava. S ezt a negédesen egyhangú játékot nem hagyják abba, bármennyire mosolyra fakasztó bizonynyal a saját szemükben is; mert hát még mindig akad a jobb sorsra érdemes kérgekezű és kérgesagyú Magyar Miskák közt, aki komolyan veszi őket.

Szóval: a pápai kérdés rendezése „súlyos támadás”. „Szent jogok” ellen. És éppen annak az olasz népnek jogai ellen, amely örömében sírt és nevetett, egymás nyakába borult és lelkesedett, hogy végre megoldódott mindnyájuk legfájóbb problémája. Hogy az olasz állam, ha már nem adhatja is vissza, amit lopott, de legalább elvi reparációt nyújt érte. Hát a vén vörös makkabeus szerint ez csakugyan elviselhetetlen támadás a jogrend ellen. Elviselhetetlen, hogy a tolvaj visszaadja, amit lopott, vagy legalább is bocsánatot kérjen érte...

Azonban Jakabék világosabban is elárulják, mi fáj nekik oly nagyon a római egyezményben. Ellenőrizhetetlen forrásból — amely lehet a göndör fürtök alatt burjánzó faji fantázia villogása is — azt a hírt

közlük, hogy most már az olasz büntető törvényt is módosítani fogják s a halálbüntetést azokra is kiterjesztik, akik merényletet követnek el vagy összeküvést szőnek a pápa ellen.

Hát ez aztán csakugyan sok! Ez már igazán elviselhetetlen jogrendi sérelem és súlyos támadás az olasz nép „szent” jogai ellen! Micsoda! hát már a pápát le se lehessen puffantani, mint egy vérebet? Bombát se lehessen eléje vetni anélkül, hogy az embert megbüntetnék? Halálos büntetés az ellen, aki a pápa ellen merényletet követ el? Nem felháborító klerikalizmus ez?

Valóban bájos ez az elvtársi pacifizmus. Véres harcot hirdet az osztályok között, de ugyanakkor ő a béke hivatott prókátor, a pacifizmus őre. A csongrádi merényletért okvetlenül vért akart látni, akár ártatlan embereknek vérefolyását is, de egyszerre galambszelíddé változik, mihelyt nem a saját párthívei vagy hitsorsosai ellen irányult a merénylet, amelyet meg kellene torolni. Az olasz nép legszentebb jogaiba ütközőnek érzi, hogy a pápa ellen ne lehessen büntetlenül merényleteket elkövetni, azonban ő maga, ha uralomra jut, millió és millió embertárs vérében forgathatja meg a rohamkéseit, mint Oroszországban látjuk. A vörös elvtárs-pacifizmus büntetlenül szeretne a pápa ellen merényleteket elkövetni s ugyanakkor ismételten is védelmébe veszi a mexikói tömeggyilkosokat. Ezt nevezik talmudi nyelven elvtársi pacifizmusnak. Béke legyen —, de csak a gyilkosoknak.

Le a nemzettel — éljen a párt!

Elkedvetlenedett Seipel kancellár s otthagytta az osztrák kormány vezetését. Kétszer ő mentette meg Ausztriát a végleges összeomlástól. Most mégis látnia kellett, hogy működésével hiába menti meg hazáját, még magasabb érdekeknek árt, mert a vörös népvezetéreknek fontosabb a párt, mint az ország s az ő

papí talárját használták fel arra, hogy a polgári rend, az Egyház s az Isten ellen izgathassanak. A párisi béke minden igazságtalanságáért, a megnyírbált Ausztria mai életképtelenségéért minden ódiumot az egy Seipel nyakába varrtak s igazi ahaszvéri perfídiával ezen a címen évek óta tömegaposztázásra uszították a félkegyelmű elégedetleneket „Tretet aus aus der Seipelkirchel” — „Lépjetek ki Seipel egyházából!” címen.

Ma Moszkva és Mexikó után a legundorítóbban Bécsben önti ki lelke egész alacsonyosságát és gyűlöletét az az irányzat, amely a nyomort s a műveletlenebb osztályok tudatlanságát pusztá ugródeszskának használja fel a többnyire galíciai provenienciájú vörös vezérek hatalmi törekvéseire, a társadalom s a keresztény vallás leigázására, a maguk uralomrajuttatására. Mít bánják ők, Moszkva tanítványai, hogy egy ország tönkremegy-e bele, csak az ő egyéni hatalmuk növekedjék, csak nekik fizessen súlyos milliókat a nagyhangú ígéretekben bízó, félrevezetett munkásság!

Eljövendő korok évkönyveiben ez lesz a mi korunk legnagyobb szégyenfoltja: a legális pártként megszervezett terror s a polgári társadalomnak és a keresztény munkásságnak az az örülete, amely az örök Shylock-ok moszkvai és mexikói, lenini és kunbélai tobzódásaiból sem tanult semmit, éppenséggel semmit.

Hitler misztériuma.

Hitler misztériuma, amelyet olyan makacsul találgatnak és olyan következetesen nem találnak meg a politikusok és a publicisták: a *tömegek lelki megszervezése*. A tömegszervezésnek szinte a világtörténelemben páratlan méretű végrehajtásából nőttek ki a hitlerizmus mesébeillő rejtélyes eredményei. Innét fakadtak azok az erők, amelyek tíz év alatt megszerezték a német szavazatok felét, roppanás nélkül bírtak el négy gyors egymásutánban következő választást, politikai intrikák drótsövényein és ellenálló cso-

portokon át tudtak gázolni s ma az életet és jövőt vetítik egy hetvenmilliós nép elé.

A tömegszervezés hatásainak szétsugárzásában kétségtelenül a sajtónak volt a legnagyobb szerepe. Egyre világosabb lesz, hogy mennyire a sajtó *mindenekelőtt és mindenekfelett csak a sajtó volt az, amelyből Hitler vetése kinőtt*. Döbbenetes méretek és döbbenetes eredmények. Minden mozgalom, amely tömegeket és eredményeket akar, kell, hogy megvizsgálja ennek a szervezésnek a módjait és formáit. A hitlerizmus szervezési dogmatikájának első parancsolata az volt, hogy mindenki, aki a mozgalomhoz közel ért, *köteles volt pártlapra előfizetni*, csak a *pártlapot* volt szabad olvasnia. Köteles volt a pártlapnak és röpiratainak olvasókat és ezzel új és új híveket szerezni. Ez mindenkitől számonkért feladat volt és végrehajtására rendszeresen kiképeztek minden párttagot. Szinte elképzelhetetlen méretű hatalommá nőtt az így támogatott sajtó. Nemcsak minden más hatástól szigetelte el így táborát és nemcsak szakadatlan erővel tudta azt saját eszméivel átsugározni, hanem a mindennapi többszázezer példányok árából ugyanannyi százezrekkel megszorzódó tíz-húsz pfennigek folyama tartotta el a párt bürokratikus szervezetét és magánhadseregét.

A hitlerizmus hadjáratát azok nyerték meg, akik a pártsajtó szerkesztőségeiben és kiadói hivatalaiban ültek. Ez a pártsajtó ma az egész világgal való német szembenállás fellegetvára és *nem lehetetlen, hogy a rotációspapíron masírozó ólombetűk majd harctereken menetelő ezredeké és divíziókká változnak egy napon...* És mindezt a sajtó tette, amelyről a mi közvéleményünk még mindig nem tudja és nem meri elhinni, hogy nagy hatalom.

Hogy ilyen mértékben valósítsunk meg mi is egy nekünk megfelelő sajtót, az minden bizonynyal utópia. Mi csak az árnyékáért viaskodhatunk — s alig lehet magára hagyottabb és kevesebb szervezéstechnikai

eszközzel rendelkező harcot elképzelni, mint azt, amit a Magyar Kultúra folytatott és folytat, a katolikus sajtó érdekében. Ebből a harcból végeredményben mégiscsak nőttek ki eredmények, azonban mi nem elégszünk meg ezekkel az eredményekkel. Tovább akarunk hatolni, *új feladatokat* tűzünk ki magunk elé. Ezeknek a feladatoknak megoldása sokmindent követel, de *elsősorban egy szellemi középpont teljes kiépítését* és hatókörének minél messzebbre való kiterjesztését. Ma az ötéves és négyéves és hároméves tervek korszakát éljük; ezek egy programnak pontosan kiépített menetét jelzik. A Magyar Kultúra új, nagy munkaprogramjának első állomása: terjeszkedés a saját közönség területének természetes határáig... Ebben kérjük összes előfizetőinknek és minden hívünknek olyan odaadó segítségét, mint amilyen odaadó igyekezettel voltak segítségünkre eddigi vállalkozásainkban. Tudjuk, hogy sokat és nagyot kértünk, de kérnünk kell ezt annak az új célnak és új jövődőknek lehelletében, amelyet szolgál minden számban az újjáépülő magyar katolicizmus szellemi rohamosztagával a Magyar Kultúra.

Mussolini az Egyházzól.

Az utolsó idők egyik legnagyobb politikai, de egyúttal szellemtörténeti megnyilatkozása az az írás, mely a párisi Figaróban Mussolini tollából jelent meg. A régi elkoptatott cím alatt: „Egyház és állam”, egy új, kemény veretű s kategorikus mottó áll: „Aki megtöri vagy megzavarja egy ország vallási egységét, vétkezik a nemzet ellen.” A nagyfontosságú nyilatkozat, mely kétségtelenül Hitler felé szól, de amely az orosz vagy mexikói banditáknak is tanulságul szolgálhatna, legjellegzetesebb tételeiben így hangzik:

„A nyugati civilizáció egész történelme a római birodalomtól napjainkig, Diokleciántól Bismarckig arra tanít, hogy mindannyiszor, valahányszor az állam

összeütközésbe került a vallással, a küzdelemből az állam került ki vesztesen. *A vallás ellen harcolni annyi, mint a megragadhatatlan és érinthetetlen ellen harcolni*; hadüzenet ez a szellemnek éppen ott, ahol az a legmélyebb és legbensőségesebb; s ma már világos, hogy egy ilyen harcban mindazok a fegyverek, amik fölött az állam rendelkezik, erőtlenek ahhoz, hogy halálos sebet ejtsenek az Egyházon, amely — mindenekfelett a katolikus Egyház — a leghevesebb konfliktusból is *mindig győzelmesen* került ki."

„Egy állam csak egy másik államot győzhet le. Azaz magához ragadhatja a győzelmet egy kormányváltás előidézésével például, vagy pedig egy háborús hódítással. Igényt támaszthat *hadi* kárpótlásra; kényszerítheti a legyőzött nemzetet a lefegyverzésre vagy egy politikailag vagy gazdaságilag meghatározott adott rendszer elfogadására. Amikor egy nemzet ténylegesen háborúba száll, egy anyagi valósággal találja magát szemben, melyet meg lehet támadni, törni, csonkítani vagy átalakítani. Ellenben, *ha az ellenfele valamelyik vallás, lehetetlen határozott és biztos fegyvert találni ellene*. A papok vagy hívők puszta passzív rezisztenciája elégséges ahhoz, hogy az állam legdühösebb támadásait is megtörje."

„Bismarck a kultúrharc nyolcéves időtartama alatt püspököket tartóztatott le nagy számban, száz és száz templomot záratott be és tömegesen oszlatott fel katolikus szervezeteket, amelyeknek ő maga akart a mélyére nézni. És az üldözés eredménye az volt, hogy a Reichstagban a katolikus képviselők száma igen gyorsan túlhaladta a százat, hogy Windthorst népszerűsége telt szert világszerte s hogy a német katolikus világ erkölcsi ellenállása szemmel láthatólag megerősödött. Végül is *Bismarck, a német birodalom retenthetetlen alapítója kapitulált XIII. Leó előtt*. Egy nemzetközi viszály esetében hozzá, mint békebíróhoz apellált és a levél, amit hozzá intézett, ezzel a szóval kezdődött »Sire«, ami csak uralkodóknak szól."

„I. Napoleon egyházpolitikája sem volt szerencsésebb. A legnagyobb tévedések egyike, amiket a nagy korzikai valaha elkövetett, épp az a brutális módszer volt, amellyel a két pápát és a Vatikánt illette.”

„A fasiszta elgondolásban a vallás bensőleg szabad és független a saját portáján. Az az ostoba gondolat, hogy alapítsunk egy államvallást, vagy a majdnem minden olaszoktól vallott vallást tegyük az állam szolgájává, hogy úgy mondjam, még eszemágába sem jutott. *Az államnak nem az a hivatása, hogy megkíséreljen új evangéliumokat vagy más dogmákat teremteni. Felforgatni a régi istenségeket, hogy helyükbe újakat, a faj, vér vagy valami nordizmus által szentté avatottakat helyezzen.* A fasiszta állam elve, hogy *nem az ő feladata beleavatkozni a vallási kérdésekbe, s ez nem is történhetnék meg, csak abban az esetben, ha a vallási tényező beleavatkoznék a nemzet erkölcsi vagy politikai rendjébe.*”

„Napjainkban a fehér kultúra kontinensein két logikus magatartás lehet az Egyházzal szemben, amik között az állam választhat: vagy ignorálni és megtagadni *mindegyiket*, mint azt az Egyesült Államok teszi, vagy pedig szabályozni az állam és az Egyház közti viszonyt megállapodások és *konkordátumok* útján, aszerint a módszer szerint, amely oly nagyszerű eredményeket ért el Olaszországban.”

S az olasz egyházpolitika vázolója után Mussolini hozzáteszi: „Megtörténik néha, hogy ez a két hatalom találkozik és ebben az esetben az együttműködés nemcsak kívánatos, hanem könnyen megvalósítható is. És például nem kevésbé volna érthetetlen az a bíborosi gyülekezet, mely az ágyúk kaliberével vagy a páncélos csatahajók tonnatartalmával foglalkoznék, mint az a minisztertanács, mely teológiai kérdésekben vagy vallási dogmákban akarna határozni. Ha *az állam ki akar kerülni minden lelki egyenetlenséget és konfliktust polgártársai között, tartózkodnia kell minden beleavatkozástól a szigorúan vett vallási kérdésekbe.*”

S néhány külföldi példára célozva, amelyek tételét megerősítik, így fejezi be cikkét Mussolini: „Nincs totálisabb és inkább tekintélyen alapuló kormány, mint a fasiszta államé. Nálánál féltékenyebb senki nem lehet mindenhatóságára vagy presztízisére, de éppen ezért és emiatt *a fasizmus meg sem bolygatja azokat a kérdéseket, amelyek joghatóságán kívül állanak.* Mindazok az államok, amelyek nem tudták megérteni ezt a nagy igazságot, előbb vagy utóbb kényszerítve voltak belátni tévedéseiket. Én már a fasiszta rezsim ötödik évfordulójára mondott beszédemben tudatosan jelentettem ki, hogy aki megtöri és megzavarja egy ország békéjét, az a nemzetsértés bűnét követi el.”

Pusztuló világ.

A szabadkőműves világszövetség bomlása.

A szabadkőműves világszövetség intézménye mindössze öt-hat éves multra tekint vissza. Gondolata a francia és belga páholyokból indult ki, amelyeknek sikerült odahaza maguk alá teperni a közélet intézésének számos erőközpontját s most arra vállalkoztak, hogy hatalmukat az egész világra s a nemzetközi politika intézésére kiterjesszék. A világszövetség eszméje elvben s elvontan tetszett a világ szabadkőműveseinek, de gyakorlatban még sem bizonyult keresztülvihetőnek. Az amerikai s részben a holland páholyok ragaszkodtak az „alaptanokhoz”, aminő az Isten létében, a lélek halhatatlanságában s a bibliában való hit, míg a franciák és belgák tudni sem akartak minderről. Megpróbálták az ellentéteket azzal hidalni át, hogy bizonyos elmosott, racionalista értelmezést adtak az „alaptanoknak”, az amerikaiak azonban átláttak a szitán s hosszas alkudozások után most végleg szakítottak az európai, szárazföldi szabadkőművességgel. Minthogy pedig a világ 4 millió szabadkőművese közül háromnegyedrészt az Egyesült-Államokra esik, ez a szakítás és kilépés voltaképp végső kegyelemdöfés a haldokló világszövetségre nézve, amelyhez a német páholyok kezdettől fogva már politikai okokból sem voltak hajlandók csatlakozni.

A latin s az angolszász szabadkőművesség közötti ellentét legmélyebb gyökerét a francia főmester, Quartier-la-Tente fedte fel a vita folyamán, amikor az utóbbi egyszerűen a protestantizmus egyik alakjának nevezte. Megtartani az Isten fogalmát s a szentírást, s csak a katolikus értelemben vett egyháziasság ellen

küzdeni, valóban nem egyéb, mint tiszta protestantizmus. Katolikus országokban ennek csakugyan nincs értelme. A francia páholylovagok nem azért akarják földalatti szövetségüket az Egyház helyébe állítani, hogy aztán az Egyház helyett a felekezetek uralmát szervezzék meg. Nem akarnak fél úton megállni, hanem ki akarják irtani a kereszténységet gyökerestül és mindenestül. E tekintetben valóban következetesebbek, mint angol és amerikai kollégáik.

Nálunk a francia mintákat követő szabadkőműveség nagyon is nyíltan vallotta programját s nagyon is mohón akarta megteremteni a maga forradalmi uralmát. Ebbe tört bele. Népmételyező propagandája s országáruló lázadásai nyomában a nemzet önfenntartó ösztöne sürgetően követelte a páholyok betiltását. Ezt a bátor fellépést megállapítható helyeslés követte a világ komoly és nem-szabadkőműves közvéleményében. Külföldi lapokban ma is gyakran utalnak e részben a magyar példára. Viszont nem szabad abban bízunkodnunk, hogy a betiltással most már meg is szűnt a hárompontos testvérek világrontó érdekszövetségének minden veszedelme. A páholytagok ma is a régi program szerint dolgoznak, ha nyílt szervezkedésben nem is, de sajtójuk, politikai szervezeteik s nemzetközi összeköttetéseik révén.

A csendes, előkészítő propagandában hű szövetségeseik azok is, akik, ha nem nevezik is magukat szabadkőműveseknek, az amerikai típusú páholyok értelmében szintén közéjük sorolhatók. Tévedés volna azt hinni, hogy a szabadkőművesség, a világnézeti liberalizmus és a racionalista, katolikusgyűlölő protestantizmus között éles határvonalat lehetne húzni. A szabadkőművesség a liberalizmus és protestantizmus logikai lezármazottja és jelszavaiban voltaképp csak ezeknek a doktrínáit váltotta aprópénzre. Nem véletlen, hogy nálunk is kétszáznál több protestáns lelkészember volt annak idején a szabadkőműves páholyok bejegyzett tagja s hogy a Világ-ban s a Kelet-ben sűrűn szerepeltek protestáns egyházi férfiak. Ha ezek ma sietve ki-

léptek is a páholyok szövetségéből, nem valószínű, hogy felfogásaikat hirtelen megváltoztatták volna.

Ajánlatos ezt szem előtt tartani, amikor a katolicizmust, a szabadkőműves népmérgezésnek ezt az egyetlen, tántoríthatatlan ellenzőjét, ma felekezeti fegyverekkel támadják azok, akik tegnapelőtt mint páholylegények küzdöttek ellene.

Jó taktikus-e a zsidóságot

A zsidó problémáról annyit írtak s beszéltek már, hogy szinte lehetetlennek látszik még valami újat s újszerűt tenni hozzá. S mégis mindig újra szükséges, hogy rámutassunk bizonyos dolgokra, amelyeket mindig újra elfelejtenek...

A zsidóság érvényesülni akar s mégis: minden tehetsége, szorgalma s anyagi sikere ellenére sem érvényesül igazán s ez fáj neki. Alsóbbrendű embernek érzi őt mindenki s nem éppen szeretet az, amivel a zsidóság a környező népek részén találkozik. A zsidók jobbjai aztán törik a fejüket, mi lehet ennek a leküzdhetetlen nagy ellenszenvnek az oka s nem lehetne-e megváltoztatni azt a véleményt, amely őket a keresztények részén oly bántó színbe helyezi?

Mi megkíséreljük újabb adattal igazolni azt a hitünket, hogy a zsidóság maga az oka annak a rendkívül kedvezőtlen véleménynek, amelyet a keresztény nép róla alkot. Előttünk fekszik a „Magánalkalmazottak demokratikus blokkja, magántisztviselők választócsoportja” egyik röpirata. A „demokratikus blokk” közismerten körülbelül annyit jelent, mint zsidó blokk. Nem mintha névleges keresztények nem volnának benne, hanem mivel egész mentalitása, eszmei vezetősége s főleg a hozzá csatlakozottak nagy tömege zsidó. Ezzel a „demokratikus blokkal” a decemberben lezajlott Társadalombiztosító Intézeti választásoknál csak egy párt állt szemben, a keresztény nemzeti. El lehet mondani tehát: itt a zsidóság és

suite-je állt szemben a többé-kevésbbé öntudatos keresztény magyarsággal.

Már most halljuk csak, milyen hangon beszél ez a pártba tömörült zsidóság a keresztényekről, a magyarokról:

„Ne sajnálja a fáradságot, menjen el szavazni! Ne üljön fel azoknak a demagógoknak, akik a szavazástól való tartózkodást hirdetik. Ne engedje magát megtéveszteni a Nemzeti Blokk nevű ébredő társaságtól. Ellenkezőleg: az ébredők tízéves garázdálkodásairól kell ítéletet mondania. Arról a pökhendi kurzus-szellemről, amely parancsolgat, rendelkezik, órákig ácsorogtat, aszpirint rendel, üdültetést megtagad. Bevasalja a szájunktól nehezen elvont járulékokat és nem ad róluk elszámolást. Kiérdemesült ellenforradalmárokat ültet a pénztárba s operálókést ad az idegbeteg orvosok kezébe.

Minderről most véleményét kéri.

Mindezen segíteni akar a Demokratikus Blokk.

Mindezt megváltoztathatja, ha a 2-es listára adja szavazatát.

Ez a választás fogja eldönteni: temetni akarják-e a magántisztviselők a kurzust, vagy dícsérni!”

Nem bocsátkozunk ennek a rettenetes hangú förmedvénynek a tárgyi mérlegelésébe. Itt a kereszténységet egyszerűen „pökhendinek” s ébredő társaságnak nevezik s nem csekélyebb dologgal, mint gyilkossággal vádolják. Itt arra szólítják fel a kiérdemesült forradalmárokat, hogy „temessék” a kurzust, azaz a keresztény magyarság szupremáciáját Magyarországon.

Az ilyen röpiratok elolvasása után nem tudjuk csodálni többé, hogy az antiszemitizmus nem tud elpihenni.

A zsidóságnak ilyenek után valóban kevés joga

van azon csodálkozni, hogy a keresztény magyarság fél tőle, idegennek, ellenségnek érzi, akinek a nemzet nagy keresztény többségével semmiféle érzelmi vagy etikai kapcsolata nincs; aki csak felhasználja társadalmi s gazdasági elhelyezkedését arra, hogy uralkodjék a hússzor akkora többségen, vagy ha nem teheti, lázítson ellene, romboljon, destruáljon.

Látnivaló: a zsidóság rosszul adminisztrálja magát. A saját pillanatnyi érvényesülése érdekében folytonosan oly eszközökhöz nyúl, amelyek végleg aláássák az asszimiláció lehetőségét. Akaratlanul is mint idegent, mint ellenséget mutatja be magát, aki a keresztény nemzeti többséggel szemben az agresszivitásnak meg nem válogatott eszközeit alkalmazza. S ezzel végleg s mindig újabban meggyűlölteti magát.

Ugyanerre a konklúzióra kell jutnunk, ha a zsidó napilapokat böngésszük.

Nem értjük ezt a zsidó értelmiséget. Cél-e az, érdek-e az számukra, hogy az arrogancia minden árnyalatát magukra öltik, csakhogy pillanatnyi sikereket érjenek el? Vajjon az a hang, amelyet az *Ujság* s a *Magyar Hírlap* megütnek, az a fölényeskedő, szofisztizáló, mindenáron sérteni akaró stílus, amelyben annyira tetszelegnek s amelyben akkora virtuozitásra tettek szert, hasznára válik a hazai zsidóságnak? Azt hiszik, hogy azok az olcsó szellemességek, amelyekkel lapjaikat eltöltik, ez a tudákos felületesség, amellyel a maguk álkultúráját oly nagyon kínálgatják s amellyel a tözsdetagok és lipótvárosi entellektüel dámák vélt kultúrfölényét oly szorgalmasan legyezgetik, a komoly tudású és ízlésű keresztény közönséget megtevesztik? Nem kívánhatjuk, hogy a zsidók a keresztény lapokat szeressék s olvassák. Érthető, hogy a maguk világnézetét és faji érdekeit védelmező lapok körül csoportosulnak. De hogy akkor is mindjárt a legagresszívebb, legizléstelenebbül kereszténygúnyoló orgánumokat karolják fel, hogy az *Ujságnak* s a *Magyar Hírlapnak* lelkes támogatói, hogy demokrata blokkjaikban nem kevesebbre törekszenek,

mint a keresztény és nemzeti gondolat tövestől való kiirtására s a zsidó kisebbség abszolút hegemoniájára ebben az országban, olyan jelenség, amely a zsidó lélek s a zsidó orientáció tökéletes irányelhibázására vall.

Különböző népek, vallások, fajok békében élhetnek egymás mellett ugyanabban az országban. El tudjuk képzelni, hogy a valláserkölcös alapon álló zsidóság nyugodtan és folytonos surlódás nélkül élhet mellettünk. Ennek azonban alapfeltétele, hogy a kisebbségi fajok és vallások ismerjék el a többség, a katolicizmus etikai, kulturális és történelmi hegemoniáját s a maguk létjogának védelmén túl ne törekedjenek illetéktelen túltengésre s főleg próbálják igényeiket Népszava-stílusú bárdolatlansággal s gúnyolódó pökhendiséggel érvényesíteni. Ha mégis ezt teszik, magukra vessenek, amikor az öntudatra ébredő keresztény néptömeg felől csak annál ösztönösebb visszatülasításban van részük.

A „Demokratikus Blokk” durvahangú röpiratal épúgy, mint a Magyar Hírlap minden egyes száma egy-egy *esztelen provokáció a keresztény Magyarországnak*. Provokáció és hadüzenet alig több, mint egy évtizeddel azután, hogy ez a provokáló társaság igen jelentékeny részben hozzájárult az ezeréves Magyarország darabokra tépéséhez, a magyarországi bolsevizmus és Trianon rémségeinek létrejöttéhez. Az okos zsidóságnak éppen most, éppen a közelmúlt bünei után, minden oka megvolna arra, hogy egyelőre nagyon csendes és szerény legyen s felejtse a multakat. Helyette újra támad, gúnyolódik, vádaskodik, szofisztizál — és akkor csodálkozik, hogy mi nem kérünk belőle, nem tudunk bízni benne, nem ismerjük el magyarnak?

A zsidó lexikon.

A Magyar Zsidó Lexikon, mint az előszóból kitűnik, védelmi célból készült kifelé, befelé pedig azért, hogy a zsidó értékek felmutatása által a zsidó önérze-

tet növelje.¹ A zsidó szót nemzetiség értelmében veszi s ezért azokat az embereket is felsorolja (csillaggal megjelölve) a zsidó értékek között, akik a zsidó vallást rég elhagyták s vele semminemű közösséget nem tartanak fenn. Az érték fogalmát is igen tág értelemben fogja; még a „kerékpározás” és „birkózás” terén kitűnt zsidókat is külön cikkekben sorolja fel, sőt pornográf írókat s a szociálista és kommunista vezérkedésben kitűnteket is: még Kun Bélát is; ami egyébként dicséretes őszinteség.

A cikkek értéke és színvonala nagyon különböző. Bár szerzőik jókora része s a szerkesztő maga az *Egyenlőség* gárdájából került ki, általában bizonyos komolyságra és mérsékletre törekvés érzik meg legtöbbjüknek hangján. Feltűnő azonban a szociálistákról és kommunistákról írt cikkek irányzatos szelídsége, sokat-elhallgatása (l. pl. Kunfi, Buchinger, Göndör Ferenc, Kun Béla, Propper, Várnai stb.), ami egy valláserkölcsi alapon álló lexikonban az ilyen ateizmusra felesküdt tábormal szemben legalább is *gondolatba ejtő*. E cikkek jókora részét a *Népszava* egy munkatársa írta, valami Seltmann Rezső, aki egyébként egész sor teológiai tárgyú cikket is jegyzett, így a „Jézus” címűt. Ez a cikk, hogy azonnal megemlítsük, nem méltó a Lexikonhoz. Nem kívánhatjuk zsidó lexikontól, hogy Jézusról elismerően írjon, de ilyen komolytalan, *Népszava*-nívójú cikkel mégsem lehet Jézust elintézni. Hasonlóképp színvonalalatti az Inkvizíció című cikk ugyanattól.

Az *Egyenlőség* és a *Népszava* íze még jó néhány helyen kikeseredik a lexikonból, ennek bizony nem előnyére. Így az „Antiszemitizmus” című cikkben. Nem lehet a zsidóság szerepét a kettős forradalomban azzal elintézni, hogy ezt mondjuk: „Azt, hogy a zsidó polgárság is segítette az ellenforradalmat, nem könyvelte el érdemül a politikai közvélemény az egész

¹ *Magyar Zsidó Lexikon*. Szerkesztette: Újvári Péter. Budapest, 1929. 1028 oldal. A Magyar Zsidó Lexikon kiadása.

zsidóság védelmére, de hogy a zsidó proletárius (?) résztvevett a forradalmakban és hogy a proletárdiktatúra vezetői közt zsidók is (II) voltak, azt az egész zsidóság bűnéül rótták fel". „A zsidók még ott véreztek a lövészárokbán, amikor a történelem már megpecsételte a világháború sorsát a főhadiszállásokon". Ez bizony hamisítatlan Egyenlőség- és Népszava-logika: nem venni tudomást a zsidóság nagy részének háborús bűneiről, a frontszolgálat alól való tömeges kibújárásról, a hadi szállításokban való felháborító visszaélésekről, majd a zsidóság kétségtelen vezető szerepéről a forradalmak előkészítésében s vezetésében, a „nemzeti tanácstól" egészen a bolsevizmus örült nemzetiprásáig. Nem lehet azt mondani, hogy a proletárdiktatúra vezetői között zsidók is voltak, holott *majdnem valamennyi „népbiztos" zsidó volt* s majd minden fontosabb politikai helyen zsidó ült. A zsidó értelmiségnek be kellene már egyszer látni, hogy rossz szolgálatot tesz a kibékülés és engesztelődés ügyének s rossz szolgálatot tesz magának a komoly és hazafias zsidóságnak, aki a becsületes beismerés, vezeklés és jobbulás helyett a merész letagadni-próbálással provokálja a nemzeti társadalmat.

Alább ugyanez a cikk az „antiszemitizmus" szócsövei közt felemlíti — úgyszólván az egész keresztény sajtót. Többi közt a Magyar Kultúrát is. Itt megint a mohóság zavarja meg az ítéletét. Vannak zsidók, akik minden zsidóbírálatot egyszerűen antiszemita érzületre szeretnek visszavezetni. A Magyar Kultúra a zsidóságot mint ilyent sohasem szokta támadni, ellenben gyakran támadta a, sajnos, tipikus *zsidó bűnök*: a szabadgondolkozás örve alatt terjesztett isten-tagadást és kereszténygyűlöletet, a szociálista és kommunista népámítást, a háború hiénáit, a színpad s a sajtó erkölcstelenségét és hasonlókat. Különös, hogy ezt a mi harcunkat az Egyenlőség írói, akik itt szóhoz jutnak, jellemző gondolatrövidítéssel azonnal antiszemitizmusként igyekeznek elkönyvelni. Nem veszik-e észre, hogy ezzel a bevallással éppen a zsidó-

ságnak ártanak legtöbbet s főleg azoknak a, sajnos, nem túlságosan nagyszámú, de mégis meglevő zsidóknak, akik sohasem azonosították magukat ezekkel a bűnökkel? Miért idegeskednek és miért nem bélyegzik meg maguk is a bűnöket megfelelően? A kommunizmus s a forradalom nem egy hőséről szinte magasztaló cikkeket kapunk, egyetlen szóval nem bélyegzik meg az ő bűneiket, hazaárulásukat, izgatásaikat, terrorizmusukat, viszont nem győzik megbélyegezni azokat a keresztény intézményeket, amelyek a zsidóság ellen helyesen vagy helytelenül állást foglaltak. Érthetetlen az is, hogy a Lexikonban hiába keressük pl. Jászi Oszkárt, Korvin-Kleint, László-Löwy, Kéri Pált, akik pedig szintén beleírták nevüket — igaz, hogy herosztrateszi értelemben — a magyar történelembe. Vajjon ezeket miért hagyták ki?

Az említett balfogásoktól eltekintve a Zsidó Lexikon csakugyan eléri azt a célját, hogy a zsidóságot mint törekvő, mozgékony, ügyes és nem egy téren jelentékeny érdemeket szerzett nemzetiséget mutassa be. Ismételten elismeri, hogy az üldöztetések idején — amelyeknek legfőbb okait azonban nem hajlandó önmagán észrevenni — a felizgatott tömegek haragjától nagyon sokszor a pápák és más főpapok higgadt-sága és emberszeretete óvta meg a zsidókat. Ha az őszinteségből tovább ment volna a Lexikon s tárgyilagosan kiemelte volna a zsidóság végzetes hibáit és botlásait is (ahogy pl. a magyarsággal szemben Széchenyi István megtette), talán a pillanatnyi öntömjénezésben kevésbé gyönyörködhetett volna, de ennek ellenében sokkal nagyobb előnyt ért volna el: közelebb hozta volna a zsidóságot a keresztény magyarsághoz s megkönnyítette volna azt a lelki asszimilációt, amelyet minden kirakatozásnál hatásosabban mozditana elő az őszinte önvizsgálat s etikai emelkedés komoly akarata. Azokkal a zsidókkal szemben, akikben ez az akarát megvan — hála Isten, vannak ilyenek is és elég sokan, tanú rá sok őszinte, mély és szívből jövő konverzió — mi, hitéletet élő katolikusok, soha-

sem leszünk sem antiszemiták, sem bizalmatlanul elzárkózók, sem keményszívűek, sem gyanakvók. Izrael sorsa ezen a téren is, a társadalmi, nemzeti és etikai befogadtatás terén, elsősorban a saját kezébe van létéve, úgyahogy minden eddigi baja, veszedelme és szánandó helyzete elsősorban a saját vezérei nem szerencsés viselkedésének volt eredménye a századokon át.

Coudenhove, Páneurópa és a páholyok.

Nagy volt a diadal a szabadkőműves-radikális budapesti sajtóban, hogy a kiváltságosak színéről-színre láthatták és hallhatták a Cobden-szövetségben Coudenhove-Calergi Richard grófot, Páneurópa gondolatának ezidő szerint való vezérinkarnációját. Az inkarnáció kifejezés túlon túl is ráillik erre a grófi agitátorra, mert atyja belga eredetű osztrák, nagyatyja pedig görög volt, de a különféle vérségek keveredése ezzel még nem fejeződött be, hiszen Coudenhove-Calergi gróf említett európai vérösszetételéhez hozzájárul még ázsiai részről édesanyjának japán és nagyanyjának kínai véröröksége is. Nos, nem kell éppen szélsőséges fajvédőnek lenni ahhoz, hogy ennyiféle vérség transzfúziójából egészen sajátos egyéni alkatra következtessünk biológiai tekintetben épúgy, mint szellemiség tekintetében.

A fajkérdéshez ugyancsak értő zsidóság egyik budapesti hetilapja, az *Egyenlőség* maga is ezzel az „eksztrém vérkeresztezéssel” véli magyarázhatni Coudenhove gróf lelkesedését a nemzetköziség iránt, — és természetesen a gróf büszkén idézett filozofizmusát is. Vannak, akik zsidó vérséget gyanítanak a grófban és ez sem lenne meglepő, ámbár mi nem tekintjük perdöntő motívumnak ebben a kérdésben. Elég magyarázat ez a bizonyítható „eksztrém vérkereszteződés” is ahhoz, hogy Coudenhove gróf agysejtjei is nemzetközi irányvonalakban rezegnek, és hogy e szokatlan vérséggel rendelkező férfiú éppen

Európának mai helyzetében kerget éppen olyan sikertelen utópiát, amilyen az ő Páneurópája.

Mikor ezt a kijelentést megtettük, akkor egyben igazoltuk azt is, hogy hajlandók vagyunk Coudenhove-Calergi gróf páneurópás agitációjában a lehető legjobb, legtisztább szándékot feltételezni, és nem keressük: nincs-e e mögött az ő agitációja mögött, amelyet itt Csonka-Magyarországon is, egyebütt is a szabadkőműves-radikális körök támogatnak leghangosabban, nagyon is reális szabadkőműves törekvés? Hajlandók vagyunk Coudenhove grófot jószándékú, ideális gondolkozású Don Quijote lovagnak tekinteni, ami természetesen nem változtat azon, hogy Páneurópiájának a tényekkel együtt mi is ellenemondunk.

Ellene katolikus és magyar okokból egyaránt. A mi katolikus álláspontunk ugyanis az, hogy Európa nemzeteinek mélységes szolidaritására, békés együttműködésére valóban szükség van, de ezt nem lehet sem rideg utilitarisztikus elgondolások alapján (sőt azon legkevésbé lehet) megteremteni, sem akármi-féle hamis, megbukott francia forradalmi, liberális-radikális ideológiák alapján. Erre egyesegyedül az isteni küldetésében szabadon működő, meg nem gátolt katolikus Egyház volna képes az európai közszellem mélységes erkölcsi átalakításával, mint ahogyan csak ő volt képes évszázadokon át a keresztény Európát kialakítani és rendbentartani, — s ami ebből az igyekezetéből nem sikerült, az egyesegyedül azok rovására írandó, akik az Egyházat nagy művében akadályozták, akik neki ellenszegültek, s akik Európa nagy lelki és világnézeti közösségét szétrobbantván, Európát lelkileg is, politikailag is atomizálták. Páneurópa is, mint minden nagy kérdés, gyökerében erkölcsi kérdés — s csak felhőtípró ideológusok, vértelen ábrándozók várhatnak testvéresülést, örökbékét, általában eszményi teljesítményeket olyan nemzedékektől, amelyek az anyagiasság, a vallástalanság, a kíméletlen törtetés, önzés és hedonizmus világnézetét élik és érvényesítik.

Igy áll a dolog katolikus szempontból. De nem különben áll Európa politikai, diplomáciai és gazdasági helyzete szempontjából sem.

Hallottuk annakidején a másik szabadkőműves nagyságnak, Aristide Briand francia külügyminiszternek a riadóját az Európai Egyesült Államok érdekében. A riadó elhangzott, de az Európai Egyesült Államokról ma már alig hallunk szót. Ami egészen természetes is. Mindig veszedelmes és kudarcos dolog a majmolás és nem lehet az egészen más előzmények után, egészen más feltételek mellett természetesen, szervesen kialakult angol-szász amerikai Uniót átmajmolni a vajmi más előzmények után ezerféle ellentéttel, elintézetlen kérdéssel ma adódó Európa földjére.

Itt végre is külön kialakult nemzetekről van szó, történelmi adottságokról, elütő érdekekről és aspirációkról, ezer olyan szellemi imponderabiliáról, amelyeket tagadhat a betűk részegeinek elmeszesedett racionalizmusa, de amelyek az élet, a vér valóságával, elevenségével hatnak és amelyeket nem lehet máról holnapra félrehárítani. „Európai Egyesült Államok, persze Párizssal, mint fővárossal!” mondták Briand terveire gúnyos mosollyal és fölényes kézlegyintéssel Londonban, Berlinben és főkép a fasiszta Rómában és ma nemhogy közelebb lennénk efféle európai Unióhoz: a Népszövetségről egyre világosabb, hogy semmi különösebb hasznára nincs Európa igazi békéjének és rendjének és minden „leszerelési” színjáték után egyre sötétebb gyanúi támadnak az európai élet józan megfigyelőinek. Hát mit gondol ilyen viszonyok közt Coudenhove-Calergi gróf a maga Páneurópájával és hogyan gondolja azt a vörös Moszkvától a katolikus és fasiszta Rómáig megvalósítani?

De nem vesztegetnének ennyi figyelmet és szót erre az utópiára, ha csak egy jószándékú férfiú különködéséről volna szó. Utóvégre Jászi Oszkárnak, a másik nagy ideológusnak a Keleti Svájca is egy ráérő ember időtöltése lett volna csupán, ha egy go-

nosz társaság nem használta volna az ezeréves Magyarország szörnyűséges szétrobbantására. Tőlünk lehet mégolyan ártatlan ábrándozó Coudenhove Calergi gróf: az ő Páneurópája nagyon is ártalmas nekünk magyaroknak azok miatt az ő magyarországi csatlósai miatt, akik az ő esetleges idealizmusát nagyon is reális politikai céljaik szolgálatába állítják. Mert ezek is nyilván épp olyan jól tudják, mint mi, hogy Páneurópát ugyan meg nem valósíthatják, de ugyanakkor tudják, hogy nagyon is megvalósíthatnak más valamit.

Páneurópa hirdetése újabb eszköz kezükben a többi mellett arra, hogy továbbfolytassák a magyarság lelki defetizmusának terjesztését, hogy bénítsák a magyarságban azt a testi-lelki készenlétet, amelyre adott történelmi pillanatban a legnagyobb szüksége lehet és hogy tovább terjeszthessék az élet pusztán utilitárius értékeinek tiszteletét a magasabb erkölcsi és nemzeti értékek rovására, szóval: hogy Páneurópa címén is szabadkőműves politikát folytathassanak. Mindezzel pedig nemcsak a nemzet enerválásának, sőtét páholycélok szolgálatának belső veszedelme jár, hanem az a külső veszedelem is, hogy Csonka-Magyarország a felszabadulás útja helyett arra az útra sodródik, amelyen végképpen és menthetetlenül prédájává esnék a francia — és eminenter szabadkőműves befolyás alatt levő kisántátnak.

A magyar nemzetnek is, a magyar katolicizmusnak is *csak veszedelmére válhat tehát ez a páneurópai gondolat* mögé bújtatott agitáció, melynek tehát mindenképpen ellene kell mondanunk!

Vezetők és vezetettek.

Érdemes néha a lapok legeldugottabb kisrovatait is átböngészni. Meglepő dolgok húzódnak meg ezekben a szerény sarkokban akárhányszor.

A munkásnyomor és munkástudatlanság vámszedőinek napilapjában, egyik szombati számban (május

10.) a „természetbarátok turistaegyesülete” hirdeti vasárnapi túráit és találkozóit; minden túránál a vezető is meg van nevezve. Ezek a vezetői nevek elég tanulságosak: tanulságosan egytípusúak. Az első túrát pl. Radó, a másodikat Léderer, a harmadikat Fleischmann, a negyediket Paragi, az ötödiket Szántó, a hatodikat Ellenbogen vezeti. Csupa atavisztikusan vezetésre predesztinált név. A II. kerületi osztály vezetői: Kolacsovsky, Mandl és Pollák. Az óbudai vámnál olyan vezető kínálkozik, akinek tipológiai hovatartozandósága felől a Varga név kétséghen hagy; ellenben a két másik óbudai vonzóerő már kétségtelenül vezetőnek született, mert Hornnak hívják az egyiket, Bergernek a másikat. Ők képviselik az óbudai kultúrközösség természetbaráti balszárnyát. A Ferencvárosnak csak egy vezető jutott, azt is már úgy hívják, hogy Szarvas; míg a X. kerületnek természetes és természetbarát vezetője a rituális emlékeket felidéző Szombat nevet viseli.

A magántisztviselők csoportjában (mert hiszen ezek csak nem mehetnek együtt a bugris munkás-kirándulókkal) vezetőkül ismét megkapó ethnográfiai következetességgel a következők jelentkeznek: Molnár, Gábor, Falb, Sugár, Rosenfeld, Auer, Petrác, Holczer, Lesmann, Steiner és Balog. A könyvkötőket Kurovsky, Szép és Kovács (ma már minden jobb Kohn Kovács?) vezetik eszmei légkörű magaslathoz. A nyomdászoknak meg éppen nővezér jut: Weisz Alice. Inkább nő legyen, csak Weisz legyen — gondolhatta a fővezetőség. Másik csoportját a nyomdászoknak Losonczy vezeti; lehet, hogy ez véletlenségből keresztény, ha ugyan nem a Népszava ajándékozta meg díjmentesen az y-nal. A sematológiai zökenökből a névsort a normális mederbe taszítja ismét vissza a két következő csoport vezetőjének neve, akik közül a sziklamászókat Pollák vezényli, a sziklákat megkerülőket ellenben Gelbmann. Vezetnek még: Halász (nem dabasi!), Quittner és Orrlik, egy Ehrlich, egy Szilágyi — ez az „utazók és ügynökök” termé-

szetbaráti rendjét kommandírozza —, s egy Dávid, aki a fűszereket viszi ki a fűbe. Az ifjúság csoportjának Schmideg a parancsnoka, a kirakatrendezőké Adorján, a kispestieké Tüzekker, Jávör, Takács és Taub, az újpestieké Cserna, Tolnai és Poszpischek. A pest-erzsébetieknek már Poszpischek helyett Malina és Kurz lábnymaiban kell haladniok a természet csodái felé, míg határozottan a Poszpischekénél költőibb nevű Tavasz úr volt szíves vállalkozni.

Hát bizony ez a névsor is sokatmondóan tipikus. Ime, ezek a magyar nép született vezetői. És vajjon kik a vezetettek?

A Rector Magnificus és a baloldal.

Nékám professzor a Pázmány Péter Tudományegyetem rektori megnyitójában kellemetlen igazságot mondott el a vérbaj rettentő elterjedtségéről s pusztításairól. Rámutatott a tényre, hogy ez a szegényletes betegség átmenetileg fokozott, sőt gyakran szeretlen tevékenységre ingerli az agyat, hogy aztán egyszerűen, korán letörje az egész embert s így történik, hogy számos nevezetes ember is e szörnyű átok hordozója volt. Így Wilson és Lenin, az újkor e két luetikus prófétája s így nálunk a nagytehetségű, de gyenge jellemű Ady.

Mint előrelátható volt, a baloldal azonnal belekapott Nékám Lajos előadásába. Kegyeletsértést s hasonlókát emlegetett. Milyen finom kegyeletérzéke van ennek a máskor éppen nem skrupulózus baloldallnak, mikor egy erősen keresztény meggyőződésű tudósnek kell útját állni. Nékám érvelése s okfejtése nagyon is súlyos volt ahhoz, hogy a lenge tudású baloldali zsurnalisztika meg merte volna kísérelni a tudós megállapítások cáfolatát. Így hát az érzéshez appellált. Nem tudjuk hirtelen eldönteni, mi fájt a liberális judeokráciának jobban: a hitvalló Nékám-e a rektori székben, avagy a Wilsonok, Leninek és Ady Endrék emlékének lefokozása-e, akik nekik külön-

böző címeken, de közös alapon elvtársaik, avagy annak a világnézetnek a féltése-e, amely a liberaliz-mushoz közel áll s amely, mint Nékám kimutatta, na-gyon sokszor a vérbajba torkollik és még többször a vérbajból ered?

Tanulságok a szocialista szavazatokból.

Néhány hét óta a mi magyar hazánkban sok egyéb közt az is megtörtént, hogy leszavazott az ország. Ennek az eseménynek mi nem a politikai oldalával akarunk most foglalkozni, hanem a világ-nézeti részével, névleg azzal a ténnyel, hogy ismét jelentékeny tömegek szavaztak le a szociáldemokrácia jelöltjeire. Főleg természetesen Budapesten s környé-kén, de nem megvetendő számban egyes vidéki, sőt paraszti kerületekben is. Budapestnek aránylag meg-lehetősen keresztény, ú. n. déli kerületében, csupán a József- és Ferencvárosban együtt is csaknem 30.000-re rúgott a szocialista szavazatok száma. A Budapest-kör-nyékiben pedig a szocialista párt szavazatok számában valamennyi pártot túlszárnyalta.

Ez a tény s ezek a számok gondolkodóba ejte-nek. Hiszen szó sincs róla, nem tartunk még ott, mint Németországban, nálunk nincsenek még milliós szo-cialista tömegek. De viszont nem is vagyunk ipar-állam s nem is vagyunk kétharmadrészből protestáns ország. Viszont nálunk bolsevizmus volt és az embe-rek tudják, mi fán termett s valójában hova céloz a marxizmus. Ennyivel aggasztóbb tehát a proletártöme-gék újabb balrafordulása. Aggasztó keresztény és nem-zeti szempontból egyformán.

A szocialista szavazatok nagy számát két tényező magyarázza meg, az egyik pozitív, a másik negatív irányban. A pozitív magyarázat a szédületes nyomor, amely főleg a proletárvilágban érezteti hatását; a negatív magyarázat a munkásosztály lelki életének szomorú elhanyagoltsága.

A nyomor a szocializmus leghatalmasabb propa-

gátora. Hiába cáfoljuk a marxizmus-elméletet, bizonyítjuk leghatásosabban s legmeggyőzőbben, hogy rossz, erkölcstelen ész nélkül való dolog, hogy a proletármozgalom mögött a kapitalista világ legerősebb támaszának, a zsidóságnak viláгурalmi törekvése rejlik: az éhes ember nem törődik szokokkal és logikával s még kevésbé etikával: oda megy, ahol, ha pillanatnyilag is, de segítséget ígérnek vagy oltalmat kínálnak neki. Vagy ha ezt sem, ahol legalább szidják a meglevőt s harcot hirdetnek a fennálló helyzetek ellen. Ahol dinamit füstölög a kézben s ha már építeni nem lehet, legalább robbantani lehet s bosszút lehet állni a rossz világrend fenntartóin. A nyomor, a kenyértelenség pedig ma valóban észbontóan nagy. Akik a nagyvárosok külterkein vagy egyes vidéki helyeken járnak, megrendítő eseteket tudnak mesélni róla. Haldokló öregasszonyról, akin még ing sincs: úgy vívódik a halállal minden nélkül, ruha és falat kenyér nélkül, a puszta szalmán. Lakbérét 17 éven át pontosan fizető, de végre is fizetéseképtelenné lett szegény családról, amelyben az asszony ágyban fekvő beteg, de amely családot mégis télvíz idején kilakoltatnak a lakbérhátralék miatt; a férfitra kényszerzubbonyt kellett öltetni, mert kijelentette, hogy lelövi a törvény közegeit, akik az ágyat a beteg asszonnyal együtt a zuhogó esőben az udvarra viszik; a végrehajtó maga félrészen sír az egyik ablakban s a kerületi orvos kérdésére kijelenti, hogy ilyen munka előtt mindig rumot iszik, mert józan állapotban nem volna szíve hozzá s hálás az orvosnak, mikor az asszony betegségére hivatkozva letiltja, vagy inkább elodáztatja a kilakoltatást. Oláh György kis könyvében (a „Három millió koldus”) lehetnek túlzások, lehetnek egyoldalúságok, de ha csak egy tizede is igaz a leírt rémségeknek, bizony iszonyú felelősség terheli azokat, akik ezt a koldus ármádiát szemük előtt látják s nem segítenek rajta.

Nem segítés, ha azt mondjuk a népnek, hogy másutt is rosszul áll a világ. Hogy összesen 20 millió

munkanélküli van ma a földkerekségen. Nem segítünk rajta, ha azt mondjuk neki, hogy mindebben a háború a hibás, vagy a vámok, vagy a külpolitika, vagy akármi. Az éhező, a gyermekeit elsorvadni, az asszonyát pusztulni látó embernek a politikai magyarázat kevés vigasztalás. Főleg, ha látja, hogy azért másnak mégis csak telik és nemcsak kenyérre és szoba-konyhás lakásra telik, hanem másra is, luxusra, autókra, színházra, vidám lakomákra. Ha hall a bankok mammutfizetéseiről, az álláshalmazásokról, a kérélek ássan-protekciónak gyermekeiről, panama-hírekről. S ami legsúlyosabb, ha a kereszténység nevében mozgó pártok sem sietnek túlságosan megakadályozni ezeket a visszasságokat.

Ezeket a szegény embereken segítenünk kell, nemcsak politikából, nemcsak párt- vagy nemzeti szempontokból, hanem keresztény érzésből és kötelességtudásból. Manning bíborostól ered az a szép szó, hogy nem szabad megengedni, hogy a szegény emberek másutt előbb találjanak védelmezőt, mint a katolikusok között. Amíg olyan égető szociális bajok nyomják a magyar nép jelentékeny százalékát, mint a jelen pillanatban, voltaképpen kár és bűn bármi mással tölteni az időt, bármi más politikát csinálni, bármi másirányú hazafiságban tetszelegni, mint ezeknek az elviselhetetlen állapotoknak a megjavításán dolgozni. Nagyszerű dolog a kultúra, de első az élet; előbb élnie kell a magyarnak, csak aztán filozofálhat, járhat iskolába és operába. Nagyszerű dolog a kulturális fölény, de első mégis kell, hogy a szociális egyensúly fölénye legyen. Olyan országban, ahol rengeteg búzafelesleg van, nem volna szabad megengedni, hogy egyetlen ember is éhezzék. Kevésnek, de valaminek jutnia kellene mindenkire; amíg ezt a problémát meg nem oldották, hiába tanácskoznak máson a kormányférfiak, a felsőház és városi képviselőbizottságok. Egy téma sem oly égető, mint ez.

A másik tényező, amely a szocialista szavazatok ijesztően nagy számát megmagyarázza, a munkásság

egészséges lelki irányításának, gondozásának nagyfokú hiánya. Úgyis mondhatnók, hogy az iskola és a templom bizonyosfokú csődje ezekkel a megtévedt tömegekkel szemben. Igaz, hogy ezek régen nem járnak már iskolába és nem járnak templomba sem. De éppen itt van a hiba; éppen az a kérdés, hogy miért felejtik el az iskolában tanultakat s miért nem járnak templomba? A fővárosnak és környékének lelkipásztori ellátása egyetlen téren sem oly fogyatékos, mint a munkáspasztoráció terén. Külön, szakszerű munkáspasztorációról jóformán nem is beszélhetünk. Van általános pasztoráció, de külön munkáspasztoráció nincs. Alig van valaki, aki a munkások lelkével, azoknak különleges szükségleteivel, igényeivel, nehézségeivel és veszélyeivel foglalkoznék, aki őket összefogná, nevelné, megnyerné, a rossztól óvná. Pasztorációs be rendezkedésünk a közelmúltnak nem egy igen örvendetes vívmánya után is még mindig csak éppen olyan, hogy nagynehezen eleget tehet talán azoknak, akik önként jönnek a templomba vagy a lelkipásztorhoz, de attól még nagyon távol van, hogy utána is mehetne az eltévedetteknek. Még mindig vannak 30—40.000 lelket számláló lelkipásztori egységek Budapesten és környékén épűgy, mint a nagyobb vidéki városokban. S akkor még csodálja valaki, hogy a szocializmus napról-napra jobban terjed és hódítja el a lelkeket Krisztustól? A magyar főváros kereszténységének szomorú speciálitása, hogy munkásokat akarna megőrizni a kereszténységnek és a nemzetnek, de nincs egyetlen egy sajátos munkáspasztorációs intézménye, nincs egyetlen tevékeny katolikus munkás- vagy munkásnőegyesülete, nincs egyetlen munkás-lelkipásztor. Budapestnek 30 munkáspapra volna szüksége; papokra, akiknek semmi egyéb dolguk, feladatuk nincsen, mint csak, hogy a munkásosztállyal foglalkozzanak, munkásegyesületet vezessenek, a munkásifjúságot összetartsák. Külföldön nagyot néznének, ha arról hallanának, hogy mi keresztény munkásmozgalmat akarunk, keresztény szakszervezeteket, kereszt-

tény munkáspolitikát, de katolikus munkásegyesületek és munkáspasztoráció nélkül. Hallom már az ellenvetést: nincs elég pap! De viszontválasszal felelek: akkor miért akarjuk mellőzni, vagy csak szűkebb térre is szorítani az önként jelentkező világi apostolokat s azoknak már egyik-másik kitűnően bevált és megalapozott intézményét? Miért végezzen a pap olyan munkát, amelyet valamelyest elvégezhet és elég jól el is végez más is, mikor égetőbb feladatok várnának a pap munkájára oly téren, ahol őt senki sem pótolhatja?

A vörös szavazatok óriási száma mint hangos momentó áll előttünk. Ha nem akarunk a vörös Bécs sorsára jutni, ha nem akarjuk, hogy lassan mi is a spanyol vagy a mexikói, vagy a moszkvai felfordulások felé sodródjunk, ha nem akarjuk, hogy magyar véreink a nemzetietlen, pogány, krisztustalan áramlat martalékai legyenek, vagy pedig a nyomorban el-sorvadjanak: szociálpolitikai és lelki eszközökkel, de sürgősen segítenünk kell a szenvedőkön, a fizikai és a lelki nyomor áldozatain! Erre tanít az 1931-es választásnak nem egy részletében megdöbbentő eredménye.

Pusztuló világ.

Szomorú elégtétel nekünk, a katolikus világnézet híveinek, látnunk a nagy összeroppanást, a kereszténységtől elforduló liberális-kapitalista rendnek belső megrothadását, a hullafoltokat a felbomlóban levő társadalmi organizmuson.

Mert semmi tagadás: az a világválság, amiről ma mindenki beszél, nem egyéb, mint irtózatosszerű cáfolata azoknak a liberális doktrínáknak, amelyeken mai gazdasági s társadalmi konstrukciónk felépült. Ennek a társadalmi szerkezetnek minden külső ragyogása, technikájának és nemzetközi szervezettségének minden csodája, minden pénzügyi ereje mellett is nyilvánvalóvá lett a belső korhadtsága, nyomorúsága, tarthatatlansága. A bankok márványpalotái, a gyártelepek kéményerdei, a nagyipar, nagykereskedelem és köz-

lekedésügy páratlan fejlettsége nem leplezheti el többé a könyörtelen valót. Vasút, hajó, autó és repülőgép nem ringathatnak többé illúziókba aziránt, hogy ez a külsőségeiben fényes és diadalmas, imponáló és ingathatatlanul látszó modern gazdasági rend mégis csak a gyökeréig romlott, beteg és életképtelen. Hogy amikor csodák özönét produkálja a részletvívmányok terén, egészében ugyanakkor összeomlásra van ítélve, mert eltévesztett alapokon áll. Mint egy tündöklő, pazarul berendezett lovagvár, amelyet elomló homokra építettek, vagy egy zseniális matematikai levezetés, amelynek csak az az eredendő hibája, hogy mindjárt az elején valahol a kétszerkettő el van tévesztve.

A tékozló fiú még nem akar ráeszmélni tévedéseinek okára. Luganóba, Genfba, Lausanne-ba szalad, Stresában konferenciázik. Ezek az urak végigtanácskozzák maholnap a világ minden előkelő fürdőhelyét s iszonyúan csodálkoznak, hogy még mindig világviszonyban van. Pedig az volna minden bizonytalansággal, bárha talán lassúbb ütemű megnyilatkozásban, ha nem csinált volna ugyanezt a rendszer, ugyanezt a tékozló fiú évszázadokra bénító világháborút. Ezek a világbölcs szakértők, ezek a mélybe látni nem akaró gazdasági királyok csodálkoznak azon, hogy tömegnyomor van és szocializmus és bolsevizmus van, csodálkoznak a forradalmakon és forradalmi erjedéseken s a világért nem akarják észrevenni a szerves összefüggést a liberalizmus társadalomelméletei és gazdasági dogmái s a felfordult világhelyzet között. Pedig semmi kétség benne; más, mint nyomor, bűn és kétségbeesés nem is származhatik abból a társadalmi és gazdasági rendszerből, amely az evangéliumi szeretet és méltányosság félretolásával az erősebbnek korlátlan jogát hirdette, amely az egyesek és a nemzetek gazdasági életéből száműzte a tízparancsolat érvényét, amely a szubjektívizmust állította a társadalmi szolidaritás és univerzalizmus helyébe, s az egyesek nyereszkeségét tette meg célpontul a közhasznú termelés, a nép, a

tömegek, a tökenélküliek, a gyengébbek felsegítése helyett.

Annak a termelési és értékelosztási rendszernek meg kell buknia, amely az aranyborjú körüli tánc lázában hadat üzent annak, ami az emberben nemcsak a legszebb és legértékesebb, hanem a leglebírhatatlannabb és leghalhatatlanabb is: a léleknek s lábbal tapodta ennek minden magasabbrendű igényét a merő anyagi haladás kedvéért. Az a gazdasági elgondolás, amely egy tucat milliárdos trösztkirály trezorjában összpontosítja a világ minden aranyát s mellette koldusbotra juttat egész nemzeteket, rabszolgai sorba zülleszt egész társadalmi osztályokat s öncsonkító, bolsevista örületbe kergeti hatalmas birodalmak népeit, ez a társadalmi elgondolás magában hordja a saját halálos ítéletét.

Nekünk ennek a liberális társadalmi rendnek elpusztulásán nincs okunk keseregni. Rettentő lesz az a rázkódtatás, amelyet a roppant Bálvány és márványkupolás templomainak összeomlása okozni fog, irtózatossan fájdalmas azoknak a nemzedékeknek halálkiáltása, akiket maguk alá temetnek a beomló boltívek s felrobbant oszlopok. De a kereszténységet semmiféle gondolati közösség nem fűz ehhez a liberális rendhez s annak megdőlését nem is tudja megakadályozni senki. Csak dőljön el, ha rossz és igazságtalan s ha úgylis el kell dőlnie!

Demokráciák és áldemokráciák.

Harminc év óta szól a zene: ugyanaz a melódia, ugyanazok a kürtszólamok, ugyanazok a nagydobok és harci riadók. A választói jog kiterjesztése! Általános, titkos! Éljen a demokrácia, komolyan kell venni a demokráciát, jogot a népnek!

Nehogy félreértessünk: a demokráciában már Aquinói Szent Tamás a helyes államkormányzás egyik jelentős biztosítékát látta. A diktatúrák és kormányzsarnokságok soha senkinek sem ártottak annyit, mint

a katolicizmusnak. De nem vagyunk hajlandók elhinni, először azt, hogy az általános titkossal minden baj megoldást nyer, mert sokkal égetőbb és sürgetőbb gondja is van ma a népnek és a társadalomnak, mint a választói jog; és másodszor nem vagyunk hajlandók elhinni, hogy a választói jog akármilyen kiterjesztése magában véve már biztosítja a demokráciát, a tömegek kívánságainak és szükségleteinek érvényesülését a közéletben.

Az emberek csak addig demokraták, amíg alul vannak. Mihelyt valaki a gyepölőszárt kezébe kapta, ő akar vezetni és irányítani s a maga akaratát akarja a többiekre is ráerőszakolni. Ez mélységes emberi ösztön, amelynek érvényesítéséről azok mondanak le legnehezebben, akik a demokratikus jelszavakat legharsányabban üvöltik. A legszélesebb demokratikus jogkiterjesztés is csak akkor érne igazán valamit, ha a tömegek akarata a helyes és tárgyilagos népfelvilágosítás mellett csakugyan szabadon érvényesülhetne. Erről pedig csak igen korlátolt mértékben lehet szó ott, ahol a demokráciával együtt a demagógiának is tág tere nyílik, ahol sajtóval és különböző nyomásokkal oda lehet az emberek többségét terelni, ahova a pénz és a hatalom tőkéseinek tetszik. A közjogokkal okosan élni csak az tud, aki félrevezető befolyásoktól mentesen határoz és szavaz; ma azonban a félrevezetésnek és megtévesztésnek olyan szervezett tüzésége bombázza állandóan a fölséges nép gondolkodását (az ú. n. értelmiséget éppen nem véve ki), hogy igazán szabad és független akaratnyilvánításról csak csekély mértékben lehet szó. Szavazzanak egy községben tizen, vagy ezren, vagy tízezren: nem a tíz és tízezer ember igazi nézete fog győzni, hanem rajtuk keresztül az, aki pénzzel, sajtóval s a befolyásolás sok más eszközével jobban meg tudja nyergelni a szavazókat.

Ezért tartjuk mi a mai demokráciát 80 százalékban üres szónak. Igaz, hogy még ez a humbugos demokrácia is jobb valamivel, mint a zsarnoki diktatúra.

Jobb, ha 20 százalék a maga igazi meggyőződése szerint foly bele a közélet irányításába, mintha csak 2—3 ember szeszélye döntene; és a hátralevő 80 százaléknak is jobb, ha legalább azt hiszi magáról, hogy ön-elhatározása folyt bele az események medrének a kiszabásába, mintha a mester pálcája alatt nyögő, megfenyített gyermekhadnak érzi magát.

*

Az emberek nem demokraták, hanem született diktátorok, de ezenfelül türelmetlenek is, mégpedig a befelé való dolgokban is. Kifelé ugyan azt szeretik hangoztatni, hogy mindenkinek tisztelik a meggyőződését és főleg vallási kérdésekben a teljes tolerancia alapján állanak. De valójában semmit úgy nem üldöznek, semmi ellen úgy fel nem gerjednek mint mások világnézeti meggyőződése ellen és főleg: egy magát tárgyilag igazolni tudó, szilárd és ingathatatlan világnézet ellen. Hitler Németországa épúgy nem áll meg a vallási meggyőzések őszinte tisztelete s nevezetesen a katolicizmus respektálása előtt, mint ahogy főleg kezdetben a fasizmus sem volt hajlandó diktálás törekvéseiből engedni a lelkeség szuverénitása javára.

A „Cuius regio, eius religio” divatja óta négy évszázadja a terület urai változatlanul igényelik a lelki ismeretek irányításának jogát. Egyszer jozefinizmusnak hívták ezt az irányzatot, vagy gallikanizmusnak, másszor nemzeti szocializmusnak, itt liberálizmusnak, ott szocializmusnak, amott kommunizmusnak. Milliós tömegeket fosztani meg a jogtól, hogy azt higgye, azt imádja, azt tisztelje, amit helyesnek tart; papságot, szerzetességet üldözni, templomokat robbantani, a kegyes alapítványokat kifosztani: ez a kifejezett s már nem is mindig leplezett elhatározásuk. Gúnyolódnak a középkoron s az inkvizíción; pedig ott egy pozitív bizonyítékokon nyugvó, abszolút értékű hitrendszer védelméről volt szó; ők azonban minden középkort s inkvizíciót árnyékbaállító barbarizmussal gázolnak

bele az emberek lelkiismereti szabadságába s milliók alatt gyújtják föl a máglyát, ha a milliók hite az ő örületük és diktatúrájuk kedvteléseibe ütközik.

S mégis azt kell mondanunk: ezek a szadista oroszok, spanyol és mexikói kommunisták bizonyos tekintetben még mindig tisztességesebb emberek, mint az áldemokratikus elnyomók. Mert ők legalább őszinték. Nyíltan megmondják, hogy nem akarnak szabadságot s nem engednek lélekzeni senki mást, mint aki a lábuk alá fekszik.

*

Nálunk az áldemokrácia szilárdabban, de kevesebb őszinteséggel már a liberalizmus kora óta munkában van. Fennen lobogtatja a türelem és a vallásszabadság zászlaját. De ugyanakkor gondoskodik arról, hogy a többség valahogy az ereje tudatára, a jogainak tudatára ne ébredjen. A 90-es évek egyházpolitikai törvényei ma sem egyebek, mint a többség igazi akaratának és jogának kisemmizése. A mai sajtó nagy része ma is a többség világnézetével ellenkező eszmék hordozója, terjesztője, uralmon tartója. A katolikus tömegek elaltatója éppen azokon a pontokon, amelyek a legmélyebben ássák alá a katolikus világnézetet. Elég, ha a sok közül ezt érintjük: a párbajkényszer fenntartását a tisztikarra és a tartalékos tisztekre vonatkozóan. Magyarországon még mindig a kardbojtja elvesztésével játszik az, aki adott esetekben a katolikus és isteni törvény alapján áll s a lelkiismeretéhez ragaszkodik. S Magyarországon még mindig olyan házasságjog van érvényben, amely a katolikus hitelvekkal diametrálisan ellenkezik.

Lehet-e bizalmunk olyan demokráciában, amely még ilyen szembeötlő kérdésekben sem tartja tiszteltben a többség legszentebb kívánságait? Várhatjuk-e tőle azt, hogy bonyolultabb kérdésekben aminő pl. a keresztény társadalmi és gazdasági reform, a demokrácia haszonélvezői a valóban demokratikus és valóban keresztény megoldások felé orientálódnak?

Kinek érdeke a szabadkőművesség feltámasztása?

A Nemzeti Ujságnak az a közlése, hogy az ország-felforgatás után eltiltott szabadkőművespáholyok újra szervezkedni próbálnak, minden becsületes emberben komoly megütközést és élénk aggodalmat keltett. Valóban oly rövid lenne az emberek emlékezőtehetsége s oly kevéssé fegyelmezett a logikája, hogy alig két évtizeddel a szabadkőművesség szörnyű levizsgálása, országrobbantó rémtettei után ismét közönyösen veszik tudomásul a titkos társulatok újraéledését? Ma, amikor érzékenyebben sajognak a páholyok aknamunkája által okozott sebek és pusztulások, mint valaha? És ma, amikor amúgyis új veszedelmek, a szabadkőműves célkitűzésekkel szoros rokonságban lévő kommunista és ateista mozgolódások fenyegetik Európának erkölcsi, de nemzeti rendjét és társadalmi békéjét is?

Legyünk mérsékeltek az ítéleteinkben s higgyük el egy percre, amit a szabadkőművesség védelmezői oly gyanús erősködéssel hangoztatnak, hogy a szabadkőművességnek nem a lényegével függ össze a vallás-erkölcsi és politikai felforgatás. Higgyük el nekik egy pillanatra, hogy mindaz a sötét, romboló munka, amely a páholyokban folyt, csak egyes páholyok és páholytagok egyéni akciója, kilengése, a céltól való eltérése volt. Akkor is fel kell vetnünk a kérdést: vajjon *kinek az érdeke*, hogy egy ennyire megbélyegzett, ennyi bántó titokzatossággal körülvett, ennyire kiismerhetetlen és ellenőrizhetetlen szervezet, mint a szabadkőművesség, új életre támasztassék? S éppen olyan országban, amelyben nagyon sokaknak komoly hite és tudása szerint a szabadkőművesség csakugyan *első helyen felelős az ország összeroppanásáért, a háború végén, a forradalmakban s a békediktátumban minket ért csapásokért!*

Mi a szabadkőművesség lényege?

Agyoncsépeelt vitatárgy, vajjon a szabadkőműves-ségnek lényege-e a vallásellenesség s a társadalmi és nemzeti hagyományok lerombolása? A kérdést nézetünk szerint nem is lehet az összes nemzetekre nézve egyértelműen eldönteni. Az angolszász országok szabadkőművessége mindenesetre sokkal mérsékeltebb és szelídebb, mint a latin országoké, vagy amilyen a miénk volt, anélkül, hogy akár vallási és erkölcsi, akár nemzeti szempontból veszélytelennek lett volna mondható. Mindenesetre a nevetségességig rosszhiszemű vagy bosszantóan tudatlan állítás az, amely a szabadkőművességet ártatlan, filantropikus intézménynek akarja feltüntetni, amelynek a jótékony-ság, az ingyen-kenyér s az ingyen-tej osztogatása a lényege. Más az, amit porhintőül szánnak s más az, amit voltaképp mint végső célt igazában akarnak.

Vannak, akik a szabadkőművesség lényegét a *merő antikrisztianizmusban* látják: akik szerint tehát a szabadkőművesség valami olyan Sátán-birodalma a földön, egy „*contre-église*”, ahogy a franciák a Nagy-oriens nevű nemzetközi szabadkőműves központot nevezik. Ez a felfogás egyes esetekben megokolt lehet, ahol tudniillik a páholyok tevékenysége elsősorban is kifejezetten a vallás és az Egyház ellen irányul, mint Franciaországban a század elején, vagy a Róma-ellenes Piemontban 1860 és 1870 tájban. Nagy általánosságban mégis azt hisszük, ez a felfogás erősen túloz: a szabadkőművességnek esetleg velejárója, esetleg következménye a vallásüldözés, de nem éppen a lényege.

Mások szerint a szabadkőművesség, ha nem is közjótékony-sági és filantropikus intézmény, mégis lényegében nem egyéb, mint a haladásnak egyik lendítőkereke, amennyiben olyan emberek közös tevékenységének irányítója, akik *minden egyházi vagy nemzeti hagyománykultusztól függetlenül*, minden előítéllettől megkötetlenül igyekeznek előbbrevinni az

emberi és társadalmi fejlődést. Ebben a felfogásban a szabadkőművesség inkább csak indirekte volna ellensége a vallásnak és az Egyháznak, amennyiben ezekben, főleg természetesebben a legerősebb és legszorosabban fegyelmezett katolikus Egyházban, kellemtelen és bénító akadékoskodót, törekvéseinek merev ellenzőjét és gátolóját ismeri fel.

Egy harmadik felfogás szerint végül a szabadkőművességnek egyáltalán nem elvek teszik a velejét, nem a progresszív vagy felvilágosult, vagy radikális törekvések — ezek egyszerűen kulisszák —, hanem sokkal inkább a csatlakozók *magánérdeke*. E felfogás szerint a páholy *közönséges érdekszövetkezet*, egy *közkereseti társaság* leplező neve, amelyben a lényeg az, hogy a tagok egymást tűzön-vízen keresztül pártfogolják, egymás előhaladását a többi polgártárs és a közösség rovására titkon és következetesen támogatják, a kölcsönösség elve alapján s szépen kicirkalmazott jelszavak: „testvériség” stb. cégére alatt. Ennek a felfogásnak helyességét látszik bizonyítani az a senkitől soha kétségbe nem vont tény, hogy a páholytestvérek egymás előmenetelét csakugyan mindig és mindenütt a legridegebb kizárlagossággal támogatták, annyira, hogy ahol ők uralmon voltak, más alig gondolhatott érvényesülésre és előmenetelre, mint ők és a párthíveik. Hány egyébként derék keresztény ember panaszkodott nálunk is, amikor a neve a nemzeti ébredés idejében benne szerepelt a Barcsay-féle leleplező szabadkőműves-névsorokban, hogy hiszen ő merő kényszerűségből, halhatlan fenyegetések és csalogatások hatása alatt, a meggyőződése ellenére csatlakozott a szabadkőművességhez, mert különben sohasem jutott volna előre, esetleg a kenyerét vesztette volna!

Melyik az igaz és helyes e felfogások között? Mi azt hisszük, valamennyi helyes és *valamennyinek a szintézise teszi ki a szabadkőművesség lényegét.*

Cui bono? ...

Már most kinek s minek érdeke, hogy egy ilyen, bármely oldalról nézzük, gyanús és sötét jellegű szervezkedés Magyarországon új életre támadjon?

Szükség van-e olyan intézményre, amelynek ha nem is egyetlen és legfőbb törekvése az antikrisztianizmus uralomrajuttatása, de mindenesetre egyik főcélja a vallás, névleg a keresztény vallás elleni harc? Mert hogy Magyarországon csakugyan mindig ez volt az egyik főcél, arra nézve a „Kelet” s a többi szabadkőműves kiadványok teljességgel nem hagynak kétséget.

Hiába mondják, hogy ők nem a vallás, hanem csak az Egyház s a „klerikalizmus” ellen harcolnak. Mert először is klerikalizmus Magyarországon abban az értelemben, hogy a papság lenne az állami és társadalmi vagy éppen a gazdasági életnek a diktátora, nincsen és el sem képzelhető. Ha már túltengő felekezeti hatalomról kell beszélnünk, sokkal inkább lehetne szó pl. zsidó gazdasági túltengésről, esetleg protestáns túltengésről, de katolikus egyházi túltengésről Magyarországon, azt hiszem, a középkor óta beszélni egyáltalán nem lehet.

Ami pedig a „vallás” és az „Egyház” közti erőszakolt megkülönböztetést illeti, az merő játék a szavakkal. Éppen olyan, mintha valaki azt mondaná, hogy ő nem antimilitarista, *csak éppen a hadsereget szeretné széttzilleszteni*; nem antikapitalista, *csak éppen a kapitalizmus intézményeit akarná légberöpíteni*. Aki az Egyház ellen küzd, az a vallás ellen küzd; ebben felnőtt emberek közt nem lehet véleménykülönbség.

Vagy talán mint a haladás megkövetlen, hagyományoktól, nemzeti, erkölcsi és vallási előítéletektől gátolatlan előmozdítójára van szükség a szabadkőművességre? Aki ezt állítaná, máris bevallaná, hogy tehát a vallási, erkölcsi elveknek és nemzeti hagyományoknak gyengítésén kíván dolgozni. Lehetnek ezek közt az elvek és hagyományok közt hamisak, idejüket múl-

tak, értéktelenek; ekkor azonban tessék nyíltan hadakozni ellenük, kimutatni a téves voltukat. Semmi szükség bujkálásra, összeesküvésszerű aknamunkára, titkos machinációkra. Tessék megmondani nyíltan, mi az, ami az ú. n. vallási, erkölcsi vagy nemzeti hagyományokban nem tetszik s nem megfelelő. De suttyomban konspirálni a nemzet vagy az Egyház intézményei ellen, azon a címen, hogy azok elavultak s progresszióellenesek: sötét lelkiismeretre és rejtett, mert rejtenivaló törekvésekre vall.

Marad a szabadkőműves „testvériség” érdeke. Kinek az érdeke ez? Egyeseké, a többiekkel szemben, *a többieknek kárára*. Van-e joga bárkinek titkos szövetséget alkotni abból a célból, hogy egy államban, egy társadalmi közösségben a zsíros és befolyásos állásokat, mind vagy túlnyomórészt csak a maga érdekszövetségesei, cinkostársai számára foglalja le? Hogy az állami és gazdasági, társadalmi és kulturális életet egy összeesküvő társaság titkos portyázóterületének, vadászbirtokának tekintse? Kirekesztve, háttérbe szorítva a többieket, esetleg sokkal érdemesebbeket és értékesebbeket, akiknek azonban elvi és esetleg lelkiismereti aggályaik vannak az ilyen önző és jogtalan tömörüléssel, egy ilyen erősen vallásellenes és nemzetellenes szövetkezéssel szemben? Mi más ez, mint állam az államban? Sőt ennél is rosszabb: *rablószövetkezet az államban?* Az ilyen titkos érdekszövetkezés *még akkor is bűnös és közjóellenes, ha jobboldali elvekkel indul; hát még, ha egyenesen vallás- és nemzetellenes elveket vall!*

Mikor az olasz nemzeti mozgalom a szabadkőművességet eltiltotta, egy könyv jelent meg egy volt olasz szabadkőműves szenátor tollából, aki szintén azt vallja, hogy annakidején merő kényszerűségből, kenyere és karrierje féltéséből csatlakozott a sötét szövetséghez. Ebben a könyvben az író rámutat arra a veszélyre, amely az államot fenyegeti abban a pillanatban, mihelyt titkos társaságok által engedi behálóztatni a közéletet. Feltűnő, mondja, hány esetben vol-

tak már olasz bírói ítéletek is szerfölött gyanúsak, amikor *szabadkőműves bíró ítélkezett szabadkőműves vádlott vagy pereskedő fölött!* És feltűnő volt, írja tovább, hogy *még a hadseregben sem* az volt már a döntő szempont, hogy ki a jobb katona, képzetesebb tiszt, feddhetetlenebb és hazafiasabb karakter, hanem egyszerűen az, hogy valaki a titkos társulathoz tartozott-e vagy sem! Olaszország belső megszilárdulásának első lépése a titkos társulatok betiltása volt.

A szabadkőművesség és a zsidók.

Magyarországon a páholyok tevékenységének s összetételének egyik legszembevetőbb vonása mindig a *zsidók aránytalanul nagy térfoglalása volt a szabadkőműves mozgolódásokban.* Nemcsak számszerűség tekintetében vezettek a zsidók a páholyokban (nagyon kevés kivétellel), hanem *irányítás, eszmeadás, tónus és stílus szempontjából is.* Ha páholy mesterekül szívesen toltak is előtérbe keresztény embereket, az igazi spiritus rectorok javarészt az ő soraikból kerültek ki.

A zsidóság szerepe pedig a szabadkőművességen belül a *legtípusosabban szerencsétlen volt.* A zsidóságnak amúgy is egyik leggyakrabban mutatkozó s a saját szempontjából is legtragikusabb vonása a *túlságos mohóság,* amely nem éri be szerényebb sikerekkel, hanem azonnal az egész világot be szeretné kapni, maga elé szeretné fektetni. A háború előtti idők liberalizmusának európai aranykora a magyarországi zsidóságot egészen váratlan és szinte határtalan érvényesülési lehetőségekhez juttatta. Érthető, hogy az emancipáció óta magához ocsudott zsidóság szívesen és bőven élt is ezekkel a lehetőségekkel. De az már igen nagy hiba volt, mégpedig nemcsak a nemzet egyetemes érdeke, hanem *magának a zsidóságnak igazi érdeke ellen is,* hogy a zsidóságnak egy része valósággal örült és fékevesztett mohóságot tanusított a hatalom és érvényesülés mindenoldalú kínálkozó lehetősége iránt. Ennek a mohó érvényesülési vágyának egyik kitűnő eszközeül kínálkozott a szabad-

kőművesség. A páholyokban ez a világhódításra és zsákmányra vágyó militáns zsidóság mindent megtalált, ami a szekerét előrelelendíthette: keresztényellenességet, etikai megkövetelenséget, politikai hatalmat, bizonyos gyűlölt s őt különösen is feszélyező nemzeti és társadalmi hagyományoknak a hetyke félrelökését és főleg: az egyéni és gazdasági érvényesülés létráján őt buzgón és sunyin támogató vakolótársak konspirációját a társadalomnak és közéletnek ügyszólván minden ágából.

Ez a taktika a zsidóságra nézve tömérdek előnnyel járt. És végül mégis szörnyen rossz sakkhúzásnak, téves lépésnek, katasztrófának bizonyult. A magyar zsidóságnak az a túlmohó szárnya, amely a páholyokban kitörő örömmel üdvözölte mint már közeli célt a szekularizációt, a vallásoktatás eltörlését, az összes iskolák államosítását, a „Keleti Svájc” eszméjét, a kötött birtokok felszabadítását stb., nem vette észre, hogy harcos üvöltözéseivel, szerénytelen és mértéktelen követelődzéseivel, sajtójának szemérmetlen és bárdolatlan hangjával, gettói kereszténygyűlöletével s a tényleges új gazdasági honfoglalás konok mohóságával a legvésszesebb viharfelhőket tornyosítja nemcsak a maga feje fölé, hanem az egész magyar zsidóság feje fölé. A hosszas provokálás csak látszólag maradt a keresztény társadalom részéről visszhang nélkül s később a zsidóság egészének kellett keservesen megfizetni azért, amit egyes túlhangos és túlfalánk képviselői vétettek az ország nemzeti, erkölcsi és vallási érzései ellen.

Kérdjük szeretettel: *érdeke-e a magyar zsidóságnak, hogy ez a provokálás és a ráadandó esetleges újabb válaszadás megint megismétlődjék?* Amikor a németországi helyzet szintén fokozott óvatosságra és szerénységre indíthatná a gondolkodni tudókat?

Ha valakinek, azt hisszük, a magyar zsidóságnak volna legsürgősebb érdeke, hogy mindent elkövessen a szabadkőművesség újjáélesztésének esztelen, céltalan és reménytelen terve ellen. Aki ma, esetleg kül-

földi szabadkőműves összeköttetéseinek bűnös felhasználásával, a magyar hatóságoktól mintegy ki akarná kényszeríteni egy ilyen rovottmultú, haza- és vallásellenes szervezetnek a felélesztését, az majd magára vessen a következményekért. Mert ezzel a törekvésével nemcsak súlyosan hazafiatlan cselekedetet követne el, hanem bizton számíthatna arra is, hogy a magát többé guzsbakötni és kiuzsoráztatni nem engedő keresztény magyar társadalom ismét *tudni fogja vele és cinkostársaival szemben a kötelességét.*

Nyugati és keleti pogányság.

Milyen egyenlők az emberek sokszerű különféleségük mellett is Keleten és Nyugaton, Ázsiában és Európában! Mennyire hasonló, mondhatni sokban azonos az a gondolatfűzés, amellyel például egy kínai pogány-pogány és egy európai „keresztény-pogány” szépíti és próbálja igazolni a maga pogányságát!

Lin Yutang, a modern kínai kultúra egyik képviselője, aki Amerikában és Jénában tanult s Lipcsében doktorált, ma pedig a kínai külügyminisztériumban teljesít szolgálatot, angol nyelven könyvet írt „Az én országom és népem” címmel, és ebben a könyvben többek közt beszámol arról is, miért lett ő ismét pogány, holott protestáns lelkész fiaként született és nevelkedett, sőt egy ideig maga is segédlelkészi szolgálatot teljesített. Érdemes végigmenni ennek a modern kínai hitehagyottnak a gondolatfűzésén, csak azért is, hogy lássuk, *mennyire azonos a természetrajza a hitetlenségnek itt nálunk és odatúl a messze Keleten* s mennyire hasonlóan vezet el a gondolati fegyelmezetlenség a kereszténység félreismerésére, a kétségekre s ezeken keresztül a kereszténység megtagadására. A ferdeszemű filozófus lepke könnyűségű érvelésében milyen könnyű ráismerni a körülöttünk nyüzsgő kis hitetlenek logikai szökdeléseire!

Lin Yutangnak a hitetlenségben főleg az imponál, hogy a hitetlen ugyan árvának, de ugyanakkor

úrnak érzi magát a mindenség közepén. A kereszténység lényege szerinte az, hogy mindenek alapjának s az emberiség gondviselő atyjának az Istent látja, akire a hívő lélek ráhagyatkozik, akihez kéroleg folyamodik, akire szenvedéseiben és reményeiben támaszkodik. Árvának lenni — úgymond — nehéz, de előkelő dolog, mert aki árva, kénytelen a maga lábán járni és gyámok és támaszok keresése nélkül, kizárólag a maga erejére építeni.

Ez idáig tökéletesen az az életfelfogás, amelyet Mózes 1. könyve szerint az első kísértő hirdetett ezekkel a csábító szavakkal: „olyanná teszek, mint az Isten”. (3, 5.) Az örök emberi gög ez, mely akkor érzi erősnek magát, ha a saját gyengeségére hagyatkozhatik.

A gögön kívül aztán érdekes ellentétképen a szerénység is távoltage Lin Yutangot a keresztény értelemben vett Isten-hittől. Miként lehet az, kérdi, hogy a fölséges Isten mindenegyes apró emberrel törődjek, ahogy azt a kereszténység hiszi. „Mai csillagászati ismereteink mellett egyszerűen nem hihetem el, hogy az egyes ember annak a nagy Teremtőnek a szemében oly szörnyen fontos lehessen, holott az egyes ember csak piciny porszem ezen a földön, s ez a föld maga is csak piciny porszem a naprendszerek sokaságában. Itt engem valósággal arcult az emberi önteltség és vakmerőség. Mily joron beszélünk mi egyáltalában a legfőbb Lény mivoltáról, akinek működéséből legföbbleb csak milliomod-részeket ismerünk, s mi joron kockáztatunk meg határozott állításokat az Ő tulajdonságairól?” Hányszor ütközünk ugyanebbe a nagyhangú s a mellett gyermekesen anthropomorph gondolatfűzésbe idehaza is! Az Isten túlságosan nagy hozzá, hogy mi egyáltalában fogalmat alkothassunk róla, vagy egyenesen föltehessük, hogy ő mindenegyes emberke sorsával törődjek, viselkedését, szavait, tetteit, gondolatait, legtitkosabb szándékait nyilvántartsa. *Egyszerű meg nem értése ez az isteni végtelenség gondolatának.* Az Isten nagyságának emlege-

tése mellett az Isten kicsinnyé törpítése, mintha a végtelen tökéletességű Lénynek túlságosan nehéz lenne egy egész világ minden porcikájának tökéletes számomartatása.

A kínai filozófust bosszantja a kereszténység halhatatlanságtana is. „A keresztény ember nem szerény: nem éri be a nagy életfolyamat egyetemes halhatatlanságával, amelyben ő csak picinyke rész s amely örökre tovább folyik, mint egy hatalmas folyam, amely a tengerbe ömlik s ezzel megváltozik, de meg nem szűnik. Az ember nem éri be azzal, hogy olyan testet kapott, amely drót nélkül a távolba lát és drót nélkül a távolból hall, amely önmagát állandóan megújítja, kiegészíti, sőt tovaszármaztatja; testszervezetet, amelyet a születésben készen kapott s amely 70 évig úgyszólván különösebb gondozás nélkül is tovább él. A keresztény szeretne örökké élni! Nem akarja az Őristent békében hagyni! . . . Folyton imádkozik s mindennap apró, személyes ajándékokat könyörög ki magának a minden dolgok ősforrásától! Nem hagyhatná az Istent egy kicsit nyugton?”

S itt Lin Yutang elmondja egy kínai tudós történetét, aki nem hitt a buddhizmusban. A tudósnek anyja pedig hitt benne s azzal akart érdemeket szerezni, hogy éjjel-nappal ezerszer is elmondta a „Namu amitabha” imát, de valahányszor Buddha nevét hívta segítségül, fia közbekiáltott: „Mama!” Az anya végre is türelmét veszítette. „Látod, mondta neki a fia: te haragszol, ha folyton zavarnak, s nem gondolod, hogy Buddha is haragszik, ha te folyton zavarod, és megún hallgatni téged?”

Ki ne ismerne rá ebben a szellemeskedő példálózásban azokra a keresztény pogányokra, akik hasonlóképp okoskodnak és nem veszik észre, hogy egész okoskodásuk *primitív anthropomorphizmus*? Az Isten szerintük egy ideges öregúr, akit imáink és bizodalmas hódolattevéseink zavarnak a „nyugalmában” a helyett, hogy örömet okoznának neki, mint ahogy az apának örömet okoz kisgyermekének bízó és ragasz-

kodó csevegése. Milyen kicsinyes és túlzottan emberi Isten-elképzelés ez!

Minden kételkedő és hittagadó természetesen csálhatatlan hittudósnak érzi magát. A mi kínai filozófusunk szerint is a testnek föltámadása „régóta megcáfolt” hiedelem, miután — úgymond — Krisztus várva-várt újraeljövele az első század végén nem következett be s az apostolok sem támadtak fel sírjukból. Hihetetlennek találja a szűzi születést is. Főleg pedig az ingatta meg keresztény hitében, hogy amerikai tanulmányútja alkalmával tapasztalnia kellett, mennyire ellentmondó nézeteket vallanak még az alapvető tanokra nézve is a „különféle teológiai irányok” (értsd: felekezetek) képviselői. „Főlháborított engem, hogy a kínai hívőktől hitet követeltek ezekben a tanokban, mielőtt megkeresztelték őket, holott a keresztény teológusok maguk sem voltak egy véleményen ezekben a dolgokban.”

Lin Yutang ebben az utolsó pontban csakugyan egy fájó sebre mutat rá, a keresztények vallási megoszlására és arra az egyenetlenségre, amely a nemkatolikus felekezetek hittudományi iskoláit főleg az angolnyelvű világban annyira jellemzi. Hogy a *katolikus teológia minden lényeges vallási kérdésben tökéletesen egységes*, s éppen azért katolikus, mert egységes, úgylátszik, elkerülte figyelmét. Ahogy elkerüli sok európai kételkedőét is, aki a fent említett helyzetből nem azt a következtetést vonja le, hogy tehát csak egyféle kereszténység lehet igaz és tökéletes, hanem azt az elhamarkodott és megalapozatlan tételt, hogy tehát a kereszténységnek egyetlen válfaja sem lehet igaz.

A keresztény tanrendszernek messzeágazó s minden részletében ragyogóan felépített szerkezetében a beteges, kételkedő hajlam csak torz és suta építményt lát. A mi kínai kételkedőnk szerint a keresztény hittudomány egyik legnagyobb önellentmondása az, hogy az egész keresztény tanrendszert egy — almától teszi függővé. Ha Ádám nem evett volna az almából,

nem lett volna áteredő bűn; ha áteredő bűn nincs, nincs megváltás és megtestesülés. Mellesleg: ebben a szörnyűségben a Krisztus tételeitől való elhajlást is felfedezhetni véli, mert Krisztus, úgymond, soha egyetlen szót nem mondott az áteredő bűnről és a megváltásról. Nyilván sohasem olvasta Máté evangéliumában Krisztus e mondatát: „az Ember Fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és *váltásul adja* életét sokakért”. (20, 28.) Pál apostol sem írta olyan nyomatékosan és olyan gyakran az áteredő bűnről (l. pl. Róm. 5, 12 kk.) s a megváltásról, ha e tanokban nem ismerné fel Krisztus tanainak közvetlen visszhangját.

A másik „szörnyűség”, amit szerzőnk a keresztény teológiában talál, az az állítás, hogy „amikor Ádám és Éva a mézeshetükben (!) egy almába harapott bele, Isten ezért akkora haragra gyulladt, hogy valamennyi utódukat időtlen időig szenvedésre ítélte ezért az apró ballépésért; amikor azonban ugyanezek az utódok ugyanennek az Istennek egyetlen fiát meggyilkolták, az Isten ezen akkora öröme gerjedt, hogy most már az embereknek minden bűnét megbocsátotta”. Ahogy az már minden megzavarodott elmé-futtatásnak természetéhez tartozik, hogy valami csodálatos diadalom-érzetet támaszt a kitalálójában, Lin Yutang is diadállal kiált fel: „Akárhogy akarják ezt nekem magyarázni és megokolni, ezen a belső valótanságon minden gondolkodásom megtörik”. Az is a hitetlenség lélektanához tartozik, hogy a kételkedő vagy tagadó ilyen felháborodott pátoszba szónokolja magát belé.

Kínai barátunk érvelése ebben a tekintetben is tökéletesen azonos az európai szabadgondolkodók eszmefuttatásainak s a szocialista-kommunista agitációs iratoknak a stílusával. Milyen könnyű is a plebs felé így érvelni: az Úristen egy tehetetlen, toporzókoló, paradicsomi őr, akit bosszant, ha valakinek ízlik egy alma! S viszont milyen szörnyen kegyetlen ez az Isten, amikor a saját Fiáról van szó. Örül a Fia halálá-

nak! S valósággal jutalmul az Isten-gyilkolásért nyomban megbocsátja az emberek vétkeit! Mi sem könnyebb, mint egy mélységes eszmerendszert először a felismerhetetlenségig eltorzítani s akkor azután diadalmasan elintézni és kinevetni. Mellesleg: *furcsa fogalma lehet a keresztény Szentháromságtanról* annak, aki nem tudja, hogy a megváltás az egész Szentháromság műve volt s a golgotai drámában nem egyik Isten örült a másik halálának!

Ott már azután a keleti és nyugati pogányság szinte alakilag is ölelkezik, amikor a kínai hitehagyott teljesen a Kant-féle eszmekörbe lépve arról szaval, hogy az erkölcsiséghez nincs szükség isteni törvényre, isteni jutalomra és büntetésre, untig elég az erkölcsi cselekvés alapjául „az az egyszerű tény, hogy emberek vagyunk”. Hogy az emberek ebből a patológikus önbecsülésből nem akarnak kigyógyulni! Még akkor sem, amikor ez a merőben emberi morál oly végzetesen és szégyenletesen csődöt mond a szemünk előtt a családi, a szociális és a nemzetközi fronton. Amikor magát Kínát rablóhadjáratok és japán betörések rettenete söpri végig s Európa még mindig nyögi a magára maradt emberi morál diadalának: a világháborúnak s a kölcsönös gazdasági népfojtotgatásnak gyönyörűségeit, akkor a merőben emberi morált így magasztalni már szinte elmebetegség!

Lin Yutang azért élénken hangoztatja, hogy ő hisz az Istenben, akit azonban tökéletesen s örökre lefátyolozott arcú lénynek tart, akihez emberi elme alig közelíthet. S végezetül leghatásosabbnak szánt érve gyanánt a maga agnoszticizmusa mellett ezt az önmegnyugtató kijelentést teszi: „Irodalmi tanulmányaim után én is, mint minden modern amerikai, úgy vagyok, hogy semmiféle büntudatot nem érzek s ilyen büntudatban egyszerűen nem hiszek. Csak egyet tudok: hogy az Isten, hacsak félannyira szeret is mint az anyám, nem fog engem pokolra taszítani”.

Bizonyos, hogy *a kételkedő itt egy pontot érint, amely a hívő szemében is örökké megrázó probléma*

marad: az örök büntetés tanát, amelyet ugyanaz az Isten hirdet magáról, aki másfelől maga a szeretet és irgalom. A hasonlat emberileg is nagyon megkapó: az anya csakugyan semmi körülmények között nem lenne képes a gyermekét örök tűzzel sújtani, az Isten pedig „legalább félannyira” csakugyan szeret minket, mint az édesanyánk!

Ez a gondolatfűzés azért olyan megejtő, mert a szofizma ügyesen és mélyen van elrejtve mögötte. Ha hirtelen halljuk, szinte magunk is belezavarodunk, csak lassan eszmélünk azután rá, hogy a gondolatkapcsolásban itt is végzetes hibák rejlenek. Az anya csak anya, csak szülő, nem Isten is. Nem végtelen fölség. Az Isten viszont az a végtelen Fölség, aki éppen végtelenségénél fogva kénytelen minden eszes, teremtett lénytől feltétlen hódolatot és szolgálatot követelni, s aki ezt a szolgálatot vele szemben csökönyösen megtagadja, azon kénytelen a maga fölségjogait ennek a fölségnek megfelelő nyomatékossággal és következetességgel érvényesíteni. „Az anya” hasonlata mellett ezen a lényeges különbségen Lin Yutang s vele a nyugati hitetlenek szépen, észrevétlenül elsiklanak. Pedig ha már az anya képleténél tartunk, azt kell mondanunk, hogy az anya is másként bánik hűséges gyermekeivel, mint a hűtlenekkel, s bajosan hivatkozhatnék az anyai szeretetre az, aki éppen ezen a címen fordít hátat az anyjának.

A világ nem nagy. Keleten és Nyugaton ugyanazok a téveszmék ejthetik törbe a felületesen gondolkozó és elnagyolt gondolataira aztán illetéktelenül büszke embereket.

A spanyol forradalom háttere.

A spanyolországi események nem állnak még oly tisztán a világ szeme előtt, hogy lezáró ítéletet mondhatnánk róluk. Azonban minden jel arra mutat, hogy a demokrácia mákonyos jelszava alatt megint nagy betörés történt egy szintiszta katolikus és királyhű or-

szágba, egy törpe, de nagyhangú kisebbség forradalmi úton magához ragadta a hatalmat és népköztársaságot játszik Spanyolországban; természetesen a nép megkérdezése nélkül. „Tout comme chez nous”; egészen úgy, ahogy nálunk is csinálták 1918 októberében s novemberében. A tisztességes közönség félreáll és hallgat, reszket s meg van félemlítve a vértörvényszékekkel fenyegetődő, városokat kirabló diktatúra hangos lármája miatt, némán várakozik s engedi tenni-venni a minden lében kanál forradalmi elemeket.

Semmi kétség benne, a spanyol forradalmat, csak úgy, mint annakidején a magyarországit, törpe kisebbség csinálta. Hiszen a többség rendesen reszket minden forradalomtól, amelyet még akkor is rossz megoldásnak tart, amikor egyébként nincs elragadtatva a közállapotoktól. A forradalom ritkán hoz jót a köznek, rendesen csak annak a desperádó-csoportnak, amely csinálja s amely általa hatalomra jut; a felforgatás rendesen csak annak a baloldali világnézetnek érdeke és szívügye, amely minden tekintélyrombolásban a maga kapatos, haladóparti s forradalmi ideológiájának vagy helyesebben frazeológiájának diadalát látja. Az a nyughatatlan, zavaros észjárású, áldemokratikus balszárny csinálja a forradalmakat, amely époly jól ért a romboláshoz, mint rosszul az építéshez. Hiába járta le magát százszor meg kétszázszor, hiába bizonyult a hazugul hirdetett szabadság született hóhéréának, a jólét helyett a nyomor növelőjének, királyi tekintélyek helyében a tőkédiktatúra titkos cinkosának, hiába vizsgálzik le szinte megsemmisítően s a szemünk láttára az orosz pokolban mint minden emberi jog konok és durva letiprója; azért a baloldali és liberális sajtó behízsgő, megtévesztő szóáradatával megszedített Európa csak nem okul, hanem újra meg újra kacérkodik a világámító teóriákkal. Csak el kell nézni a sajtótudósításokat és vezércikkeket, az ünnepélyes arcú komolykodásokat s a gúnyolódó Alfonz-karikatúrákat, amelyek mögül a felforgatás diadalán sunyin örvendező Mefisztó-lelkek kárörvendő

vigyorgása látszik: hogyan lelkesednek, hogyan rokonszenveznek, milyen leplezetlenül veszik védelmükbe a destrukció újabb térhódítását, milyen októberi lázzal köszöntik a trónfelforgatókat és vallásüldözőket, milyen magától értetődőnek tartják, hogy a szabadkőműves kisebbség diktatúrája a felszabadulás nevében könnyörtelen önkénnyel nehezedik rá a meg sem kérdezett tömegekre. A forradalomnak minden szabad s a lázadás az ő szemükben mindig hősi, mindig jogos, mindig rokonszenves cselekedet.

Alfonz királynak két bűne volt: egyik az, hogy király volt; a másik, hogy katolikus. Egy katolikus monarchia megszüntetése két címen is ízes csemege a radikális-liberális tollforgatóknak; két címen is mámorító diadal a szabadkőműves és liberális tábornak. A királyság intézménye, még a mai alkotmányos határokkal lemersékelt formájában is, kellemetlen gát és akadály bizonyos ujságíró- és fiskálistípusú politikusoknak (egyiken sem értve e foglalkozások komoly és értékes képviselőit), azoknak, akik a pénz és izgatás szabadsága révén minden hatalom birtokára vágynak. A királyság intézménye bizonyos nyugodt folytonosságot, történelmiséget, tradíciótiszteletet jelent s ami fő: intézményes tekintélyt, ami ezeknek a demokratikus diktatúrára szomjasaknak mindig útjában fog állni. A királyság intézménye a legfőbb állami tekintélyt kivonja a pártok uralma, a pártpolitikusok játéka alól; ahol királyság van, ott szilárd pont van, amelyet a politikai stréberek sem bankokratikus eszközökkel, sem izgató szónoklatokkal, sem vezércikkekkel a saját céljaik szolgálatába befogni nem tudnak; ott a pártagitációval felhajtott, esetleg meghamisított többség kormányozható mindenhatóságával szemben s azt mérséklőleg van egy elv, amely minden pártpolitikai taktikázásnak felette áll, van egy — ma ugyan sokszor már csak erkölcsi erejű — hatalom, amelyet nem lehet úgy ráncigálni, görbíteni, hajlítani, ahogy az ítélettelen választókat lehet. A köztársaságnak lehetnek, adott esetben vannak is előnyei, de vannak oly hát-

rányai is, amelyek csak a nagystílusú szédelőeknek hoznak előnyt. Ilyen hátrány mindenekelőtt a parvenűk, a hangosak, a mindent ígérők és semmit be nem tartók mindenhatósága, az izgatók és ravaszok párturalma s ezzel szemben a kisebbségnek páriasorsa, a többségnek (sokszor inkább csinált, mint igazi többségnek) felelőtlen diktatúrája. A második hátrány a bankokrácia korlátlan érvényesülése, amely úgyszólván minden modern köztársaságot a nemzetközi nagytőke szolgájjává tesz, aminek beszédes szimboluma a francia s az amerikai rendszer.

A francia, ahol úgyszólván minden elnök a hivatalviselése ideje után valami ultrazsíros bankelnökségbe ül bele (képzeltető, hogy nem ingyen; azért az elnöksége alatt kellett a köz kárára megszolgáltatnia) s az amerikai, ahol az elnököt a trösztök nevezik ki és a trösztök buktatják meg, amely pillanatban akarják. Mindez „demokratikus” ideál, mert a bugris ujságolvasónak csak azt beszélük örökké, hogy a királyság rossz, mert abban minden hatalom egy ember kezében van, aki lehet tehetségtelen és haszontalan ember is, míg a köztársaságban a „nép” az úr s ez a demokrácia beteljesülése. Valójában semmi sem biztosítja, hogy a köztársaságokban jobb s erkölcsileg értékesebb emberek érvényesülnek, mint a királyságban s a beteljesedett demokrácia nagyon gyakran csak leplezett és újfajta szolgaság, amelyhez képest nemhogy az alkotmányos királyság, de még a régi világ abszolutisztikus fejedelmi rendszerei is valóságos szabadság-országot jelentettek.

Leghangosabban természetesen az a marxizmus veri a demokrácia hamisan puffogó nagydobját, amelynek leglogikusabb s legőszintébb kiteljesedése a szovjet: az a rettentő méretű fegyház, amelybe a marxi téboly megszállottjai egy 150 milliós népet beleterrorizáltak, belecsekáztak és belegépfegyvereztek, amely térdig vérben, minden emberi szabadságot félrelökve, legyilkolt embermiriádok hekatombáin ülve álcázza le a csőcselékuralom igazi ábrázatát. Míg Európa a

szépségversenyek és sportmérkőzések gondtalan élvezeteit habzsolja, azalatt hatszázezer megbéklyózott, rabszolgasorsra ítélt orosz paraszt és intellektuel dönti a fát a dömping számára iszonyú kínok közt, baromniál ezerszer gonoszabb sorsban, hajnalderengéstől késő éjfélig, lefagyott lábbal és vérző kézzel, a Fehér-tenger Ördögszigetén, Kemi és Karélia sivatagain; egyetlen zokszóra puskacső és azonnali kivégzés a válasz. Európa sajtója alkalomadtán közli e borzalmakat, de aztán átsiklik felettük s világért sem mutat rá a logikai összefüggésre, amely ezt a kannibál-szisztémát a közép- és nyugateurópai marxizmussal és azon keresztül a marxizmust sunyin támogató kapitalizmussal köti össze. Mert a kapitalizmus és szociáldemokrácia titkon jóbarát s egymás szekerét tolják. Ezért talál egymásra az ú. n. polgári radikalizmus és a marxizmus minden sorsdöntő fordultnál, minden szavazásnál. A szociáldemokrácia a kapitalista zsidóságnak egyik legzseniálisabb kitalálása: a munkásmozgalom komolytalanná s ártalmatlanná tétele éppen a kapitalizmus érdekében. Közös világnézetből fakadtak s közös az ellenségük is: a keresztény alapon álló társadalmi reformmunka. Ezért találtak egymásra most Spanyolországban is a keresztény és a katolikus monarchia ellenében.

Sajátságos szabadságmozgalom ez! Már a nagy sietség, amellyel mindjárt a diadaluk első 48 órájában az Egyházat igyekeztek megbénítani, elárulja igazi lelki alkatukat. Hát ez volt a legsürgősebb? Ez fájt leginkább? A vallásellenes intézkedésektől fog most már biztosan meggyógyulni Spanyolország? Az Egyház és állam úgynevezett szétválasztása — ez szabadságkőműves tolvajnyelven mindig az Egyház megrablását jelenti — volt az a nagy érdek, amelyet mindenelőtt tető alá kellett hozni? Ahogy a mi liberális lapjaink is nagy diadallal hirdették: a forradalmi kormány azonnal „kilátásba helyezte” a katolikus vallás államvallási jellegének megszüntetését s az összes (nem létező) vallásfelekezetek egyenjogúsítását. Bizonyyal

ettől fognak lejjebb szállni az adók, kisebbedni a közterhek, ettől fog megszilárdulni a pezéta és új verőfényre virradni a sötét spanyol kultúra? Ezekkel a sietőségekkel nyilvánvalóvá válik, hogy az egész demokratikus átalakulásnak nincsenek komoly céljai, abban csak egy a fontos: az erkölcsi gátlások kidöntögetése, a vallás, a morál, a becsület elleni harc, egyházgyűlölet, tradíciógyűlölet, erkölcsgyűlölet. Csak el a kellemetlen fékekkel, éljen a magát progressziónak ki-nevező csőcselékuralom, a szekularizálásban garast harácsolni szomjas tolvajgusztus. Éljen a szovjet erkölcs, amelynek egyetlen paragrafusa az, hogy jó, ami nekünk hasznos; erkölcsös, amit mi akarunk; szent, amit mi csinálunk.

*

Megdöböntő az a cinkostársi lelkület, amely Európa liberális sajtójából, a magyarnyelvűből is, ezekkel az eseményekkel kapcsolatban kicsillámlik. Alig tudják leplezni örömüket, hogy a szovjeterkölcs megint győzött egy ponton, a szabadkőműves demokrácia megint bevett egy várat, a kereszt megint ledőlt egy oromról, a katolicizmust megint megalázták valahol. Ezeknek a kipróbált liberális ujságírókoponyáknak egészen mindegy, mi következik a rombolás után, csak dőljön le a keresztény eszmék alapján épült várfal, csak az ujságfrazéológia dogmatikája érvényesüljön s csak pusztuljon minden, ami katolikus és ami történelem. Még azt sem kutatják, nem francia, vagy éppen orosz aknák fúrták-e alá a spanyol földet s ezek az aknák nem jelentik-e olyan sötét, ellenséges hatalmaknak megerősödését Európában, amelyek végeredményben a mi házunkat is alá fogják aknázni s egy szép napon levegőbe röpíteni.

Érdekes, hogy mindig éppen csak a katolicizmus fáj a modern demokratikus betörővilágnak, ennek a zszurnaliszta-szabadkőműves-liberális forradalmi társaságnak! A katolicizmus voltaképpen büszke lehet rá, hogy a csatornaforradalomnak elsősorban mindig pon-

tosan órá fáj a foga. Hogy akik felforgatni, rombolni, lopni, zsarnoki uralmat, terrort alkalmazni, világot szédíteni indulnak, az első 48 órán belül az Egyház ellen riadóznak ostromot, a papságot félemlítik meg és — na persze — a jezsuiták száműzését követelik. Hogy megismétlődik a történelem! S mily fényes apológiája ez is a katolikus vallás belső erejének, romolhatatlan szilárdságának, egyedülálló megvesztegethetetlenségének! A többinek, a felekezeteknek siet ajándékot adni a forradalom — akkor is, ha szinte csak mutatóba lézeng egy-két tucat képviselőjük az illető országban — egyedül a katolicizmus az, amitől fél, amiben leleplezőjét, cenzorát, kérlelhetetlen bíróját látja s azért csak egyedül ellene intézi rohamait. Persze azért is, mert ezzel szimpátiákat vél biztosíthatni magának a külföldnek vele egyszerű, kétes moralitású elemeinél. A katolicizmusnak örök dicsősége az az egységes front, amelybe radikalizmus és szovjetizmus, szociáldemokrácia és liberalizmus, trösztvilág és tröszt-sajtó tömörül ellene és csak ellene. A Népszava sem a kapitalizmus ellen harcol, a judeokrácia bankfellegvárai, Weiszjei, Schwarzjai, Rothschildjei és Bleichröderjei ellen; ezeknek mammutvagyonra s módszerei sohasem fáznak neki. Ellenben fáj neki a plébános és a káplán, a szerzetes és az apáca, az imádság és a hit; a bank helyett fáj neki a templom, a tröszt helyett a zárda. A kapitalizmust neki nem a Lipótváros milliomosai, nem a körutak feltűnően homogén nevű nagy cégtáblái képviselik, hanem az Egyház intézményei, tanai, erkölcsi elvei. A katolicizmus csak büszke lehet az ellenségeire, épügy, mint a barátaira és híveire.

Mégis, mindeme dicsőség mellett, szomorúan megdöbbentő s tanulságos katolikus szempontból a spanyol helyzet. A katolicizmus túlságosan passzív, túlságosan bizakodó, túlságosan elvonult és sekrestyébe temetkező, túlságosan pacifista viselkedése teszi lehetővé az ilyen koronkint megismétlődő csatornaáradásokat, a legkétesebb elemeknek ezt a nemhogy aránytalan, hanem egyenesen szemérmetlen és vakmerő

hatalomratörését. Az ilyen eseményeknél, aminő a spanyol forradalom, amelyet hiszen évek óta készítettek elő, amelynek érdekében éretlen diákcsocséleket és képzetlen munkásdandárokat vezényelgettek az utcára, a szemlélő méltatlankodva kérdi: hát hol voltak, hol vannak a katolikusok, hol vannak az igazi spanyolok, az igazi nép, az értelmiség, a papság, a szellemi vezérkar? Hol voltak az értékes, komoly elemek, a voltaképpeni nemzet, amely helyett és amelynek nevében itt egy földalatti társaság beszél és ágál a fórumon és rázza a sörényét; hol voltak annyi éven át, míg ez a maffia szervezkedett, készült, aknákat ásott, a magadiadalának előkészítésére összeesküdött? Hol volt az erőteljes katolikus akció, a bátor és vezető katolikus sajtó, a romboló árral bármikor szembevethető katolikus szervezettség? Hol volt s mit csinált?

Megdöbbentő, hogy a forradalmak csaknem mindig katolikus többségű országokban érnek sikert. Ma Spanyolországban, tegnap Mexikóban, tegnapelőtt Portugáliában, Olaszországban, Franciaországban, a délamerikai államokban. Miért éppen? Miért nem indul vad és heves agitáció Angliában az angol király ellen, Dániában a dán, Svédországban a svéd, Jugoszláviában a jugoszláv, Romániában a román király ellen? Németországon kívül miért csak a spanyol, a portugál, az osztrák és magyar monarchia az, amelyet mint progresszióellenest, közfelfogásellenest és maradiságot el kell pusztítani?

Érdemes ezen is eltűnődni. De annyi bizonyos: a katolicizmus túlságosan csak befelé él, csak a lelki értékeket kultiválja, csak a szerénységet és békességet prédikálja s kifelé, a destrukció szervezett hadaival szemben túlságosan kevéssé szervezi meg erőit. Mi katolikusok mintha néha egy kissé nagyon is jól-fésültek s jól neveltek volnánk s nagyon is azt hinnők, hogy mindenki úgy nevelődött, mint mi és ugyanoly erkölctant szívott magába gyermekkorától, mint mi. Mintha nem vennők észre kellő mértékben, hogy bizony a történelmet újabban nemcsak Nagy Károlyok

és Szent Istvánok csinálják, hanem borzashajú jakobinusok, csavaros beszédű és zavaros észjárású Dantonok, minden emberi érzésből kivetkőzött Ferrerek, sőt Leninek, Trockijok és Kún Bélák, akik mögé sunyin odaszervezkedik a plutokrácia, a sajtó és a páholy. Jaj, ha nem védekezünk, ha nem szervezkedünk ellenük, ha teremtünk katolikus akciót, ha nem használjuk fel a mi népünkben rejlő védképes erőket, a mi eszméinknek nemcsak a békés és andalgó, hanem a kombattáns hatóképességeit is!

Európa két végében ég: Oroszország pokla most tüzet gyújtott az ellenpóluson is. A szovjettel is lepaktáló liberális elvtelenség nem fogja megmenteni Európát. De vajjon meg fogjuk-e menteni mi?

Erkölcsl vagy faji értékelés?

A zsidókérdés a hitlerizmus óta nemcsak nem szűnt meg Közép-Európának egyik középponti és égető kérdése lenni, hanem szinte még fokozottabban vált azzá. Aki a keresztény népek védekező ösztönét a zsidó infiltrációval szemben egyszerűen barbár és vad atavizmusnak nézi s a zsidókérdést azzal akarja kiküszöbölni a világból, hogy egyszerűen nem akarja észrevenni, azzal nehéz vitatkozni. A zsidóság, ha nem is biológiailag, de történetileg, társadalmilag és etikailag kétségtelenül corpus alienum-ként, külön testként ékelődik bele Európa civilizációjába s faji mivoltát — sok irigylendő tulajdonsága mellett — nagy általánosságban a nem kívánatos tulajdonságok egész sorával dokumentálja. Aki ezt nem akarja észrevenni, az akaratlanul is hozzájárul ahhoz, hogy az európai társadalmi életnek egyik fájó sebe az észrenemvétel s az észrevenni-nemakarás révén csak még inkább elmérgesedjék s időnkint olyan heveny kitörésekhez vezessen, mint a mai német nemzetiszocializmus.

Nemcsak a keresztény, hanem tán inkább a zsidó társadalomnak tesznek rossz szolgálatot azok, akik a kereszténységnek a zsidósággal szemben való véde-

kező elzárkózását egyszerűen és csökönyösen csak az elfogult, maradi, türelmetlen és ostoba antiszemitizmus jelszavával vélik elintézhetni.

Viszont amilyen téves dolog ennek a védekező antiszemitizmusnak örök aktualitását fel nem ismerni, éppen olyan veszedelmes és kártékony a másik tévedés: az a brutálisan materialista általánosítás, amely ma porosz földön és porosz vaskalapossággal uralkodik s amely a zsidókérdést *egyesegyedül* és kizárólag faji kérdésnek nézi. Époly balkövetkezésekkel járó tévedés ez az általánosítás, mintha valaki a zsidókérdést egyáltalán nem akarja észrevenni.

A zsidókérdés *faji és etikai* kérdés. Véri és világnézeti egyszerre. A szellemi szempontok teljes elhanyagolását, marxi materializmust jelentene, ha valaki az etikai, világnézeti és vallási szempontoknak a társadalmi fajok kialakulására való roppant jelentőségét tagadásba venné. Ezeknek a magasabb szempontoknak társadalmi fajképző erejét éppen a zsidó és nemzsidó népek viszonya mutatja.

*

A zsidóság az ókorban nem volt alacsonyrendű, hanem ellenkezőleg sok tekintetben kimagasló faj — példa rá az irodalma — s ha a pogány népek mégis fölébe kerekedtek, ennek nem utolsó oka éppen az volt, hogy ezek a pogány népek időközben keresztények lettek s kétezer éven át a keresztény etika és gondolkodás szellemi légkörében éltek. Ez a légkör átszellemesítette, átnemesítette, átarisztokratizálta az egykor barbár, nomád, alacsonyabbrendű népeket is.

Mindennapi megfigyelés különben, mennyire átfomálja — rosszra-jóra egyaránt — az embereknek még a külső alakát, az arcát, a megjelenését is az az erkölcsi és világnézeti légkör, amelyben élnek. Prohászka Ottokár nemcsak lelkében volt hőroza a keresztény lelkiségnek; ennek a lelkiségnek szinte emberfölötti varázsa, szeráfi szépsége, metafizikai és etikai felsőbbrendűsége kiütközött egész megjelenésén:

tette arcát, szemét, hangját, alakját, mozdulatait egy felsőbbrendű ember testetöltött víziójává. Százszor tapasztalni ezt kisebb méretekben az életben: az előkelő gondolkodás a külsőt, az arcot, a modort, a stílust is sokszor feltűnően előkelővé teszi. Az ártatlanság a női arcnak külön bájt kölcsönöz, a lovagiasság, egyenesség, hűség a férfiúinak, s viszont az alsóbbrendű, degenerált lelki tulajdonságok rendszerint a külsőn is kiütkeznek, mint részeges emberen a tompaelműjűség és akaratgyengesség.

Csak erre: a lelki és etikai átalakulásnak az egész emberalkatot megneemesíteni tudó hatására vezethetjük vissza, hogy vannak zsidó eredetű emberek, akikben a kellemetlen zsidó jellemvonások, még a fiziologiaik is, meglepő fokban eltűnnek; holott másoknál, minden külsőleg kifinomult élet, esetleg bárói cím és a külső asszimilációra való minden törekvés mellett olthatatlanul és irthatatlanul megmaradnak. A keresztény gondolat és etika egyik csodálatos igazolása, hogy még fajidomító hatása is kétségbevonhatatlan, fajon itt mindig társadalmi, etikai és történelmi alkatalakulást értve elsősorban, amely azonban éppen társadalmi megítélés szempontjából százszor fontosabb, mint a merőben biológiko-mikroszkopikus különbségtételek.

Fontos, hogy a keresztény társadalom e kérdésben tisztán lásson és ne induljon el a porosz túlzók és a kultúrmaterialisták nagyhangú szólamai után. Sőt ebben a tisztánlátásban az egyszer úgyis meglevő s erőszakkal a világból ki nem lökhető zsidókérdés megoldásának egyik jelentős feltételét kell látnunk. Nem lehet érdekünk, hogy a zsidóságnak világnézetileg és etikailag felemelhető, esetleg magasra emelhető rétegét egy vak és babonás obskurantizmus nevében magunk nyomjuk vissza abba a szellemi gettóba, amelyben számára csak egy boldogulási formula van: a bosszú és elkeseredett farkasszemetnézés a keresztény társadalommal. Nem lehet érdekünk, hogy akiket őszintén és belsőleg a krisztusi hit és etika napvilá-

gos magaslataira, a magyar úriasság és nemesség belső megáhitásának régióiba emelhetünk, azokat is szorítuk bele egy erkölcsi alsóbbrendűségbe, amelyben ellenségünknek érzik magukat s ellenséges érzületüket annál keserűbben érezhetik majd velünk, mennél több gazdasági és technikai hatalom jut a kezükbe. És nem keresztény, nem becsületes, nem úri és nem is emberi dolog, azokat a — mondjuk, hogy kicsinyszámú, de mégis csak akadó — embereket, akik valóságilag is, etikailag is néha bámulatosan keresztény magaslatoakra küzdötték fel magukat, egyszerűen tovább is elvtelen, seftelő galiciánereknek nézni s talán olyanok elé helyezni, akiknek semmi, de semmi erkölcsi kvalifikációjuk nincs, csak éppen az, hogy véletlenül keresztényeknek születtek.

*

Irtuk pedig ezeket egy konkrét eset adtán. Valahol egy állásra pályázott két fiatalember. Az egyik egy lecsúszott vidéki dzsentrifiú, akit röviden és velősen így jellemezhetnénk: buta volt és svihák. A másik egy mindenkép talpraesett, nagyszerű fiatalember. Három diplomája volt (a másik az érettségén sem jutott túl), nyelveket beszélt, sportolt s ami ennél százszor fontosabb: karakter volt. Nemes, lebilincselő, előkelő módorú és felfogású fiatalember. Cisztercita tanárai izzó hazafiságot s mély és őszinte vallásosságot neveltek bele. Brillións jövőt jósolt neki mindenki. A rivális azonban, a „svihák“, születési foltot szimatolt ki rajta. El is híresztelte azon melegében, hogy egy „zsidófiú“ akarja őelőle elvinni a pálmát. A fiatalember nem védekezhetett a szúró, kinéző pillantások ellen; majd megőrült fájdalmában, mert szülei eddig még őelőtte is eltitkolták ezt a születési foltot. S az állást természetesen — a svihák nyerte el.

Nem tudom, úri-e, okos-e és főleg keresztényi-e a dolgok ilyenén felfogása. Mert ha nem hiszünk is a „kikeresztelkedésekben“, hinnünk kell a *keresztység szent-ségében* s abban a roppant és döntő és elsődlegesen

jellemalakító erőben, amely belőle árad s amely Európa civilizációját kétezer év óta megteremtette és mai magaslatára emelte. Ez a keresztény civilizáció nem a germán, latin vagy szláv fajok munkájának eredménye volt, hanem elsősorban a kereszténységé. A kereszténység lélekalakító, csodás ereje pedig nem áll meg ennél vagy annál a fajnál s etikai hatásait nem lehet a merő faji materializmus alapján tagadásba venni.

A zsidóvíta elvi alapjai.

A liberalizmus ezer tévedése közt nem utolsó, hogy a zsidókérdést egyszerű letagadással vagy észre-nemvevéssel akarta elintézni és szinte eltemetni. Nincs különbség ember és ember közt, hangoztatta egyre, még kevésbbé vallás és vallás, világnézet és világnézet között. Az eltemetettnek vélt kérdés tova izzott a hamu alatt s ma egész sor országban kirobbanásszerű megoldási kísérletekhez vezetett.

E sorok célja nem politikai állásfoglalás a magyar zsidótörvényjavaslat mellett vagy ellen. Csak bizonyos elvi alapok megvilágítása lebeg szemünk előtt, amelyeknek tisztázása minden bonyolult kérdés helyes megítélésének első feltétele. Annál inkább szükség van e tisztázásra, mert a megtévedés lehetősége mind a két fél felé ijesztő mértékben adva van.

A *baloldali túlzók tévednek*. Tévedésnek kell minősítenünk mindenekelőtt a *liberális felfogást* s annak minden változatát, amely nem veszi észre, hogy a zsidókérdés a maga megoldatlanságában egyre növekvő világveszedelem, amely állandó izgalmakra, összetűzésekre, kirobbanásokra vezet, olyanokra, amelyekért nem utolsó helyen azután maga a zsidóság is megszenved.

Naivság és önámítás, ha sokan azt hiszik s azt akarják a világgal elhitetni, hogy a keresztény népek merő gonoszakaratból, irigységből és primitív, vademberi ösztönökből nyúltak a századok folyamán mindig újra a gyökeres és erőszakos leszámolás eszközei-

hez. Hogy a keresztény népek csak azért maradnak le a gazdasági harcban a zsidók mögött, mert tudatlanok, vagy nem szeretnek dolgozni s ha aztán odatúl a vagyont s a jólétet felhalmozódni látják, a pogrom eszközeivel igyekeznek magukat kártalanítani. Kétségtelenül vannak ilyen esetek is és azt sem lehet tagadni, hogy a zsidóság az üzleti tehetség, élelmesség és szorgalom dolgában átlag a keresztény népek — főleg az agrár és katonai hagyományok közt nevelkedő népek — fölött előnyben van. De tragikus tévedés azt hinni, hogy csak ez a keresztény népek elkeseredésének oka s csak ezért vagy főleg ezért sürgetik emezek újra meg újra a gyökeres leszámolást.

Az ellentét legmélyebb oka: az a külön világnézet és külön morál, amely a keresztény népek testében állandóan mint *corpus alienum*, mint idegen anyag szerepel. A zsidóság legmélyebb tragikuma: az az évezredes merev ellenállás a keresztény kultúra legjava s legbelsőbb éltető ereje ellenében, az a gyökerében más életfelfogás, amely a krisztusi életcél és erkölcsi színvonal elvetésével nagy fokban a merő evilágiság kiélésére irányul: a minél több és sokszor bármily eszközökkel elérhető anyagi jólét és érzéki életélvezet megszerzésére s emellett a lelki, erkölcsi, ízlésbeli és nemzeti eszmények alábecsülésére.

Nem minden zsidó vallja ezt az alacsonyabb világnézetet, szó sincs róla; sőt az a tragikus a zsidóság szempontjából, hogy a közhiedelem valamennyit kivétel nélkül felelőssé teszi a tömeg bűneiért. De hogy sokan s éppen a hangosak és hangoskodók ezt az utat járják, kétségtelen. Sőt védelmezik azt, mint egyedül járhatót s ha szabad terük nyílik rá, lekicsinylik, becsmérlik s üldözik azokat, akik más utat járnak, néha oly fokban, oly kihívó és felháborító hangnemben, hogy igazán nem csodálhatja utólag senki, ha a keresztény közgondolkodás ezen a végletekig elkeseredik.

Akik ma oly ártatlan hangon kérdik sajtójukban s egyéb megnyilatkozási fórumaikon: mit vétettünk mi? — azokat kénytelenek vagyunk emlékeztetni azokra

a borzalmas dolgokra, amiket még kevéssel ezelőtt elkövettek. Arra a korra, amikor még övék volt a közvélemény irányításának minden eszköze, amikor még ők uralkodtak a parlamentben s a városházán, irodalomban és könyvkiadásban, színházban és a szórakozások minden intézményén, munkásmozgalmakban és úgyszólván az egész közéleten. Mennyire visszaéltek akkor a hatalmukkal! Hogyan ócsároltak vallást és erkölcsöt, magyar életet és történelmet, hogyan mérgezték s fertőzték a társadalmat s mily kiméretlen mohósággal igyekeztek mindent magukhoz ragadni.

Legszomorúbb ebben az idegenszerű gondolkozásban az, hogy azok, akik egyébként csodálatos éleleszűséget árulnak el például az üzleti életben, gondolkodásuknak ezt az idegenszerűségét s alsóbbrendűségét legtöbbször fel sem ismerték, szinte meg sem tudták érteni. Magától értetődőnek vették, hogy csak úgy lehet, ahogy nekik jó és ahogy ők akarják s mindenki téved, aki más dolgokra vet súlyt, mint ők. Nekik mindig igazuk volt s igazuk van bizonyos sajtótermékeik szerint ma is. Teljesen ártatlanok s csak a keresztények a gonoszok és buták, ha másképp gondolkoznak.

Van másik véglet. Szerencsére a zsidók maguk sem gondolkoznak mind így s van köztük sok, aki teljes gondolati önfegyelmeléssel maga is megállapítja a helyzet súlyosságának okait s a gyökeres segítség szükségességét. A legtöbb komoly és őszinte áttérésnél ilyenféle belátás dereng a háttérben. Egy egyszerű zsidóember úgy fejezte ezt ki kissé primitíven: „Borzasztó, hogy egypár gazember zsidó miatt száz becsületes zsidónak kell mindig újra megszenvedni!”

Ne vitatkozzunk azon, hogy a számarányt ez a kifakadás helyesen állapítja-e meg; annyi bizonyos, hogy a zsidók közt is vannak higgadt, igazságos ítéletű, magasabb erkölcsösségre törekvő elemek s vannak sokan, akik nem számításból vagy érdekből, hanem komoly meggyőződésből keresték és találták meg a Krisztushoz vezető utat. Ezeket természetesen kétszeresen fájdalmasan érint azután minden olyan vissza-

szorítási kísérlet, amely nem tesz különbséget jó és rossz, őszinte és csak külszínre áttért zsidó között s amely a politikai és gazdasági arányosítás helyreállításánál a megkeresztelkedés tényét nem tekinti döntő és elhatároló tényezőnek. Kérdés persze, hogy az államnak van-e egyáltalán módja külső kritériumokat állítani fel az őszinte s a merőben külszínés áttérés között.

Megoldható-e a zsidókérdés? A helyzet tisztázásához hozzátartozik a kérdés felvetése: van-e a zsidókérdés megoldására lehetőség s melyik az?

Háromféle megoldás gondolható el. Az első a liberálisizmusé: a merőben külső, *társadalmi asszimiláció*. Annakidején egyesek a polgári házasság behozatalát nálunk azzal sürgették, hogy így könnyebb lesz a zsidókat-keresztényeket összeházasítani s ilyképpen az asszimilációt előmozdítani. Elég, ha a zsidók megtanulnak magyarul — hirdette ez az elmélet — s elvegyülnek a nemzeti életben s a kérdés meg van oldva.

Teljes csődhez vezetett ez az elgondolás. A zsidóság a külső korlátozás ledőltségével csak annál zártabb s egyoldalúbb uralomra jutott s nem ő simult hozzánk, hanem minket idomított magához. Nem a zsidók lettek keresztényebbek, hanem a keresztények lettek zsidóbbak: gondolkozásban, morálban, szexualitásban, sok egyéb téren.

Másik elmélet: az előbbivel ellentétben a *teljes disszimiláció* módszere. Nem beolvasztani a zsidót, hanem kilökní a nemzet életéből, elhatárolni, ártalmatlanná tenni, kivándorlásra vagy önmegsemmítésre kényszeríteni. A történelemben gyakran megismétlődött módszer; csak néha kissé embertelen és kereszténytelen s nem is vezet teljes megoldásra, amint ugyancsak a történelem mutatja.

A harmadik módszer különbséget tesz: üldözi a káros zsidó szellemet, a világnézeti, kulturális és erkölcsi alsóbbrendűséget, meggátolja a zsidók társadalmi és gazdasági túlsúlyraemelkedését, de ugyanakkor utat nyit a — nem merőben külső és liberális,

hanem — *a lelki és belső asszimiláció felé. A zsidókérdést gyökerében: a kereszténységgel való szembe-helyezkedésnél akarja megfogni s megoldani; a zsidókat lassan, szeretettel s türelemmel akarja Krisztushoz elvezetni s Őrajta keresztül a jobb morálhoz, az őszinte beolvadási szándékhoz, a szelíd és alázatos, szerény és önfegyelmező élethez s így a nemzet keresztény kultúrájának, gondolkodásának s ízlésének befogadásához. A kereszténységet magát nem tekinti még a keresztény kultúrközösségbe való teljes és végleges beolvadásnak — s azért a megtért zsidókat is türelemre inti, megértésre, szerénységre s ha kell, hősi keresztthordozásra —, de e beolvadás szándéka első lépésének tekinti, amelynek őszinte lelkű felvételével az áttért zsidó most már kétségtelenül és visszavonhatatlanul keresztény. Ha talán az állam és a társadalom bizonyos vonatkozásban nem tekinti is még teljes mértékben annak, erre az államot és társadalmat bizonyos fókig éppen azok kényszerítik, akik a keresztséggel visszaélve merőben külszín szerint térnek át vagy legalább is elmulasztják a keresztségből a következményeket is folytatólagosan levonni. De semmiesetre sem akarhatja a keresztény állam ezzel a várakozással és vonakodással a keresztség szentségét mint semmist és jelentőségtelenét félrelökni s a lelki asszimiláció lehetőségét tagadni vagy beszűkíteni.*

Szerintünk az egyetlen helyes megoldás ez: *disszimiláció a zsidó szellemmel szemben s a belső, lelki asszimiláció szeretetteljes előmozdítása ott, ahol erre a becsületes hajlandóság megvan. Ez a helyes középút az újpogány elméletek brutalitása és tudománytalansága s a másik szélsőség: az époly káros és elhibázott liberalizmus között. Keresztény szempontból pedig az egyetlen járható út, mint ezt egy régebbi német munkában kifejtettük. (Klärung in der Judenfrage. Reinholdverlag, Wien—Leipzig, 1934.)*

Hogy ezeknek az elveknek szemmeltartásával az adott körülmények között az arra hivatottak miképp találják meg a gyakorlatilag érvényesíthető eljárást,

ez már a gyakorlati politika kérdése, amelyhez mi nem szólunk hozzá. Bizonyos, hogy minél több komoly, meghiggadt, őszintén keresztény érzéssel nyúlnak a kérdéshez, annál előbb remélhető a nemzet egésze szempontjából is legjobb és legigazságosabb megoldás.

A világnézeti erőkülönbségek okai.

Miért nehezebb a mi harcunk, mint világnézeti ellenfeleinké? Miért van az, hogy pl. közéleti téren a legépítőbb gondolat csaknem minden országban feltűnően háttérbe szorul? És ugyanígy a sajtó terén? És épígy a munkaszervezés terén? Miért van az, hogy a közgondolkodás is csaknem mindenben azoknak kedvez, akiknek nincs igazuk, akiknek tévedéseit és szofizmáit nagyon sokszor kimutatták már, úgyhogy mukanni sem tudtak már a védőik s azért a világ mégis napirendre tért a bizonyságok ereje fölött s úgy tesz, mintha a ferdeség bizonyította volna be a maga álláspontjának helyességét? S amennyiben a többségi elv szerint szokás igazodni: ahol nem mi vagyunk többségben, ott mindig a számbeli fölény dönt; viszont ahol a többségi elv a mi javunkra döntené el a kérdést, ott nem jelent a még oly nagy számbeli fölény se szinte semmit? Honnan van ez a sajátságos különbség?

S honnan van az a megdöbbentően különös helyzet, hogy míg más világnézetek képviselői és hívei árkon-bokron keresztül összetartanak, a mi részünkön ennek az összetartásnak sokszor nyoma sincs? Hogy a mi ügyünket mindig a saját párthíveink árulják el? Hogy akármilyen támadás történik miellenünk, a saját párthíveink közül is azonnal akad, aki tapsol hozzá, az ellenfélnek ad igazat s beveri fejét a saját testvéreinek, akiket elfogultsággal, türelmetlenséggel és békebontással vádol meg? Míg a másik félről jövő bármilyen támadást és békebontást valósággal lobogó tisztelettel vesz tudomásul, mint az önérzet s elvhűség legtermészetesebb megnyilatkozását, mint a szabadság és

szabad véleménynyilvánítás magától értődő gyakorlását?

Vess fel pl. társaságban, tanári testületben, kártyaasztal körül, vasúton bármely olyan kérdést, amelynek katolikus szempontból fontos vonatkozása van: el lehetsz rá készülve, hogy míg a nemkatolikusok mint egy ember állanak veled szemben, addig a katolikus jelenlévők legalább is megoszlanak s legalább felerészből, de esetleg túlnyomó többségben a katolikus álláspont ellen fognak beszélni. Már szinte agyonkoptatott közhely, hogy a protestáns és zsidó mást, mint liberális lapot nem vesz a kezébe s dühösen lerendel minden ujságot, amely csak egyszer is, ha halkán is, a katolikus álláspont mellett foglal állást. Míg a katolikusok nagy része minden szégyenkezés, minden belső ellenkezés és minden külső tiltakozás nélkül vesz, rendel, olvas és magasztal olyan sajtóorgánumokat, amelyek már nem is burkoltan, hanem egészen nyíltan katolikusellenesek.

Honnan van ez? Mi ennek a megdöbbentő és mélyreható különbségnek lélektani magyarázata?

Erre a kérdésre háromféle magyarázatot találunk.

I.

Mindenekelőtt sokat megmagyaráz az a lényeges különbség, amelyben a katolikus és a liberális vagy nemkatolikus ember látja a maga világnézetét, amelylyel a saját világnézetéhez belsőleg hozzákapcsolódik. A liberális világnézetek (szabadgondolkodás, szocializmus, hitközöny, zsidóság, protestantizmus) legfőbb jellemvonása a szabadságkultusz. Minden szabad, nincs megkötöttség. Dogmatikájuk meglehetősen negatív: ezt sem hisszük, azt sem. Erkölcstanuk hasonlóképp: ezt sem tartjuk szentnek vagy tilosnak, azt sem. Ez persze elég vonzó és kényelmes program. Minden ember a lelke mélyén szkeptikus és tagadó természetű, nem ritkán felforgató és forradalmár hajlandóságú: iparkodik lerázni magáról minden kényelmetlen megkötöt-

séget. Dogmát s erkölcsi féket egyaránt. Innen van, hogy a született katolikusok közt sokkal több a lelkében protestáns, mint a protestánsok közt a lelkében katolikus (van ilyen is).

A katolicizmust csak az szereti, aki nagyon sok lelki tisztuláson ment keresztül, míg ezt a minden ízében természetfölötti s ezerféle erkölcsi megkötöttséggel járó eszmerendszert és vallásrendszert egyénileg is a magáévá tette, megszerette, halhatatlan értékeit a maga számára végérvényesen felfedezte s vele lelkileg is összeforrott. A többi, ha annak született is, nem katolikus. Még ha egyes vallási gyakorlatokhoz ragaszkodik is, nem igazi, nem egész katolikus. Talán misére jár, talán él a szentségekkel is, egy-egy ünnepélyes alkalommal szívesen fölölti a katolikus köntöst, de egyébként nem szereti, ha katolikus mivoltára emlékeztetik. Nem gondolkodik és nem érez katolikus módon, a katolicizmus mélységeibe sohasem hatolt be igazán. Viszont az ellenséges jelszavak bűvkörükbe ejtik: nem bántja őt, ha mások erősen hadakoznak a tévedés mellett, de az már bántja, ha egyszer katolikus oldalról is védelmére kelnek a megtámadott katolikus elveknek. Ebben épűgy békebontást és felekezeti türelmetlenséget lát, mint amazok. Erkölcsi téren többnyire szintén vonzódik a szabadabb életfelfogás és életmód felé; ezért nem érdekli a katolikus sajtó és katolikus közélet: nem érzi magát ezekhez tartozónak. A családi életet szétmálasztó válás nem izgatja őt, mert esetleg maga is elvált ember vagy válásra gondol. S ezer más esetben kerül ellentétbe a saját világnézetével.

II.

A történeti fejlődés is sokat megmagyaráz. Érdekes, hogy ahol a katolikusok hosszú és kegyetlen elnyomatás alatt sínylődtek, pl. Angliában, Írországban, Hollandiában, ott edzetek és ellenállóképesek. A harc megedzette, a cselvetéssel és támadással szemben figyelmessé és érzékennyé tette őket. Ahol azonban a

katolikusok a boldog birtokos helyzetében éltek, ott még ma sem akarnak hinni annak a lehetőségében, hogy őket valaki támadhassa. Ott úgy gondolkoznak, mint ahogy egyszer a Pesti Hírlapnak egyik névleg katolikus vezércikkírója írta (érdekes, hogy a liberális lapok liberális vezércikkírói csaknem mindig katolikusok!), hogy nem baj, ha mi katolikusok a jogainkban, birtokállományunkban vagy akár a számunkban is megrövidülünk, mert hiszen marad nekünk elég ügyis!

Míg nálunk a kombattáns szellemtől néha még felélős egyházi tényezők is irtóznak s pl. az „eretnek” szót évhosszat ki sem merik ejteni az ajkukon, addig a másik oldalon az emberek háta mögött évszázados harcnak iskolája van. A zsidók mögött 1900 éves, a keletiek mögött 1000 éves, a protestánsok mögött 400 éves, a szabadgondolat hívei mögött 250 éves iskola. Hiszen a hitújítók a maguk személyében nem annyira hittudósok voltak, mint inkább nagy taktikusok lettek, amint közvetlen utódaik is csak ügyes politikai sakkhúzásokkal tudták tartani magukat s lassankint érvényre vinni a mozgalmukat. Amint a világnézeti kisebbségek bizonyos dolgokban még ma is természet-szerűleg érzik a kisebbségi helyzetüket, úgy teljesen kialakult és kiforrott bennük az a néha talán nem is egészen tudatos érzés, hogy nekik minden erejüket harcra, védelmi és támadó stratégiára kell beállítaniok. Hogy a béke jelszavait hangoztatni ugyan tanácsos, de komolyan venni sohasem szabad. Hogy folytonos hadállásban lévén, a hadicsel fondorlatait sem szabad éppen megvetniök, vagyis hogy nem azért kell beszélniök, hogy igazi gondolataikat s terveiket elárulják, hanem ellenkezőleg, hogy a beszédet is diadaluk eszközévé tegyék. Minden előnyös pillanatot észrevenni s kiaknázni, minden megnyíló résen azonnal besurranni, minden fontos helyet rögtön elfoglalni, minden-hová a maguk embereit állítani, az egész közéletet, társadalmi s művelődési életet harctérnek tekinteni (anélkül persze, hogy harci szándékaikat elárulnák s

azokról kifelé egy szót is szólnának!), minden kellemetlen embert félretolni, minden kényelmetlen igazságot agyonhallgatni, minden tömegbefolyásoló eszközt: iskolát, szónoklatot, irodalmat, sajtót, tudományos tesztületeket a maguk szolgálatába állítani: ez az a kifelé soha be nem vallott, de imponáló következetességgel alkalmazott elv, amely szerint egész viselkedésük igazodik s amely nélkül viselkedésüket megérteni teljességgel lehetetlen volna.

Amint a szabadkőművesség titokban dolgozott és titokban adta ki jelszavait, azonban a tökéletesen egyirányú s céltudatosan egyfelé törő hadi mozdulatokból joggal következtethettünk bizonyos titkos vezényszavakra, úgy általában is, a könnyebb és tagadó világnézetek csataterén lehetetlen az egy célra törő, azonos eszközökkel dolgozó munka mögött bizonyos vezényszavakat, vagy legalább a hosszú harc folytán kialakult s az emberek vérébe beleitatódott taktikai elveket észre nem venni.

Ezzel szemben katolikus részen mit látunk? Álmoságot, hamis nyugalmat, téves biztosságérzetet. Itt az emberek sokszor még azt a luxust is megengedik maguknak, hogy nemcsak minden haditervüket a nyilvánosság elé viszik, hanem a hadakozó testvérek még egymás hibáit is nyilvánosan olvassák egymás fejére, úgyhogy a világnézeti ellenfél mindig minden kártyájukba kényelmesen belelát. Még akcióink élére is szeretünk néha közmondásos és közismert semmittevőket állítani, embereket, akik híresek arról, hogy milyen felülmúlhatatlan művészei a pihenésnek. Néha talán még a tekintélytisztelet katolikus elvét is túlzásba vesszük: auktoritáson autokráciát értünk, engedelmeségen szolgai meghunyászkodást, tiszteleten bírálat nélkül való hódolatot. A mi világnézetünknek erősen természetfölötti, mondhatnám: aszketikus alapvonása úgyis éppen eléggé megszőkíti a nálunk vezető szerepre kiszemelhető emberek körét; már ezért is nálunk csak másodsorban jön tekintetbe a kifelé való cselekvésre képes alkalmasságnak az a mértéke, amely

amodattól a vezérségre való kiszemelésnek úgyszólván egyetlen zsinórmértéke. Hogy csak egy vaskos, de eleget sejtető példát mondjak: nálunk elképzelhetetlen lenne, hogy egy Baltazár Dezső, még ha véletlenül a mi dogmatikánkat vallaná is, püspök lehessen. Az Egyház sem engedné, de még ha az Egyház akarná is, nincs az a kormány, amely ilyen harcias püspököt katolikus részen megtúrne. Ami odattól a merőben taktikai síkon előny, az nálunk feltétlenül akadály.

III.

A végső magyarázat ugyan kapcsolatos az előbbivel, de szembeszökő jelentőségénél fogva mégis külön említhető: odattól már a világnézeti nevelés minden ízében harcra van beállítva, nálunk meg még azt sem tesszük meg e téren, amit magasabb elveink tiszteletbentartása mellett bátran megtehetnénk.

Elég egy pillantást vetnünk nem is csak a szocialista kátékba és röpiratokba, hanem akár a protestáns hittani és történeti tankönyvekbe. Ezekben úgyszólván minden sor arra céloz, hogy a felnövekvő nemzedéknek minden idegrostját ellenszenvvel és támadó kedvvel töltse el a katolicizmussal szemben. Mi a mi gyermekeinket a hittanórán agyonfárasztjuk a tételes hitágazatok s az erkölcsi és egyházi parancsok részleteinek beemléztetésével. Boldogok vagyunk, ha végül a hittanvizsgán gyermekeink szépen fel tudják sorolni az anyagi karokat, a böjtök különböző neveit, a bánat és erősfogadás kellékeit.

Boldogok vagyunk, ha ifjúságunkat valahogy rá tudjuk nevelni a 6-ik és 9-ik parancs tiszteletbentartására. Ami kétségtelenül mind igen fontos és szükséges dolog és Isten őrizzen tőle, hogy ezek a dolgok a katolikus hittanban és nevelésben valaha is megszűnjenek a legelső helyen állani. De azt már nem magyarázzuk meg a gyermekeinknek, hogy mi a különbség kereszténység és marxizmus, katolikus és protestáns vallás közt, miért nincs igazuk a szocialistáknak, a zsidóknak vagy az eretnekségeknek ebben vagy abban, nem ma-

gyarazzuk meg nekik a mi gályarabjaink, helyesebben: a mi sok százezernyi vértanúink szenvedéseit, a katolikusoknak ma is fennálló elnyomatását a nemkatolikus országokban, nem fejtjük ki az egyházellenes házasságokra és a reverzálisokra, vagy pl. a sajtóra vonatkozó tudnivalókat, nem vértézzük fel ifjúságunkat a liberális, materialista és hitközönyös jelszavakkal szemben adandó válaszok fegyverzetével. A most munkában lévő katekizmus-reformmal kapcsolatban sem hallunk sokat ezeknek a hiányoknak a kívánatos pótlásáról.

Innen van aztán, hogy míg odatúl minden második-harmadik felnövekvő ifjú és leány valóságos tüzes apológétája lesz a maga hitének, a liberális, hitközönyös, esetleg szocialista jelszavaknak s ha mást nem, bizonyos csendes érzelmi elfordulást hoz magával az iskolából a katolikus bálványimádókkal szemben, addig a mi ifjaink sokszor csak annyit jegyeznek meg a hittanukból, hogy katolikusnak lenni nehéz, hogy itt nagyon sokat kell hinni, nagyon sok parancsot kell megtartani s nagyon nehéz kötelességeket kell teljesíteni. A mi iskoláinkból kikerült ifjúság sokszor csak azon töri a fejét, mikép rázza le mielőbb ezeket a nehéz és kényelmetlen tanokat, nemhogy védelmükre keljen, szerintük éljen és másokat is iparkodjék megnyerni a krisztusi igazságoknak. Harcra, nem is éppen támadó, hanem csak defenzív harcra is csak igen kicsiny mértékben készítettük fel őket.

Nem ártana, ha azok, akik a legépítőbb világnézet diadalát áhítják, kissé elmerengének ezeken a különbségeken s levonnák belőlük a következtetést. Építeni százszor nehezebb, mint rombolni vagy a félig lerombolt falakon átvetett lábbal, kényelmesen üldögetni. Éppen azért, ha építeni akarunk, százszor figyelmesebbnek, körültekintőbbnek s izmosabb akaratúnak kell lennünk, mint a többieknek, nem pedig hamis biztonságérzetbe ringatnunk magunkat vagy éppen ringattatnunk magunkat éppen az ellentétes világnézetek jelszavai által.

Megjegyzés.

Új élet felé.

Új rügyek, megjelent a Magyar Kultúra 1913. (I.) évf. I. kötetének 1—5. lapjain „A szerkesztőbizottság” jelzéssel, mint az új folyóirat célkitűzése és legelső évfolyamnyitó cikke. Ez a cikk a század elején nekiindult magyar katolikusság megújódásának harsonahangja volt, amellyel az a folyóirat indult meg, a Magyar Kultúra, amelyből a mai magyar katolicizmus megannyi szellemi s társadalmi diadala szárnyalt elő.

Lesz-e új élet, megjelent a Magyar Kultúra 1916. (IV.) évf. I. kötetének 3—13. lapjain. E tanulmány a magyar kereszténység közéleti lesiklásának okait tárja fel a maga pőre valóságában s lett nagy felfigyelés okozója.

Magyar nagybőjt.

Szociáldemokrácia és vallás, megjelent Mária-kongregáció 1920. (XIII.) évf. februári számában.

„Lehet-e hívő ember szociáldemokrata?” megjelent a Magyar Kultúra 1929. (XVI.) évf. II. kötetének 58—59. lapjain I. I. jelzéssel.

A Fővárosi Könyvtár és a radikalizmus, megjelent a Magyar Kultúra 1913. (I.) évf. I. kötetének 106—110. lapjain név nélkül. Ez a tanulmány az évszázad első tizedének hihetetlen keresztényellenes elvadultságát mutatja be, amely a főváros kultúrhelyeit megülte. P. Bangha volt az első, jelesül éppen e cikke, amely erre az Augiász-istállóra ráterelte a közfigyelmet.

Pikler Gyula, Haeckel és a lourdesi csoda, megjelent a Magyar Kultúra 1913. évf. II. kötetének 65—67. lapjain r. jelzéssel. Ez a cikk a budapesti tudományegyetem — mely alapításában kizárólag katolikus egyetem — keresztényellenes szellemét tárja elénk.

Az osztrák keresztényszocialista párt, megjelent a Magyar Kultúra 1913. évf. I. kötetének 400. lapjain r. jelzéssel.

A Fővárosi Könyvtár, megjelent a Magyar Kultúra 1913. (I.) évf. I. kötetének 198. lapján r. jelzéssel.

- Háború és kultúra*, megjelent a Magyar Kultúra 1914. (II.) évf. II. kötetének 153—154. lapjain *bb.* jelzéssel.
- A háború mint zsidó üzlet*, megjelent a Magyar Kultúra 1914. (II.) évf. II. kötetének 96—100. lapjain *r.* jelzéssel.
- Hogyan alakult meg az ácsok szakszervezete?* megjelent a Magyar Kultúra 1916. (IV.) évf. I. kötetének áprilisi lapjain.
- Rövid följegyzések 1914-ből*, megjelent a Magyar Kultúra 1914. évf. II. kötetének 239—240. lapjain.
- Akik istenkáromlással mennek a csatába*, megjelent a Magyar Kultúra 1914. (II.) évf. II. kötetének 286. lapján *r.* jelzéssel.
- Az áldozatos magyar főpapi kar*, megjelent cím nélkül a Magyar Kultúra 1914. évf. II. kötetének 367—368. lapjain *r.* jelzéssel.
- Schwarcz Margitnak a „hazafias” zsidóságról*, megjelent „Schwarcz Margitnak” címmel a Magyar Kultúra 1914. évf. II. kötetének 301—302. lapjain *r.* jelzéssel. Az itt leszögeezett elveket később P. Bangha több ízben is kidolgozta, így e kötet 291—296. lapjain.
- A nő divatok morálja és a háború*, megjelent a Magyar Kultúra 1914. évf. II. kötetének 486—487. lapjain.
- Tizedik hónapja*, megjelent a Magyar Kultúra 1915. (III.) évf. I. kötetének 510—511. lapjain *b. b.* jelzéssel.
- Ady Lajos és a keresztény nevelés*, megjelent „Ady Lajos úr” címmel a Magyar Kultúra 1915. évf. I. kötetének 192. lapján *r.* jelzéssel.
- Isten és a hadúr*, megjelent cím nélkül a Magyar Kultúra 1915. évf. II. kötetének 220—221. lapjain *bb.* jelzéssel.
- A zsidó dékán*, megjelent a Magyar Kultúra 1915. évf. I. kötetének 72—74. lapjain *r.* jelzéssel.
- Főpapjaink háborús adakozása*, megjelent cím nélkül a Magyar Kultúra 1915. évf. II. kötetének augusztusi lapjain.
- A „Mária-testvér”*, megjelent a Magyar Kultúra 1913. (I.) évf. II. kötetének 415—417. lapjain *r.* jelzéssel.
- A Fővárosi Könyvtár botrányához*, megjelent a Magyar Kultúra 1918. (VI.) évf. II. kötetének 347—348. lapjain.
- Tudomány és a Népszava*, megjelent a Magyar Kultúra 1915. (III.) évf. II. kötetének 153—154. lapjain *r.* jelzéssel cím nélkül.
- Cirkusz a Podmaniczky-utcában*, megjelent a Magyar Kultúra 1917. évf. I. kötetének 47. lapján *r.* jelzéssel.
- A katonatisztek és a szabadkőművesség*, első része megjelent a Magyar Kultúra 1916. évf. I. kötetének 172. lapján *r.* jelzéssel, második része pedig „Becsületszegő szabadkőműves tisztek” címmel jelent meg ugyancsak a Magyar Kultúra 1916. évf. II. kötetének 365—369. lapjain.

Becsületszegő szabadkőműves tisztek, megjelent „Még egyszer a becsületszegő szabadkőműves tisztek” címmel a Magyar Kultúra 1916. évf. II. kötetének 365—369. lapjain *r.* jelzéssel.

Zsidószegény katonai irodák, megjelent a Magyar Kultúra 1918. (VI.) évf. II. kötetének 149. lapján *r.* jelzéssel.

Lesz-e béke? megjelent a Magyar Kultúra 1916. (IV.) évf. II. kötetének 560—561. lapjain *B. B.* jelzéssel.

A háború után, megjelent a Magyar Kultúra 1916. évf. I. kötetének 1—9. lapjain. Ez az évfolyamnyitó rendkívül mélyenjáró tanulmány mintegy négy évvel előre megmutatta mindazt, ami a háború után szinte betű szerint be is következett, de egyúttal csodálatos alapossággal a keresztény megújulásnak munkarendjét is kidolgozta előre. Így a magyar katolicizmus nem volt tájékozatlan és tétlen e téren.

Ki felelős a háborúért? megjelent a Magyar Kultúra 1916. évf. II. kötetének 391—399, 441—448, 490—497. lapjain. Hallatlan bátorság kellett ahhoz, hogy a világháború legnagyobb lángolása közepette s a liberális radikalizmus szellemi terrorja idején ezt a tanulmányt megírja valaki Magyarországon. Érthető volt a gyűlölet felhorkanása e tanulmány után a szabadkőművesség táborában. E tanulmányból nőtt ki a „Magyarország újjáépítése és a kereszténység” c. kötet, mely 1919-ben jelent meg (lásd: Összegyűjtött munkái XXVIII. kötet 5—218. lapjait).

Különbség a külföldi és hazai szabadkőművesség között, megjelent a Magyar Kultúra 1917. (V.) évf. I. kötetének 525—526. lapjain *r.* jelzéssel.

Koronázás és katolicizmus, megjelent a Magyar Kultúra 1916. évf. II. kötetének 571—572. lapjain *B. B.* jelzéssel.

Megvolt a stockholmi világmentés, megjelent a Magyar Kultúra 1917. (V.) évf. I. kötetének 570—572. lapjain *r.* jelzéssel.

Róma vagy Stockholm? megjelent a Sajtó c. budapesti katolikus sajtóközlöny 1917 szeptemberi számának vezércikként.

Megalakul az Országos Radikális Párt, megjelent a Magyar Kultúra 1917. (V.) évfolyamának 652—654. lapjain *r.* jelzéssel.

Úri tónus, megjelent a Magyar Kultúra 1917. évfolyamának 948. lapján *r.* jelzéssel.

A megértés felé, megjelent a Magyar Kultúra 1917. évfolyam 987—988. lapjain *bb.* jelzéssel.

Negyedik háborús karácsony! megjelent a Magyar Kultúra 1917. évfolyam 1093. lapján *bb.* jelzéssel.

A nagy sarlatán, megjelent a Magyar Kultúra 1918. (VI.) évfolyam 36. lapján *r.* jelzéssel.

A gyűlölet mint hivatal, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyam 187. lapjain.

Allábornagy és a keresztény sajtó, megjelent cím nélkül a Magyar Kultúra 1918. évfolyam 412. lapján r. jelzéssel.

A háború meghosszabbítói, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyam 59. lapján r. jelzéssel.

Az ötödik év küszöbén, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyam 145—146. lapjain r. jelzéssel.

Szabadkőműves tiszti becsületszó, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyamának 147—148. lapjain.

Viharban.

Hogyan hamisítják meg Krisztus tanait a szocialisták? megjelent a Mária-kongregáció 1918. (XII.) évf. októberi számának 9—12. lapjain név nélkül. A Károlyi-forradalom kitörése küszöbén jelent meg ez az akkor merész tanulmány.

Viharban, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyamának 454—455. lapjain.

Szabadság, megjelent a Magyar Kultúra 1918. évfolyamának 395. lapján r. jelzéssel.

Mi a kommunizmus? megjelent név nélkül, mint a „Pajzs és kard, korszerű füzetek” 1. száma a pozsonyi Új Szív kiadásában 1919-ben 16 kisalakú oldalon.

A munkásosztály és a társadalom, megjelent a Magyar Ujság c. pozsonyi keresztény napilap 1919. (I.) évf. június 11-i (46.) számának vezércikkéként név nélkül. Érdekes kortörténeti hír ebben az ujságban: „A békekonferencia jegyzéket intézett Kun Bélához s az ellenségeskedések beszüntetését követeli 48 órán belül. Kun Béla jegyzéke a francia bizottsághoz kijelenti, hogy mindenre hajlandó és nem ragaszkodik a területi sérthetatlenséghez. A magyar (kommunista) kormány képviselőit meghívják a párisi konferenciára”.

Keresztény vagy vörös szocializmus, megjelent nagy ujságalkaban 11 oldalon a Korda r.-t. kiadásában (Budapest, 1919) „Kálvintéri” álnéven, mert a kat. sajtóhölgybizottságnak (melynek P. Bangha volt az alapítója) akkor Kálvin-tér 8. sz. alatt volt a székhelye. E hatalmas röpirat közvetlenül a kommunizmus bukása után jelent meg, hogy a keresztény munkástömegeket a keresztényszocializmussal megismertesse s megszerettesse, bár kisebb cikkekben megjelent a Mária Kongregáció 1917. (X.) évf. 107—110., 156—158. lapjain.

A szabadkőművességről, megjelent a pozsonyi Magyar Ujság 1919 augusztus 7-i számának 3—4. oldalán „Szigma” jelzéssel.

A szabadkőművesség igazi arca, megjelent „A szabadkőműves-

ség és Revü" címmel a pozsonyi Magyar Ujság 1919. augusztus 20-i számának 3—4. lapjain „Szigma” jelzéssel.

Két veszedelem, megjelent a Nemzeti Ujság c. budapesti keresztény politikai napilap 1919. (I.) évf. október 4-i (6.) számának vezércikkéként „Szigma” jelzéssel. Az ujságnak e száma még a román cenzúrának jelzésével jelent meg. Figyelemre-méltó benne P. Bangha hazafias aggódása a keresztény megújulás sorsa iránt már akkor.

En, vagy mégsem én? megjelent a Nemzeti Ujság 1919 október 9-i számának 5. oldalán név nélkül. A 266. lapon említett „gajdesz” szó a görög hádesz (alvilág) szónak orosz-zsidós kiejtése, mellyel a Szovjetországból jött magyarországi kommunisták a poklot általában a kínvallató kivégzést jelezték. — Érdekes kortörténeti jelentés e cikk mellett az a hír, hogy a nagy budapesti tüzelőinséget Csehszlovákia csak úgy hajlandó enyhíteni, ha Magyarország vasúti kocsikat kölcsönöz. „Mivel azonban nekünk jelenleg vagonjaink nincsenek” — írja az ujság —, a főváros az entente-bizottságtól kért megoldást.

Lássunk már tisztán! megjelent név nélkül a Nemzeti Ujság 1919 november 19-i (45.) számának vezércikkéként. Ez a lapszám jelenti, hogy mivel „az a lényeges feltétel, hogy a románok eltávozzanak Budapestről, teljesült, sőt a románoknak a Tiszántúlt is ki kell üríteniök, Friedrich István deferál az entente kívánságai előtt és lemond a miniszterelnökségről, illetve tárcát cserél Huszár Károllyal. E minisztertanács után este 6-kor összeült a pártközi konferencia Sir George Clark-nál, aki előzőleg jegyzéket nyújtott át a kormánynak, melyben Friedrich távozását követelte az ántánt. Ezen a pártközi konferencián Garami a szociáldemokraták, Bárczy István pedig a demokrata párt nevében tiltakozott Huszár Károly jelölése ellen. Apponyi Albert éresszólásának egész súlyát latba vetette, hogy megegyezést hozzon létre, mert ő Huszár Károlyt támogatja”. Ily politikai viharban lesz érthető ennek az élehangú cikknek mondanivalója.

Társadalmi egyensúly, megjelent a pozsonyi Magyar Ujság 1919 június 6-i számának vezércikkéként Dr. B. B. jelzéssel. Ebben a lapban hirdették ki, hogy egész Szlovénia területén katonai diktatúra lép életbe Mittelhauser tábornok és Vavro Srobár teljhatalmú miniszter rendeletéből, mivel a magyarországi kommunisták a Felvidék ellen katonai akciót kezdtek.

Megyünk lefelé! megjelent az Új Nemzedék c. budapesti napilap 1919. (I.) évf. december 16-i (66.) számának vezércikkéként név nélkül.

A kétfejű hidra, megjelent az Új Nemzedék 1919 december 21-i (71.) számának vezércikkéként név nélkül. E szám két érdekes hírt nyújt. Az egyikben jelentik Gasparri bíboros államtitkár értesítését, hogy XV. Benedek pápa Amette párisi bíboros és Anglia útján már kétizben tett lépéseket a német hadifoglyok érdekében, de a Vatikán eddig még választ nem kapott. A másik egy prágai hír, amely bemutatja a cseh huszitizmus terjedését a Felvidéken, ahol „a kolostorokat, iskolákat, zárdákat katonákkal telepítették be. Feszületeket majdnem mindenütt eltávolították, helyébe Masaryk és Wilson képét tették”.

A szociáldemokrácia kifizetetlen számlái, megjelent az Új Nemzedék 1919 december 2. (54.) számának vezércikkéként név nélkül.

Az újjáéledt forradalom.

Fogjunk össze! Megjelent a Nemzeti Ujság 1920. (II.) január 1-i számának 2. oldalán név nélkül.

A hazafias zsidók, megjelent az Új Nemzedék 1920 január 25-i számának 2. oldalán „Juniusz” álnéven. Figyelemreméltó e cikkben ennek az ezerágú kérdésnek keresztény s magyar szellemű megoldása, mely késő évtizedek múlva is egyedül irányjelző, mint azt „Erkölcsei vagy faji értékelés” és „A zsidóvita elvi alapjai” c. értekezései mutatják e kötetben.

Kereszténység és szociáldemokrácia, megjelent a Mária-kongregáció 1919. (XII.) évfolyam januári számának 8—11. lapjain név nélkül.

Fekete vasárnap, megjelent az Új Nemzedék 1920 március 21. (148.) számának vezércikkéként név nélkül.

Nemzeti szociáldemokrácia, megjelent az Új Nemzedék 1920 augusztus 8-i (266.) számának vezércikkéként „Juniusz” álnéven.

Vakondok ébredése, megjelent az Új Nemzedék 1920 november 23-i (276.) számának vezércikkéként név nélkül.

Az új osztrák alkotmány, megjelent az Új Nemzedék 1920 november 26-i (279.) számának vezércikkéként név nélkül.

A demagógia alkotmánya, megjelent az Új Nemzedék 1920 november 27-i (280.) számának vezércikkéként név nélkül.

Az újjáéledt forradalom, megjelent az Új Nemzedék 1920 december 5-i (287.) számának vezércikkéként név nélkül.

Le az álarccal! megjelent a Nemzeti Ujság 1921 január 23-i (18.) számának vezércikkéként név nélkül.

Hands off! megjelent az Új Nemzedék 1921 január 13-i (9.) számának vezércikkéként név nélkül.

Hol a fővádlott? megjelent az Új Nemzedék 1921 április 14-i (79.) számának névtelen vezércikkéként. E lapszámban olvas-

ható Friedrich István vallomása a forradalmi szerepléséről, melyet a Tisza-gyilkossági pörben tett.

Magyar függetlenség, megjelent az Új Nemzedék 1921. április 17-i (82.) számának névtelen vezércikkéeként.

Állam az államban, megjelent az Esti Hírek c. budapesti politikai napilap 1921 március 2-i számának vezércikkéeként név nélkül. A 331. lapon említett „baranyai kommunista elemek” voltak azok a tőlünk odamenekült kommunisták, akik Pécs környékének munkásságából u. n. Baranyai köztársaságot csináltak a szerbek támogatásával és állandóan izgattak a keresztény nemzeti állam ellen.

A szocializmus mint állam az államban, megjelent a Magyar Kultúra 1918. (VI.) évf. II. kötetének 66—70. lapjain B. B. jelzéssel. Ez a cikk hallatlan bátorság volt, alig 3 hónappal a forradalom kitörése és a szabadkőműves zsidó uralom delelőjén. Akkor Magyarországon *senki sem* mert ily őszintén, nyíltan és bátran szólni. Másik jelentősége e cikknek, hogy *egy évvel előre* bámulatos éleslátással egyedül jósolja és hirdeti, hogy a zsidó és idegen vezetés alatt álló szocialista tömegek nemsoká „nyíltan meg is csinálják, amire törek-szenek: a magyarországi *bolsevik* forradalmat” (337. lap). Ez betű szerint, még azonos névvel is bekövetkezett.

A számla nagyobbik fele, megjelent az Új Nemzedék 1921 január 23-i (18.) számának vezércikkéeként név nélkül. Érdekes külföldi hír e lapszámban, hogy „Fiumében katonai zendülés és utcai harc során D’Annunzio hívei összeütköztek a királyi csapatokkal”, ami Mussolini feketeinges légijának eszméjét adta.

Német május, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 21-i (35.) számában névtelen vezércikként. Megdöbbenő vallomása olvasható e lapszámban Hüttner Sándornak, aki Tisza István meggyilkolásában részes volt.

Pardon, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 22-i számának 2. oldalán.

Onleplezés, megjelent az Új Nemzedék 1921 január 27-i számának vezércikkéeként név nélkül. Megható hír e számban, hogy 1918 óta ekkor futott be Aradra az első budapesti vonat, melyet „a pályaudvaron sírva fogadtak az aradiak, volt, aki átölelte kerekét is”, a magyar vasutasokat azonban érthetetlenül 48 órára lecsukták a románok.

A harmadik pillér, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 22-i (86.) számának névtelen vezércikkéeként. Jelentős hír e számban, hogy „szepemberre megnyílik a szegedi egyetem”.

Pártalakulások, megjelent az Új Nemzedék 1921 január 28-i (22.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Mesterkedések, megjelent az Új Nemzedék 1921 január 30-i (24.) számának vezércikként név nélkül.

Szent Patrik szigete, megjelent az Új Nemzedék 1921 március 18-i (59.) számának névtelen vezércikként.

Bálványok, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 3-i (71.) számának névtelen vezércikként. Megkapó riport van e számban Szombathelyről, ahol IV. Károly király ekkor a püspök vendégeként lakik. A királynak emlékezetes hazatérése ez, hogy a hatalmat átvegye. „Keskeny sápadt arc tekint nyugalommal. Karcsú katona, sárgászöld egyenruha, sárga lábszárvédő, bajonett, fekete tisztisapka. Nyakában az aranygyapjasrend. Sápadt kékkal fénylő jónézésű szemek, környékét apró ráncok szántják, arcán kevés a szín, haja erősen szürkülő”, ez volt a király.

Demokrácia mint szédelgés, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 6-i (72.) számának névtelen vezércikként.

Megint vörös május? megjelent az Új Nemzedék 1921 május 1-i (94.) számának vezércikként név nélkül.

Európa mozgatói, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 7-i (73.) számának névtelen vezércikként. Történelmi jelentőségű nemzetgyűlésnek részleteit hozza ez a lapszám, melyen Teleki Pál gróf miniszterelnök bejelentette, hogy a király visszatért az országból. „Megállapítottam — mondta Teleki —, hogy a királynak az ideutazás tervét külföldiek ajánlották. Magyar ember ebbe a dologba nem volt belekeverve. A külföldi sajtóban megjelent hírek fantasztikusak és rosszakaratók voltak, melyek semmi másra nem voltak alkalmasak, mint a külföld izgatására. Ófelségét félrevezették abban a tekintetben, hogy az országban bent s a külfölddel szemben más a helyzet. Nekünk Ófelségénél el kellett oszlatnunk a hamis beállításokat. Mikor ez megtörtént, Ófelsége elhatározta, hogy elutazik az országból. Ófelsége elhatározására döntő volt az itt élő külföldi nagykövetek tanácsának határozata.”

A torradalom tüzfészke, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 27-i (90.) számának névtelen vezércikként. Jellemző hír e lapszámban, hogy amikor az angol parlament ratifikálta a magyar békeszerződést, Asquith nemzetközi törvényszék felállítását kérte, mert „Magyarországon a zsidó kisebbséget elnyomják”.

Csak elszólás volt? megjelent az Új Nemzedék 1921 április 29-i (92.) számának névtelen vezércikként. Jellemző P. Bangha nagy tevékenységére az a hír, mely e számban arról tudósít, hogy „P. Bangha április 30-tól naponta este 6-kor májusi ájtatosságot tart szentbeszéddel a Bazilikában”.

Catilina-hangok, megjelent az Új Nemzedék 1921 április 30-i számának névtelen vezércikkéeként.

Végre egy bátor lépés, megjelent az Új Nemzedék 1921 május 21-i (109.) számának névtelen vezércikkéeként. Ez a lapszám bőven részletezi a Tisza István gyilkosának törvényszéki tárgyalását.

Keresztény Piave, megjelent az Új Nemzedék 1921 május 10-i (100.) számának vezércikkéeként név nélkül. Ez a lapszám közli az Ébredő Magyarok és a keresztényszocialisták hatalmas népgyűlését a pesti Petőfi-téren, amelyen a munkásbiztosítás államosítását követelték és éltették az olasz fascizmust.

Ceterum censeo, megjelent az Új Nemzedék 1921 május 14-i (104.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Ki a liberális? megjelent az Új Nemzedék 1921 június 10-i (125.) számának névtelen vezércikkéeként.

„Ha a nemzet oly izléstelen...”, megjelent az Új Nemzedék 1921 július 9-i (149.) számának vezércikkéeként név nélkül. E vezércikknek szokatlanul éles hangja érthető abból a sorozatos inzultusból, amit az újra előmerészkedő forradalmi zsidóság a keresztény magyarsággal szemben véghezvitt.

Ma két éve, megjelent az Új Nemzedék 1921 augusztus 2-i (169.) számának vezércikkéeként név nélkül. Ez a lapszám jelentette Magyarországon elsőnek, hogy „még e hét folyamán” kiűritik a szerbek a baranyai, szegedi és a bajai háromszöget, Koós Károly tábornok fog bevonulni Pécsre a nemzeti hadsereg élén, a gyászos emlékü Linder Bélát — aki Pécs polgármestere volt — a szerbek kiutasították. Az ántánt részéről több figyelmeztetés ment a megszálló szerb hatóságokhoz a bolsevizmus favorizálása miatt. A szerbek azonban a legutóbbi időig sem mondtak le róla, hogy a hozzájuk menekült magyarországi kommunistákat ne használják fel. Erre utal P. Banghának e kötet, 331. lapján említett kitétele a „baranyai elemekről”. Ugyancsak erről szólt a pécsi egyetemi hallgatóknak tartott lelkigyakorlat végén is.

Restitutio in integrum, megjelent az Új Nemzedék 1921 augusztus 6-i (173.) számának vezércikkéeként név nélkül.

A liberális sípláda, megjelent az Új Nemzedék 1932 augusztus 3-i számának 3. oldalon név nélkül.

Magyar nagybőjt, megjelent az Új Nemzedék 1922 március 5-i számának 3. oldalán, melyet Amerikából hazatérve írt.

A harmadik forradalom, megjelent az Új Nemzedék 1922 május 19-i (113.) számának név nélküli vezércikkéeként.

Jelszó-politika.

Lefelé a lejtőn, megjelent az Új Nemzedék 1922. (IV.) évf. május 23-i (116.) számának névtelen vezércikkéeként.

Utolsó percben..., megjelent az Új Nemzedék 1922 május 25-i (118.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Kun Béla ismét útban!... megjelent az Új Nemzedék 1922 június 1-i (123.) számának névtelen vezércikkéeként.

A legfőbb határvonal, megjelent az Új Nemzedék 1922 június 18-i (136.) számának vezércikkéeként név nélkül.

A vörös izgatás taktikája, megjelent az Új Nemzedék 1922 június 23-i (140.) számának 2. oldalán név nélkül.

A szovjet hangja, megjelent az Új Nemzedék 1922 június 28-i (144.) számának névtelen vezércikkéeként.

Végre együtt? megjelent az Új Nemzedék 1922 július 2-i (147.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Mi a liberalizmus? megjelent az Új Nemzedék 1922 szeptember 29-i (221.) számának névtelen vezércikkéeként.

Jelszópolitika, megjelent az Új Nemzedék 1922 október 18-i (237.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Rendet kell teremten! megjelent a Nemzeti Ujság 1922. (IV.) évf. október 3-i (224.) számának vezércikkéeként név nélkül. Ebben a lapszámban érdekes tudósítás szól arról, hogy „A numerus clausust, ezt a kizárólagos magyar belügyet, a világ összes zsidóságát képviselő párisi Alliance Israélite Univer-selle és egy angol zsidó bizottság vitték a genfi Népszövetség elé a trianoni békeszerződésnek a kisebbségekre vonatkozó rendelkezését használva fel ürügyül. A genfi tanács elhatározta, hogy a törvény végrehajtására vonatkozó adatokat bekéri a magyar kormánytól. Kíváncsiak vagyunk, fog-nak-e a magyar zsidók tiltakozni az ellen, hogy egy nemzetközi fórum őket külön nemzetiségként kezeli?”

Kell-e nálunk fascizmus? megjelent az Új Nemzedék 1922 november 26-i (270.) számának vezércikkéeként név nélkül.

A becsületes októberisták, megjelent az Új Nemzedék 1922 december 22-i (291.) számának névtelen vezércikkéeként.

Álmunkások, megjelent az Új Nemzedék 1923. (V.) évf. január 13-i (9.) számának névtelen vezércikkéeként.

A „szervezett betörők”, megjelent az Új Nemzedék 1923 január 17-i (12.) számának vezércikkéeként név nélkül.

Egységes front? megjelent az Új Nemzedék 1923 január 19-i (14.) számának névtelen vezércikkéeként.

A munka szabadsága, megjelent az Új Nemzedék 1923 január 28., (22.) számának vezércikkéeként név nélkül. Kortörténeti je-

lentségű híre e lapszámnak, hogy „a bajor minisztertanács tegnap este közölte Hitlerrel a nemzeti szocialisták vezérével, hogy gyűléseit a közrendre való tekintettel betiltották. Hitler rendkívül erőlyesen tiltakozott és kijelentette, hogy vérözönnel fogják az országot elborítani. Hitler kiküldöttei is megismételték Hitler fenyegetéseit. Külön is hangsúlyozták, hogy nem hajlandók a szociáldemokratákkal egységes frontba lépni. Erre a kormány kihirdette az ostromállapotot Münchenben. Erre a szociáldemokraták és a kommunisták is gyűlésezni akartak, de elmaradt ez is, mint a nemzeti szocialisták tíz gyűlése”.

Bankcsalók jogrendje, megjelent az Új Nemzedék 1923 március 3-i (50.) számának névtelen vezércikkéként.

Parlamenti dúvadak, megjelent az Új Nemzedék 1923 március 9-i (55.) számának vezércikkéként név nélkül.

„A papok csak imádkoztassanak?” megjelent a Magyar Kultúra 1931. (XVIII.) évf. I. kötetének 430. lapján.

Szocialisták a pápai körlevelekről, megjelent a Magyar Kultúra 1932. (XIX.) évf. I. kötetének 478. lapján.

A zsidóság térfoglalása Magyarországon, megjelent a Magyar Kultúra 1923. (X.) évfolyamának 311—314. lapjain r. jelzéssel.

Modern vallási köteleesség, megjelent a Magyar Kultúra 1933. (XX.) évf. I. kötetének június 5-i számában.

Mi az igazi műveltség? megjelent a Magyar Kultúra 1933. évf. július 20-i számában.

Ateista propaganda „kertelés nélkül”, megjelent a Magyar Kultúra 1928. (XV.) évf. II. kötetének 140—142. lapjain I. I. jelzéssel.

Elvtársi pacifizmus, megjelent a Magyar Kultúra 1929. (XVI.) évf. kötetének 237—238. lapjain r. jelzéssel.

Le a nemzettel — éljen a párt! megjelent a Magyar Kultúra 1929. évf. I. kötetének 368. lapján r. jelzéssel.

Hiller misztériuma, megjelent a Magyar Kultúra 1933. évf. I. kötetének 559—560. lapjain.

Mussolini az Egyházról, megjelent a Magyar Kultúra 1935. (XXII.) évf. I. kötetének 43—44. lapjain.

Pusztuló világ.

A szabadkőműves világszövetség bomlása, megjelent a Magyar Kultúra 1927. (XIV.) évfolyam I. kötetének 218—219. lapjain név nélkül.

Jó taktikus-e a zsidóság? megjelent a Magyar Kultúra 1930. (XVIII.) évf. I. kötetének 175—176. lapjain.

- A zsidó lexikon*, megjelent a Magyar Kultúra 1929. (XVI.) évf. I. kötetének 421—422. lapjain „Incze István” jelzéssel.
- Coudenhove, Páneurópa és a páholyok*, megjelent a Magyar Kultúra 1930. évf. I. kötetének 461—462. lapjain I. I. jelzéssel.
- Vezetők és vezetettek*, megjelent a Magyar Kultúra 1930. évf. I. kötetének 463. lapján I. I. jelzéssel.
- A Rector Magnificus és a baloldal*, megjelent a Magyar Kultúra 1930. évf. II. kötetének 334—335. lapjain I. I. jelzéssel.
- Tanulságok a szocialista szavazatokból*, megjelent a Magyar Kultúra 1931. (XVIII.) évf. II. kötetének 127—129. lapjain B. B. jelzéssel.
- Pusztuló világ*, megjelent a Magyar Kultúra 1933. (XX.) évf. I. kötetének 25—26. lapjain.
- Demokráciák és áldemokráciák*, megjelent a Magyar Kultúra 1935. (XXII.) évf. I. kötetének 145—146. lapjain.
- Kinek érdeke a szabadkőművesség feltámasztása?* megjelent a Nemzeti Ujság 1935 július 18-i számának 6. oldalán.
- Nyugati és keleti pogányság*, megjelent a Magyar Kultúra 1937. (XXIV.) évf. II. kötetének 166—167. lapjain „Dr. Incze István” álnéven.
- A spanyol forradalom háttere*, megjelent a Magyar Kultúra 1931. (XVIII.) évf. I. kötetének 399—403. lapjain „Dr. Balogh György” álnévvel.
- Erkölcsei vagy faji értékelés*, megjelent a Magyar Kultúra 1937. évf. I. kötetének 139—140. lapjain „Incze István” álnéven.
- A zsidóvita elvi alapjai*, megjelent a Nemzeti Ujság 1938. (XX.) évf. december 31-i (297.) számának vezércikként, mely iránymutatás volt az Országházban akkor tárgyalt ú. n. zsidótörvény idején. Ez a nagyon világos tanulmány is mutatja, hogy P. Bangha nézete a zsidókérdésben kezdettől fogva világosan megfogalmazott volt s sohasem változott (lásd: „A hazafias zsidók” c. fejezetet e kötet 291—296. lapjain).
- A világnézeti erőkülönbségek okai*, megjelent a Magyar Kultúra 1934. (XXI.) évf. I. kötetének 123—126. lapjain „Incze István” jelzéssel.

Dr. Biró Bertalan.

TARTALOMJEGYZÉK.

Bevezető	Oldal 1—4
Új élet felé. — Új rügyek. — Lesz-e új élet?	5—26
Magyar nagybőjt.	

Szociáldemokrácia és a vallás. — Lehet-e hívő ember szociáldemokrata? — A Fővárosi Könyvtár és a radikalizmus. — Pikler Gyula, Haeckel és a lourdesi csoda. — Az osztrák keresztényszocialista párt. — A Fővárosi Könyvtár. — Háború és kultúra. — Háború mint zsidó üzlet. — Hogyan alakult meg az ácsok szakszervezete? — Rövid feljegyzések 1914-ből. — Akik istenkáromlással mennek a csatába. — Az áldozatos magyar főpapi kar. — Schwartz Margitnak a hazafias zsidóságról. — Női divatok morálja. — Tizedik hónapja. — Ady Lajos és a keresztény nevelés. — Isten és a hadúr. — A zsidó dékán. — Főpapjaink háborús adakozása. — A „Mária-testvér”. — A Fővárosi Könyvtár botrányához. — Tudomány és a Népszava. — Cirkusz a Podmaniczky-utcában. — Katonatisztek és a szabadkőművesség. — Becsületszegő szabadkőműves tisztek. — Lesz-e béke? — Zsidószegény katonai irodák. — A háború után. — Ki felelős a háborúért? — Különbőség a hazai és külföldi szabadkőművesség közt. — Koronázás és katolicizmus. — Megvolt a stockholmi világmentés. — Róma vagy Stockholm? — Megalakul az országos radikális párt. — Uri tónus. — A megértés felé. — Negyedik háborús karácsony. — A nagy sarlatán. — A gyűlölet mint hivatás. — Altábornagy és a keresztény sajtó. — A háború meghosszabbítói. — Az ötödik év küszöbén. — Szabadkőműves tisztí becsületszó

Viharban.

Hogyan hamisítják meg Krisztus tanát a szocialisták? — Viharban. — Szabadság. — Mi a kommunizmus? — Munkásosztály és a társadalom. — Keresztény vagy vörös szocializmus. — A szabadkőművességről. — A szabadkőművesség igazi arca. — Két veszedelem. — Én vagy mégsem én? — Lássunk már tisztán. — Társadalmi egyensúly. — Megyünk lefelé. — A kétfejű hidra. — A szoc. dem. kifizetetlen számlái ..

180—287

Az újjáéledt forradalom.

Fogjunk össze! — A hazafias zsidók. — Kereszténység és szociáldemokrácia. — Fekete vasárnap. — Nemzeti szociáldemokrácia? — Vakondokok ébredése. — Az új osztrák alkotmány. — A demagógia alkotmánya. — Az újjáéledt forradalom. — Le az álarccal! — Hands off! — Hol a fővádlott? — Magyar függetlenség. — Állam az államban. — A szocializmus mint állam az államban. — A számla nagyobbik fele. — A német május. — Pardon... — Onleleplezés. — A harmadik pillér. — Pártalakulások. — Mesterkedések. — Szent Patrik szigete. — Bálványok. — Demokrácia mint szédelgés. — Megint vörös május? — Európa mozgatói. — A forradalom tűzfészke. — Csak elszólás volt? — Catilinahangok. — Végre egy bátor lépés. — Keresztény Piave. — Ceterum censeo. — Ki a liberális? — „Ha a nemzet oly ízléstelen...” — Ma két éve. — Restitutio in integrum. — A liberális sipláda. — Magyar nagybőjt. — A harmadik forradalom ..

288—397

Jelszó-politika.

Lefelé a lejtőn. — Utolsó percben. — Kun Béla ismét útban. — A legfőbb határvonal. — A vörös izgatás taktikája. — A szovjet hangja. — Végre együtt? — Mi a liberalizmus? — Jelszó-

politika. — Rendet kell teremteni! — Kell-e nálunk fascizmus? — A becsületes októbristák. — Álmunkások. — A „szervezett betörők”. — Egységes front. — A munka szabadsága. — Bankcsalók jogrendje. — Parlamenti duvadak. — „A papok csak imádkoztassanak”? — Szocialisták a pápai körlevelekről. — A zsidóság térfoglalása Magyarországon. — Modern vallási kötelesség. — Mi az igazi műveltség? — Ateista propaganda kertetés nélkül. — Elvtársi pacifizmus. — Le a nemzettel! Éljen a párt! — Hitler misztériuma. — Mussolini az Egyháztól	398—463
--	---------

Pusztuló világ.

A szabadkőműves világszövetség bomlása. — Jó taktikus-e a zsidóság? — A zsidó lexikon. — Coudenhove, Pán-Európa és a páholyok. — Vezetők és vezetettek. — A rector magnificus és a baloldal. — Tanulások a szocialista szavazatokból. — Pusztuló világ. — Demokráciák és áldemokráciák. — Kinek érdeke a szabadkőműveség feltámasztása? — Nyugati és keleti pogányság. — A spanyol forradalom háttere. — Erkölcsi vagy faji értékelés? — A zsidóvita elvi alapjai. — A világnézeti erőkülönbségek okai	464—525
---	---------

Megjegyzés	526—537
----------------------------	---------

Tartalomjegyzék	538—450
---------------------------------	---------

Az összes köteteket összefoglaló tárgymutató a legutolsó kötet végén található.

